

MAŁOPOLSKA

WOJEWÓDZTWO
MAŁOPOLSKIE

2015

Województwo Małopolskie 2015

Urząd Marszałkowski
Województwa Małopolskiego
Kraków 2015

Opracował zespół pracowników Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie oraz Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie.

Opieka merytoryczna:

Joanna Urbanowicz – Dyrektor Departamentu Polityki Regionalnej
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego

Redakcja:

Joanna Dobrzańska

Zespół autorski dziękuje:

Urzędowi Statystycznemu w Krakowie, Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, Ministerstwu Finansów, Małopolskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu, Izbie Skarbowej w Krakowie, Regionalnej Izbie Obrachunkowej w Krakowie, Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie, Kuratorium Oświaty w Krakowie, Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Zarządowi Dróg Wojewódzkich, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad Oddział w Krakowie, Przewozom Regionalnym sp. z o.o., Międzynarodowemu Portowi Lotniczemu im. Jana Pawła II Kraków – Balice sp. z o.o., Wojewódzkiemu Inspektoratowi Ochrony Środowiska, Izbie Celnej w Krakowie, Izbie Celnej w Warszawie za udostępnienie zbiorów danych, informacji oraz pomoc w ich zebraniu.

Adres redakcji:

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Polityki Regionalnej
30-552 Kraków, ul. Wielicka 72
tel. (+48) 12 29 90 700, fax. (+48) 12 29 90 726
www.malopolskie.pl

Projekt okładki:

Małgorzata Flis

Skład publikacji:

Oficyzna Wydawnicza PEGAZ | www.epegaz.pl

Druk:

Drukarnia Pasaż

ISSN: 1730-9301

Przy publikowaniu danych z raportu Województwo Małopolskie 2015 prosimy o podanie źródła .

Szanowni Państwo,

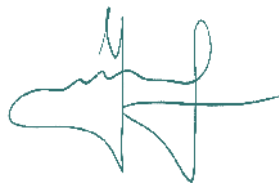
z przyjemnością oddajemy w Państwa ręce kolejne wydanie raportu przedstawiającego sytuację społeczno-gospodarczą regionu – *Województwo Małopolskie 2015*. Publikacja ta, już od piętnastu lat, corocznie przybliża zjawiska i tendencje zachodzące w Małopolsce. Zależy nam na tym, by publikacja miała charakter ciągły i porównywalny. Dlatego prezentujemy zmiany, które zaszły na przestrzeni zarówno ostatniego roku, jak i ostatnich kilkunastu lat.

Analiza przeprowadzona w raporcie potwierdza pozytywne tendencje zachodzące w regionie. Małopolska to województwo mogące pochwalić się oświatą na bardzo wysokim poziomie. Małopolscy uczniowie osiągają najwyższe w kraju wyniki z egzaminów kończących kolejne etapy edukacji. Od lat nasze województwo plasuje się, obok Mazowsza, w ścisłej czołówce najlepszych w kraju ośrodków akademickich. Małopolskie uczelnie przodują w rankingach, odnosząc sukcesy zarówno na polu dydaktyki, jak i w obszarze badawczym. Małopolska to także region o niezwykłych walorach przyrodniczych i kulturowych, co z roku na rok odkrywa i docenia coraz więcej osób. W 2014 roku województwo odwiedziło 9,8 mln turystów, a lotnisko w Balicach zanotowało rekordowy wynik, odprawiając 3,8 mln pasażerów. Pozytywne zmiany zanotowała również gospodarka. Poprawiła się kondycja finansowa przedsiębiorstw, co przełożyło się na politykę zatrudnieniową. W ubiegłym roku w prawie co trzeciej małopolskiej firmie wzrosła liczba zatrudnionych, co skutkowało spadkiem bezrobocia we wszystkich powiatach województwa.

Jak co roku, na końcu raportu znajdą Państwo mapy. Tegoroczne zawierają m.in. dotyczące Małopolski informacje w zakresie lokalnych specjalizacji gospodarczych w powiatach i gminach, rozwoju rolnictwa z uwzględnieniem wsparcia środkami UE, wsparcia projektów środkami europejskimi służącymi do realizacji polityki spójności oraz Wspólnej Polityki Rolnej, a także powiązań gospodarczych województwa małopolskiego z innymi regionami na podstawie deklaracji PIT-11. Wszystkie przygotowane zostały w ramach badań Małopolskiego Obserwatorium Rozwoju Regionalnego.

Zachęcam Państwa do lektury,

Jacek Krupa

Marszałek Województwa Małopolskiego

Spis treści

PODSUMOWANIE RAPORTU	9
ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE	11
I. Zagrożenie, zasoby i stan środowiska przyrodniczego	13
1. Obszary chronione	14
2. Gospodarka wodno-ściekowa	15
3. Katastrofalne zjawiska atmosferyczne	17
4. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego	20
5. Gospodarka odpadami	24
6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie	26
ZAGADNIENIA SPOŁECZNE	31
II. Ludność	33
1. Stan ludności	33
2. Procesy demograficzne	35
3. Struktura wieku ludności	39
4. Migracje	41
III. Ochrona zdrowia	44
1. Polityka zdrowotna	44
2. Zasoby ochrony zdrowia	47
3. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób niepełnosprawnych	53
IV. Pomoc społeczna	56
1. Wskaźniki ubóstwa dla regionu	57
2. Beneficjenci pomocy społecznej	58
3. Zasoby pomocy społecznej	62
V. Oświata i wychowanie	75
1. Dane statystyczne dotyczące ogólnej liczby uczniów i nauczycieli w Małopolsce	76
2. Wychowanie przedszkolne	77
3. Szkolnictwo podstawowe	78
4. Szkolnictwo gimnazjalne	80
5. Szkolnictwo ogólnokształcące oraz szkolnictwo zawodowe	83
6. Szkolnictwo zawodowe	87
7. Małopolska Chmura Edukacyjna	92
8. Kształcenie osób niepełnosprawnych	93
9. Kształcenie ustawiczne	95
10. Finansowanie oświaty	96
11. System stypendialny	97
VI. Nauka	98
1. Badania i rozwój	98
2. Szkolnictwo wyższe	101
VII. Kultura	105
1. Stan kultury w regionie – infrastruktura, oferta, aktywność kulturalna	105
2. Dziedzictwo kulturowe – stan zachowania, zarządzanie i wykorzystanie potencjału dziedzictwa	111
3. Finansowanie kultury	113
VIII. Kultura fizyczna	117
1. Rozwój infrastruktury sportowej	117
2. Znaczące wydarzenia sportowe w Małopolsce	119
3. Finansowanie i organizacja kultury fizycznej	121
IX. Bezpieczeństwo publiczne	124
1. Zagrożenie przestępczością	124
2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym	125
3. Działalność straży miejskich i gminnych	128
4. Ochrona przeciwpożarowa i zagrożenie pożarowe	128

X. Trzeci sektor	130
1. Współpraca Województwa Małopolskiego z trzecim sektorem	130
2. Promocja organizacji pozarządowych	136
3. Integracja środowisk kombatanckich	138
GOSPODARKA	141
XI. Potencjał gospodarczy	143
1. Produkt Krajowy Brutto	144
2. Przedsiębiorczość	148
3. Innowacyjność przedsiębiorstw	154
4. Instytucje Otoczenia Biznesu	157
5. Handel zagraniczny	162
XII. Rynek pracy	163
1. Zmiany w poziomie bezrobocia	163
2. Zwolnienia grupowe i upadłości	164
3. Zatrudnienie	165
4. Zapotrzebowanie na pracowników	166
5. Pracujący	168
6. Pośrednictwo pracy	168
7. Usługi informacji i poradnictwa zawodowego	169
8. Subsydowane programy aktywizacji zawodowej	170
9. Wsparcie małopolskiego rynku pracy w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki	172
XIII. Rolnictwo	174
1. Zasoby rolnictwa	174
2. Grupy producentów rolnych	177
3. Produkty Tradycyjne i Regionalne	178
4. Ochrona Gruntów Rolnych	179
5. Scalenia gruntów	179
6. Gospodarka łowiecka w Małopolsce	180
XIV. Przemysł	181
1. Produkcja sprzedana przemysłu	181
2. Rozmieszczenie przestrzenne podmiotów prowadzących działalność przemysłową	184
3. Wyniki ekonomiczne przemysłu	185
4. Inwestycje w przemyśle	186
XV. Budownictwo	188
1. Sytuacja na polskim rynku budowlanym	188
2. Budynki oddane do użytku i ich kubatura	192
3. Budownictwo mieszkaniowe	192
4. Pozwolenia na budowę i rozpoczęte inwestycje	195
XVI. Turystyka	197
1. Ruch turystyczny w regionie	197
2. Baza hotelarska regionu	204
3. Organizatorzy turystyki i pośrednicy turystyczni	207
4. Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek	207
ŚRODOWISKO GOSPODARCZE	209
XVII. Baza podatkowa	211
XVIII. Budżety jednostek samorządu terytorialnego	212
1. Budżety gmin	219
2. Budżety powiatów	244
3. Budżety miast na prawach powiatu	249
4. Budżet województwa małopolskiego	249
XIX. Projekty współfinansowane ze środków europejskich	256
1. Polityka Spójności	257
2. Wspólna Polityka Rolna	261
XX. Współpraca i promocja	264
1. Współpraca międzynarodowa	264
2. Współpraca regionalna	266
3. Współpraca międzyregionalna	267
4. Promocja	267

SYSTEMY TECHNICZNE	271
XXI. Transport	273
1. Infrastruktura drogowa	273
2. Transport kolejowy	276
3. Transport lotniczy	278
XXII. Infrastruktura energetyczna	279
1. Elektroenergetyka	279
2. Sieć ciepła	280
3. Gazownictwo	282
4. Odnawialne źródła energii	283
XXIII. Infrastruktura sanitarna	285
1. Wodociągi	285
2. Kanalizacje	287
XXIV. Społeczeństwo informacyjne	290
1. Wybrane projekty w zakresie społeczeństwa informacyjnego realizowane w Małopolsce	290
2. Zatrudnienie, kompetencje i infrastruktura IT w Małopolsce	294
3. Łączność telefoniczna	299
ANEKS	301
Tabela I. Pozycja Małopolski na tle kraju i innych województw	303
Mapa I. Działalność dominująca wg gmin	305
Mapa II. Działalność dominująca wg działów sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – cz. 1	306
Mapa III. Działalność dominująca wg działów sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – cz. 2	306
Mapa IV. Działalność dominująca wg działów sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – cz. 3	307
Mapa V. Działalność dominująca wg działów sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – cz. 4	307
Mapa VI. Wartość ogółem na mieszkańca projektów finansowanych z funduszy europejskich realizowanych na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)	308
Mapa VII. Wartość ogółem na mieszkańca projektów finansowanych z funduszy europejskich realizowanych na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)	308
Mapa VIII. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Infrastruktura i Środowisko na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)	309
Mapa IX. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Infrastruktura i Środowisko na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)	309
Mapa X. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Innowacyjna Gospodarka na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)	310
Mapa XI. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Innowacyjna Gospodarka na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)	310
Mapa XII. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Kapitał Ludzki na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)	311
Mapa XIII. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Kapitał Ludzki na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)	311
Mapa XIV. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)	312
Mapa XV. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)	312
Mapa XVI. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników z województwa małopolskiego w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)	313
Mapa XVII. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników mających siedzibę w Krakowie w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)	313
Mapa XVIII. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników z województwa śląskiego w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)	314
Mapa XIX. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników z województwa mazowieckiego w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)	314
Mapa XX. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników z województwa podkarpackiego w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)	315
Mapa XXI. Rozkład przestrzenny podatników zatrudnionych w sekcji B „Górnictwo i wydobywanie” wg województwa siedziby płatnika	315
Mapa XXII. Rozkład przestrzenny podatników zatrudnionych w sekcji K „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” wg województwa siedziby płatnika	316

Mapa XXIII. Rozkład przestrzenny podatników zatrudnionych w sekcji N „Działalność w zakresie administrowania i działalność wspierająca” wg województwa siedziby płatnika.	316
Mapa XXIV. Potencjał rozwoju rolnictwa	317
Mapa XXV. Średnioroczna (2004–2013) wysokość zrealizowanych płatności do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) w powiatach województwa małopolskiego (zł/100 ha UR)	318
Mapa XXVI. Średnioroczna (2004–2013) wysokość zrealizowanych płatności rolno-środowiskowych w powiatach województwa małopolskiego (zł/100 ha UR)	318
Mapa XXVII. Wysokość zrealizowanych płatności w ramach działania <i>Modernizacja gospodarstw rolnych</i> w powiatach województwa małopolskiego w latach 2004–2013 (zł/100 ha UR)	319
Mapa XXVIII. Wysokość zrealizowanych płatności w ramach działania <i>Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej</i> w powiatach województwa małopolskiego w latach 2004–2013 (zł/100 ha UR)	319
Mapa XXIX. Odsetek podróży wewnątrz powiatu	320
Mapa XXX. Ruchliwość niepiesza wg powiatów Małopolski	320
Mapa XXXI. Odsetek deklaracji PIT-37 złożonych elektronicznie przez osoby fizyczne oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą wg gmin Małopolski w 2014 r. (w %)	321
Mapa XXXII. Odsetek deklaracji VAT złożonych elektronicznie przez osoby prawne i jednostki nieposiadające osobowości prawnej wg gmin Małopolski w 2014 r. (w %)	321

Podsumowanie raportu

Na koniec 2014 roku Małopolskę zamieszkiwało 3,4 mln ludności. Liczba ludności systematycznie zwiększała się, jednak tempo wzrostu jest coraz słabsze – w 2014 roku wyniosło +0,23% (przybyło 7 755 osób). Dynamika zmian ludności w Małopolsce jest zróżnicowana przestrzennie. W ubiegłym roku w 14 powiatach nastąpił wzrost liczby ludności. Największy w powiatach wielickim (1,27%), krakowskim (0,70%), myślenickim (0,41%) i limanowskim (0,40%). Z dużych miast – jedynie w Krakowie przybyło ludności (0,38%), natomiast w Nowym Sączu i Tarnowie nastąpił znaczny jej ubytek (odpowiednio -0,11% i -0,66%). W sześciu powiatach ziemskich (gorlickim, oświęcimskim, dąbrowskim, miechowskim, chrzanowskim i olkuskim) również ubyło ludności. Wzrost liczby ludności w województwie w 2014 spowodował jednoczesny wzrost gęstości zaludnienia. Na 1 km² przypadały 222 osoby, tj. o 1 osobę więcej niż w roku poprzednim. Pod względem gęstości zaludnienia województwo małopolskie zajęło drugą pozycję po województwie śląskim (372 osoby/km²). Wskaźnik ten wykazuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne. Najsilniejsze zaludnienie notuje się w centralnej i zachodniej części województwa, najniższe w północnej i południowo-wschodniej. Ludność Małopolski, w porównaniu do średniej krajowej, odznaczała się relatywnie wysokim poziomem przyrostu naturalnego – wskaźnik 1,4‰ na 1000 mieszkańców jest znacznie wyższy od wskaźnika krajowego. Ten dosyć wysoki wskaźnik przyrostu naturalnego w Małopolsce był wynikiem znacznego poziomu urodzeń (10,22‰ w województwie, 9,75‰ w kraju) oraz niższego, niż w innych województwach i na poziomie kraju, wskaźnika zgonów (8,79‰ w Małopolsce, 9,78‰ w kraju). Istotnym czynnikiem wpływającym na stan zaludnienia w województwie są migracje. W 2014 roku w województwie małopolskim, podobnie jak w latach wcześniejszych, napływ ludności przekraczał wielkość odpływu, czego wynikiem było dodatnie saldo migracji stałej (2,9 tys. osób). Małopolska uplasowała się na drugim miejscu po Mazowszu.

W Małopolsce w 2014 roku, poprzez świadczenia pomocy społecznej, wsparciem objęto 6,8% ludności regionu (ponad 80,2 tysięcy rodzin, a tym samym prawie 230 tysięcy osób w tych rodzinach). Wskaźnik ten jest niższy o 1,2% od średniej dla kraju, co daje województwu małopolskiemu 4. miejsce w porównaniu z innymi regionami (po województwach śląskim, dolnośląskim i opolskim, posiadających najniższy udział klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń w ludności województw w Polsce). Na przestrzeni ostatnich lat odsetek beneficjentów pomocy społecznej liczony jako udział w ludności Małopolski ogółem stale się obniża. W roku szkolnym 2014/2015 ogólna liczba uczniów w Małopolsce w szkołach wyniosła 464 533 uczniów, w tym 208 722 uczniów w szkołach podstawowych, 102 582 uczniów w gimnazjach, 153 229 uczniów we wszystkich typach szkół ponadgimnazjalnych. Nastąpił wzrost ogólnej liczby uczniów w stosunku do liczby uczniów w roku szkolnym 2013/2014, łącznie o 7 483 uczniów, tj. o 1,61%, co było wynikiem objęcia edukacją szkolną sześciolatków. We wszystkich typach szkół i placówek oświatowych w roku szkolnym 2014/2015 liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych – w przeliczeniu na etaty – wyniosła 64 636,97 i była wyższa o 2219,18 etatów w porównaniu do liczby w roku szkolnym 2013/2014. Analiza wydatków na oświatę w latach 1999–2014 wskazuje na systematyczny wzrost środków finansowych przeznaczonych przez samorządy na zadania edukacyjne. W mijającym roku przeznaczono na oświatę 106,9 mln zł więcej niż w roku poprzednim. Pomimo tego wzrostu, wydatki na oświatę i wychowanie nadal były zdecydowanie wyższe, niż część ogólna subwencji oświatowej i dotacji.

W roku akademickim 2014/2015 w województwie małopolskim studiowało 183,4 tys. osób, tj. o 6,2 tys. studentów mniej (3,3%) niż w roku poprzednim. Stała tendencja spadkowa zauważalna od 2010 roku, spowodowana jest obserwowanymi w całym kraju zmianami demograficznymi. Należy przy tym zaznaczyć, że zjawisko to odczuwalne jest w województwie małopolskim w stosunkowo niewielkim stopniu w porównaniu z innymi regionami kraju. Jednocześnie należy podkreślić, że pomimo tendencji spadkowej wskaźnik studiujących na 10 tys. mieszkańców wciąż pozostawał najwyższy w kraju i wynosił w 2014 roku 545. W tym samym roku uczelnie w Małopolsce opuściło 52,1 tys. absolwentów. Najliczniejszą grupę stanowili absolwenci studiów pierwszego

stopnia (54,6%), drugi stopień skończyło 40,6%, natomiast najmniejszą grupę stanowili absolwenci studiów jednolitych magisterskich (4,8%). Najwięcej absolwentów ukończyło wyższe szkoły techniczne (25,1%) oraz Uniwersytet Jagielloński (19,8%).

W sferze badań i rozwoju pozycja Małopolski przedstawia się stosunkowo korzystnie na tle innych regionów Polski. Województwo małopolskie zajmowało w 2013 roku 2. miejsce w kraju, zarówno pod względem łącznych nakładów wewnętrznych poniesionych na B+R, które wyniosły 1660,3 mln zł, jak i nakładów na 1 mieszkańca (494,62 zł). Małopolska w 2013 roku uplasowała się na 2. miejscu pod względem wielkości wskaźnika intensywności GERD/PKB (1,30%) oraz na 3. miejscu w zakresie wskaźnika BERD/PKB (0,55%).

W roku 2013 w województwie małopolskim wartość produktu krajowego brutto w cenach bieżących oszacowano na 128 085 mln zł. W stosunku do poprzedniego roku wartość ta wzrosła o 2,4%. W 2013 roku w rankingu województw dotyczącym wartości produktu krajowego brutto (w cenach bieżących) na poziomie regionalnym Małopolska zajmowała 5 miejsce (za województwami: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim oraz dolnośląskim). PKB w cenach bieżących, w przeliczeniu na 1 mieszkańca w regionie w 2013 roku, wyniósł 38 157 zł. W stosunku do poprzedniego roku wartość tego wskaźnika wzrosła o 2,2%.

Na koniec grudnia 2014 roku w województwie małopolskim zarejestrowanych było 356,8 tys. podmiotów gospodarczych. W stosunku do roku poprzedniego było to o 5,7 tys. więcej, co stanowiło wzrost o 1,6%. Ich udział w ogólnej liczbie polskich podmiotów gospodarczych wyniósł 8,7%. W stosunku do innych województw Małopolska ulokowała się na 4 miejscu, za regionami: mazowieckim, śląskim oraz wielkopolskim. Większość firm zarejestrowanych w regionie należało do sektora prywatnego, było ich 348,7 tys. (97,7% ogółu), czyli o 1,6% więcej niż w 2013 roku. Sektor publiczny reprezentowało 7,9 tys. podmiotów gospodarczych, o 0,8% mniej niż na koniec 2013 roku.

Rok 2014 był piątym z kolei rokiem, w którym wartość produkcji sprzedanej w województwie małopolskim wzrosła. Wyniosła ona 76 847,2 mln zł i była wyższa od wartości z roku 2013 o 1 609,6 mln zł (o 2,1%). W systemie REGON na 31 grudnia 2014 roku było zarejestrowanych 35 291 podmiotów prowadzących działalność przemysłową. W porównaniu do roku 2013 liczba ta zwiększyła się o 756 podmiotów. W 2014 r. nakłady inwestycyjne ogółem w Małopolsce wyniosły 7 637,1 mln zł. W porównaniu do poprzedniego roku wzrosły o 13,8%. Dla porównania w roku 2013 r. w stosunku do roku poprzedniego nakłady inwestycyjne w regionie spadły o 10,5%. W 2014 roku wyniki finansowe netto i brutto przedsiębiorstw przemysłowych okazały się większe niż w roku poprzednim – odpowiednio: wynik finansowy brutto o 6,4% (8 713,1 mln zł), a wynik netto o 8,9% (7 706,7 mln zł). Z sekcji małopolskiego przemysłu wzrost wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w 2014 roku zanotowało przetwórstwo przemysłowe oraz górnictwo i wydobywanie. Spadek wystąpił natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz dostawie wody, gospodarowaniu ściekami i odpadami, rekultywacji.

Województwo małopolskie jest jednym z najbardziej atrakcyjnych pod względem turystycznym regionów w Polsce. W 2014 roku Małopolskę odwiedziło 13,1 mln osób (w tym 10,3 mln stanowili odwiedzający krajowi, a 2,8 mln to odwiedzający zagraniczni). Oznacza to, iż liczba odwiedzających region wzrosła w stosunku do roku 2013 o 3,9%, a więc utrzymuje się trend wzrostowy zapoczątkowany po roku 2009.

Dziedzictwo kulturowe Małopolski jest dziedzictwem powszechnie uznawanym i rozpoznawanym, a jednocześnie stanowi mocny wyraz regionalnej tożsamości. Na koniec 2014 roku w wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonej przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ujętych było około 47 300 obiektów, w tym 5 124 obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków nieruchomości. Do rejestru zabytków ruchomych na koniec 2014 roku wpisanych było 31 710 obiektów. Instytucje kultury odgrywają kluczową rolę zarówno w zakresie ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, jak i w kształtowaniu postaw i kompetencji w zakresie kultury i sztuki oraz postaw i kompetencji społecznych. Na koniec 2014 roku Małopolska zajmowała 1. miejsce w kraju pod względem liczby domów i ośrodków kultury (425) oraz galerii i salonów sztuki (64); 2. miejsce pod względem ilości muzeów (116) oraz 3. miejsce pod względem ilości teatrów i instytucji muzycznych (17), bibliotek (948) oraz kin stałych (47).

W roku 2014 w województwie małopolskim rozpoczęto realizację 657 projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, o łącznej wartości prawie 2,8 mld zł. W wartości ogółem prawie 458 mln zł zawarto w ramach *Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego* i ponad 471 mln zł w ramach *Projektu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka*. Ze środków Unii Europejskiej wypłacono beneficjentom realizującym projekty na terenie województwa małopolskiego łącznie od 2007 roku prawie 15 mld zł, z tego 4,6 mld zł dla beneficjentów realizujących projekty w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego.

**ŚRODOWISKO
PRZYRODNICZE**

Zagrożenie, zasoby i stan środowiska przyrodniczego

Opracowanie: Patrycja Cecot, Marta Dębowska, Kinga Dudek, Aneta Helak-Świechowska, Edyta Koziółek, Agnieszka Nowak, Agnieszka Piątek, Anna Szymacha

podsumowanie

- W porównaniu z rokiem 2013 odnotowano 11,9% spadek ilości odprowadzanych ścieków przemysłowych do wód powierzchniowych.
- Straty powstałe w 2014 roku w wyniku zdarzeń noszących znamiona klęsk żywiołowych w obiektach infrastruktury komunalnej gmin oraz powiatów wyniosły 118 mln zł. Szkody powodziowe w infrastrukturze Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie oraz na ciekach wodnych i urządzeniach administrowanych przez Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie oszacowano łącznie na kwotę 183,4 mln zł.
- W roku 2014 MZMiUW w Krakowie oraz Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie kontynuowały realizację zadań w dorzeczu górnej Wisły. Na ten cel wydatkowano łącznie 36,2 mln zł.
- W ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego ukończono budowę zbiornika wodnego Skrzyszów na potoku Korzeń w gminie Skrzyszów o pojemności całkowitej 759 tys. m³. Koszt zadania w 2014 roku wyniósł 6,9 mln zł.
- Rok 2014 był kolejnym, w którym w pełni funkcjonował nowy system zagospodarowania odpadów komunalnych oparty na zapisach znowelizowanej w 2011 roku ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Efektem wprowadzonych zmian jest m.in. wzrost udziału procentowego odpadów selektywnie zebranych w relacji do ogółu zebranych odpadów z 15,6% w 2013 roku do 21,6% w 2014 roku.
- Podejmowane w 2014 roku działania w zakresie ograniczenia emisji powierzchniowej przyniosły redukcję emisji pyłu PM10 oraz PM2,5 o ok. 111 Mg, benzo(a)pirenu o ok. 64 kg.
- W wyniku prowadzonych pomiarów na stacjach pomiarowych w Małopolsce odnotowano spadek emisji zanieczyszczeń. W porównaniu z rokiem 2013 średnioroczne stężenia pyłu PM10 zmniejszyły się o ok. 3–27%, pyłu PM2,5 o ok. 3–14%.
- W 2014 roku Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Krakowie, finansując działania z zakresu ochrony środowiska w kwocie 206 510,00 tys. zł, zawarł łącznie 520 umów w tym: 360 dotacji, 144 pożyczki oraz 16 umów o dofinansowanie z państwowymi jednostkami budżetowymi.

1. Obszary chronione

Województwo małopolskie charakteryzuje duża różnorodność rzeźby terenu, budowy geologicznej, warunków klimatycznych, hydrologicznych i glebowych. Stwarza to dogodne warunki bytowania dla wielu gatunków roślin, zwierząt i grzybów o różnorodnych wymaganiach siedliskowych i decyduje o dużej, rzadko spotykanej w skali kraju, różnorodności biologicznej.

Atrybutem województwa małopolskiego jest niespotykane w innych rejonach Polski zróżnicowanie środowiska przyrodniczego. Przestrzenny system ochronny przyrody tworzą tereny o zróżnicowanym statusie prawnym i różnych funkcjach. Ponad połowa powierzchni województwa małopolskiego objęta jest ochroną prawną.

System obszarów i obiektów chronionych tworzą:

- › parki narodowe (Małopolska zajmuje 1 miejsce w Polsce pod względem liczby parków narodowych) – pięć w całości: Babiogórski, Gorczański, Ojcowski, Pieniński, Tatrzański oraz Magurski położony na terenie województwa małopolskiego i podkarpackiego;
- › parki krajobrazowe – 11, wchodzące w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego: Park Krajobrazowy Beskidu Małego (na granicy dwóch województw – 64% w województwie śląskim), Bielańsko-Tyniecki, Ciężkowicko-Rożnowski, Dłubiański, Dolinki Krakowskie, Orlich Gniazd (na granicy dwóch województw – 75% w województwie śląskim), Pasma Brzanki (17% w województwie podkarpackim z dyrekcją w województwie małopolskim), Popradzki, Rudniański, Tenczyński, Wiśnicko-Lipnicki;
- › obszary chronionego krajobrazu – 10, wchodzące w skład Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego: Bratucicki, Doliny Wisły, Jastrząbsko-Żdźarski, Koszycki, Pogórza Ciężkowickiego, Południowomałopolski, Radłowsko-Wierzchosławicki, Wschodniego Pogórza Wiśnickiego, Wyżyny Miechowskiej, Zachodniego Pogórza Wiśnickiego;
- › rezerваты przyrody – 85;
- › obszary Natura 2000 – 97, 2 obszary Natura 2000 (PLC, czyli posiadające wspólne granice – obszar ptasi PLB i siedliskowy PLH), 9 obszarów specjalnej ochrony ptaków (PLB) oraz 86 obszarów mających znaczenie dla wspólnoty (siedliskowych – PLH);
- › zespoły przyrodniczo-krajobrazowe – 5;
- › użytki ekologiczne – 43;
- › pomniki przyrody – 2229;
- › stanowiska dokumentacyjne – 80.

Tabela 1. Formy ochrony przyrody w województwie małopolskim

Forma ochrony przyrody	Ilość	Powierzchnia obszarów prawnie chronionych [ha]	% powierzchni województwa	Otuliny	
				[ha]	% powierzchni województwa
parki narodowe	6	38 037	2,5	39 487	2,6
parki krajobrazowe	11	175 754*	11,6	106 968	7,0
obszary chronionego krajobrazu	10	572 241*	37,7		
rezerваты przyrody	85	3 364	0,2	485	
obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000	11	133 615	8,8		
obszary specjalnej ochrony siedlisk Natura 2000	88	152 967	10,07		
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	5	5242	0,05		
użytki ekologiczne	43	919	0,05		
pomniki przyrody	2 229				
stanowiska dokumentacyjne	80				

*Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Krakowie

więcej informacji

Więcej informacji na temat parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu w województwie małopolskim odnajdziesz na stronie Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Małopolskiego, www.zpkwm.pl

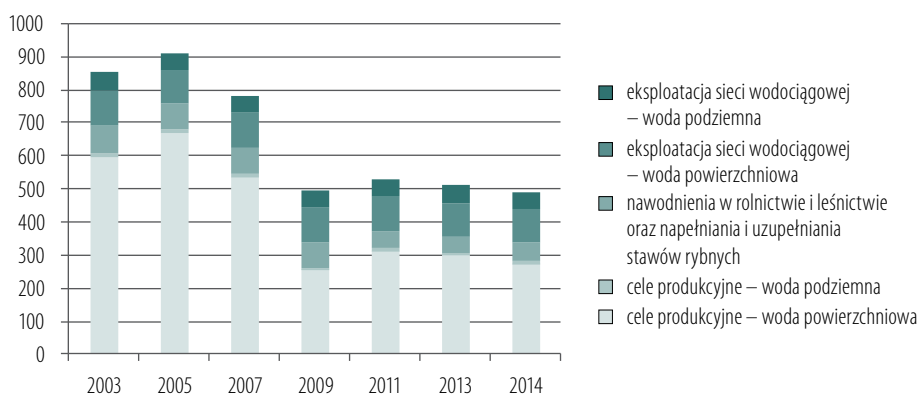
Informacje na temat pozostałych form ochrony przyrody dostępne są na stronach: www.krakow.rdos.gov.pl/formy-ochrony-przyrody oraz <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP>

2. Gospodarka wodno-ściekowa¹

Zużycie wody

W województwie małopolskim wody powierzchniowe i podziemne ujmuje się do celów komunalnych jak i przemysłowych. W 2014 roku zaobserwowano dalszy spadek poboru wody dla celów przemysłowych.

Wykres 1. Pobór wody (w hm³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Od 2003 roku obserwuje się tendencję spadkową w przypadku poboru wód powierzchniowych na cele produkcyjne. W przypadku wód podziemnych pobieranych do celów produkcyjnych, od 2003 do 2009 roku odnotowano spadek poboru, natomiast od roku 2011 pobór utrzymuje się praktycznie na stałym poziomie – ok. 9,5 hm³/rok. W roku 2014 spadła ilość wody ujmowanej przez przemysł o 8%, przy czym dla wód powierzchniowych spadek wyniósł 8,7%, natomiast w przypadku wód podziemnych wykazano nieznaczny wzrost poboru wody o 0,2%.

Gospodarka komunalna województwa w 67,7% bazuje na wodzie powierzchniowej. Zatem bardzo ważna dla regionu jest ochrona wód zlewni powyżej ujęć wody pitnej. Od 2003 roku pobór wód na cele komunalne wciąż nieznacznie maleje, wykazując tendencję spadkową, zarówno dla wód powierzchniowych jak i podziemnych. W roku 2009 zauważono nieznaczny wzrost poboru wody dla celów komunalnych w stosunku do lat poprzednich – 158,8 hm³/rok, ale wartość ta była mniejsza niż w 2003 roku – 161,0 hm³/rok. W 2014 roku zanotowano 1,1% spadek poboru wód na cele eksploatacji sieci wodociągowej w stosunku do roku poprzedniego.

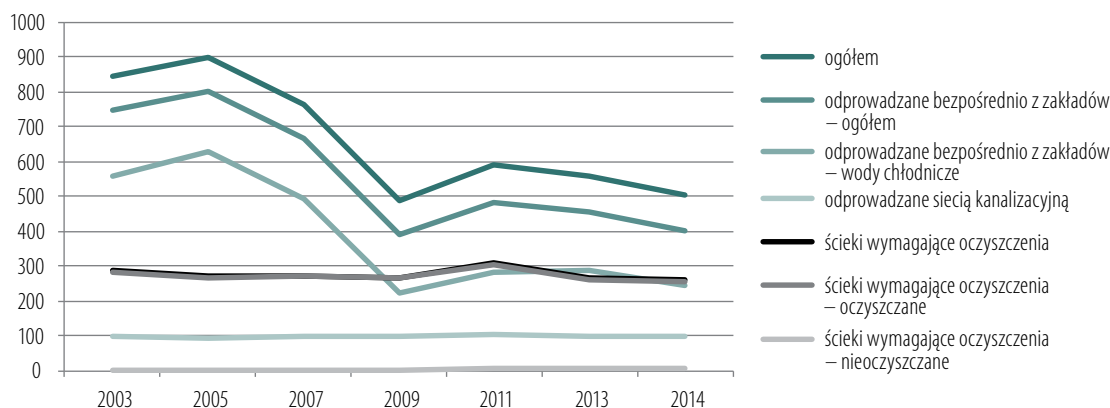
Główne źródła zanieczyszczeń wód powierzchniowych

Ilość odprowadzanych ścieków przemysłowych do wód powierzchniowych stopniowo maleje. W roku 2005 odnotowano wyraźny wzrost w stosunku do 2003 roku – 804,1 hm³/rok odprowadzanych ścieków przemysłowych, natomiast w 2009 roku wartość ta znacząco zmalała – 388,3 hm³/rok. Po nieznacznym wzroście w 2010 roku – 441,4 hm³/rok, w kolejnych latach ilość ścieków przemysłowych wprowadzanych do wód stopniowo maleje. W porównaniu z rokiem 2013 odnotowano 11,9% spadek ilości odprowadzanych ścieków przemysłowych do wód powierzchniowych.

1. W bilansowaniu uwzględniono jednostki wnoszące opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam i więcej wody podziemnej albo 20 dam i więcej wody powierzchniowej lub za odprowadzenie rocznie 20 dam i więcej ścieków.

Największym źródłem zanieczyszczenia wód powierzchniowych w województwie małopolskim jest gospodarka komunalna, z uwagi na olbrzymi ładunek zanieczyszczeń, jaki odprowadza do odbiorników. Od 2003 roku obserwuje się tendencję wzrostową w tym zakresie, również z powodu ciągłej rozbudowy sieci kanalizacyjnej. Największy wzrost odnotowano w latach 2010–2011, kiedy to ilość ścieków komunalnych odprowadzanych do wód wzrosła odpowiednio o 19% i 8% w stosunku do roku 2003. W 2014 roku odnotowano 0,84% wzrost ilości odprowadzanych do sieci kanalizacyjnej ścieków w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 2. Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód powierzchniowych lub ziemi (w hm³/rok)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych²

W celu określenia stanu zanieczyszczenia wód powierzchniowych wykonano następujące oceny wód:

- › ocenę stanu/potencjału ekologicznego, stanu chemicznego oraz stanu monitorowanych jednolitych części wód,
- › ocenę spełnienia wymagań dla obszarów chronionych.

Ocena stanu/potencjału ekologicznego jednolitych części wód

Wyniki oceny wód są następujące:

- › bardzo dobry stan/potencjał ekologiczny osiągają wody w ponad 4% monitorowanych jednolitych częściach wód (jcw),
- › stan dobry wystąpił w 44,3% wszystkich jcw,
- › stan umiarkowany stwierdzono w 29,3% jcw,
- › stan słaby wystąpił w 15,9% jcw,
- › zły stan stwierdzono w 6,2% jcw.

Klasyfikacja stanu chemicznego jednolitych części wód

Stan chemiczny wód powierzchniowych określają stężenia substancji priorytetowych i innych substancji stanowiących zagrożenie dla środowiska wodnego. Stan chemiczny klasyfikowany jest jako dobry lub poniżej dobrego. W 2014 roku 92,5% badanych jednolitych części wód osiągnęło stan dobry, natomiast stan poniżej dobrego stwierdzono w 7,5% jcw.

Ocena stanu jednolitych części wód

Ocenę stanu jednolitych części wód powierzchniowych określa się jako wypadkową wyników klasyfikacji stanu/potencjału ekologicznego oraz wyników klasyfikacji stanu chemicznego jcw. W 2014 roku dobry stan jednolitych części wód stwierdzono w ponad 29%, natomiast stan zły w ok. 71% badanych jcw.

Ocena spełnienia wymagań dla obszarów chronionych

Ocenię spełnienia wymagań dla obszarów chronionych poddano:

- › obszary chronione będące jednolitymi częściami wód, przeznaczonymi do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia,

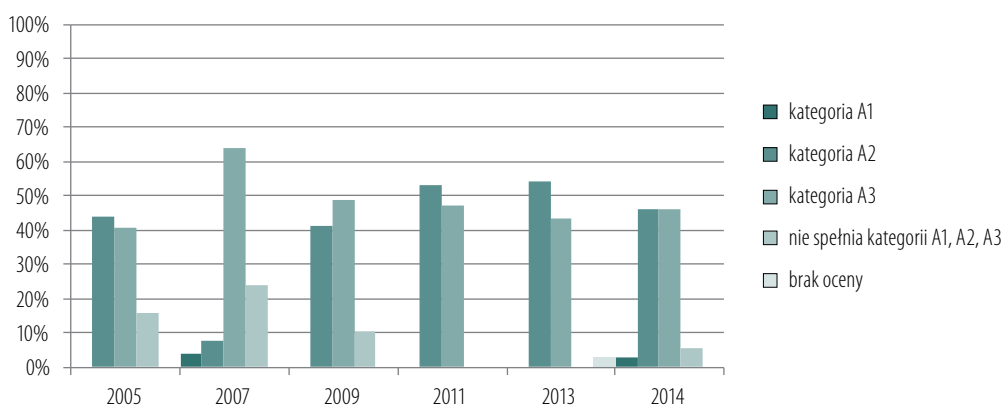
2. Dane pochodzą z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie.

- › obszary chronione będące jednolitymi częściami wód przeznaczonymi do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych,
- › obszary chronione wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych,
- › obszary chronione przeznaczone do ochrony siedlisk i gatunków, dla których utrzymanie lub poprawa stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie.

Ocena spełnienia wymagań dla obszarów chronionych wykazała, iż wymagania te były spełnione w przypadku 45,2% jcw, natomiast 54,8% jcw nie spełniały wymagań dla obszarów chronionych.

Dodatkowo oceniono obszary chronione będące jednolitymi częściami wód przeznaczonymi do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (37 jcw), wśród których jedna jcw spełniała wymagania wód jakości kategorii A1 (Bystra – powyżej ujęcia wody dla Zakopanego), 46% jcw zaliczono do kategorii A2, 46% jcw to wody kategorii A3 wymagające zastosowania wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego. Dodatkowo wykazano, że poza kategorią A3 wystąpiły wody w dwóch punktach oceny jednolitych części wód, tj. Skawa–Gorzeń Górny oraz Uswica–Brzesko–Okocim.

Wykres 3. Jakość wód ujmowanych do celów zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia w województwie małopolskim w punktach pomiarowo-kontrolnych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych WIOŚ w Krakowie

— więcej informacji

Więcej informacji o jakości i ilości wód oraz źródeł zanieczyszczeń na stronach:

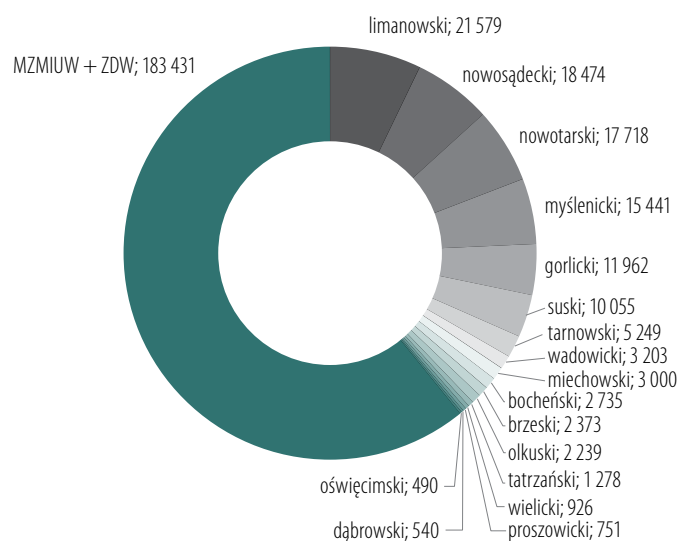
- www.stat.gov.pl
- www.krakow.pios.gov.pl

3. Katastrofalne zjawiska atmosferyczne

Obszar Małopolski należy w całości do dorzecza górnej Wisły. Górski charakter większości rzek Małopolski wpływa na nierównomierność przepływów. Z tego powodu województwo zaliczane jest do regionów o najwyższym zagrożeniu powodziowym. Z hydrologicznego punktu widzenia największe zagrożenie powodziowe stwarzają dorzecza Soły i Dunajca, ale także Raby i Skawy.

Straty powstałe w 2014 roku w wyniku zdarzeń noszących znamiona klęsk żywiołowych w obiektach infrastruktury komunalnej gmin oraz powiatów wyniosły 118,0 mln zł. Szkody powodziowe na ciekach wodnych i urządzeniach administrowanych przez Małopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Krakowie oszacowano na kwotę 173,4 mln zł natomiast w infrastrukturze Zarządu Dróg Wojewódzkich w Krakowie na kwotę 10,1 mln zł, co łącznie stanowi kwotę 183,4 mln zł.

Wykres 4. Straty powstałe w wyniku zdarzeń noszących znamiona klęsk żywiołowych w infrastrukturze komunalnej jednostek samorządu terytorialnego na terenie województwa małopolskiego w 2014 (w tys. zł)

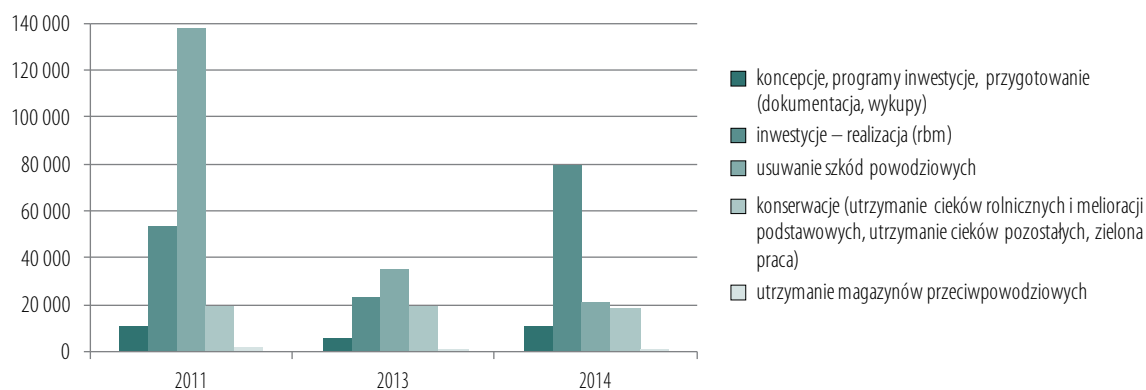
Źródło: MUW w Krakowie

Utrzymanie wód i urządzeń hydrotechnicznych

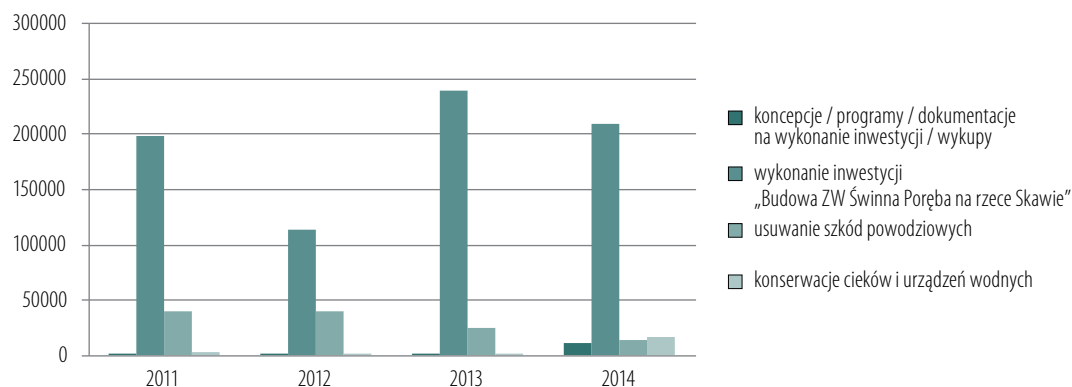
W 2014 roku MZMiUW w Krakowie wykonał prace związane z konserwacją 598,7 km wałów przeciwpowodziowych, 752,1 km rzek i potoków oraz 23,2 km tzw. „cieków pozostałych”. Przeprowadzono konserwację 59 sztuk przepustów wałowych oraz eksploatację 20 sztuk przepompowni melioracyjnych i zbiornika wodnego „Zesławice”, a także dozór i konserwację obwałowań i przepustów wałowych. Wykonano również zadania o charakterze interwencyjnym spowodowane niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi.

W 2014 roku RZGW w Krakowie wykonał roboty związane z lokalnym zabezpieczeniem brzegów, udrożnieniem koryt i remontem istniejącej zabudowy na ok. 70,7 km rzek i potoków administrowanych przez Jednostkę. Zrealizowano również zadania o charakterze remontowym lub utrzymaniowym na 6 stopniach wodnych zlokalizowanych na drodze wodnej Górnej Wisły, na zaporze wodnej w Dobczycach na rzece Rabie, zaporze wodnej w Klimkówce na rzece Rabie oraz na jazie w Grodzisku na rzece Skawie.

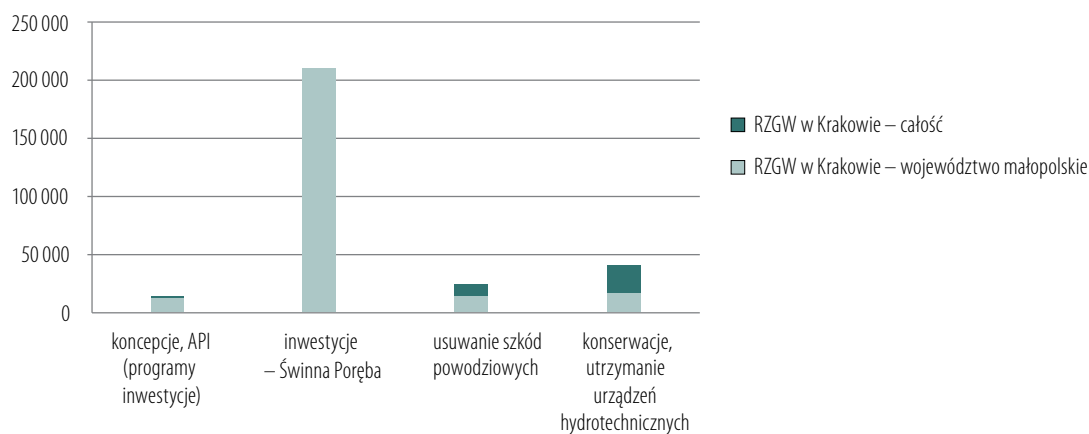
Wykres 5. Środki finansowe przeznaczane na realizację przez MZMiUW w Krakowie zadań przeciwpowodziowych (w tys. zł)

Źródło: MZMiUW w Krakowie

Wykres 6. Środki finansowe przeznaczane na realizację przez RZGW w Krakowie zadań przeciwpowodziowych (w tys. zł)

Źródło: RZGW w Krakowie

Wykres 7. Środki finansowe przeznaczane na realizację przez RZGW w Krakowie zadań przeciwpowodziowych w roku 2014 (w tys. zł)

Źródło: RZGW w Krakowie

Zbiorniki

Dla zmniejszenia zagrożenia powodziowego województwa pracuje 7 zbiorników zaporowych posiadających rezerwę powodziową Tresna, Porąbka zlokalizowane na rzece Soła w województwie śląskim, pracujące w kaskadzie, Goczałkowice zlokalizowane na rzece Wisła w województwie śląskim oraz Dobczyce, Klimkówka, Czorsztyn–Niedzica, Rożnów zlokalizowane na obszarze województwa małopolskiego.

W ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego w roku 2014 ukończono budowę zbiornika wodnego „Skrzyszów” na potoku Korzeń w gminie Skrzyszów. Podstawowym zadaniem zbiornika jest ochrona przed powodzią terenów położonych w dolinie potoków Korzeń i Wątok oraz retencjonowanie wody w okresach suszy w celu poprawy bilansu wodno-gospodarczego zlewni.

Rozpoczęto również inwestycję polegającą na budowie suchego zbiornika „Bieżanów” na terenie miasta Krakowa. Został on zaprojektowany jako jeden z pięciu suchych zbiorników przeciwpowodziowych, których zadaniem będzie ochrona przed powodzią terenów miasta Krakowa i gminy Wieliczka.

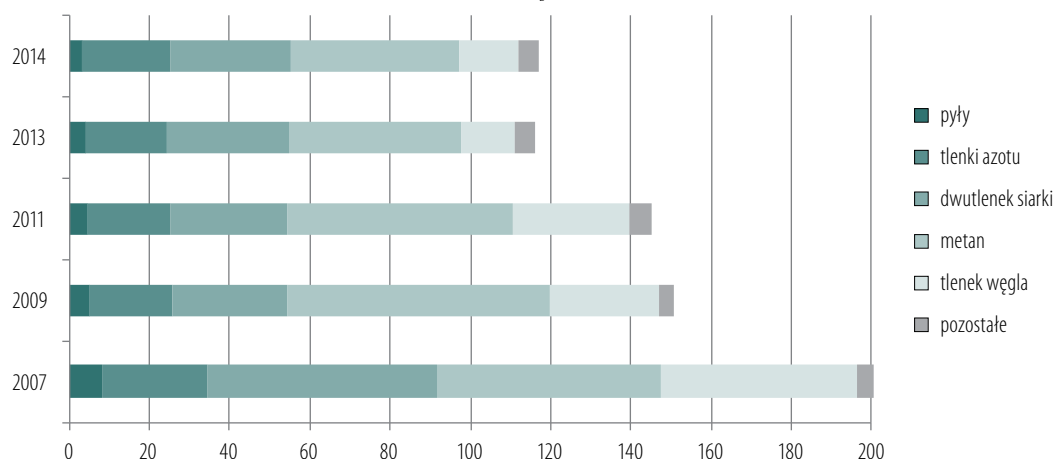
W dalszym ciągu trwa budowa zbiornika Świnna Poręba na rzece Skawie realizowana przez RZGW w Krakowie. Zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o ustanowieniu Programu Wieloletniego *Program budowy Zbiornika Wodnego Świnna Poręba w latach 2006–2013* termin zakończenia inwestycji zaplanowano na rok 2015. Nakłady finansowe na realizację zadania w 2014 roku wyniosły 210 mln zł.

4. Zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego

Emisja zanieczyszczeń do powietrza

Emisja zanieczyszczeń przemysłowych do powietrza (bez dwutlenku węgla) w województwie małopolskim w 2014 roku wyniosła 116,90 tys. Mg (wg danych z Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska – WBZŚ). Porównując dane z rokiem 2013 zauważa się, iż emisja zanieczyszczeń utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W strukturze emisji w 2014 roku dominował metan (36%), dwutlenek siarki (26%), tlenki azotu (19%) oraz tlenek węgla (13%).

Wykres 8. Wielkość i struktura emisji zanieczyszczeń do powietrza w tys. Mg (bez CO₂)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Banku Zanieczyszczeń Środowiska

W 2014 roku najwięcej zanieczyszczeń przemysłowych wyemitowanych zostało w powiecie oświęcimskim (37%), mieście Kraków (25%), mieście Tarnów (13%) oraz w powiecie krakowskim (9%). Emisja zanieczyszczeń związana była przede wszystkim z działalnością takich zakładów jak Kompania Węglowa S.A. KWK „Brzeszcze – Silesia” (33%), ArcelorMittal Poland SA Oddział w Krakowie (14%), Grupa Azoty SA (12%), EDF Polska SA Oddział nr 1 w Krakowie (10%), Elektrownia Skawina S.A. (8%), Tauron Wytwarzanie S.A. – Oddział Elektrownia Siersza w Trzebini (5%) i Synthos Dwory 7 Sp. z o.o. sp.j. (3%).

Emisja gazów cieplarnianych

W 2014 roku podmioty gospodarcze z terenu województwa małopolskiego wyemitowały 10 mln Mg dwutlenku węgla, 41,7 tys. Mg metanu, 1,6 tys. Mg podtlenku azotu. Oznacza to, iż łączny potencjał tworzenia efektu cieplarnianego (GWP)³ wyniósł 11,9 mln Mg i w stosunku do 2013 roku spadł o 5,6%.

W 2014 roku największa ilość gazów cieplarnianych została wyemitowana z terenu miasta Kraków (38%), powiatu chrzanowskiego (16%), miasta Tarnów (14%), powiatu krakowskiego oraz oświęcimskiego (13%). Zakłady przemysłowe, które wyemitowały największe ilości gazów cieplarnianych (przy uwzględnieniu współczynnika GWP) to ArcelorMittal Poland SA Oddział w Krakowie (23%), EDF Polska S.A. Oddział nr 1 w Krakowie (16%), Grupa Azoty SA (14%), Elektrownia Skawina SA (13%), Tauron Wytwarzanie S.A. – Oddział Elektrownia Siersza w Trzebini (11%).

Stan jakości powietrza

Według oceny jakości powietrza w województwie małopolskim za 2014 rok, dokonanej przez Małopolskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, przekroczenia wartości dopuszczalnych pyłu PM₁₀, pyłu PM_{2,5} i docelowych benzo(a)pirenu wystąpiły we wszystkich strefach w województwie małopolskim, z wyłączeniem miasta Tarnów, gdzie stwierdzono obniżenie poziomu docelowego pyłu PM_{2,5}. Ponadto w aglomeracji krakowskiej przekroczone zostały średnioroczne wartości dopuszczalne dla dwutlenku azotu.

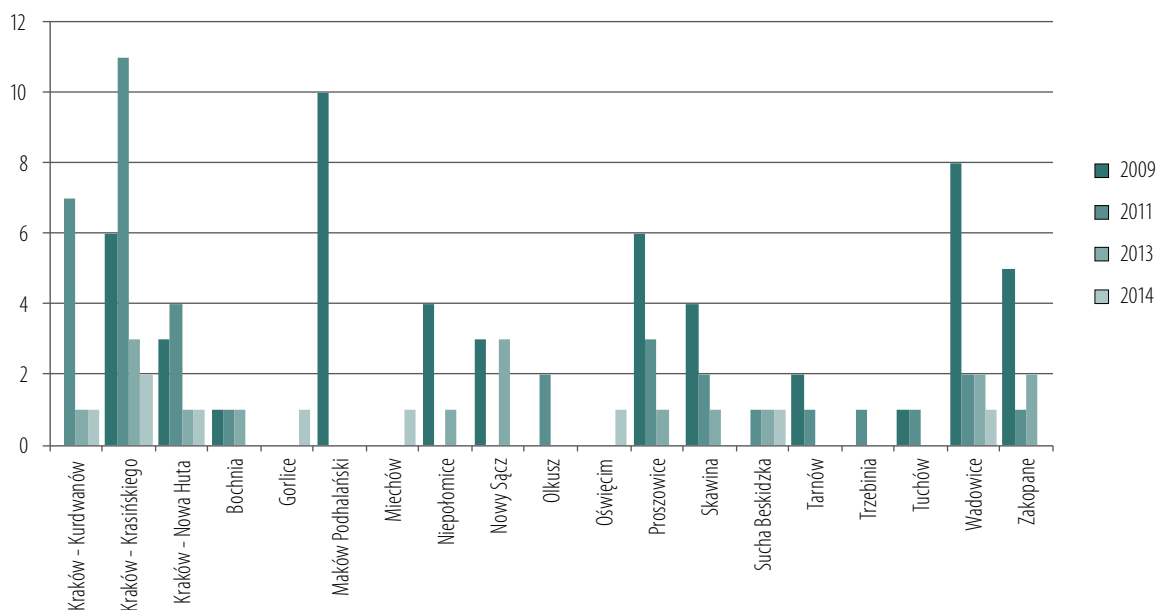
3. Potencjał tworzenia efektu cieplarnianego (GWP) w horyzoncie czasowym 100 lat przyjęty przez Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) dla dwutlenku węgla wynosi 1, dla metanu 25, dla podtlenku azotu 298, natomiast dla heksafluorku siarki 22800.

W 2014 roku najwyższe stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego PM10 zanotowano na stacji monitoringu przy al. Krasińskiego w Krakowie (stacja komunikacyjna) – 64 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (60 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2013 r.), przy ul. Bulwarowej w Nowej Hucie (stacja oddziaływania przemysłu) – 49 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, w Nowym Targu – 49 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, w Proszowicach – 49 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W Krakowie przy al. Krasińskiego średniorobowe poziomy dopuszczalne pyłu PM10 przekraczane były w ciągu 188 dni w roku (158 dni w 2013 r.), przy ul. Bulwarowej 123 dni w roku, również w Proszowicach w ciągu 123 dni w roku. W 2014 roku wystąpiło 9 sytuacji przekroczenia poziomu informowania stężenia pyłu PM10 (200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). W 2013 roku sytuacja przekroczenia poziomu powyżej 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ wystąpiła 17-krotnie.

więcej informacji

Roczna ocena jakości powietrza dostępna jest na stronie internetowej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Krakowie:
www.monitoring.krakow.pios.gov.pl

Wykres 9. Liczba dni, w których wystąpiła sytuacja przekroczenia poziomu pyłu PM10 powyżej 200 $\mu\text{g}/\text{m}^3$

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Pomierzone w 2014 roku stężenia średnioroczne pyłu PM2,5 mieszczą się w przedziale od 29 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (w Bochni) do 45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (al. Krasińskiego w Krakowie) i przekraczają poziom dopuszczalny – 26 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Poprawę odnotowano w Tarnowie oraz w Trzebini, gdzie przekroczenia nie wystąpiły.

Najwyższe stężenie średnioroczne dwutlenku azotu wystąpiło na stacji komunikacyjnej przy al. Krasińskiego w Krakowie – 61 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (68 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2013 r.) i przekroczyło poziom dopuszczalny wynoszący 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Na pozostałych stacjach nie wystąpiły przekroczenia poziomu dopuszczalnego dwutlenku azotu. Najniższe stężenie odnotowano na stacji pomiarowej w Trzebini – 18 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Na stacji pomiarowej w Olkuszu zanotowano najwyższe stężenie średnioroczne dwutlenku siarki – 10,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, z kolei najniższe stężenie wystąpiło na stacji pomiarowej przy ul. Bujaka w Krakowie (6,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

W 2014 roku pomiary ozonu prowadzono na stacji przy ul. Bujaka w Krakowie, w Tarnowie, Trzebini, Szymbarku, Szarowie oraz Zakopanem. Maksymalne stężenie 8-godzinne ozonu zostało zarejestrowane w Szymbarku – 158 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W 2013 roku zanotowano następujące wartości: 156 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Szymbarku, 151 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Szarowie, 144 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Krakowie przy ul. Bujaka, 135 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Tarnowie.

Najwyższe stężenia średnioroczne benzo(a)pirenu odnotowano w Nowym Targu (15 ng/m^3), w Suchej Beskidzkiej (11 ng/m^3), w Nowym Sączu (10 ng/m^3) a także w Proszowicach (10 ng/m^3). W 2013 roku najwyższe stężenia wystąpiły w Suchej Beskidzkiej (16,2 ng/m^3), w Nowym Sączu (11,6 ng/m^3) i Proszowicach (11,1 ng/m^3). Poziom docelowy dla benzo(a)pirenu wynosi 1 ng/m^3 .

Tabela 2. Wielkości pomierzonych stężeń zanieczyszczeń powietrza w 2014 roku

Stacje pomiarowe	Stężenia średnioroczne pyłu PM10 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Liczba dni z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów średniodobowych pyłu PM10	Stężenie średnioroczne pyłu PM2,5 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Stężenie średnioroczne dwutlenku azotu ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Stężenie średnioroczne dwutlenku siarki ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu (ng/m^3)
Kraków–Kurdwanów	46	100	33	29	6,6	7
Kraków–Krajskiego	64	188	45	68	–	–
Kraków–Nowa Huta	49	123	32	24	8,1	8
Bochnia	36	69	29	–	–	6
Gorlice	30	37	–	–	–	3
Niepołomice	35	71	–	–	–	–
Nowy Sącz	42	97	33	22	7,9	10
Nowy Targ	49	41	–	–	–	15
Olkusz	31	52	–	–	10,2	–
Oświęcim	46	36	–	–	–	7
Proszowice	49	123	–	–	–	10
Skawina	41	89	–	23	10,1	–
Sucha Beskidzka	45	95	–	–	–	11
Tarnów	31	36	–	22	7,4	4
Trzebinia	33	56	–	18	8,8	5
Tuchów	41	88	–	–	–	7
Wadowice	42	90	–	–	–	8
Zakopane	36	81	30	19	8,5	9
wartości dopuszczalne	40	35	26	40	–	1

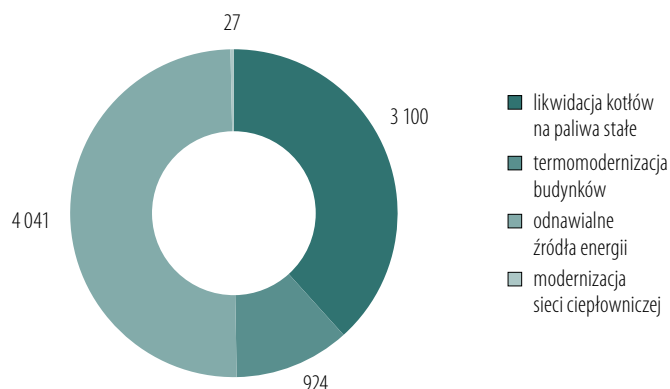
Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Krakowie

Realizacja Programu ochrony powietrza w 2014 roku

W 2014 roku na terenie Małopolski przeprowadzono ponad 8 tys. inwestycji z zakresu ograniczania emisji powierzchniowej. Inwestycje obejmowały likwidację kotłów na paliwo stałe, termomodernizację, zastosowanie odnawialnego źródła energii czy modernizację sieci ciepłowniczej.

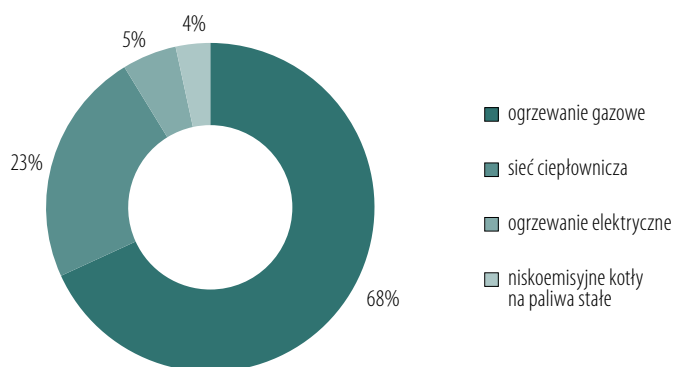
więcej informacji

Na stronie www.powietrze.malopolska.pl w zakładce Jakość powietrza publikowane są prognozy jakości powietrza dla województwa małopolskiego, a także informacje o ryzyku wystąpienia przekroczeń poziomów alarmowych i dopuszczalnych zanieczyszczeń w powietrzu oraz komunikaty dla szczególnie wrażliwych grup mieszkańców.

Wykres 10. Liczba inwestycji ograniczających niską emisję przeprowadzonych w Małopolsce w 2014 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji *Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego*

Zlikwidowano 3100 starych, niskosprawnych pieców i kotłów wykorzystujących paliwa stałe. Zastępczym urządzeniem grzewczym stały się przede wszystkim kotły gazowe (68%), podłączenie do sieci ciepłowniczej (23%), ogrzewanie elektryczne (5%) i niskoemisyjne kotły na paliwa stałe (4%). Gminy z największym zakresem rzeczowym w likwidacji niskosprawnych urządzeń grzewczych to Kraków (2611 szt.), Nowy Sącz (100 szt.), miasto Gorlice (97 szt.), Tarnów (71 szt.), Kęty (51 szt.), Trzebinia (23 szt.), miasto Oświęcim (22 szt.) oraz Libiąż (20 szt.).

Wykres 11. Rodzaje nowych źródeł ogrzewania zastosowanych w Małopolsce w 2014 roku po likwidacji starych kotłów węglowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań z realizacji *Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego*

Przeprowadzona w 2014 roku termomodernizacja dotyczyła 289 budynków publicznych oraz 635 budynków mieszkalnych. Pełna termomodernizacja obejmująca docieplenie ścian zewnętrznych, stropów oraz wymianę okien stanowiła zaledwie 12,6% termomodernizowanych obiektów. Termomodernizacji częściowej polegającej na ociepleniu ścian lub stropodachu poddanych zostało 20,8% obiektów, a w 64,7% budynków wymieniono stolarkę okienną. W pozostałych obiektach (1,9%) na przykład wymieniono drzwi zewnętrzne, zmodernizowano instalację c.o., zamontowano termostaty przygrzejnikowe. Najwięcej inwestycji termomodernizacyjnych zrealizowano w Krakowie (565 budynków), Tarnowie (40 budynków), Trzebini (23 budynki), Chrzanowie (23 budynki) oraz Kętach (15 budynków).

W 4041 obiektach wykorzystano odnawialne źródło energii. Najczęściej wybieranym alternatywnym źródłem były panele słoneczne (99%). Gminy, w których najczęściej wykorzystano odnawialnych źródeł energii to m.in. Wieliczka (494 obiektów), która wraz z Miechowem (343 obiektów), Niepołomicami (294 obiektów) oraz Skawiną (280 obiektów) wspólnie przystąpiły do montażu systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz w domach prywatnych w ramach środków finansowych ze szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi UE.

Dofinansowanie instalacji kolektorów słonecznych prowadzone było również w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 – Działanie 7.2 *Poprawa jakości powietrza, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii*. Gminy, które skorzystały z tych środków to m.in. Gołcza, Łapsze Niżne, Nowy Targ.

Koszt realizacji inwestycji związanych z ograniczeniem emisji powierzchniowej oszacowano na poziomie 195 mln zł, w tym 89 mln zł stanowiło dofinansowanie zewnętrzne.

Działania w zakresie ograniczenia emisji powierzchniowej podejmowane przez gminy i powiaty pozwoliły na redukcję emisji pyłu PM10 oraz PM2,5 na poziomie 111 Mg oraz benzo(a)pirenu o ok. 64 kg. Dodatkowym efektem jest redukcja emisji dwutlenku azotu o ok. 20,5 Mg, dwutlenku siarki o ok. 251 Mg i dwutlenku węgla o ok. 16,3 tys. Mg.

więcej informacji

Szczegółowe podsumowanie z realizacji *Programu ochrony powietrza w 2014 roku* dostępne jest na stronie: www.powietrze.malopolska.pl

5. Gospodarka odpadami

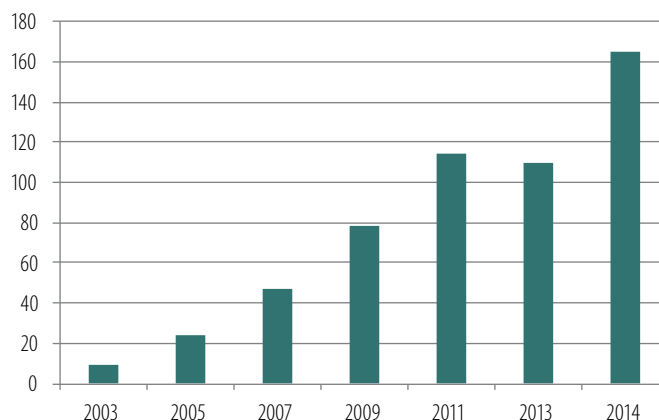
Odpady komunalne

W 2014 roku z terenu województwa małopolskiego zebranych zostało około 764,2 tys. Mg odpadów komunalnych (wg wstępnych danych US w Krakowie), w tym 650,6 tys. Mg z gospodarstw domowych. Całkowita masa zebranych odpadów komunalnych, w zależności od źródła pochodzenia przedstawiała się następująco:

- › handel, mały biznes, biura i instytucje – 96,1 tys. Mg,
- › usługi komunalne – 17,5 tys. Mg,
- › gospodarstwa domowe – 650,6 tys. Mg.

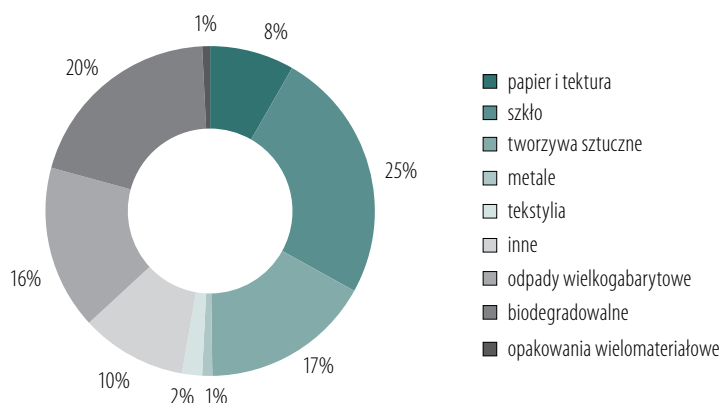
Od 2003 roku systematycznie wzrasta ilość odpadów zebranych selektywnie. Według wstępnych danych US w Krakowie w 2014 roku selektywnie zebrano łącznie ok. 165,2 tys. Mg, co stanowiło aż 21,6% wszystkich zebranych odpadów komunalnych.

Wykres 12. Masa selektywnie zebranych odpadów komunalnych (w tys. Mg)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 13. Masa odpadów zebranych selektywnie w 2014 roku według rodzaju materiału (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

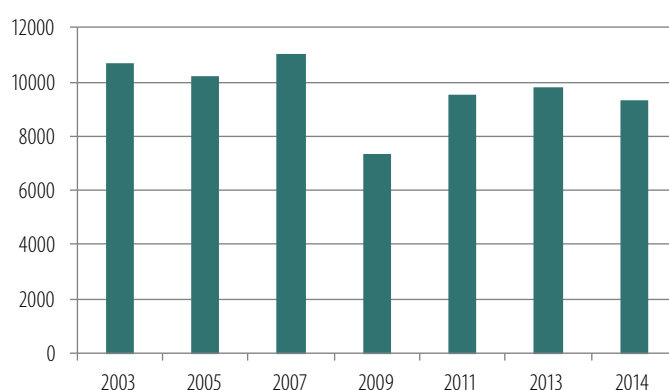
Głównym sposobem zagospodarowania zmieszanych odpadów komunalnych na terenie województwa małopolskiego nadal pozostaje ich deponowanie na składowiskach, jednak ilość odpadów unieszkodliwianych na składowiskach w porównaniu z rokiem 2011 zmalała o 20%. Według wstępnych danych US w Krakowie w roku 2014 zagospodarowano w ten sposób 72,6 % masy tych odpadów. Według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r., na terenie województwa małopolskiego funkcjonowały 23 składowiska odpadów komunalnych.

Odpady przemysłowe

Największy strumień wytwarzanych odpadów stanowią odpady inne niż niebezpieczne powstające w poszczególnych gałęziach przemysłu, rolnictwie, rzemiośle oraz usługach. Odzysk jest głównym sposobem ich zagospodarowania. W 2014 roku 7,5 mln Mg odpadów przemysłowych zostało przekazanych do odzysku.

W 2014 roku w województwie małopolskim w wyniku prowadzonej działalności gospodarczej wytworzono 9,3 mln Mg odpadów przemysłowych.

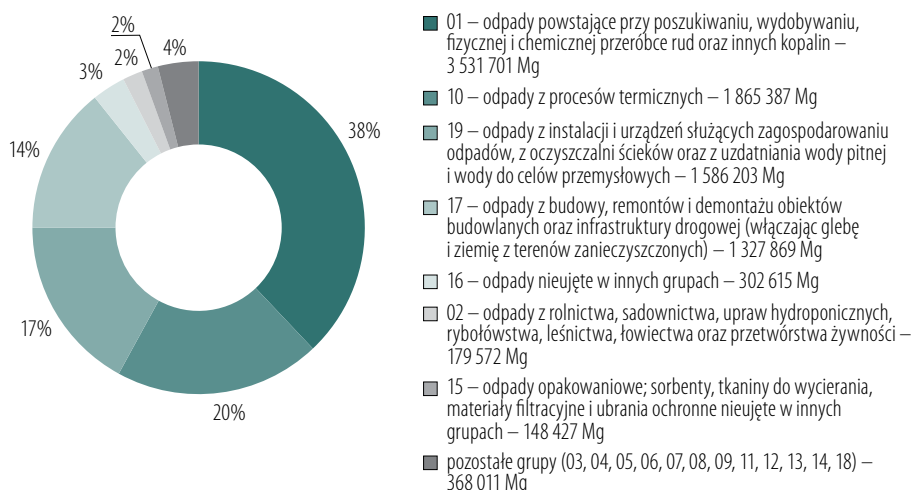
Wykres 14. Masa wytworzonych odpadów przemysłowych w województwie małopolskim (w tys. Mg)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Wojewódzkiej Bazy Danych o Odpadach*

W 2014 roku najwięcej odpadów przemysłowych wytworzono w mieście Kraków (35%) oraz w powiecie olkuskim (20%) i chrzanowski (17%). Najmniejsze masy odpadów przemysłowych wytworzono w powiatach dąbrowskim (0,08%), tatrzańskim (0,07%) oraz proszowickim (0,05%).

Wykres 15. Struktura wytwarzania odpadów przemysłowych w 2014 roku z podziałem na grupy odpadów (w %)

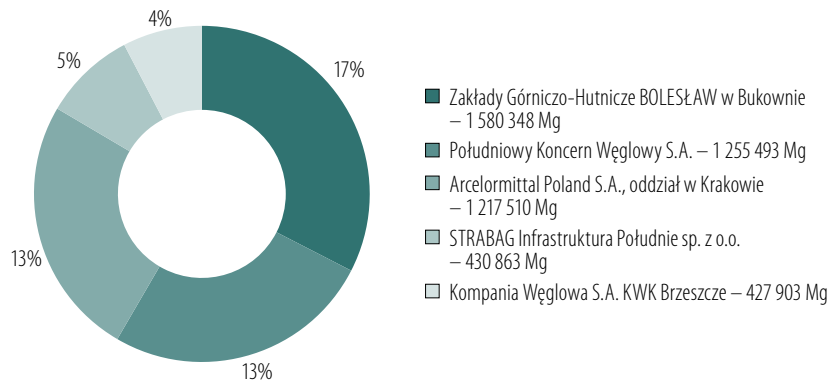

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Wojewódzkiej Bazy Danych o Odpadach*

Największa masa wytworzonych odpadów przemysłowych pochodzi z grupy 01, czyli odpadów powstających przy poszukiwaniu, wydobywaniu, fizycznej i chemicznej przeróbce rud oraz innych kopalin (38%). Duży udział w masie wytwarzanych odpadów stanowią odpady z procesów termicznych, czyli grupa 10. Ich udział w ogólnej masie wytworzonych odpadów wynosi 20%. Najmniejsza masa wytworzonych odpadów przemysłowych

pochodzi z grupy 15, czyli odpadów opakowaniowych; sorbenty, tkaniny do wycierania, materiały filtracyjne i ubrania ochronne nie ujęte w innych grupach. Stanowią one 2% wszystkich wytworzonych odpadów przemysłowych.

Wykres 16. Udział przedsiębiorstw w ogólnej masie wytworzonych odpadów przemysłowych w 2014 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Wojewódzkiej Bazy Danych o Odpadach*

Przedsiębiorstwem, które wygenerowało największą masę odpadów przemysłowych w roku 2014 są Zakłady Górnico-Hutnicze „Bolesław” w Bukownie (17%). Południowy Koncern Węglowy SA oraz Arcelormittal Poland SA oddział w Krakowie wytworzyły po 13% ogólnej masy wytworzonych odpadów przemysłowych. Pierwszą piątkę przedsiębiorstw wytwarzających największe masy odpadów przemysłowych zamyka Kompania Węglowa SA KWK „Brzeszcze” (4%).

więcej informacji

System gospodarowania odpadami komunalnymi został określony w Planie Gospodarki Odpadami Województwa Małopolskiego. Dokument dostępny jest na stronie internetowej: www.malopolskie.pl/plan

Marszałek Województwa Małopolskiego prowadzi wojewódzką bazę danych (WSO), dotyczącą wytwarzania i gospodarowania odpadami wraz z rejestrem udzielanych zezwoleń w zakresie wytwarzania i gospodarowania odpadami. Na podstawie danych z WSO corocznie sporządzany jest raport wojewódzki. Raporty za lata 2003–2014 można pobrać ze strony internetowej: www.malopolskie.pl/gospodarkaodpadami/

6. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie⁴

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) w Krakowie stanowi ważny instrument Samorządu Województwa Małopolskiego służący finansowaniu przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska. WFOŚiGW działa na zasadach określonych ustawą Prawo ochrony środowiska. Wojewódzki Fundusz jest samorządową osobą prawną, niebędącą wojewódzką samorządową jednostką organizacyjną. Dochodami WFOŚiGW są głównie wpływy z tytułu opłat i kar pieniężnych, pobieranych na podstawie ustaw i odrębnych przepisów z tytułu gospodarczego korzystania ze środowiska.

4. Opracowano na podstawie Sprawozdania z działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie za rok 2014.

Tabela 3. Wpływy środków do WFOŚiGW w Krakowie za rok 2014 (w tys. zł)

	Opłaty	Kary	Spląty pożyczek	Odsetki od pożyczek (w ujęciu kasowym)	Inne	Przychody finansowe	Razem
stan środków na 01.01.2014	–	–	–	–	–	–	294 958,25
plan	37 100,00	100,00	72 000,00	15 000,00	2 673,00	9 000,00	135 873,00
wykonanie	37 645,83	101,11	74 155,44	16 194,13	2 673,11	9 631,45	140 401,07
% wykonania do planu	101	101	103	108	100	107	103

Źródło: WFOŚiGW w Krakowie

Ostatecznie planowane wpływy zostały wykonane w 103,33% i wyniosły 140,4 mln zł, co dało łącznie ze stanem środków na dzień 1 stycznia 2014 r. kwotę w wysokości 435,4 mln zł.

Finansowanie ochrony środowiska w podziale na dziedziny i formy finansowania przez WFOŚiGW w Krakowie w 2014 r. (w tys. zł)

Dziedziny	Forma finansowania		Razem
	Dotacyjne finansowanie ochrony środowiska	Pożyczkowe finansowanie ochrony środowiska	
gospodarka ściekowa i ochrona wód	13 628,80	75 559,99	89 188,79
ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	6 172,23	25 175,53	31 347,76
gospodarka odpadami	427,50	4 212,06	4 639,56
pozostałe	35 773,40	45 560,49	81 333,89
razem	56 001,93	150 508,07	206 510,00

Źródło: WFOŚiGW w Krakowie

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie w roku 2014 zawarł łącznie 520 umów, z czego 360 stanowiły dotacje, 144 to pożyczki oraz 16 umów o dofinansowanie zawartych z państwowymi jednostkami budżetowymi. Z ogółu zadań inwestycyjnych i modernizacyjnych służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, ze środków Wojewódzkiego Funduszu, dofinansowano w szczególności przedsięwzięcia związane z gospodarką wodną, ochroną powietrza atmosferycznego oraz oszczędnością energii.

W 2014 roku pożyczki udzielane przez Wojewódzki Fundusz mogły być częściowo umarzone.

Podjęto łącznie 81 uchwał o częściowym umorzeniu pożyczek na łączną kwotę 17,8 mln zł.

W 2014 roku Wojewódzki Fundusz zawarł 144 umowy pożyczek na łączną kwotę 186,9 mln zł. W roku ubiegłym WFOŚiGW obsługiwał 660 umów pożyczek zawartych na kwotę umowną 853,4 mln zł.

Ważniejsze inwestycje realizowane w 2014 roku z pomocą finansową WFOŚiGW w Krakowie:

Ochrona wód

W 2014 roku zostało zawartych 26 umów dotyczących budowy sieci kanalizacji sanitarnych o łącznej kwocie 44,9 mln zł. Przewidywane efekty ekologiczne z tytułu realizacji przedsięwzięć obliczone proporcjonalnie do środków Wojewódzkiego Funduszu zaangażowanych w ich realizację powinny wynieść: łączna długość kolektorów sanitarnych – 102 564 mb, ilość ścieków odprowadzona do oczyszczalni – 505 938 m³/rok.

W zakresie gospodarki wodno-ściekowej WFOŚiGW dofinansował również w kwotach 1,6 mln zł – dotacje i 5,0 mln zł – pożyczki, zadania polegające na budowie i rozbudowie sieci wodociągowych wraz ze stacjami uzdatniania wody, budowie zapasowego zbiornika wody pitnej, budowie kontenerowej podczyszczalni (stacji dezynfekcji zakaźnych ścieków szpitalnych), wykonaniu operatów wodno-prawnych oraz zagospodarowaniu i ochronie źródeł na terenie parków krajobrazowych.

Tabela 4. Efekty ekologiczne wybranych zadań współfinansowanych ze środków WFOŚiGW w 2014 roku w zakresie budowy sieci kanalizacyjnych

Lp.	Wnioskodawca	Długość sieci kanalizacji [mb]	Ilość ścieków odprowadzona do oczyszczalni [m ³ /rok]
1.	gmina Zielonki	8 874	49 551
2.	gmina Bobowa	13 658	42 153
3.	gmina Wielka Wieś	3 623	29 378
4.	gmina Dąbrowa Tarnowska	11 485	28 657
5.	Przedsiębiorstwo Wodno-Kanalizacyjne „Eko-Skawa” Sp. z o.o. z siedzibą w Makowie Podhalańskim	3 526	15 230

Źródło: WFOŚiGW w Krakowie

Tabela 5. Efekty ekologiczne wybranych zadań współfinansowanych ze środków WFOŚiGW w 2014 roku w zakresie budowy oczyszczalni ścieków

Lp.	Wnioskodawca	Ilość ścieków	Redukowany ładunek BZT ₅
		[m ³ /rok]	[kg/rok]
1.	Gmina Bochnia	66 485	33 441
2.	Gmina Chelmiec	38 394	11 128
3.	Gmina Podegrodzie	29 810	3 071

Źródło: WFOŚiGW w Krakowie

Pomoc udzielona przez WFOŚiGW w Krakowie w 2014 roku pozwoliła na realizację 10 zadań z zakresu budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków (również przydomowych). Przewidywane efekty ekologiczne z tytułu realizacji tych przedsięwzięć obliczone proporcjonalnie do środków pomocowych Wojewódzkiego Funduszu powinny wynieść: przepustowość – 596,51 m³/d, redukcja ładunku BZT₅ – 123 520,91 kg/rok.

Ochrona powietrza

W 2014 roku Wojewódzki Fundusz podpisał 21 umów dotyczących zadań z zakresu ochrony powietrza na łączną kwotę umowną 24,4 mln zł (dotacje wyniosły 297,4 tys. zł, pożyczki 24,1 mln zł).

Wojewódzki Fundusz dofinansowywał również zadania z zakresu ochrony powietrza zgłaszane w ramach poniższych programów:

- › Program *Ograniczenia Niskiej Emisji* (PONE) na terenie województwa małopolskiego

Wojewódzki Fundusz w roku ubiegłym podpisał 4 umowy na łączną kwotę 16,2 mln zł, w tym 3 umowy dotacji (1 z gminą miejską Kraków oraz 2 z gminą Sucha Beskidzka) – na kwotę 2,2 mln zł i 1 umowę pożyczki (z gminą miejską Kraków) – 14 mln zł.

- › Program *Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii. Część 1) Program pilotażowy KAWKA*

W roku 2014 Wojewódzki Fundusz kontynuował realizację Programu pilotażowego KAWKA. W ramach pierwszej części podpisano 5 umów na łączną kwotę dotacji z WFOŚiGW – 18,1 mln zł (z gminą miejską Kraków, MPEC Sp. z o.o. z siedzibą w Nowym Sączu, gminą Miechów, miastem Nowy Sącz i miastem Gorlice) oraz pożyczek – 331,73 tys. zł (z miastem Gorlice). Łączna kwota dotacji ze środków udostępnionych przez WFOŚiGW w ramach podpisanych umów wyniosła 22,8 mln zł.

- › *Poprawa jakości powietrza Część 2) KAWKA – Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii*

W roku 2014 Wojewódzki Fundusz przystąpił do realizacji drugiej części Programu i ogłosił nabór wniosków. Łączny koszt kwalifikowany zgłoszonych inwestycji w latach 2014–2018 w 5 miastach, tj. Krakowie, Oświęcimiu, Wadowicach, Andrychowie i Miechowie, wynosi 96,2 mln zł. Na realizację tych inwestycji Wojewódzki Fundusz przyznał środki w kwocie 42,9 mln zł, w tym 42,6 mln zł w formie dotacji i 276,7 tys. zł w formie pożyczki. Narodowy Fundusz udostępnił Wojewódzkiemu Funduszowi w Krakowie środki w formie dotacji na łączną kwotę 43,3 mln zł.

W wyniku realizacji ww. przedsięwzięć zlikwidowanych zostanie 7 632 szt. źródeł ciepła opalanych paliwem stałym, które zostaną zastąpione przez 1 065 szt. niewęglowych źródeł ciepła i 16 szt. źródeł węglowych o sprawności nie mniejszej niż 80%. Efektem ekologicznym zadania będzie redukcja emisji pyłu PM10 o ok. 142,70 Mg/rok, redukcja emisji pyłu PM 2,5 o ok. 134,99 Mg/rok oraz redukcja emisji CO₂ o ok. 20 767,07 Mg/rok.

Ponadto rezultatem realizacji inwestycji z zakresu ochrony powietrza, przy wykorzystaniu środków finansowych Wojewódzkiego Funduszu, powinien być efekt ekologiczny, który stanowi sumaryczną wartość redukcji emisji następujących zanieczyszczeń: CO – 401,52 Mg/rok, SO₂ – 101,25 Mg/rok, NOx – 10,32 Mg/rok oraz pyłu – 158,51 Mg/rok. Emisja równoważna – 791,62 Mg/rok.

Odnawialne źródła energii

Tabela 6. Wybrane zadania z zakresu odnawialnych źródeł energii realizowane z pomocą finansową WFOŚiGW w Krakowie w 2014 roku

Lp.	Wnioskodawca	Zadanie	Rodzaj i wielkość udzielonej pomocy [tys. zł]
1.	Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie	Budowa pompy ciepła wraz z wymiennikiem gruntowym dla instalacji c.o. i instalacji wody lodowej dla Uniwersyteckiego Centrum Medycyny Weterynaryjnej i Innowacyjnej	104,63 (D)
2.	Gmina Podegrodzie	Montaż pomp ciepła w sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej w Gostwicy oraz we wspólnym budynku: gminnego żłobka, przedszkola oraz biblioteki w gminie Podegrodzie	77,95 (D)
3.	Miasto i gmina Wieliczka	Instalacja systemów energii odnawialnej na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych w gminach: Niepołomice, Wieliczka, Skawina i Miechów	14 250,00 (PP)
4.	Gmina miejska Kraków	Realizacja programu ograniczania niskiej emisji dla miasta Krakowa w części dotyczącej instalacji odnawialnych źródeł energii (przyjętego Uchwałą RMK Nr XXI/275/11 z dnia 6 lipca 2011 r., z późn. zmianami)	4 000,00 (P)
5.	Jerzy Mrawczyński prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Mrawczyński A.G. Jerzy Mrawczyński z siedzibą w Andrychowie	Instalacja do produkcji energii elektrycznej z OZE o mocy 980 kW	2 850,00 (P)
6.	LARKIS Sp. z o.o. z siedzibą w Dobczycach	Produkcja energii elektrycznej za pomocą instalacji fotowoltaicznej w celu redukcji zanieczyszczenia powietrza i zwiększenia wykorzystania OZE	1 710,56 (P)
7.	Towarzystwo Boskiego Zbawiciela Prowincja Polska z siedzibą w Krakowie	Modernizacja kotłowni budynku rekolekcyjnego przy ul. św. Jacka 16 w Krakowie	575,00 (P)

P – pożyczka; PP – pożyczka preferencyjna, D – dotacja

Źródło: WFOŚiGW w Krakowie

W zakresie odnawialnych źródeł energii w 2014 roku WFOŚiGW zrealizował 19 umów na łączną kwotę dofinansowania 49,1 mln zł, w tym 5 umów dotacji na kwotę 246,5 tys. zł oraz 14 umów pożyczek – 48,8 mln zł.

Efektywne wykorzystanie paliw

W zakresie ograniczania emisji, zużycia wody oraz efektywnego wykorzystania paliw Wojewódzki Fundusz podpisał w 2014 roku 134 umowy na łączną kwotę dofinansowania 26,3 mln zł, w tym 9 umów dotyczących zadań z zakresu efektywnego wykorzystania paliw (dofinansowanie 3,6 mln zł), 4 umowy dotyczące wykorzystania energooszczędnych technologii (dofinansowanie 3,2 mln zł), pozostałe 120 umów (33 umowy pożyczek, 84 umowy dotacji oraz 3 umowy w ramach przekazania środków państwowym jednostkom budżetowym), obejmowały dofinansowanie zadań z zakresu termomodernizacji na łączną kwotę 19,5 mln zł. Efektem ich realizacji, w przeliczeniu proporcjonalnie do środków pomocowych WFOŚiGW, jest docieplona powierzchnia – 150 827,31 m² i oszczędność energii – 33 940,03 GJ/rok.

Gospodarka odpadami

W zakresie gospodarki odpadami w roku 2014 Wojewódzki Fundusz dofinansował 6 zadań na łączną kwotę 4,1 mln zł.

Pozostałe

Ponadto w roku 2014 Wojewódzki Fundusz udzielił dofinansowania m.in. na zadania z zakresu:

- › wspomaganie ekologicznych form transportu – dofinansowanie w wysokości 1,1 mln zł,
- › inwestycje w zakresie ochrony przeciwpowodziowej – dofinansowanie w wysokości 564,5 tys. zł,
- › przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i likwidowanie ich skutków dla środowiska, w tym również dofinansowanie w ramach *Programu na zadania związane z przeciwdziałaniem skutkom suszy hydrologicznej* – dofinansowanie w wysokości 7,5 mln zł,
- › zapobiegania i likwidacji poważnych awarii oraz ich skutków dla środowiska – dofinansowanie w wysokości 5,2 mln zł (środki te przeznaczono na zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych oraz sprzętu do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego dla jednostek OSP). Ponadto WFOŚiGW przekazał środki dla:
 - › Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie w ramach zadania *Bezpieczeństwo i ochrona środowiska 2014* w wysokości 1,5 mln zł,
 - › Szkoły Aspirantów Państwowej Straży Pożarnej w Krakowie w ramach zadania *Zakup średniego samochodu ratowniczo-gaśniczego* – 2 szt. w wysokości 500,0 tys. zł,
 - › Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie w ramach 2 zadań w łącznej wysokości 321,6 tys. zł,
- › monitoringu środowiska i systemu kontroli, wojewódzkich programów i planów służących ochronie środowiska – dofinansowanie w wysokości 9,2 mln zł,
- › ochrony przyrody – dofinansowanie w wysokości 3,2 mln zł,
- › edukacji ekologicznej – dofinansowanie w wysokości 1,4 mln zł,
- › profilaktyki zdrowotnej dzieci zamieszkałych na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska – dofinansowanie w wysokości 289,8 tys. zł,
- › państwowych jednostek budżetowych – kwota zarezerwowana w rezerwie celowej na 2014 rok wynosiła 6,0 mln zł, a na liście zadań zakwalifikowanych do dofinansowania ze środków WFOŚiGW znalazło się 16 zadań. Dofinansowanie uzyskały następujące jednostki: WIOŚ w Krakowie, RDOŚ w Krakowie, KW PSP w Krakowie, KWP w Krakowie, Szkoła Aspirantów PSP w Krakowie.

— więcej informacji

Więcej informacji dotyczących działalności Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie za rok 2014 znajdują się na stronie internetowej: www.wfos.krakow.pl

ZAGADNIENIA SPOŁECZNE

Ludność

Opracowanie: Magdalena Dusza

podsumowanie

- Systematycznie zwiększała się liczba ludności w Małopolsce, jednak tempo wzrostu jest coraz słabsze.
- Wskaźnik gęstości zaludnienia w porównaniu z 2013 rokiem wzrósł nieznacznie, ale gęstość zaludnienia w Małopolsce znacznie przekracza średnią w kraju (222 osoby/km² wobec 123 osoby/km² w Polsce). Pod względem gęstości zaludnienia na obszarach wiejskich Małopolska jest nieustannie na pierwszym miejscu w kraju (128 osób/km²).
- Nieustannie spada współczynnik urbanizacji – z 50,8% w 1995 r. do 48,6% w 2014 r.
- W 2014 roku poprawie uległy wskaźniki opisujące procesy demograficzne – wzrósł przyrost naturalny, zwiększyła się liczba urodzeń, spadła liczba zgonów, nastąpił także wzrost długości życia.
- Małopolska, podobnie jak w latach ubiegłych, była w 2014 roku regionem o wysokim dodatnim saldzie migracji (2. miejsce po Mazowszu). Mobilność mieszkańców nie była aż tak wysoka jak w 2013 roku, jednakże tendencja odpływu ludności miast na tereny wiejskie stale się utrzymuje.
- Po raz drugi w ciągu kilku ostatnich lat, w 2014 roku odnotowano ujemne saldo migracji zagranicznej.
- Oceniając procesy demograficzne przez pryzmat układu przestrzennego zaobserwować można szczególnie niekorzystne wskaźniki (ujemny przyrost naturalny, ujemne saldo migracji) w północnej i zachodniej części województwa. Powiaty położone na południu wykazywały wysoki przyrost naturalny, natomiast gminy podmiejskie większych miast nieustannie charakteryzują się wysokim, dodatnim saldem migracji.

1. Stan ludności

Na koniec 2014 roku województwo małopolskie zamieszkiwało 3 368 336 osób (stan na 31 grudnia 2014). Stanowiło to 8,75% ludności kraju i utrzymało Małopolskę na 4. miejscu po województwie mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Przyrost rzeczywisty ludności w porównaniu do poprzedniego roku wzrósł o 0,2% i wynosił 7,8 tys. osób.

W małopolskich miastach mieszkało 1 637 619 osób. Współczynnik urbanizacji wynosił 48,6% i był o 0,1 p.p. niższy niż rok wcześniej. W skali kraju współczynnik ten wynosił 60,3%, natomiast najbardziej zurbanizowanym województwem pozostało śląskie, w którym 77,3% stanowili mieszkańcy miast.

Małopolskie wsie zamieszkiwało na koniec 2014 roku 1 730 717 osób, co stanowi 51,4% ludności regionu i 11,3% ludności wiejskiej Polski. Daje to Małopolsce 2. miejsce wśród polskich regionów, po województwie mazowieckim, głównie dzięki wysokim migracjom z miast oraz dodatniemu przyrostowi naturalnemu. Największy udział ludności wiejskiej – ponad 80% – odnotowano w powiatach sąsiadujących z miastami na prawach powiatu: tarnowskim, krakowskim i nowosądeckim oraz w powiatach limanowskim i proszowickim.

Tabela 7. Ludność województwa małopolskiego (w tys.)

	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014	Dynamika 2003–2014
województwo – ogółem	3252,9	3266,2	3279,0	3298,3	3346,8	3360,6	3368,3	103,5
› mężczyźni	1578,8	1584,3	1589,2	1598,1	1624,1	1630,4	1634,3	103,5
› kobiety	1674,1	1681,9	1689,8	1700,2	1722,7	1730,2	1734,1	103,6
z tego:								
› miasta	1623,0	1619,4	1619,7	1624,8	1641,8	1637,3	1637,6	100,9
› wsie	1629,9	1646,8	1659,3	1673,5	1704,9	1723,3	1730,7	106,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

W Małopolsce rokrocznie notuje się wzrost liczby ludności. Średnioroczne tempo wzrostu ludności w 2014 roku wyniosło +0,23% – przybyło 7755 osób. Wyższy poziom wzrostu zaobserwowano jedynie w województwach mazowieckim (+0,33%) i pomorskim (+0,27%). Niższy, ale również dodatni poziom wzrostu ludności zanotowano w województwie wielkopolskim (+0,16%). W pozostałych 12 województwach notuje się coroczny spadek liczby ludności. Na poziomie kraju ubyło 17 tys. osób (-0,044%). Na wzrost liczby ludności w województwie małopolskim w 2014 roku wpływ miał dodatni przyrost naturalny, który wynosił 4,8 tys. osób (wobec 4,0 tys. osób w 2013 roku) oraz dodatnie saldo migracji stałej 2,9 tys. osób (wobec 2,8 tys. osób w roku 2013).

Dynamika zmian ludności w Małopolsce jest zróżnicowana przestrzennie. W ubiegłym roku w 14 powiatach nastąpił wzrost liczby ludności. Największy w powiecie wielickim (1,27%) i krakowskim (0,70%) oraz myślenickim (0,41%) i limanowskim (0,40%). Z dużych miast – jedynie w Krakowie przybyło ludności (0,38%), natomiast w Nowym Sączu i Tarnowie nastąpił znaczny jej ubytek (odpowiednio -0,11% i -0,66%). W sześciu powiatach ziemskich (gorlickim, oświęcimskim, dąbrowskim, miechowskim, chrzanowskim i olkuskim) również ubyło ludności.

Mapa 1. Zmiany ludności w powiatach Małopolski w 2014 roku (rok poprzedni = 100)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wzrost liczby ludności w województwie w 2014 roku spowodował jednoczesny wzrost gęstości zaludnienia. Na 1 km² przypadało 222 osoby, tj. o 1 osobę więcej niż w roku poprzednim. Pod względem gęstości zaludnienia województwo małopolskie zajęło drugą pozycję po województwie śląskim (372 osoby/km²). Wskaźnik ten wykazuje znaczne zróżnicowanie przestrzenne. Najsilniejsze zaludnienie notuje się w centralnej i zachodniej części województwa, najsłabsze w północnej i południowo-wschodniej.

Struktura ludności wg płci wykazywała na koniec 2014 roku nieznaczną przewagę kobiet w województwie. Współczynnik feminizacji wynosił 106 i od wielu lat utrzymuje się na podobnym poziomie (w roku 2013 – 107). Podobnie jak w całym kraju współczynnik feminizacji uzależniony był od miejsca zamieszkania. Na obszarach wiejskich na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet, natomiast w miastach – 111. Znaczna liczebna przewaga kobiet widoczna była w najstarszych rocznikach wieku (60 lat i więcej), gdzie na 100 mężczyzn przypadało średnio 141 kobiet.

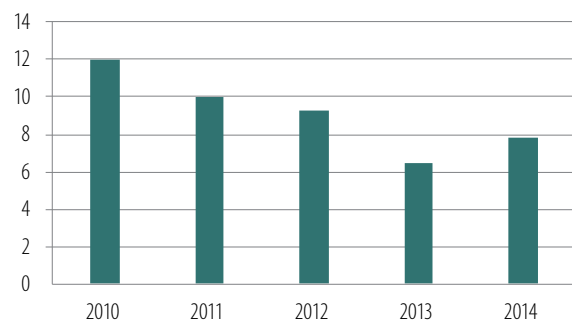
Podobnie jak w latach wcześniejszych, ponad połowę populacji mieszkańców Małopolski w 2014 roku stanowiły kobiety (51,5%). Współczynnik feminizacji, który od lat utrzymuje się na niezmiennym poziomie, wynosił 106 kobiet. Liczebna przewaga kobiet była większa w miastach niż na wsi (miasta 111, na wsi 101 kobiet na 100 mężczyzn), a szczególnie widoczna była w grupie kobiet w wieku poprodukcyjnym (60 lat i więcej). W 2014 roku najwyższe dysproporcje płci, przewyższające średnią wojewódzką, zanotowano w Krakowie (współczynnik feminizacji 114), w Tarnowie (112) i Nowym Sączu (109). Bardzo nieznaczną przewagę mężczyzn nad kobietami wystąpiła jedynie w powiecie limanowskim, gdzie współczynnik feminizacji wyniósł w 2014 roku 99,9 kobiet na 100 mężczyzn.

Odnosząc się do poziomu gmin, największą przewagę kobiet nad mężczyznami odnotowano w Zakopanem, gdzie na 100 mężczyzn przypadało 115 kobiet, natomiast w gminach Mszana Dolna, Niedźwiedź (pow. limanowski), Łabowa (pow. nowosądecki) i Tokarnia (pow. myślenicki) współczynnik feminizacji miał wartość 95 kobiet na 100 mężczyzn.

2. Procesy demograficzne

W 2014 roku sytuacja demograficzna w województwie uległa nieznacznej poprawie. W stosunku do roku 2013 wzrosło nieco tempo przyrostu rzeczywistego ludności województwa – w 2014 przybyło 7,8 tys., w 2013 – 6,5 tys. osób (dla porównania w 2012 – 9,3 tys., w 2011 – 10,0 tys. osób i w 2010 – 12 tys.). Dodatni przyrost naturalny wzrósł do 4,8 tys. osób, co było wynikiem wzrostu liczby urodzeń do 34,4 tys. osób i spadku liczby zgonów do 29,6 osób. Drugim istotnym czynnikiem warunkującym wzrost ludności było dodatnie saldo migracji stałej, które utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie – w 2014 roku wynosiło 2,9 tys. osób.

Wykres 17. Przyrost rzeczywisty ludności województwa (w tys. osób)

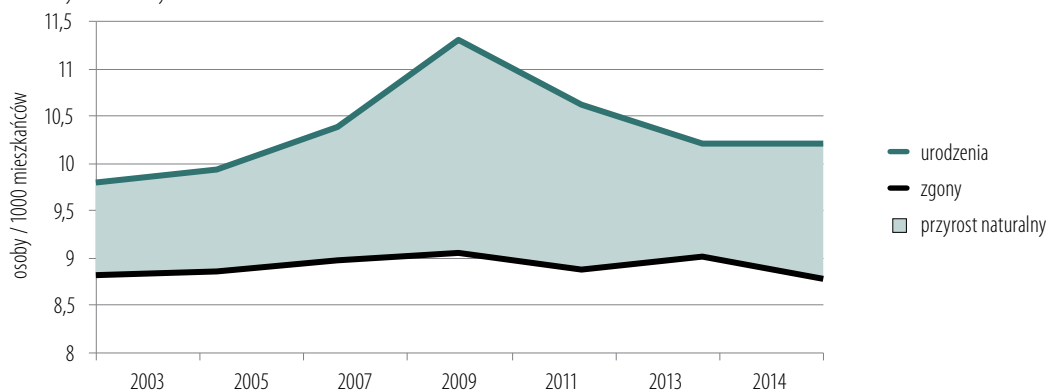
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Przyrost naturalny

Ludność województwa małopolskiego w porównaniu do średniej krajowej odznaczała się relatywnie wysokim poziomem przyrostu naturalnego – wskaźnik 1,4‰ na 1000 mieszkańców jest znacznie wyższy od wskaźnika krajowego. W 2014 roku w Polsce odnotowano ujemny, bliski zeru przyrost naturalny, a województwo małopolskie uplasowało się w tym zakresie na trzecim miejscu po województwie pomorskim (wskaźnik 2,0‰ na 1000 mieszkańców) i wielkopolskim (1,7‰). W siedmiu województwach odnotowano dodatni przyrost naturalny, w pozostałych zanotowano ujemny lub zerowy przyrost naturalny.

Ten dosyć wysoki wskaźnik przyrostu naturalnego w Małopolsce był wynikiem znacznego poziomu urodzeń (10,22‰ w województwie, 9,75‰ w kraju) oraz niższego niż w innych województwach i na poziomie kraju wskaźnika zgonów (8,79‰ w Małopolsce, 9,78‰ w kraju).

Wykres 18. Przyrost naturalny

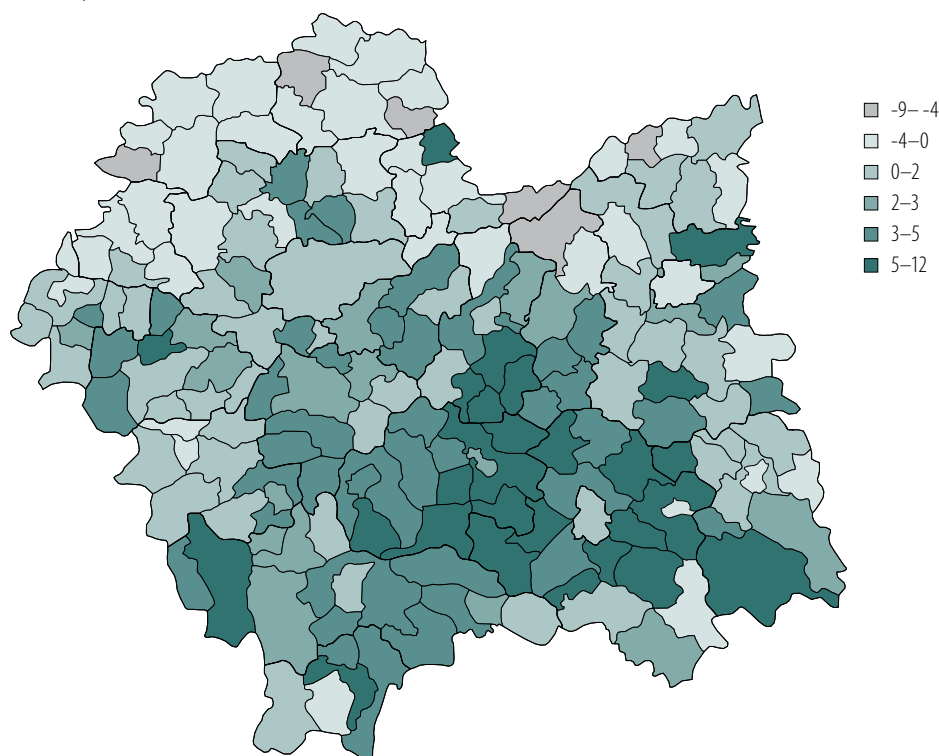

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W układzie powiatowym, w sześciu powiatach ziemskich położonych w północnej i zachodniej części województwa, więcej osób zmarło niż się urodziło. W przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców spadek wartości wskaźnika przyrostu naturalnego odnotowano w powiatach: miechowskim (-2,6‰), olkuskim (-1,7‰), chrzanowskim (-1,4‰), proszowickim (-0,9‰), dąbrowskim (-0,3‰) i oświęcimskim (-0,2‰). Na tle województwa wysoki poziom wskaźnika przyrostu naturalnego osiągnęły dwa powiaty – limanowski i nowosądecki. W obu przypadkach wskaźnik ten wynosił 4,7‰. W miastach na prawach powiatu dodatni przyrost naturalny na 1 tys. mieszkańców zanotowano w Nowym Sączu (1,7‰) oraz w Krakowie. W Tarnowie w 2014 roku utrzymywał się ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego -0,5‰ na 1 tys. osób (w 2013 roku -0,8‰).

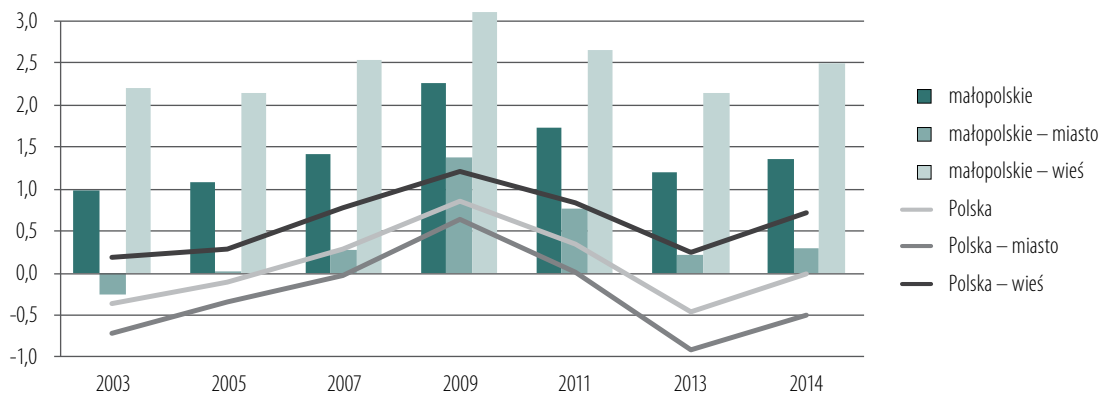
Istotnym wskaźnikiem, obrazującym kwestię przyrostu naturalnego jest współczynnik dynamiki demograficznej – czyli liczba urodzeń żywych przypadająca na jeden zgon. W 2014 roku współczynnik ten w Małopolsce wynosił 1,16. Najwyższe współczynniki odnotowano w powiatach ziemskich nowosądeckim i limanowskim (odpowiednio 1,62 i 1,58). W sześciu powiatach północnej i zachodniej części regionu (miechowskim, olkuskim, chrzanowskim, proszowickim, dąbrowskim i oświęcimskim) roczna liczba urodzeń nie przekroczyła liczby zgonów – współczynnik dynamiki demograficznej kształtował się na poziomie od 0,79 do 0,98. W miastach na prawach powiatu współczynnik ten wynosił: w Tarnowie 0,94, w Krakowie 1,07, a w Nowym Sączu 1,21.

Mapa 2. Przyrost naturalny na 1000 osób (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 19. Przyrost naturalny na tle kraju (wskaźnik na 1000 mieszkańców)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Prognoza ruchu naturalnego przewiduje, że od 2026 roku w województwie małopolskim liczba zgonów przewyższy liczbę urodzeń, a w związku z tym do 2050 roku przyrost naturalny będzie osiągał wartości ujemne.

Urodzenia i dzietność kobiet

Od kilku lat w Małopolsce obserwowano malejącą liczbę urodzeń. W roku 2014, w porównaniu do 2013, odnotowano nieznaczny wzrost o 0,3%. W województwie małopolskim zarejestrowano 34,4 tys. urodzeń żywych. Zdecydowanie większa ilość dzieci urodziła się na wsi – 18,9 tys. – o ponad 21% więcej niż w miastach. Współczynnik urodzeń (liczba urodzeń żywych na 1 tys. osób) wynosił w Małopolsce 10,2‰ (na poziomie kraju 9,7‰). W małopolskich miastach miał on wartość 9,5‰, na wsi – 10,9‰. Wśród regionów najwyższe natężenie urodzeń wystąpiło w województwie mazowieckim – 10,7‰, natomiast najniższe w świętokrzyskim (8,5‰).

Podobnie jak w 2013 roku, w układzie powiatowym, największy współczynnik urodzeń – ponad 12 urodzeń na 1 tys. osób – zanotowano w powiatach: limanowskim i nowosądeckim. Wśród małopolskich gmin, w Trzcianie w powiecie bocheńskim wskaźnik ten był najwyższy – ponad 18 urodzeń na 1 tys. osób. Wysoką wartość tego wskaźnika odnotowano również w gminie Łabowa w powiecie nowosądeckim (16 urodzeń na 1 tys. osób). Wśród miast na prawach powiatu wysokie wskaźniki natężenia urodzeń odnotowano w Nowym Sączu i Krakowie (odpowiednio 10,0‰ i 9,9‰), znacznie gorzej było w Tarnowie (8,3‰).

Innym wskaźnikiem dotyczącym natężenia urodzeń jest współczynnik płodności kobiet, pokazujący liczbę urodzeń na 1 tys. kobiet w przedziale wiekowym 15–49 lat. W 2014 roku współczynnik ten w województwie małopolskim wyniósł 41,2‰ (wzrost w stosunku do 2013 roku o 0,3‰). Wyższą płodność obserwowano wśród kobiet mieszkających na terenach wiejskich – na 1 tys. kobiet przypadały ponad 43 urodzenia żywe. W miastach wskaźnik ten wyniósł prawie 39 urodzeń.

W żadnym z powiatów województwa poziom urodzeń nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Podstawową miarą stosowaną do jego oceny jest współczynnik dzietności ogólny. Dla stabilnego rozwoju demograficznego powinien on kształtować się na poziomie od 2,10 do 2,15 – co oznaczałoby, że na statystyczną kobietę w wieku 15–49 lat przypada średnio dwoje dzieci w ciągu całego jej okresu rozrodczego. W ostatnich latach w Małopolsce obserwowano tendencję malejącą współczynnika dzietności, ale rok 2014 przyniósł niewielki jego wzrost (w 2014 wynosił 1,30, w 2013 – 1,29). W skali kraju współczynnik dzietności ukształtował się w 2014 roku na poziomie nieznacznie niższym od wojewódzkiego (1,29). Wyższą wartość niż w Małopolsce zanotowano w trzech województwach: pomorskim (1,40), mazowieckim (1,38) i wielkopolskim (1,37). Najniższą dzietność zanotowano w województwie opolskim (1,14).

W małopolskich miastach współczynnik dzietności ogólny kształtował się na poziomie 1,16, a na terenach wiejskich 1,42. W ujęciu powiatowym, najwyższe wartości tego współczynnika zanotowano w powiecie limanowskim (1,68) i nowosądeckim (1,57). Najniższe wartości zanotowane zostały w Tarnowie (1,10) i Krakowie (1,11) oraz w powiecie dąbrowskim (1,18) i olkuskim (1,20).

Umieralność

W ciągu ostatnich dwóch lat obserwuje się w Małopolsce spadek liczby zgonów. W 2014 roku w województwie zmarło 29,6 tys. osób – o 2,2% mniej niż rok wcześniej. Wśród mieszkańców miast było prawie 600 zgonów więcej niż na wsi. Struktura zgonów według płci potwierdza w dalszym ciągu niekorzystną relację, określaną nadumieralnością mężczyzn względem kobiet. Udział zgonów tej zbiorowości do ogółu zgonów wyniósł 51,3% – w 2014 roku zmarło o ponad 5% więcej mężczyzn niż kobiet.

Rozdział I Ludność

Współczynnik natężenia zgonów, określany jako liczba zgonów na 1 tys. osób, w Małopolsce w 2014 roku wynosił 8,8‰ – w miastach województwa 9,2‰, na wsi 8,4‰. W układzie powiatowym najwyższą wartość tego współczynnika zanotowano w powiecie miechowskim (12,5‰), podobne wartości współczynnika były w powiecie olkuskim (10,4‰), proszowickim i chrzanowskim (10,3‰). Najniższy poziom współczynnika natężenia zgonów wystąpił w powiecie nowotarskim (7,5‰). W przekroju gminnym rozpiętość współczynnika była zdecydowanie większa – w gminie Raclawice w powiecie miechowskim na 1 tys. osób przypadało ponad 18 zgonów, a w gminie Bolesław w powiecie dąbrowskim – 15. Najmniej zgonów na 1 tys. ludności zanotowane w gminie Rytko (pow. nowosądecki) – 5.

Korzystnym zjawiskiem, jakie obserwujemy od kilku lat, jest zmniejszająca się liczba zgonów niemowląt. W 2014 roku zarejestrowano 109 takich zgonów – co w przeliczeniu na 1 tys. urodzeń żywych dało wskaźnik zgonów niemowląt na poziomie 3,2‰ (niższy o 0,7 pkt od zanotowanego w roku 2013).

Tabela 8. Wskaźniki ruchu naturalnego

Lata	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
urodzenia na 1000 mieszkańców							
województwo – ogółem	9,9	10,0	10,4	11,4	10,6	10,2	10,2
› miasta	8,7	9,1	9,6	10,8	9,8	9,5	9,5
› wsie	11,0	10,9	11,3	11,9	11,4	10,9	10,9
zgony na 1000 mieszkańców							
województwo – ogółem	8,9	8,9	9,0	9,1	8,9	9,0	8,8
› miasta	8,9	9,1	9,3	9,4	9,0	9,3	9,2
› wsie	8,8	8,8	8,7	8,8	8,8	8,8	8,4
przyrost naturalny na 1000 mieszkańców							
województwo – ogółem	1,0	1,1	1,4	2,3	1,7	1,2	1,4
› miasta	-0,26	0	0,3	1,4	0,8	0,2	0,3
› wsie	2,2	2,1	2,5	3,1	2,7	2,1	2,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Trwanie życia

Ze względu na poprawę kondycji zdrowotnej społeczeństwa, rozwój nowoczesnych metod leczenia oraz coraz większą dbałość o prowadzenie zdrowego trybu życia, w województwie małopolskim z roku na rok następuje wydłużenie życia zarówno mężczyzn, jak i kobiet. Statystyczny mężczyzna w Małopolsce w 2014 roku żył przeciętnie ok. 75 lat i jego życie w porównaniu z rokiem 2010 wydłużyło się o ok. 1 rok i 6 miesięcy. Statystyczna mieszkanka Małopolski żyła przeciętnie ok. 83 lata i w porównaniu z rokiem 2010 jej życie wydłużyło się o 1 rok i 1 miesiąc. W 2014 roku Małopolska była na pierwszym miejscu wśród województw pod względem najdłuższego przeciętnego trwania życia mężczyzn, natomiast w województwach podkarpackim i podlaskim najdłużej w kraju żyły kobiety. Statystycznie najkrócej w 2014 roku żyli mieszkańcy województwa łódzkiego.

Tabela 9. Przeciętne trwanie życia

Wyszczególnienie	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
małopolska							
mężczyźni	71,3	72,1	72,0	72,5	72,0	74,8	75,3
kobiety	78,8	79,6	80,3	80,5	80,0	82,0	82,5
Polska							
mężczyźni	69,7	70,4	70,7	70,9	71,3	73,1	73,8
kobiety	78,0	78,8	79,2	79,6	80,0	81,1	81,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Małżeństwa, rozwody i separacje

Od kilku lat, w Małopolsce obserwowano spadek liczby zawieranych małżeństw. W 2014 roku nastąpił wzrost – zawarto 17,4 tys. związków małżeńskich, tj. o 4,5% więcej niż w 2013. Zdecydowaną większość – 9,4 tys. małżeństw zawarto na wsi – o ponad 17% więcej niż w miastach. Współczynnik natężenia małżeństw, który określa liczbą zawartych małżeństw na 1 tys. ludności w 2014 roku wynosił 5,2‰ (w 2013 – 5,0‰). Na wsi współczynnik natężenia był wyższy o 0,5 pkt niż w miastach i wynosił 5,4‰.

W 2014 roku wśród nowożeńców – 87,6% stanowiły pary pierwsze, czyli kawaler z panną. Mediana wieku nowożeńców wstępujących po raz pierwszy w związek małżeński wynosiła 25,7 lat dla kobiet i 27,8 lat dla mężczyzn. W układzie powiatowym, najwyższy współczynnik natężenia małżeństw odnotowano w powiatach nowosądeckim (6,3‰) i limanowskim (6,2‰). Zdecydowanie mniej małżeństw zawarto w powiecie wielickim (4,5‰) oraz dwóch miastach na prawach powiatu: Tarnowie (4,8‰) i Krakowie (4,6‰).

Małżeństwa wyznaniowe – czyli zawarte w kościołach lub związkach wyznaniowych i jednocześnie zarejestrowane w urzędach stanu cywilnego stanowiły 72,0% wszystkich zawartych w 2014 roku związków małżeńskich. W 2012 i 2013 roku w Małopolsce odnotowywano spadek liczby rozwodów. Rok 2014 przyniósł ponad 10% wzrost liczby orzeczonych prawomocnie rozwodów w stosunku do roku poprzedzającego. Liczba rozwodów wyniosła na koniec roku 4,4 tys. Najwięcej rozwodów na poziomie kraju zostało orzeczonych w województwie mazowieckim (9,8 tys.), najmniej natomiast w województwie opolskim (1,7 tys.).

W małopolskich miastach intensywność tego zjawiska była prawie 2-krotnie wyższa niż na wsi – w miastach orzeczono 2,9 tys. rozwodów, na wsi – 1,5 tys., a współczynnik natężenia rozwodów na 1 tys. ludności wynosił 1,3‰. Najwięcej – 1,4 tys. rozwodów zarejestrowano w Krakowie, a najmniej w powiecie proszowickim – 43 rozwody. Najwyższe natężenie rozwodów wśród powiatów odnotowano w Tarnowie, Krakowie i w powiecie chrzanowskim – prawie 2 rozwody na 1 tys. osób. Najniższe natężenie wystąpiło w powiecie bocheńskim, limanowskim i nowosądeckim (po 0,7‰).

Od kilku lat w Małopolsce obserwuje się spadek liczby orzeczonych separacji. W 2014 roku sądy orzekły ich 150, co stanowiło 17-procentowy spadek w stosunku do roku poprzedniego. Równocześnie, co roku notuje się przypadki zniesienia separacji – w 2014 roku zniesiono 12 separacji małżeństw.

3. Struktura wieku ludności

Na koniec 2014 roku w województwie małopolskim mediana wieku wynosiła ponad 38 lat. Oznacza to, że połowa populacji mieszkańców nie osiągnęła tego wieku, zaś druga połowa go przekroczyła. Statystyczny mieszkaniec Małopolski był o 1 rok i 2 miesiące młodszy od mieszkańca Polski. Statystyczny mieszkaniec miast był starszy o 3 lata od mieszkańca wsi, natomiast średni wiek mieszkańców miast województwa wynosił 40 lat. Obserwując medianę wieku w układzie powiatowym zauważyć można znaczne zróżnicowanie przestrzenne. Najmłodszą strukturą wieku charakteryzują się powiaty położone na południu województwa. W powiatach ziemskich limanowskim i nowosądeckim mieszkańcy byli najmłodsi – mediana wieku utrzymuje się na poziomie 34 lat. W czterech powiatach z północnej i zachodniej części województwa – chrzanowskim, miechowskim, olkuskim i oświęcimskim, mediana wieku przekroczyła 40 lat.

Jeszcze większe zróżnicowanie średniego wieku mieszkańców zauważyć można na poziomie gmin. Najmłodsi mieszkańcy gmin Małopolski, dla których mediana wieku nie przekroczyła 31 lat byli mieszkańcy gm. Słopnie w powiecie limanowskim. Najstarsi Małopolanie, z medianą wieku ponad 44 lat, mieszkali w mieście Bukowno w powiecie olkuskim.

Istotnym wskaźnikiem, pokazującym przebieg starzenia się społeczeństwa, jest wskaźnik starości. Pokazuje on relację liczby ludności w wieku 65 i więcej lat do liczby dzieci i młodzieży w wieku do 19 lat. W 2014 roku wskaźnik starości w Małopolsce wynosił 0,70 i z roku na rok notuje coraz wyższe wartości. Dla porównania w 2013 roku wskaźnik ten wynosił 0,67, w 2012 – 0,64, a w 2011 – 0,62. W Polsce w 2014 roku wskaźnik ten osiągnął wartość 0,75. Najwyższe wartości wśród województw zanotowano w regionie łódzkim (0,90), opolskim (0,87) i świętokrzyskim (0,86), a najniższe w województwie warmińsko-mazurskim (0,63). Wskaźnik ten ulokował Małopolskę na 11 miejscu wśród regionów.

Drugim wskaźnikiem, który można oceniać jako wyznacznik starzenia się mieszkańców jest współczynnik starości demograficznej. Liczy się go jako relację ilości osób, które osiągnęły 65 i więcej lat do ogółu zbiorowości mieszkańców. W Małopolsce osoby w starszym wieku (65 lat i więcej) stanowiły w 2014 roku 14,9% ogółu ludności – o 0,4 p.p. więcej niż w 2013 roku. W ujęciu powiatowym najwyższy współczynnik zanotowano w powiecie miechowskim (18,1%), a najniższy w powiecie nowosądeckim (11,7%). Dość wysoki odsetek osób starszych odnotowano w Krakowie (17,6%) i w Tarnowie (17,7%).

Liczba osób w okresie przedprodukcyjnym na koniec 2014 roku wynosiła 640,8 tys. i w porównaniu do 2013 roku zmniejszyła się o 0,6%. Udział osób z tej grupy ekonomicznej w ogólnej zbiorowości mieszkańców Małopolski wynosił 19% i w porównaniu z rokiem poprzednim zmniejszył się o 0,2 p.p. W grupie miast na prawach powiatu największy udział osób w wieku przedprodukcyjnym zanotował Nowy Sącz (18,9%). W Krakowie i Tarnowie wskaźnik ten wynosił odpowiednio 15,7% i 16,1%. Wśród powiatów ziemskich najmniej osób w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ogółu ludności zanotowano w powiecie chrzanowskim (16,3%), a najwięcej w powiecie limanowskim (24,1%) i nowosądeckim (23,6%).

Liczba ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2014 roku w województwie małopolskim wyniosła 2115,9 tys. osób i w porównaniu do roku 2013 zmniejszyła się o 4,6 tys. osób, tj. o 0,2%. Udział tej grupy ludności w ogóle mieszkańców Małopolski wyniósł 62,8%. W grupie tej przeważali mężczyźni (18–64 lata), stanowiąc 52,4% ogółu ludności w wieku produkcyjnym w regionie. W układzie powiatowym, największy udział ludności w wieku produkcyjnym wystąpił w powiecie dąbrowskim (64,6%), a najmniejszy w miechowskim (61,0%).

Obserwując spadek liczby ludności w wieku produkcyjnym, zauważyć można stopniowe zmniejszanie liczby osób w składowych tej grupy ekonomicznej, tj. w wieku mobilnym (18–44 lata) i niemobilnym (45–59/64 lata). Liczba ludności w wieku produkcyjnym mobilnym na koniec 2014 roku zmniejszyła się w stosunku do 2013 roku o prawie 3 tys. osób (0,2%). Udział ludności tej grupy w ogóle populacji na koniec 2014 roku wynosił 40,5%. Liczba ludności w wieku produkcyjnym niemobilnym, w stosunku do 2013 roku zmniejszyła się o 1,6 tys. osób (0,2%). Udział ludności tej grupy do ogółu ludności wynosił 22,3%.

W odniesieniu do liczby ludności w wieku poprodukcyjnym, w dalszym ciągu obserwuje się wzrost tej grupy ekonomicznej. W 2014 roku było o ponad 16 tys. osób więcej niż w 2013 roku (wzrost o 2,7%). Na koniec analizowanego okresu zanotowano 611,6 tys. osób, co stanowiło 18,2% ludności ogółem. W ujęciu powiatowym, wśród powiatów ziemskich, największym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności charakteryzował się powiat miechowski (21,8%). Stosunkowo wysokie udziały tej grupy ludności (w granicach 18,0–20,3%) odnotowano w powiatach chrzanowskim, olkuskim, oświęcimskim, proszowickim i tatrzańskim. We wszystkich miastach na prawach powiatu odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym był wyższy niż średnia wojewódzka. W Tarnowie i Krakowie udziały te były najwyższe i wynosiły odpowiednio 21,8% i 21,6%.

Tabela 10. Struktura wieku ludności

	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
ludność ogółem (w tys.)	3252,9	3266,2	3279,0	3298,3	3346,8	3360,6	3368,3
z tego w wieku:							
› przedprodukcyjnym (0–17 lat)	751,2	713,6	681,9	659,9	655,9	644,7	640,8
› produkcyjnym (kobiety 18–59 l., mężczyźni 18–64 l.)	2008,1	2046,6	2076,7	2099,4	2126,2	2120,5	2115,9
› poprodukcyjnym (kobiety 60 l. i więcej, mężczyźni 65 l. i więcej)	493,7	506,0	520,4	539,0	564,7	595,4	611,6
województwo – ludność (%) z tego w wieku:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
› przedprodukcyjnym	23,1	21,9	20,8	20,0	19,6	19,2	19,0
› produkcyjnym	61,7	62,6	63,3	63,7	63,5	63,1	62,8
› poprodukcyjnym	15,2	15,5	15,9	16,3	16,9	17,7	18,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

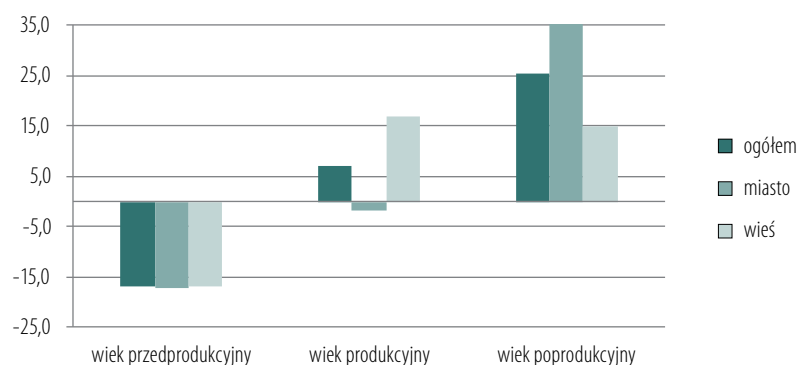
Postępujący proces starzenia się społeczeństwa jest wynikiem stopniowego zmniejszania się ilości osób w wieku przedprodukcyjnym przy równoczesnym wzroście udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Zmiany w strukturze ludności znajdują odzwierciedlenie we współczynniku obciążenia demograficznego – w 2014 roku w Małopolsce na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 59 osób w wieku nieprodukcyjnym. W układzie powiatowym rozpiętość tego współczynnika wahała się od 55 osób w powiecie dąbrowskim do 64 osób w powiecie miechowskim. W Krakowie obciążenie demograficzne było porównywalne do średniej wojewódzkiej (59 osób), natomiast w Nowym Sączu i Tarnowie było wyższe niż średnia dla Małopolski i wynosiło odpowiednio 60 i 61 osób.

Zmiany w strukturze ludności według wieku należy rozpatrywać nie tylko pod względem ekonomicznym, ale również ze względu na potrzeby wychowawczo-oświatowe. Warto zatem przedstawić również struktury edukacyjnych grup wieku w Małopolsce w 2014 roku, które obejmują dzieci i młodzież w wieku przedszkolnym i szkolnym oraz studentów szkół wyższych. Całość zbiorowości rozpatrywanej w kategoriach ekonomicznych grup wieku wyniosła w 2014 roku 849,6 tys. osób.

W 2014 roku liczba dzieci w wieku przedszkolnym (3–6 lat) wynosiła 153,6 tys. i stanowiła 18,1% zbiorowości. W porównaniu z rokiem 2013 liczba ta wzrosła o 0,2%. Dzieci w wieku szkolnym (7–12 lat) stanowiły 23,9% ogółu zbiorowości, a ich liczba na koniec 2014 roku wyniosła 202,7 tys. osób. Porównując z rokiem poprzednim liczba ta zwiększyła się o 1,0%. Tendencję malejącą w porównaniu z 2013 rokiem odnotowano w grupie dzieci w wieku gimnazjalnym (13–15 lat). W 2014 roku grupa ta stanowiła 12,5% ogółu zbiorowości i liczyła prawie 106 tys. osób. W starszej grupie edukacyjnej (16–18 lat) liczba młodzieży wynosiła 113,3 tys., a w porównaniu z rokiem wcześniejszym spadła o prawie 3%, stanowiąc 13,3% ogólnej zbiorowości. Najliczniejszą grupą edukacyjną, pomimo spadku w 2014 roku o blisko 4%, byli potencjalni studenci szkół wyższych, czyli osoby w wieku 19–24 lat. W tym przedziale wiekowym w Małopolsce odnotowano 274,0 tys. osób.

Mimo iż do edukacyjnych grup wieku nie zalicza się najmłodszej grupy dzieci w przedziale wiekowym 0–2 lata, warto zaznaczyć, że na koniec 2014 roku liczba dzieci w tej grupie wyniosła 104,2 tys. W porównaniu z rokiem 2013 liczba ta zmniejszyła się o 1,6%. Liczba dzieci w tej grupie stanowiła 16,3% liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 20. Zmiany struktury wiekowej ludności w latach 2002–2014

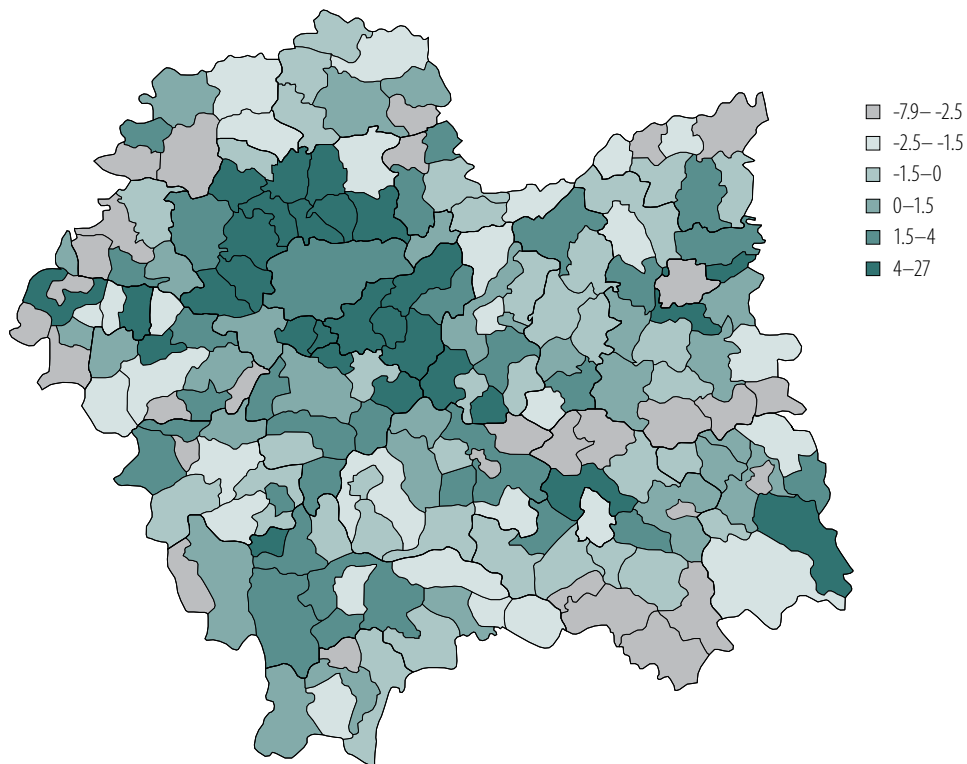
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4. Migracje

Istotnym czynnikiem wpływającym na stan zaludnienia w województwie są migracje. W Małopolsce w 2014 roku, podobnie jak rok wcześniej, napływ ludności przekraczał wielkość odpływu, czego wynikiem było dodatnie saldo migracji stałej (2,9 tys. osób). Współczynnik natężenia migracji stałej na 1 tys. osób kształtował się na poziomie +0,9‰. Podobnie jak na poziomie kraju, był wyższy na wsi niż w miastach i wynosił 2,2‰. Najwyższe natężenie na poziomie krajowym zanotowano w województwie mazowieckim (+2,5‰), a najniższe w województwie lubelskim (-2,7‰). Małopolska uplasowała się na drugim miejscu po Mazowszu.

W małopolskich miastach współczynnik natężenia migracji stałej na 1 tys. osób był nadal ujemny (-0,5‰), ale znacznie niższy niż w poprzednich latach. W układzie przestrzennym powiatowym rozmieszczenie migracji jest bardzo nierównomierne. Współczynniki wskazują duże nasilenie ruchów migracyjnych w powiatach wielickim (10,8‰) i krakowskim (7,2‰). W dwunastu powiatach ziemskich saldo migracji stałej na 1 tys. ludności było ujemne – najniższe wystąpiło w powiecie olkuskim (-2,3‰). Duży ubytek mieszkańców odnotowano w Tarnowie i Nowym Sączu – saldo na 1 tys. osób wyniosło tam odpowiednio -5,3‰ i -2,3‰.

Mapa 3. Saldo migracji (w ‰)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela 11. Migracje ludności (w tys.)

	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
zameldowania na pobyt stały							
ogółem województwo	29,8	30,2	33,9	35,4	30,6	35,1	32,9
miasta	14,1	14,5	15,7	15,5	13,8	16,1	15,8
wsie	15,7	15,7	18,2	18,7	16,8	19,1	17,1
wymeldowania z pobytu stałego							
ogółem województwo	27,7	27,1	30,7	34,1	28,4	32,3	29,9
miasta	14,7	15,1	17,5	17,1	16,3	17,9	16,6
wsie	13,0	12,0	13,2	13,8	12,1	14,4	13,4
saldo migracji							
ogółem województwo	2,1	3,1	3,2	1,3	2,2	2,8	2,9
miasta	-0,6	-0,6	-1,8	-2,9	-2,5	-1,8	-0,8
wsie	2,7	3,7	5,0	4,2	4,7	4,6	3,7
saldo migracji na 1000 mieszkańców							
ogółem województwo	0,6	1,0	1,0	0,4	0,7	0,8	0,9
miasta	-0,4	-0,4	-1,1	-1,8	-1,5	-1,1	-0,5
wsie	1,7	2,3	3,0	2,6	2,8	2,7	2,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Migracje wewnętrzne stałe

W roku 2014 w ruchu wewnętrznym na pobyt stały zameldowało się w Małopolsce 31,4 tys. osób – o 6,5% mniej w porównaniu z rokiem 2013. Z pobytu stałego wymeldowało się 27,8 tys. osób – o 6,7% mniej niż w roku poprzednim. Z innych regionów w województwie małopolskim zameldowało się na stałe 9,2 tys. osób, a wymeldowało 5,6 tys. mieszkańców. Największa liczba osób osiedlających się w Małopolsce pochodziła z województwa śląskiego (3,0 tys. osób) i podkarpackiego (1,9 tys.). Małopolanie opuszczający województwo również te dwa regiony wybierali najczęściej na miejsce stałego pobytu. Największa liczba ludności innych województw osiedliła się w gminach powiatu krakowskiego (ponad 700 osób), oświęcimskiego (ponad 400 osób) i wielickiego (ponad 300 osób).

W ruchu wewnętrznym do miast województwa przybyło na stałe 14,9 tys. osób, a wymeldowało się z miast 15,1 tys. mieszkańców (saldo było ujemne i wyniosło 261 osób). Znaczący wzrost liczby ludności odnotowano na wsi, gdzie zameldowało się 16,5 tys. osób. Z pobytu stałego ze wsi wymeldowało się tylko 12,7 tys. ludzi, co w rezultacie dało dodatnie saldo migracji wewnętrznej na pobyt stały na wsi (3,8 tys. osób).

W ruchu wewnętrznym najwyższe saldo dodatnie odnotowano w Krakowie (1,5 tys. osób) oraz w powiatach krakowskim (1,9 tys. osób), i wielickim (1,3 tys. osób). Ujemne saldo wystąpiło w dwunastu powiatach ziemskich – najniższe w powiecie olkuskim (-243 osoby) oraz w dwóch miastach na prawach powiatu – w Tarnowie (-311 osoby) i Nowym Sączu (-144 osoby).

Migracje zagraniczne

Do Małopolski z zagranicy przybyło 1,5 tys. osób (o 30 osób mniej niż rok wcześniej), a wyjechało 2,2 tys. osób (o 356 więcej w porównaniu z rokiem 2013). Po raz drugi w ciągu kilku ostatnich lat, w 2014 roku odnotowano ujemne saldo migracji zagranicznej wynoszące 625 osób. Większy zagraniczny ruch migracyjny zaobserwować można było w miastach niż na wsi. Natężenie salda migracji zagranicznej na 1 tys. osób wynosiło -0,2‰, wobec -0,3‰ w 2013 roku.

W roku 2014 zdecydowana większość emigrantów wyjechała do krajów europejskich – 1,6 tys. osób, w tym ok. 580 osiedliło się w Wielkiej Brytanii. Do USA wyemigrowało z Małopolski 430 osób, tj. o ok. 200 osób mniej niż w roku poprzednim. Z tych też krajów obserwowano najwięcej imigrantów, którzy osiedlali się na stałe w regionie.

Spośród wszystkich powiatów, największy ruch migracyjny zagraniczny notuje się w Krakowie oraz w powiatach nowotarskim i tarnowskim. W powiatach tych wystąpiło dodatnie saldo migracji zagranicznej – wyjątkiem był powiat tarnowski, gdzie odnotowano ujemne saldo migracji zagranicznej wynoszące minus 58 osób. Z całego regionu najwięcej osób emigrowało z Tarnowa – na stałe wyjechało 330 osób, zameldowało się 52 osoby – dało to ujemne saldo wielkości minus 278 osób.

Oceniając migracje zagraniczne w regionie pamiętać należy, że dane nie obejmują wszystkich emigrantów i imigrantów, gdyż opracowywane są na podstawie bilansów stanu i struktury ludności zamieszkałej. Często bowiem osoby migrujące nie dokonują formalności związanych z wymeldowaniem i zameldowaniem.

Ochrona zdrowia

Opracowanie: Radosław Grochal, Agnieszka Markielowska, Anna Młynarczyk, Iwona Pałka, Magdalena Szafran, Anita Woźniak

— podsumowanie

- W Małopolsce żyje się dłużej – wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia dla mężczyzn w Małopolsce wynosił 75,3 lata (w Polsce 73,8), a dla kobiet w Małopolsce 82,5 (w Polsce 81,6). Przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzny w Polsce jest krótsze od życia kobiety o około 7,8 lat, przeciętne dalsze trwanie życia mężczyzny w Małopolsce jest krótsze od życia kobiety o około 7,2 roku. Różnica pomiędzy długością życia mężczyzn i kobiet jest nadal bardzo duża na niekorzyść mężczyzn.
- W 2014 roku nastąpiło pełne uruchomienie Ośrodka Onkologicznego w Nowym Sączu – otwarto Zakład Radioterapii. Natomiast oddziały Ośrodka, przyjęły pierwszych pacjentów w lutym 2013 roku.
- Kontynuowano rozpoczętą realizację nowego obiektu *Budowa ośrodka psychiatrycznego wraz ze Specjalistyczną Poradnią Konsultacyjną i zespołem techniczno-administracyjnym w Tarnowie* przy Szpitalu Wojewódzkim im. św. Łukasza SPZOZ w Tarnowie. Oddanie obiektu planowane jest w 2015 roku.
- W 2014 roku przygotowano dokumentację techniczną oraz zawarto umowę z wykonawcą na realizację *Nowej Siedziby Szpitala Uniwersyteckiego Kraków-Prokocim*. Inwestycja będzie dopełnieniem akademickiego kampusu medycznego UJ CM na terenie Krakowa-Prokocimia.

1. Polityka zdrowotna

Do podstawowych problemów zdrowotnych państw rozwiniętych należą głównie: choroby układu krążenia, choroby nowotworowe, urazy i wypadki, choroby zwyrodnieniowe układu narządów ruchu, choroby metaboliczne, zaburzenia w sferze zdrowia psychicznego, schorzenia układu oddechowego, schorzenia układu pokarmowego itp.

W związku z tym zapobieganie przedwczesnym zgonom należy do zasadniczych priorytetów rozwojowych systemu ochrony zdrowia, zwłaszcza w obliczu konieczności wydłużania aktywności zawodowej osób pracujących. Jednocześnie z uwagi na fakt coraz dłuższego przeciętnego dalszego trwania życia człowieka, należy uwzględnić problematykę związaną z pozytywnym starzeniem się i utrzymaniem jakości zdrowia i życia osób starszych. Według ostatnich dostępnych danych (2014), wskaźnik przeciętnego dalszego trwania życia dla mężczyzn w Małopolsce wynosił 75,3 lata (w Polsce 73,8), a dla kobiet w Małopolsce 82,5 (w Polsce 81,6).

Do głównych przyczyn zgonów – zarówno w kraju, jak i w Małopolsce – należały choroby układu krążenia i nowotwory. W 2013¹ roku stanowiły one w województwie 74,7% wszystkich zgonów. Ponadto jako przyczyny

1. Ze względu na prowadzenie szczegółowych analiz dotyczących przyczyn zgonów, Urząd Statystyczny publikuje dane o rok później, w związku z tym aktualnie dostępne informacje dotyczą roku 2013.

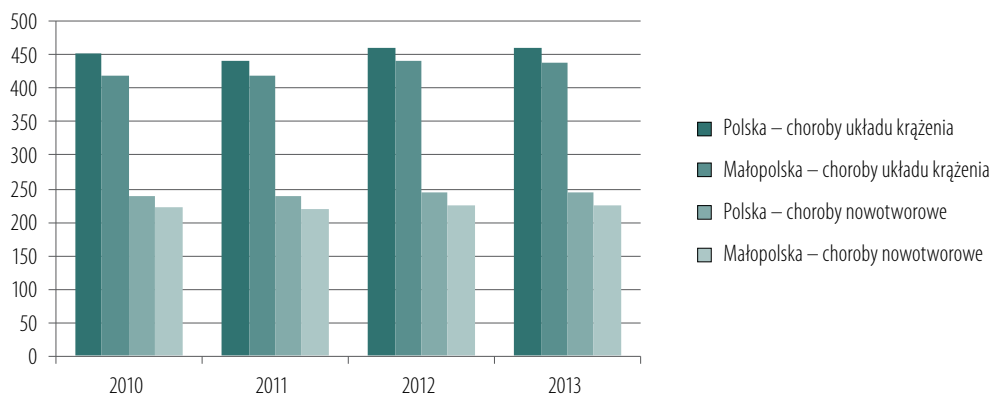
zgonów podaje się również choroby układu oddechowego (4,7%), trawiennego (3,9%), moczowo-płciowego (1,6%) i nerwowego (1,3%). Pozytywnym zjawiskiem był fakt, że odnotowano spadek liczby zgonów na niektóre choroby. Największy spadek liczby zgonów w 2013 w porównaniu z 2012 rokiem odnotowano z powodu wad rozwojowych wrodzonych, zniekształceń i aberracji chromosomowych (o 28,2%) oraz chorób skóry i tkanki podskórnej (o 41,7%). Nastąpił jednak także wzrost liczby zgonów na niektóre choroby – w stosunku do 2012 roku w 2013 odnotowano najwyższy (o prawie 22%) wzrost liczby zgonów z powodu zaburzeń wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej.

W 2013 roku z powodu chorób układu krążenia w województwie małopolskim zmarło 14,7 tys. osób, a ponad 4,7% więcej zgonów notowano na wsi niż w miastach. W grupie osób do 65 roku życia na choroby układu krążenia zmarło więcej mężczyzn, w wieku starszym (65 lat i powyżej) – więcej kobiet.

W Małopolsce w 2013 roku z powodu chorób nowotworowych zmarło 7,9 tys. osób, z czego w 95% przypadków powodem zgonu był nowotwór złośliwy. Odsetek zgonów z powodu choroby nowotworowej w ogólnej liczbie zgonów wynosił 26,2%. Większą umieralność, o ponad 17% odnotowano w miastach niż na wsi. Notowano także większą liczbę zgonów mężczyzn (o ponad 23%) niż kobiet. Częstość zgonów w wyniku chorób nowotworowych ogółem była ponad dwukrotnie wyższa w grupie osób starszych (powyżej 65 roku życia) niż w grupie osób do 65 lat. Najczęściej rejestrowanymi przyczynami zgonów z powodu chorób nowotworowych były zgony spowodowane nowotworem złośliwym tchawicy, oskrzela i płuca. W 2013 roku zmarło z tej przyczyny 1,6 tys. osób. Podobnie częstymi przyczynami zgonów były nowotwory złośliwe żołądka, okrężnicy, odbytnicy, złącza jelit i odbytu – poziom umieralności z tej przyczyny w 2013 roku wynosił 1,3 tys. zgonów, a w minionym dziesięcioleciu odnotowano wzrost liczby zgonów z tego powodu aż o 7%. Wśród populacji kobiet odnotowuje się nieustannie tendencje wzrostową umieralności z powodu nowotworów złośliwych piersi i szyjki macicy. W 2013 roku w Małopolsce zmarły z tego powodu 662 kobiety – o ponad 16% więcej niż w 2012 roku.

Statystyki zgonów, prowadzone dla Małopolski wykazują wysoki poziom umieralności z powodu tzw. zewnętrznych przyczyn zachorowania i zgonu. W 2013 roku odnotowano 1,6 tys. zgonów z tej przyczyny. Pomimo faktu, iż ta liczba jest wciąż wysoka, w ciągu ostatnich 10 lat obserwuje się tendencję malejącą – w porównaniu z rokiem 2003 zanotowano spadek zgonów o 15,5%.

Wykres 21. Zgony z powodu chorób układu krążenia oraz nowotworów złośliwych na 100 000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Zasadniczym zadaniem Samorządu Województwa Małopolskiego w obszarze ochrony zdrowia jest stwarzanie warunków służących poprawie stanu zdrowia i jakości życia mieszkańców województwa małopolskiego poprzez oddziaływanie na czynniki kształtujące zdrowie, zmniejszanie różnic w zdrowiu i dostępie do świadczeń zdrowotnych oraz podnoszenie jakości i efektywności regionalnego systemu ochrony zdrowia. Podstawowe działania w tym zakresie to: realizacja inwestycji służących poprawie infrastruktury podmiotów leczniczych i jakości udzielanych świadczeń zdrowotnych oraz wdrażanie wieloletnich programów zdrowotnych opiniowanych przez Agencję Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Należą do nich m.in.: *Program zdrowotny w zakresie prewencji i wykrywania chorób układu krążenia w populacji mieszkańców województwa małopolskiego, Prozdrowotne oddziaływania edukacyjne na rzecz*

— więcej informacji

Wszelkie informacje o realizowanych programach zdrowotnych dostępne są pod adresem:
www.profilaktykawmalopolsce.pl

zmniejszenia umieralności na nowotwory w Małopolsce, Profilaktyka depresji i rozpowszechnianie postaw prozdrowotnych w obszarze zdrowia psychicznego. Program edukacyjny dla mieszkańców województwa małopolskiego pn. *Wyprzedzić smutek*. Działania przewidziane w programach zdrowotnych, adresowane są do wszystkich mieszkańców Małopolski i mają na celu wczesne wykrycie choroby oraz edukację zdrowotną lub uodpornienie dzieci za pomocą szczepień ochronnych. Na uwagę zasługuje wdrożenie *Programu zdrowotnego dotyczącego profilaktyki zakażeń pneumokokowych w Małopolsce*, który zapoczątkowano w 2014 roku w oparciu o współdziałanie z jednostkami samorządu terytorialnego poprzez udzielenie wsparcia merytorycznego i finansowego przez Województwo Małopolskie. W latach przyszłych spodziewane jest systematyczne zwiększenie liczby jednostek samorządu terytorialnego wspólnie realizujących wymieniony program. Jednocześnie rozwijano zapoczątkowany w 2012 roku innowacyjny projekt edukacyjny w obszarze uzależnienia od internetu – nowych technologii, adresowany do dzieci klas 4–6 szkół podstawowych oraz ich wychowawców pn. *Zagrożenia w sieci – profilaktyka, reagowanie*. Do 2014 roku włącznie działaniami objęto 169 019 osób, w tym uczniów, nauczycieli i rodziców. Trzy lata realizacji projektu, pozwoliły na dotarcie do niemal wszystkich szkół podstawowych w Małopolsce i wskazanie szczególnie dzieciom, w sposób dla nich przystępny, realnych zagrożeń wynikających z nieograniczonego dostępu do sieci oraz możliwości zapobiegania.

W 2014 roku na realizację programów zdrowotnych przeznaczono 1 475 492 zł, co pozwoliło na objęcie bezpośrednimi działaniami 47 532 osób. Opracowano różnorodne materiały edukacyjne upowszechniane za pomocą dostępnych mediów.

Jednocześnie Województwo Małopolskie, realizując zapisy ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego, podejmuje starania dotyczące poprawy dostępności i jakości świadczeń zdrowotnych w dziedzinie psychiatrii. Priorytety w odniesieniu do ochrony zdrowia psychicznego zostały sformułowane w *Małopolskim Programie Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011–2015*.

Samorząd Województwa Małopolskiego realizując zapisy ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu

w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii opracował *Małopolski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2014–2020* oraz *Małopolski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014–2020*.

W 2014 roku Samorząd Województwa w ramach działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom zakupił i przekazał w formie darowizny Małopolskiej Policji urządzenia jednorazowego użytku do wstępnej wykrywania alkoholu i substancji psychoaktywnych (łącznie wydatkowana wartość 216 674,50 zł). Urządzenia wykorzystywane są przez funkcjonariuszy komórek i jednostek Policji garnizonu małopolskiego, w profilaktyce kryminalnej i prewencyjnej, którą została objęta m.in. młodzież szkolna i akademicka.

Ponadto Województwo w ramach otwartego konkursu ofert w dziedzinie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom (tj. narkomania, problemy alkoholowe, palenie tytoniu oraz profilaktyka HIV/AIDS) przekazało środki finansowe dla 12 podmiotów na łączną kwotę 250 tys. zł. Przekazano kwotę w wysokości 180 000 zł na zadanie *Wakacje z piłką nożną* w ramach konkursu ofert w dziedzinie kultury fizycznej obejmującego organizację wakacyjnych turniejów sportowych w piłce nożnej o zasięgu wojewódzkim połączonych z działaniami edukacyjno-profilaktycznymi w zakresie zapobiegania spożywania alkoholu oraz używania narkotyków i palenia tytoniu przez dzieci i młodzież.

W 2014 roku Województwo przeprowadziło diagnozę problemu szeroko pojętych uzależnień w Małopolsce poprzez zlecenie realizacji badania społecznego pn. *Badanie opinii mieszkańców Małopolski na temat uzależnień od substancji psychoaktywnych i korzystania z Internetu oraz uczestniczenia w grach hazardowych*. Dofinansowano również zadania inwestycyjne pn. *Przebudowa budynku głównego Szpitala z utworzeniem Centrum Kompleksowej Diagnostyki i Terapii Dzieci z FASD wraz z wyposażeniem* realizowana przez Wojewódzki Szpital Dziecięcy im. św. Ludwika w Krakowie oraz *Budowa Ośrodka Psychiatrycznego wraz ze specjalistyczną Poradnią Konsultacyjną i zapleczem technicznym* realizowana przez Szpital Wojewódzki im. św. Łukasza SPZOZ w Tarnowie. Udzielono wsparcia finansowego na działalność Wojewódzkiego Ośrodka Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Krakowie oraz Eksperta Wojewódzkiego ds. Informacji o Narkotykach i Narkomanii Województwa Małopolskiego. W ramach współpracy Województwa z Wojewódzkim Ośrodkiem Terapii Uzależnień i Współuzależnienia w Krakowie zorganizowano dwudniową Radę dla Pełnomocników Gminnych ds. Uzależnień powołanych przez wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) z terenu województwa małopolskiego).

— więcej informacji

Małopolski Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011–2015. Dokument źródłowy dostępny jest pod adresem: www.malopolskie.pl w zakładce zdrowie.

Małopolski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2014–2020 oraz *Małopolski Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2014–2020* dostępne są pod adresem www.malopolskie.pl w zakładce Zdrowie/Raporty i analizy.

Natomiast w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem Siemacha przeprowadzono po raz pierwszy Warsztaty Liderów Młodzieżowych pn. *Róża Wiatrów*. Celem głównym projektu było wykreowanie zintegrowanej, dynamicznej, zaangażowanej grupy liderów młodzieżowych z Małopolski gotowej do angażowania się w projekty i różnorodne działania społeczne na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom wśród młodych osób poprzez wyposażenie ich w wiedzę oraz praktyczne umiejętności.

2. Zasoby ochrony zdrowia

Zasoby i działalność lecznictwa stacjonarnego

W województwie małopolskim w ramach stacjonarnej opieki medycznej w 2014 roku funkcjonowały 123 podmioty lecznicze udzielające świadczeń stacjonarnych, w tym: 14 szpitali wojewódzkich (w tym 1 działający w formie spółki), 19 szpitali powiatowych, 8 szpitali resortowych, 47 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej działających w formie spółek (w tym 3 zakłady o profilu psychiatrycznym) oraz 35 publicznych i niepublicznych zakładów opieki długoterminowej, tj. zakładów opiekuńczo-leczniczych, zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, hospicjów.

więcej informacji

Wojewódzkie podmioty lecznicze – broszura informacyjna na temat wojewódzkich podmiotów leczniczych, dla których podmiotem tworzącym jest Województwo Małopolskie, dostępna jest na stronie: www.malopolskie.pl

więcej informacji

Więcej informacji na temat stacjonarnej opieki zdrowotnej na terenie Województwa Małopolskiego znajdziesz w opracowaniu *Lecznictwo w Małopolsce. Raport według stanu na dzień 31.12.2014 r.* dostępny jest na stronie: www.malopolskie.pl.

Tabela 12. Zestawienie liczby łóżek w publicznych i niepublicznych jednostkach opieki stacjonarnej oraz jednostkach opieki długoterminowej

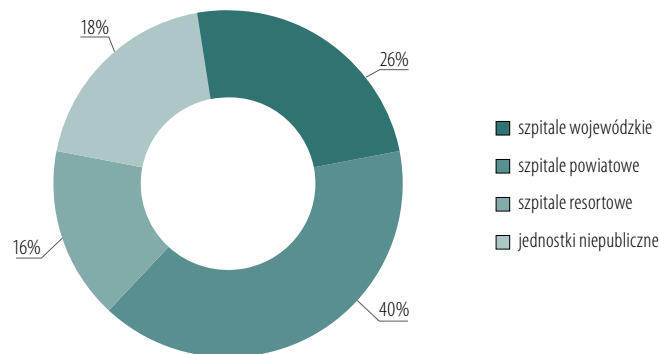
	2012	2013	2014
Ogółem liczba łóżek (A + B)	18 871	19 175	19 375
A. podmioty lecznicze publiczne	15 542	15 692	15 777
wojewódzkie	4 809	4 886	5 023
w tym:			
› SPZOZ	4 185	4 108	4 215
› spółka	624	778	808
› łóżka opieki długoterminowej ZOL, ZPO	150	150	150
powiatowe	7 574	7 672	7 655
› w tym łóżka opieki długoterminowej ZOL, ZPO	1 039	1 132	1 142
szpitale resortowe	3 059	3 027	3 045
› w tym łóżka opieki długoterminowej ZOL, ZPO	–	36	36
gminny ZOL	45	52	54
pozostałe łóżka*	55	55	0
B. jednostki niepubliczne	3 329	3 483	3 598
szpitale niepubliczne	1 739	1 829	1 742
ZOL, ZPO, Hospicja	1 590	1 654	1 856

*Śląskie Centrum Rehabilitacyjno-Uzdrowiskowe im. dr. A. Szebesty Rabka-Zdrój, którego podmiotem tworzącym jest województwo śląskie

Źródło: opracowanie Departamentu Zdrowia i Polityki Zdrowotnej na podstawie danych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz rejestru ZOZ

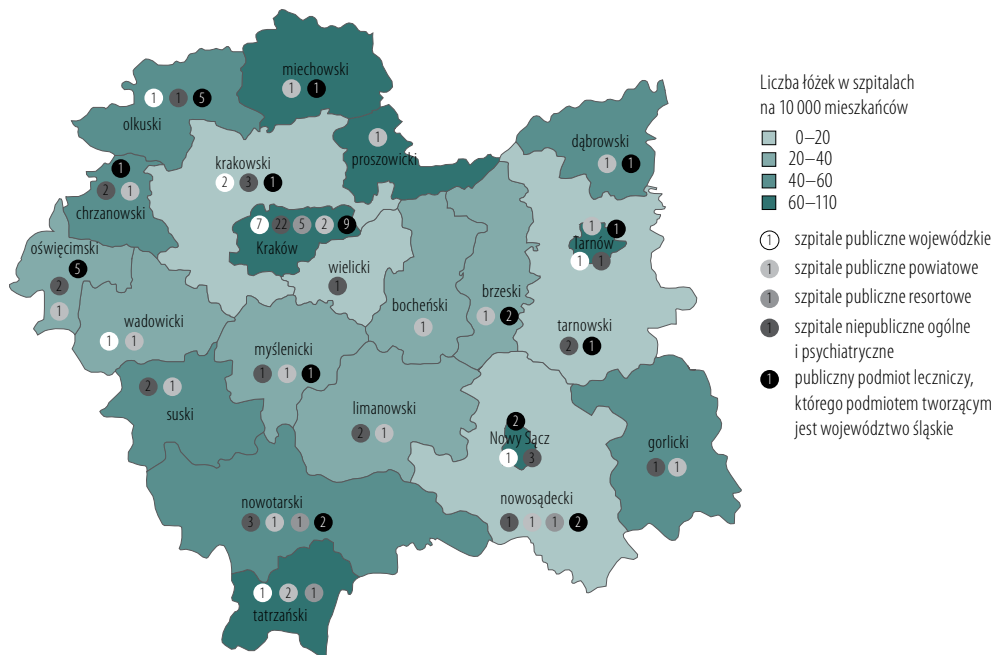
Wskaźnik liczby łóżek ogółem w jednostkach publicznych i niepublicznych na koniec 2014 roku wynosił 57,7/10 000 mieszkańców województwa.

Wykres 22. Struktura łóżek według podmiotów tworzących w 2014 roku (w %)

Źródło: opracowanie Departamentu Zdrowia i Polityki Zdrowotnej na podstawie danych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego.

Mapa 4. Rozmieszczenie publicznych i niepublicznych podmiotów leczniczych ogólnych oraz psychiatrycznych na terenie województwa małopolskiego w 2014 r.

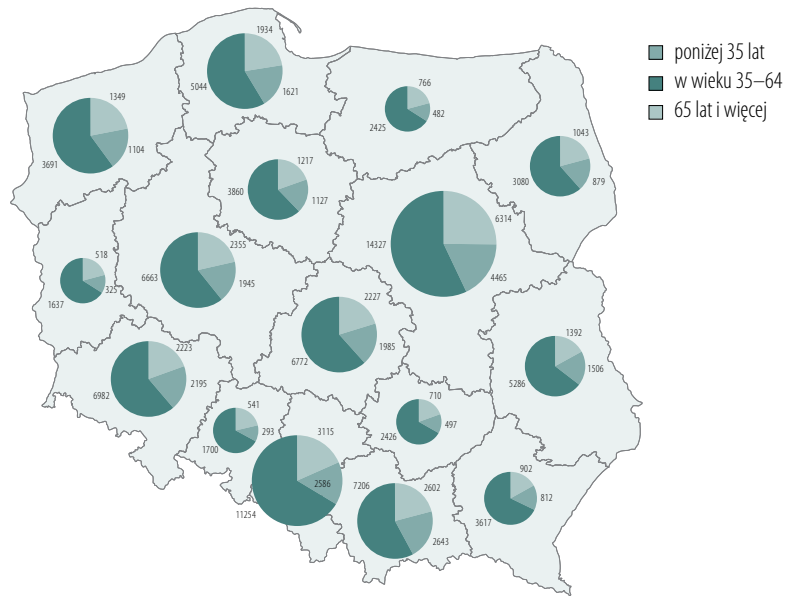
Źródło: opracowanie Departamentu Zdrowia i Polityki Zdrowotnej na podstawie danych z Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego

Kadry medyczne w Małopolsce

Według danych za 2013 rok, w województwie małopolskim zatrudnionych jest 7 653 lekarzy (podstawowe miejsce zatrudnienia), co stanowi 9% lekarzy zatrudnionych w Polsce. Wskaźnik liczby lekarzy na 10 tys. mieszkańców województwa małopolskiego jest na poziomie 22,8 (dla Polski 22), co daje 7. miejsce w kraju. Wśród lekarzy z województwa małopolskiego, uprawnionych do wykonywania zawodu, w placówkach ochrony zdrowia pracuje 61% (w Polsce 60%).

W zakresie grupy zawodowej pielęgniarek – w Małopolsce zatrudnionych jest 17 063 pielęgniarek, co stanowi 9% ogółu pielęgniarek w Polsce. Wskaźnik liczby pielęgniarek na 10 tys. ludności województwa małopolskiego jest na poziomie 50,8 (dla Polski 54), co daje 7. miejsce w kraju. Wśród pielęgniarek z województwa małopolskiego, uprawnionych do wykonywania zawodu w placówkach ochrony zdrowia, pracuje 71% (w Polsce 68%). Personel medyczny charakteryzuje się specyficzną strukturą pod względem płci i wieku. Specyfiką pracy w sektorze zdrowotnym jest to, że wiek nie stanowi znaczącego ograniczenia w kontynuacji pracy zawodowej, nawet po osiągnięciu uprawnień emerytalnych.

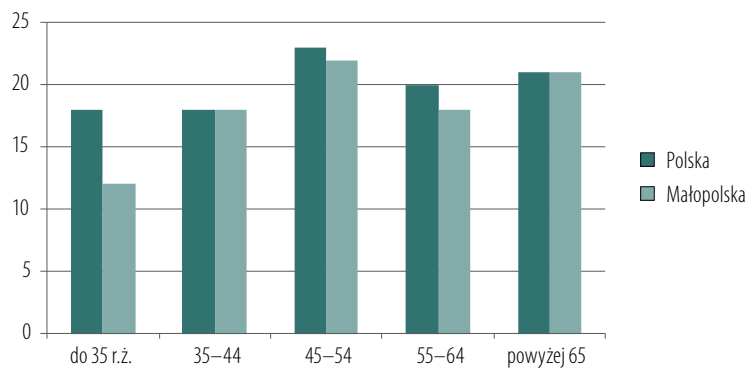
Mapa 5. Lekarze ogólni uprawnieni do wykonywania zawodu – struktura wieku²

Źródło: sprawozdania MZ-10A

Analizując strukturę wiekową lekarzy ogólnych uprawnionych do wykonywania zawodu można stwierdzić, iż najwyższy odsetek stanowią lekarze w przedziale wiekowym od 35 do 64 lat. Stosunkowo mały jest za to udział pracowników najmłodszych, czyli w wieku poniżej 35 lat, w 2013 roku stanowili oni 21% wszystkich pracujących lekarzy w Małopolsce. Tyle samo wynosił procent liczby lekarzy ogólnych w Małopolsce w wieku powyżej 65 lat i więcej.

Wykres 23. Struktura wiekowa lekarzy ogólnych uprawnionych do wykonywania zawodu w Polsce i w Małopolsce (w %)

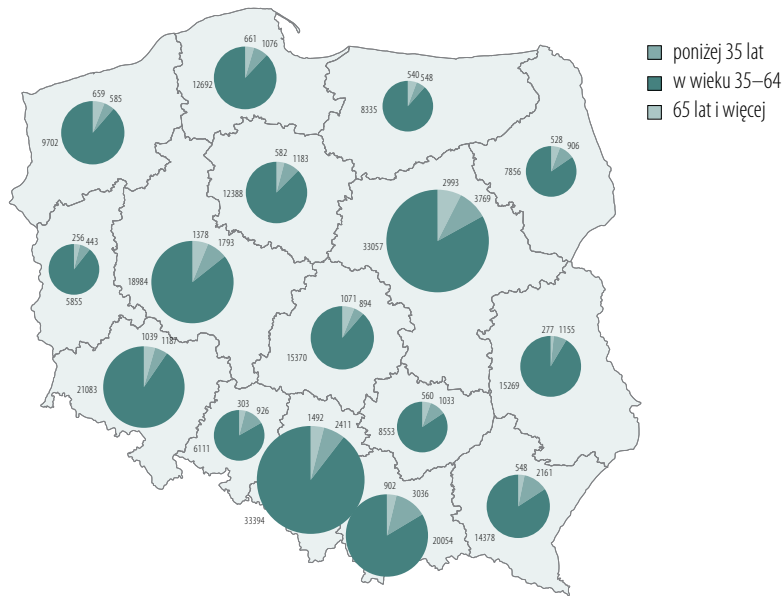

Źródło: opracowanie własne

Odnosząc się do struktury wiekowej pielęgniarek uprawnionych do wykonywania zawodu, obserwujemy, że 83% ogółu pielęgniarek stanowią pielęgniarki w wieku 35–64 lat. Niski procent zatrudnienia pielęgniarek poniżej 35 lat (13%) może świadczyć o niewielkim zainteresowaniu młodych osób tym zawodem lub znaczącym poziomem emigracji.

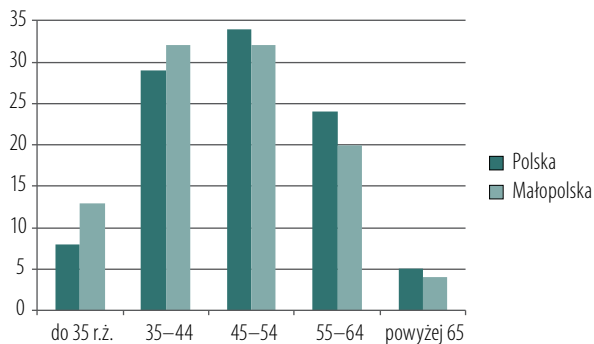
2. Źródło danych: Biuletyn Statystyczny MZ, CSIOZ, Warszawa 2014.

Mapa 6. Pielęgniarki uprawnione do wykonywania zawodu – struktura wieku³

Źródło: sprawozdania MZ10B

Wykres 24. Struktura wiekowa pielęgniarek uprawnionych do wykonywania zawodu w Polsce i w Małopolsce (w %)

Źródło: opracowanie Departamentu Zdrowia i Polityki Zdrowotnej na podstawie danych z Biuletynu Statystycznego MZ, CSIOZ, Warszawa 2014 oraz *Zabezpieczenie opieki zdrowotnej na terenie województwa małopolskiego w 2013 roku* Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie

sce wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w ochronie zdrowia najczęściej jest lekarzy chorób wewnętrznych (16% ogółu zatrudnionych w miejscu pracy), medycyny rodzinnej (10%), pediatrii (9%), ginekologii i położnictwa (6%), chirurgii (5%), anestezjologii i intensywnej terapii (5%) oraz lekarzy psychiatrów (4%). Największe niedobory występują w geriatrici. Brakuje także lekarzy endokrynologów, neurologów, urologów, neonatologów oraz hematologów.

Kontraktowanie świadczeń medycznych na terenie województwa małopolskiego

Małopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia dzięki prowadzonym analizom dotyczącym poziomu zabezpieczenia świadczeń, dąży do poprawy dostępności do świadczeń oraz zwiększenia poziomu finansowania w obszarach istotnych z punktu widzenia cywilizacyjnego oraz społecznego, tj. onkologia, świadczenia w zakresach dziecięcych, wczesna rehabilitacja kardiologiczna, opieka nad osobami w wieku podeszłym, leczenie udarów, leczenie skutków urazów i zdarzeń nagłych, transplantologia, choroby naczyń, okulistyka.

Znaczną część zasobów ludzkich sektora opieki zdrowotnej tworzy kadra o bardzo wysokich kwalifikacjach, są to zasoby newralgiczne, gdyż zaspokajają niezwykle istotne potrzeby społeczne. Od zaangażowania, wiedzy, kompetencji i motywacji personelu medycznego zależy jakość świadczeń. Dostępność i wydajność dobrze wykształconego personelu medycznego w poszczególnych podmiotach leczniczych decyduje o realizacji celów zdrowotnych i efektywności ekonomicznej całego systemu opieki zdrowotnej. Dostępność usług medycznych, zwłaszcza do lekarzy specjalistów, stanowi bardzo ważny element systemu ochrony zdrowia – niedobór tych zasobów może być przyczyną zmniejszenia liczby usług medycznych, a w konsekwencji zwiększenia problemów zdrowotnych populacji. W Małopolsce

3. Źródło danych: Biuletyn Statystyczny MZ, CSIOZ, Warszawa 2014.

W 2014 roku nastąpił wzrost nakładów na ochronę zdrowia ogółem o 1% w porównaniu z rokiem 2013.

Wzrost nakładów nastąpił:

- › 1% podstawowa opieka zdrowotna, leczenie szpitalne oraz świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze w ramach opieki długoterminowej,
- › 2% opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień,
- › 4% świadczenia zdrowotne kontraktowane odrębnie,
- › 9% opieka paliatywna i hospicyjna,
- › 10% koszty profilaktycznych programów zdrowotnych finansowanych ze środków własnych Funduszu.

Tabela 13. Plany finansowe NFZ z poszczególnych rodzajów świadczeń (w mln zł)

Rodzaj świadczenia	MOW NFZ – plan finansowy			Dynamika kol. 4/kol. 3
	2012 stan na 27.12.2012	2013 stan na 30.12.2013	2014 stan na 30.12.2014	
1	2	3	4	5
OGÓŁEM	5 175,0	5 355,3	5 391,9	101%
podstawowa opieka zdrowotna	643,9	655,6	664,1	101%
ambulatoryjna opieka specjalistyczna	434,5	464,4	464,4	100%
leczenie szpitalne	2 487,3	2 580,4	2 608,3	101%
opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień	158,5	164,9	167,4	102%
rehabilitacja lecznicza	163,5	181,5	181,3	100%
świadczenia pielęgnacyjne i opiekuńcze w ramach opieki długoterminowej	107,2	113,2	114,6	101%
opieka paliatywna i hospicyjna	29,2	32,4	35,2	109%
leczenie stomatologiczne	175,7	181,9	179,7	99%
lecnictwo uzdrowiskowe	45,7	49,1	48,8	99%
pomoc doraźna i transport sanitarny	1,7	1,7	1,5	88%
koszty profilaktycznych programów zdrowotnych finansowanych ze środków własnych Funduszu	10,8	11,3	12,4	110%
świadczenia zdrowotne kontraktowane odrębnie	133,5	142,8	148,6	104%
zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny, środki pomocnicze i lecznicze środki techniczne	63,2	62,3	69,0	111%
refundacja cen leków	684,2	713,7	696,6	98%
rezerwa na świadczenia opieki zdrowotnej w ramach migracji ubezpieczonych	–	–	–	–
koszty świadczeń zdrowotnych z lat ubiegłych	36,0	–	–	–

Źródło: www.nfz.gov.pl (plany finansowe NFZ)

Inwestycje w ochronie zdrowia

W tabeli wykazane zostały inwestycje realizowane w podmiotach leczniczych na terenie województwa małopolskiego o wartości powyżej 10,0 mln zł. Są to inwestycje zarówno jednoroczne (realizowane w 2014 roku), jak również inwestycje wieloletnie. Kwoty podane w tabeli, to całkowita wartość inwestycji w okresie finansowania oraz wydatki na inwestycje poniesione w latach 2013 i 2014. Łączna wartość wydatków na inwestycje z zakresu ochrony zdrowia poniesione do roku 2014 przez podmioty lecznicze wynosi ponad 400 mln zł.

Inwestycje polegały na budowie i rozbudowie nowych obiektów, a także na dostosowaniu obiektów ochrony

zdrowia do obowiązujących przepisów prawa, w tym również wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Efektem prowadzonych inwestycji jest poprawa dostępności do świadczeń opieki medycznej, a także komfortu pobytu pacjenta w jednostce.

Tabela 14. Inwestycje w podmiotach leczniczych w województwie małopolskim w latach 2013–2014 (o wartości powyżej 10 mln zł)

Lp.	Nazwa jednostki	Nazwa zadania / Nazwa urzędu / Zakres	Lata realizacji inwestycji	Całkowita wartość zadania	Wydatkowane środki w 2013	Wydatkowane środki w 2014
1.	Uniwersytecki Szpital Dziecięcy w Krakowie	Przebudowa Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego w Krakowie	2011–2016	201 361 000	43 037 348	48 449 000
2.	Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II	Rozwój Krakowskiego Centrum Badań i Technologii Medycznych	2007–2014	72 500 000	15 245 640	1 817 521
3.	Krakowski Szpital Specjalistyczny im. Jana Pawła II	Zintegrowane Centrum Specjalistycznej Medycyny Ratunkowej	2007–2014	67 300 000	24 613 019	3 577 616
4.	Szpital Specjalistyczny im. dr. J. Babińskiego w Krakowie	Rozwój bazy lecznictwa psychiatrycznego poprzez modernizację obiektów Szpitala Specjalistycznego im. dr. J. Babińskiego w Krakowie	2014–2015	10 607 440	0	6 317 627
5.	Szpital Specjalistyczny im. dr. J. Babińskiego w Krakowie	Poprawa efektywności energetycznej na terenie zabudowanego zespołu szpitalno-parkowego w Krakowie Kobierzynie poprzez wprowadzenie zintegrowanego systemu energii odnawialnej	2014–2015	13 058 916	0	2 764 197
6.	ZZOZ Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II w Wadowicach	Rozbudowa Szpitala Powiatowego im. Jana Pawła II w Wadowicach o Pawilon Łóżkowy E – II etap	2012–2016	48 496 000	11 430 755	1 149 952
7.	Szpital Specjalistyczny im. L. Rydygiera w Krakowie sp. z o.o.	Poprawa efektywności energetycznej poprzez wprowadzanie systemów energii odnawialnej w połączeniu z remontem i modernizacją centralnych źródeł ciepła i instalacji grzewczych	2013–2015	29 692 091	11 283 533	18 398 557
8.	Szpital Wojewódzki im. św. Łukasza SPZOZ w Tarnowie	Budowa Ośrodka Psychiatrycznego wraz ze Specjalistyczną Poradnią Konsultacyjną i zapleczem techniczno-administracyjnym w Tarnowie	2013–2015	22 594 250	495 095	9 013 680

Źródło: na podstawie danych Departamentu Zdrowia i Polityki Społecznej UMWM, Departamentu Funduszy Europejskich UMWM oraz podmiotów leczniczych w Małopolsce

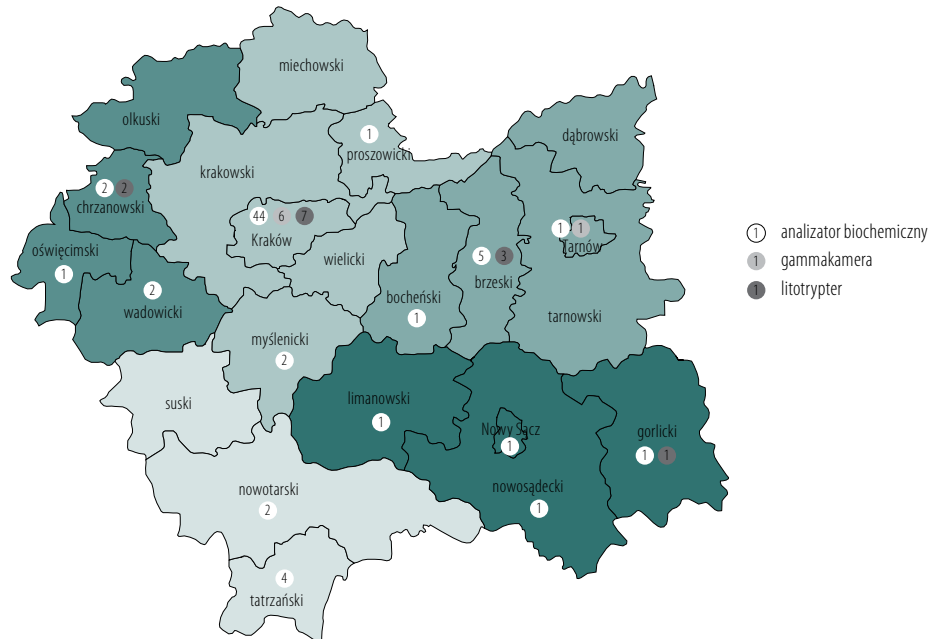
Z budżetu Województwa Małopolskiego na zadania inwestycyjne jednostek ochrony zdrowia (działających jako SPZOZ) w 2014 roku wydatkowano łącznie 18,3 mln zł. Prace inwestycyjne obejmowały głównie przebudowę, rozbudowę i modernizację obiektów szpitalnych, jak również zakup aparatury medycznej.

Ponadto w 2014 roku zrealizowano następujące zadania inwestycyjne w Ochronie Zdrowia:

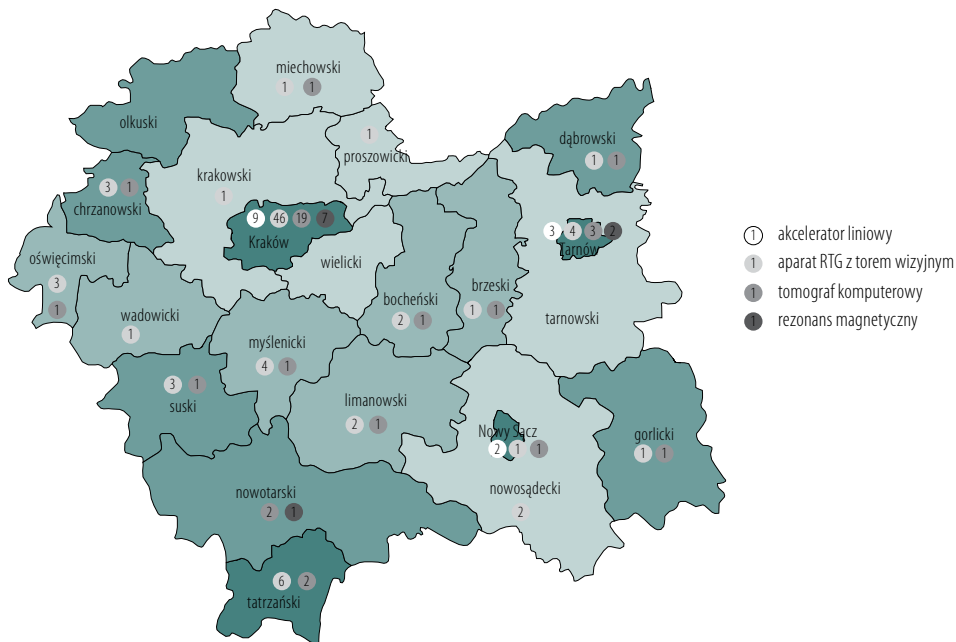
- › Poprawa efektywności energetycznej poprzez wprowadzenie systemów energii odnawialnej oraz modernizacja instalacji grzewczych w wybranych, publicznych wojewódzkich zakładach opieki zdrowotnej, m.in.:
 - › Szpitalu Specjalistycznym im. L. Rydygiera w Krakowie sp. z o.o. – całkowita wartość zadania 29 692 091 zł
- › Poprawa efektywności energetycznej na terenie zabudowanego zespołu szpitalno-parkowego w Krakowie Kobierzynie poprzez wprowadzenie zintegrowanego systemu energii odnawialnej
 - › Szpital Specjalistyczny im. dr. J. Babińskiego w Krakowie – całkowita wartość zadania 13 058 916 zł – w trakcie realizacji
- › Adaptacje pomieszczeń oddziałów i bloków operacyjnych (Oddziału Okulistyki, Oddziału Otolaryngologii) oraz wybranych pomieszczeń w tych oddziałach w Szpitalu Specjalistycznym im. L. Rydygiera w Krakowie sp. z o.o. – za kwotę łącznie 2 167 497 zł.
- › Modernizacja Zakładu Diagnostyki Laboratoryjnej, Ośrodka Rehabilitacji Diennej oraz II Oddziału Chorób Wewnętrznych w budynku Szpitala Specjalistycznego im. J. Dietla w Krakowie – w kwocie 2 405 037 zł.

Rozmieszczenie sprzętu medycznego na terenie województwa małopolskiego według powiatów w publicznych podmiotach leczniczych w 2014 roku (szpitale wojewódzkie, powiatowe, resortowe)

Mapa 7. Rozmieszczenie sprzętu medycznego (anализator, gammakamera, litotryptor)

Mapa 8. Rozmieszczenie sprzętu medycznego (akcelerator, aparat RTG z torem wizyjnym, TK, RM)

Źródło : opracowanie Departamentu na podstawie danych z podmiotów leczniczych (MZ-29, MZ-30)

3. Działania Samorządu Województwa Małopolskiego na rzecz osób niepełnosprawnych

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowane przez Samorząd Województwa Małopolskiego w roku 2014, obecnie oparte są w głównej mierze na realizacji zadań ustawowych zawartych w art. 35 i 36 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, zadań zleconych przez PFRON oraz realizacji *Wojewódzkiego Programu dotyczącego Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania ich Wykluczeniu Społecznemu oraz Pomocy w Realizacji Zadań na Rzecz Zatrudniania Osób Niepełnosprawnych w Województwie Małopolskim na lata 2014–2020*. Na realizację zadań usta-

wowych samorząd województwa otrzymuje środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W roku 2014 była to kwota blisko 12,5 mln zł. Dodatkowo na działania wsparcia osób niepełnosprawnych z własnych środków województwo wydatkowało kwotę 900 tys. zł.

Inwestycje w obiektach służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych

Tworzenie takich warunków lokalowych, które umożliwiają osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym takie samo jak osobom sprawnym, jest podstawą wszelkich działań kierowanych do tej grupy ludzi. W celu zwiększenia dostępności osób niepełnosprawnych do wszystkich sfer życia społecznego Samorząd Województwa realizuje zadanie ustawowe pn. *Dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów*. W roku 2014 samorząd udzielił dofinansowania 21 wnioskodawcom przynajmniej na to zadanie blisko 4,6 mln zł.

więcej informacji

Program dostępny na stronie:
www.malopolskie.pl/Zdrowie/Program_województki

Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych

Organizacje pozarządowe są istotnym elementem instytucjonalnym, który wspomaga samorządy w realizacji zadań służących poprawie warunków życia osób niepełnosprawnych. Podejmowane dzięki środkom publicznym działania, służą szeroko pojętej rehabilitacji społecznej i są nieodzownym czynnikiem w kompleksowej poprawie warunków życia osób niepełnosprawnych. Oznacza to, że są kierowane zarówno na osoby niepełnosprawne, na ich rodziny oraz środowisko lokalne.

W roku 2014 Zarząd Województwa Małopolskiego – na podstawie art. 36 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 lutego 2008 r. w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zleczanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym – przyjął do realizacji 36 ofert na łączną kwotę blisko 600 tys. zł.

Projekty dotyczyły między innymi:

- › organizacji kampanii informacyjnych na rzecz integracji osób niepełnosprawnych,
- › promowania aktywności osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia społecznego i zawodowego,
- › prowadzenia rehabilitacji osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek,
- › organizowania regionalnych imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność,
- › organizowania i prowadzenia szkoleń, kursów, warsztatów dla osób niepełnosprawnych – aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby,
- › organizowania i prowadzenia szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych i opiekunów,
- › prowadzenia poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych.

XV Tydzień Osób Niepełnosprawnych Kocham Kraków z Wzajemnością – Małopolskie Dni Osób Niepełnosprawnych

Osoby niepełnosprawne nie tylko zmagają się w swoim życiu z ograniczeniami spowodowanymi niepełnosprawnością, ale też muszą przełamywać negatywne stereotypy w społecznym odbiorze. Pokonywanie społecznych i psychicznych skutków niepełnosprawności przyczynia się do osiągnięcia optymalnego poziomu życia przez osoby niepełnosprawne. W dniach 29 maja – 5 czerwca 2014 r. Województwo Małopolskie wraz z Miastem Kraków zorganizowało XV Tydzień Osób Niepełnosprawnych *Kocham Kraków z Wzajemnością* – Małopolskie Dni Osób Niepełnosprawnych. W inauguracji 29 maja na Rynku Głównym w Krakowie uczestniczyło 26 warsztatów terapii zajęciowej z Małopolski, prezentując umiejętności artystyczne na scenie i kiermaszach. W bloku wieczornym wystąpiła gwiazda wieczoru Zespół Plateau i Goście: Martyna Jakubowicz, Maciej Balcar i Piotr Cugowski z repertuarem piosenek Marka Grechuty. 30 maja na krakowskich Błoniach Krakowskie Pogotowie Ratunkowe i Komenda Miejska Policji zorganizowały akcję edukacyjno-integracyjną dla dzieci, udostępniając swoje pojazdy do prezentacji oraz umożliwiając dzieciom zapoznanie się z zasadami pierwszej pomocy. Ponadto 12 instytucji kultury Urzędu Miasta i Województwa udostępniło bezpłatnie swoje zbiory muzealne, a następujące ośrodki kultury i biblioteki zorganizowały warsztaty: Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa

„Nila”, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie, Ośrodek Kultury Kraków-Nowa Huta, Krowoderska Biblioteka Publiczna, Nowohucka Biblioteka Publiczna w Krakowie, Muzeum Historii Fotografii, Centrum Sztuki Mościce, Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie, Muzeum Etnograficzne im. Seweryna Udzieli, Muzeum Tatrzańskie im. dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie, Muzeum Historyczne Miasta Krakowa. Dodatkowo Województwo Małopolskie zakupiło 1928 biletów dla osób niepełnosprawnych w Teatrze STU (200), Teatrze Bagatela (338), Filharmonii Krakowskiej (490) oraz na rejsy statkiem po Wiśle (900).

Małopolskie Dni Osób Niepełnosprawnych

W ramach projektu Małopolskie Dni Osób Niepełnosprawnych w 2014 roku, Województwo współfinansowało i współuczestniczyło w organizacji 4 przedsięwzięć integracyjnych w 4 subregionach Małopolski (Małopolska Zachodnia, subregion sądecki, subregion tarnowski, subregion podhalański). Całkowity koszt organizacji przedsięwzięć wyniósł ok. 476 tys. zł, przy czym łączny udział Województwa Małopolskiego wyniósł 130 445,00 zł. Najważniejsze wydarzenia w ramach projektu Małopolskie Dni Osób Niepełnosprawnych:

- › Tydzień Godności Osób Niepełnosprawnych w Tarnowie – Małopolskie Dni Osób Niepełnosprawnych,
- › II Sądecki Festiwal Osób Niepełnosprawnych, w ramach Małopolskich Dni Osób Niepełnosprawnych,
- › Integracja w powiecie nowotarskim w ramach Małopolskich Dni Osób Niepełnosprawnych,
- › Małopolskie Dni Osób Niepełnosprawnych – VII Małopolski Konkurs Karaoke Środowiskowych Domów Samopomocy.

Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych

Istotnym elementem włączającym osoby niepełnosprawne w rynek pracy, jest rehabilitacja zawodowa w zakładach aktywności zawodowej. Aktywizacja zawodowa ma na celu przygotowanie osób niepełnosprawnych do podjęcia pracy na otwartym rynku pracy lub w Zakładzie Pracy Chronionej. Ponadto funkcjonowanie zawodowe osoby niepełnosprawnej w zbiorowości ludzkiej powoduje wzmacnianie postaw aktywności społecznej, sprzyja integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem osób pełnosprawnych, jak również przeciwdziała negatywnemu stereotypowi osoby niepełnosprawnej jako wyłączonej społecznie. W zakładzie aktywności zawodowej zatrudniane są osoby niepełnosprawne o znacznym i umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jednocześnie zapewniając tym osobom pomoc w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości. W województwie małopolskim w 2014 roku funkcjonowało 6 zakładów aktywności zawodowej zatrudniających łącznie 211 osób niepełnosprawnych. Zakłady zlokalizowane są w następujących powiatach: dwa na terenie Krakowa i po jednym w powiecie krakowskim, tarnowskim, miechowskim i olkuskim.

Tabela 15. Zakłady aktywności zawodowej wraz z profilem prowadzonej działalności gospodarczej oraz ilość osób zatrudnionych w poszczególnych zakładach, stan na 31.12.2014 r.

Lp.	Organizator ZAZ Zakład Aktywności Zawodowej	Profil działalności	Zatrudnione osoby niepełnosprawne
1.	Bonifraterska Fundacja Dobroczynności Zakład Aktywności Zawodowej w Konarach	pszczelarstwo (produkcja miodu i wyrobów pszczelarskich), ogrodnictwo, usługi w zakresie: pensjonatu dla koni, konnej jazdy rekreacyjnej	35
2.	Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe „Piast” ZAZ Zakład Produkcyjny w Woli Rzędzińskiej	produkcja osprzętu elektroinstalacyjnego, foli kablowej ostrzegawczej mającej zastosowanie w budownictwie	70
3.	Stowarzyszenie Pomocy „Szansa” ZAZ przy Stowarzyszeniu Pomocy „Szansa” w Witowicach	rękodzieło: garncarstwo – ceramika, decoupage, koszykarstwo – plecionkarstwo, zdobieniu figur gipsowych, produkcja mebli ogrodowych, produkcja zniczy i świec oraz usługi sprzątnięcia terenów	32
4.	„Szansa” Stowarzyszenie Integracyjne Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych ZAZ Pensjonat na Wzgórzach	profil gastronomiczno-hotelarski	30
5.	Stowarzyszenie Rodzin Zdrowie Psychiczne ZAZ „U Pana Cogito” Pensjonat i Restauracja	profil gastronomiczno-hotelarski	24
6.	Spółdzielnia Socjalna „Opoka” ZAZ „Opoka” w Kluczach	gastronomia i catering	20
razem w roku 2014			211

Źródło: opracowanie Departamentu Zdrowia i Polityki Społecznej UMWM na podstawie danych z ZAZ

Pomoc społeczna

Opracowanie: Iwona Banasiewicz¹

- W Małopolsce w 2014 roku stopa ubóstwa mierzona granicą minimum egzystencji była zdecydowanie korzystniejsza niż dla Polski, mimo iż odsetek osób żyjących poniżej tej granicy w Małopolsce zwiększył się, a ogólnie w kraju pozostał stabilny. Także odsetek osób w gospodarstwach domowych żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa był korzystniejszy niż średnia dla kraju, jednak w przypadku tego wskaźnika różnica jest bardzo niewielka. Ogólnie zaobserwowano spadek tak liczonej stopy ubóstwa (zarówno dla Małopolski jak i Polski), ale dynamika tej zmiany jest znacznie mniejsza dla kraju. Najmniej korzystnie przedstawia się dla Małopolski wskaźnik dotyczący odsetka osób żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa. W 2014 roku stopa ubóstwa relatywnego po raz pierwszy osiągnęła wartość mniej korzystną niż dla kraju.
- W Małopolsce w 2014 roku poprzez świadczenia pomocy społecznej wsparciem objęto 6,8% ludności regionu (ponad 80,2 tys. rodzin, a tym samym prawie 230 tys. osób w tych rodzinach). Wskaźnik ten jest niższy o 1,2% od średniej dla kraju, co daje województwu małopolskiemu 4. miejsce w porównaniu do innych regionów (po województwach: śląskim, dolnośląskim i opolskim, posiadających najniższy udział klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń w ludności województw w Polsce). Na przestrzeni ostatnich lat odsetek beneficjentów pomocy społecznej liczony jako udział w ludności Małopolski ogółem stałe się obniża.
- W 2014 roku wydatki ponoszone na pomoc społeczną i inne obszary polityki społecznej w budżetach gmin i powiatów to łącznie ponad 1,63 mld zł. W gminach wydatkowano ponad 1,34 mld zł, z kolei samorzady powiatowe przeznaczyły na ten cel kwotę ponad 293,9 mln zł.
- W małopolskich ośrodkach pomocy społecznej, wykorzystując środki Europejskiego Funduszu Społecznego, w 2014 roku finansowano zatrudnienie co najmniej 210 pracowników socjalnych (o 5 takich specjalistów więcej niż w 2013 roku), co stanowi minimum 16% ogółu tych pracowników w regionie. Z kolei w powiatowych centrach pomocy rodzinie zatrudniano dzięki tym środkom 18 pracowników socjalnych.
- W 2014 roku niemal podwoiła się liczba pracowników socjalnych z II stopniem specjalizacji w zawodzie dzięki środkom Europejskiego Funduszu Społecznego. Z kolei 130 pracowników małopolskich jednostek pomocy i integracji podniosło kwalifikacje na studiach podyplomowych w strategicznych kierunkach: mediacje rodzinne, interwencja kryzysowa, gerontologia. W 2015 roku kolejne 30 osób doskonalilo swoją wiedzę w ramach studiów podyplomowych na specjalizacji: interwencja kryzysowa.

1. Wskaźniki ubóstwa dla regionu

Do 2013 roku wartości trzech wskaźników zagrożenia ubóstwem w Małopolsce były korzystniejsze niż średnia krajowa. Jednak w 2014 roku sytuacja się nieco zmieniła. Stopa ubóstwa mierzona granicą minimum egzystencji pozostaje zdecydowanie korzystniejsza niż dla Polski, mimo iż odsetek osób żyjących poniżej omawianej granicy ubóstwa w Małopolsce zwiększył się (z 6,0% w 2013 roku do 6,6% w 2014 roku), a ogólnie w kraju pozostał stabilny (7,4% w 2014 roku).

W Polsce od lat dziewięćdziesiątych XX w. GUS publikuje dane dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego Polaków. Są one szacowane przy zastosowaniu różnych mierników, których podstawę stanowią wyniki badania budżetów gospodarstw domowych. Przy obliczaniu zasięgu ubóstwa GUS podaje następujące granice:

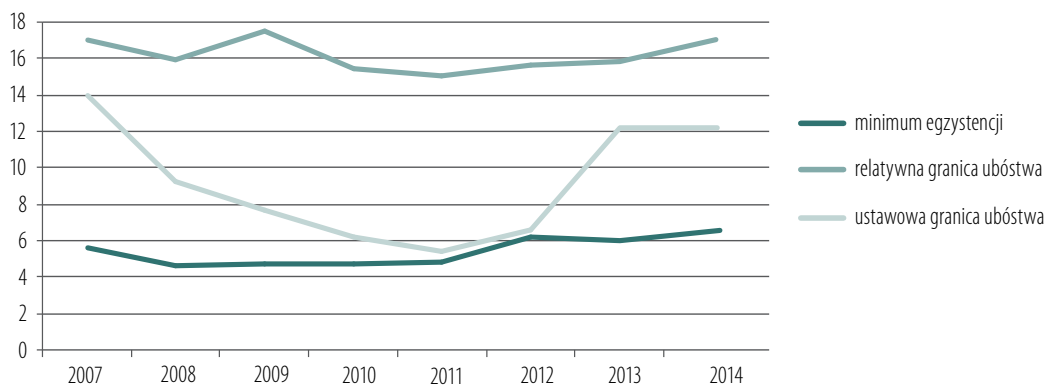
- poziom minimum egzystencji, który uwzględnia jedynie potrzeby uznane w danych warunkach za podstawowe i których niezaspokojenie może powodować biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. W skład koszyka minimum egzystencji wchodzi potrzeby mieszkaniowe i artykuły żywnościowe. Łączny koszt nabycia (zużycia) tych dóbr określa wartość koszyka, która stanowi granicę ubóstwa skrajnego;
- procent osób w gospodarstwach domowych, w których wydatki wynosiły mniej niż 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych. Pokazuje gospodarstwa domowe, w których poziom konsumpcji jest niższy niż większości mieszkańców i odbiega znacząco od poziomu przeciętnego (relatywna granica ubóstwa);
- próg interwencji socjalnej, czyli kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej (ustawowa granica ubóstwa).

Stopa ubóstwa to odsetek osób w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków był niższy od granicy ubóstwa.

Także odsetek osób w gospodarstwach domowych żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa był korzystniejszy (12,1%) niż średnia dla kraju (12,2%), jednak różnica jest bardzo niewielka. Należy dodać, iż w zaobserwowano spadek tak liczonej stopy ubóstwa (zarówno dla Małopolski, jak i Polski), ale dynamika tej zmiany jest znacznie mniejsza dla kraju.

Najmniej korzystnie przedstawia się dla Małopolski wskaźnik dotyczący odsetka osób żyjących poniżej relatywnej granicy ubóstwa. W 2014 roku wyniósł on 16,9% (wzrost o 1,1 p.p. w stosunku do 2013 roku). Stopa ubóstwa relatywnego osiągnęła wartość mniej korzystną niż dla kraju o 0,7 p.p.

Wykres 25. Odsetek mieszkańców Małopolski żyjących poniżej minimum egzystencji, relatywnej granicy ubóstwa oraz ustawowej granicy ubóstwa (w %)

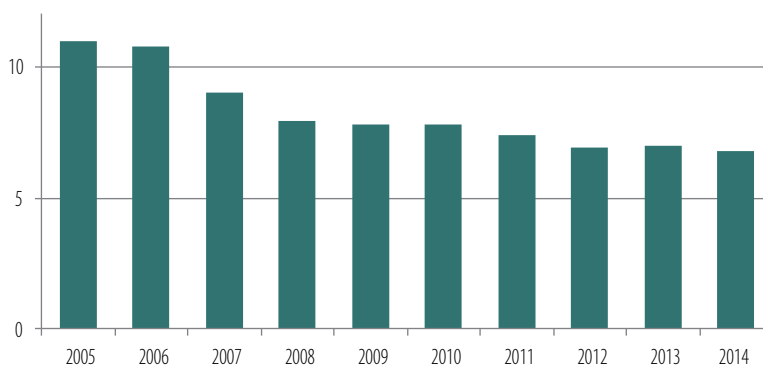
Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych GUS (www.stat.gov.pl).

Ogólnie na przestrzeni lat 2007–2014 odsetek osób żyjących poniżej minimum egzystencji, po spadku w 2008 roku, pozostawał na podobnym poziomie do 2011 roku, od kiedy obserwuje się jego wzrost. Również stopa ubóstwa relatywnego stale rośnie od 2012 roku. Ustabilizowała się natomiast skala ubóstwa ustawowego, po wzroście w 2013 roku, wywołanym podwyższeniem w październiku 2012 roku kryterium dochodowego uprawniającego do korzystania ze świadczeń pieniężnych pomocy społecznej.

2. Beneficjenci pomocy społecznej

W Małopolsce w 2014 roku wsparciem poprzez świadczenia pomocy społecznej² objęto 6,8% ludności regionu (ponad 80,2 tys. rodzin, a tym samym prawie 230 tys. osób w tych rodzinach). Wskaźnik ten jest niższy o 1,2% od średniej dla kraju, co daje województwu małopolskiemu IV miejsce w porównaniu z innymi regionami (po województwach: śląskim, dolnośląskim i opolskim, posiadających najniższy udział klientów pomocy społecznej korzystających ze świadczeń w ludności województw w Polsce)³. W ostatnich latach wskaźnik ten stale się obniża, mimo iż w październiku 2012 roku zostały podwyższone kryteria dochodowe uprawniające do korzystania ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej i w konsekwencji wzrósł odsetek osób żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa. Z drugiej strony należy pamiętać, iż od 2012 roku funkcjonuje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która obejmuje część zadań realizowanych do 2011 roku w oparciu o ustawę o pomocy społecznej.

Wykres 26. Udział korzystających z pomocy społecznej w ogólnej ludności Małopolski (w %)

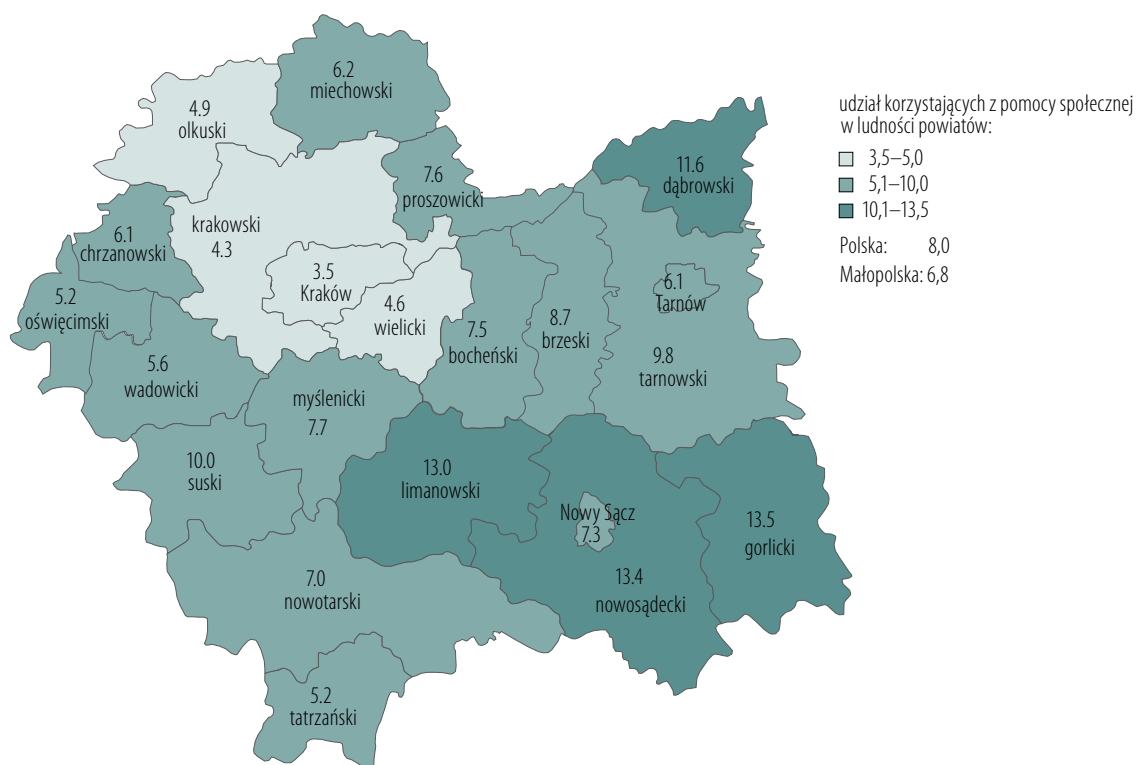

Odsetek liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców w liczbie mieszkańców Małopolski (rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną – świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania).

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I”, na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 za lata: 2005–2014 r. oraz danych Urzędu GUS, BDL.

Małopolska jest zróżnicowana pod względem odsetka mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Wartości tego wskaźnika w poszczególnych powiatach i gminach Małopolski różnią się od średniej dla województwa. Najkorzystniejsza pod tym względem sytuacja miała miejsce w Krakowie (3,5% ogółu mieszkańców) oraz powiecie krakowskim (4,3%), wielickim (4,6%) i olkuskim (4,9%). Natomiast najmniej korzystnymi wskaźnikami charakteryzowały się powiaty: gorlicki (13,5%), nowosądecki (13,4%) i limanowski (13,0%)⁴.

2. Analiza dotyczy osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie świadczeń pomocy społecznej bez względu na rodzaj, formę, liczbę świadczeń i źródło finansowania.
3. Według sprawozdania: MPiPS-03. *Sprawozdanie półroczne i roczne z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych, w naturze i usługach* (MPiPS-03).
4. Analiza oparta o sprawozdanie *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS)*. Do zgromadzonych danych zostały dołączone informacje pozyskane ze sprawozdania MPiPS-03 MOPS w Krakowie.

Mapa 9. Udział osób w rodzinach świadczeniobiorców pomocy społecznej w liczbie ludności w Małopolsce w 2014 r. (w %)

Odsetek liczby osób w rodzinach świadczeniobiorców w liczbie ludności danego powiatu (rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną, świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania).

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania *Ocena zasobów pomocy społecznej* i sprawozdania MPIPS-03 oraz danych Urzędu GUS, BDL.

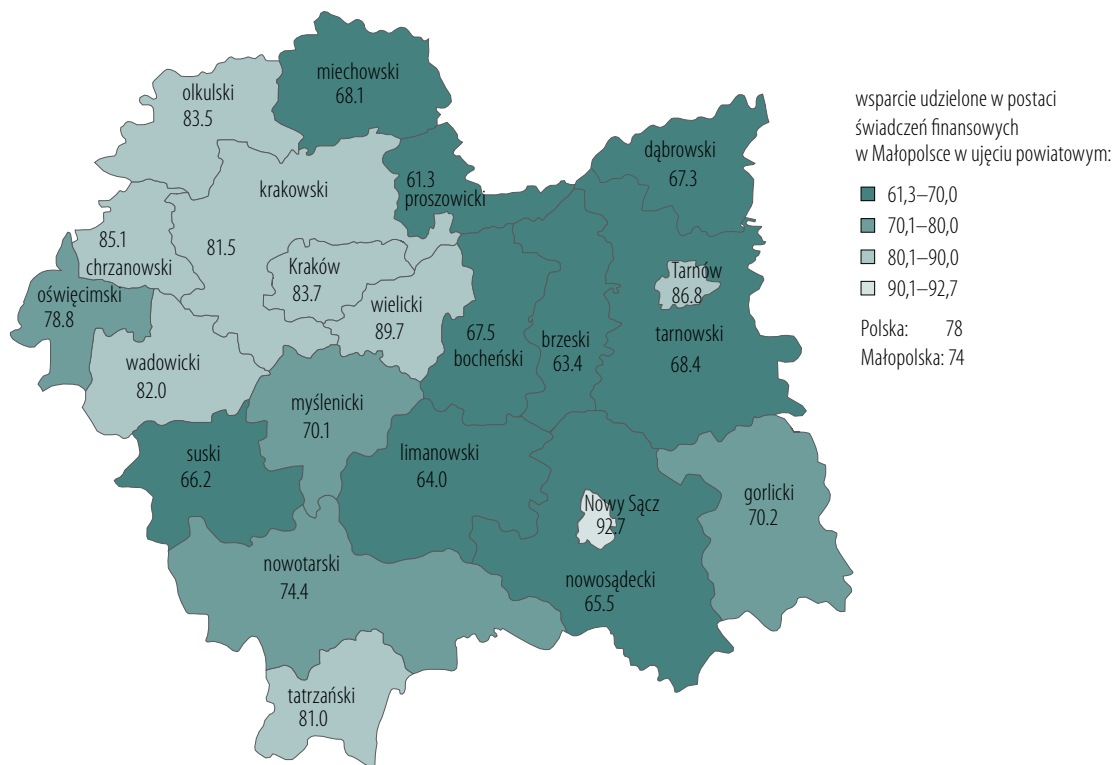
Jak wynika ze sprawozdania MPIPS-03 za 2014 rok, rodziny 3+ stanowiły w Małopolsce w 2014 roku ponad jedną trzecią ogółu rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną. Ze wsparcia w ramach systemu pomocy społecznej skorzystało ponad 39 tys. rodzin z dziećmi, w tym ponad 14,8 tys. rodzin 3+. W rodzinach z dziećmi objętymi wsparciem było prawie 177 tys. osób, a w rodzinach z trojgiem lub więcej dzieci – 87,9 tys. osób, w tym przynajmniej 55,3 tys. dzieci. Najwięcej rodzin 3+ w systemie pomocy społecznej to rodziny z trójką dzieci (prawie 8,2 tys.), najmniej – z siedmiorgiem i więcej (505 rodzin). Wśród rodzin 3+ korzystających z systemu pomocy społecznej 15,6% (2,3 tys.) stanowiły rodziny niepełne, czyli samotne matki lub ojcowie wychowujący dzieci.

Powiatami o najwyższym udziale rodzin 3+ objętych pomocą społeczną w ogólnej liczbie rodzin z dziećmi objętych pomocą były: nowotarski (53,4%), tarnowski (47,7%), suski (47,5%) i myślenicki (45,4%). Z kolei najniższy udział rodzin 3+ objętych pomocą w liczbie wszystkich rodzin z dziećmi objętymi pomocą charakteryzują się miasta: Kraków (18,6%) i Tarnów (24,8%) oraz powiaty: chrzanowski (22,6%) i oświęcimski (24,6%).

Analiza struktury świadczeń pomocy społecznej wskazuje, iż w 2014 roku beneficjenci pomocy społecznej otrzymywali zarówno świadczenia pieniężne – objęto nimi średnio 74,0% ogółu korzystających z pomocy społecznej, jak i niepieniężne – przeciętnie wsparcie otrzymało niewiele ponad 63,8% ludności objętej pomocą społeczną. Ze wsparcia w postaci świadczeń pieniężnych najczęściej korzystali klienci pomocy społecznej w Nowym Sączu (92,7%), najrzadziej zaś w powiecie proszowickim (61,3%). Z kolei największy odsetek ludności korzystającej ze świadczeń pozafinansowych był w powiecie dąbrowskim (78,7%), a najmniejszy – w powiecie oświęcimskim (45,9%)⁵.

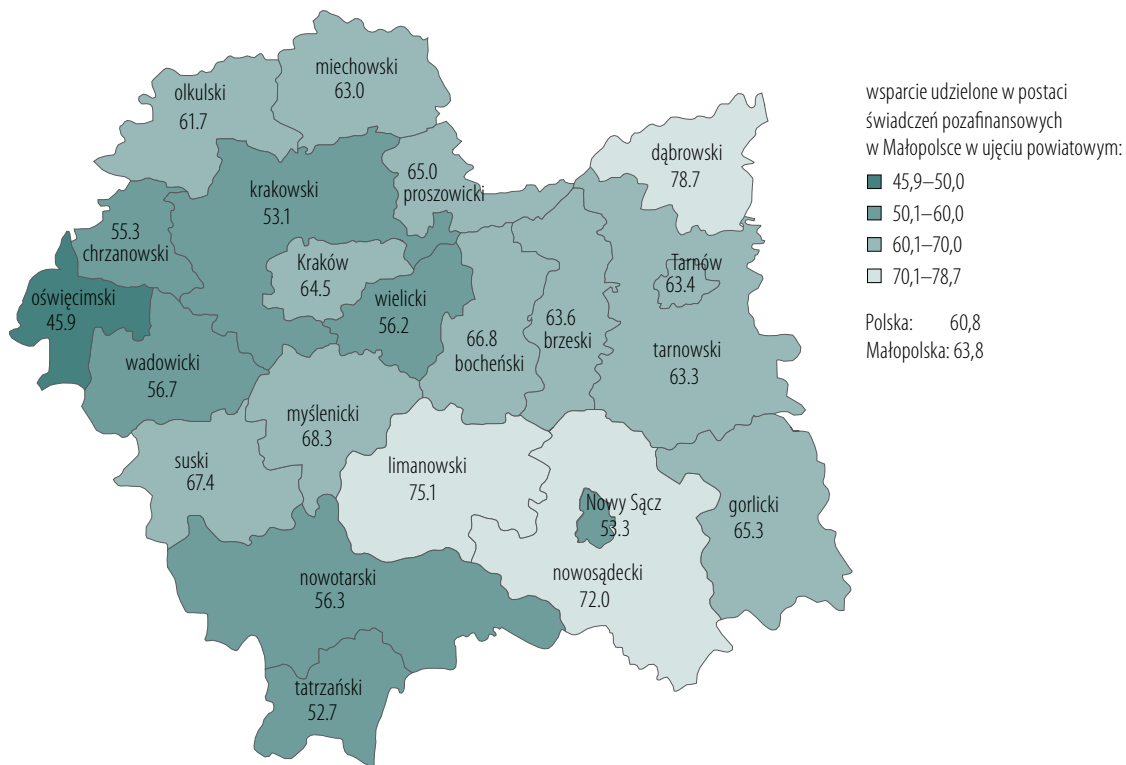
5. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone informacje pozyskane ze sprawozdania MPIPS-03 dla miasta Krakowa.

Mapa 10. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia pieniężne w ogólnej liczbie świadczeniobiorców pomocy społecznej w Małopolsce w 2014 r. (w %)

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej i sprawozdania MPIPS-03.

Mapa 11. Odsetek osób, którym przyznano świadczenia niepieniężne w ogólnej liczbie świadczeniobiorców pomocy społecznej w Małopolsce w 2014 r. (w %)

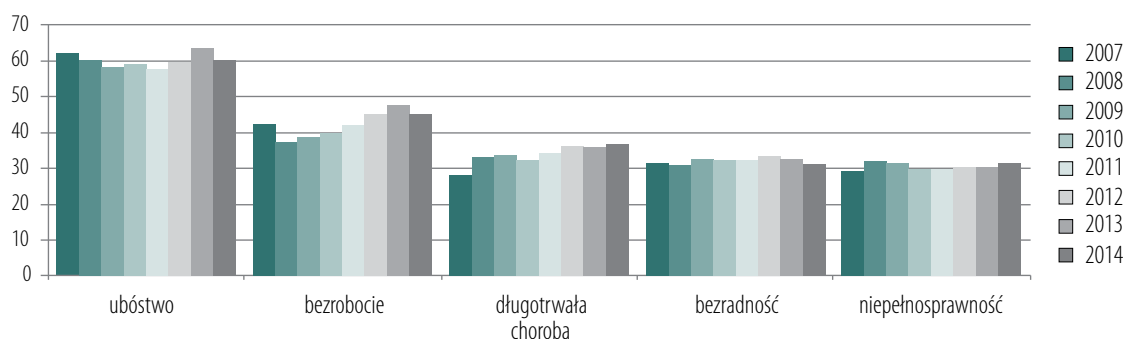

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej i sprawozdania MPIPS-03.

Beneficjenci pomocy społecznej w Małopolsce najczęściej otrzymują wsparcie z powodu ubóstwa – w 2014 roku problem ten dotyczył niemal 61,6% klientów pomocy społecznej. Spośród wymienionych w art. 7. *Ustawy o pomocy społecznej* przesłanek, które mogą być podstawą udzielenia pomocy społecznej, w naszym regionie w ciągu ostatnich lat dominujące były (oprócz ubóstwa) także problemy związane z: bezrobociem (45,0% ogółu klientów pomocy społecznej), długotrwałą chorobą (36,4%), bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (33,7%) oraz niepełnosprawnością (30,7%). Pozostałe przyczyny przyznawania pomocy występują znacznie rzadziej lub w ogóle⁶.

Analizując powody udzielania pomocy społecznej w ciągu ostatnich lat, można zauważyć pewne ogólne tendencje. Obserwowany jest niewielki wzrost odsetka klientów pomocy społecznej, którzy otrzymują wsparcie z tytułu niepełnosprawności i długotrwałej choroby. Natomiast nastąpił znaczny spadek odsetka klientów pomocy społecznej, którzy otrzymują wsparcie z powodu ubóstwa (o 2,7 p.p.) i bezrobocia (2,2 p.p.). Podobną tendencję, choć nie tak wyraźną, można zaobserwować w przypadku odsetka osób wspieranych w ramach pomocy społecznej ze względu na przesłankę: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego⁷.

Wykres 27. Główne przyczyny korzystania z pomocy społecznej w Małopolsce

Odsetek klientów pomocy społecznej korzystających ze wsparcia z danej przyczyny w ogólnej liczbie klientów (1. osób w rodzinach świadczeniobiorców). Podane wartości nie sumują się do 100%, ponieważ sytuację wielu osób charakteryzuje występowanie kilku problemów jednocześnie.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania MPiPS-03 za lata: 2007–2014.

Jednym z podstawowych narzędzi w pracy z klientem pomocy społecznej jest kontrakt socjalny. W 2014 roku małopolskie ośrodki pomocy społecznej zawarły z klientami 9 268 kontraktów socjalnych, a powiatowe centra pomocy rodzinie – 201 kontraktów. Łącznie objęto nimi 9 746 osób (4,2% świadczeniobiorców). Analizując sytuację związaną z zawieraniem kontraktów socjalnych w poszczególnych powiatach Małopolski, można zauważyć, iż największy odsetek świadczeniobiorców objętych kontraktami w 2014 roku obserwujemy (podobnie jak w poprzednich latach) w zachodniej części regionu (powiaty: chrzanowski – 9,9%, krakowski, wadowicki i wielicki – po 6,9%), natomiast najmniejszą część klientów, którym przyznano świadczenia, obejmuje się kontraktami w powiatach: limanowskim (1,4%) oraz w brzeskim i nowosądeckim (po 2,4%).

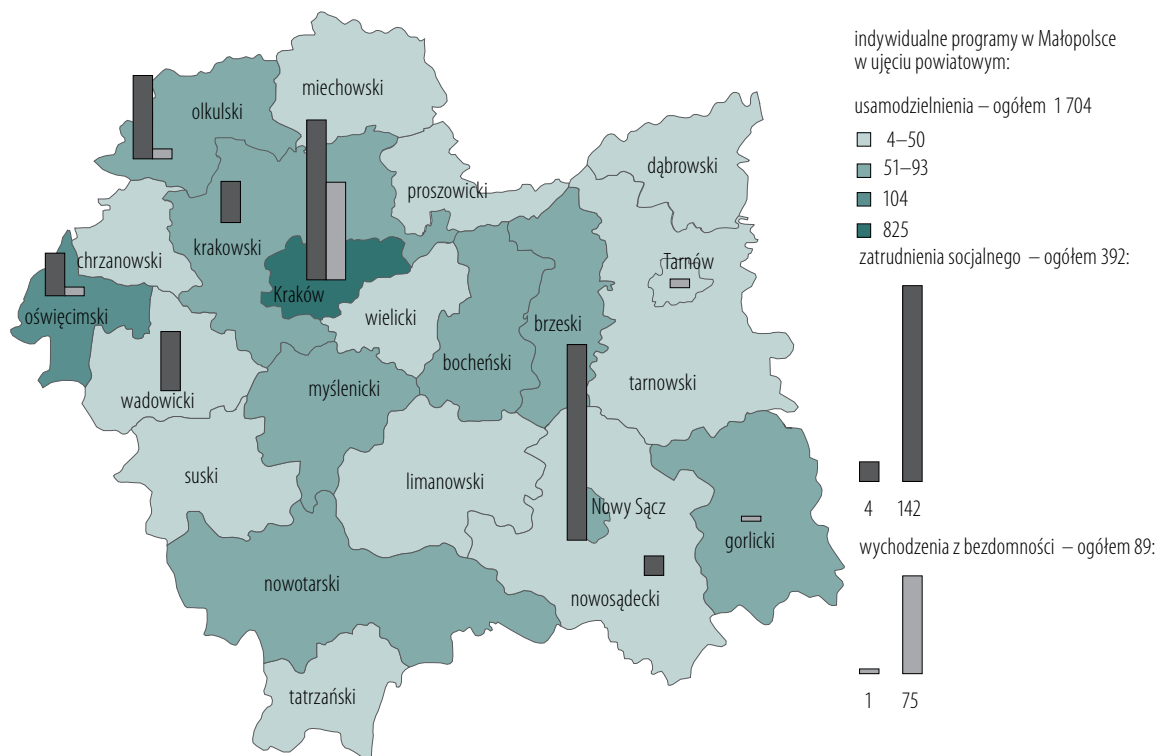
Odmianą kontraktu socjalnego są indywidualne programy pracy z klientem. W Małopolsce w 2014 roku⁸ indywidualnym programem usamodzielnienia wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych, rodzin zastępczych itp. objęto łącznie 1 704 osoby. Przeciętnie jeden PCPR lub MOPS prowadził ponad 42 takie programy. Indywidualne programy zatrudnienia socjalnego realizowano z 392 osobami i były one wdrażane w 6 gminach (na terenie 7 powiatów) oraz dwóch miastach na prawach powiatu (Krakowie i Nowym Sączu). Poprzez realizację indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności wsparcie otrzymało 89 klientów w 3 ośrodkach pomocy społecznej oraz w dwóch miastach na prawach powiatu (Krakowie i Tarnowie).

6. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone informacje z miasta Krakowa pozyskane ze sprawozdania MPiPS-03.

7. Analiza oparta na podstawie sprawozdań MPiPS-03.

8. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone informacje pozyskane z MOPS w Krakowie.

Mapa 12. Liczba indywidualnych programów w Małopolsce w 2014 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania *Ocena zasobów pomocy społecznej* oraz informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie.

3. Zasoby pomocy społecznej

Infrastruktura wsparcia mieszkańców

Wspierając mieszkańców w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych i rodzinnych, gminy i powiaty Małopolski podejmują szereg działań oraz organizują infrastrukturę socjalną w ramach systemu pomocy społecznej (jednostki specjalistycznego poradnictwa, ośrodki interwencji kryzysowej, mieszkania chronione, środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy, domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy i placówki zapewniające miejsca noclegowe), a także jego otoczenia, do którego można zaliczyć zarówno rodzinną, jak i instytucjonalną pieczę zastępczą, będącą do 2012 roku w systemie pomocy społecznej (rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży), jak i inne jednostki tworzone na mocy odrębnych przepisów, m.in. zakłady aktywności zawodowej, warsztaty terapii zajęciowej, spółdzielnie socjalne, centra i kluby integracji społecznej.

Mieszkańcom w trudnej sytuacji gminy i powiaty udzielają wsparcia m. in. poprzez interwencję kryzysową i poradnictwo specjalistyczne. W województwie małopolskim w 2014 roku funkcjonowało 12 ośrodków interwencji kryzysowej w 9 powiatach i 3 miastach na prawach powiatu. Jednostki te dysponowały łącznie 106 miejscami pobytu, a z ich pomocy skorzystało w ciągu 2014 roku 10 086 osób⁹.

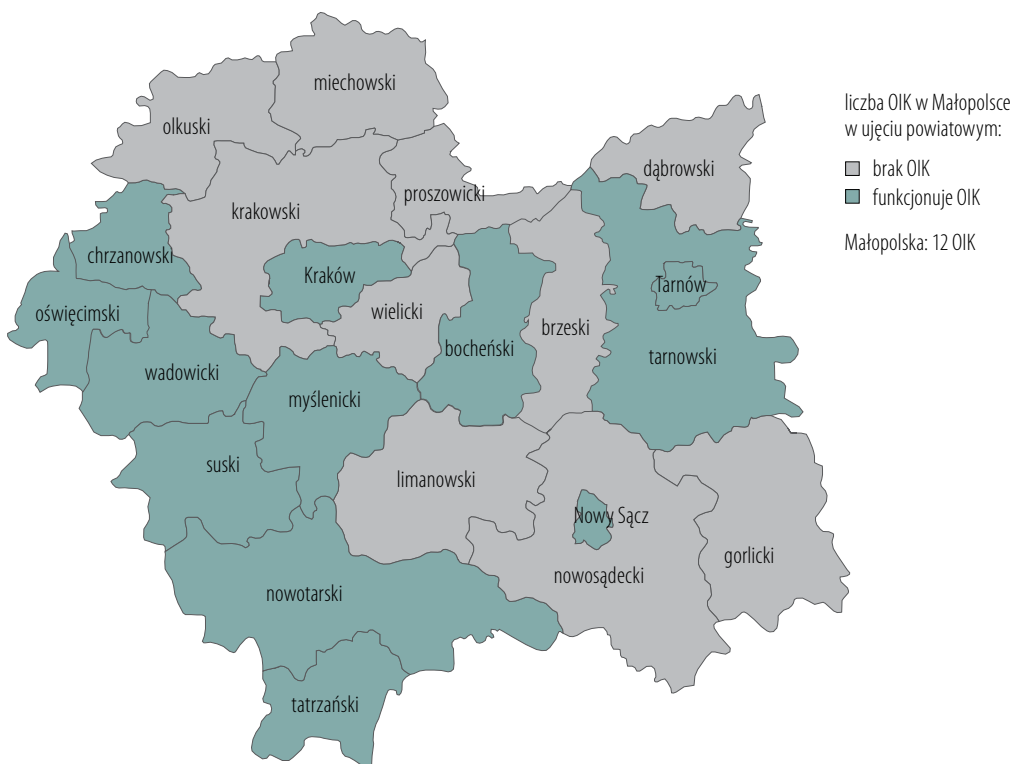
W 2014 roku na terenie województwa funkcjonowało także 29 jednostek specjalistycznego poradnictwa, prowadzonych zarówno przez gminy (25 JSP), jak i powiaty (4 JSP). W Małopolsce funkcjonują też innego rodzaju placówki specjalistycznego poradnictwa.¹⁰ W sumie w 2014 roku funkcjonowało w regionie 57 takich jednostek, na terenie 18 z 22 powiatów. Wśród nich najczęściej były to punkty informacyjne i konsultacyjne dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu lub narkotyków oraz udzielające wsparcia dla ofiar przemocy domowej. Ze wsparcia opisanych jednostek skorzystało 9 793 osób¹¹.

9. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone dane ze sprawozdania MPiPS-03 dla miasta Kraków.

10. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone dane z raportu *Ocena zasobów pomocy społecznej w Krakowie za rok 2014*, MOPS w Krakowie, Kraków 2015.

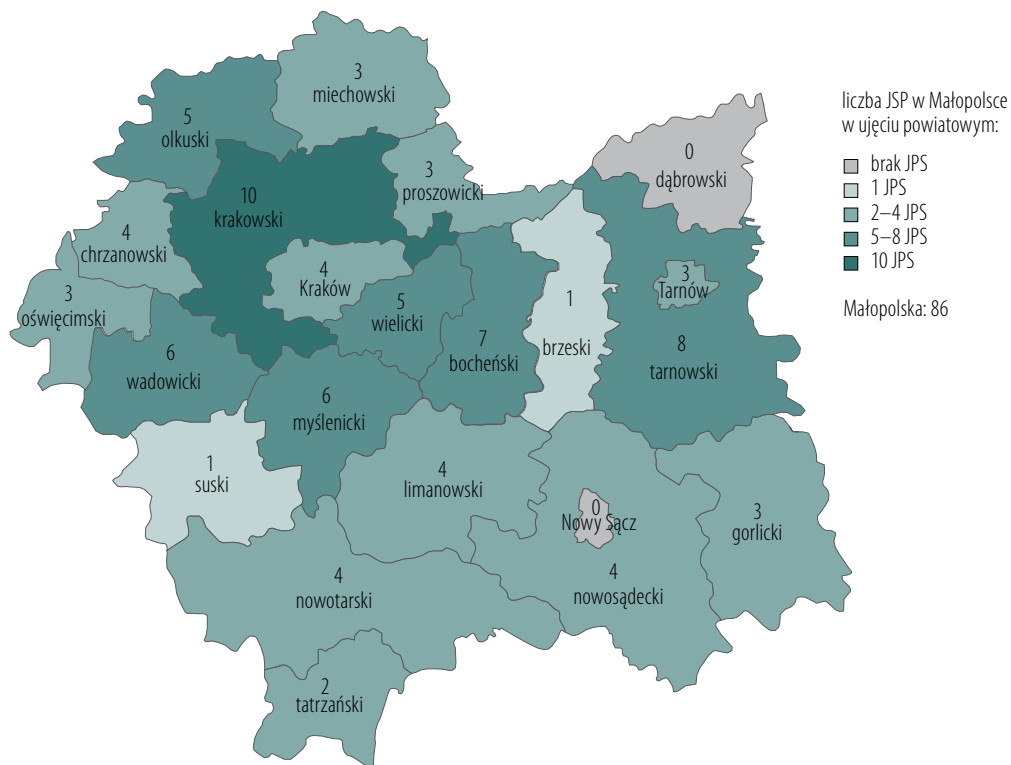
11. Brak danych dla gminy Czernichów.

Mapa 13. Ośrodki interwencji kryzysowej w Małopolsce w 2014 r.

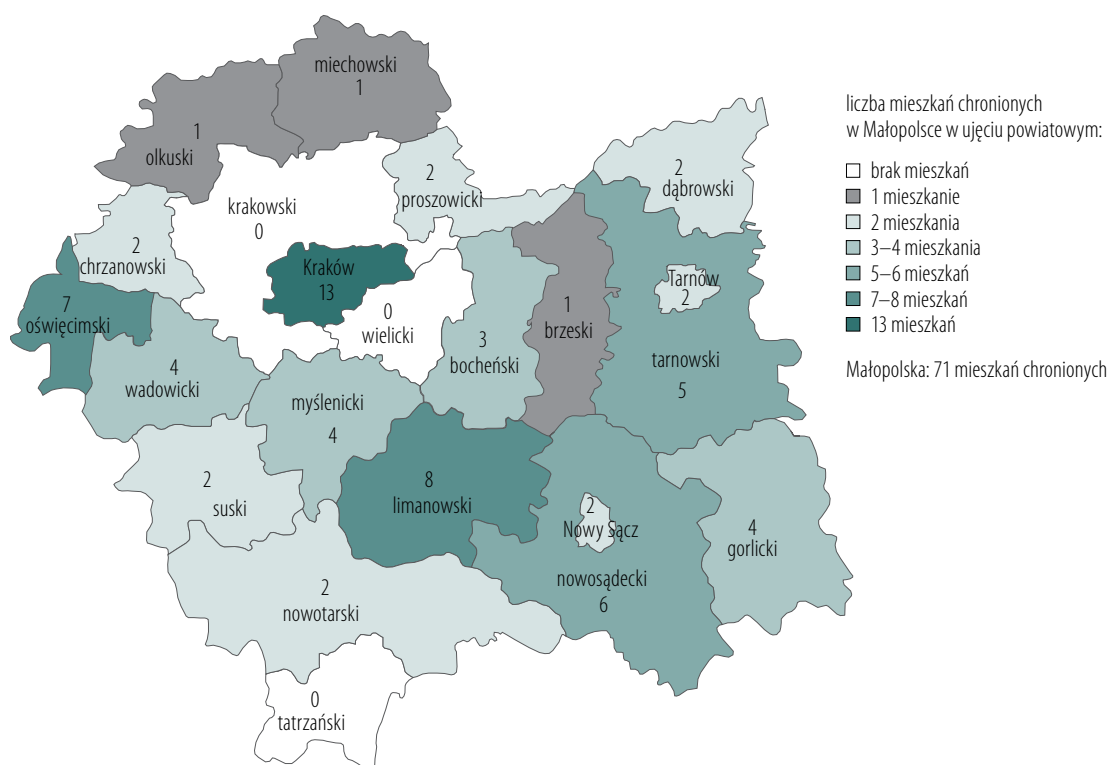
Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania *Ocena zasobów pomocy społecznej* oraz danych ze sprawozdania MPIPS-03 dla miasta Kraków.

Mapa 14. Jednostki specjalistycznego poradnictwa oraz innego rodzaju placówki specjalistycznego poradnictwa w Małopolsce w 2014 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania *Ocena zasobów pomocy społecznej* oraz *Ocena zasobów pomocy społecznej w Krakowie za rok 2014*.

Mapa 15. Mieszkania chronione w Małopolsce w 2014 r.

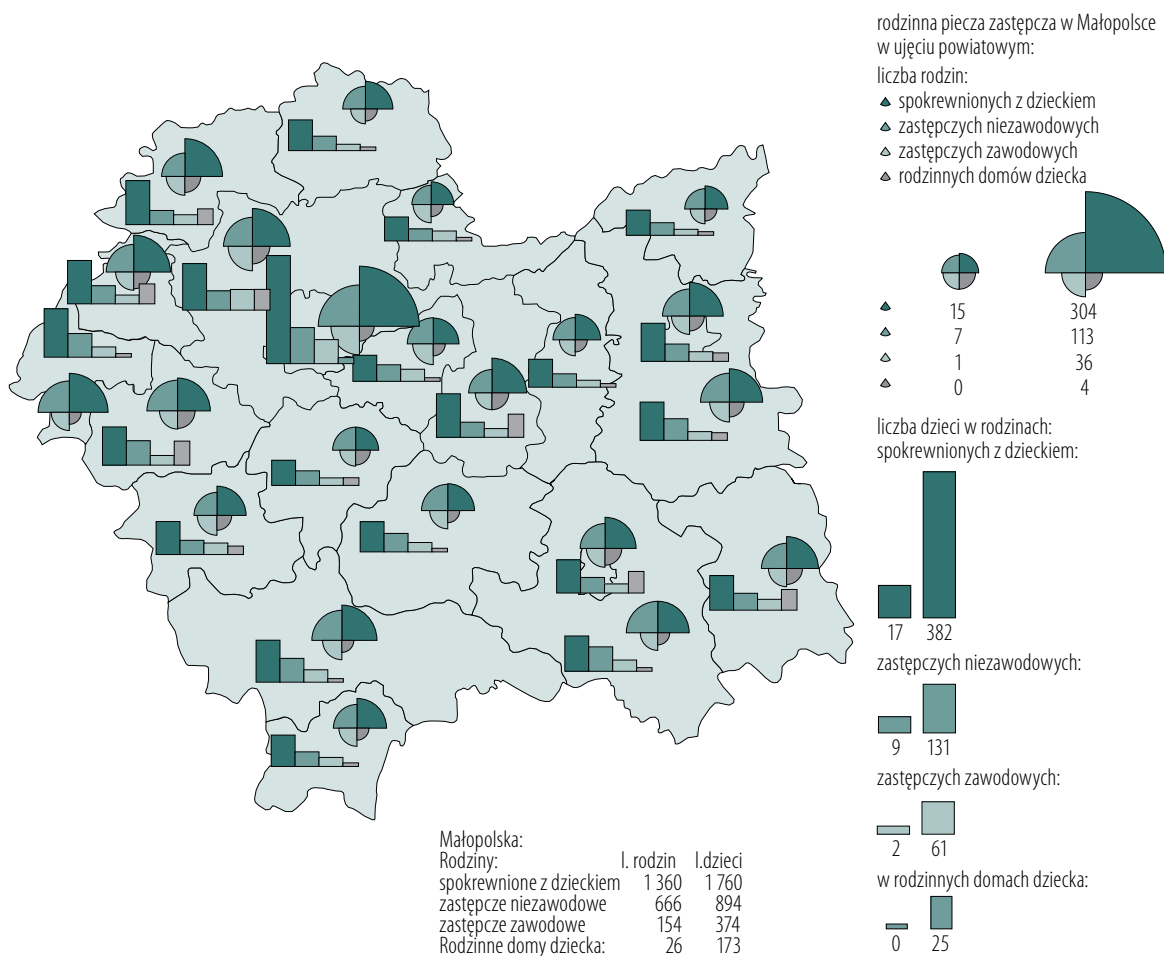
Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania *Ocena zasobów pomocy społecznej*.

Inną formą wsparcia realizowaną poprzez zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych są mieszkania chronione. W 2014 roku funkcjonowało w Małopolsce łącznie 71 mieszkań chronionych, oferujących łącznie 299 miejsc. Dostęp do mieszkań chronionych w 2014 roku mieli mieszkańcy 16 z 22 powiatów, a w nich na terenie 55 gmin¹². Jednocześnie w celu zapewnienia mieszkańcom najbardziej kompleksowego wsparcia pomoc profilowana jest na grupy osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym o określonych problemach i potrzebach. Poniżej omówiono kilka wybranych takich grup.

Wsparcie dedykowane dzieciom i młodzieży

Dzieci i młodzież, nad którymi nie jest możliwe sprawowanie opieki i wychowania przez biologicznych rodziców, objęte są wsparciem organizowanym w ramach systemu tzw. pieczy zastępczej (w formie rodzinnej bądź instytucjonalnej). W ciągu całego roku z jednej bądź drugiej formy musiało skorzystać łącznie ponad 5 tys. dzieci i młodzieży (co najmniej 5 257), przy czym dwie trzecie (co najmniej 3 509 dzieci) przebywało w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka¹³.

12. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone informacje ze sprawozdania MPiPS-03 za 2014 r. dla Krakowa.
13. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS oraz dane z raportu: *Ocena zasobów pomocy społecznej w Krakowie za rok 2014*, MOPS w Krakowie, Kraków 2015 r.

Mapa 16. Rodzinna piecza zastępcza w Małopolsce w 2014 r. (stan na 31 grudnia 2014 r.)

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych ze sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w województwie małopolskim w II półroczu 2014 r.

W ramach rodzinnej pieczy zastępczej na dzień 31 grudnia 2014 r. w funkcjonowało¹⁴:

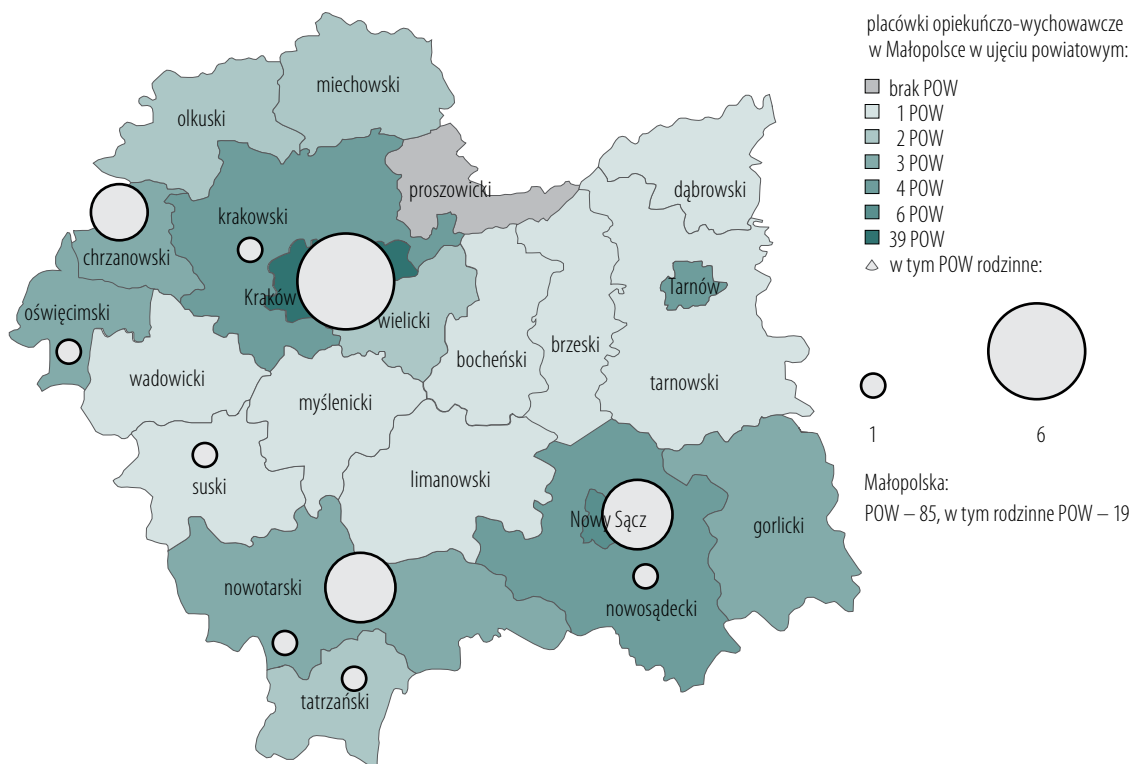
- › 1 360 rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, w których przebywało 1 760 dzieci;
- › 666 rodzin zastępczych niezawodowych, w których przebywało 894 dzieci;
- › 154 rodziny zastępcze zawodowe, w których przebywało 374 dzieci;
- › 26 rodzinnych domów dziecka, w których przebywało 173 dzieci.

Institutionalny system pieczy zastępczej w Małopolsce dysponował na koniec 2014 roku 85 placówkami opiekuńczo-wychowawczymi (POW), w tym: 56 placówkami typu socjalizacyjnego, 19 placówkami typu rodzinnego, 6 placówkami typu interwencyjnego i 4 placówkami typu specjalistyczno-terapeutycznego. Były one zlokalizowane we wszystkich powiatach poza powiatem proszowickim. Wszystkie placówki oferowały łącznie 1 347 miejsc. Pod koniec roku w placówkach przebywało 1 262 dzieci, natomiast w całym roku z usług POW skorzystało co najmniej 1 748 dzieci¹⁵.

14. Dane ze sprawozdania rzeczowo-finansowego z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w województwie małopolskim w II półroczu 2014 r.

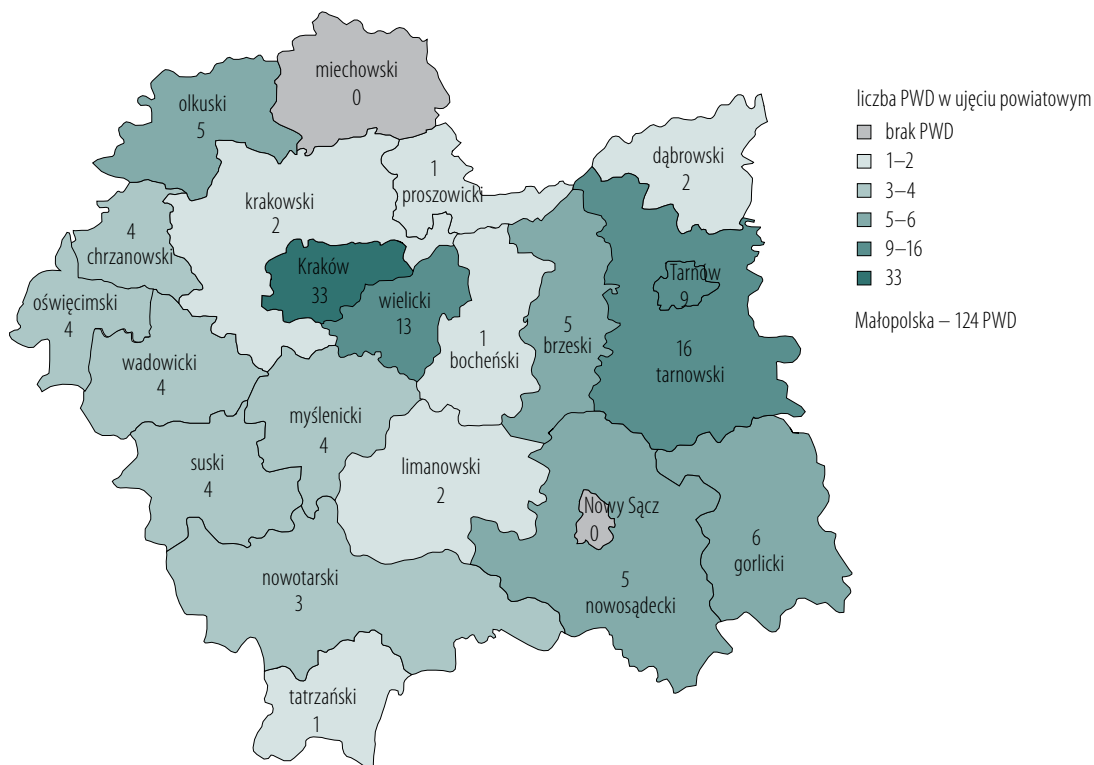
15. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS, dane z raportu: *Ocena zasobów pomocy społecznej w Krakowie za rok 2014*, MOPS w Krakowie, Kraków 2015 oraz sprawozdania rzeczowo-finansowe z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w województwie małopolskim.

Mapa 17. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w Małopolsce w 2014 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej i Oceny zasobów pomocy społecznej w Krakowie za rok 2014.

Mapa 18. Placówki wsparcia dziennego w Małopolsce w 2014 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej i informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie.

Oprócz pieczy zastępczej, zapewniającej dzieciom całodobową opiekę i wychowanie, pomoc społeczna oferuje rodzinom wsparcie poprzez objęcie dziecka opieką i wychowaniem w formie dziennej. W województwie małopolskim w 2014 roku funkcjonowały 124 placówki wsparcia dziennego (PWD) z łączną liczbą 5 128 miejsc, z których w ciągu roku skorzystało 6 436 dzieci¹⁶.

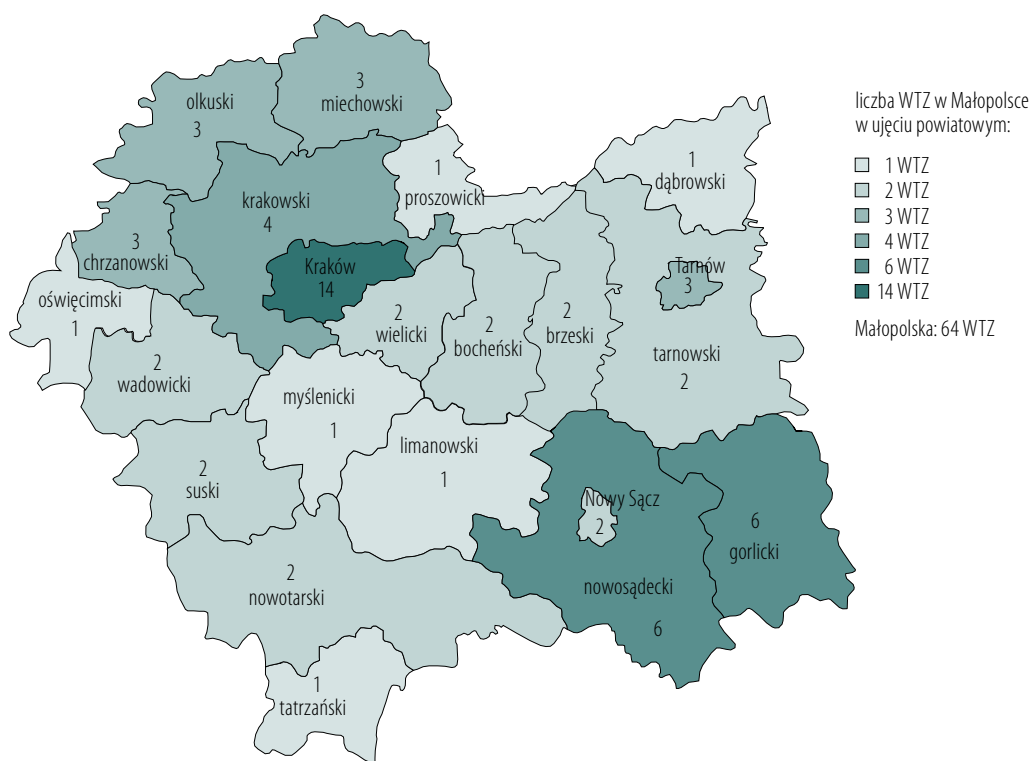
Samorząd Województwa Małopolskiego, realizując zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, dotyczące organizowania i prowadzenia ośrodków adopcyjnych, prowadzi Małopolski Ośrodek Adopcyjny (MOA) w strukturze Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie, zlokalizowany w Nowym Sączu. Ponadto procedury adopcyjne na terenie Małopolski prowadzą także 3 niepubliczne ośrodki adopcyjne zlokalizowane w Krakowie. Dodatkowo jeden z nich posiada filię umiejscowioną w Tarnowie.

Wsparcie dedykowane osobom niepełnosprawnym:

W 2014 roku małopolskie instytucje pomocy społecznej wspierały osoby niepełnosprawne poprzez:

- › 64 warsztaty terapii zajęciowej (WTZ). W zajęciach prowadzonych w tego typu placówkach pobytu dziennego, wspomagających proces rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, w ciągu roku uczestniczyły łącznie 2 553 osoby niepełnosprawne¹⁷;
- › 73 środowiskowe domy samopomocy (ŚDS). Z takich ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi – w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i umiejętności społecznych – łącznie skorzystało 2 951 osób¹⁸;
- › 7 zakładów aktywności zawodowej (ZAZ)¹⁹ zatrudniających osoby niepełnosprawne.

Mapa 19. Warsztaty terapii zajęciowej w Małopolsce w 2014 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania *Ocena zasobów pomocy społecznej* oraz informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie.

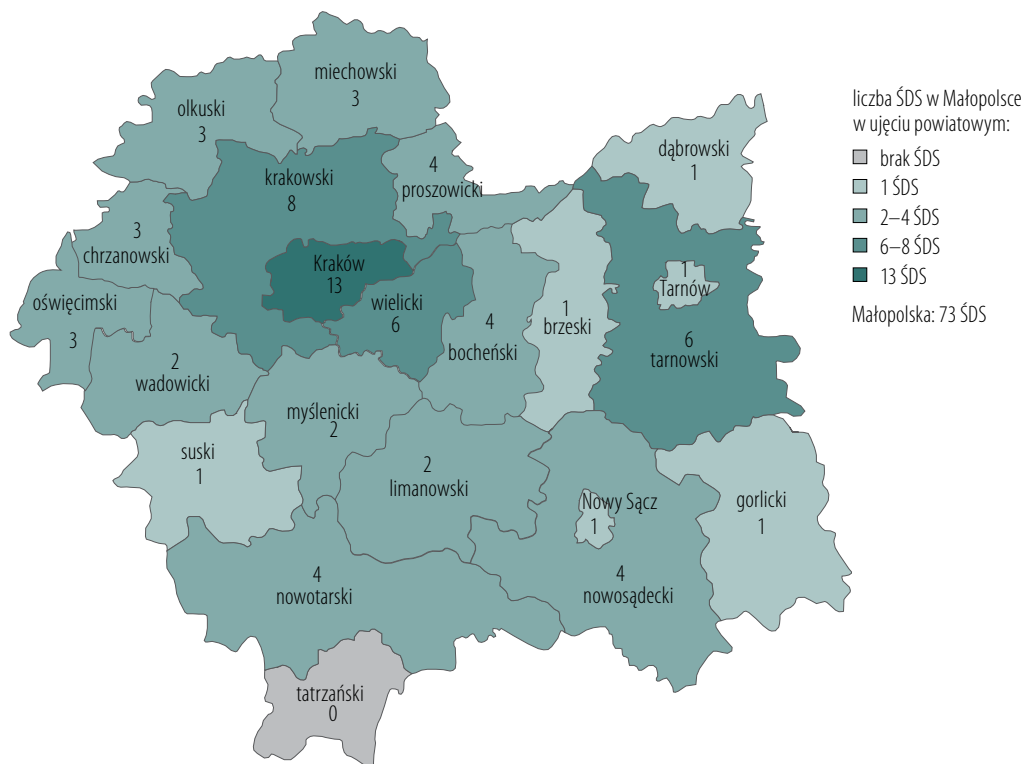
16. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone informacje pozyskane z MOPS w Krakowie.

17. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone informacje pozyskane z MOPS w Krakowie.

18. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone informacje pozyskane z MOPS w Krakowie.

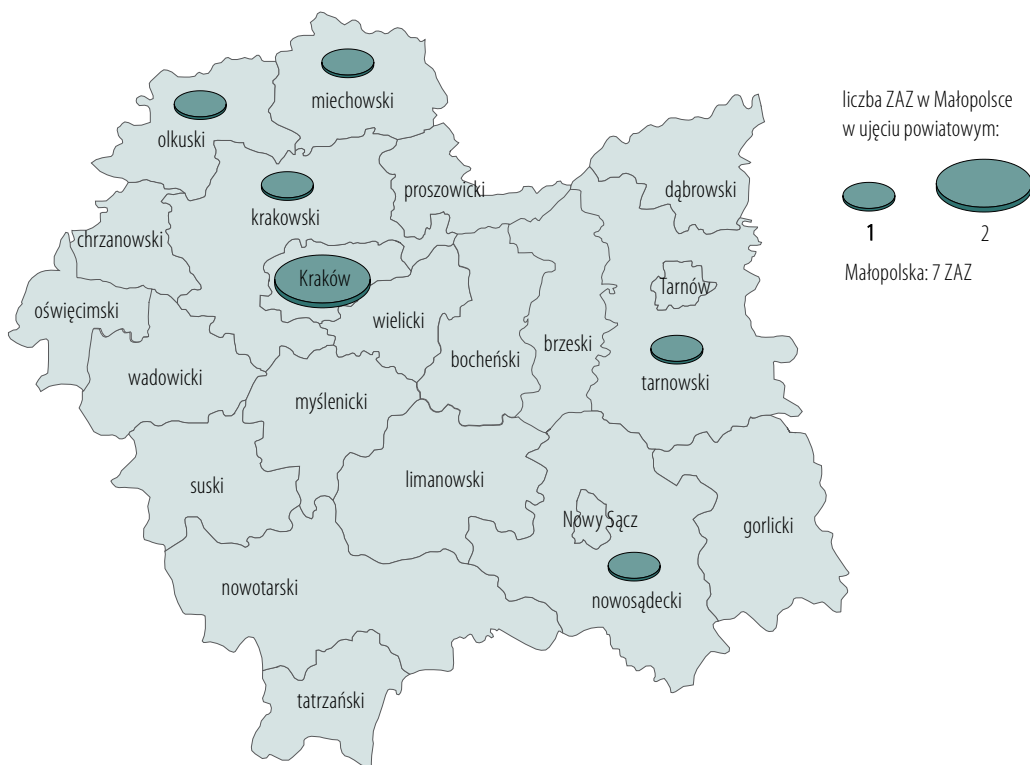
19. Na podstawie wykazu zakładów aktywności zawodowej działających na terenie województwa małopolskiego (stan na kwiecień 2014 r. do nadal) dostępnego na stronie internetowej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie: http://www.małopolska.uw.gov.pl/default.aspx?page=zaklad_aktynosci_zawodowe.

Mapa 20. Środowiskowe domy samopomocy w Małopolsce w 2014 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej oraz informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie.

Mapa 21. Zakłady aktywności zawodowej w Małopolsce w 2014 r.

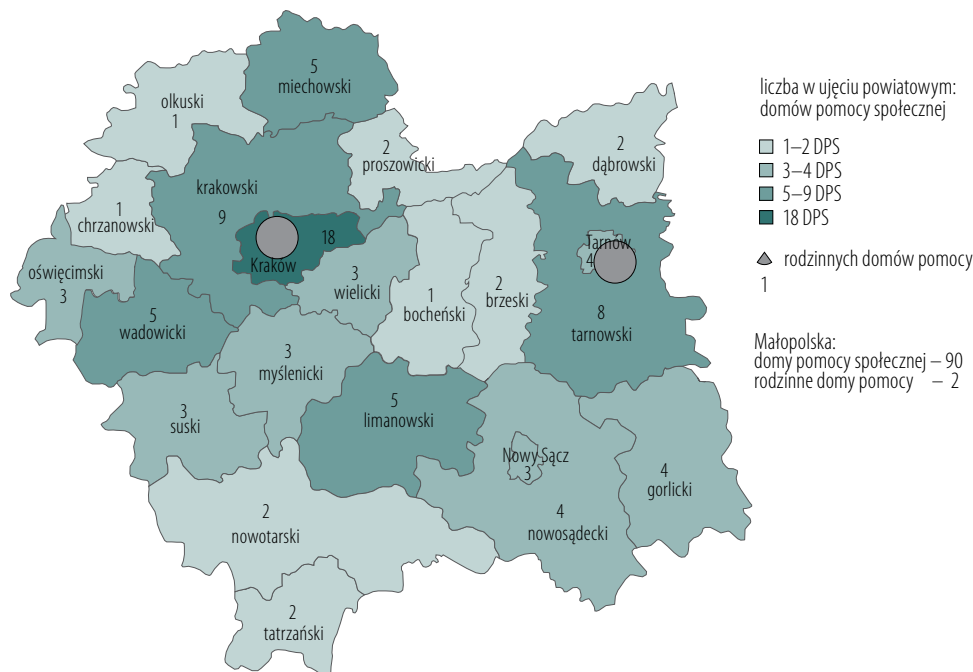

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych MUW w Krakowie (stan na kwiecień 2014 r. do nadal), dostępny na stronie internetowej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie: http://www.malopolska.uw.gov.pl/default.aspx?page=zaklad_aktynnosci_zawodowej.

Wsparcie dedykowane osobom starszym

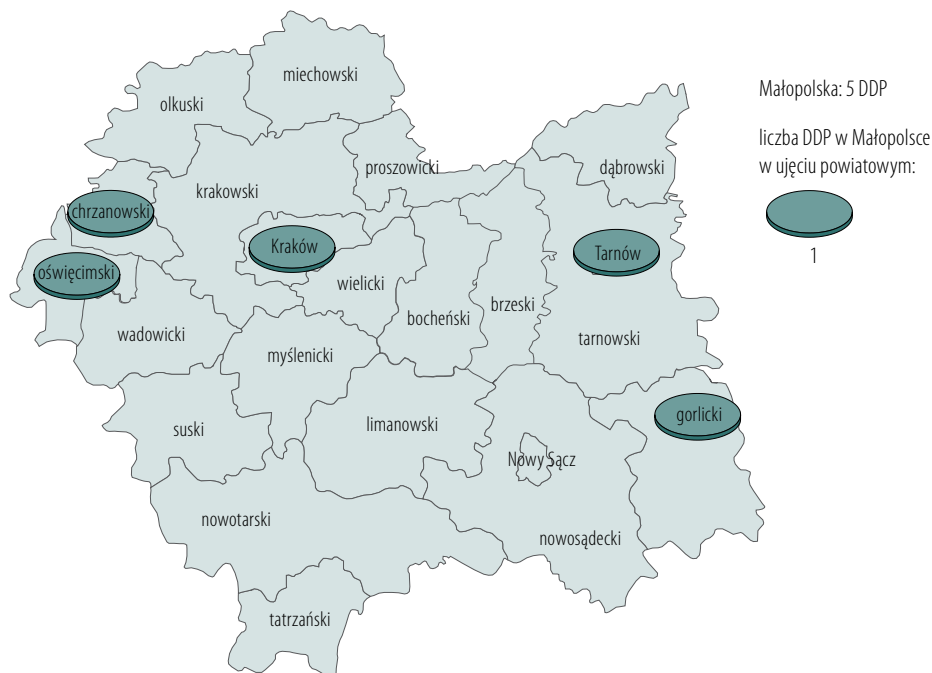
System wspierania osób starszych w głównej części oparty jest o domy pomocy społecznej (DPS). W województwie małopolskim w 2014 roku funkcjonowało 90 tego typu instytucji w dużej części dedykowanych osobom starszym. Łącznie w całym województwie DPS oferowały w 2014 roku 7 828 miejsc, z których skorzystały w ciągu całego roku 8 353 osoby²⁰.

Mapa 22. Domy pomocy społecznej i rodzinne domy pomocy w Małopolsce w 2014 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania *Ocena zasobów pomocy społecznej i Oceny zasobów pomocy społecznej w Krakowie za rok 2014*.

Mapa 23. Dzielne domy pomocy w Małopolsce w 2014 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania OZPS.

20. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone dane z raportu: *Ocena zasobów pomocy społecznej w Krakowie za rok 2014*, MOPS w Krakowie, Kraków 2015.

Oprócz domów pomocy społecznej w 2014 roku prowadzone były w regionie także²¹:

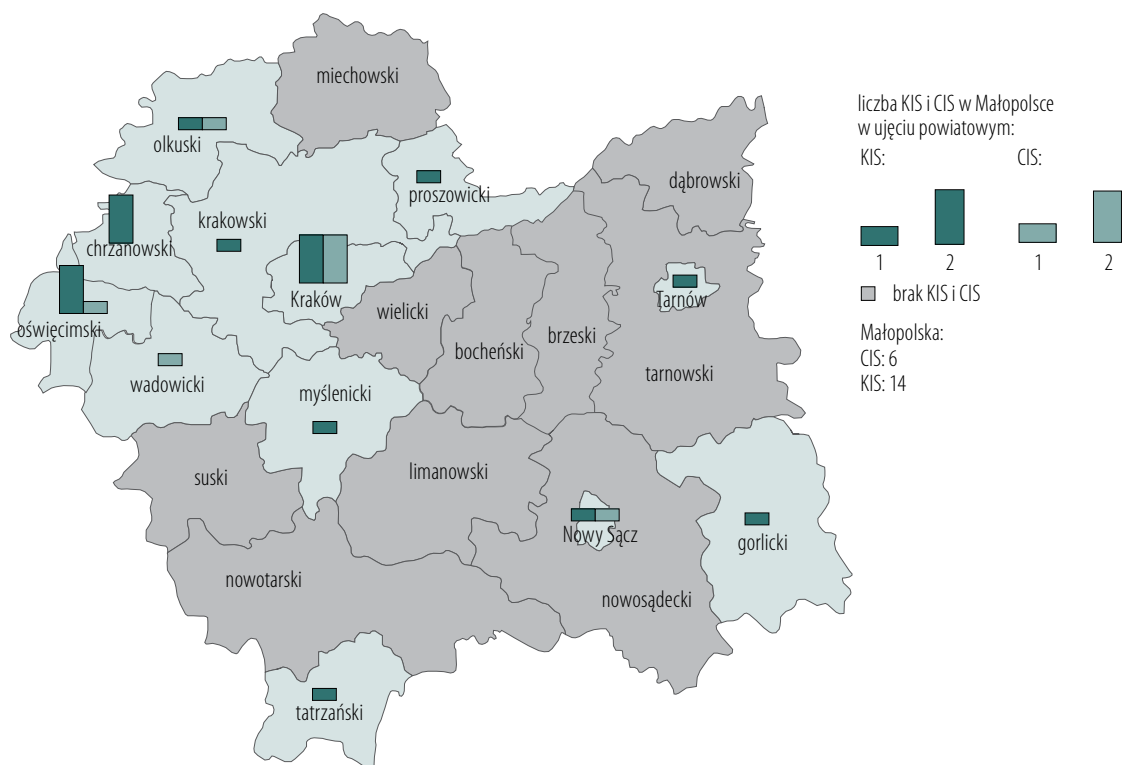
- › 2 rodzinne domy pomocy (w Krakowie i w gminie Lisia Góra w powiecie tarnowskim). Łącznie starsi i niepełnosprawni mieszkańcy wymienionych gmin mieli dostęp do 16 miejsc w rodzinnych domach pomocy, a korzystało z nich w 2014 roku 17 osób,
- › 5 dziennych domów pomocy (w Krakowie, Chrzanowie, Lipinkach, Oświęcimiu i Tarnowie). Dysponowały one łącznie 771 miejscami, z których skorzystało w 2014 roku 1 286 osób.

W 2014 roku w naszym województwie funkcjonowały również ośrodki wsparcia – kluby samopomocy, które utworzono w ramach dotacji celowej, przyznanej gminom na realizację zadania pn. *Wspieranie osób w podeszłym wieku w integracji z młodzieżą*. Dotacja w 2014 roku objęła łącznie 36 gmin zlokalizowanych na terenie 16 powiatów (zgodnie z informacjami uzyskanymi w Wydziale Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie). Przy czym należy podkreślić, że gmina w ramach realizacji zadania mogła uruchomić kluby samopomocy (filie) w różnych lokalizacjach na terenie gminy. Łącznie w 2014 roku w regionie funkcjonowały 84 takie filie klubów samopomocy. Wszystkie kluby samopomocy oferowały w 2014 roku łącznie 1 541 miejsc. Wg danych z formularza OZPS z usług klubów samopomocy skorzystało co najmniej 2 641 osób w regionie.

Wsparcie dedykowane osobom bezrobotnym

Wśród jednostek wspierających mieszkańców pozostających bez zatrudnienia, w tym będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w województwie małopolskim można wymienić kluby i centra integracji społecznej oraz spółdzielnie socjalne. W 2014 roku w regionie roku funkcjonowało 6 centrów integracji społecznej (CIS). W zajęciach CIS uczestniczyły łącznie przynajmniej 374 osoby, natomiast ukończyło je 227 osób²². Jednocześnie w 2014 roku funkcjonowało 14 klubów integracji społecznej (KIS). Łącznie w zajęciach uczestniczyło KIS 1 961 osób²³.

Mapa 24. Centra i kluby integracji społecznej w Małopolsce w 2014 r.

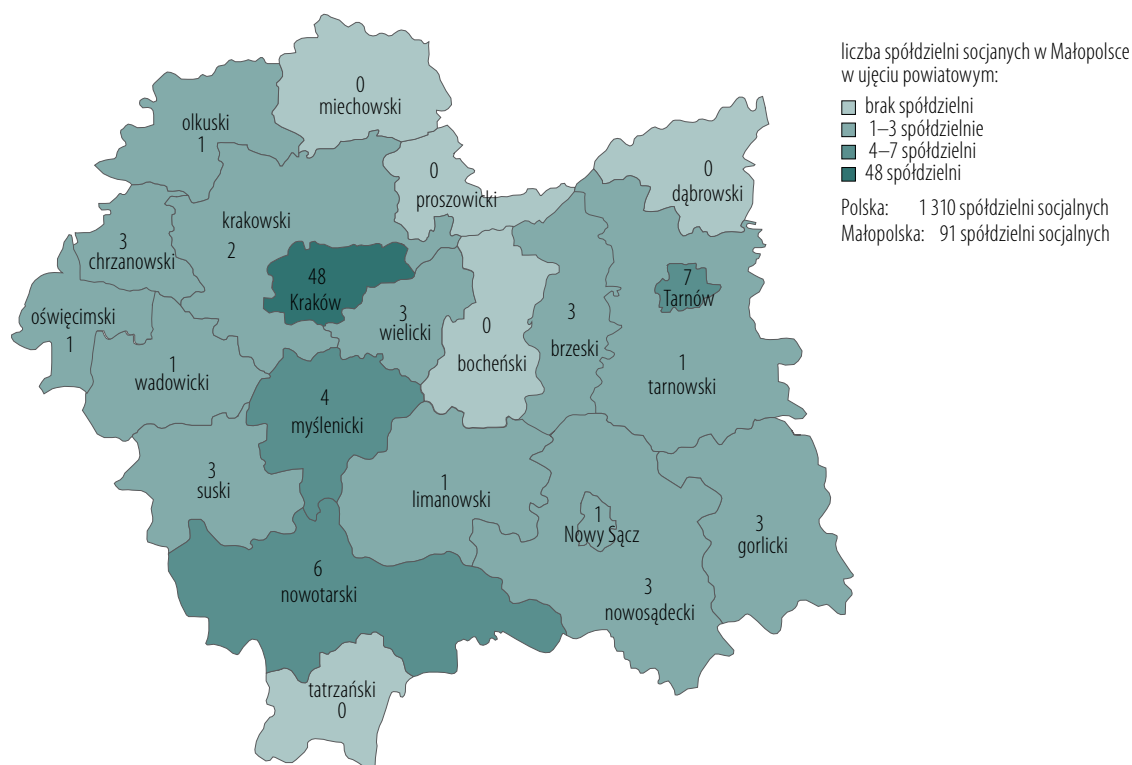

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania OZPS i CIS za I-XII 2014 r.

21. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS.

22. Brak danych z KIS w Krakowie prowadzonego przez organizację pozarządową.

23. Analiza oparta na podstawie sprawozdania OZPS i KIS za I-XII 2014 r. oraz informacji pozyskanych z MOPS w Krakowie.

Mapa 25. Spółdzielnie socjalne w Małopolsce w 2015 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych Ogólnopolskiego Związku Rewizyjnego Spółdzielni Socjalnych – katalogu zarejestrowanych spółdzielni socjalnych (<http://ozrss.pl/category/katalog/województwo/malopolskie/>), stan na 05.05.2015 r.

W całym kraju obserwuje się dynamiczny rozwój spółdzielczości socjalnej. W maju 2015 roku w Polsce zarejestrowanych jest 1 310 spółdzielni socjalnych. Małopolska zajmuje pod tym względem siódme miejsce w kraju. W regionie funkcjonuje 91 spółdzielni socjalnych (o 28 więcej niż rok temu i o 36 niż dwa lata temu). Zlokalizowane są one na terenie 17 małopolskich powiatów, z czego aż 48 spółdzielni funkcjonuje na terenie miasta Krakowa²⁴. Należy dodać, iż od 2011 roku ze środków unijnych (w ramach projektu Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Krakowie *Akademia rozwoju ekonomii społecznej*) zostały utworzone 43 spółdzielnie socjalne, a kolejne 3 zostały dofinansowane.

Wsparcie dedykowane osobom bezdomnym

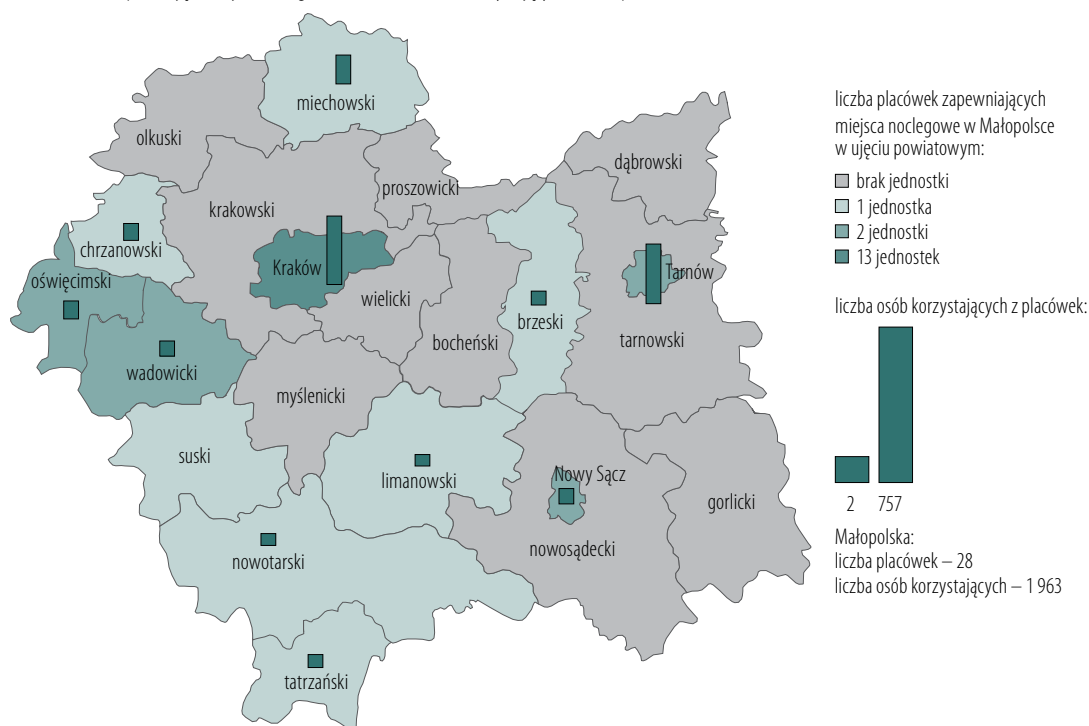
W województwie małopolskim osobom bezdomnym oferowano w 2014 roku 28 placówek z miejscami noclegowymi (noclegowni, schronisk i domów dla osób bezdomnych). Łącznie dysponowały one 755 miejscami, z których w 2014 roku skorzystały 1 963 osoby²⁵.

W Małopolsce w 2014 roku funkcjonowały także 53 (zgodnie z danymi MUW w Krakowie, stan na listopad 2014 roku) ośrodki wsparcia doraźnego dla bezdomnych, świadczące pomoc bez udziału samorządu terytorialnego (np. poprzez działalność charytatywną). Ośrodki te funkcjonowały w 17 powiatach. Jeden z nich, ulokowany w Krakowie („Dzieło Pomocy Ojca Pio”) świadczył kompleksowe, zróżnicowane usługi dla osób bezdomnych. Wśród pozostałych ośrodków zdecydowana większość świadczyła pomoc w formie posiłków: 35 jadłodajni. Kolejnych 7 ośrodków udzielało osobom bezdomnym pomocy medycznej, 7 ośrodków umożliwiało osobom bezdomnym skorzystanie z łaźni, natomiast 3 z nich wydawało odzież.

24. Na podstawie katalogu spółdzielni socjalnych sporządzonego według rejestracji w KRS, prowadzonego przez Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych dostępnego stronie internetowej (Katalog spółdzielni socjalnych prowadzonego przez Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych (<http://ozrss.pl/category/katalog/województwo/malopolskie/>), stan na 05.05.2015 r.

25. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone dane z raportu *Ocena zasobów pomocy społecznej w Krakowie za rok 2014*, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie, Kraków 2015.

Mapa 26. Placówki zapewniające miejsca noclegowe i liczba osób z nich korzystających w Małopolsce w 2014 r.²⁶

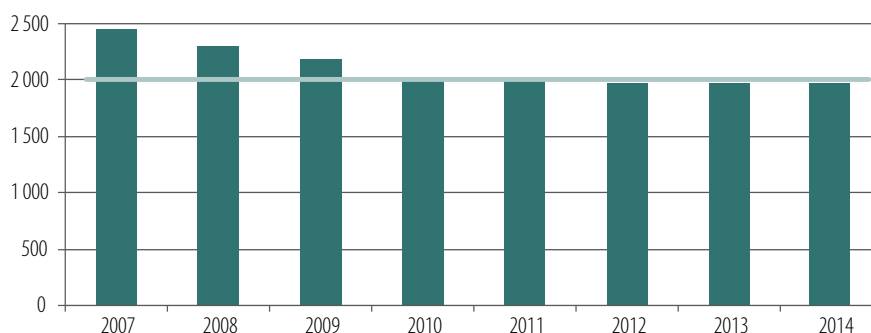
Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych sprawozdania *Ocena zasobów pomocy społecznej i Oceny zasobów pomocy społecznej w Krakowie za rok 2014*.

Kadra pomocy społecznej

Jednym z ważniejszych czynników wpływających na poziom usług i rozwój instrumentów wsparcia mieszkańców są zasoby kadrowe jednostek pomocowych. W 2014 roku w ośrodkach pomocy społecznej w Małopolsce zatrudniano 3 915 pracowników, w tym w ośrodkach w miastach na prawach powiatów – 911 osób. Małopolskie ośrodki pomocy społecznej (bez MOPS powiatów grodzkich) zatrudniały średnio 17 osób. Jednak między tymi jednostkami ciągle istnieją duże różnice dotyczące wielkości zespołów. Najczęściej liczyły one do 10 pracowników (81 jednostek)²⁷.

W ośrodkach pomocy społecznej w całym kraju było zatrudnionych w 2014 roku prawie 19,7 tysiąca pracowników socjalnych. Natomiast w małopolskich ośrodkach pomocy społecznej zatrudniano w tym czasie 1 705 pracowników socjalnych²⁸.

Wykres 28. Średnia liczba mieszkańców Małopolski na 1 pracownika socjalnego w OPS

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych Sprawozdania MPiPS-03 za lata: 2007–2014 r. oraz danych Urzędu Statystycznego w Krakowie, dostęp z dnia 18.05.2015 r.

26. Placówki prowadzone lub finansowane przez gminy i powiaty Małopolski.

27. Analiza stanu zatrudnienia w OPS i PCPR została dokonana na podstawie danych formularza OZPS (łącznie liczba osób zatrudnionych w ramach umowy o pracę w przeliczeniu na osoby). Do kadry jednostki zaliczono również osoby zatrudnione na zastępstwo oraz osoby na urlopach macierzyńskich. Natomiast nie zaliczono osób na urloпах wychowawczych, opiekuńczych i bezpłatnych. Stan na dzień 31.12.2014 r.

28. Analiza na podstawie sprawozdań MPiPS-03.

W regionie na jednego pracownika socjalnego w gminie w 2014 roku przypadało średnio 1 976 mieszkańców. Wskaźnik ten lokuje nasz region na dwunastej pozycji w kraju²⁹ (tj. w 11 województwach na jednego pracownika socjalnego przypada mniejsza liczba mieszkańców niż w Małopolsce). Także analiza innego wskaźnika – zatrudniania pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku: jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących, wskazuje na spełnianie przez Małopolskę wymogu ustawowego³⁰. W 2014 roku na jednego pracownika socjalnego przypadało 47 rodzin korzystających z pomocy społecznej, podczas gdy w kraju wskaźnik ten był wyższy i wyniósł 61 takich rodzin. Tym samym wartość omawianego wskaźnika lokuje nasz region na wysokiej drugiej pozycji (po województwie śląskim) w skali kraju. Należy dodać, iż w małopolskich ośrodkach pomocy społecznej, wykorzystując środki Europejskiego Funduszu Społecznego, w 2014 roku finansowano zatrudnienie co najmniej 210 pracowników socjalnych (o 5 takich specjalistów więcej niż w 2013 roku), co stanowi minimum 16% ogółu tych pracowników w regionie³¹.

Drugą ważną dla realizacji zadań polityki społecznej grupą zawodową, oprócz pracowników socjalnych, są asystenci rodziny. W 2014 roku w województwie małopolskim zatrudnionych było 248 asystentów rodziny (o 22 więcej niż przed rokiem) w 157 gminach. W porównaniu do roku 2013 zmniejszyła się o 14 jednostek liczba gmin, które nie oferowały wsparcia asystenta rodziny swoim klientom.³²

W powiatowych centrach pomocy rodzinie, realizujących powiatowe zadania pomocy społecznej, w 2014 roku zatrudniano łącznie 374 pracowników. Przeciętnie w jednym centrum zatrudnionych było około 20 osób. Jednak należy dodać, że także w tym przypadku istnieją dość duże różnice w zatrudnieniu pomiędzy tego typu jednostkami – liczba pracowników w poszczególnych centrach wynosi od 7 (powiat dąbrowski) do 41 (powiat krakowski). W PCPR zatrudnionych było 68 pracowników socjalnych i stanowili oni średnio 18,2% ogółu osób zatrudnionych w tego typu jednostkach. W ramach projektów systemowych Poddziałania 7.1.2 PO KL zatrudniano w 2014 roku 18 pracowników socjalnych.

Jednocześnie w powiatowych centrach pomocy rodzinie w 2014 roku zatrudnionych było łącznie 63 koordynatorów pieczy zastępczej³³. W myśl ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie powinien mieć pod opieką łącznie więcej niż 30 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Ustawowy wymóg spełniało 16 powiatów ziemskich i 2 grodzkie (Kraków i Tarnów). Jednak średnio dla regionu na jednego koordynatora pieczy zastępczej przypadało 35 rodzin.

Wydatki na pomoc społeczną

Wydatki ponoszone z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej

Zasoby pomocy społecznej to zarówno kadra, infrastruktura, jak i środki finansowe, jakie są przeznaczane na udzielanie wsparcia. Jak wynika ze sprawozdania OZPS³⁴, wydatki z budżetów gmin i powiatów ponoszone z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w 2014 roku to łącznie przynajmniej 1,63 mld zł³⁵. W gminach wydatkowano ponad 1,34 mld zł, z kolei samorządy powiatowe przeznaczyły kwotę ponad 293,9 mln zł.

29. Analiza oparta na podstawie sprawozdań MPIPS-03.

30. Dodatkowe kryterium obowiązujące zgodnie z zapisami Ustawy z 12.03.2004 r. o pomocy społecznej, które weszły w życie z dn. 1.01.2015 r. (Dz. U. z 2011 r. Nr 81, poz. 440).

31. Analiza oparta na podstawie sprawozdania OZPS. Brak danych z Krakowa.

32. Na podstawie danych sprawozdania OZPS oraz *Sprawozdania z wykonania zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej*, stan na 31 grudnia 2014 r. dla miasta Krakowa.

33. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Do zgromadzonych danych zostały dołączone informacje pozyskane ze sprawozdania danych *Sprawozdania z wykonania zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej w 2014 r. dla miasta Krakowa*.

34. Analiza oparta o sprawozdanie OZPS. Szacowanie nie obejmuje kosztów z miasta Krakowa ze względu na brak danych.

35. Wydatki z budżetów gmin i powiatów ponoszone z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej dotyczą: ochrony zdrowia, w tym: przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi; pomocy społecznej, w tym: placówek opiekuńczo-wychowawczych, domów pomocy społecznej, ośrodków wsparcia, rodzin zastępczych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspierania rodzin (m.in. asystentów rodziny i rodzin wspierających); świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego oraz składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego; składek na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej, niektóre świadczenia rodzinne oraz za osoby uczestniczące w zajęciach centrum integracji społecznej; zasiłków i pomocy w naturze oraz składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe; dodatków mieszkaniowych; zasiłków stałych; prowadzenia jednostki; specjalistycznego poradnictwa, usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych; pomocy dla cudzoziemców; usuwania skutków klęsk żywiołowych; pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej; rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych; zespołów orzekania o niepełnosprawności; Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych; edukacyjnej opieki wychowawczej, w tym pomocy materialnej dla uczniów.

Dla porównania kosztów związanych z oferowaniem różnego rodzaju wsparcia poniżej przedstawiono wydatki poniesione w 2014 roku na wsparcie w ramach kilku wybranych obszarów:

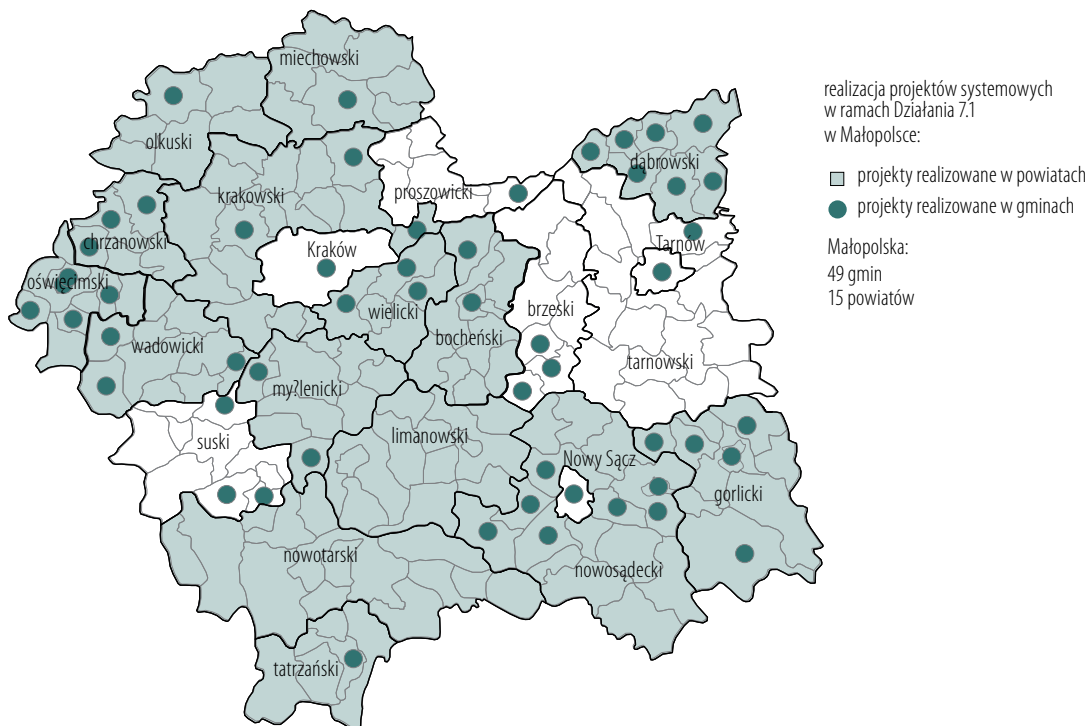
- › w ramach profilaktyki uzależnień od alkoholu wydano w Małopolsce łącznie ponad 38,6 mln zł. Takie zadanie realizowały głównie małopolskie ośrodki pomocy społecznej, przeznaczając na nie kwotę 38,5 mln zł;
- › jeżeli chodzi o przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zadanie to było realizowane w regionie zarówno przez gminy, jak i powiaty. Łącznie na ten cel przeznaczono w 89 jednostkach samorządowych ponad 2,1 mln zł, w tym z budżetów 75 gmin wydatkowano ponad 1,5 mln zł;
- › na usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze wydatkowano w 2014 roku w 147 małopolskich gminach łącznie ponad 19,1 mln zł;
- › na wspieranie rodziny (m.in. poprzez asystentów rodziny i rodziny wspierające) w 2014 roku wydatkowano łącznie ponad 6,9 mln zł, z czego wydatki gmin było stosunkowo większe i wyniosły 5,8 mln zł;
- › na zadanie związane z finansowaniem rodzin zastępczych, realizowane w 2014 roku przez wszystkie powiaty w województwie oraz 131 gmin, przeznaczono w sumie ponad 44,8 mln zł, z czego gminy przeznaczyły łącznie 8,8 mln zł.

Realizacja projektów systemowych

Małopolski sektor pomocy społecznej uczestniczy w realizacji projektów unijnych (systemowych) w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, *Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013 – Poddziałanie 7.1.1 – Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej*, Poddziałanie 7.1.2 – *Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie*. W latach 2013–2014 w ramach Priorytetu 7.1.2 PO KL projekty systemowe realizowały wszystkie PCPR w regionie. Natomiast w ramach Priorytetu 7.1.1 PO KL projekty systemowe realizowane były w 134 ze 182 gmin w regionie (73,6% gmin), w tym 11 gmin realizowało projekt jako partner w projekcie innej jednostki. W 5 z 19 powiatów ziemskich projekty realizowały wszystkie gminy (powiaty: brzeski, dąbrowski, gorlicki, wadowicki i wielicki).

Jednak już w roku 2015 w ramach Priorytetu 7.1.2 PO KL projekty systemowe realizowane są w 15 PCPR w regionie, a w ramach Priorytetu 7.1.1 PO KL projekty systemowe – w 49 gminach ze 182 gmin (26,9%), w tym w trzech miastach na prawach powiatu (Kraków, Nowy Sącz i Tarnów)³⁶.

Mapa 27. Realizacja projektów systemowych w ramach Działania 7.1 PO w Małopolsce w latach 2015 r.

Źródło: Opracowanie – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, „Małopolskie Obserwatorium Polityki Społecznej – Etap I” na podstawie danych udostępnionych przez WUP w Krakowie, stan na 15.01.2015 r.

36. Analiza na podstawie danych udostępnionych przez WUP w Krakowie, stan na 15.01.2015 r.

Oświata i wychowanie

Opracowanie: Elżbieta Okołodowicz

— podsumowanie

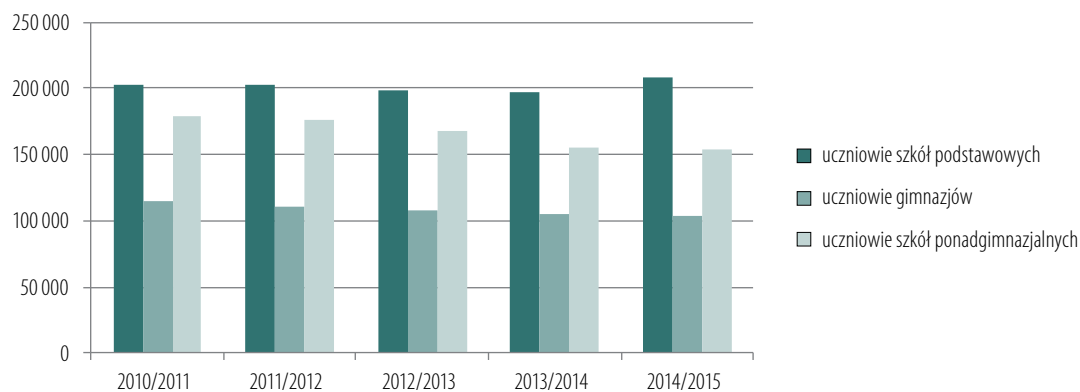
- Nastąpił dalszy wzrost liczby przedszkoli o 53 placówki. Wzrost ten związany jest z wykorzystaniem funduszy unijnych. Na koniec 2014 roku wartość dofinansowania projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na wsparcie edukacji przedszkolnej wyniosła ponad 91 mln zł., a wsparcie w ramach Programu uzyskały 144 ośrodki wychowania przedszkolnego w regionie w 61 gminach Małopolski.
- W roku szkolnym 2014/2015 wzrosła ogólna liczba uczniów we wszystkich typach szkół publicznych i niepublicznych łącznie o 7 483 uczniów, tj. o 1,61%. Z uwagi na wprowadzenie od września 2014 roku obowiązku szkolnego dla dzieci sześciolatków urodzonych w pierwszej połowie 2008 roku odnotowano wzrost liczby uczniów w szkołach podstawowych oraz zmniejszenie liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W pozostałych typach szkół, kształcących na kolejnych etapach edukacyjnych, tj. gimnazjach oraz w szkołach ponadgimnazjalnych nastąpiło zmniejszenie liczby uczniów związane z niższym demograficznym.
- Od roku szkolnego 2007/2008 odnotowuje się spadek liczby uczniów w liceach ogólnokształcących, towarzyszący sukcesywnemu zmniejszeniu liczby szkół licealnych. Liczba uczniów w liceach ogólnokształcących w roku szkolnym 2014/2015 uległa zmniejszeniu o blisko 30% w stosunku do roku szkolnego 2005/2006, kiedy to odnotowano najwyższą liczbę uczniów uczęszczających do liceów ogólnokształcących, oraz o 5,73% w stosunku do roku szkolnego 2013/2014. Zmniejszenie liczby liceów ogólnokształcących w stosunku do roku szkolnego 2005/2006 wyniosło 15%.
- W ramach ogólnej tendencji spadkowej w zakresie liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych odnotowano wzrost liczby uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych, technicach i szkołach policealnych dla młodzieży. Liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych uległa zwiększeniu w stosunku do poprzedniego roku szkolnego o 5,13%, liczba uczniów techników o 0,67%, natomiast liczba uczniów szkół policealnych o 2,73%.
- W celu podniesienia poziomu nauczania uczniów w obszarach nowoczesnej gospodarki, wzmocnienia zainteresowania kierunkami studiów zgodnymi ze specjalizacjami regionu oraz poprawy jakości szkolnictwa zawodowego województwo małopolskie wdraża przedsięwzięcie Małopolska Chmura Edukacyjna, które do 2015 roku było realizowane przez trzy wzajemnie ze sobą powiązane projekty: *Małopolska Chmura Edukacyjna – projekt pilotażowy* realizowany w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Działanie 1.2, *Małopolska Chmura Edukacyjna – wykorzystanie nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania i rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół licealnych z terenu WM – pilotaż* w ramach Poddziałania 9.1.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki oraz *Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce* w ramach Działania 9.2. Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

1. Dane statystyczne dotyczące ogólnej liczby uczniów i nauczycieli w Małopolsce

W roku szkolnym 2014/2015 ogólna liczba uczniów w Małopolsce w szkołach publicznych i niepublicznych wraz ze szkołami specjalnymi, artystycznymi oraz szkołami dla dorosłych wyniosła 464 533, w tym 208 722 uczniów w szkołach podstawowych, 102 582 uczniów w gimnazjach, 153 229 uczniów we wszystkich typach szkół ponadgimnazjalnych. Nastąpił wzrost ogólnej liczby uczniów w stosunku do liczby uczniów w roku szkolnym 2013/2014 łącznie o 7 483 uczniów, tj. o 1,61%.

W podziale na typy szkół wzrost liczby uczniów o 11 987, tj. 5,75%, odnotowano w szkołach podstawowych. W gimnazjach oraz szkołach ponadgimnazjalnych liczba uczniów uległa zmniejszeniu – w gimnazjach o 2,41%, tj. 2 528 uczniów, a w szkołach ponadgimnazjalnych o 1 976 osób, tj. 1,27%. W ramach ogólnej tendencji spadkowej w zakresie liczby uczniów szkół ponadgimnazjalnych odnotowano wzrost liczby uczniów w zasadniczych szkołach zawodowych, technikach i szkołach policealnych dla młodzieży. Liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych uległa zwiększeniu w stosunku do poprzedniego roku szkolnego o 5,13%, tj. o ponad 900 osób, liczba uczniów techników o 0,67%, tj. o blisko 650 uczniów, natomiast liczba uczniów szkół policealnych o 2,73%, tj. o ponad 100 osób. Liczba uczniów w liceach ogólnokształcących w roku szkolnym 2014/2015 uległa zmniejszeniu o blisko 30% w stosunku do roku szkolnego 2005/2006, kiedy to odnotowano najwyższą liczbę uczniów uczęszczających do liceów ogólnokształcących, oraz o 5,73%, tj. o ponad 3 600 uczniów w stosunku do roku szkolnego 2013/2014.

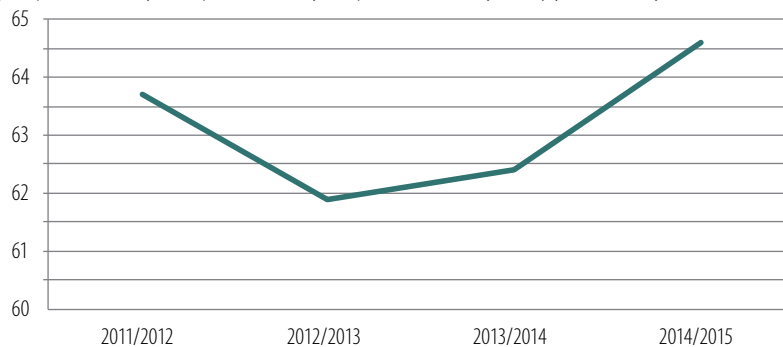
Wykres 29. Liczba uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych wraz ze szkołami specjalnymi, artystycznymi oraz szkołami dla dorosłych

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie/Małopolski Ośrodek Badań Regionalnych

We wszystkich typach szkół i placówek oświatowych w roku szkolnym 2014/2015 liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty wyniosła 64 636,97 i była wyższa o 2 219,18 etatów w porównaniu do liczby w roku szkolnym 2013/2014. W ramach ogólnej tendencji wzrostowej zwiększono liczbę etatów w zespołach szkół i placówek oświatowych (wzrost o 936,31 etatów), w szkołach podstawowych (wzrost o 634,38 etatów) oraz w placówkach wychowania przedszkolnego (wzrost o 336 etatów). Spośród ogólnej liczby nauczycieli w roku szkolnym 2014/2015 w województwie małopolskim, tak jak i w roku poprzednim, najwięcej nauczycieli zatrudnionych było w zespołach szkół i placówek oświatowych – 28 731,11 etatów oraz w szkołach podstawowych – 14 791,58 etatów.

Wykres 30. Liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty w kolejnych latach (w tys.)

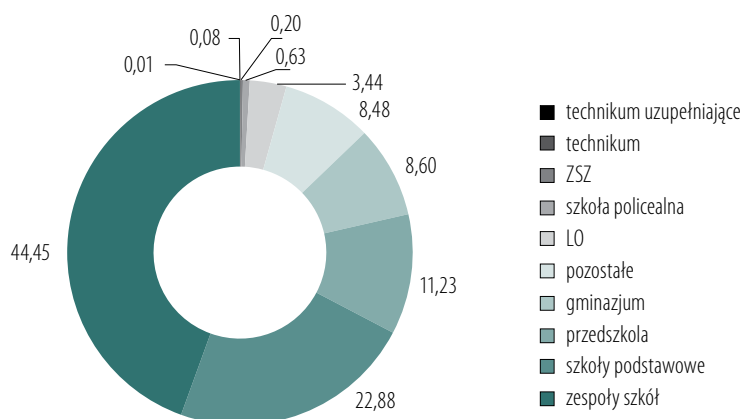

Źródło: Kuratorium Oświaty w Krakowie

Tabela 16. Liczba nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na etaty w latach szkolnych 2013/2014 i 2014/2015 wg typu placówki

Typ placówki	Liczba etatów w roku szkolnym	
	2013/2014	2014/2015
przedszkola	6 924,51	7 260,51
szkoły podstawowe	14 157,2	14 791,58
gimnazja	5 612,43	5 558,27
zasadnicze szkoły zawodowe	112,16	126,26
liceum ogólnokształcące	2 149,36	2 225,29
technikum	77,86	49,20
technikum uzupełniające	11,52	5,67
szkoła policealna	392,24	408,15
zespoły szkół	27 794,8	28 731,11
pozostałe	5 185,64	5 480,93
suma	62 417,79	64 636,97

Źródło: Kuratorium Oświaty w Krakowie

Wykres 31. Struktura nauczycieli pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w roku szkolnym 2014/2015 w przeliczeniu na etaty wg typu placówki (w %)

Źródło: Kuratorium Oświaty w Krakowie

2. Wychowanie przedszkolne

Zatrudnienie nauczycieli w placówkach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2014/2015 zwiększyło się o 336 etatów w stosunku do roku szkolnego 2013/2014 oraz o 894,49 etatów w porównaniu do roku 2012/2013 i wyniosło 6 924,51 etatów. W ramach systemu wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2014/2015 w Małopolsce funkcjonowało 2 161 placówek wychowania przedszkolnego, w tym 1 157 przedszkoli (bez specjalnych), 96 punktów przedszkolnych, 1 zespół wychowania przedszkolnego oraz 907 oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych. W porównaniu do roku szkolnego 2013/2014 nastąpił dalszy wzrost liczby przedszkoli o 53 placówki, natomiast w stosunku do roku szkolnego 2012/2013 liczba przedszkoli uległa zwiększeniu aż o 122 placówki. Ponadto odnotowano zmniejszenie liczby punktów przedszkolnych o 4 oraz zmniejszenie liczby oddziałów przedszkolnych o 21 placówek. Wzrost liczby placówek wychowania przedszkolnego związany był z wykorzystaniem funduszy unijnych. Na koniec 2014 roku wartość dofinansowania projektów w ramach POKL na wsparcie edukacji przedszkolnej wyniosła ponad 91 mln zł, a wsparcie w ramach Programu uzyskały 144 ośrodki wychowania przedszkolnego w 61 gminach Małopolski. Od 2013 roku uruchomiono wsparcie systemowe dla podmiotów, których celem jest poprawa warunków funkcjonowania istniejących oddziałów

przedszkolnych w szkołach podstawowych oraz przygotowanie ich do świadczenia wysokiej jakości usług na rzecz dzieci w wieku 3–5 lat, w szczególności dzieci nieobjętych obowiązkowym wychowaniem przedszkolnym. W roku szkolnym 2014/2015 łączna liczba dzieci z terenu województwa małopolskiego objętych wychowaniem przedszkolnym (bez potrzeb specjalnych) zmniejszyła się o 3 545 i wyniosła 114 454 (w tym 88 435 dzieci uczęszczających do przedszkoli). W roku szkolnym 2014/2015 liczba dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego w miastach wyniosła 60 725 (bez potrzeb specjalnych), natomiast do placówek wychowania przedszkolnego na obszarach wiejskich uczęszczało 53 729 dzieci.

Tabela 17. Liczba placówek wychowania przedszkolnego oraz dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w województwie małopolskim (bez przedszkoli specjalnych).

Rok szkolny	Przedszkola		Punkty przedszkolne		Zespoły wychowania przedszkolnego		Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych		Liczba placówek wychowania przedszkolnego	Liczba dzieci ogółem
	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci	Liczba placówek	Liczba dzieci		
2003/2004	784	56 254					1 007	19 242	1 791	75 496
2005/2006	782	57 941					1 022	18 960	1 804	76 901
2007/2008	785	61 332					957	17 032	1 742	78 364
2009/2010	860	68 762	39	775	1	10	953	19 223	1 853	88 770
2010/2011	913	73 029	51	1 087	1	10	947	20 484	1 912	94 610
2011/2012	975	77 541	62	1 397	1	5	952	25 296	1 990	104 239
2012/2013	1 035	83 832	86	1 972	0	0	936	24 753	2 057	110 557
2013/2014	1 104	88 260	100	2 103	1	65	928	27 571	2 133	117 999
2014/2015	1 157	88 165	96	1 961	1	65	907	24 263	2 161	114 454

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

3. Szkolnictwo podstawowe

W roku szkolnym 2014/2015 w województwie małopolskim funkcjonowało 1400 szkół podstawowych (bez szkół specjalnych), co oznacza, że nastąpiło zwiększenie ogólnej liczby szkół o 9 w stosunku do poprzedniego roku szkolnego (wzrost o 0,65%), przy czym liczba szkół publicznych uległa zmniejszeniu o 1 szkołę i wyniosła 1 314, natomiast zaobserwowano znaczący, blisko 12% wzrost liczby szkół podstawowych niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, których liczba zwiększyła się aż o 10 szkół i wyniosła 86.

Tabela 18. Liczba uczniów w szkołach podstawowych wraz z liczbą szkół (bez szkół specjalnych).

Rok szkolny	Szkoły podstawowe	
	Liczba szkół	Liczba uczniów
2003/2004	1 534	254 223
2005/2006	1 475	233 261
2007/2008	1 446	215 978
2009/2010	1 430	205 666
2010/2011	1 427	201 882
2011/2012	1 414	201 498
2012/2013	1 399	197 750
2013/2014	1 391	195 414
2014/2015	1 400	207 342

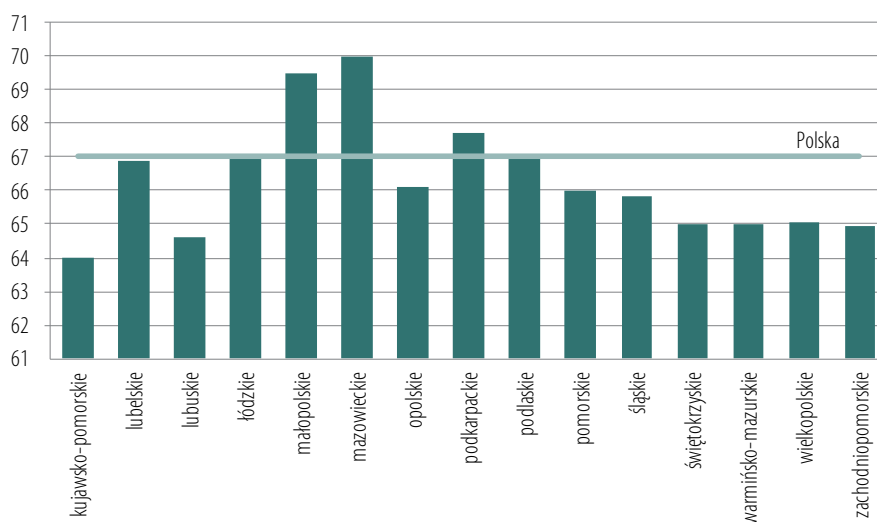
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Do szkół podstawowych na terenie województwa małopolskiego w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało ogółem 207 342 uczniów, w tym 102 081 dziewcząt. Do klas pierwszych uczęszczało 45 296 uczniów. Z uwagi na wprowadzenie od września 2014 roku obowiązku szkolnego dla dzieci sześciolletnich urodzonych w pierwszej połowie 2008 roku odnotowano w szkołach podstawowych wzrost liczby uczniów o 11 987, tj. 5,75%. Liczba uczniów w szkołach podstawowych publicznych zwiększyła się o 11 231 osób, tj. 5,59 % w stosunku do liczby uczniów w roku szkolnym 2013/2014 i wyniosła 201 030 osób. Liczba uczniów w roku szkolnym 2014/2015 w niepublicznych szkołach podstawowych zwiększyła się o 11,04 %, proporcjonalnie do liczby nowo utworzonych szkół, i wyniosła 6 312 uczniów.

Sprawdzian na zakończenie szkoły podstawowej

W roku szkolnym 2014/2015 po raz pierwszy uczniowie klas VI szkół podstawowych przystąpili do sprawdzianu na zmienionych zasadach, skorelowanych z wdrażaniem nowej podstawy programowej kształcenia ogólnego. Powszechny i obowiązkowy sprawdzian przeprowadzany w szkole podstawowej składa się z dwóch części. Pierwsza obejmuje wiadomości i umiejętności z języka polskiego oraz matematyki, druga część – wiadomości i umiejętności z języka obcego nowożytnego. Do sprawdzianu w 2015 roku przystąpiło na terenie województwa małopolskiego 32 026 uczniów. Wyniki tegorocznego sprawdzianu pokazują, że uczniowie dobrze poradzili sobie z zadaniami z języka polskiego wymagającymi wyszukania w tekście informacji wyrażonych wprost i pośrednio ukrytych. Z matematyki wykazali się między innymi umiejętnością opisywania części danej całości za pomocą ułamka na podstawie informacji przedstawionej graficznie. Uczniowie przystępujący do sprawdzianu z języka angielskiego, niemieckiego, rosyjskiego oraz hiszpańskiego najlepiej poradzili sobie z rozwiązaniem zadań sprawdzających rozumienie ze słuchu, a w przypadku języka francuskiego uczniowie uzyskali najwyższe wyniki z części arkusza sprawdzającej znajomość funkcji językowych. Sprawdzian wskazał również umiejętności, które uczniowie klas szóstych szkoły podstawowej opanowali słabiej. Trudność sprawiło im zadanie z zakresu świadomości językowej sprawdzające rozpoznawanie formy przypadku wyrazu użytego w wypowiedzi. Z matematyki najtrudniejsze okazało się zadanie, które wymagało umiejętności mnożenia oraz dzielenia ułamków dziesiętnych. W języku rosyjskim i francuskim największą trudność sprawiło uczniom zadanie sprawdzające umiejętność wyszukiwania informacji szczegółowej w tekście pisany. W języku angielskim i niemieckim najtrudniejszym dla szóstoklasistów okazało się oparte na tekście zadanie sprawdzające umiejętność stosowania środków językowych.

Wykres 32. Wyniki sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej w poszczególnych województwach w 2015 roku (w %)

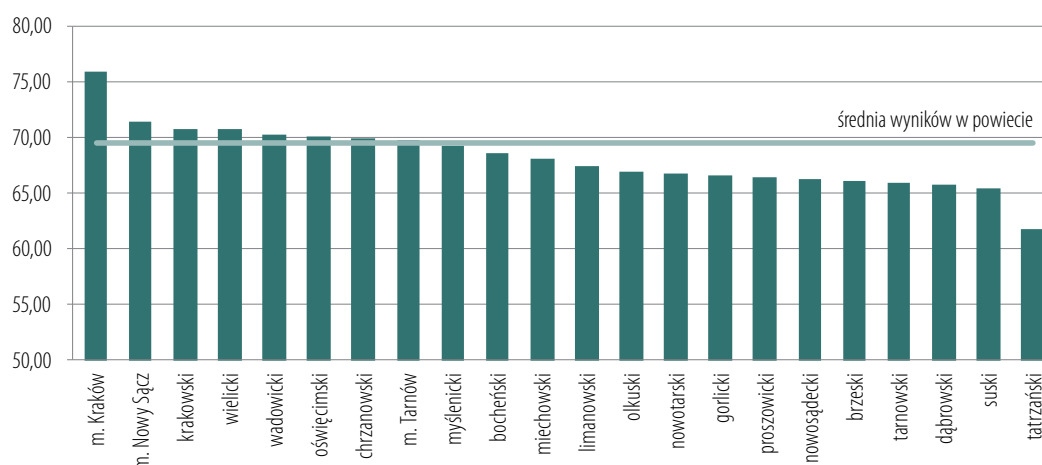
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych

Ogólnokrajowe wyniki sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej w 2015 roku były wyższe od wyników z lat 2013–2014. Średnie osiągnięcia uczniów wyniosły 67%. W porównaniu z wynikami sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej za rok szkolny 2013/2014 był to wynik lepszy o 2,45%, a porównując sprawdzian podsumowujący rok szkolny 2012/2013, uzyskano wynik lepszy o 6,93%. W 2015 roku najwyższe wyniki w kraju

osiągnęli uczniowie województwa mazowieckiego (70%). Małopolscy uczniowie osiągnęli 69,5%, plasując się tym samym na drugiej pozycji.

W 2015 roku uczniowie uczęszczający do szkół podstawowych na terenie województwa małopolskiego osiągnęli lepsze wyniki sprawdzianu niż w roku poprzednim. Średnia wyników egzaminu na zakończenie szkoły podstawowej w roku szkolnym 2014/2015 przewyższyła o 2,5% średnią wyników w roku szkolnym 2013/2014 i wyniosła 69,5%, przewyższając tym samym średnią ogólnokrajową o 2,5%. Najlepsze wyniki osiągnęli uczniowie w Krakowie (75,83%) i Nowym Sączu (71,40 %) oraz w powiatach: krakowskim (70,69%), wielickim (70,63%), wadowickim (70,26%) i oświęcimskim (70,02%). Natomiast najniższe wyniki osiągnęli uczniowie szkół podstawowych zlokalizowanych w powiecie tatrzańskim (61,67%)

Wykres 33. Wyniki sprawdzianu na zakończenie szkoły podstawowej (w%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

4. Szkolnictwo gimnazjalne

W roku szkolnym 2014/2015 w województwie małopolskim funkcjonowało 705 gimnazjów (z wyłączeniem gimnazjów specjalnych), tj. o jedno gimnazjum więcej niż w poprzedzającym roku szkolnym, w tym 635 gimnazjów publicznych i 70 gimnazjów niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych. W stosunku do roku szkolnego 2013/2014 liczba szkół publicznych uległa zmniejszeniu o jedno gimnazjum, natomiast liczba gimnazjów niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych uległa zwiększeniu o dwie szkoły.

W województwie małopolskim do gimnazjów publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało 100 887 uczniów, tj. o 2,32% mniej niż w poprzedzającym roku szkolnym. Liczba uczniów w gimnazjach publicznych w roku szkolnym 2014/2015 zmniejszyła się o 2 526 osób, tj. o 2,55%, i wyniosła 96 724 uczniów, natomiast liczba uczniów w gimnazjach niepublicznych w roku szkolnym 2014/2015 zwiększyła się o 3,08% i wyniosła 4 163 uczniów.

Tabela 19. Liczba uczniów w gimnazjach wraz z liczbą szkół (bez szkół specjalnych).

Rok szkolny	Gimnazja	
	Liczba szkół	Liczba uczniów
2003/2004	616	143 678
2005/2006	654	139 193
2007/2008	667	127 502
2009/2010	687	117 120
2010/2011	694	112 317

Rok szkolny	Gimnazja	
	Liczba szkół	Liczba uczniów
2011/2012	694	108 688
2012/2013	698	105 339
2013/2014	704	103 285
2014/2015	705	100 887

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Egzamin gimnazjalny

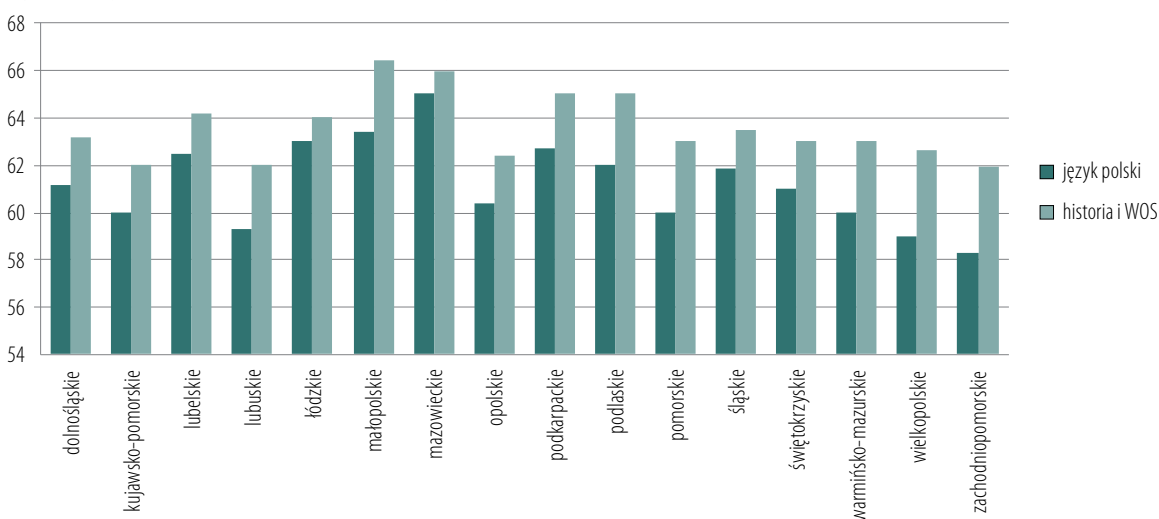
Egzamin gimnazjalny, przeprowadzony w 2015 roku po raz czwarty na nowych zasadach, składał się z trzech części. W części pierwszej – humanistycznej – gimnazjaliści rozwiązywali zadania z historii i wiedzy o społeczeństwie oraz z języka polskiego (w dwóch odrębnych arkuszach), a w części drugiej – matematyczno-przyrodniczej – zadania z przedmiotów przyrodniczych: biologii, chemii, fizyki i geografii oraz z matematyki (również w dwóch odrębnych arkuszach). W trzeciej części egzaminu uczniowie rozwiązywali zadania z wybranego języka obcego nowożytnego na poziomie podstawowym lub na poziomie podstawowym i rozszerzonym. Do egzaminu z języka obcego nowożytnego na poziomie podstawowym obowiązkowo przystępował każdy gimnazjalista. Egzamin na poziomie rozszerzonym był obowiązkowy tylko dla uczniów, którzy na egzaminie wybrali język, którego uczyli się również w szkole podstawowej. Mogli do niego przystąpić także pozostali gimnazjaliści w celu sprawdzenia poziomu swoich umiejętności językowych.

Przystąpienie do egzaminu gimnazjalnego warunkuje ukończenie gimnazjum. Z uwagi na fakt, iż nie określono minimalnego wyniku, który powinien zostać uzyskany przez zdającego, egzaminu gimnazjalnego nie można nie zdać. Do egzaminu gimnazjalnego w kwietniu 2015 roku na terenie województwa małopolskiego przystąpiło 33 871 uczniów.

W 2015 roku średni wynik dla całego kraju z egzaminu gimnazjalnego z części humanistycznej w zakresie języka polskiego wyniósł 62%. Małopolscy uczniowie uzyskali lepszy wynik niż ten na poziomie całego kraju, tj. 63,4%, plasując się na drugim miejscu w kraju po województwie mazowieckim (65%). W części humanistycznej z historii i wiedzy o społeczeństwie małopolscy gimnazjaliści w 2015 roku osiągnęli wynik najlepszy w skali kraju, tj. 66,4%, podczas gdy średnia na poziomie całego kraju wyniosła 64%.

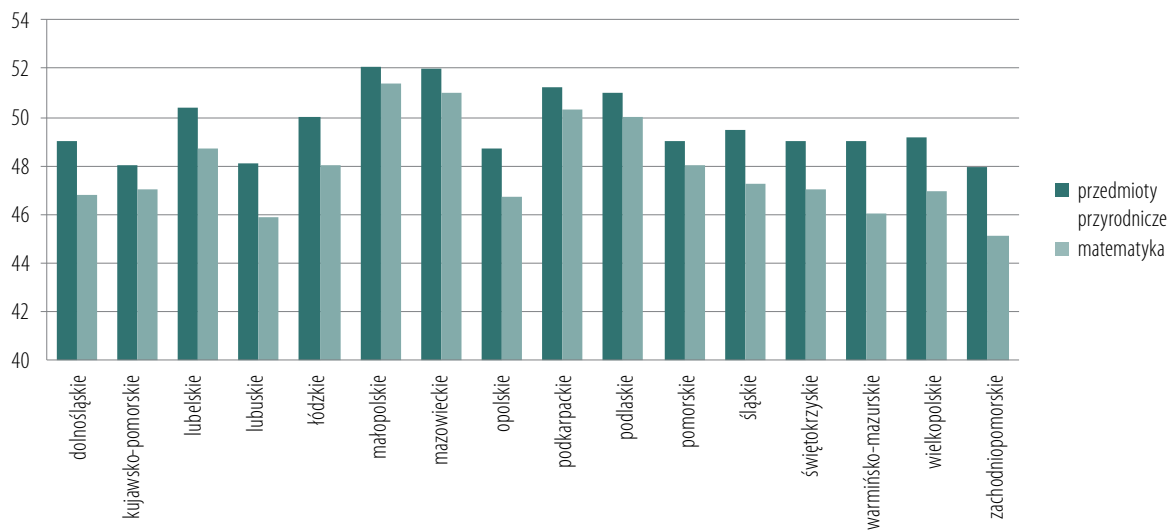
W 2015 roku małopolscy gimnazjaliści uzyskali również wyniki najwyższe w kraju z części matematyczno-przyrodniczych, zarówno w zakresie matematyki (51,4% przy średniej kraju – 48%), jak i w zakresie przedmiotów przyrodniczych (52,1% przy średniej kraju – 50%). Spośród małopolskich gimnazjalistów przystępujących do egzaminu z części językowej najwięcej uczniów wybrało język angielski. Średni wynik egzaminu z języka angielskiego na poziomie podstawowym wyniósł 67,8%, natomiast na poziomie rozszerzonym 47,4%.

Wykres 34. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej w 2015 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych

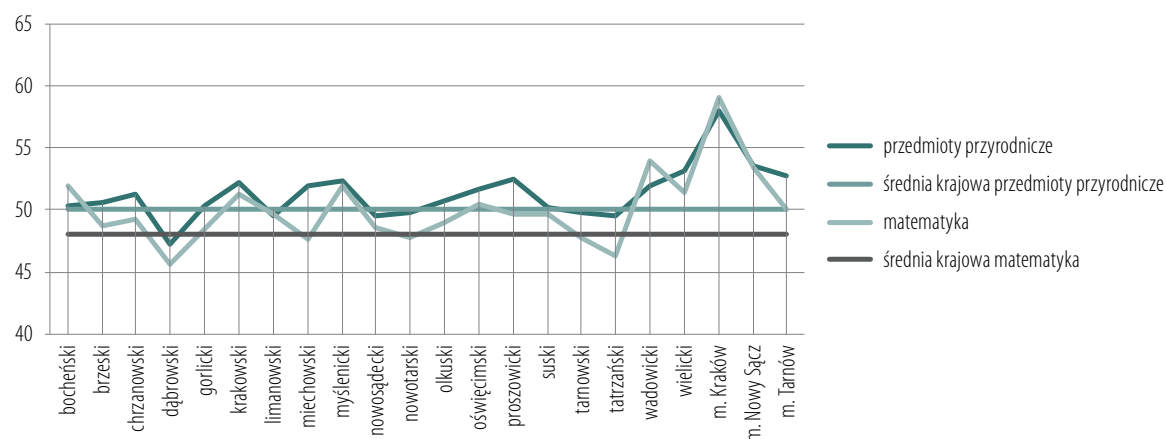
Wykres 35. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej w 2015 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych

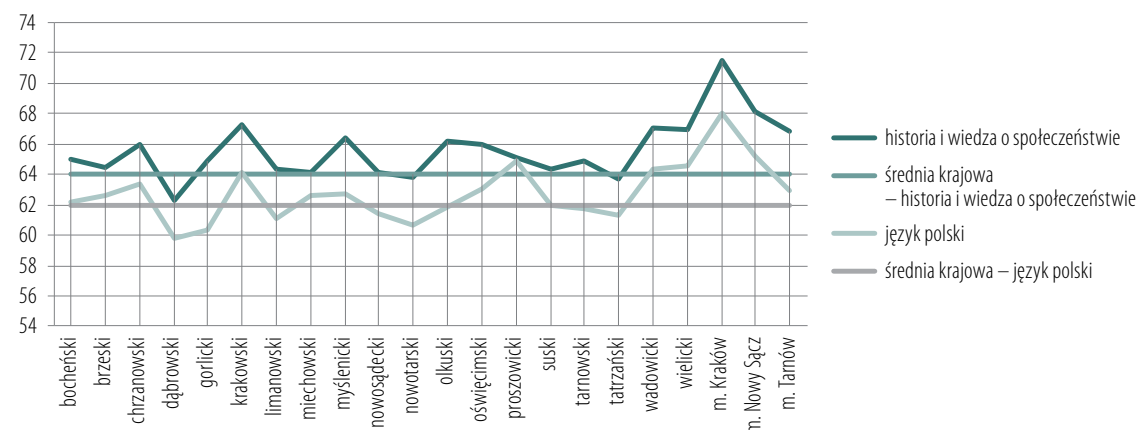
Najwyższe wyniki z części matematyczno-przyrodniczej i humanistycznej osiągnęli uczniowie z Krakowa, natomiast najniższe wyniki osiągnęli uczniowie szkół gimnazjalnych zlokalizowanych w powiecie tatrzańskim i dąbrowskim.

Wykres 36. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w części matematyczno-przyrodniczej w województwie małopolskim w 2015 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Wykres 37. Wyniki egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej w województwie małopolskim w 2015 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Na podstawie analizy wyników tegorocznego egzaminu gimnazjalnego można wskazać zakres oraz stopień opanowania przez uczniów umiejętności. Gimnazjaliści bardzo dobrze poradzi sobie między innymi z zadaniem z języka polskiego, które sprawdzało umiejętności analizy i interpretacji tekstu o tematyce poruszającej kwestie dotyczące kultury. Większości gimnazjalistów nie przysporzyło również problemów zadanie z historii sprawdzające umiejętność wyszukiwania i porównywania informacji pozyskiwanych z różnych źródeł.

Z dziedziny matematyki uczniowie wykazali się umiejętnością odczytywania i wykorzystywania informacji tekstu i rysunku, a z biologii umiejętnością interpretacji i wyjaśniania zależności między organizmami. Gimnazjaliści przystępujący do egzaminu z języka niemieckiego, rosyjskiego, francuskiego oraz hiszpańskiego na poziomie podstawowym najlepiej poradzi sobie z rozwiązaniem zadań sprawdzających rozumienie ze słuchu. W przypadku języka angielskiego uzyskali najwyższe wyniki za zadania sprawdzające znajomość funkcji językowych. Dla zdających język włoski najłatwiejsze okazały się zadania z zakresu rozumienia ze słuchu oraz znajomości funkcji językowych. Na poziomie rozszerzonym większość uczniów przystępujących do egzaminu z języka angielskiego, włoskiego i francuskiego najlepiej poradzi sobie z zadaniami sprawdzającymi rozumienie tekstów pisanych.

Egzamin wskazał również umiejętności, które gimnazjaliści opanowali słabiej. W części humanistycznej trudność sprawiły uczniom między innymi zadania sprawdzające funkcjonalne wykorzystanie wiadomości z zakresu świadomości językowej oraz zadania dotyczące chronologii historycznej. Z matematyki najtrudniejsze okazało się zadanie wymagające oceny prawdziwości przybliżeń dwóch pierwiastków na podstawie podanej informacji, a z chemii – rozumowania i zastosowania nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów. We wszystkich językach obcych nowożytnych (poza językiem włoskim) największą trudność sprawiło zdającym poprawne stosowanie środków językowych. W przypadku egzaminu z języków: angielskiego, niemieckiego i rosyjskiego na poziomie rozszerzonym dość dużo trudności przysporzyło zdającym zadanie sprawdzające umiejętność tworzenia wypowiedzi pisemnej. Wyniki z lat wcześniejszych wskazują, iż uczniowie z terenów wiejskich uzyskują mniej punktów niż ich rówieśnicy z miast powyżej 100 tys. mieszkańców. Zjawisko to można zaobserwować również w 2015 roku. Statystyczny uczeń szkoły wiejskiej uzyskał średnią o 12,8 % niższą od swojego rówieśnika ze szkoły wielkomiastowej. Największe różnice w uzyskanej średniej zaobserwowano w egzaminach z języków nowożytnych. Przykładowo, średnia z egzaminu z języka francuskiego na poziomie podstawowym wyniosła 53% dla uczniów z obszarów wiejskich oraz 83% dla uczniów z miast powyżej 100 tys. mieszkańców. Różnice średniej z części humanistycznej egzaminu wyniosły 5%, a z części matematyczno-przyrodniczej z zakresu matematyki 7%.

5. Szkolnictwo ogólnokształcące oraz szkolnictwo zawodowe

W województwie małopolskim w roku szkolnym 2014/2015 istniało 489 szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży (bez szkół specjalnych), w tym 170 liceów ogólnokształcących, 156 techników, 131 zasadniczych szkół zawodowych oraz 32 szkoły policealne, do których uczęszczało łącznie 1 193 369 uczniów. Liczba szkół ponadgimnazjalnych funkcjonujących w roku szkolnym 2014/2015 zmniejszyła się o 26 w stosunku do roku poprzedniego (o 5,05%) oraz o 45 szkół w porównaniu do roku szkolnego 2012/2013 (o 8,43%). Publiczne szkoły ponadgimnazjalne dla młodzieży (bez specjalnych) w Małopolsce stanowiły blisko 83%, a ich liczba uległa zmniejszeniu w stosunku do roku szkolnego 2013/2014 o dwie szkoły i wyniosła 404.

Tabela 20. Licea ogólnokształcące, zasadnicze szkoły zawodowe, licea profilowane, technika, technika uzupełniająca, szkoły policealne dla młodzieży – liczba szkół i liczba uczniów

Rok szkolny	Licea ogólnokształcące		Zasadnicze szkoły zawodowe		Licea profilowane, technika, technika uzupełniająca do roku szkolnego 2013/14, od roku szkolnego 2014/2015 technika		Szkoły policealne dla młodzieży	
	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów
2001/2002	183	59 139	166	29 711	475	64 752	80	6 201
2003/2004	207	64 333	152	16 854	481	69 638	78	7 294
2005/2006	200	65 111	138	20 809	324	64 692	64	5 426

Rok szkolny	Licea ogólnokształcące		Zasadnicze szkoły zawodowe		Licea profilowane, technika, technika uzupełniająca do roku szkolnego 2013/14, od roku szkolnego 2014/2015 technika		Szkoły policealne dla młodzieży	
	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów
2007/2008	195	64 395	135	21 728	273	60 541	31	1 823
2009/2010	192	61 442	133	22 166	216	55 538	32	2 029
2010/2011	189	59 173	134	21 448	207	53 717	35	2 872
2011/2012	187	56 374	133	20 400	199	51 428	36	3 194
2012/2013	187	53 326	129	19 108	181	50 038	37	3 602
2013/2014	176	49 533	130	18 255	175	49 722	34	3 284
2014/2015	170	46 697	131	19 242	156	50 054	32	3 376

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych, Urząd Statystyczny w Krakowie

Liczba uczniów uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych dla młodzieży zmniejszyła się w porównaniu do liczby uczniów w roku szkolnym 2013/2014 o 1 425 osób (1,18%) oraz o 5,32% w stosunku do roku szkolnego 2012/2013. Od roku szkolnego 2007/2008 odnotowuje się spadek liczby uczniów w liceach ogólnokształcących, towarzyszący sukcesywnemu zmniejszeniu liczby tychże szkół. Liczba uczniów w liceach ogólnokształcących w roku szkolnym 2014/2015 uległa zmniejszeniu o 18 414, tj. o ponad 28% w stosunku do roku szkolnego 2005/2006, kiedy to odnotowano najwyższą liczbę uczniów uczęszczających do liceów ogólnokształcących, przy czym liczba liceów ogólnokształcących w stosunku roku szkolnego 2005/2006 zmniejszyła się o 30 szkół, tj. 15%. Uśredniona liczba uczniów przypadająca na jedno liceum ogólnokształcące w roku szkolnym 2005/2006 wyniosła ponad 325 uczniów, a w roku szkolnym 2014/2015 wynosiła jedynie około 275 uczniów.

Do liceów ogólnokształcących w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało 46 697 uczniów, wśród których przeważały kobiety – 29 993 uczennic, co stanowi 64,23%. Liczba uczniów liceów ogólnokształcących w stosunku do roku szkolnego 2013/2014 zmniejszyła się o 2 836 uczniów (5,73%).

W zasadniczych szkołach zawodowych, technikach i szkołach policealnych dla młodzieży odnotowano wzrost liczby uczniów przy zmniejszeniu liczby poszczególnych typów szkół, z wyłączeniem liczby zasadniczych szkół zawodowych, która uległa zwiększeniu o jedną szkołę. Liczba uczniów zasadniczych szkół zawodowych uległa zwiększeniu w stosunku do poprzedniego roku szkolnego o 5,13%, liczba uczniów techników o 0,67%, natomiast liczba uczniów szkół policealnych o 2,73%. Do techników w roku szkolnym 2014/2015 uczęszczało 50 054 uczniów, przy czym w tym typie szkół przeważali mężczyźni, stanowiąc 59,33%. W technikach nastąpił wzrost liczby uczniów w stosunku do roku szkolnego 2013/2014 o 332 osoby, tj. o 0,67%. W zasadniczych szkołach zawodowych uczyło się 19 242 uczniów, przy czym mężczyźni stanowili 69,78% tej populacji. W tym typie szkół liczba uczniów w stosunku do poprzedniego roku szkolnego zwiększyła się o 987 osób (5,13%).

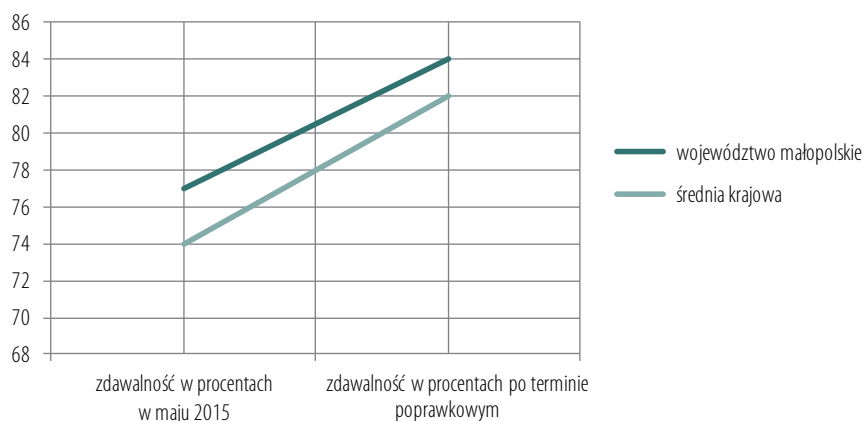
W roku szkolnym 2014/2015 do szkół policealnych uczęszczało 3 376 uczniów. Spośród tej liczby blisko 83% stanowiły kobiety, tj. 2 790 uczennic.

Egzamin maturalny

W Małopolsce do egzaminów ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych w części ustnej i części pisemnej egzaminu maturalnego w maju i czerwcu 2015 roku przystąpiło 26 567 osób, w tym 26 483 tegorocznych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych: 16 687 tegorocznych absolwentów liceów ogólnokształcących, 9 644 – techników, 24 – liceów profilowanych, 28 – liceów uzupełniających oraz 100 absolwentów, którzy ukończyli technika uzupełniająca. Do egzaminu maturalnego w sesji poprawkowej w sierpniu 2015 roku przystąpiło 3 953 tegorocznych absolwentów. Były to osoby, które w maju i/lub w czerwcu 2015 roku przystąpiły do egzaminu maturalnego ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych w części ustnej i części pisemnej i nie zdały egzaminu wyłącznie z jednego przedmiotu w części ustnej albo w części pisemnej. Absolwenci szkół lub oddziałów z nauczaniem języka danej mniejszości narodowej obowiązkowo przystępowali również do egzaminu maturalnego z nauczania języka, zarówno w części ustnej, jak i w części pisemnej.

Spośród ogólnej liczby osób, które przystąpiły do egzaminu maturalnego w województwie małopolskim w maju 2015 roku oraz w terminie poprawkowym, egzamin maturalny zdało 84%, tj. 22 359 absolwentów, przewyższając tym samym, tak jak i w latach ubiegłych, poziom zdawalności egzaminu maturalnego w skali kraju. Zdawalności egzaminu maturalnego w województwie małopolskim w maju 2015 roku była niższa niż po terminie poprawkowym i wyniosła 77%.

Wykres 38. Zdawalność egzaminu maturalnego w województwie małopolskim w maju 2015 roku i w terminie poprawkowym w porównaniu do średniej krajowej

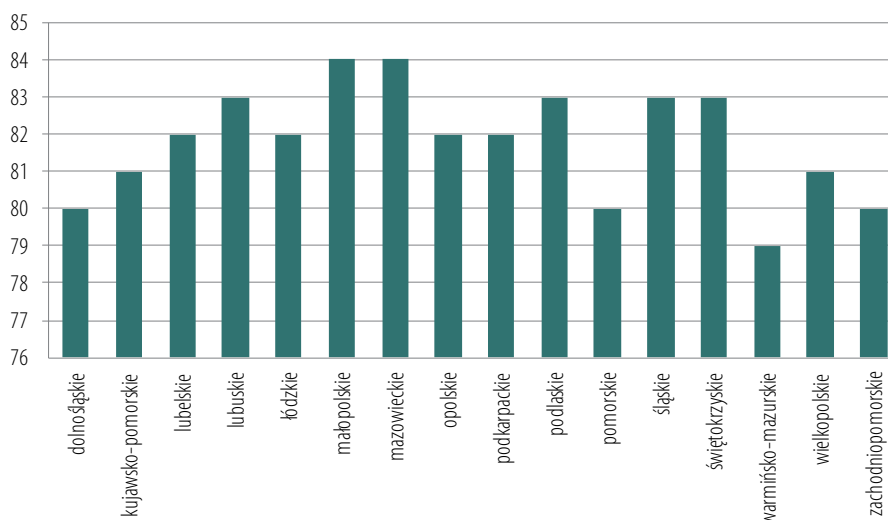

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Wśród zdających egzamin maturalny w maju 2015 roku i w terminach późniejszych w ramach przedmiotów obowiązkowych na poziomie podstawowym najlepsza zdawalność – 99% – została osiągnięta dla języka polskiego. Zdawalność na poziomie 85% została uzyskana w ramach egzaminu z matematyki. Wśród obowiązkowych języków obcych na poziomie podstawowym najwyższy poziom zdawalności, wynoszący 100%, uzyskano z języka francuskiego, hiszpańskiego i włoskiego. Egzamin z najczęściej wybieranego języka obcego – języka angielskiego – zakończyło powodzeniem 95% absolwentów. Najniższa zdawalność w ramach egzaminu maturalnego z języków obcych na poziomie podstawowym uzyskana została z języka rosyjskiego i wyniosła 92%.

W skali kraju maturzyści z województwa małopolskiego osiągnęli *ex aequo* wraz z maturzystami z województwa mazowieckiego pierwsze miejsce w kraju pod względem poziomu zdawalności egzaminu maturalnego (84%). Najniższą średnią zdawalności egzaminu maturalnego w kraju uzyskano w województwie warmińsko-mazurskim (79%).

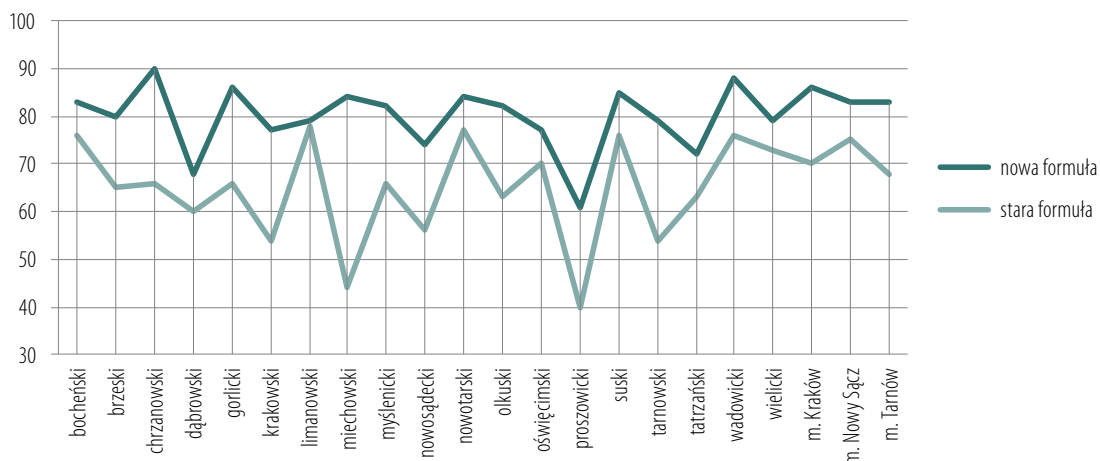
Wykres 39. Zdawalność egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w województwach w 2015 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowych Komisji Egzaminacyjnych

Najwyższy poziom zdawalności wszystkich egzaminów obowiązkowych w nowej formule w maju 2015 roku uzyskano w powiecie chrzanowskim (90%), wadowickim (88%) oraz mieście Kraków i powiecie gorlickim (86%), natomiast najniższy poziom zdawalności, tak jak w latach poprzednich, uzyskano w powiecie proszowickim (61%). Niską zdawalność egzaminu maturalnego zaobserwowano również w powiecie dąbrowskim (68%). Analiza wyników egzaminów obowiązkowych zdawanych w starej formule w maju 2015 roku pokazuje, że najniższy wynik uzyskano również w powiecie proszowickim (40%) oraz powiecie miechowskim (44%), a najwyższy w powiatach limanowskim (78%) i nowotarskim (77%). Stosunkowo wysoki poziom zdawalności uzyskano również w powiatach: bocheńskim, suskim i wadowickim (76%) oraz w mieście Kraków (75%).

Wykres 40. Zdawalność egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w maju 2015 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Tabela 21. Zdawalność egzaminów obowiązkowych w ramach egzaminu maturalnego w powiatach województwa małopolskiego w maju 2015 roku

Powiat	Nowa formuła		Stara formuła	
	Zdawalność (%)	Liczba zdających	Zdawalność (%)	Liczba zdających
bocheński	83	535	76	388
brzeski	80	245	65	329
chrzanowski	90	452	66	254
dąbrowski	68	194	60	103
gorlicki	86	470	66	387
krakowski	77	452	54	183
limanowski	79	523	78	538
miechowski	84	178	44	221
myślenicki	82	494	66	529
nowosądecki	74	417	56	433
nowotarski	84	830	77	496
olkuski	82	636	63	294
oświęcimski	77	707	70	432
proszowicki	61	44	40	90
suski	85	336	76	318
tarnowski	79	304	54	265

Powiat	Nowa formuła		Stara formuła	
	Zdawalność (%)	Liczba zdających	Zdawalność (%)	Liczba zdających
tatrzański	72	211	63	299
wadowicki	88	633	76	560
wielicki	79	254	73	192
m. Kraków	86	5 219	70	2 164
m. Nowy Sącz	83	1 527	75	828
m. Tarnów	83	1 576	68	893

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie

6. Szkolnictwo zawodowe

Szkolnictwo zawodowe dla młodzieży w roku szkolnym 2014/2015 w Małopolsce było realizowane w 319 szkołach, tj. zasadniczych szkołach zawodowych, technikach, technikach uzupełniających oraz szkołach policealnych.

więcej informacji

Szczegółowe informacje dotyczące losów absolwentów szkół zawodowych oraz ilustracje, jak kształtuje się ich kariera edukacyjno-zawodowa, znajdziesz w raporcie z badania losów absolwentów szkół zawodowych Małopolskiego Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji pod adresem internetowym:

- www.obserwatorium.malopolska.pl/pl/badania-i-analizy/badania-cykliczne/badanie-absolwentow.html

Barometr zawodów – badanie wskazujące zawody, na które w kolejnych latach będzie zwiększone bądź zmniejszone zapotrzebowanie wśród małopolskich przedsiębiorców:

- www.obserwatorium.malopolska.pl/pl/badania-i-analizy/badania-cykliczne/barometr-zawodow.html

Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie w kraju

Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie, zwany również egzaminem zawodowym, jest formą oceny poziomu opanowania przez zdającego wiedzy i umiejętności z zakresu danej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie. „Stary” egzamin zawodowy, czyli egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, jest formą oceny poziomu opanowania wiadomości i umiejętności z zakresu danego zawodu, których zakres został ustalony w standardach wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu, natomiast „nowy” egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie jest formą oceny poziomu opanowania przez zdającego wiadomości i umiejętności z zakresu jednej kwalifikacji wyodrębnionej w zawodzie. Zakres wiedzy i umiejętności dla każdej kwalifikacji został ustalony w podstawie programowej kształcenia w zawodach. Zdający, który zdał „nowy” egzamin potwierdzający kwalifikację w danym zawodzie, otrzymuje świadectwo potwierdzające kwalifikację w zawodzie, wydane przez komisję okręgową. Osoba, która posiada świadectwa potwierdzające wszystkie kwalifikacje wyodrębnione w danym zawodzie oraz posiada odpowiedni poziom wykształcenia, otrzymuje dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe. W przypadku „starego” egzaminu zdający, który zdał egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, otrzymuje dyplom potwierdzający kwalifikacje w zawodzie, wydany przez komisję okręgową.

W 2015 roku w kraju do dwóch etapów „starego egzaminu” potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, który przeprowadzono w 150 zawodach (w tym w 105 zawodach w technikach i szkołach policealnych oraz 45 zawodach dla absolwentów szkół zasadniczych), przystąpiło 108 002 absolwentów techników, szkół policealnych i zasadniczych szkół zawodowych. Dyplom w kraju otrzymało 67,8% absolwentów spośród wszystkich, którzy przystąpili do obu etapów egzaminu.

Tabela 22. Wyniki egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w kraju w 2015 roku w ramach tzw. „starego” egzaminu”

w 105 zawodach w technikach i szkołach policealnych		dyplomy otrzymało: 73 166* (67,8%)*
przystąpiło: 107 759	dyplom otrzymało: 73 026* (67,8%)*	
w 45 zawodach w zasadniczych szkołach zawodowych		dyplomy otrzymało: 73 166* (67,8%)*
przystąpiło: 243	dyplom otrzymało: 140* (57,6%)*	

*obejmuje tylko absolwentów, którzy mają wyniki z obu etapów egzaminu (przystąpili do obu etapów egzaminu)

Źródło: Centralna Komisja Egzaminacyjna

„Nowy” egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie przeprowadzono dla uczniów szkół zawodowych, absolwentów, eksternów oraz osób, które ukończyły kwalifikacyjne kursy zawodowe w 146 kwalifikacjach w styczniu i lutym 2015 roku oraz 195 kwalifikacjach w maju, czerwcu i lipcu 2015 roku. Do obu części egzaminu przystąpiło łącznie 303 836 zdających na terenie całego kraju. Świadectwa potwierdzające kwalifikacje w zawodzie w kraju otrzymało 71,54% zdających spośród wszystkich, którzy przystąpili do obu części egzaminu.

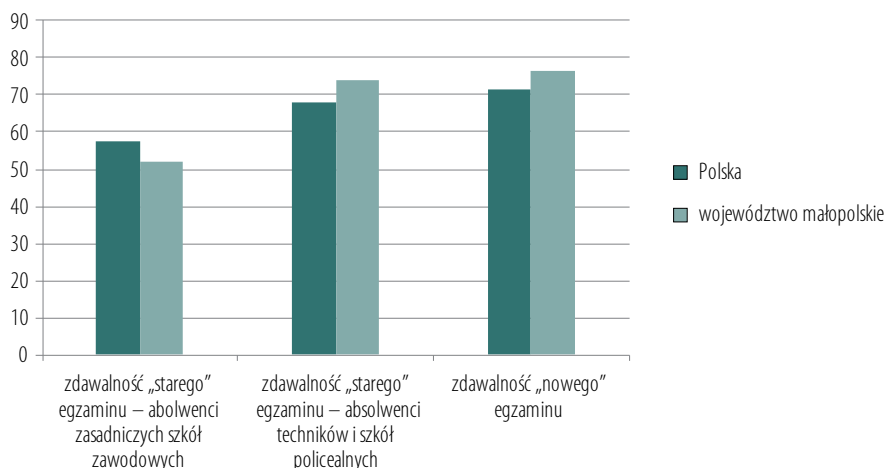
Tabela 23. Wyniki egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w kraju w 2015 roku w ramach tzw. „nowego” egzaminu”

w 146 kwalifikacjach (semestr zimowy)		świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie otrzymało: 46 091 (69,12%)*
przystąpiło do części pisemnej: 76 384	zdało część pisemną: 62 393 (81,68%)	
przystąpiło do części praktycznej: 80 491	zdało część praktyczną: 60 681 (75,39%)	świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie otrzymało: 171 292 (72,23%)*
w 195 kwalifikacjach (semestr letni)		
przystąpiło do części pisemnej: 244 511	zdało część pisemną: 202 595 (82,86%)	świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie otrzymało: 217 383 (71,54%)*
przystąpiło do części praktycznej: 245 541	zdało część praktyczną: 205 958 (83,88%)	
łącznie w 2015 roku		świadectwo potwierdzające kwalifikacje w zawodzie otrzymało: 217 383 (71,54%)*
przystąpiło do części pisemnej: 320 895	zdało część pisemną: 264 988 (82,57%)	
przystąpiło do części praktycznej: 326 032	zdało część praktyczną: 266 639 (81,78%)	

*obejmuje tylko absolwentów, którzy mają wyniki z obu etapów egzaminu (przystąpili do obu etapów egzaminu)

Źródło: Centralna Komisja Egzaminacyjna

Wykres 41. Poziom zdawalności egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w kraju i w województwie małopolskim w 2015 roku (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, tzw. „stary” egzamin zawodowy w województwie małopolskim

W województwie małopolskim w 2015 roku do dwóch etapów tzw. „starego” egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie przystąpiło łącznie 27 absolwentów zasadniczych szkół zawodowych. Spośród nich 14 osób otrzymało dyplom (tj. 51,85%). W sesji zimowej „stary” egzamin potwierdzający kwalifikacje przeprowadzono w 7 zawodach dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych. Do obu etapów „starego” egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w sesji zimowej przystąpił 1 absolwent zasadniczej szkoły zawodowej, który otrzymał dyplom potwierdzający kwalifikacje w zawodzie (tj. 100% spośród zdających dwa etapy egzaminu). W sesji letniej „stary” egzamin zawodowy przeprowadzono w 41 zawodach dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych. Spośród 26 absolwentów szkół zawodowych, którzy przystąpili do dwóch etapów egzaminu, dyplom w 9 zawodach otrzymało 13 osób, tj. 50%.

Tabela 24. Liczba absolwentów zasadniczych szkół zawodowych w województwie małopolskim, którzy przystąpili do poszczególnych etapów egzaminu łącznie w sesjach zimowej i letniej w 2015 roku wraz ze zdawalnością

Etap egzaminu	Przystąpiło		Zdało	
	Polska	województwo małopolskie	Polska	województwo małopolskie
pisemny	1 850	193	958	123
praktyczny	393	49	363	42
oba etapy	243	27	140	14
dyplom otrzymało*			140 (57,6%)	14 (51,85%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

W województwie małopolskim w 2015 roku do dwóch etapów tzw. „starego” egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie przystąpiło łącznie 10 875 absolwentów techników i szkół policealnych. Spośród nich 8 072 osoby otrzymały dyplom (tj. 74,23%). W sesji zimowej „stary” egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe przeprowadzono w 39 zawodach dla absolwentów techników i szkół policealnych. Do dwóch etapów egzaminu przystąpiło 15 absolwentów techników i szkół policealnych. Spośród nich 8 osób, tj. 53,3%, z powodzeniem zakończyło dwa etapy egzaminu, otrzymując dyplomy potwierdzające kwalifikacje w 7 zawodach. W sesji letniej „stary” egzamin zawodowy przeprowadzono w 82 zawodach dla absolwentów techników i szkół policealnych. Absolwenci techników i szkół policealnych przystąpili do dwóch etapów egzaminu w liczbie 10 860 osób. Spośród tej liczby dyplomy w 56 zawodach otrzymało 8 064 osoby, tj. 74,3%.

Tabela 25. Liczba absolwentów techników i szkół policealnych w województwie małopolskim, którzy przystąpili do poszczególnych etapów egzaminu łącznie w sesjach zimowej i letniej w 2015 roku wraz ze zdawalnością

Etap egzaminu	Przystąpiło		Zdało	
	Polska	województwo małopolskie	Polska	województwo małopolskie
pisemny	113 591	11 332	95 827	9937
praktyczny	115 711	11 569	83 495	8976
oba etapy	107 759	10 875	73 026	8072
dyplom otrzymało			73 026 (67,8%)	8072 (74,23%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Tabela 26. Zawody najczęściej wybierane na egzaminie dla absolwentów szkół zawodowych w kraju oraz w województwie małopolskim w 2015 roku

Lp.	Nazwa zawodu	Popularność (liczba osób przystępujących do obu egzaminów)		Zdawalność (%)	
		Polska	województwo małopolskie	Polska	województwo małopolskie
1.	kucharz małej gastronomii	41 (I)	4 (I)	48,8%	0%
2.	cukiernik	37 (II)	3 (II)	62,2%	100%
3.	mechanik pojazdów samochodowych	22 (III)	3 (II)	54,5%	33,3%
4.	elektromechanik pojazdów samochodowych działalności w organizacji	15 (IV)	0	80,0%	0%
5.	technolog robót wykończeniowych w budownictwie	15 (IV)	1(IV)	80,0%	100%
6.	kaletnik	3 (XII)	3 (II)	33,3%	33,3%
7.	ogrodnik	2 (XIII)	2 (III)	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Tabela 27. Zawody najczęściej wybierane na egzaminie dla absolwentów techników i szkół policealnych w kraju oraz w województwie małopolskim w 2015 roku

Lp.	Symbol cyfrowy zawodu	Nazwa zawodu	Popularność (liczba osób przystępujących do obu egzaminów)		Zdawalność (%)	
			Polska	województwo małopolskie	Polska	województwo małopolskie
1.	312[01]	technik informatyk	14 087 (I)	1 257 (I)	67,5%	72,0%
2.	341[02]	technik ekonomista	9 549 (II)	937 (III)	84,3%	88,6%
3.	341[04]	technik hotelarstwa	6 920 (III)	847 (IV)	76,1%	86,1%
4.	311[04]	technik budownictwa	6 282 (IV)	1 014 (II)	75,8%	82,1%
5.	311[52]	technik pojazdów samochodowych	5 659 (V)	566 (VI)	44,9%	57,8%
6.	311[20]	technik mechanik	5 441 (VI)	641 (V)	67,0%	71,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

Egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, tzw. „nowy” egzamin w województwie małopolskim

W województwie małopolskim w 2015 roku w sesji zimowej „nowy” egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe przeprowadzono w 95 kwalifikacjach – dla uczniów i absolwentów szkół zawodowych, eksternów oraz absolwentów kwalifikacyjnych kursów zawodowych. Do obu części egzaminu przystąpiło 6 579 osób. Świadectwa kwalifikacyjne uzyskało 76,46% zdających spośród wszystkich, którzy przystąpili do obu części egzaminu, tj. 5 030 osób. Do obu części „nowego” egzaminu zawodowego przeprowadzonego w sesji letniej w 127 kwalifikacjach przystąpiło 23 337 osób. Spośród tej liczby świadectwa kwalifikacyjne otrzymało 76,81% zdających, tj. 17,925 osób.

Tabela 28. Liczba osób w województwie małopolskim, które przystąpiły do poszczególnych etapów tzw. „nowego” egzaminu łącznie w sesjach zimowej i letniej w 2015 roku wraz ze zdawalnością.

Etap egzaminu	Przystąpiło		Zdało	
	Polska	województwo małopolskie	Polska	województwo małopolskie
pisemny	244 511	31590	202 595	27 054
praktyczny	245 541	31758	205 958	27 315
oba etapy	237 150	29 916	171 292	22 955
świadectwo kwalifikacyjne*			171 292 (72,23%)	22 955 (76,73%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Tabela 29. Kwalifikacje najczęściej wybierane na egzaminie w województwie małopolskim oraz w kraju w 2015 roku

Lp.	Oznaczenie kwalifikacji	Nazwa kwalifikacji	Popularność (liczba osób przystępujących do obu egzaminów)		Zdawalność (%)	
			Polska	województwo małopolskie	Polska	województwo małopolskie
1.	T.06	sporządzanie potraw i napojów	20 210 (I)	2 605 (I)	65,22%	72,72%
2.	E.12	montaż i eksploatacja komputerów osobistych oraz urządzeń peryferyjnych	16 772 (II)	1 810 (II)	85,13%	86,18%
3.	E.13	projektowanie lokalnych sieci komputerowych i administrowanie sieciami	15 238 (III)	1 618 (III)	70,57%	77,37%
4.	A.35	planowanie i prowadzenie działalności w organizacji	8 672 (IV)	1074 (IV)	84,39%	90,22%
5.	A.18	prowadzenie sprzedaży	8 176 (V)	788 (VI)	82,69%	86,11%
6.	T.11	planowanie i realizacja usług w recepcji	6 394	970 (V)	84,27%	91,85%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

— case study

W 2014 roku Województwo Małopolskie po raz czternasty uczestniczyło w Targach Edukacyjnych pn. *Mundial Zawodów* w Lyonie (Francja) w ramach realizacji zadania: *Współpraca międzyregionalna w dziedzinie edukacji*, na mocy Porozumienia o współpracy pomiędzy Województwem Małopolskim a Regionem Rhône-Alpes w Republice Francuskiej zawartego w czerwcu 2001 roku.

Mundial Zawodów odbywa się w formie targów ekspozycyjnych, gdzie na poszczególnych stoiskach prezentowana jest oferta edukacyjna oraz projekty służące orientacji zawodowej młodzieży. W targach biorą udział specjaliści zajmujący się kształceniem zawodowym i przygotowaniem do wyboru zawodu.

— więcej informacji

Więcej informacji na temat egzaminów znajdziesz na stronach:

- wyniki ogólnokrajowe – Centralna Komisja Egzaminacyjna: www.cke.edu.pl
- wyniki w województwie małopolskim – Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie: www.oke.krakow.pl

7. Małopolska Chmura Edukacyjna

Małopolska Chmura Edukacyjna to innowacyjny projekt, który zakładał wykorzystanie nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania i rozwoju kompetencji kluczowych uczniów – przy współpracy szkół wyższych ze szkołami ponadgimnazjalnymi w regionie, w oparciu o standardy i rozwiązania wypracowane w przedsięwzięciu pilotażowym pn. *Małopolska Chmura Edukacyjna*, które powstało z inicjatywy Zarządu Województwa Małopolskiego i realizowane było w latach 2013–2015 przez trzy wzajemnie ze sobą powiązane projekty które objęły:

- › wyposażenie szkół i uczelni wyższych w sprzęt służący do komunikacji poprzez sieć internetową w ramach projektu *Małopolska Chmura Edukacyjna* – projekt pilotażowy realizowany z Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Działanie 1.2,
- › realizację zajęć edukacyjnych w technikach i liceach, równolegle realizowanych przez dwa projekty systemowe w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: *Małopolska Chmura Edukacyjna – wykorzystanie nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania i rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół licealnych z terenu WM – pilotaż* Poddziałanie 9.1.2 oraz *Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce* Działanie 9.2.

Małopolska Chmura Edukacyjna – projekt pilotażowy realizowany w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego Działanie 1.2

Projekt realizowany był w partnerstwie 22 podmiotów, tj.: Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie – pełniącej funkcję Lidera Projektu, Województwa Małopolskiego – Partnera Projektu, uczelni wyższych: Uniwersytetu Jagiellońskiego, Politechniki Krakowskiej, Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie i Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie oraz piętnastu organów prowadzących szkoły: Gminy Miejskiej Kraków, Miasta Nowy Sącz, Gminy Miasta Tarnowa, Powiatu Chrzanowskiego, Powiatu Gorlickiego, Powiatu Krakowskiego, Powiatu Limanowskiego, Powiatu Myślenickiego, Powiatu Nowosądeckiego, Powiatu Nowotarskiego, Powiatu Olkuskiego, Powiatu Oświęcimskiego, Powiatu Tarnowskiego, Powiatu Wadowickiego, Powiatu Wielickiego.

Projekt zakładał budowę systemu informatycznego umożliwiającego sześciu uczelniom współpracę z dwudziestoma szkołami ponadgimnazjalnymi, w tym realizację wspólnych projektów badawczych oraz prowadzenia wirtualnych zajęć, wykładów i laboratoriów w ramach dziesięciu obszarów tematycznych: fizyki, informatyki, matematyki, biologii, chemii, budownictwa, przedsiębiorczości, społeczeństwa obywatelskiego, środowiska i żywności oraz języków obcych.

Do realizacji projektu niezbędny był zakup i uruchomienie sieci bezprzewodowych, systemów wideokonferencyjnych i współpracy zdalnej, tablic multimedialnych, terminali mobilnych, serwerów, routerów, łącz telekomunikacyjnych, rozwiązań bezpieczeństwa telekomunikacyjnego oraz zapewnienie szkołom odpowiedniej komunikacji sieciowej. W wyniku realizacji projektu wykreowano innowacyjne środowisko wsparcia procesów edukacyjnych technologiami ICT, bazujące na modelu chmurowym oraz wysokiej jakości komunikacji multimedialnej, podniesiono poziom i jakość kształcenia, rozbudowano regionalną i lokalną infrastrukturę społeczeństwa informacyjnego, podniesiono poziom kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli, niezbędnych do funkcjonowania w społeczeństwie informacyjnym i wirtualnej przestrzeni edukacyjnej szkoły wyższej.

Małopolska Chmura Edukacyjna – wykorzystanie nowoczesnych technik informacyjno-komunikacyjnych w procesie nauczania i rozwoju kompetencji kluczowych uczniów szkół licealnych z terenu WM – pilotaż realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Poddziałanie 9.1.2

Projekt, którego liderem było Województwo Małopolskie, realizowano w partnerstwie z wiodącymi krakowskimi uczelniami wyższymi, tj.: Akademią Górniczo-Hutniczą w Krakowie, Uniwersytetem Jagiellońskim, Politechniką Krakowską w Krakowie, Uniwersytetem Ekonomicznym w Krakowie, Uniwersytetem Rolniczym w Krakowie i Uniwersytetem Pedagogicznym w Krakowie oraz dziewięcioma organami prowadzącymi jedenaście liceów. Projekt zakładał nawiązanie współpracy pomiędzy ekspertami z uczelni wyższych i kadrami szkół ponadgimnazjalnych w przygotowaniu dodatkowych, innowacyjnych zajęć edukacyjnych z wykorzystaniem techniki chmurowej w dziewięciu obszarach tematycznych, tj.: fizyka, informatyka, matematyka, biologia, chemia, budownictwo, społeczeństwo obywatelskie, przedsiębiorczość, środowisko i żywność. Zajęcia dla uczniów liceów prowadzone były przez pracowników naukowych uczelni wyższych przy współpracy z nauczycielami szkół ponadgimnazjalnych w oparciu o nowoczesne techniki informacyjno-komunikacyjne, umożliwiające wytwarzanie, przetwarzanie materiałów dydaktyczno-edukacyjnych, zdalną współpracę, w tym realizację wspólnych projektów badawczych oraz prowadzenie wirtualnych zajęć wykładowych i laboratoryjnych.

W zajęciach on-line uczestniczyło 424 uczniów, a w zajęciach organizowanych w ramach kół naukowych wzięło udział 425 osób. Przeprowadzono 1 274 godziny zajęć w szkołach licealnych oraz 525 godzin zajęć na uczelniach wyższych. Opracowano 240 scenariuszy w ramach 9 obszarów tematycznych, zrealizowano 24 kursy tematyczne oraz utworzono 86 kół naukowych w szkołach.

W ramach projektu podniesiono poziom nauczania uczniów w obszarach nowoczesnej gospodarki oraz poziom zainteresowania kierunkami studiów zgodnymi ze specjalizacjami regionu. Ponadto wzmocono ofertę programową uczelni o moduły dotyczące przedsiębiorczości oraz innowacji.

Modernizacja Kształcenia Zawodowego w Małopolsce realizowana w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki Poddziałanie 9.2

Projekt systemowy Województwa Małopolskiego pn. *Modernizacja kształcenia zawodowego w Małopolsce* w 2014 roku realizowało 278 szkół i 6 centrów kształcenia, które wdrożyły programy rozwojowe. Łącznie w latach 2010–2014 w różnego typu formach wsparcia oferowanych uczestnikom projektu udział wzięło ok. 70 400 osób, w tym: 40 590 beneficjentów uczęszczało na specjalistyczne kursy zawodowe, 31 320 osób uczestniczyło w zajęciach wzmacniających kompetencje kluczowe (tj. języki obce, przedmioty matematyczno-przyrodnicze, informatyka), 33 340 uczniów wzięło udział w praktykach lub stażach – wizytach zawodoznawczych w przedsiębiorstwach, blisko 10 450 beneficjentów skorzystało z doradztwa zawodowego (indywidualnego bądź grupowego). W wyniku prowadzonych działań uczniowie objęci projektem otrzymali niemal 41 406 certyfikatów i zaświadczeń potwierdzających nabyte uprawnienia i kwalifikacje, które zwiększą ich konkurencyjność na rynku pracy.

Partnerami projektu były 22 powiaty, 3 gminy, 8 podmiotów niepublicznych – prowadzących szkoły zawodowe dla młodzieży na terenie województwa małopolskiego. W ramach projektu zwiększono atrakcyjność szkół zawodowych oraz rozszerzono poziom jakości ich oferty edukacyjnej, a absolwenci szkół zawodowych zostali wyposażeni w szereg kompetencji i kwalifikacji w zakresie m.in. siedmiu branż kluczowych dla rozwoju Małopolski: mechaniczno-mechatronicznej, budowlanej, informatyczno-elektronicznej, turystyczno-gastronomicznej, rolno-przetwórczej, społeczno-medycznej oraz usługowej. Ponadto do końca 2014 roku środki z *cross-financingu* pozwoliły na wyposażenie 217 szkół w nowoczesny sprzęt techno-dydaktyczny, służący podniesieniu jakości i atrakcyjności kształcenia praktycznego oraz utworzenie wielu specjalistycznych pracowni zawodowych (między innymi hotelarskich, gastronomicznych, mechaniki pojazdowej, spawalniczych, językowych, informatycznych).

8. Kształcenie osób niepełnosprawnych

W województwie małopolskim od blisko dziesięciu lat liczba przedszkoli i szkół specjalnych utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W latach 2001–2015 zaobserwowano stałe zmniejszenie liczby uczniów w szkołach specjalnych oraz zmniejszenie liczby uczniów niepełnosprawnych w stopniu lekkim i umiarkowanym w szkołach ogólnodostępnych.

Sytuacja osób niepełnosprawnych w Polsce dotycząca poziomu wykształcenia jest nadal odmienna od sytuacji osób pełnosprawnych. Niepełnosprawni mają niższy poziom wykształcenia w porównaniu z osobami pełnosprawnymi, a zasadnicza struktura wykształcenia osób sprawnych i niepełnosprawnych jest mocno zróżnicowana. Pośród niepełnosprawnych znacznie wyższy jest odsetek osób z wykształceniem podstawowym, zawodowym lub nieposiadających wykształcenia.

W województwie małopolskim w roku szkolnym 2014/2015 funkcjonowało:

- › 16 specjalnych przedszkoli, do których uczęszczało 270 dzieci, w tym 71 dziewcząt;
- › 52 specjalne szkoły podstawowe, do których uczęszczało 1 380 uczniów, w tym 446 dziewcząt;
- › 55 specjalnych gimnazjów, kształcących 1,507 uczniów, w tym 514 dziewcząt;
- › 26 specjalnych zasadniczych szkół zawodowych, w których kształciło się 877 uczniów, w tym 384 kobiety;
- › 9 specjalnych liceów ogólnokształcących, kształcących 99 uczniów, w tym 56 kobiet;
- › 3 specjalne technika, do których uczęszczało 144 uczniów, w tym 64 kobiety;
- › 2 specjalne policealne szkoły, kształcące 105 uczniów, w tym 52 kobiety.

Do szkół specjalnych w roku szkolnym 2014/2015 w województwie małopolskim uczęszczało łącznie 4 382 osób.

Tabela 30. Liczba uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych wraz liczbą szkół specjalnych w województwie małopolskim w roku szkolnym 2014/2014 w porównaniu do liczby placówek niespecialnych

Rok szkolny 2014/2015	Liczba placówek	Liczba uczniów
przedszkola bez specjalnych	1 157	88 435
przedszkola specjalne	16	270
szkoły podstawowe bez specjalnych	1 400	207 342
szkoły podstawowe specjalne	52	1 380
gimnazja bez specjalnych	705	100 887
gimnazja specjalne	55	1 507
licea ogólnokształcące bez specjalnych	170	46 697
licea ogólnokształcące specjalne	9	99
technika bez specjalnych	156	50 054
technika specjalne	3	144
zasadnicze szkoły zawodowe bez specjalnych	131	19 242
zasadnicze szkoły zawodowe specjalnych	26	877
szkoły policealne bez specjalnych	32	3 376
szkoły policealne specjalne	2	105

Źródło: Małopolski Ośrodek Badań Regionalnych, Urząd Statystyczny w Krakowie

— case study

Otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych województwa małopolskiego z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w 2015 r.

Celem otwartego konkursu ofert jest zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz wzmocnienie procesów integracji sektora pozarządowego działającego na rzecz osób niepełnosprawnych w Małopolsce.

Strona internetowa:

www.bip.malopolska.pl/umwm/Article/get/id,1032886.html

9. Kształcenie ustawiczne

Kształcenie ustawiczne to proces ciągłego poszerzania wiedzy, zdobywania wykształcenia, stałego doskonalenia i rozwijania kwalifikacji. Kształcenie ustawiczne jako uczenie się przez całe życie (ang. *lifelong learning*), rozumiane jako wszelkie formy aktywności poznawczych podejmowane w ciągu życia, mające na celu zwiększenie wiedzy, umiejętności i kompetencji z przyczyn osobistych, społecznych i zawodowych, odbywa się zarówno w szkolnych, jak i pozaszkolnych formach aktywności. Kształcenie ustawiczne w formach szkolnych obejmuje szkoły dla dorosłych. Na rozwój kształcenia ustawicznego wpływ ma konieczność ciągłego dostosowywania się do szybko zachodzących zmian we współczesnym świecie, np. postępu technologicznego. Niezbędne jest zatem dostosowywanie się do zmian zachodzących na rynku pracy poprzez ciągłe uaktualnianie

Tabela 31. Liczba szkół dla dorosłych wraz z liczbą uczniów

Rok szkolny	Gimnazja		Licea ogólnokształcące i uzupełniające licea ogólnokształcące		Licea profilowane		Szkoły policealne	
	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów
2001/2002	5	319	105	11 157			148	12 762
2003/2004	6	321	129	12 554			201	16 535
2005/2006	5	325	193	13 149	2	102	228	19 869
2007/2008	4	247	190	13 082	2	127	224	22 185
2009/2010	4	243	182	13 882	3	60	215	20 866
2010/2011	3	230	190	14 230	2	44	193	20 473
2011/2012	4	231	193	14 233	3	37	184	23 583
2012/2013	6	260	190	12 879	2	9	172	22 435
2013/2014	7	275	136	12 129	–	–	159	17 890
2014/2015	6	188	120	10 953	–	–	142	17 629

Źródło: Małopolski Ośrodek Badań Regionalnych, Urząd Statystyczny w Krakowie

Tabela 32. Liczba szkół zawodowych dla dorosłych wraz z liczbą uczniów

Rok szkolny	Technika		Technika uzupełniająca		Średnie szkoły zawodowe		Zasadnicze szkoły zawodowe	
	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba uczniów
2001/2002					150	17 445	11	964
2003/2004					190	17 878	11	559
2005/2006	7	535	121	4 436	37	5 004	9	444
2007/2008	10	618	72	4 667	11	405	7	277
2009/2010	6	425	58	3 096			9	268
2010/2011	6	311	57	3 077			11	227
2011/2012	6	249	54	2 695			11	205
2012/2013	6	136	48	2 777			8	103
2013/2014	5	62	32	905			3	33
2014/2015	4	49	27	486			–	–

Źródło: Małopolski Ośrodek Badań Regionalnych, Urząd Statystyczny w Krakowie

10. Finansowanie oświaty

W roku 2014 wysokość subwencji oświatowej i dotacji celowych przekazanych jednostkom samorządu terytorialnego w Małopolsce wyniosła 3 829,0 mln zł. Z kolei wydatki samorządów na oświatę ukształtowały się na poziomie 4 662,9 mln zł. Różnica pokrywana przez samorzady wyniosła 833,9 mln zł.

Tabela 33. Dochody jednostek samorządu terytorialnego na zadania oświatowe z części oświatowej subwencji ogólnej i dotacji celowych (w mln zł)

Lata	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo
2001	1 926,9	959,5	389,2	576,1	38,1
2003	2 233,1	1 185,3	408,9	604,5	34,4
2005	2 464,2	1 268,2	466,4	680,6	49
2007	2 740,6	1 425,3	527,3	738,1	49,9
2009	3 239,7	1 653,1	636,2	893,6	56,8
2010	3 482,3	1 789,6	671,6	965,3	55,8
2011	3 634,3	1 863,4	708,5	1 002,3	60,1
2012	3 831,8	1 986,9	716,6	1 066,8	61,5
2013	3 806,1	1 956,3	713,4	1 074,6	61,8
2014	3 829,0	1 958,9	738,3	1 073,7	58,1

Źródło: Ministerstwo Finansów

Tabela 34. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na zadania oświatowe finansowane z części oświatowej subwencji ogólnej i dotacji celowych (w mln zł)

Lata	Ogółem	Gminy	Powiaty	Miasta na prawach powiatu	Województwo	Różnica pomiędzy dochodami i wydatkami JST ogółem
2001	2 384,3	1 238,5	403,4	698,7	43,7	421,4
2003	2 625,2	1 402,7	420,4	762,7	39,4	392,1
2005	2 979,6	1 565,8	486,6	863,2	64	515,4
2007	3 424,8	1 801,3	562,8	993,7	67	684,2
2009	3 920,3	2 052,6	655,4	1 138,1	74,2	680,6
2010	4 246,9	2 225,9	711,3	1 246,2	63,5	764,6
2011	4 433,2	2 318,3	753,3	1 301,8	59,8	798,9
2012	4 530,7	2 357,3	756,6	1 354,1	62,7	698,9
2013	4 556,0	2 353,6	748,3	1 367,9	86,2	749,9
2014	4 662,9	2 398,6	802,3	1 387,5	74,5	833,9

Źródło: Ministerstwo Finansów

Analiza wydatków na oświatę w latach 1999–2014 wskazuje na systematyczny wzrost środków finansowych przeznaczonych przez samorzady na zadania edukacyjne. W mijającym roku przeznaczono na oświatę 106,9 mln zł więcej niż w roku poprzednim. Pomimo tego wzrostu wydatki na oświatę i wychowanie nadal

były zdecydowanie wyższe niż część ogólna subwencji oświatowej i dotacji. Wydatki gmin przewyższały część oświatową subwencji ogólnej i dotacji o 439,7 mln zł, wydatki powiatu o 64 mln zł, wydatki miast na prawach powiatu o 313,8 mln zł; natomiast wydatki województwa przewyższały część oświatową subwencji ogólnej wraz z dotacją o 16,4 mln zł.

11. System stypendialny

W województwie małopolskim na poziomie regionalnym prowadzone są trzy programy stypendialne:

1. *Regionalny Program Stypendialny* realizowany przez organizacje pozarządowe w ramach otwartego konkursu ofert,
2. *Małopolski program stypendialny dla uczniów szczególnie uzdolnionych* wspierający uczniów uczących się w szkołach gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, uzdolnionych głównie w dziedzinach matematyczno-przyrodniczych i technicznych,
3. *Doctus – Małopolski fundusz stypendialny dla doktorantów* – udzielający wsparcia dla doktorantów II roku studiów doktoranckich z zakresu dyscypliny naukowej wpisującej się w obszar strategicznego rozwoju określonego w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego (RSI) 2008–2013.

W 2014 roku w ramach *Regionalnego Programu Stypendialnego* dofinansowano zadania w ramach dwóch typów działań: *Małopolskiego stypendium* – udzielanie stypendiów uczniom szkół podstawowych, gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych oraz studentom za osiągnięcia naukowe, artystyczne i sportowe, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów i studentów niepełnosprawnych oraz *Studiuje w Małopolsce* – udzielanie stypendiów dla osób pochodzących z regionów partnerskich Województwa Małopolskiego oraz Polaków i przedstawicieli Polonii zamieszkałych za granicą, podejmujących studia na małopolskich uczelniach. Dofinansowanie z budżetu Województwa Małopolskiego w 2014 roku w łącznej kwocie 1 mln zł na realizację zadań otrzymały 3 podmioty: *Sapere Auso* – Małopolska Fundacja Stypendialna, Stowarzyszenie *Wspólnota Polska* Warszawa Oddział w Krakowie oraz Fundacja Sądecka. W 2014 roku przyznano 344 stypendia na łączną kwotę 1 mln zł. *Małopolski Program Stypendialny dla uczniów szczególnie uzdolnionych* oraz *Doctus – Małopolski fundusz stypendialny dla doktorantów* są realizowane w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007–2013 przez Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości. W ramach *Małopolskiego programu stypendialnego dla uczniów szczególnie uzdolnionych* w roku szkolnym 2014/2015 przyznano 690 stypendiów na łączną kwotę 4 140 000 zł. W latach akademickich 2013/2014 i 2014/2015 przyznano dodatkowo 32 stypendia w kwocie 2 452 290 zł w ramach programu *Doctus – Małopolski fundusz stypendialny dla doktorantów*.

— więcej informacji

- *Regionalny Program Stypendialny*: www.sapereauso.org
- *Doctus* oraz *Małopolski Program Stypendialny*: www.stypendia.mcp.malopolska.pl

Nauka

Opracowanie: Joanna Dobrzańska

— podsumowanie

- W sferze badań i rozwoju pozycja Małopolski przedstawia się stosunkowo korzystnie na tle innych regionów Polski. Województwo małopolskie zajmowało w 2013 roku 2. miejsce w kraju zarówno pod względem łącznych nakładów wewnętrznych poniesionych na B+R, które wyniosły 1 660,3 mln zł, jak i nakładów na 1 mieszkańca (494,62 zł).
- Małopolska w 2013 roku uplasowała się na 2. miejscu pod względem wielkości wskaźnika intensywności GERD/PKB (1,30%) oraz na 3. miejscu w zakresie wskaźnika BERD/PKB (0,55%).
- W roku akademickim 2014/2015 w województwie małopolskim studiowało 183,4 tys. osób, tj. o 6,2 tys. studentów mniej (3,3%) niż w roku poprzednim. Stała tendencja spadkowa zauważalna od 2010 roku, spowodowana jest obserwowanymi w całym kraju zmianami demograficznymi. Należy przy tym zaznaczyć, że zjawisko to odczuwalne jest w województwie małopolskim w stosunkowo niewielkim stopniu w porównaniu z innymi regionami kraju.
- W Małopolsce wskaźnik studiujących na 10 tys. mieszkańców wciąż pozostawał najwyższy w Polsce i wynosił w 2014 roku 545.

1. Badania i rozwój

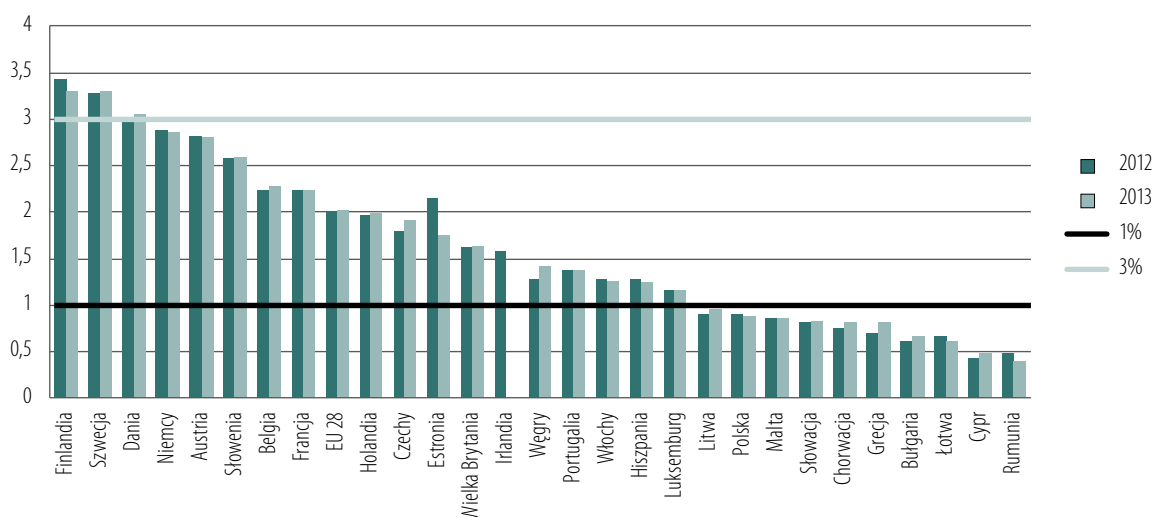
Analizując działalność badawczo-rozwojową Małopolski nie sposób nie odnieść się do tego zagadnienia w kontekście rynku badań naukowych w kraju i pozycji Polski na tle innych państw europejskich. Niewątpliwie bowiem w ciągu ostatnich kilku lat widoczny jest w kraju wyraźny progres w zakresie wielkości nakładów wewnętrznych przeznaczanych na działalność badawczo-rozwojową, nakładów w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz relacji wielkości nakładów na B+R do PKB. Systematycznie wzrasta też wielkość nakładów ponoszonych przez sektor przedsiębiorstw. Pomimo pozytywnych sygnałów wciąż jednak poziom ponoszonych wydatków pozostaje na stosunkowo niskim poziomie, szczególnie w porównaniu z innymi krajami UE, co jest szczególnie widoczne analizując relację nakładów na B+R do PKB. Zgodnie z celami przewidzianymi w strategii *Euro-pa 2020* Polska powinna osiągnąć łączne nakłady na działalność badawczo-rozwojową na poziomie 1,7% PKB w 2020 roku, natomiast wartość docelowa dla nakładów sektora przedsiębiorstw określona została na poziomie 0,8% PKB w tym samym roku.

Według danych Eurostatu nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową w Polsce w 2013 roku stanowiły 1,26% nakładów wszystkich 28 krajów członkowskich Unii Europejskiej. Wskaźnik intensywności prac B+R (GERD/PKB) wyniósł 0,87%, wobec 0,89% w roku poprzednim, i pod tym względem Polska zajmowała 20. pozycję wśród 28 krajów Unii. Tak niski udział nakładów wewnętrznych na badania i prace rozwojowe, który w relacji do PKB nie przekroczył 1% odnotowały jeszcze Malta, Słowacja, Chorwacja, Grecja, Bułgaria, Łotwia, Cypr oraz Rumunia. Średnia wartość dla krajów UE-28 wyniosła w 2013 roku 2,01%, natomiast tylko trzy państwa – Finlandia, Szwecja oraz Dania przekroczyły najwyższy, 3-procentowy próg określony dla tego wskaźnika.

Średnia wielkość nakładów wewnętrznych ponoszonych na działalność B+R na 1 mieszkańca wynosiła w krajach UE-28 w 2013 roku 536 euro. Polska z kwotą 90,3 euro na osobę znajdowała się na 24. miejscu, wyprzedzając jedynie Chorwację, Łotwę, Bułgarię i Rumunię.

pozytywną tendencją jest corocznie rosnący udział sektora przedsiębiorstw w finansowaniu badań naukowych i prac rozwojowych. Wciąż największa część źródeł finansowania działalności B+R w 2013 roku, podobnie jak w latach poprzednich, pochodziła ze środków sektora rządowego (47,3%), jednak udział ten od 2010 roku systematycznie zmniejsza się, przy jednoczesnym wzroście udziału sektora przedsiębiorstw (37,3%).

Wykres 42. Wskaźnik intensywności prac B+R (GERD/PKB) (w %)

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS

Analizując działalność badawczo-rozwojową należy podkreślić, że jest ona wysoce zróżnicowana w poszczególnych województwach. Na tle kraju sytuacja Małopolski przedstawiała się w 2013 roku, podobnie jak w latach poprzednich, wciąż korzystnie. Jak co roku widoczna była dominująca rola Mazowsza, jednak województwo małopolskie utrzymało swoją 2. pozycję pod względem wielkości nakładów wewnętrznych poniesionych na B+R ogółem (1 660,3 mln zł) oraz w przeliczeniu na 1 mieszkańca (494,62 zł). Jednak, pomimo iż wskaźnik intensywności prac nad B+R (GERD/PKB) należał również do najwyższych w kraju, uległ on nieznacznemu obniżeniu w stosunku do roku poprzedniego (z 1,32% do 1,30%), podczas gdy w pozostałych województwach, osiągających poziom przekraczający 1% – mazowieckim i podkarpackim, wskaźnik znacząco się poprawił. Niewątpliwie pozytywną tendencją jest jednak systematycznie rosnący wskaźnik BERD/PKB, który wynosił w Małopolsce w 2013 roku 0,55%. Udział środków pochodzących z sektora przedsiębiorstw w finansowaniu działalności B+R wzrósł natomiast do 40,5%.

Mapa 28. GERD/PKB w 2013 r. (w %)

Mapa 29. BERD/PKB w 2013 r. (w %)

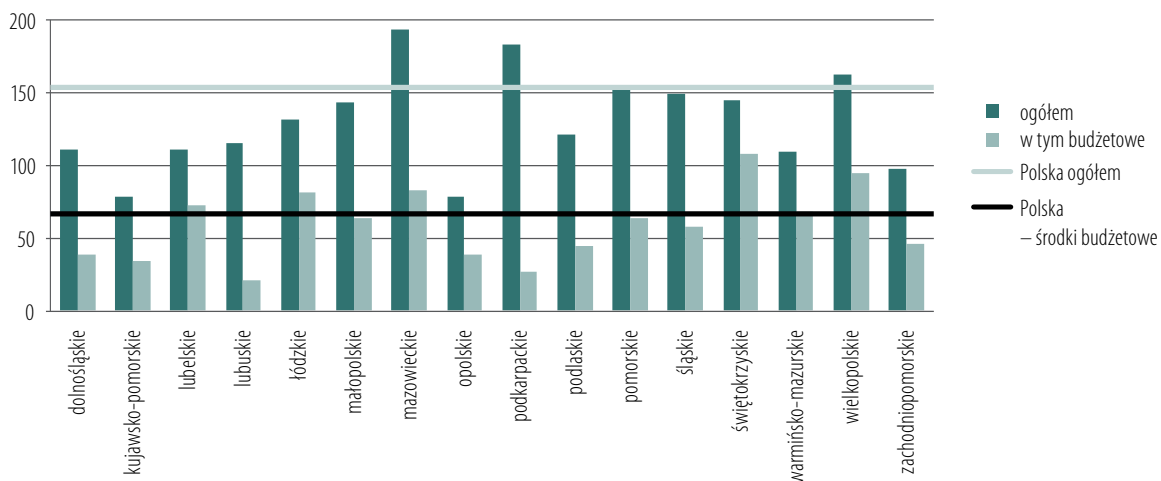

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS

Zróźnicowanie regionalne wyraźniej jest widoczne także w przypadku zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej. Na tle kraju zdecydowanie wyróżnia się województwo mazowieckie, w którym w 2013 roku pracowało 27,7% zatrudnionych w działalności B+R w Polsce, a w ekwiwalentach pełnego czasu pracy (EPC) udział ten wyniósł 31,3%. Województwo małopolskie plasuje się na 2. pozycji za Mazowszem, mając również znaczny udział w ogólnej liczbie zatrudnionych w działalności badawczej i rozwojowej, wynoszący w EPC 12,4%, w tym 13,7% badaczy. Podobnie kształtował się udział kobiet badaczy w liczbie mierzonej w EPC, który w 2013 wyniósł w województwie małopolskim 12,6% wszystkich kobiet badaczy. Intensywność zatrudnienia w działalności B+R w Małopolsce była wyższa niż średnia krajowa i osiągnęła poziom 8,8 EPC na 1000 pracujących ogółem. Wartość nakładów wewnętrznych na B+R na jednego zatrudnionego w B+R w województwie małopolskim w 2013 roku wynosiła 143,2 tys. zł (w EPC), w tym środki budżetowe 63,8 tys. zł.

W 2014 roku po raz trzeci wyłoniono wybitnych studentów w ramach programu *Diamentowy Grant*, którzy otrzymali środki na prowadzenie badań naukowych. Spośród 86 laureatów programu aż 21 grantów otrzymały osoby prowadzące badania z Uniwersytetu Jagiellońskiego. Z małopolskich uczelni na liście laureatów znalazła się jeszcze 1 osoba z Akademii Górniczo-Hutniczej.
Więcej na: www.nauka.gov.pl

Wykres 43. Nakłady wewnętrzne na B+R (w tys. zł na 1 EPC) w 2013 roku

Źródło: opracowanie własne UMMW na podstawie danych GUS

Do Urzędu Patentowego RP w 2014 roku z terenu województwa małopolskiego wpłynęły 344 zgłoszenia wynalazków oraz 108 zgłoszeń wzorów użytkowych dokonanych przez podmioty krajowe w trybie krajowym i międzynarodowym. Dla porównania, w roku poprzednim liczba ta wynosiła odpowiednio 468 oraz 142, tak więc widać spadek odzwierciedlający również trend ogólnokrajowy. Udzielonych zostało 257 patentów oraz 74 prawa ochronne na wzory użytkowe. W 2014 roku, w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wskaźnik zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych kształtował się na poziomie 13,4, natomiast wskaźnik udzielonych patentów i praw ochronnych w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców wynosił w Małopolsce 9,8. W obydwóch przypadkach plasowało to województwo małopolskie na 4. miejscu w kraju. Spośród 20 podmiotów, które dokonały największej liczby zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych do UPRP w 2014 roku, znalazły się dwa z Małopolski – Akademia Górniczo-Hutnicza na 3. miejscu

W 2014 roku, w drugiej edycji konkursu o nadanie statusu Krajowego Naukowego Ośrodka Wiodącego (KNOW), za jedną z flagowych jednostek polskiej nauki zostało uznane Jagiellońskie Konsorcjum Naukowo-Biznesowe dla Badań Biomolekularnych i Komórkowych (Cell-Mol-Tech). Konsorcjum jest wspólnym projektem Wydziału Biochemii, Biofizyki i Biotechnologii UJ oraz Jagiellońskiego Centrum Innowacji. Prowadzi unikalne, interdyscyplinarne badania z biochemii, biofizyki, biotechnologii oraz biologii molekularnej i komórkowej.

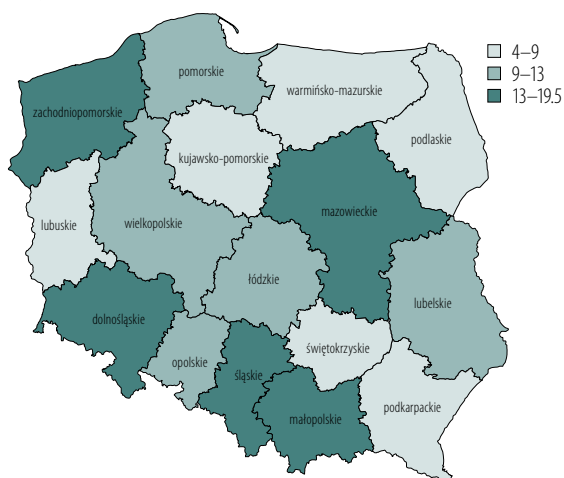
z 93 zgłoszeniami oraz Politechnika Krakowska na miejscu 10. z 44 zgłoszeniami. Natomiast tylko Akademia Górniczo-Hutnicza znalazła się w grupie 20 podmiotów o największej liczbie uzyskanych patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe (2. miejsce – 108).

— case study

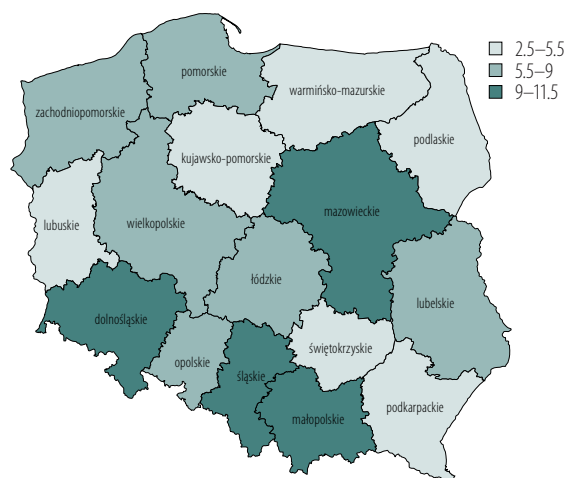
W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w Małopolsce realizowany jest innowacyjny projekt *SPIN – Model transferu innowacji w Małopolsce* będący propozycją nowatorskiego modelu współpracy naukowców z przedsiębiorcami, umożliwiającego komercjalizację prowadzonych badań naukowych. Kluczowym elementem projektu są utworzone na małopolskich uczelniach Centra, których działalność koncentruje się na ułatwieniu transferu wiedzy do przemysłu: Centrum Inteligentnych Systemów Informatycznych (Akademia Górniczo-Hutnicza), Małopolskie Centrum Budownictwa Energooszczędności (Politechnika Krakowska), Małopolskie Centrum Biotechnologii (Uniwersytet Jagielloński) oraz Małopolski Ośrodek Medycyny Translacyjnej (Collegium Medicum UJ). Jak wynika z wykonanego przez Centrum Ewaluacji i Analiz Polityk Publicznych UJ badania sieciowego porównującego kontakty biznesowe w każdym Centrum powstałym w ramach realizacji projektu, zaangażowanie przedsiębiorców z Małopolski wzrosło ponad 100%. Otoczenie Centrów zmieniło się również wewnątrz uczelni, a mianowicie inne jednostki naukowe i Centra Transferu Technologii współpracują z nimi by rozwijać i umacniać wizerunek uczelni otwartej na przemysł.

Więcej informacji na stronie: www.spin.malopolska.pl

Wykres 44. Liczba zgłoszeń do UPRP wynalazków i wzorów użytkowych przez podmioty krajowe w trybie krajowym i międzynarodowym w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców

Wykres 45. Liczba patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe udzielonych przez UPRP podmiotom krajowym na 100 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych GUS

— więcej informacji

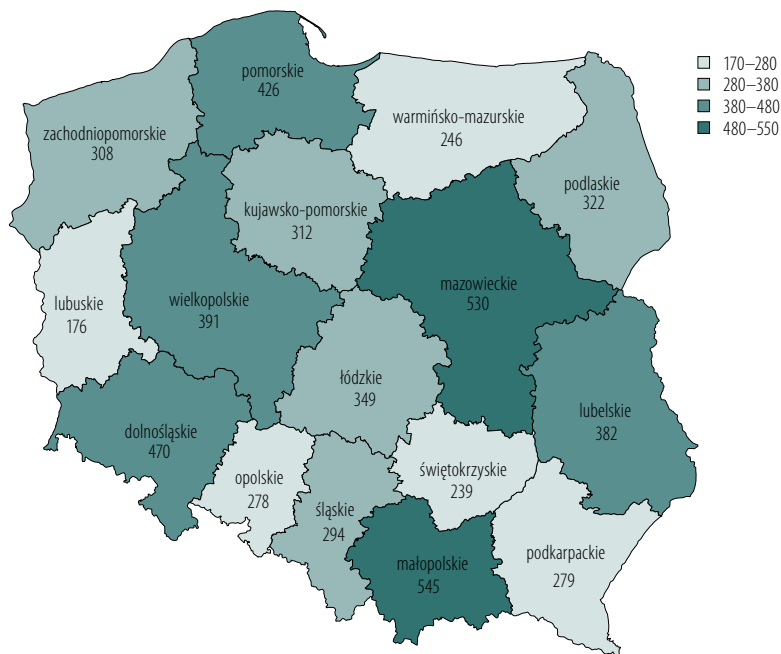
Więcej informacji na temat sektora B+R w Polsce, również w przekroju regionalnym, można znaleźć w publikacji GUS *Nauka i technika w 2013 r.* (www.stat.gov.pl) oraz w *Raportach rocznych UPRP*.

2. Szkolnictwo wyższe

W roku akademickim 2014/2015 w województwie małopolskim studiowało 183,4 tys. osób, z czego 2,6 tys. studentów w 10 zamiejscowych jednostkach organizacyjnych 8 szkół wyższych z innych województw. Liczba studiujących zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 6,2 tys. osób (3,3%). Stała tendencja spadkowa zauważalna od 2010 roku, spowodowana jest obserwowanymi w całym kraju zmianami demograficznymi. W ciągu ostatnich pięciu lat liczba studentów w Małopolsce zmniejszyła się o 28,5 tys. osób, tj. 13,5%. Należy jednak przy tym podkreślić, że zjawisko to

w Małopolsce odczuwalne jest w znacznie mniejszym stopniu niż w pozostałych regionach kraju. W tym samym okresie korzystniejszą sytuacją przedstawiała się jedynie w województwie pomorskim oraz mazowieckim, gdzie liczba studiujących zmniejszyła się odpowiednio o 8,6% oraz 12,5%. W całym kraju od 2010 roku liczba studentów zmniejszyła się o 19,2%. Jednocześnie należy podkreślić, że pomimo tendencji spadkowej wskaźnik studiujących na 10 tys. mieszkańców wciąż pozostawał najwyższy w kraju i wynosił w 2014 roku 545.

Mapa 30. Studenci szkół wyższych na 10 tys. mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 46. Liczba studiujących w Małopolsce (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Widoczny w ciągu ostatnich 5 lat spadek ogólnej liczby studentów dotyczył przede wszystkim szkół niepublicznych, w których liczba studiujących zmniejszyła się w omawianym okresie o 39%, przede wszystkim tracąc studentów uczących się w systemie zaocznym i wieczorowym, ale także, choć w nieco mniejszym stopniu, w systemie dziennym. Również w szkołach publicznych od 2010 roku notowano znaczny spadek na studiach niestacjonarnych (31,2%), który jednak rekompensowała stale utrzymująca się tendencja wzrostowa na studiach dziennych.

Od 2012 roku szkoły publiczne również zaczęły borykać się ze spadkiem ogólnej liczby studentów. Uczelnie państwowe w 2013 roku zanotowały także po raz pierwszy spadek na studiach dziennych, jednak na razie miał on charakter incydentalny, gdyż w 2014 roku liczba studiujących na studiach dziennych nawet nieznacznie zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku (1,3%). Spośród studiujących na terenie Małopolski, 83,8% pobierało naukę w publicznych szkołach wyższych.

Tabela 35. Liczba studiujących w Małopolsce według rodzajów szkół i studiów

	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
studenci ogółem	151 863	177 361	199 717	207 062	212 049	208 113	189 609	183 431
studenci szkół publicznych	128 876	144 954	155 007	157 139	161 160	164 593	155 923	153 624
studenci szkół niepublicznych	22 987	32 407	44 710	49 923	50 889	43 520	33 686	29 807

	2001	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
studenci stacjonarni	84 985	100 231	111 975	117 253	121 240	128 745	127 286	128 125
studenci niestacjonarni ¹	59 665	70 104	81 259	89 809	90 809	79368	62 323	55 306

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pośród studiujących przeważały kobiety – stanowiły one 59,3% uczących się. Kobiety wybierały najczęściej edukację na uniwersytetach (26,7%) oraz wyższych szkołach ekonomicznych (16,9%), natomiast wyższe szkoły techniczne kształciły przede wszystkim mężczyzn (41%).

W 2014 roku na terenie Małopolski siedzibę miało 31 szkół wyższych, w których kształciło się 182,6 tys. studentów². Zdecydowana większość (84,5%) uczyła się w 14 szkołach publicznych, natomiast pozostała część w 17 szkołach niepublicznych.

Pod względem liczby studentów największą uczelnią był Uniwersytet Jagielloński, drugą co do wielkości była Akademia Górniczo-Hutnicza – tylko te dwie szkoły kształcą blisko połowę (48,2%) wszystkich studentów małopolskich uczelni. Największą niepubliczną uczelnią była Krakowska Akademia skupiająca 34,9% studentów uczelni prywatnych.

Z każdym rokiem wzrasta liczba studentów cudzoziemców. W 2014 roku na małopolskich uczelniach studiowało nieco ponad 6 tys. obcokrajowców, tj. 34,3% więcej niż w roku poprzednim, z czego 29,2% wybrało Uniwersytet Jagielloński, a 16,2% Uniwersytet Ekonomiczny. Niemal wszyscy cudzoziemcy studiowali w trybie studiów stacjonarnych (95,8%). Najwięcej obcokrajowców przyjechało studiować do Małopolski z Ukrainy (63,7%), Norwegii (6,6%) oraz Białorusi (5,8%).

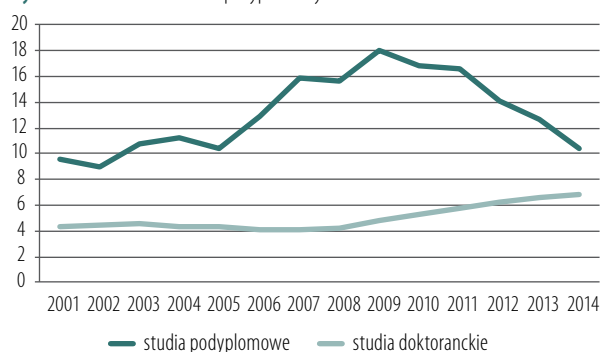
Według informacji o wynikach rekrutacji w 2014 roku podawanej przez MNiSW małopolskie uczelnie należą do ścisłej czołówki pod względem najczęściej wybieranych przez kandydatów wg ogólnej liczby zgłoszeń na studia stacjonarne pierwszego stopnia i jednolite magisterskie. Pod tym względem na pierwszym miejscu w kraju pośród uczelni pedagogicznych uplasował się Uniwersytet Pedagogiczny, na drugim miejscu natomiast Uniwersytet Jagielloński w kategorii uniwersytetów, Akademia Górniczo-Hutnicza pośród uczelni technicznych, Uniwersytet Ekonomiczny pośród uczelni ekonomicznych oraz Uniwersytet Rolniczy w kategorii uczelni rolniczych/przyrodniczych. Również drugie miejsce zajęła Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie pośród państwowych wyższych szkół zawodowych oraz w kategorii studiów stacjonarnych uczelni niepublicznych – Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego. W 2014 roku do grona sześciu najpopularniejszych w kraju uczelni najczęściej wybieranych przez kandydatów (w przeliczeniu na jedno miejsce, powyżej czterech zgłoszeń kandydatów) na studia stacjonarne pierwszego stopnia i jednolite magisterskie zakwalifikował się na 5. miejscu Uniwersytet Rolniczy – 4,9 kandydata na jedno miejsce.

W 2014 roku uczelnie w Małopolsce opuściło 52,1 tys. absolwentów, z czego 64,1% stanowiły kobiety. Najliczniejszą grupę stanowili absolwenci studiów pierwszego stopnia (54,6%), drugi stopień skończyło

40,6%, natomiast najmniejszą grupę stanowili absolwenci studiów jednolitych magisterskich (4,8%). Najwięcej absolwentów ukończyło wyższe szkoły techniczne (25,1%) oraz Uniwersytet Jagielloński (19,8%).

Na studiach podyplomowych uzupełniało swoją wiedzę 10,4 tys. osób, co pokazuje dalszy spadek (o 42,2%) liczby słuchaczy w porównaniu do najwyższego stanu w 2009 roku (w stosunku do poprzedniego roku spadek o 17,5%). Większość uczestników stanowiły kobiety (68,3%). Najwięcej osób uzupełniało swoją wiedzę w wyższych szkołach technicznych i na uniwersytetach.

Wykres 47. Słuchacze studiów podyplomowych i doktoranckich

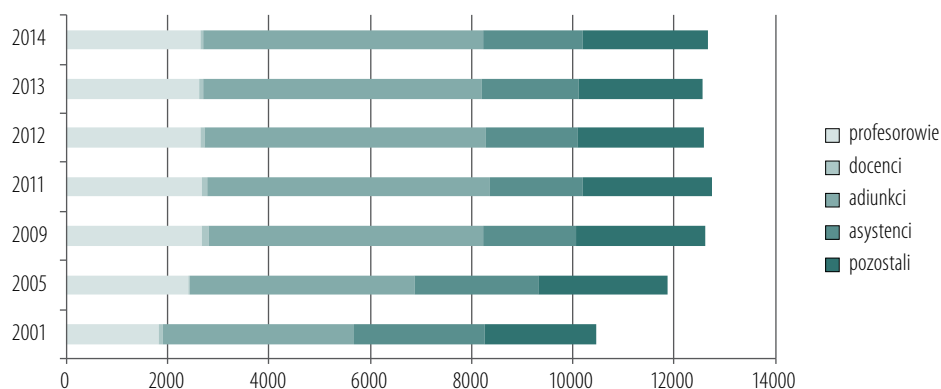
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

1. Do 2005 roku prezentowane były dane o studentach studiów zaocznych, natomiast od 2006 roku – na podstawie ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. nr 164, poz. 1365) dane o studentach studiów zaocznych są zaliczane do szerszej kategorii – studia niestacjonarne, obejmującej dotychczasowe studia wieczorowe, zaoczne i eksternistyczne.
2. Łącznie z cudzoziemcami, a także ze studentami filii oraz zamiejscowych podstawowych jednostek organizacyjnych i zamiejscowych ośrodków dydaktycznych położonych w innych województwach.

Systematycznie rośnie liczba uczestników studiów III stopnia – w 2014 roku na studiach doktoranckich uczyło się 6,8 tys. osób, tj. o 2,3% więcej niż w roku poprzednim. W ciągu 10 lat liczba uczestników studiów doktoranckich wzrosła o ponad połowę.

W Małopolsce zatrudnionych było 12,7 tys. nauczycieli akademickich – po dwóch latach spadku, w 2014 roku zanotowano wzrost o 92 nauczycieli akademickich w stosunku do roku poprzedniego. Najliczniejszą grupę stanowili adiunkci (43,8%) oraz profesorowie (20,9%). Placówki publiczne zatrudniały 90,4% kadry nauczycielskiej. W Małopolsce na 1 nauczyciela akademickiego przypadało średnio 14 studentów, z czego najwyższy wskaźnik odnotowano na uczelniach ekonomicznych (31), a najniższym charakteryzowały się szkoły artystyczne, w których na 1 nauczyciela przypadało 4 studentów. Na małopolskich uczelniach uczą także cudzoziemcy – w 2014 roku zatrudnionych było 218 obcokrajowców z 40 krajów, w tym największą liczbę stanowili nauczyciele akademicy z Ukrainy, Słowacji, Niemiec, Wielkiej Brytanii i Włoch.

Wykres 48. Nauczyciele akademicy w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Małopolskie uczelnie corocznie zajmują wysokie pozycje w rankingach szkół wyższych przygotowywanych przez „Perspektywę” i „Rzeczpospolitą”. W najnowszym rankingu najlepszą uczelnią akademicką w kraju w 2015 roku zostały *ex aequo* Uniwersytet Jagielloński oraz Uniwersytet Warszawski. Corocznie różnice pomiędzy tymi dwoma uczelniami są niewielkie i na przemian sięgają po pierwsze miejsce. Wysokie, 6. miejsce zajęła także Akademia Górniczo-Hutnicza. Należy zaznaczyć jednak, że niektóre z pozostałych małopolskich uczelni, pomimo bardziej odległych miejsc w rankingu ogólnym, zajmują wysokie pozycje w rankingach dla danego typu szkół – ugruntowaną pozycję ma Uniwersytet Pedagogiczny – 1. miejsce wśród uczelni pedagogicznych, Collegium Medicum UJ – 1. miejsce pośród uczelni medycznych, Akademia Wychowania Fizycznego – 1. miejsce wśród akademii wychowania fizycznego oraz Akademia Górniczo-Hutnicza – 3. miejsce pośród uczelni technicznych. W rankingu niepublicznych uczelni magisterskich na najwyższym, 7. miejscu spośród małopolskich uczelni, znalazła się Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego, której przyznano także nagrodę specjalną – *Awans 2015*. W rankingu państwowych wyższych szkół zawodowych najwyżej uplasowała się Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie – na 3. miejscu.

Tabela 36. Miejsca małopolskich uczelni w Rankingu Szkół Wyższych „Perspektywy”

Uczelnia	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Uniwersytet Jagielloński	2	1	1	2	2	1	1	2	1
Akademia Górniczo-Hutnicza	7	8	5	7	6	6	5	6	6
Politechnika Krakowska	32	39	35	30	36	40	39	39	38
Uniwersytet Rolniczy	42	33	41	39	40	33	36	36	39
Uniwersytet Ekonomiczny	29	40	37	41	38	36	40	42	47
Uniwersytet Pedagogiczny	59	48	52	46	42	46	45	45	56

Źródło: Ranking Szkół Wyższych „Perspektywy”

Kultura

Opracowanie: Beata Ciężkowska, Katarzyna Kajdan, Radosław Kuś, Agnieszka Majkowska, Przemysław Piotrowski, Maria Wajda, Mirosława Zięba

podsumowanie

- Dziedzictwo kulturowe Małopolski jest dziedzictwem powszechnie uznawanym i rozpoznawanym, a jednocześnie stanowi mocny wyraz regionalnej tożsamości. Na koniec 2014 roku w wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonej przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ujętych było około 47 300 obiektów, w tym 5 124 obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków nieruchomości. Do rejestru zabytków ruchomych na koniec 2014 roku wpisanych było 31 710 obiektów.
- Małopolska jest regionem o wyjątkowej w skali kraju różnorodności kulturowej społeczności lokalnych o wielowiekowych tradycjach, nacechowanych mocną, odrębną tożsamością kulturową. Pozostałości po dawnych kulturach i narodach stanowią potencjał ważny dla promocji i społeczno-gospodarczego rozwoju regionu. Wśród pierwszych sześciu wpisów na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ogłoszonych w 2014 roku aż połowa pochodziła z terenu Małopolski: szopkarstwo krakowskie, pochod Lajkonika oraz praktyka gry na kozie (dudach podhalańskich).
- Instytucje kultury odgrywają kluczową rolę zarówno w zakresie ochrony i upowszechniania dziedzictwa kulturowego, jak i w kształtowaniu postaw i kompetencji w zakresie kultury i sztuki oraz postaw i kompetencji społecznych. Na koniec 2014 roku Małopolska zajmowała 1. miejsce w kraju pod względem liczby domów i ośrodków kultury (425) oraz galerii i salonów sztuki (64); 2. miejsce pod względem ilości muzeów (116) oraz 3. miejsce pod względem ilości teatrów i instytucji muzycznych (17), bibliotek (948) oraz kin stałych (47).
- O jakości zarządzania władz publicznych zasobami regionalnego dziedzictwa kulturowego świadczy sposób opieki sprawowanej nad posiadanym dziedzictwem (własnymi zabytkowymi zasobami) oraz poziom i jakość systemowego wsparcia ochrony pozostałych dóbr, będących w posiadaniu innych właścicieli i użytkowników zabytków. W 2014 roku z budżetu wszystkich jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa małopolskiego wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 692,57 mln zł, tj. o 16,9% więcej niż w roku poprzednim. Oznacza to kontynuację wzrostowej tendencji z roku 2013, w którym po raz pierwszy od 2010 roku odnotowano wzrost wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego (o 9,2% w stosunku do 2012 roku).

1. Stan kultury w regionie – infrastruktura, oferta, aktywność kulturalna

Pod względem liczby podmiotów prowadzących działalność kulturalną Małopolska utrzymuje się w ścisłej krajowej czołówce. Na koniec 2014 roku w województwie małopolskim funkcjonowało 10,3% ogółu działających w Polsce instytucji prowadzących działalność kulturalną, w tym: 13,7% ogółu muzeów (łącznie z oddziałami), 18,9% galerii i salonów sztuki, 9,9% teatrów i instytucji muzycznych (posiadających własny, stały zespół

artystyczny), 9,7% bibliotek i placówek informacyjno-bibliotecznych (łącznie z filiami), 10,6% domów kultury, ośrodków kultury, klubów i świetlic oraz 10,2% kin stałych. Udział poszczególnych typów instytucji działających w regionie w ich ogólnej liczbie (1 617) pozostał na poziomie 2013 roku. Największy odsetek stanowiły biblioteki i placówki informacyjno-biblioteczne (58,6%), domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice (26,3%), muzea (7,2%), galerie i salony sztuki (4,0%), kina stałe (2,9%) oraz teatry i instytucje muzyczne (1,1%). W liczbie tej ujęto państwowe i samorządowe instytucje kultury oraz pozostałe podmioty działające w obszarze kultury, prowadzone przez osoby prawne, osoby fizyczne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Tabela 37. Wybrane instytucje kultury

Województwo	Ogółem 2013	Ogółem 2014	Muzea wraz z oddziałami	Teatry i instytucje muzyczne posiadające własny, stały zespół artystyczny	Domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice	Biblioteki publiczne z filiami i placówki informacyjno-biblioteczne	Galerie i salony sztuki	Kina stałe
dolnośląskie	1 162	1 166	62	16	298	732	22	36
kujawsko-pomorskie	758	760	31	9	202	484	13	21
lubelskie	961	961	48	7	187	679	9	31
lubuskie	389	387	17	4	71	277	6	12
łódzkie	1 040	1 025	50	10	188	712	43	22
małopolskie	1 637	1 617	116	17	425	948	64	47
mazowieckie	1 792	1 796	120	33	280	1 249	52	62
opolskie	615	613	16	3	222	356	3	13
podkarpackie	1 164	1 183	49	3	360	738	6	27
podlaskie	515	505	28	8	166	283	8	12
pomorskie	786	820	69	13	300	388	24	26
śląskie	1 572	1 560	62	19	369	1 019	39	52
świętokrzyskie	497	500	30	4	135	307	10	14
warmińsko-mazurskie	581	579	30	5	141	373	10	20
wielkopolskie	1 351	1 342	90	12	326	852	17	45
zachodniopomorskie	799	834	26	8	349	415	13	23
Polska	15 619	5 034	844	171	4 019	9 812	339	463

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie (informacja sygnałna *Działalność instytucji kultury w województwie małopolskim w 2014 r.*, Bank Danych Lokalnych)

W 2014 roku liczba wszystkich typów instytucji kultury w Małopolsce zmniejszyła się. Nie były to jednak spadki znaczące. Najmniejszy dotyczył liczby bibliotek (o 7, tj. o 0,7%), co oznacza zatrzymanie tendencji spadkowej w stosunku do lat ubiegłych (w roku 2013 spadek o 19, w roku 2012 – o 14, w roku 2011 – o 25). Proces ten powiązany jest także z formalnymi przekształceniami struktury organizacyjnej lokalnych instytucji kultury i nie jest tożsamy z zanikiem działalności programowej. Liczba muzeów, w porównaniu do roku 2013, kiedy to znacząco wzrosła liczba tych instytucji (o 11), w roku 2014 nieznacznie się zmniejszyła (o 2). Liczba domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, po wzroście w roku 2012 (o 14), który częściowo zniwelował skokowy spadek tych instytucji w roku 2011 (o 64), w 2014 roku nieznacznie zmniejszyła się (o 5). Liczba teatrów i instytucji muzycznych, galerii i salonów sztuki oraz kin stałych na przestrzeni ostatnich 5 lat utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Stan ilościowy formalnych instytucji kultury uzależniony jest corocznie od różnych zmian formuł organizacyjnych, przekształceń i powiązań w nowe podmioty.

Tabela 38. Podmioty prowadzące działalność kulturalną w Małopolsce

Typ instytucji	2003	2005	2007	2009	2011	2013	2014
muzea wraz z oddziałami	103	104	106	111	112	119	116
teatry i instytucje muzyczne posiadające własny, stały zespół artystyczny	21	20	19	22	15	18	17
domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice	479	489	492	480	416	430	425
biblioteki publiczne wraz z filiami i placówki informacyjno-biblioteczne	1154	1059	1051	1016	988	955	948
galerie i salony sztuki	71	66	63	69	66	66	64
kina stałe	53	49	47	43	46	49	47
ogółem	1881	1787	1778	1741	1643	1637	1617

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie (informacja sygnałna *Działalność instytucji kultury w województwie małopolskim w 2014 r.*, Bank Danych Lokalnych)

W 2014 roku nadal zdecydowana większość instytucji należała do sektora publicznego (rozumianego jako administracja rządowa i samorządowa): 96,2% domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic, 81,9% muzeów, 76,4% bibliotek (pozostałe to biblioteki naukowe, fachowe, pedagogiczne, fachowo-beletrystyczne, ośrodki informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej oraz biblioteki towarzystw naukowych). W porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się ilość prywatnych teatrów (z 11,1% do 23,5%), natomiast zmniejszyła się kin prywatnych (z 49,0% do 38,3%). Zmniejszyła się również liczba prywatnych galerii i salonów sztuki (z 53% do 48,4%), która po raz pierwszy od kilku lat była mniejsza niż liczba galerii i salonów sztuki należących do sektora publicznego¹.

Instytucje kultury odgrywają kluczową rolę w kształtowaniu kompetencji z zakresu świadomości i ekspresji kulturalnej w oparciu o zasoby kultury i dziedzictwa kulturowego. Ważne jest wzmacnianie ich potencjału poprzez dalsze wsparcie procesu przemian tych miejsc w nowoczesne, mocno osadzone w kontekście lokalnym i społecznym, kształtujące postawy kreatywne centra dostępu do wiedzy i kultury oraz lokalne ośrodki życia społecznego.

więcej informacji

Szczegółowe dane na temat działalności instytucji kultury w 2014 roku w informacji sygnałnej Urzędu Statystycznego w Krakowie *Działalność instytucji kultury w województwie małopolskim w 2014 r.*, lipiec 2014

więcej informacji

Podstawą działań w obszarze kształtowania kompetencji kulturowych i kreatywnych jest założenie, że równie dobrą, co nowoczesna szkoła, metodą rozwijania kreatywności, otwartości, inicjatywności i przedsiębiorczości, świadomości i ekspresji kulturalnej oraz talentów i wiedzy humanistycznej jest uczestnictwo w kulturze. Zainicjowany przez Województwo Małopolskie w 2012 roku program *Bon Kultury* dynamicznie się rozwija. Liczba instytucji biorących udział w programie zwiększyła się z 7 w 2012 roku do 17 w roku 2014. Podobnie liczba propozycji programowych: z 22 do 60 oraz liczba przeprowadzonych zajęć: z 977 do 2 123. Przeszło dwukrotnie zwiększyła się także liczba osób korzystających z oferty *Bonu Kultury*: z początkowych 20,9 tys. do 44,0 tys. w roku 2014. Więcej na www.bonkultury.pl

1. *Działalność instytucji kultury w województwie małopolskim w 2014 r.*, Informacja sygnałna Urzędu Statystycznego w Krakowie, lipiec 2014.

Pod względem ilości osób korzystających z oferty instytucji kultury Małopolska od lat wyróżnia się na tle kraju ilością osób zwiedzających muzea. W 2014 roku małopolskie muzea odwiedziło 8,04 mln osób, o 362,02 tys. więcej niż w 2013 roku. Podobnie jak w roku poprzednim, zwiedzający muzea w województwie małopolskim stanowili 26,3% ogółu zwiedzających tego typu instytucje w Polsce. Wynika to zarówno z dużej liczby instytucji muzealnych w regionie (2. miejsce w kraju), dysponujących ciekawymi zbiorami oraz interesującą ofertą wystawienniczą i edukacyjną, jak również z faktu, iż miejsca takie jak Zamek Królewski na Wawelu, Kopalnia Soli „Wieliczka” czy Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau przyciągają, poza mieszkańcami regionu, wielu turystów (w 2014 roku odpowiednio: 1,3 mln, 1,3 mln oraz 1,5 mln zwiedzających).

— więcej informacji

Potwierdzeniem wysokiej jakości działalności małopolskich muzeów są nagrody w Konkursie na Wydarzenie Muzealne Roku Sybilla 2014. Konkurs pod patronatem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizuje Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów. O to prestiżowe wyróżnienie, będące najwyższą formą uznania osiągnięć w polskim muzealnictwie, w XXXV edycji konkursu ubiegało się ponad 230 projektów muzealnych z całego kraju. W 11 kategoriach przyznano 8 nagród i 23 wyróżnienia. Wśród nagrodzonych lub wyróżnionych znalazły się także małopolskie instytucje.

Za najlepszą wystawę etnograficzną uznano ekspozycję Muzeum Etnograficznego im. Seweryna Udzieli w Krakowie: *Spotkanie. Drzeworyty ludowe z kolekcji Józefa Gwalberta Pawlikowskiego zachowanej we Lwowie*. W kategorii wystawy przyrodnicze i techniczne nagrodę otrzymało Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie za wystawę *Poszerzenie oferty Ogrodu Doświadczeń im. Stanisława Lema o nowe przestrzenie edukacji przyrodniczej*.

Publikacja Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha: *Arcydzieła sztuki japońskiej w kolekcjach polskich / Masterpieces of Japanese Art In Polish Collections* zwyciężyła w kategorii publikacje. W kategorii digitalizacja i nowe technologie wyróżniono Muzeum Narodowe w Krakowie za projekt *Digitalizacja w Muzeum Narodowym w Krakowie*.

Wyróżnienie w kategorii inwestycje otrzymał projekt Muzeum Historycznego Miasta Krakowa: *Modernizacja obiektu Pałac pod Krzysztofory głównej siedziby Muzeum Historycznego*.

Więcej informacji na <http://konkurssybilla.nimoz.pl/>

Oprócz wysokiego wskaźnika liczby zwiedzających muzea w Małopolsce na 1 tys. mieszkańców (300% średniej krajowej) powyżej średniej krajowej kształtują się także wskaźniki dla wszystkich pozostałych typów instytucji kultury, w tym po raz pierwszy od dwóch lat wskaźnik liczby widzów w kinach (103,0%).

Tabela 39. Odbiorcy oferty instytucji kultury na 1 tys. mieszkańców

Typ instytucji	2013			2014		
	Polska	Małopolska	Udział Małopolski w odbiorcach	Polska	Małopolska	Udział Małopolski w odbiorcach
muzea wraz z oddziałami	754	2 287	303,3%	795	2 389	300,4%
teatry i instytucje muzyczne ²	298	307	103,1%	319	337	105,6%
domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice	990	1 176	118,8%	1 047	1 203	114,9%
biblioteki publiczne wraz z filiami i placówki informacyjno-biblioteczne	214	276	129,0%	206	256	124,6%
galerie i salony sztuki	118	224	190,7%	132	464	351,6%
kina	959	839	87,5%	1 066	1 098	103,0%
ogółem	3 332	5 109	153,3%	3 565	5 748	161,2%

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie (informacja sygnałna *Działalność instytucji kultury w województwie małopolskim w 2014 r.*, Bank Danych Lokalnych)

2. Dane według siedziby. Wskaźnik Banku Danych Lokalnych według miejsca prezentacji wynosi odpowiednio: 2012: 2013: Polska – 298 / Małopolska – 270 (90,8%); 2014: Polska – 319 / Małopolska – 345 (108,3%).

Dostęp do kultury uwarunkowany jest jakością i różnorodnością oferty w zakresie kultury i sztuki, ale także gęstością sieci instytucji kultury oraz jakością infrastruktury kultury. Dzięki projektom inwestycyjnym, realizowanym w znacznej mierze przy wsparciu środków europejskich, poprawia się dostęp do oferty kulturalnej w regionie.

Ważnym wydarzeniem 2014 roku było otwarcie (12 września) Ośrodka Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka w Krakowie. Przy ul. Nadwiślańskiej powstała wielofunkcyjna instytucja kultury, w skład której wchodzi: nowoczesne centrum wystawiennicze, centrum teatralno-konferencyjne, nowoczesny ośrodek dokumentacji historii teatru i sztuki wizualnej, czytelnia–biblioteka–księgarnia oraz magazyn. Nowoczesna budowla z betonu i stali – gmach w formie mostu przerzuconego nad zabytkową elektrownią – stała się ikoną architektoniczną Krakowa. Świadczą o tym między innymi liczne nagrody. W ramach VIII edycji konkursu *Życie w architekturze* Cricoteka otrzymała nagrodę jako *Najlepszy Budynek Użyteczności Publicznej*. Nagrodę przyznano za „połączenie architektonicznych wymogów piękna, użytkowości i śmiałości konstrukcyjnej z rzeźbiarską, autonomiczną formą, w której na wielu płaszczyznach można odczytać kantorowskie odniesienia”. Cricoteka otrzymała także Grand Prix Nagrody Architektonicznej tygodnika *Polityka* 2014. Kolejne wyróżnienia to: tytuł Lidera Małopolski 2014 za „twórcze połączenie potencjału historycznego budynku i sztuki współczesnej”, Nagroda Roku 2014 oraz Nagroda Stowarzyszenia Architektów Polskich za najlepszy obiekt architektoniczny wzniesiony ze środków publicznych w 2014 roku. W październiku (16–17) 2014 roku miało miejsce drugie wielkie otwarcie – działalność rozpoczęło Centrum Kongresowe ICE Kraków. ICE Kraków to ponad 36 tys. m² przestrzeni konferencyjnych, sala audytoryjna na 2 tys. osób oraz wielofunkcyjne foyer przystosowane między innymi do organizacji wystaw, stoisk sponsorskich i ekspozycyjnych.

Nowe przestrzenie kultury zyskał nie tylko Kraków. 9 kwietnia 2014 roku otwarto wystawę stałą w Muzeum Dom Rodzinny Ojca Świętego Jana Pawła II w Wadowicach. Jest to pierwsza kompleksowa wystawa narracyjna o Janie Pawle II w Polsce, w pełni nowoczesna, multimedialna i interaktywna. Autorski projekt pracowni Kłaput Project (twórców między innymi ekspozycji Muzeum Powstania Warszawskiego) zrealizowany został na kilku poziomach: biograficznym, edukacyjnym, bazującym na pismach Jana Pawła II oraz na poziomie religijnym. Wystawa podzielona jest na strefy, w których kolejno prezentowane są – poprzez różnorodne formy przekazu – poszczególne etapy życia Jana Pawła II i jego pontyfikatu. Głównymi elementami wystawy są pamiątki po Karolu Wojtyśle w scenarii wielkoformatowych fotografii i urządzeń multimedialnych. Częścią wystawy jest trzypokojowe mieszkanie Wojtyłów, w którym urodził się i wychowywał Karol Wojtyła. Wystawa cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem wśród zwiedzających. W 2014 roku odwiedziło ją blisko 250 tys. osób z 94 krajów świata.

— case study

W Polsce z roku na rok odnotowuje się spadek liczby bibliotek i placówek informacyjno-bibliotecznych. Jednocześnie w ciągu ostatnich lat (między innymi w wyniku realizacji *Programu Rozwoju Bibliotek* oraz *Programu Wieloletniego KULTURA+, Priorytet Biblioteka+*) biblioteki w istotny sposób zmieniły swoją ofertę i sposób działania. Stają się naturalnymi miejscami społecznymi, pełniąc w coraz większym stopniu funkcję miejsca spotkań – przyjaznego, otwartego i wspierającego, łączącego zalety przestrzeni prywatnej i publicznej. Zmiany te są widoczne w czterech głównych wymiarach: przestrzeń, pracownicy, sposób funkcjonowania i organizacja pracy oraz oferta. Ta ostatnia stopniowo wzbogacana jest o działania związane z nowoczesnymi technologiami i animacją społeczną. Obserwuje się rosnące zainteresowanie ofertą bibliotek wśród seniorów, dzieci z gorzej sytuowanych rodzin i osób poszukujących pracy. Modernizacji bibliotek i rozwojowi niekanonicznych pól ich aktywności poświęcony jest program *Biblioteka+*. W Małopolsce realizowany jest on dwutorowo: do ministerialnego programu realizowanego przez Instytut Książki Województwo Małopolskie wdrożyło kompatybilny moduł *Małopolska Biblioteka+*, wspierający instytucje w uzupełnieniu ich wkładu własnego. W 2014 roku, w ramach czwartej edycji konkursu, Województwo Małopolskie kwotą 730,00 tys. zł dofinansowało 10 projektów. Ogółem w latach 2011–2014 ze środków rządowych kwotą 15,5 mln zł dofinansowano 25 bibliotek w regionie, a w ramach *Małopolskiej Biblioteki+* z budżetu Województwa Małopolskiego kwotą 2,12 mln zł wsparło 18 spośród nich.

23 sierpnia 2014 roku otwarto Muzeum Pienińskie im. Józefa Szalaya w Szlachtowej, oddział Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu. Nowa siedziba Muzeum Pienińskiego znajduje się przy szlaku turystycznym Szczawnica-Jaworki, prowadzącym do wąwozu Homole. W budynku byłej strażnicy Straży Granicznej stworzono dynamiczną ekspozycję ukazującą historię regionu pienińskiego od pradziejów do pierwszej połowy XX wieku i bogatą kulturę materialną pogranicza etnograficznego pienińsko-spisko-łemkowskiego. Trzy przestrzenie ekspozycyjne złożone są z kilkunastu stref tematycznych z zakresu archeologii, sztuki, etnografii i historii, opowiadających o kulturze i dziejach regionu. Poprzedza je galeria rzeki Dunajec i pasma Pienin.

Istotnym elementem wspierania sektora pozarządowego w regionie są organizowane przez Województwo Małopolskie – podobnie jak przez wszystkie jednostki samorządu terytorialnego – otwarte konkursy ofert na realizację zadań publicznych w dziedzinie kultury. Samorząd Województwa Małopolskiego prowadzi te konkursy pod nazwami Mecenat Małopolski oraz Mecenat Małopolski Plus. W 2014 roku dofinansowano 214 projektów (na 541 złożonych ofert), przeznaczając na ten cel 4,07 mln zł (o 1,19 mln więcej niż w roku 2013). Podobnie jak w 2014 roku najbardziej aktywne w pozyskiwaniu środków były podmioty z Krakowa (na 235 złożonych ofert dofinansowano 83 projekty o łącznej wartości wsparcia w wysokości 2,37 mln zł). Ilość ofert składanych przez podmioty w pozostałych powiatach nie przekroczyła 25 ofert na powiat. O dofinansowanie nie ubiegały się podmioty z terenu powiatu suskiego.

W dziedzinie przemysłów kreatywnych silnie akcentowany jest rozwój potencjału filmowego w regionie. W 2014 roku w ramach Regionalnego Funduszu Filmowego – wspólnego konceptu Województwa Małopolskiego i Gminy Miejskiej Kraków – przeprowadzono VI Konkurs na Wspieranie Produkcji Filmowej – kwotą 983,50 tys. zł wsparto 9 produkcji filmowych. Aktywnie działa Krakow Film Commission. W grudniu 2014 roku odbyła się premiera filmu *Pani z przedszkola* w reż. Michała Krzyształowicza, nagrodzonego w V edycji konkursu. Współfinansowany przez Województwo Małopolskie w ramach Regionalnego Funduszu Filmowego film *Pod Mocnym Aniołem* w reż. Wojciecha Smarzewskiego (producent Jacek Rzehak) został w 2014 roku uhonorowany szeregiem nagród. W ramach konkursu Trzy Korony – Małopolska Nagroda Filmowa nagrodzono trzy scenariusze filmu fabularnego (pierwsza nagroda przypadła Katarzynie Januszewskiej za scenariusz pt. *Raczy Król*) oraz jeden scenariusz filmu dokumentalnego (Jana Polewki pt. *Sekret Przekroju*). Wyróżnienie trafiło do rąk Aleksandry Czerneckiej za scenariusz pt. *Po co gada pies*. Wszystkie scenariusze związane są z Małopolską tematyką lub miejscem akcji (łączna pula nagród wyniosła 105,00 tys. zł). W ramach programu Filtoteka Małopolska w 2014 roku Województwo Małopolskie poprzez zakup usług promocyjnych kwotą 300 tys. zł wsparto 31 produkcji filmowych³. Rozwija się Małopolska Sieć Kin Cyfrowych (na koniec 2014 roku do sieci należało 18 kin w 10 miastach regionu⁴). Bogaty jest również program festiwali filmowych.

— więcej informacji

W 2014 roku zainaugurowano projekt Forum dla kultury. Małopolska. Forum to idea spotkania się tych wszystkich, dla których kultura jest ważna. Pierwsze Forum pod hasłem Rajski ogród kultury miało miejsce 20–21 października 2014 roku w Małopolskim Ogrodzie Sztuki oraz Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej. Program edycji w 2014 roku został zbudowany w obrębie trzech obszarów, pomiędzy którymi tworzy się współczesna kultura: etosu – ekonomii, dziedzictwa – interpretacji oraz konkurencji – współpracy. Ich uzupełnienie stanowiło spotkanie poświęcone rozwojowi sektora audiowizualnego w Polsce, w którym uczestniczyli samorządowcy i pracownicy regionalnych funduszy filmowych oraz producenci filmowi. W spotkaniach odbywających się w ramach Forum uczestniczyło blisko 400 osób, w tym twórcy, artyści, animatorzy, menedżerowie, ludzie mediów, przedsiębiorcy i samorządowcy. Organizatorami Forum były: Samorząd Województwa Małopolskiego, Małopolski Instytut Kultury oraz Krakowskie Biuro Festiwalowe.

Więcej informacji na www.forumdlakultury.malopolska.pl

3. <http://bip.malopolska.pl/umwm/Article/get/id,889527.html>.

4. <http://www.film-commission.pl/maeopolska-siea-kin-cyfrowych.html>; <http://www.mskc.pl>.

2. Dziedzictwo kulturowe

– stan zachowania, zarządzanie i wykorzystanie potencjału dziedzictwa

Małopolska posiada unikatowe dziedzictwo kultury materialnej i niematerialnej, stanowiące strategiczny zasób, będący jednym z głównych obszarów decydujących o przewadze konkurencyjnej regionu. Elementem tego zasobu są liczne zabytki o wysokiej randze historycznej i jakości artystycznej. Na koniec 2014 roku w wojewódzkiej ewidencji zabytków prowadzonej przez Małopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków ujętych było około 47 300 obiektów, w tym 5 124 obiekty wpisane do wojewódzkiego rejestru zabytków nieruchomości. W 2014 roku z rejestru zabytków nieruchomości skreślono 6 obiektów. Do rejestru zabytków ruchomych na koniec 2014 roku wpisanych było 31 710 obiektów⁵.

Małopolska jest regionem o wyjątkowym w skali kraju zróżnicowaniu etnograficznym – wyróżnia się kilkanaście regionów etnograficznych różniących się od siebie gwarą, strojem, muzyką, obrzędami i lokalnymi zwyczajami⁶. Niematerialne dziedzictwo kulturowe Małopolski, świadczące o dawnej wielokulturowości i wielowyznaniowości tych ziem, tworzy bezcenną tkankę kulturową, która umożliwia istnienie różnorodnych grup i środowisk oraz określa wyznawane przez nie wartości, w tym także stosunek do dziedzictwa materialnego, nadając mu kontekst i znaczenie. Wśród wielu przejawów niematerialnego dziedzictwa kulturowego Małopolski, trzy: szopkarstwo krakowskie, pochod Lajkonika oraz praktyka gry na kozie (dudach podhalańskich) zostały wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Wśród pierwszych sześciu wpisów, ogłoszonych w 2014 roku, oprócz małopolskich zwyczajów znalazły się także: rusznikarstwo artystyczne i historyczne – wyroby według tradycyjnej szkoły cieszyńskiej, flisackie tradycje w Ulanowie, procesja Bożego Ciała w Łowiczu oraz język esperanto jako nośnik kultury esperanckiej.

— więcej informacji

W 2011 roku Polska ratyfikowała Konwencję UNESCO o ochronie niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Celem jest ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego, rozumiana jako identyfikacja, dokumentacja, badanie, zachowanie, zabezpieczenie, promowanie i przekazywanie następnym pokoleniom.

Czym jest niematerialne dziedzictwo kulturowe?

W rozumieniu Konwencji dziedzictwo niematerialne to tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego; sztuki widowiskowe; zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne; wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata; rzemiosło tradycyjne. Niematerialne dziedzictwo daje podstawę do określania własnej tożsamości poszczególnym osobom i całym grupom społecznym, narodowym, etnicznym, religijnym. Jego świadomość przyczynia się do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz staje się źródłem inspiracji dla ludzkiej kreatywności.

Krajowa lista niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Opracowany przez Narodowy Instytut Dziedzictwa *Krajowy program ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego* zakłada prowadzenie *Krajowej listy niematerialnego dziedzictwa kulturowego*. Elementy niematerialnego dziedzictwa kulturowego wpisane na listę krajową mogą być następnie zgłaszane do wpisu na listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego ludzkości prowadzoną przez UNESCO.

Więcej informacji na www.niematerialne.nid.pl/aktualnosci

Zgodnie z art. 87. ust. 1. ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, *zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres 4 lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.*

5. Dane wg Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków.

6. Szerzej o regionach etnograficznych w Małopolsce: *Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014–2017*, uchwała Sejmiku Województwa Małopolskiego nr LI/822/14 z dnia 26 maja 2014 r., pkt 2.2.1.

Uchwałą nr LI/822/14 z dnia 26 maja 2014 roku Sejmik Województwa Małopolskiego przyjął *Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014–2017*. Program obejmuje obszar województwa małopolskiego w jego administracyjnych granicach i stanowi naturalną kontynuację dwóch wcześniejszych dokumentów programowych (na lata 2005–2009 i 2010–2013).

Wojewódzki program opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014–2017 wskazuje cele, priorytety i kierunki działań określone w wyniku przeprowadzonej, aktualnej analizy zasobu dziedzictwa kulturowego w regionie. Decydujący wpływ na wybór priorytetów i działań miała ocena stanu zachowania krajobrazu kulturowego, analiza zagrożeń oraz występujących tendencji i problemów, które dotyczą szeroko pojętej ochrony przestrzeni kulturowej. W dokumencie wyznaczono priorytety i działania o charakterze inspirującym, które powinny być realizowane i podejmowane przez różne podmioty i instytucje zarządzające regionalnym dziedzictwem kulturowym, a także przez prawnych opiekunów zabytków.

Narzędziami nadzoru konserwatorskiego oraz kontroli opieki nad zabytkami, dotyczącymi każdego rodzaju zabytku wpisanego do rejestru zabytków, są pozwolenia lub postanowienia konserwatorskie⁷ oraz wymóg uzgodnienia dokumentacji konserwatorskiej, budowlanej lub projektowej. Zadania te realizuje Wojewódzki Konserwator Zabytków. W 2014 roku wydano 2 219 opinii i zaleceń konserwatorskich oraz 2 253 pozwolenia i postanowienia konserwatorskie, w tym 1 206 dotyczących zabytków nieruchomości, 92 – zabytków ruchomych. Spadek liczby opinii i zaleceń konserwatorskich oraz pozwoleń i postanowień konserwatorskich (odpowiednio o 76,7% i 41,3% w stosunku do 2013 roku) może być wynikiem zmniejszenia aktywności inwestycyjnej w zakresie prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach w związku z wygaszaniem programów europejskich na lata 2007–2014. Uruchomienie naborów w ramach programów na lata 2014–2020 powinno wywołać wzrost aktywności właścicieli/użytkowników obiektów zabytkowych i podejmowanie większej ilości działań konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tych obiektach.

Właściwie sprawowanej ochronie nad zabytkami w regionie sprzyja dobra kondycja finansowa jednostek samorządu terytorialnego, które mogą – zgodnie z zapisami ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami – udzielać właścicielom i opiekunom prawnym zabytków wsparcia finansowego (w formie dotacji), przeznaczanego na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane obiektów wpisanych do rejestru zabytków, oraz same utrzymywać w dobrym stanie technicznym posiadane zabytkowe własności, głównie nieruchomości. W 2014 roku gminy wraz z miastami na prawach powiatu oraz powiaty z terenu województwa małopolskiego zagwarantowały w swoich budżetach środki finansowe na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami w łącznej wysokości 26,33 mln zł⁸. Województwo Małopolskie przeznaczyło na ten cel środki w wysokości 3,83 mln zł. Łączna wartość środków finansowych przeznaczanych przez małopolskie samorządy na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami wyniosła 30,16 mln zł i była o 24,9% większa niż w roku 2013. Znaczna część tych środków została przeznaczona – w formie dotacji – na wsparcie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych prowadzonych przy zabytkach położonych na terenie województwa małopolskiego. W roku 2014 w ramach konkursu pn. *Ochrona zabytków Małopolski* Województwo Małopolskie dofinansowało 131 projektów (na 171 złożonych ofert), przeznaczając na ten cel 3,50 mln zł. Podobnie jak w roku 2013, najbardziej aktywne w pozyskiwaniu środków były podmioty z powiatu gorlickiego (aktywność ta przełożyła się na wysokość dotacji: na 34 złożone oferty dofinansowano 30 projektów o łącznej wartości wsparcia w wysokości 655,00 tys. zł), a także z powiatu nowosądeckiego, tarnowskiego, krakowskiego, miasta Krakowa oraz powiatów brzeskiego i bocheńskiego (10 lub więcej złożonych ofert). Jednocześnie w konkursach pn. *Mecenat Małopolski* oraz *Mecenat Małopolski Plus* z budżetu Województwa Małopolskiego w 2014 roku udzielono dotacji w łącznej wysokości 4,07 mln zł na realizację 214 projektów związanych między innymi z funkcjonowaniem i doposażeniem zespołów regionalnych oraz upowszechnianiem regionalnej tradycji i folkloru.

— więcej informacji

Z *Wojewódzkim programem opieki nad zabytkami w Małopolsce na lata 2014–2017* można zapoznać się na www.malopolskie.pl/Kultura/Ochrona_zabytkow/?id=2288

7. Od 2011 r., zgodnie z zapisami rozporządzenia MKiDN z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 165, poz. 987) – WKZ wydaje dwie formy decyzji akceptujących programy postępowania konserwatorskiego i projekty robót przy zabytkach – pozwolenia i postanowienia.

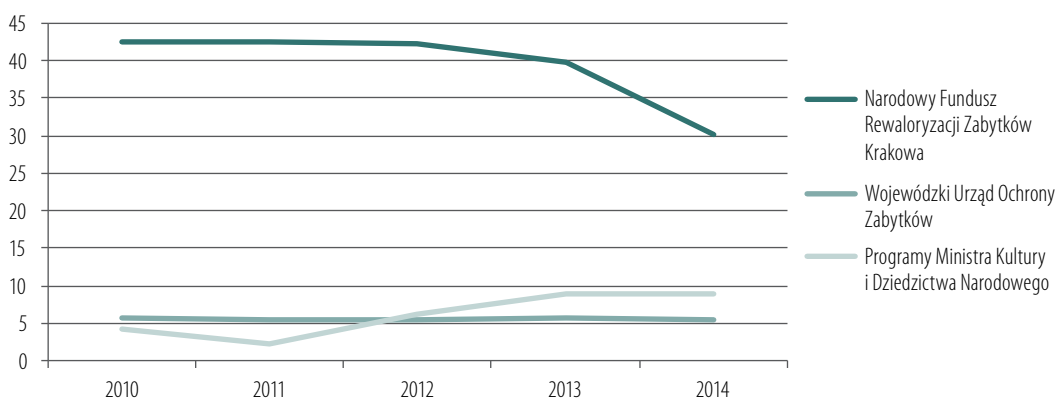
8. Wykonanie na 31.12.2014 r. w dziale 921 Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, rozdział 92120 Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami, na podstawie danych RIO.

więcej informacji

W 2014 roku odbyła się pierwsza edycja Międzynarodowych Małopolskich Spotkań z Folklorem. Ideą festiwalu jest promocja dziedzictwa kulturowego regionu, przy jednoczesnym ukazaniu piękna różnorodności kultur etnicznych z całego świata. Podczas koncertów w Myślenicach, Miechowie i Wygiełzowie zaprezentowało się blisko 350 artystów z różnych zakątków świata: Meksyku, Kolumbii, Tajwanu, Chin, Gruzji, Bułgarii, Turcji, Ukrainy, Polski, Czech, a nawet Ghany. Wydarzenie finansowane jest przez Województwo Małopolskie i Gminę Myślenice. Więcej informacji na <http://festival.myslenice.pl/>

Małopolska w skali kraju jest jedynym regionem wyróżnionym specjalnym finansowym wsparciem przeznaczanym bezpośrednio z budżetu Kancelarii Prezydenta RP na ochronę dziedzictwa kulturowego stolicy regionu. W 2014 roku w ramach Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa kwotą 30,16 mln zł dofinansowano realizację 170 projektów dotyczących działań konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych na terenie Krakowa. Znaczące środki na ochronę zabytków w regionie pochodziły także z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków – kwotą 5,50 mln zł dofinansowano 90 projektów. Z programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego dofinansowanie uzyskało 38 projektów z Małopolski, a łączna wartość wsparcia wyniosła 8,83 mln zł⁹.

Wykres 49. Wysokość dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych położonych na terenie województwa małopolskiego, udzielonych ze środków NFRZK, WUOZ w Krakowie oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (w mln zł)

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM, na podstawie danych SKOZK, WUOZ w Krakowie oraz Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Spadek wartości dofinansowania w ramach Narodowego Funduszu Rewaloryzacji Zabytków Krakowa związany jest ze zmianą modelu podziału rządowych funduszy na ochronę zabytków i przesunięciem części środków do puli konkursu programowego, ogólnie dostępnego, prowadzonego przez resort kultury i dziedzictwa narodowego.

3. Finansowanie kultury

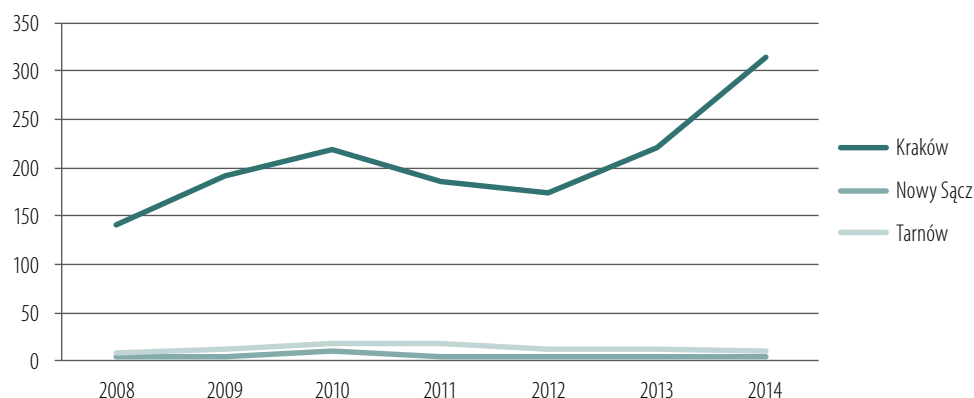
Nakłady na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego stanowią corocznie znaczącą część budżetów jednostek samorządu terytorialnego. W 2014 roku z budżetów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego z terenu województwa małopolskiego wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego (w dziale 921 *Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego*) wyniosły 692,57 mln zł, tj. o 16,9% więcej niż w roku poprzednim. Oznacza to kontynuację wzrostowej tendencji z roku 2013, w którym po raz pierwszy od 2010 roku odnotowano wzrost wydatków jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego (o 9,2% w stosunku do 2012 roku).

9. http://www.malopolskie.pl/Kultura/Ochrona_zabytkow/?id=2286.

Wykres 50. Wydatki województwa, gmin i powiatów (bez miast na prawach powiatu) w dziale 921 *Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego* (w mln zł)

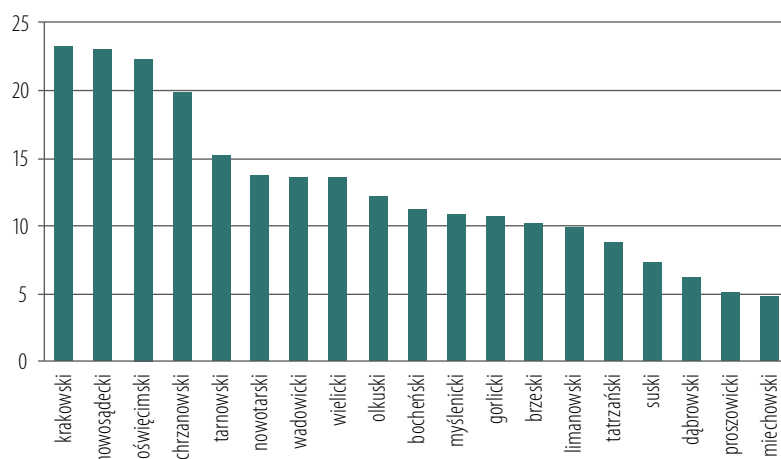
Źródło: Opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM, na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

W porównaniu do roku 2013 wydatki samorządów gminnych (bez miast na prawach powiatu) w 2014 roku wzrosły o 9,3%. W Krakowie wskaźnik ten wyniósł 142,8%, w Tarnowie 85,7% w Nowym Sączu 96,8%. Wydatki powiatów od roku 2011 utrzymują się na porównywalnym poziomie. Po raz pierwszy od 2011 roku spadła wartość środków budżetu Województwa Małopolskiego przeznaczanych na kulturę i ochronę dziedzictwa kulturowego (o 10,7% mniej niż w roku 2013). Tendencja ta wynika z zakończenia kosztownych zadań o charakterze inwestycyjnym.

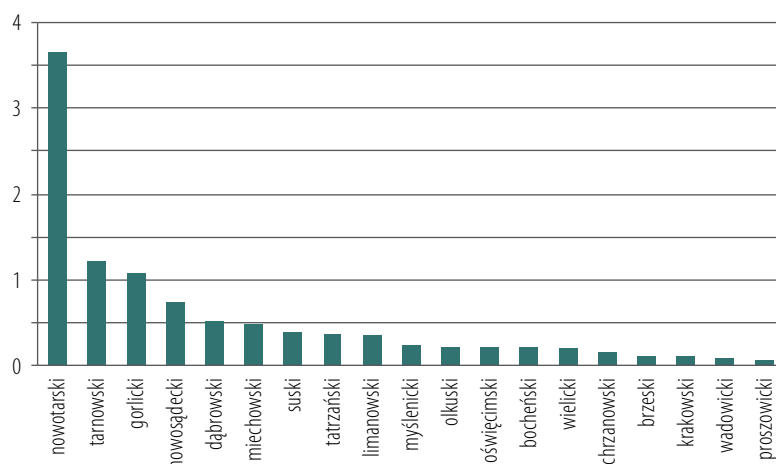
Wykres 51. Wydatki miast na prawach powiatu w dziale 921 *Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego* (w mln zł)

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Spośród gmin, które w 2014 roku wydatkowały środki w dziale 921 *Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego*, największe środki przeznaczyła na ten cel Gmina Miejska Kraków (315,36 mln zł). Znaczne kwoty (powyżej 5,00 mln zł) uwzględniały też budżety Tarnowa (10,10 mln zł), Oświęcimia (9,15 mln zł), Chrzanowa (7,71 mln zł), Wieliczki (6,54 mln zł), Bochni (5,67 mln zł), Trzebini (5,62 mln zł), Skawiny (5,60 mln zł), Olkusza (5,59 mln zł), Niepołomic (5,41 mln zł), Zakopanego (5,20 mln zł) oraz Nowego Sącza (5,13 mln zł). Wśród powiatów na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego największe środki (powyżej 1,00 mln zł) przeznaczyły: powiat nowotarski (3,66 mln zł), powiat tarnowski (1,21 mln zł) oraz powiat gorlicki (1,08 mln zł).

Wykres 52. Wydatki samorządów gmin (bez miast na prawach powiatu) w dziale 921 *Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego* w 2013 r. (w mln zł)

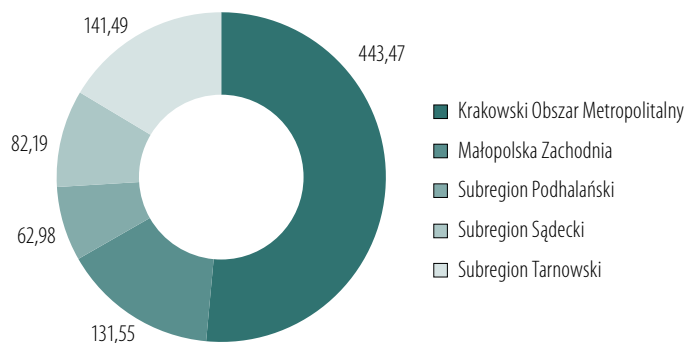
Źródło: Opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM, na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 53. Wydatki powiatów w dziale 921 *Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego* w 2013 r. (w mln zł)

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM, na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wśród środków na kulturę oraz ochronę i opiekę nad zabytkami znaczącą rolę odgrywają fundusze europejskie, zasilające budżety wielu projektów z zakresu ochrony dziedzictwa, poprawy ładu przestrzennego, budowy nowej infrastruktury kultury i szkolnictwa artystycznego oraz nieinwestycyjne przedsięwzięcia kulturalne i artystyczne. Oprócz dwóch głównych źródeł dofinansowania, tj. Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007–2013 oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007–2013, programami, w ramach których zapewniono możliwość wsparcia projektów w obszarze kultury i dziedzictwa kulturowego, były: Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka na lata 2007–2013, Działanie 2.1 *Rozwój współpracy transgranicznej w zakresie turystyki* oraz Działanie 2.2 *Ochrona dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego*; Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka na lata 2007–2013, Priorytet VI. *Polska gospodarka na rynku międzynarodowym*, Działanie 6.4 *Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym*; Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy na lata 2004–2009, Priorytet 3. *Ochrona kulturowego dziedzictwa europejskiego*, a także współfinansowane ze środków MF EOG i NMF programy na lata 2009–2014: *Promowanie różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego* oraz *Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego*; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, Oś 3. *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej*, Działanie *Odnowa i rozwój wsi*.

Wykres 54. Wartość dofinansowania projektów w obszarze kultury, dziedzictwa kulturowego i przemysłów czasu wolnego¹⁰ w ramach MRPO 2007–2013 i POiŚ 2007–2013, w podziale na subregiony (w mln zł) – stan na 31.12.2014 r.

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMWM na podstawie danych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego¹¹

Na koniec 2014 roku zostało zrealizowanych lub było w trakcie realizacji 176 projektów w obszarze kultury, dziedzictwa kulturowego i przemysłów czasu wolnego, które otrzymały wsparcie w ramach MRPO 2007–2013 oraz POiŚ 2007–2013. Łączna wartość tych projektów wynosiła 1 426,93 mln zł, łączna wartość dofinansowania – 869,67 mln zł.

10. Uwzględniono projekty realizowane w ramach następujących tematów priorytetów: *Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego, Rozwój infrastruktury kulturalnej, Inne wsparcie dla poprawy usług kulturalnych oraz Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich.*

11. https://www.funduszeuropejskie.2007-2013.gov.pl/NaborWnioskow/listabeneficjentow/Strony/Lista_beneficjentow_FE_311214.aspx.

Rozdział VII

Kultura fizyczna

Opracowanie: Andrzej Hyży

podsumowanie

- W roku 2014 z budżetów jednostek samorządów terytorialnych województwa małopolskiego na kulturę fizyczną wydatkowano kwotę w wysokości ok. 345,5 mln zł.
- W ramach Wieloletniego Programu Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Małopolskiego w 2014 roku skierowano do dofinansowania 25 inwestycji na kwotę ponad 6,5 mln zł.

1. Rozwój infrastruktury sportowej

Województwo Małopolskie systematycznie wspiera rozwój infrastruktury sportowej. Inwestorzy korzystają między innymi ze środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej w ramach *Wieloletniego Programu Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Małopolskiego*. Corocznie, w ramach tego programu, Sejmik Województwa Małopolskiego kieruje do dofinansowania zadania zgłoszone przez samorządy szczebla powiatowego i gminnego. W roku 2014 do dofinansowania skierowano 25 zadań na kwotę 6,6 mln zł.

Łącznie w latach 1999–2014 inwestorzy realizujący budowy, modernizacje i remonty 374 obiektów sportowych otrzymali wsparcie finansowe z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej w wysokości 208,4 mln zł. Do dofinansowania skierowano budowę 23 kompleksów sportowych, 20 krytych pływalni, 28 hal sportowych, 69 małych hal sportowych, 191 sal gimnastycznych i 43 innych obiektów sportowych.

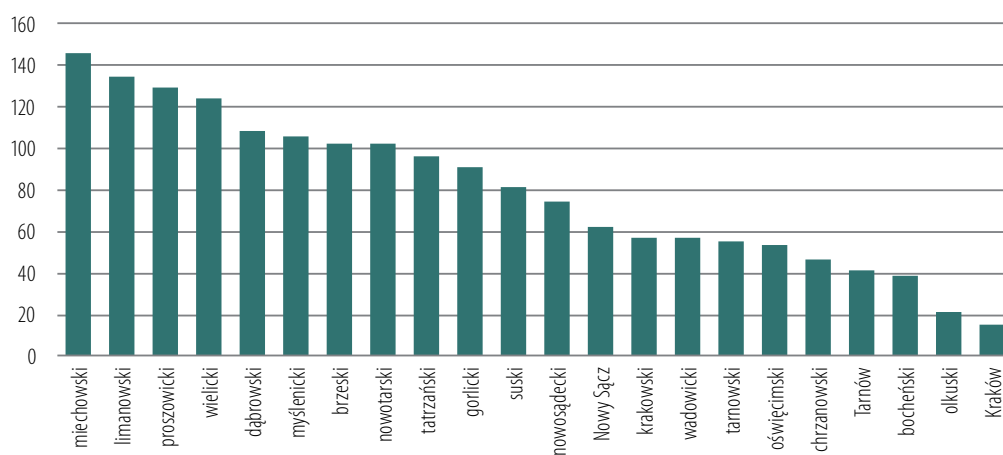
Tabela 40. Rodzaje obiektów dofinansowanych w ramach *Wieloletniego Programu Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Małopolskiego w latach 1999–2014*

Powiat	Kompleksy sportowe	Kryte pływalnie	Hale	Małe hale	Sale	Inne obiekty	Razem
bocheński	0	0	0	1	13	1	15
brzeski	0	1	4	2	9	1	17
chrzanowski	2	1	1	1	3	0	8
dąbrowski	0	1	1	2	8	1	13
gorlicki	1	0	0	6	13	4	24
krakowski	3	3	2	3	15	2	28
limanowski	1	1	2	7	16	0	27
miechowski	1	1	1	3	1	1	8
myślenicki	3	0	1	6	10	2	22
nowosądecki	1	0	1	7	23	5	37
nowotarski	1	1	2	7	17	2	30

Powiat	Kompleksy sportowe	Kryte pływalnie	Hale	Małe hale	Sale	Inne obiekty	Razem
olkuski	1	0	0	1	4	0	6
oświęcimski	0	2	1	2	10	2	17
proszowicki	0	1	0	0	6	0	7
suski	0	1	1	2	8	3	15
tarnowski	4	0	1	8	14	2	29
tatrzański	0	0	1	2	5	1	9
wadowicki	0	1	2	5	8	0	16
wielicki	2	2	2	4	5	1	16
Kraków	2	3	4	0	0	8	17
Nowy Sącz	0	0	1	0	2	5	8
Tarnów	1	1	0	0	1	2	5
ogółem	23	20	28	69	191	43	374

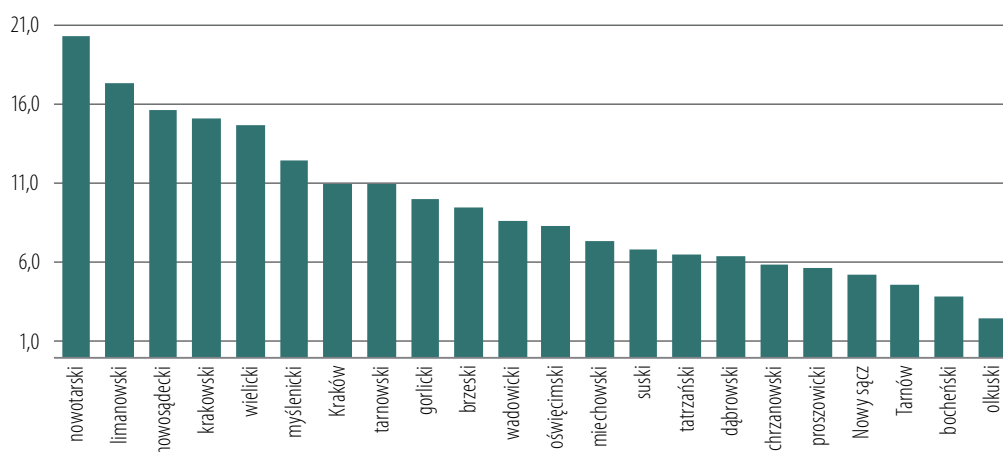
Źródło: opracowanie własne.

Wykres 55. Środki z funduszu rozwoju kultury fizycznej przekazane w ramach *Wieloletniego Programu Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Małopolskiego w latach 1999–2014* (w przeliczeniu w złotych na jednego mieszkańca powiatu)

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 56. Środki z funduszu rozwoju kultury fizycznej przekazane w ramach *Wieloletniego Programu Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Małopolskiego w latach 1999–2014* (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne.

2. Znaczące wydarzenia sportowe w Małopolsce

Na arenach naszego regionu, a także krajowych i zagranicznych, przedstawiciele sportów indywidualnych i zespołowych walczyli o jak najlepsze wyniki, zdobywali medale, przyciągali uwagę kibiców i jednocześnie rozślawiali Małopolskę.

W gronie najbardziej zasłużonych sportowców i klubów znaleźli się:

- › Kamil Stoch – reprezentant KS Evenement Zakopane, został podwójnym mistrzem olimpijskim w skokach narciarskich na zimowych igrzyskach w Soczi. Zdobył Puchar Świata (wygrał 6 konkursów), w mistrzostwach świata w lotach był piąty.
- › Justyna Kowalczyk – narciarka pochodząca z Kasiny Wielkiej, jest złotą medalistką zimowych igrzysk olimpijskich w Soczi w biegu na 10 km stylem klasycznym, zajęła piąte miejsce w sprincie drużynowym. W Pucharze Świata trzykrotnie wygrała zawody indywidualne.
- › Agnieszka Radwańska – tenisistka Nadwiślanu Kraków po raz pierwszy wywalczyła półfinał Australian Open. Półfinalistka WTA Finals i turnieju w Montrealu. Dzięki niej Polska po raz pierwszy awansowała do elity Pucharu Federacji. Szósta zawodniczka rankingu WTA.
- › Rafał Majka – kolarz grupy Tinkoff Saxo i wychowanek Krakusa Swoszowice, zwyciężył w Tour de Pologne. Wygrał dwa etapy podczas Tour de France. W tym najbardziej prestiżowym wyścigu zawodowców wywalczył koszulkę najlepszego górala. Szósty zawodnik Giro d'Italia.
- › Konrad Niedźwiedzki – tyżwiarz Porońca Poronin został brązowym medalistą zimowych igrzysk olimpijskich w Soczi w biegu drużynowym. Dziewiąty zawodnik w klasyfikacji generalnej Pucharu Świata na 1500 metrów, ósmy w wielobojowych mistrzostwach świata.
- › Rafał Sonik – quadowiec z Krakowa, zdobył po raz trzeci Puchar Świata FIM Cross Country. Zajął drugie miejsce w Dakarze, rajdzie uważanym za najtrudniejszy na świecie. Wielokrotny mistrz Polski w enduro i motocrossie quadów.
- › Katarzyna Kłys – judoczka UKS Judo Kraków, brązowa medalistka mistrzostw świata, trzecia zawodniczka turniejów Grand Slam, brązowa medalistka mistrzostw Europy w drużynie i mistrzyni kraju w kategorii do 70 kg.
- › Jan Krzysztof Duda – szachista MKS MOS Wieliczka został najmłodszym arcymistrzem w naszym kraju. Złoty medalista drużynowych mistrzostw Europy juniorów, ósmy w mistrzostwach świata juniorów, brązowy medalista mistrzostw Polski seniorów.
- › Anna Lisowska – karateka YMCA Kraków została w Tokio mistrzynią świata w kata, w Volos wywalczyła tytuł wicemistrzyni Europy. W kraju uzyskała tytuł akademickiej mistrzyni w kata i brązowy medal mistrzostw Polski senierek.
- › Piotr Ogrodnik, Piotr Petryła, Grzegorz Banaszczyk – żeglarze Klubu Żeglarskiego Horn wywalczyli mistrzostwo świata w klasie Micro. Grzegorz Banaszczyk był sternikiem drużyny, Piotr Ogrodnik i Piotr Petryła byli załogantami.
- › Drużyna koszykarek Wisły Can-Pack Kraków po raz 23. wywalczyła tytuł mistrzyń kraju i po raz dziewiąty sięgnęła po Puchar Polski.
- › Drużyna siatkarek Polskiego Cukru Muszynianki Muszyna dotarła do finału Pucharu Polski.
- › Drużyna żużlowców Azotów Unii Tarnów zdobyła po raz drugi brązowy medal drużynowych mistrzostwo Polski.

Województwo małopolskie kształci i wychowuje kolejne pokolenia sportowców. Niezwykle pomocny jest w tym ogólnopolski system współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży. Obejmuje on rywalizację w czterech kategoriach wiekowych: młodzików (Międzywojewódzkie Mistrzostwa Młodzików), juniorów młodszych (Mistrzostwa Polski Juniorów Młodszych – Ogólnopolska Olimpiada Młodzieży), juniorów (Mistrzostwa Polski Juniorów) i młodzieżowców (Młodzieżowe Mistrzostwa Polski).

W prowadzonej przez Ministerstwo Sportu i Turystyki klasyfikacji województw, Małopolska utrzymała piąte miejsce w kraju. Wygrało Mazowsze przed Wielkopolską, Górnym Śląskiem i Dolnym Śląskiem. W punktacji łącznej gmin, jak również powiatów, Kraków zajął czwarte miejsce (4 957,97 pkt). Natomiast w punktacji klubowej, w pierwszej dziesiątce zabrakło naszych przedstawicieli. Miejsce 14. zajął KS AZS-AWF Kraków (723,75 pkt), 16. było TS Wisła Kraków (635,65 pkt), 26. UKP Unia Oświęcim (461,50 pkt), a 29. WKS Wawel Kraków (440,32 pkt).

Tabela 41. System Sportu Młodzieżowego – łączna punktacja województw

Lok.	Województwa	MMP	MPJ	MPJMł	MMM	Razem
1.	mazowieckie	5 291,82	5 750,63	4 983,52	2 743,73	18 769,70
2.	wielkopolskie	3 913,19	5 141,35	4 193,84	2 812,18	16 060,56
3.	śląskie	2 988,66	4 462,84	4 186,29	2 682,43	14 320,22
4.	dolnośląskie	2 887,75	3 758,99	3 656,49	2 776,50	13 079,73
5.	małopolskie	2 348,62	4 018,20	3 493,88	1 732,16	11 592,86
6.	pomorskie	2 566,23	3 436,45	3 232,66	1 837,84	11 073,18
7.	kujawsko-pomorskie	2 766,25	2 803,98	2 700,75	1 962,50	10 233,48
8.	łódzkie	1 741,63	2 430,03	2 625,65	2 099,34	8 896,65
9.	zachodniopomorskie	2 014,00	2 141,89	2 104,95	1 579,29	7 840,13
10.	lubelskie	1 360,14	1 673,99	1 963,27	1 746,03	6 743,43
11.	warmińsko-mazurskie	1 822,87	1 509,42	1 861,58	1 295,21	6 489,08
12.	lubuskie	1 443,43	1 534,48	1 334,92	1 488,75	5 801,58
13.	podlaskie	1 465,00	1 556,01	1 102,19	1 291,16	5 414,36
14.	podkarpackie	620,62	1 468,04	1 580,08	1 172,17	4 840,91
15.	opolskie	820,25	749,42	802,14	1 057,50	3 429,31
16.	świętokrzyskie	632,5	922,62	832,7	753,00	3 140,82

LEGENDA:

MMP Międzywojewódzkie Mistrzostwa Młodzików,

MPJ Mistrzostwa Polski Juniorów,

MPJMł Mistrzostwa Polski Juniorów Młodszych,

MMM Młodzieżowe Mistrzostwa Polski

Źródło: dane Ministerstwa Sportu i Turystyki.

W 2014 roku nie zabrakło prestiżowych zawodów sportowych w Małopolsce, takich jak:

- › Puchar Świata w skokach narciarskich (18–19 stycznia, Zakopane);
- › 34. Międzynarodowy Turniej Piłki Ręcznej o Puchar Lajkonika (26–28 kwietnia, Kraków);
- › XIII Cracovia Maraton (18 maja, Kraków);
- › 52. Małopolski Wyścig Górski Szlakiem Architektury Drewnianej (11–14 czerwca, Kraków, Miechów-Trzebiń, Niepołomice-Jodłownik, Muszyń-Stary Sącz);
- › Liga Światowa siatkówki mężczyzn Polska–Brazylia (20 czerwca, sportowe otwarcie Kraków Areny),
- › 12. Memoriał im. Huberta Wagnera z udziałem Polski, Rosji, Bułgarii i Chin (16–18 sierpnia, Kraków),
- › 71. Tour de Pologne (3–9 sierpnia); małopolskie etapy: IV (6 sierpnia) Tarnów–Katowice, V (7 sierpnia) Zakopane–Szczyrbskie Jezioro, VI (8 sierpnia) Bukovina Terma Hotel Spa–Bukowina Tatrzńska, VII (9 sierpnia) Kraków–Kraków;
- › V Festiwal Biegowy (5–7 września, Krynica-Zdrój);
- › Mistrzostwa Europy w Muaythai (23–28 września, Kraków),
- › Walka bokserska Artur Szpilka–Tomasz Adamek (8 listopada, Kraków),
- › Puchar Polski w hokeju mężczyzn (27–28 grudnia, Kraków).

Województwo Małopolskie, będąc współorganizatorem plebiscytu *10 Asów Małopolski*, zorganizowanego przez gazetę „Dziennik Polski”, nagrodziło najlepszych sportowców z naszego regionu. W pierwszej dziesiątce znaleźli się: 1. Kamil Stoch, 2. Justyna Kowalczyk, 3. Agnieszka Radwańska, 4. Rafał Majka, 5. Konrad Niedźwiedzki, 6. Rafał Sonik, 7. Katarzyna Kłys, 8. Jan Krzysztof Duda, 9. Anna Lisowska, 10. Piotr Ogródnik, Piotr Petryła, Grzegorz Bańszczyk.

Mając na względzie wzrost aktywności sportowej młodych ludzi i promowanie Małopolski jako regionu sprzyjającego rozwojowi kultury fizycznej, województwo nagradza również sportowców w kategorii wiekowej juniora młodszego, juniora i młodzieżowca oraz sportowców niepełnosprawnych, którzy zdobyli medale mistrzostw świata lub Europy. W roku 2014 w ramach *Małopolskiego Lauru Sportu*, nagrodami finansowymi za wybitne osiągnięcia sportowe w 2013 roku wyróżniono 27 zawodników i 19 trenerów. W tym gronie znaleźli się m.in. Justyna Walaś (mistrzyni świata junierek w boksie), Michał Derus (mistrz świata niepełnosprawnych w biegu na 100 m) oraz Klemens Murańka (wicemistrz świata w skokach narciarskich).

3. Finansowanie i organizacja kultury fizycznej

Na terenie województwa małopolskiego w 2014 roku działało 2 860 stowarzyszeń kultury fizycznej, o 36 więcej niż w 2013 roku.

Tabela 42. Liczba stowarzyszeń kultury fizycznej w województwie małopolskim w układzie powiatowym (stan na dzień 31 grudnia 2014 roku).

Lp.	Powiat	KS	LKS	PKS	UKS	TKKF	Inne	Razem
1.	bocheński	25	12	0	36	2	9	84
2.	brzeski	18	36	1	45	2	12	114
3.	chrzanowski	28	14	4	34	5	20	105
4.	dąbrowski	4	11	0	10	0	4	29
5.	gorlicki	21	27	0	59	1	18	126
6.	krakowski	37	75	6	44	1	20	183
7.	limanowski	26	21	0	56	2	5	110
8.	m. Kraków	170	7	7	144	74	207	609
9.	m. Nowy Sącz	30	1	0	44	4	32	111
10.	m. Tarnów	24	1	0	46	5	23	99
11.	miechowski	5	5	0	26	0	3	39
12.	myślenicki	27	38	2	42	2	10	121
13.	nowotarski	33	19	0	83	1	12	148
14.	olkuski	6	7	0	45	1	12	71
15.	oświęcimski	25	28	0	28	0	21	102
16.	proszowicki	9	9	0	3	0	4	25
17.	sądecki	22	22	1	173	3	6	227
18.	suskie	14	14	0	24	0	2	54
19.	tarnowski	27	54	1	84	2	7	175
20.	tatrzański	25	5	1	41	2	10	84
21.	wadowicki	24	51	2	32	10	12	131
22.	wielicki	36	25	0	32	1	19	113
	ogółem	636	482	25	1131	118	468	2860

LEGENDA:

KS – Klub Sportowy,

LKS – Ludowy Klub Sportowy,

PKS – Parafialny Klub Sportowy,

UKS – Uczniowski Klub Sportowy,

TKKF – stowarzyszenie Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatów.

Jednostki samorządu terytorialnego w województwie małopolskim w 2014 roku wydatkowały ze swoich budżetów na kulturę fizyczną kwotę ok. 345,5 mln zł, tj. o ok. 24,5 mln zł więcej niż w roku 2013.

Tabela 43. Wydatki na kulturę fizyczną z budżetów jednostek samorządów terytorialnych w 2014 roku.

Gminy/powiaty/ województwo	Wydatki ogółem	Wydatki na KF – dział 926		Wydatki na KF (w %)
		Razem	W tym inwestycyjne	
gminy	7 649 651 412	187 829 276	97 096 528	2,46%
miasta na prawach powiatu	5 039 036 941	145 742 234	50 588 685	2,89%
powiaty	1 946 047 429	4 107 429	2 096 543	0,21%
województwo małopolskie	1 216 102 960	7 805 305	83 940	0,64%
ogółem	15 850 838 742	345 484 244	149 865 696	2,18%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z RIO w Krakowie.

W roku 2014 województwo małopolskie wydatkami ze swojego budżetu wsparło kulturę fizyczną kwotą ponad 7,8 mln zł. Środki te skierowano na dofinansowanie zadań z dziedziny kultury fizycznej, realizowanych przez organizacje pozarządowe oraz jednostki samorządu terytorialnego.

Otwarte konkursy ofert na realizację zadań województwa małopolskiego w dziedzinie kultury fizycznej

Wzorem lat ubiegłych, konkursy adresowane były do organizacji pozarządowych realizujących na terenie województwa małopolskiego następujące rodzaje zadań z dziedziny kultury fizycznej:

- › upowszechnianie kultury fizycznej (obejmujące: organizację wojewódzkich masowych imprez rekreacyjnych i sportowych w środowisku wiejskim, akademickim, osób niepełnosprawnych oraz organizację zawodów sportowych promujących Małopolskę o zasięgu wojewódzkim, ogólnopolskim i międzynarodowym);
- › współzawodnictwo i szkolenie sportowe dzieci i młodzieży (obejmujące: współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży szkolnej – igrzyska młodzieży szkolnej, gimnazjadę, licealiadę oraz udział reprezentacji województwa w szkolnych zawodach ogólnopolskich; szkolenie i współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo – przygotowania i udział reprezentantów województwa do finałów ogólnopolskiego systemu sportu młodzieżowego; szkolenie najzdolniejszej sportowo młodzieży z naszego regionu w ramach tzw. kadry wojewódzkiej młodzików oraz małopolskiej kadry w sportach zimowych).

Wśród dofinansowanych zadań w ramach upowszechniania kultury fizycznej na uwagę zasługują projekty pn.:

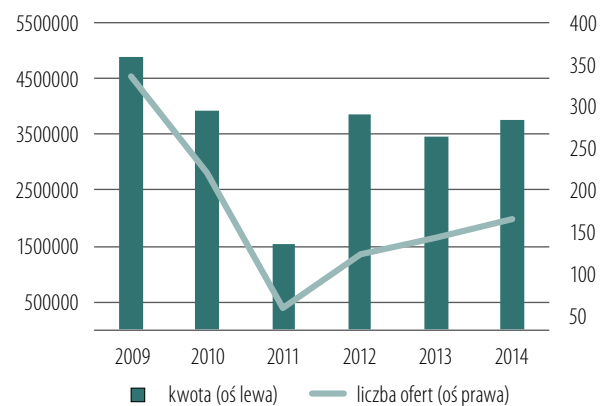
- › *Wakacje z piłką nożną* – projekt realizowany od 2013 roku, kierowany do młodych adeptów piłki nożnej w wieku 10–13 lat z terenu województwa małopolskiego, którzy wakacje spędzają w miejscu zamieszkania, zakładający organizację wakacyjnych turniejów sportowych w piłce nożnej. Projekt objął swym zasięgiem wszystkie subregiony, tj.: Krakowski Obszar Metropolitalny, subregion tarnowski, subregion sądecki, subregion podhalański i Małopolskę Zachodnią. Rozgrywki prowadzone były na etapie gminnym, powiatowym i subregionalnym, a zakończyły się turniejem wojewódzkim w Krakowie, w którym uczestniczyło 10 najlepszych drużyn, spośród których wyłoniony został Mistrz Turnieju. Tegoroczne turnieje zostały dodatkowo połączone z działaniami edukacyjno-profilaktycznymi w zakresie zapobiegania spożywania alkoholu oraz używania narkotyków i palenia tytoniu przez dzieci i młodzież. Łącznie w projekcie udział wzięło ok. 8 000 uczestników.
- › *Małopolska biega* – przedsięwzięcie dedykowane młodzieży gimnazjalnej z Małopolski, realizowane w formie regularnych treningów w biegach przełajowych, w każdym z 5 subregionów Małopolski. Zajęcia zostały dostosowane do poziomu zaawansowania uczestników i były znakomitą okazją, aby pod okiem fachowców, w przyjaznej atmosferze i motywującej grupie, zacząć regularnie uczestniczyć w zawodach biegowych. W 2014 roku zadaniem objęto blisko 1 500 uczestników.

- › *Rodzinne Rajdy Rowerowe* – pilotażowy projekt zakładający organizację 5 plenerowych imprez sportowo-rekreacyjnych w każdym z pięciu subregionów Małopolski. Każda impreza składała się z części rekreacyjnej, tj. rajdu (jazda wycieczkowa) na danym dystansie oraz części sportowej, tj. amatorskich zawodów kolarskich dla różnych grup wiekowych. Projekt adresowany jest do wszystkich grup wiekowych. Rajdy rowerowe odbyły się w następujących miejscowościach: Raba Wyżna, Wygieźłów, Niepołomice, Tarnów oraz Nowy Sącz. Objęły łącznie ok. 1000 uczestników.

W 2014 roku Województwo Małopolskie przystąpiło do realizacji autorskich programów Ministerstwa Sportu i Turystyki, upowszechniających kulturę fizyczną wśród dzieci ze szkół podstawowych:

- › *Mały Mistrz* – program kierowany do uczniów klas I–III szkół podstawowych, obejmujący organizację zajęć szkolnych w ramach 6 bloków sportowych, tj.: 1. Rowerzysta–Turysta, 2. Gimnastyk–Tancerz, 3. Saneczkarz–Narciarz–Łyżwiarz, 4. Piłkarz–Nożny/Ręczny/Koszykarz/Siatkarz, 5. Lekkoatleta, 6. Pływak–Wodniak. Zadanie zostało przeprowadzone w 25 gminach, a udział w nim wzięło ok. 4 000 uczestników ze 109 szkół podstawowych.
- › *Multisport* – program dla dzieci i młodzieży z klas IV–VI zakładający udział w pozalekcyjnych i pozaszkolnych zajęciach z różnych dyscyplin sportowych. Program obejmował zajęcia realizowane w trzech blokach: I blok – zajęcia zawierające metodyczne podstawy upowszechniania lekkiej atletyki, gimnastyki i sportów walki, jako ćwiczenia kształtujące podstawowe cechy motoryczne: siłę, szybkość, zwinność, gibkość i wytrzymałość; II blok – gry i zabawy ruchowe oraz gry zespołowe, m.in.: piłka nożna, piłka ręczna, piłka siatkowa, koszykówka, unihokej; III blok – sporty charakterystyczne dla regionu, z lokalnymi tradycjami oraz sporty sezonowe. Program został zrealizowany w 40 gminach i objął ok. 1000 uczestników.

Wykres 57. Dotacje z budżetu województwa dla NGO realizujących zadania z obszaru kultury fizycznej

Źródło: opracowanie własne

Zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży

Województwo Małopolskie chcąc wspierać przedsięwzięcia mające na celu zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, kontynuowało w 2014 r. realizację projektów umożliwiających wszechstronny rozwój dzieci z małopolskich szkół podstawowych, poprzez aktywną rekreację ruchową, w ramach pozalekcyjnych zajęć z różnych dyscyplin sportowych.

W 2014 roku zostały dofinansowane dwa projekty na łączną kwotę ponad 1,3 mln zł:

- › *Jeźdź z głową* – zakładający organizację przez małopolskie gminy nauki jazdy na nartach (zjazd i biegi) oraz na snowboardzie (zjazd) dla jak największej liczby uczniów III i IV klas szkół podstawowych, a co za tym idzie nabycie podstawowych umiejętności poprawnej i bezpiecznej techniki jazdy na nartach/snowboardzie, skutkującej wzrostem bezpieczeństwa na stokach i trasach narciarskich oraz wypracowaniem nawyku jazdy w kasku. W 2014 roku z nauki skorzystało ponad 2000 dzieci z 32 małopolskich gmin.
- › *Już pływam* – zakładający organizację przez małopolskie gminy nauki pływania dla jak największej liczby uczniów klas I–VI szkół podstawowych, umożliwiającej nabycie przez dzieci podstawowych umiejętności pływackich, które przekładają się na wzrost bezpieczeństwa na akwenach wodnych. W 2014 roku zostało przeszkolonych ok. 10 000 dzieci z 91 małopolskich gmin.

Bezpieczeństwo publiczne

Opracowanie: Paulina Soja

— podsumowanie

- W 2014 r., w porównaniu z rokiem ubiegłym, w Małopolsce nastąpił spadek przestępczości ogółem o 10,5%, natomiast przestępczości kryminalnej o 10,9%.
- Rok 2014 był bezpieczniejszy na polskich drogach, natomiast w samej Małopolsce wskaźnik zabitych na 100 wypadków drogowych jest jednym z najniższych w Polsce.
- W 2014 roku na terenie województwa małopolskiego miało miejsce ponad 41 tys. zdarzeń z zakresu działań ratowniczo-gaśniczych. Miejscowe zagrożenia stanowiły ok. 70% wszystkich zdarzeń, pożary ok. 25%, natomiast fałszywe alarmy ok. 5%.

1. Zagrożenie przestępczością

W 2014 roku polska policja stwierdziła 915 083 wszystkich przestępstw co oznacza, że liczba ta spadła o 14% porównując z rokiem 2013, kiedy zanotowano w Polsce 1 063 906 przestępstw. Zmniejszeniu uległa także ilość przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu, a tendencja spadkowa w każdej kategorii przestępstw zmniejsza się na przestrzeni całego minionego 10-lecia, co ma też swój wpływ na poziom zaufania społeczeństwa do policji i poczucie bezpieczeństwa. Wskaźnik wykrywalności ogólnej przestępstw wyniósł w 2014 roku 66,8% i jest porównywalny do 2013 r. Wg badań przeprowadzonych przez CBOS w 2014 roku 70% respondentów odpowiedziało, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie, natomiast 90% badanych oceniło, że okolicę, w której mieszkają można uznać za bezpieczną i spokojną.

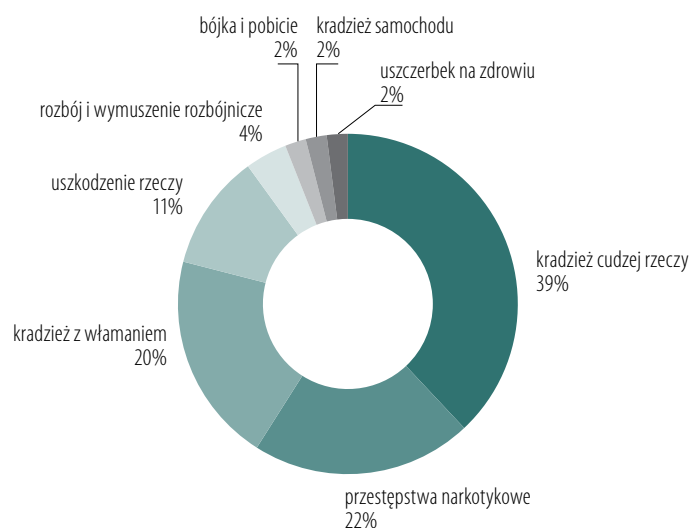
Również w województwie małopolskim rok 2014 przyniósł wyraźny spadek przestępczości, zwłaszcza w takich kategoriach, jak kradzież z włamaniem, kradzież czy zniszczenie cudzej rzeczy. Małopolska Policja zanotowała spadek przestępczości ogółem o 10,51%, natomiast przestępczości kryminalnej o 10,92% w porównaniu z rokiem ubiegłym.

Z badań przeprowadzonych w połowie 2015 roku przez Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego wynika, że co piąty mieszkaniec Małopolski jest „zdecydowanie” zadowolony z poziomu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, natomiast „raczej” zadowolonych jest 47,9% Małopolan. Najwyższy poziom bezpieczeństwa odnotowuje się w subregionie podhalańskim.

— więcej informacji

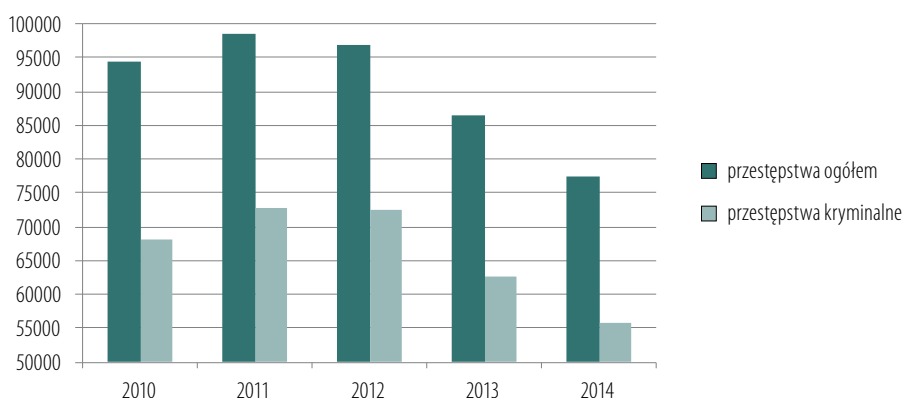
Więcej informacji na temat przestępczości można znaleźć na stronie internetowej Komendy Głównej Policji, www.policja.pl; w *Raporcie o stanie bezpieczeństwa w Polsce w 2014 r.*, (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, 2015, www.bip.msw.gov.pl); Komunikacie z badań CBOS nr 65/2015, *Polacy o bezpieczeństwie w kraju i w miejscu zamieszkania*; 4. *Badaniu opinii mieszkańców Małopolski na temat istotnych dla rozwoju województwa obszarów działań samorządu wojewódzkiego* (Małopolskie Obserwatorium rozwoju Regionalnego, Kraków, wrzesień 2015).

Wykres 58. Przepięstwa stwierdzone w Małopolsce w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie

Wykres 59. Przestępczość w Małopolsce

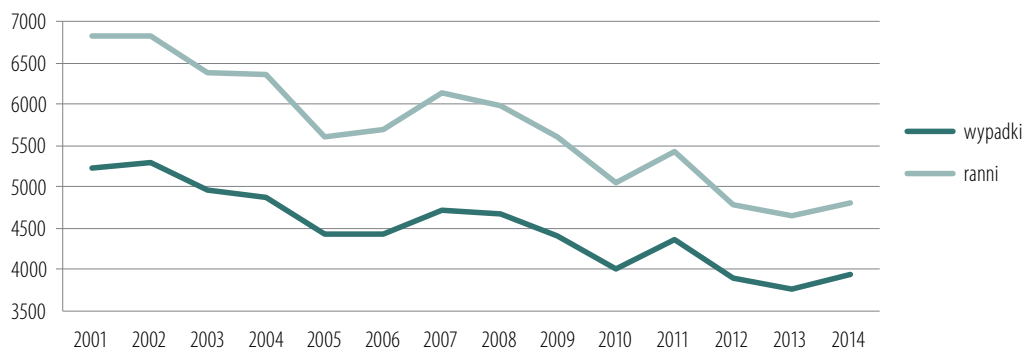
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie

2. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym

W 2014 roku nastąpiła poprawa bezpieczeństwa na polskich drogach w stosunku do lat ubiegłych. Zanotowanych zostało 34 970 wypadków, co w porównaniu z minionym rokiem, w trakcie którego miało miejsce 35 847 wypadków, daje spadek o 2,4% (877 wypadków) i aż o 12,7% w stosunku do roku 2011. Na polskich drogach zginęły 3 202 osoby, a zostało rannych 42 545 osób, co w porównaniu z rokiem 2013 daje odpowiednio 4,6% i 3,4% mniej. Niemniej jednak jest to liczba, która wciąż plasuje Polskę wśród krajów o dużym poziomie zagrożenia na tle innych państw Unii Europejskiej.

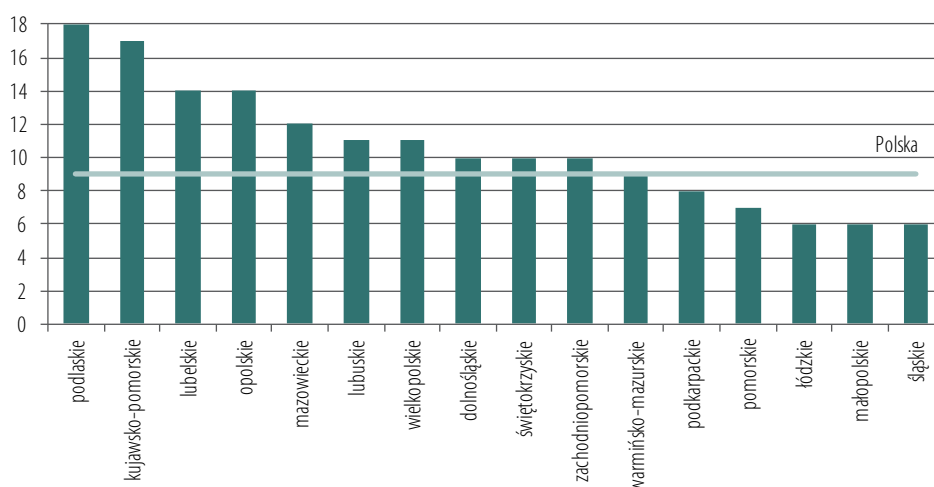
Tendencje spadkowe w skali kraju niestety nie mają odzwierciedlenia w samym województwie małopolskim. W 2014 roku zanotowano bowiem 3 936 wypadków, podczas gdy w roku 2013 było ich o 172 mniej (wzrost o 4,3%). Porównując jednak wskaźnik zabitych na 100 wypadków drogowych w Polsce w 2014 r., Małopolska wypada najlepiej na tle innych województw, odnotowując najniższy wskaźnik wspólnie z województwem śląskim i łódzkim.

Wykres 60. Tendencja występowania wypadków drogowych w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych KGP Wypadki drogowe w Polsce – raporty roczne, Warszawa 2015

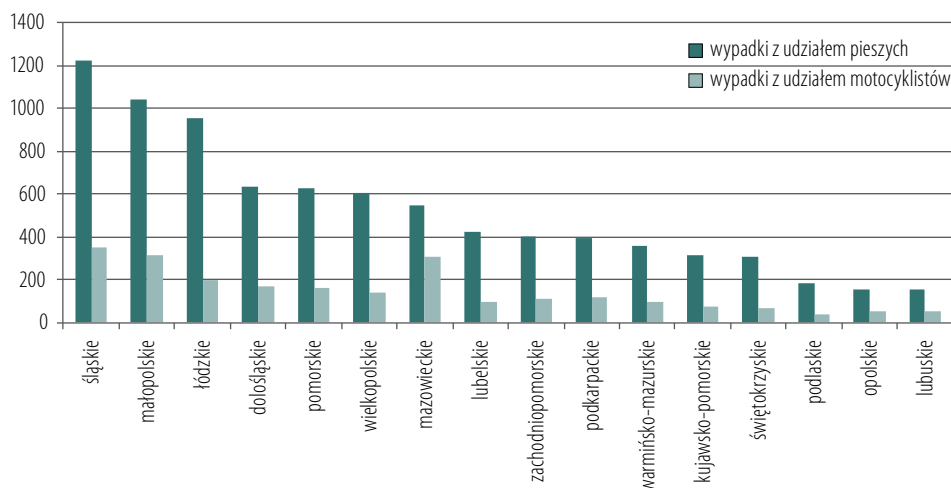
Wykres 61. Wskaźnik zabitych na 100 wypadków w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Małopolskiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Krakowie

Na uwagę zasługuje fakt, że pomimo wzrostu liczby wypadków, w województwie małopolskim poziom wypadków ciężkich jest bardzo niski. Natomiast, jak wskazują statystyki prowadzone przez Krajową Radę Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, stosunkowo dużo jest wypadków z udziałem pieszych (stanowią oni prawie 50% ofiar śmiertelnych) oraz motocyklistów – odsetek wypadków z ich udziałem jest jednym z najwyższych w skali kraju.

Wykres 62. Wypadki z udziałem motocyklistów i pieszych w poszczególnych województwach w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Krajowej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego

Biorąc pod uwagę rodzaj sprawców wypadków w województwie małopolskim, to oczywiście na pierwszym miejscu są kierowcy, którzy spowodowali 80% wypadków, następnie są piesi – 10% wypadków z ich winy, na kolejnych miejscach są inne przyczyny (8%) oraz współwina (2%).

Główna przyczyna wypadków spowodowanych przez kierowców od lat się nie zmienia i jest to:

- › niedostosowanie prędkości do warunków panujących na drodze – 862 wypadki, 46 osób zabitych, 1213 rannych;
- › nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu – 747 wypadków;
- › niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami – 358 wypadków.

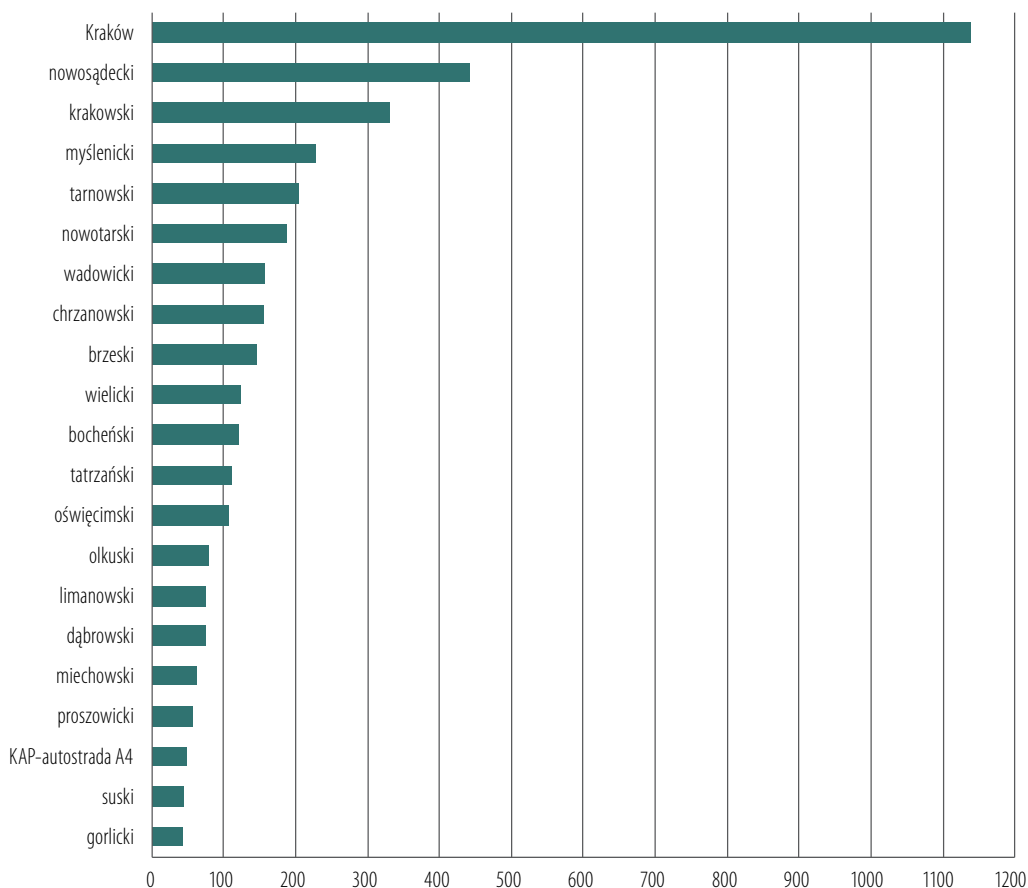
Piesi, którzy stanowią drugą grupę najczęstszych sprawców wypadków, spowodowali ich w 2014 roku 398, zginęło w nich 60 osób, a 351 zostało rannych. W celu zmniejszenia tej liczby, a także w związku z wejściem w życie w dniu 31 sierpnia 2014 roku nowych przepisów dotyczących obowiązku noszenia elementów odblaskowych przez wszystkich pieszych poruszających się po zmierzchu poza obszarem zabudowanym, policja przy wsparciu Małopolskiej Wojewódzkiej Rady Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego prowadzi działania prewencyjne, skierowane zwłaszcza do dzieci i młodzieży, w postaci różnego rodzaju akcji zachęcających m.in. do noszenia odblasków, np. Odblaskowa szkoła, Odblaskowa gmina – konkursy promujące działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

— więcej informacji

Więcej informacji można znaleźć w raportach *Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego oraz działania realizowane w tym zakresie w 2014 r.*, Krajowa Rada Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Warszawa 2015; *Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego na małopolskich drogach w 2014 r.*, WDR KWP w Krakowie.

W 2014 roku nietrzeźwi kierowcy spowodowali na małopolskich drogach 182 wypadki (188 w roku ubiegłym), w czasie których zginęło 12 osób (8 w roku ubiegłym), a 227 zostało rannych (268 w 2013 r.). Coraz częściej wykonywane są także badania pod kątem zawartości narkotyków wśród kierujących, a co za tym idzie zwiększa się ilość osób, u których ujawniono ich użycie – w 2014 roku było to 200 osób na 549 przeprowadzonych badań.

Wykres 63. Wypadki w 2014 r.

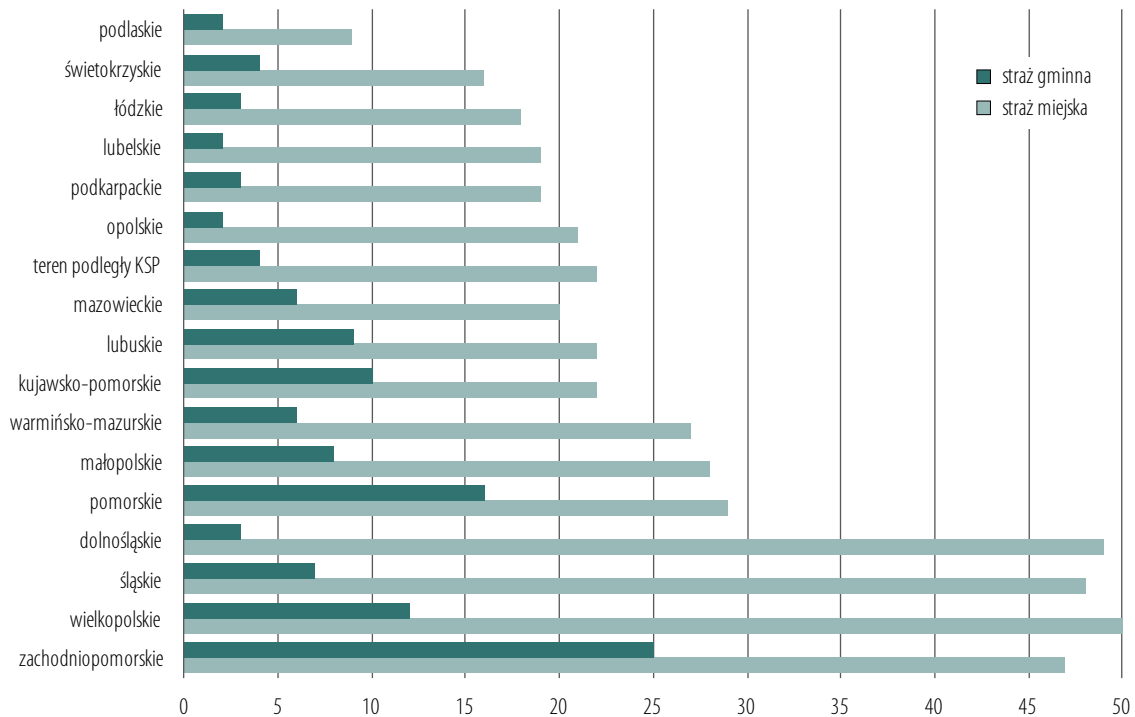
Źródło: Stan bezpieczeństwa ruchu drogowego na małopolskich drogach w 2014 roku, WDR KWP w Krakowie

Porównując sytuację na drogach województwa małopolskiego pod kątem liczby wypadków w poszczególnych powiatach, w przeważającej liczbie widoczny jest ich wzrost. Najwięcej wypadków miało miejsce w samym Krakowie – 1137 (wzrost o 6,3% w porównaniu z rokiem ubiegłym), powiecie nowosądeckim (3,4% wypadków więcej niż w 2013 r.) oraz krakowskim (11,2% więcej niż w 2013 r.). Największy spadek liczby wypadków zanotował powiat nowotarski (39 wypadków mniej w porównaniu z 2013 r.) oraz oświęcimski (34 wypadki mniej niż w roku 2013).

3. Działalność straży miejskich i gminnych

W 2014 roku na terenie Polski funkcjonowało 446 oddziałów straży miejskich oraz 122 oddziałów straży gminnych, co daje łączną liczbę 558 oddziałów i jest to nieznaczny spadek porównując z rokiem ubiegłym. Łączna liczba etatów w strażach gminnych i miejskich wyniosła 11 358 osób, gdzie strażnicy zajmowali 9 542 etaty, natomiast 1 816 pracowników stanowili zatrudnienia na stanowiskach urzędniczych oraz pomocniczych i obsługi. W województwie małopolskim w 2014 roku funkcjonowało 28 oddziałów straży miejskich oraz 8 oddziałów straży gminnych, dając 6. miejsce na liście województw pod względem liczby oddziałów.

Wykres 64. Liczba straży gminnych i miejskich w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Informacja o działalności straży gminnych (miejskich) w 2014 r. oraz współpracy straży z Policją, Departament Porządku Publicznego MSW, Warszawa 2015 r.

więcej informacji

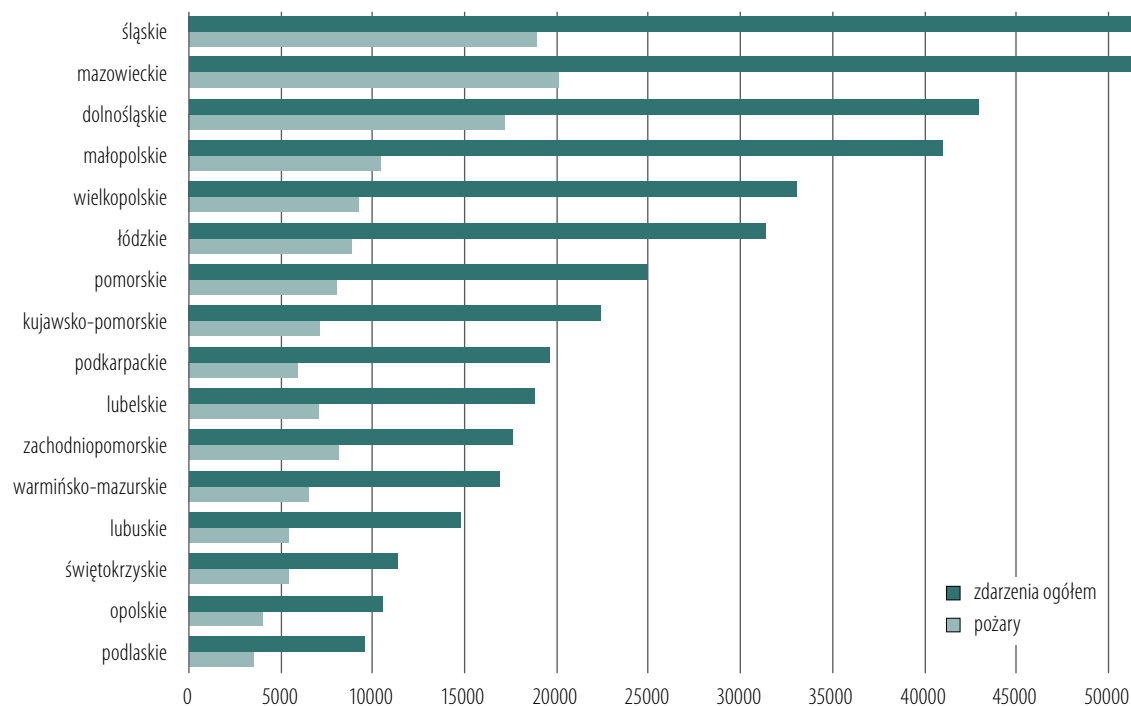
Informacja o działalności straży gminnych (miejskich) w 2014 r. oraz współpracy straży z Policją, Departament Porządku Publicznego MSW, Warszawa 2015 r.

4. Ochrona przeciwpożarowa i zagrożenie pożarowe

W 2014 roku jednostki straży pożarnej brały udział w ponad 400 tys. interwencji w całej Polsce, co stanowi wzrost o ponad 20 tys. interwencji w porównaniu z 2013 r., ale jednocześnie jest to o 20 tys. mniej niż w roku 2012. Wśród rodzajów zdarzeń, w których brały udział jednostki ochrony przeciwpożarowej, największy odsetek stanowią miejscowe zagrożenia (59,5%), pożary (34,6%) oraz fałszywe alarmy (5,8%). Wśród regionów o najwyższej liczbie

zdarzeń z zakresu działań ratowniczo-gaśniczych znajdują się, podobnie jak w ubiegłych latach, województwa: śląskie, mazowieckie, dolnośląskie i małopolskie.

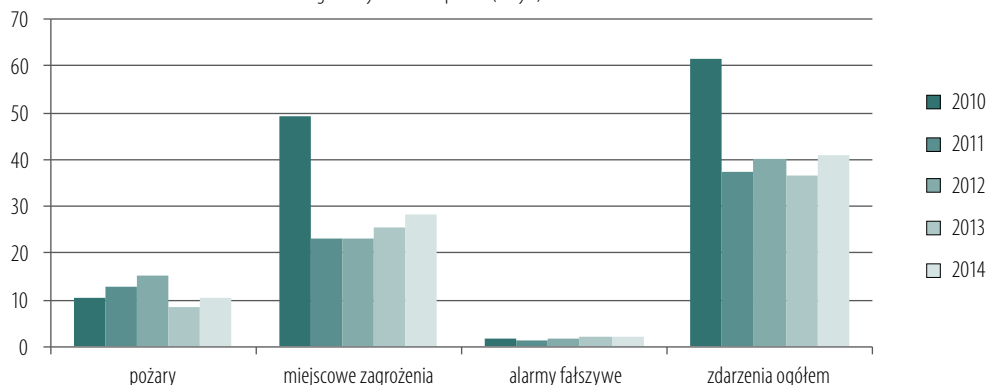
Wykres 65. Liczba zdarzeń z zakresu działań ratowniczo-gaśniczych w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Straży Pożarnej, www.straz.gov.pl/panstwowa_straz_pozarna

W roku 2014 na terenie województwa małopolskiego miało miejsce ponad 41 tys. zdarzeń, z czego 10,4 tys. pożarów, 28,3 tys. miejscowych zagrożeń oraz 2,2 tys. fałszywych alarmów. Udział procentowy wszystkich zdarzeń, które miały miejsce w 2014 roku jest niemal identyczny jak w roku 2013, a kształtuje się następująco: miejscowe zagrożenia stanowiły ok. 70%, pożary ok. 25%, natomiast fałszywe alarmy ok. 5% zdarzeń. Najczęstszą przyczyną występowania pożarów, podobnie jak w latach ubiegłych, były podpalenia (stanowią 41% wszystkich pożarów w Małopolsce) oraz nieostrożność osób dorosłych przy posługiwaniu się ogniem otwartym (15% wszystkich pożarów w Małopolsce). W 2014 roku 2 tys. powstałych pożarów nie doczekało się ustalenia przyczyny ich wystąpienia, co stanowi 19% wszystkich pożarów, które miały miejsce w województwie małopolskim.

Wykres 66. Liczba zdarzeń z zakresu działań ratowniczo-gaśniczych w Małopolsce (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Straży Pożarnej: www.straz.gov.pl/panstwowa_straz_pozarna

Samorząd Województwa Małopolskiego w 2014 roku przekazał na rzecz Wojewódzkiego Funduszu Wsparcia Państwowej Straży Pożarnej kwotę 400 tys. zł na zakup sprzętu ratowniczo-gaśniczego, a także ok. 8 tys. zł na sprzęt z zakresu szkolenia z pierwszej pomocy przedmedycznej. Pomoc finansową na realizację prac budowlano-remontowych otrzymały również gminy w ramach konkursu Małopolskie Remizy – dofinansowanie dla 125 gmin na prace przeprowadzone w 130 remizach OSP w wysokości ponad 3,7 mln zł.

Trzeci sektor

Opracowanie: Monika Bochnak, Justyna Puszko

— podsumowanie

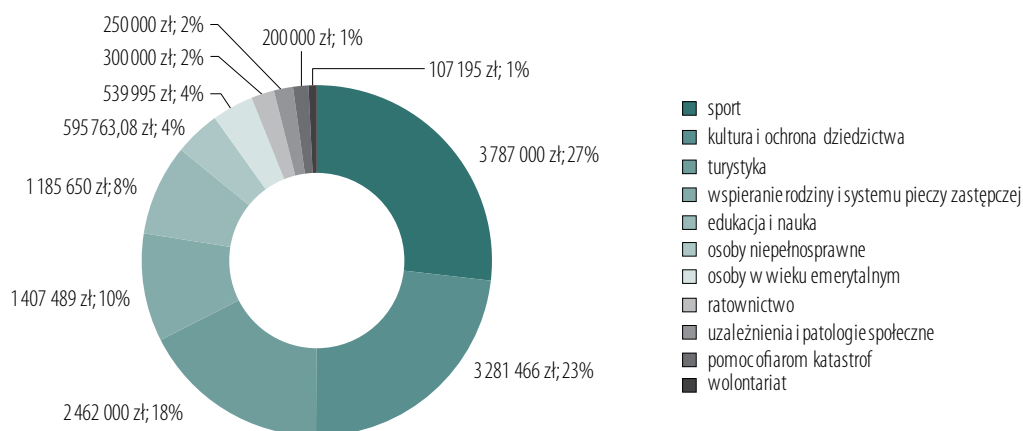
- W 2014 roku samorząd przekazał małopolskim organizacjom kwotę ponad 14 mln zł, czyli ponad 350 tys. zł więcej niż w roku poprzednim i ponad 7 mln zł więcej niż w roku 2011.
- Mieszkańcy Małopolski w zeznaniach za rok 2014 przekazali w ramach 1% ponad 48,2 mln zł na organizacje pożytku publicznego, które działają w całej Polsce. W stosunku do roku ubiegłego kwota ta jest o 5,5 mln zł wyższa. Z tej sumy do małopolskich organizacji pożytku publicznego trafiło 19,3 mln zł.

1. Współpraca Województwa Małopolskiego z trzecim sektorem

Współpraca finansowa

Zlecenie realizacji zadań własnych Województwa Małopolskiego w trybie otwartych konkursów ofert. Samorząd Województwa Małopolskiego zlecał w 2014 roku realizację zadań publicznych w ramach 20 otwartych konkursów ofert, do których złożonych zostało 1 131 wniosków. Dofinansowanie otrzymały 553 zadania na łączną kwotę 14,1 mln zł. Dzięki tym środkom finansowym organizacje realizowały projekty, których łączny koszt wyniósł około 40 mln zł.

Wykres 67. Środki finansowe przyznane w ramach otwartych konkursów ofert ze względu na obszary współpracy

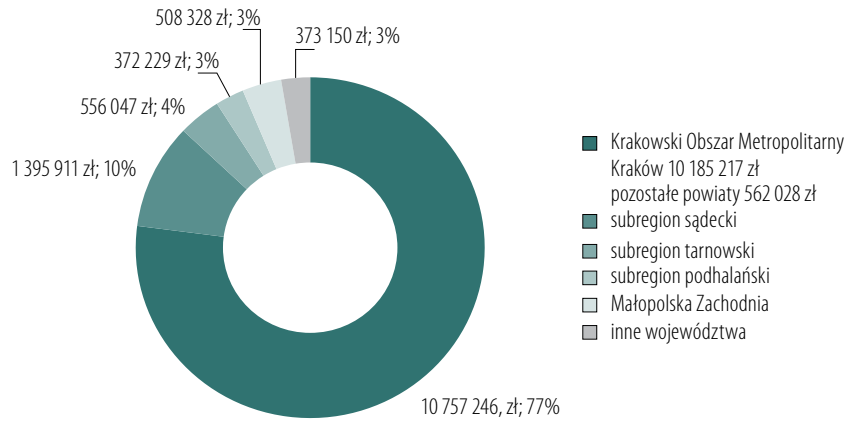
Źródło: opracowanie własne UMWM

Najwięcej środków finansowych w ramach konkursów zostało przekazanych w obszarze sportu oraz kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Kolejne co do wielkości kwoty zostały rozdysponowane w obszarze turystyki i krajoznawstwa, pomocy społecznej, działalności na rzecz osób niepełnosprawnych oraz edukacji i nauki.

W ramach 4 wieloletnich konkursów ofert małopolskie organizacje realizowały 21 zadań, na łączną kwotę 3,4 mln zł:

- › w zakresie organizacji i prowadzenia ośrodków adopcyjnych (2013–2017),
- › w zakresie współzawodnictwa i szkolenia sportowego dzieci i młodzieży (2013–2014),
- › w dziedzinie promocji i organizacji wolontariatu (2013–2014),
- › w dziedzinie kultury *Mecenat Małopolski plus* (2014–2015).

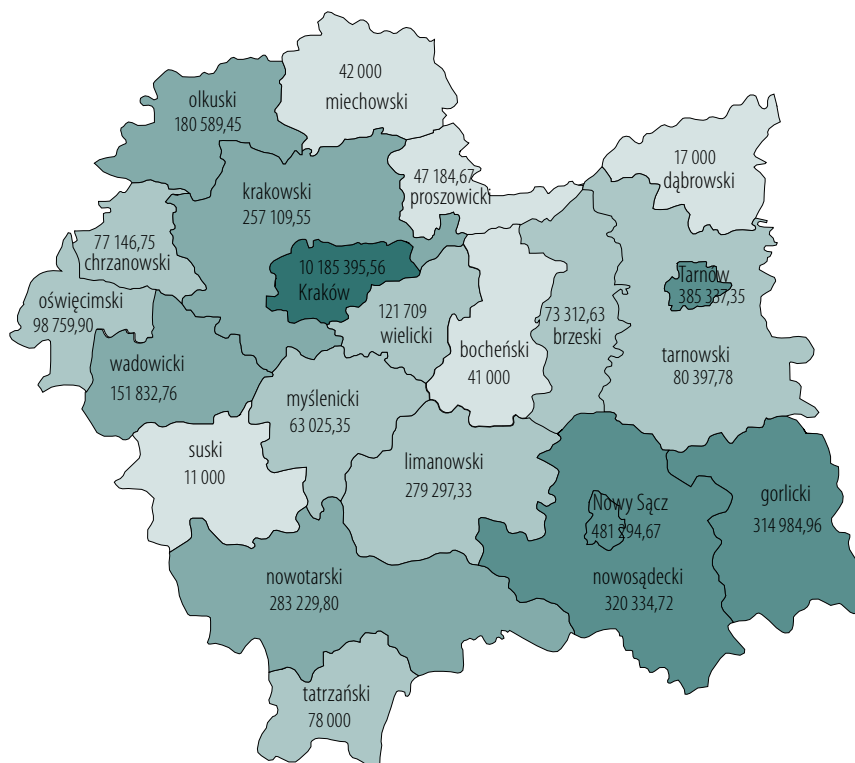
Wykres 68. Środki finansowe przyznane w ramach otwartych konkursów ofert – subregiony

Alokacja środków ze względu na miejsce zarejestrowania NGO

Źródło: opracowanie własne UMWM

Mapa 31. Środki finansowe przyznane w ramach otwartych konkursów ofert¹

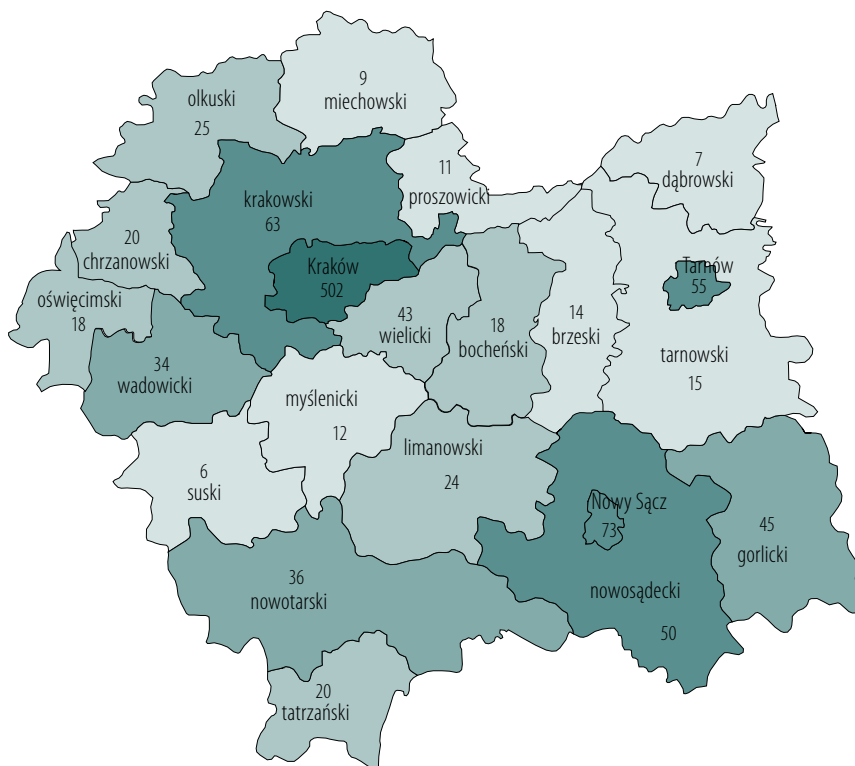

Alokacja środków ze względu na miejsce zarejestrowania NGO

Źródło: opracowanie własne UMWM

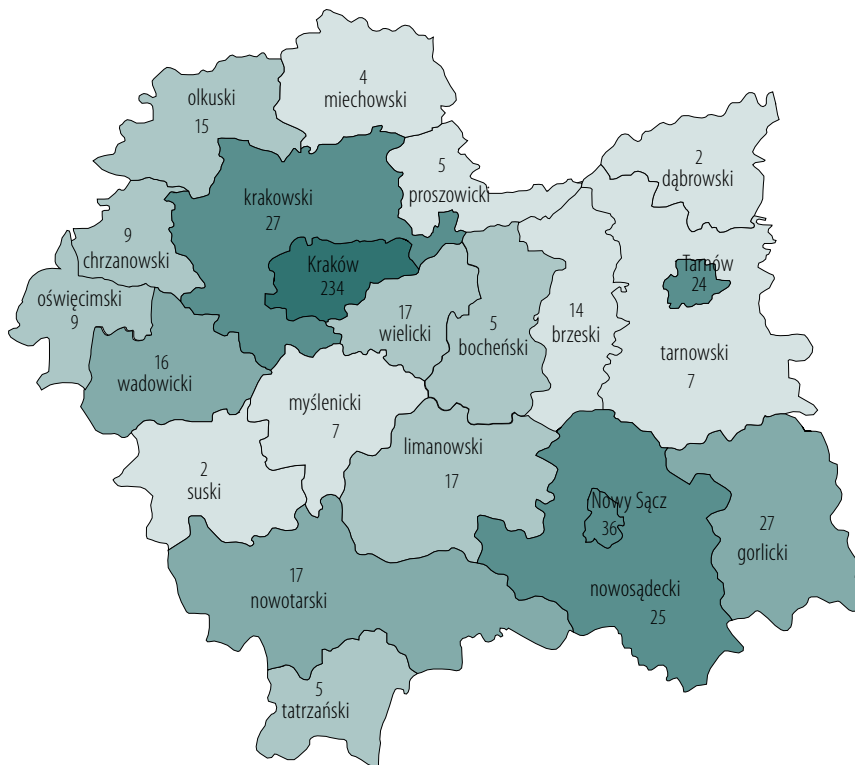
1. W ramach otwartych konkursów ofert zostało również złożonych 31 wniosków przez organizacje z innych województw, z których tylko 11 zostało dofinansowanych na łączną kwotę 373 150 zł.

Mapa 32. Liczba złożonych ofert²

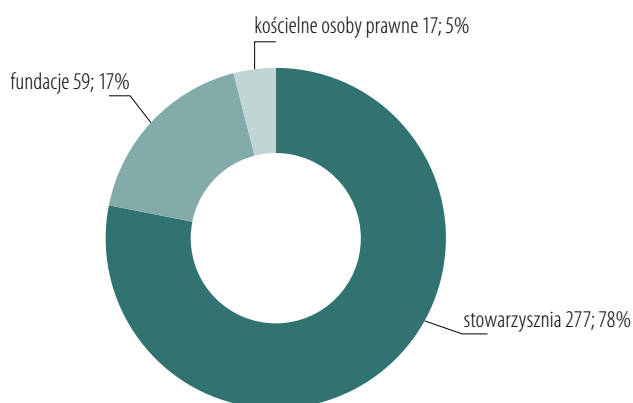
Źródło: opracowanie własne UMWM

Mapa 33. Liczba dofinansowanych zadań³

Źródło: opracowanie własne UMWM

2. W ramach otwartych konkursów ofert zostało również złożonych 31 wniosków przez organizacje z innych województw.
3. W ramach otwartych konkursów ofert zostało dofinansowanych 11 zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe z innych województw na łączną kwotę 373 150 zł.

Wykres 69. Status prawny organizacji pozarządowych, które otrzymały dofinansowanie

Źródło: opracowanie własne UMWM

Tabela 44. Zestawienie środków finansowych przekazywanych organizacjom pozarządowym w roku 2014 (w zł)**Tabela I.** Konkursy roczne

Lp.	Nazwa obszaru	Nazwa zadania	Edycje	Liczba umów	Kwota przyznanej dotacji
1.	działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym	otwarty konkurs ofert na realizację w 2014 r. zadań publicznych WM z obszaru pomocy społecznej, w zakresie wspierania funkcjonowania społecznego oraz przeciwdziałania wykluczeniu osób starszych	1	22	457 000
		otwarty konkurs ofert na realizację w 2014 r. zadań publicznych WM z obszaru pomocy społecznej na organizację Małopolskiego Kongresu Uniwersytetów Trzeciego Wieku	1	1	82 995
2.	działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w 2014 r.	1	36	595 763,08
3.	przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym	otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM w dziedzinie profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom w 2014 r.	1	12	250 000
4.	upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM w dziedzinie kultury fizycznej w 2014 r. w ramach upowszechniania kultury fizycznej – <i>Małopolska na sportowo</i>	1	145	1 392 000
		otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM w dziedzinie kultury fizycznej w ramach upowszechniania kultury fizycznej z zakresu realizacji programu <i>Mały Mistrz</i>	1	1	100 000
		otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM w dziedzinie kultury fizycznej z zakresu realizacji projektu <i>Wakacje z piłką nożną, Małopolska Biega</i> oraz projektu <i>Rodzinne rajdy rowerowe</i>	1	7	650 000
		otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM w dziedzinie kultury fizycznej w ramach upowszechniania kultury fizycznej z zakresu realizacji projektu <i>Multisport</i>	1	1	150 000
		otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM w dziedzinie kultury fizycznej w 2014 r. – szkolenie sportowe dzieci i młodzieży, szkolenie dzieci i młodzieży uzdolnionej sportowo w ramach kadry wojewódzkiej młodzików w sportach zimowych – <i>Małopolska Kadra 2022</i>	1	1	95 000

Rozdział IX Trzeci sektor

Lp.	Nazwa obszaru	Nazwa zadania	Edycje	Liczba umów	Kwota przyznanej dotacji
		otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM w dziedzinie kultury fizycznej w 2014 r. – przygotowanie organizacji XXI Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży w Sportach Zimowych Małopolska 2015	1	1	100 000
5.	nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie	Regionalny Program Stypendialny	1	3	1 000 000
		Małopolskie Dziedzictwo – Bon Edukacyjny	1	11	100 000
		Edukacja globalna w Małopolsce	1	8	85 650
6.	kultura, sztuka, dziedzictwo narodowe oraz podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej	Mecenat Małopolski	1	178	2 018 000
		organizacja wycieczki letniej dla dzieci polskich ze wschodu	1	6	150 000
		Małe granty	–	25	128 466
7.	turystyka i krajoznawstwo	Małopolska Gościńna	2	34	1 250 000
		otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM związanych z utrzymaniem trwałości i rozwojem Małopolskiego Systemu Informacji Turystycznej (MSIT)	1	1	1 212 000
8.	ratownictwo i ochrona ludności	otwarty konkurs ofert na zadania z zakresu ratownictwa górskiego i wodnego	1	8	300 000
9.	pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą	otwarty konkurs ofert pn. <i>Działania na rzecz pomocy niesionej przez województwo małopolskie uchodźcom w Kurdystanie</i>	1	1	200 000
10.	promocja i organizacja wolontariatu/działalność na rzecz organizacji pozarządowych	małe granty	–	3	25 000
SUMA			20	505	10 341 874,08

Tabela II. Konkursy wieloletnie w latach 2013–2017

Lp.	Nazwa obszaru	Nazwa zadania	Edycje	Liczba umów	Kwota przyznanej dotacji
1.	pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób, w tym wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej	otwarty konkurs ofert na realizację zadań publicznych WM na lata 2013–2017 w zakresie organizacji i prowadzeniu ośrodków adopcyjnych	–	3	1 407 489,15
2.	wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	otwarty konkurs ofert na współzawodnictwo i szkolenie sportowe dzieci i młodzieży na lata 2013–2014	–	6	1 300 000
3.	promocja i organizacja wolontariatu	otwarty konkurs ofert z dziedziny promocji i organizacja wolontariatu na lata 2013–2014	–	8	82 195
4.	kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	otwarty konkurs ofert pn. <i>Mecenat Małopolski plus</i> na lata 2014–2015	1	31	985 000
SUMA			1	48	3 774 684,15
SUMA Tabela I + II			21	553	14 116 558,23

Źródło: opracowanie własne UMWM

Tabela 45. Zestawienie środków finansowych przekazywanych organizacjom pozarządowym w ramach innych programów – na podstawie innych ustaw niż ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (w zł)

Ustawa	Program	Liczba podpisanych umów	Wysokość przekazanych środków finansowych
	<i>Małopolska. Nasz region – Nasza szansa</i>	125	544 000
ustawa prawo zamówień publicznych	<i>Małopolska – tu technologia staje się biznesem</i>	16	237 140
	inne	26	559 600
ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	ochrona zabytków	131	3 500 000
ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych	PFRON – Dofinansowanie robót budowlanych w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane dotyczących obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów	3	231 610,80
	PFRON – Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania zakładów aktywności zawodowej zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie zakładów aktywności zawodowej oraz ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych	12	4 599 829,34
ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007–2013	161	59 847 061
	PO KL (Projekt Konserwator)	13	481 955
	PO KL (Projekt 50+ dojrzały, potrzebni, kompetentni)	1	1 515 221,00
	Małopolski Regionalny Program Operacyjny 2007–2013	1	998 557,40
ustawa o wspieraniu obszarów wiejskich z EFRROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013	382	15 450 268,42
ustawa o samorządzie województwa	składki członkowskie WM, w ramach przynależności do Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej oraz Stowarzyszenia Gmin i Powiatów Małopolski	2	285 096,55
SUMA		873	28 403 278,51

Źródło: opracowanie własne UMWM

Współpraca pozafinansowa

- › Spotkania informacyjno-szkoleniowe
W 2014 roku ponad 650 organizacji uczestniczyło w ok. 70 spotkaniach/warsztatach/szkoleniach organizowanych przez Województwo, poświęconych m.in. finansowaniu organizacji pozarządowych, funduszom europejskim, otwartym konkursom ofert, partnerstwom publiczno-społecznym, rozwojowi lokalnemu, produktom lokalnym czy pomocy i integracji społecznej z terenu województwa małopolskiego.
- › Konsultacje projektów
W 2014 roku przeprowadzono konsultacje ok. 70 projektów uchwał Sejmiku Województwa Małopolskiego. Konsultowano m.in. Program współpracy Województwa Małopolskiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2015 oraz cztery zmiany Programu współpracy na rok 2014.
- › Patronaty
W 2014 roku Marszałek Województwa Małopolskiego objął swoim patronatem kilkadziesiąt przedsięwzięć i projektów realizowanych z różnych dziedzin przez organizacje pozarządowe, a także udzielił licznych rekomendacji.

- › Bank danych o organizacjach pozarządowych
Urząd Marszałkowski prowadzi bazę organizacji pozarządowych z terenu województwa małopolskiego. Zarejestrowane organizacje pozarządowe otrzymują *Newsletter NGO* informujący o bieżących działaniach Samorządu Województwa Małopolskiego adresowanych do III sektora.
- › Internetowa Biblioteka Małopolskich Obserwatoriów
Gromadzi informacje o umieszczonych w Internecie publikacjach na temat integracji społecznej i równości szans oraz rynku pracy, edukacji i przedsiębiorczości. Opisuje i umożliwia bezpośredni dostęp do ponad 1600 publikacji, takich jak: raporty z badań, analizy, ekspertyzy, biuletyny, podręczniki i artykuły naukowe.
- › Udostępnianie informacji na portalach internetowych
Na stronach internetowych Województwa (Wrota Małopolski, www.malopolskie.pl/ngo, Biuletyn Informacji Publicznej) oraz na profilu Pozarządowa Małopolska na portalu społecznościowym Facebook, na bieżąco publikowano informacje poświęcone współpracy Samorządu Województwa Małopolskiego z sektorem pozarządowym, promowano ciekawe przedsięwzięcia organizacji pozarządowych, jak również zamieszczano aktualności dotyczące szkoleń, konkursów i konferencji, a także akty prawne dotyczące III sektora, wydawnictwa, poradniki i informatory adresowane do przedstawicieli NGO.
- › Wizytacje i kontrole
W 2014 roku Urząd przeprowadził ponad 50 wizytacji zadań publicznych, 7 kontroli w zakładach aktywności zawodowych. Skontrolowano również zasady przeprowadzenia zbiórek publicznych u 9 podmiotów.

2. Promocja organizacji pozarządowych

Małopolskie Forum Organizacji Pozarządowych

19 grudnia 2014 r. odbyło się XVII Małopolskie Forum Organizacji Pozarządowych. W wydarzeniu wzięło udział ponad 300 przedstawicieli organizacji pozarządowych. Tematem przewodnim Forum był Fundusz Inicjatyw Obywatelskich 2015 oraz zasady ubiegania się o dotację. Honorowy patronat nad wydarzeniem objął Władysław Kosiniak-Kamysz, Minister Pracy i Polityki Społecznej. Ekspert z MPIPS przedstawił logikę projektów społecznych oraz zasady rozliczania zadań publicznych i rozliczania sprawozdań w ramach Programu FIO. Zaprezentowany został także projekt Urzędu Marszałkowskiego Biuletynu Informacji Publicznej dla małopolskich organizacji pozarządowych. Po konferencji odbyła się uroczysta gala wręczenia nagrody Marszałka Województwa Małopolskiego *Kryształ Soli* dla najlepszych organizacji prowadzących działalność pożytku publicznego oraz Nagrody Samorządu Województwa Małopolskiego dla Osób Działających na Rzecz Dobra Innych *Amicus Hominum*.

Konkurs o nagrodę Marszałka Województwa Małopolskiego *Kryształ Soli*

W 2014 roku odbyła się kolejna – X edycja konkursu *Kryształ Soli*, którego głównym celem jest wzmacnianie wizerunku organizacji pozarządowych, promocja działań najlepszych organizacji i popularyzacja dobrych praktyk. Statuetka *Kryształ Soli* jest wyrazem uznania samorządowych władz województwa dla tych wszystkich, którzy poświęcają swój czas dla budowania wspólnego dobra. W konkursie wzięło udział 41 organizacji. Kapituła Nagrody wyłoniła 5 laureatów i 5 wyróżnionych oraz laureata nagrody Grand Prix. Po raz drugi zorganizowany został plebiscyt o tytuł *Laureata Nagrody Internautów – Konkursu Kryształ Soli*. Zdaniem internautów organizacją cieszącą się największym zaufaniem wśród mieszkańców województwa zostało Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Wolbromiu, które zdobyło 3105 głosów.

Tabela 46. Laureaci Nagrody *Kryształ soli* w 2014 roku

Kryształ soli edycja X, 2014	
Laureat Grand Prix	Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych
kategoria › polityka społeczna zdrowie oraz działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	laureat: Stowarzyszenie Wspierania Onkologii UNICORN wyróżnienie: Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa <i>Tęcza</i> w Krakowie

**Kryształ soli
edycja X, 2014**

kategoria › ochrona dziedzictwa kulturowego	laureat: Lokalna Grupa Działania <i>Partnerstwo na Jurze</i> wyróżnienie: Towarzystwo Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich Oddział w Tarnowie
kategoria › edukacja i nauka	laureat: Katolickie Centrum Edukacji Młodzieży <i>Kana</i> w Nowym Sączu wyróżnienie: Stowarzyszenie Rozwoju i Integracji Młodzieży STRIM
kategoria › sport, turystyka, rekreacja, ekologia oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego	laureat: Stowarzyszenie Rozwoju Sołectwa Krzywa wyróżnienie: Stowarzyszenie <i>Homini et Terrae</i> z Zabierzowa
kategoria › aktywizacja gospodarcza i obywatelska	laureat: Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych wyróżnienie: Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Głogoczowie

Źródło: opracowanie własne UMWM

Konkurs o nagrodę Samorządu Województwa Małopolskiego *Amicus Hominum*

W 2014 roku przeprowadzono kolejną IX edycję Nagrody Samorządu Województwa Małopolskiego dla Osób Działających na Rzecz Dobra Innych *Amicus Hominum*, mającej na celu wyróżnienie osób prywatnych, które pomagają potrzebującym i swoją bezinteresowną aktywnością wspierają drugiego człowieka. Do tegorocznej edycji zgłoszono 19 kandydatur, z których Kapituła Nagrody wyłoniła 4 laureatów, 3 wyróżnionych oraz laureata nagrody Grand Prix.

Tabela 47. Laureaci Nagrody *Amicus Hominum* w 2014 roku

**Amicus Hominum
edycja IX, 2014**

Laureat Grand Prix	ks. Andrzej Augustyński
kategoria › polityka społeczna i prorodzinna	laureat: ks. Andrzej Augustyński wyróżnienie: Jarosław Chodorowski
kategoria › promocja i ochrona zdrowia	laureat: Barbara i Jerzy Stuhrowie wyróżnienie: Jerzy Kornaus
kategoria › pomoc niepełnosprawnym	laureat: Lidia Jazgar
kategoria › sport i edukacja	laureat: Jerzy Kasprzyk wyróżnienie: Łukasz Kaleta
kategoria › działalność filantropijna	laureat: brak

Źródło: opracowanie własne UMWM

Kampania 1%

W 2014 roku Województwo Małopolskie po raz kolejny zaangażowało się w działania mające na celu popularyzację idei odpisu 1% podatku na rzecz małopolskich organizacji pożytku publicznego (OPP). Wzorem lat ubiegłych prowadzona była zakładka na stronie www.malopolskie.pl, na której umieszczane były informacje dotyczące zasad wypełniania rocznych zeznań podatkowych oraz bieżące aktualności dotyczące mechanizmu odpisu 1% podatku w regionie (informacje o darmowych poradach prawnych, spotkaniach informacyjnych itp.). Ponadto przez cały okres rozliczeniowy pracownicy UMWM mieli dołączony do stopki mailowej baner zachęcający do przekazywania 1% na rzecz organizacji pożytku publicznego działających w regionie. W trakcie trwania okresu rozliczeniowego wykorzystywana była również specjalna pieczęć, umieszczana na korespondencji wychodzącej z UMWM przypominająca o tym, jak łatwo wesprzeć organizacje, przekazując im 1% swojego podatku.

Według stanu na dzień 2 listopada 2015 r. mieszkańcy Małopolski w zeznaniach za rok 2014 przekazali w ramach 1% ponad 48,2 mln zł na organizacje pożytku publicznego, które działają w całej Polsce. W stosunku do roku ubiegłego kwota ta jest o 5,5 mln zł wyższa. Z tej sumy tylko 19,3 mln zł trafiło do małopolskich OPP. Z każdym rokiem rośnie liczba Małopolan, którzy decydują się przekazać 1% na OPP – w 2015 roku z możliwości takiej skorzystało 62,6% małopolskich podatników.

Małopolska Rada Działalności Pożytku Publicznego

Istotną rolę w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego w regionie odgrywa Małopolska Rada Działalności Pożytku Publicznego, w której skład wchodzi 7 przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz 7 przedstawicieli administracji. Małopolska Rada Działalności Pożytku Publicznego jest ciałem opiniodawczo-doradczym Zarządu Województwa powołanym w celu kształtowania właściwej współpracy z sektorem pozarządowym. Podczas posiedzeń Rady podejmowano tematy dotyczące m.in.: współpracy organizacji pozarządowych z samorządem, wizerunku NGO, rozwoju III sektora, tworzenia Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz powoływania komisji konkursowych.

3. Integracja środowisk kombatanckich

W związku z wykonywaniem przez Samorząd Województwa Małopolskiego zadania zleconego z zakresu administracji rządowej w obszarze Integracja środowisk kombatanckich, w 2014 roku realizowane były działania w zakresie współpracy ze stowarzyszeniami kombatanckimi oraz innymi organizacjami społecznymi z terenu województwa małopolskiego, które w swoich zadaniach statutowych mają utrwalanie pamięci narodowej. Istotnym elementem realizacji tego zadania była współpraca z organami administracji państwowej (Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w Warszawie, Wojewódzkim Komitetem Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa w Krakowie, Instytutem Pamięi Narodowej) i samorządowej, Wojskiem Polskim, Kuratorium Oświaty i szkołami, m.in. przy organizacji obchodów uroczystości patriotycznych i kombatanckich.

Małopolska Rada Kombatantów i Osób Represjonowanych

W 2014 roku Zarząd Województwa Małopolskiego powołał Małopolską Radę Kombatantów i Osób Represjonowanych II kadencji. Głównym jej zadaniem jest współdziałanie z Zarządem Województwa Małopolskiego w wykonywaniu działań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez samorząd województwa zmierzających do integracji środowisk kombatanckich i koordynacji ich działań, wynikających z ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. Skład Rady stanowią przedstawiciele 36 stowarzyszeń, związków kombatanckich i osób represjonowanych oraz innych organizacji z terenu województwa małopolskiego zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym, które w swoich zadaniach statutowych mają utrwalanie pamięci narodowej oraz przedstawiciel Zarządu Województwa Małopolskiego.

Organizacja uroczystości patriotycznych

Samorząd Województwa Małopolskiego zorganizował obchody następujących uroczystości rocznicowych:

- › wybuchu Powstania Styczniowego,
- › Powstania Krakowskiego,
- › wyzwolenia hitlerowskich więzień i obozów koncentracyjnych,
- › zakończenia II wojny światowej,
- › Dnia Pamięci Ofiar Nazistowskich Obozów Koncentracyjnych,
- › 95. rocznicy odzyskania niepodległości w Krakowie.

11 listopada 2014 r. Województwo Małopolskie było głównym organizatorem obchodów 95. rocznicy odzyskania niepodległości w Krakowie. Uroczystości tradycyjnie rozpoczęły się Mszą św. w Katedrze na Wawelu. Po wspólnej modlitwie wyruszył pochód patriotyczny, który razem z kawalerią konną przeszedł na plac Ojca Adama Studzińskiego, a następnie na plac Matejki, gdzie przed Grobem Nieznanego Żołnierza odbyły się główne uroczystości. Oficjalne małopolskie obchody Święta Niepodległości zakończyło uroczyste spotkanie z kombatantami w Muzeum Armii Krajowej im. Generała Emila Fieldorfa-Nila. Podczas spotkania, uczestnicy Powstania Warszawskiego zostali uhonorowani pamiątkowymi medalami i dyplomami ufundowanymi przez Jana Stanisława Ciechanowskiego, Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz Zarząd Główny Związku Powstańców Warszawskich.

Udział w uroczystościach i obchodach patriotycznych

Przy współpracy z Małopolską Radą Kombatantów i Osób Represjonowanych uczestniczono w ponad 40 obchodach i uroczystościach rocznicowych m.in.:

- › zbrodni katyńskiej,
- › insurekcji kościuszkowskiej,
- › Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych,
- › Konstytucji 3 maja,
- › powstania Rzeczypospolitej Partyzanckiej,
- › śmierci Marszałka Piłsudskiego,
- › tragedii gibraltarskiej – śmierci gen. Sikorskiego,
- › zamachu na gen. Koppego,
- › Powstania Warszawskiego,
- › wymarszu Pierwszej Kompanii Kadrowej oraz wybuchu I wojny światowej,
- › rocznicy Cudu nad Wisłą oraz w święcie Wojska Polskiego,
- › dnia Pamięci Ofiar Gestapo,
- › agresji ZSRR na Polskę oraz Dnia Sybiraka.

Wsparcie przedsięwzięć kombatanckich i patriotycznych

Województwo Małopolskie aktywnie włączało się w organizację różnorodnych projektów kombatanckich i patriotycznych – w 2014 roku wsparło następujące przedsięwzięcia:

- › spotkanie kombatantów z okazji 61. rocznicy mordu sądowego na generale Emilu Fieldorfe-Nilu,
- › ognisko integracyjne środowiska kombatantów II wojny światowej i weteranów Wojska Polskiego,
- › spotkanie z kombatantami – Zjazd Małopolskiego Zarządu Wojewódzkiego Związku Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Krakowie,
- › wyjazd kombatantów do Warszawy na spotkanie wigilijne organizowane przez Szefa Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych,
- › zjazd Związku Inwalidów Wojennych RP,
- › spotkanie opłatkowe dla kombatantów na wniosek Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” w Krakowie,
- › spotkanie opłatkowe dla przedstawicieli środowisk kombatanckich z terenu województwa małopolskiego.

GOSPODARKA

Potencjał gospodarczy

Opracowanie: Karolina Fiut, Marcin Kopeć, Tomasz Kwiatkowski, Marcin Wątor

— podsumowanie

- Według najnowszych danych, w 2013 roku w Małopolsce wartość produktu krajowego brutto (PKB) w cenach bieżących oszacowano na 128 085 mln zł. W przeliczeniu na jednego mieszkańca w Małopolsce PKB wyniosło 38 157 zł, a więc poniżej średniej krajowej (43 020 zł).
- W rankingu województw pod względem wartości wskaźnika PKB Małopolska w roku 2013, podobnie jak w poprzednich latach, zajęła 5 miejsce, a udział regionu w ogólnopolskim PKB szacuje się na 7,7%.
- Małopolska jako pierwszy region w Polsce została odznaczona tytułem *Europejski Region Przedsiębiorczości 2016*. Województwo otrzymało nagrodę od Komitetu Regionów za najbardziej przyszłościowe w Europie wizje rozwoju przedsiębiorczości.
- Na koniec 2014 roku w województwie małopolskim w rejestrze REGON było wpisanych 356,8 tys. podmiotów gospodarki narodowej, o 1,6% więcej niż w poprzednim roku. Pod względem ilości podmiotów gospodarczych Małopolska ulokowała się na 4. miejscu, za regionami: mazowieckim, śląskim oraz wielkopolskim.
- Według raportu Banku Światowego *Doing business w Polsce 2015* Kraków zajął 16. miejsce na 18 możliwych w zakresie posiadanych regulacji prawnych, sprzyjających zakładaniu oraz prowadzeniu działalności gospodarczej. Zgodnie z analizą w Krakowie względnie łatwo jest założyć spółkę (7. miejsce w rankingu), natomiast najtrudniej jest uzyskać pozwolenie na budowę (18. miejsce w rankingu).
- Więcej małopolskich firm przemysłowych niż rok wcześniej zdecydowało się w 2013 roku ponieść nakłady na działalność innowacyjną – ich udział wciąż nieznacznie góruje nad średnim poziomem krajowym wynoszącym około 13%.
- Między rokiem 2012 a 2013 liczba badaczy i wynalazców zatrudnionych w małopolskich firmach wzrosła o 20% i wyniosła 4,5 tys. Szerszą kadre B+R ma tylko Mazowsze i Podkarpacie.
- W 2014 roku udział województwa małopolskiego w krajowym eksporcie nieznacznie spadł w stosunku do 2013 roku – z 4,9% do 4,8%, natomiast udział województwa małopolskiego w krajowym imporcie pozostał na podobnym poziomie jak w roku ubiegłym – około 5%.

1. Produkt Krajowy Brutto

W 2013 roku w województwie małopolskim wartość produktu krajowego brutto w cenach bieżących oszacowano na 128 085 mln zł (w Polsce 1 656 341 mln zł). W stosunku do poprzedniego roku wartość ta wzrosła o 2,4% (w skali kraju o 1,7%).

Tabela 48. PKB w Polsce i Małopolsce

Wyszczególnienie	2011	2012	2013
PKB w mln zł (ceny bieżące)			
Polska	1 566 557	1 628 992	1 656 341
Małopolska	120 656	125 053	128 085
dynamika PKB w cenach bieżących (%) (rok poprzedni = 100)			
Polska	110,6	104,0	101,7
Małopolska	109,0	103,6	102,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2013 roku w rankingu województw dotyczącym wartości produktu krajowego brutto (w cenach bieżących) na poziomie regionalnym Małopolska zajmowała 5. miejsce (za województwami: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim oraz dolnośląskim).

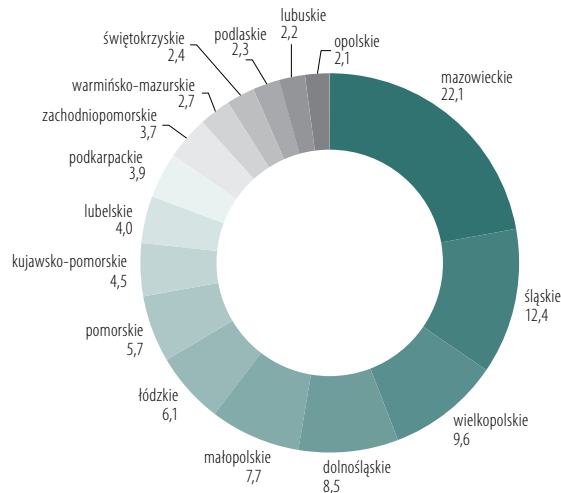
Tabela 49. PKB w województwach (w mln zł)

Lp.	Województwo	2011	2012	2013
1.	mazowieckie	340 048	356 763	366 431
2.	śląskie	202 229	207 199	206 182
3.	wielkopolskie	147 487	154 821	159 784
4.	dolnośląskie	134 948	139 804	140 142
5.	małopolskie	120 656	125 053	128 085
6.	łódzkie	95 450	99 608	101 032
7.	pomorskie	88 997	94 509	95 004
8.	kujawsko-pomorskie	69 708	72 057	73 848
9.	lubelskie	61 496	64 261	65 738
10.	podkarpackie	60 731	62 902	65 088
11.	zachodniopomorskie	58 767	61 024	61 628
12.	warmińsko-mazurskie	42 502	43 878	44 555
13.	świętokrzyskie	39 625	40 350	39 866
14.	podlaskie	35 662	36 329	37 525
15.	lubuskie	34 505	35 876	36 564
16.	opolskie	33 746	34 559	34 868

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Udział województwa małopolskiego w wartości ogólnego PKB w skali kraju, podobnie jak rok wcześniej, wyniósł 7,7%. Pierwsze cztery województwa, które poprzedzają w rankingu Małopolskę wspólnie tworzą ponad połowę polskiego PKB (52,6%).

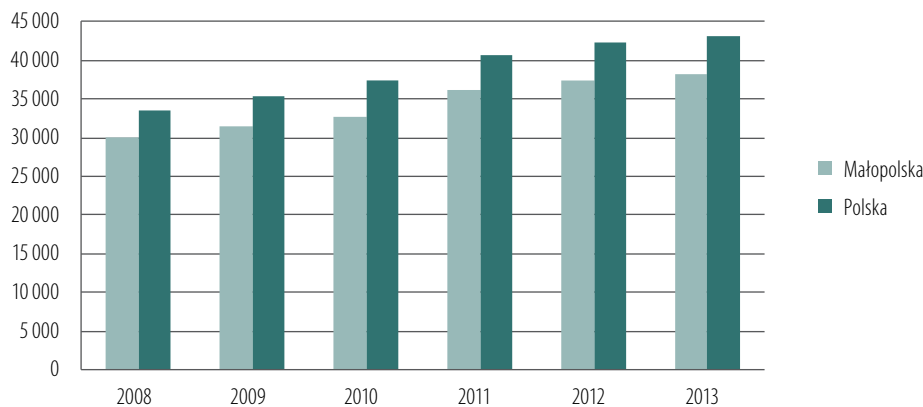
Wykres 70. Udział województw w tworzeniu produktu krajowego brutto (w cenach bieżących) w 2013 r. (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

PKB w cenach bieżących w przeliczeniu na 1 mieszkańca w regionie w 2013 roku wyniósł 38 157 zł. W stosunku do poprzedniego roku wartość tego wskaźnika wzrosła o 2,2%. W Polsce wartość produktu krajowego brutto *per capita* wyniosła 43 020 zł, co dało wzrost o 1,8% w stosunku do 2012 roku.

Wykres 71. PKB *per capita* w Małopolsce i w Polsce (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W porównaniu do innych województw w 2013 roku Małopolska plasowała się na 7 miejscu. Najwyższe PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca we wspomnianym roku zanotowano w województwach: mazowieckim (69 043 zł), dolnośląskim (48 141 zł), wielkopolskim (46 135 zł) i śląskim (44 760 zł). Jednocześnie te regiony przewyższają średnią krajową. W największym stopniu odbiegał od średniej krajowej region mazowiecki, który osiągnął 160,5% tej wartości. Wynik Małopolski w 2013 roku był poniżej średniej krajowej i wyniósł 88,7% jej wartości. W stosunku do poprzedniego roku najwyższą dynamikę wykazały województwa podlaskie (wzrost o 3,6%) i podkarpackie (wzrost o 3,5%). W dwóch województwach wartość PKB *per capita* obniżyła się i zanotowano spadek o 0,8% w województwie świętokrzyskim i spadek o 0,2% w województwie śląskim.

Wykres 72. Dynamika PKB *per capita* w Polsce i w Małopolsce w latach 2008–2013; rok poprzedni = 100

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 34. PKB *per capita* w województwach w 2013 r., Polska = 100 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

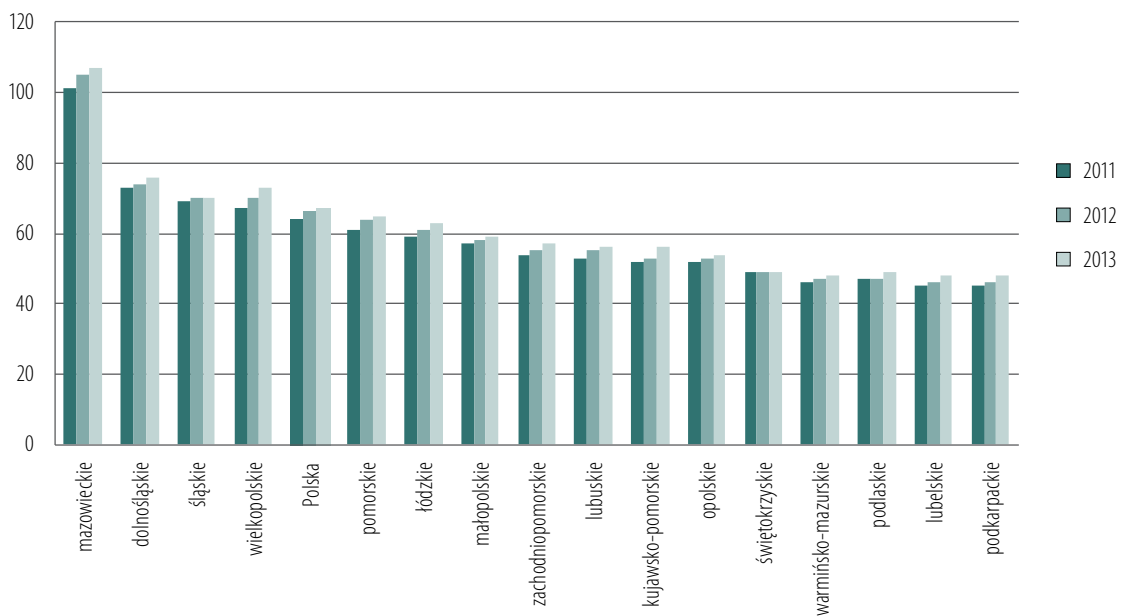
Analizując szacowane średnie wartości PKB *per capita* w cenach bieżących na poziomie podregionów (NTS-3) w latach 2011–2013 można zauważyć duże terytorialne zróżnicowanie województwa małopolskiego. O ile podregion Krakowa plasuje się w ścisłej czołówce Polski, zajmując 4 miejsce, o tyle pozostałe podregiony zajmują dużo dalsze pozycje. Najniższe średnie wartości zanotowano w podregionach nowosądeckim (26 137 zł na 1 mieszkańca) i nowotarskim (23 742 zł na 1 mieszkańca). Oba podregiony również niekorzystnie prezentują się w stosunku do pozostałych 72 regionów w całym kraju, zajmując jedno z ostatnich miejsc w rankingu (65 miejsce dla podregionu nowosądeckiego i 70 miejsce dla podregionu nowotarskiego).

Tabela 50. Średnia szacowana wartość PKB *per capita* w małopolskich podregionach (w zł)

Podregiony	Średnia wartość PKB <i>per capita</i> w latach 2011–2013	Lokata
Kraków	66 062	4
oświęcimski	32 703	38
krakowski	29 954	51
tarnowski	28 834	54
nowosądecki	26 137	65
nowotarski	23 742	70

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Według najnowszych danych Eurostatu, wyrażanych we wspólnej, umownej walucie – standardzie siły nabywczej (PPS) wartość małopolskiego PKB *per capita* w 2013, podobnie jak w przypadku 14 pozostałych regionów w Polsce, była niższa niż 75% średniej UE. W województwie małopolskim wyniosła 59%. Jedynie PKB na 1 mieszkańca województwa mazowieckiego przekroczył przeciętny poziom regionów UE i wyniósł 107% tej wartości. W latach 2011–2013 zaobserwowano systematyczny wzrost PKB *per capita* w prawie wszystkich regionach Polski (z wyjątkiem województwa świętokrzyskiego). W Małopolsce wartość PKB *per capita* wyrażana w standardzie siły nabywczej rokrocznie wzrastała o 1%. Największą dynamikę wzrostu zanotowano w województwie mazowieckim.

Wykres 73. PKB *per capita* w standardzie siły nabywczej (PPS) w województwach w porównaniu do średniej UE 28 (średnia UE 28 = 100%) (w %)

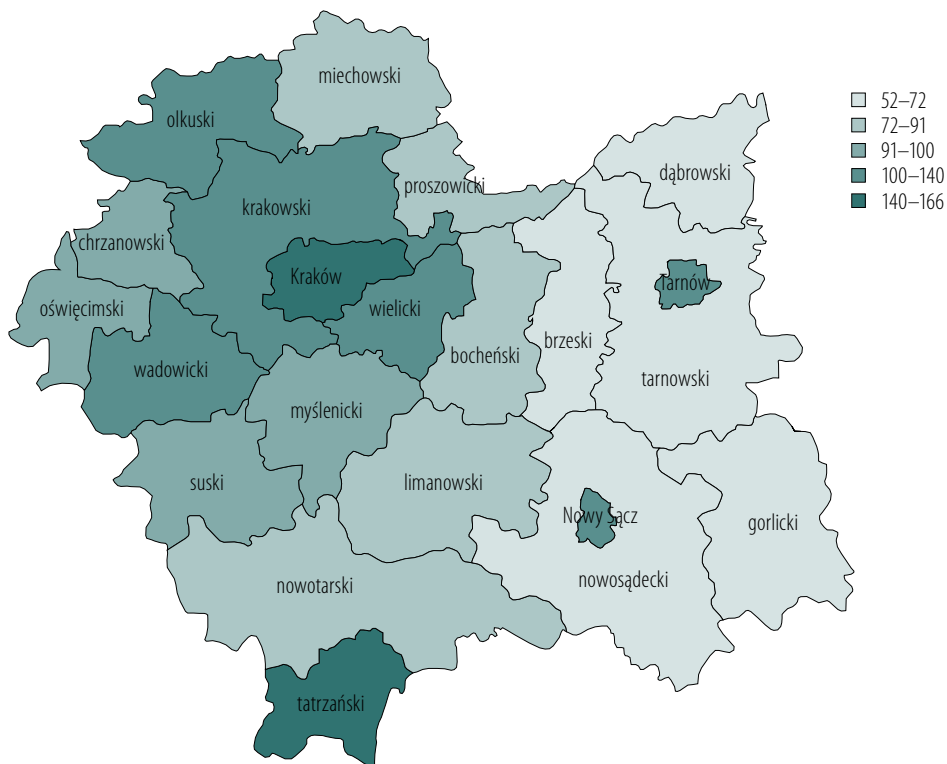
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostat

2. Przedsiębiorczość

Małopolskie podmioty gospodarcze

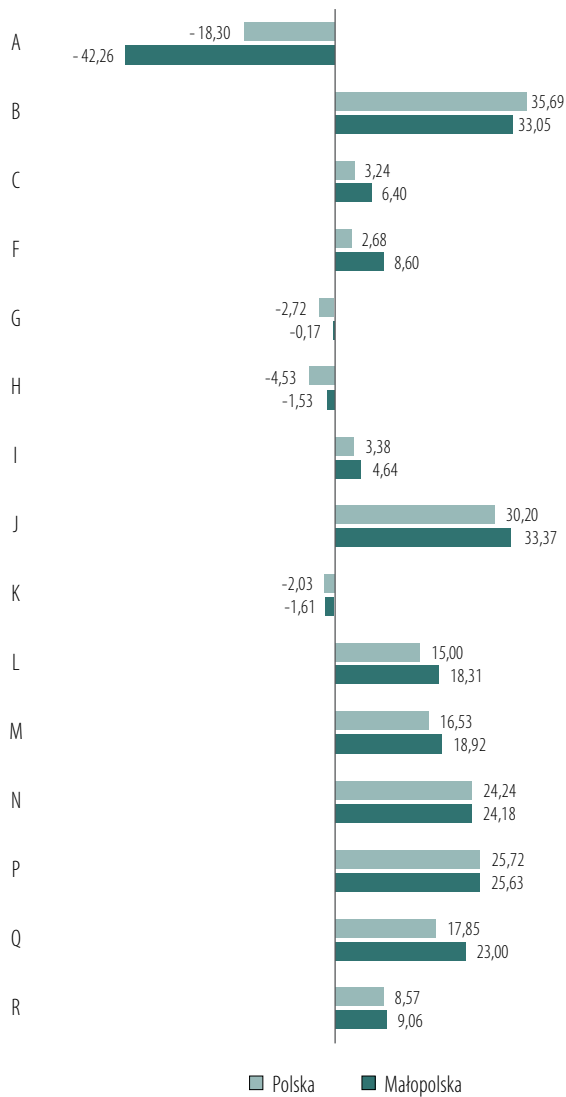
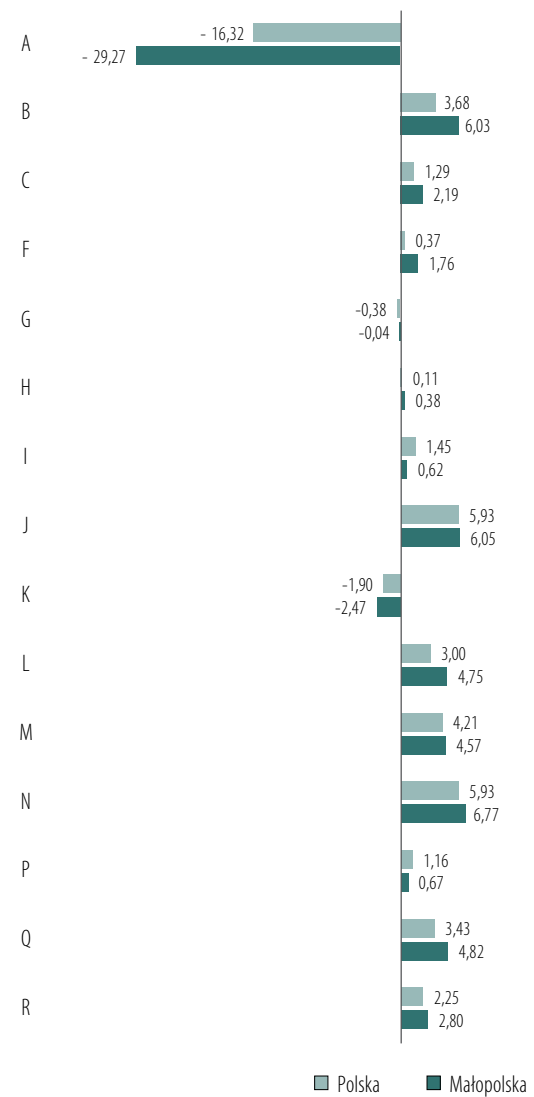
Na koniec grudnia 2014 roku w województwie małopolskim zarejestrowanych było 356,8 tys. podmiotów gospodarczych. W stosunku do 2013 roku było to o 5,7 tys. więcej, co stanowiło wzrost o 1,6%. Ich udział w ogólnej liczbie polskich podmiotów gospodarczych wyniósł 8,7%. W stosunku do innych województw Małopolska ulokowała się na 4 miejscu, za regionami: mazowieckim, śląskim oraz wielkopolskim.

Mapa 35. Liczba podmiotów gospodarczych na 1 tys. mieszkańców w Małopolsce w 2014 roku (stan na 31 grudnia)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Większość firm zarejestrowanych w regionie należało do sektora prywatnego, było ich 348,7 tys. (97,7% ogółu), czyli o 1,6% więcej niż w 2013 roku. Sektor publiczny reprezentowało 7,9 tys. podmiotów gospodarczych, o 0,8% mniej niż na koniec 2013 roku. W grupie podmiotów gospodarczych pod koniec 2014 roku przeważały osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą, stanowiły one 73,8% ogółu. W stosunku do 2013 roku ich liczba wzrosła o 0,6% i wyniosła 263,1 tys. Spośród małopolskich przedsiębiorstw najwięcej było mikroprzedsiębiorstw, a więc tych zatrudniających średniorocznie do 10 pracowników (340,9 tys.), co stanowiło 95,5% ogółu firm w regionie.

Wykres 74. Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w Polsce i Małopolsce wg sekcji PKD w latach 2013–2014 (w %)**Wykres 75.** Zmiana liczby podmiotów gospodarczych w Polsce i Małopolsce wg sekcji PKD w latach 2010–2014 (w %)

Legenda			
Sekcja	Działalność	Sekcja	Działalność
A	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	K	działalność finansowa i ubezpieczeniowa
B	górnictwo i wydobywanie	L	działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
C	przetwórstwo przemysłowe	M	działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
F	budownictwo	N	działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
G	handel hurtowy i detaliczny	P	edukacja
H	transport i gospodarka magazynowa	Q	opieka zdrowotna i pomoc społeczna
I	działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznym	R	działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
J	informacja i komunikacja		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Pod względem podziału zgodnie z klasyfikacją wg PKD 2007 w Małopolsce w 2014 roku dominowały podmioty reprezentujące sekcje: G (handel hurtowy i detaliczny) – 25,2%, F (budownictwo) – 13,5%, C (przetwórstwo przemysłowe) – 9,9% oraz M (działalność profesjonalna i naukowa) – 9,4%. W kontekście dynamiki liczby podmiotów gospodarczych podzielonych wg najważniejszych dla regionu sekcji PKD 2007 od 2010 roku notuje się duży spadek podmiotów, których działalność dotyczyła sektorów: rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa (sekcja A). Tendencja ta obserwowana jest w skali całego kraju, jednak w Małopolsce proces ten jest bardziej nasilony. W latach 2010–2014 w Polsce podmiotów reprezentujących sekcję A ubyło o 18,3%, podczas gdy w województwie małopolskim w tym czasie ubyło ich o 42,3%. Podobnie zmalała liczba (już w znacznie mniejszym stopniu, o kilka procent) podmiotów z sekcji: G (handel hurtowy i detaliczny), H (transport i gospodarka magazynowa), K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa). W przypadku firm z branży finansowej i ubezpieczeniowej malejąca tendencja utrzymywała się w największym stopniu (w 2014 roku w stosunku do poprzedniego ubyło takich firm o 2,5% w Małopolsce i o 1,9% w Polsce). Jednocześnie są to firmy, w których notuje się jedne z najwyższych średnich miesięcznych zarobków. W 2013 roku przeciętny dochód w Małopolsce w tej branży wyniósł 5 370,72 zł, jest to kwota znacznie wyższa od ogólnego średniego wynagrodzenia w Małopolsce, które w 2013 roku wyniosło 3 372,60 zł.

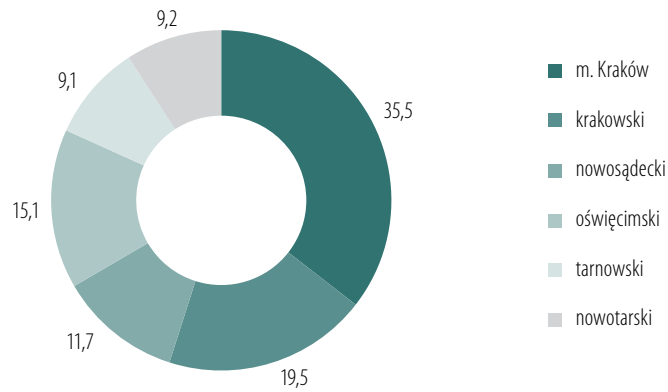
Województwo małopolskie jako jedyne w Polsce zostało nagrodzone przez Komitet Regionów i otrzymało tytuł *Europejskiego Regionu Przedsiębiorczości 2016*. W ten sposób są nagradzane regiony, które wyróżniają się wybitną oraz innowacyjną strategią przedsiębiorczości, niezależnie od ich wielkości, zamożności oraz kompetencji. Przynależność Małopolski do elitarnej sieci Europejskich Regionów Przedsiębiorczości umocni pozycję regionu na arenie międzynarodowej jako wiarygodnego partnera, z którym warto prowadzić ciekawe i przyszłościowe projekty.

Więcej na ten temat na: <http://www.małopolskie.pl/Wydarzenia/Index.aspx?id=14467>

Analizując dynamikę liczby podmiotów gospodarczych w pozostałych sekcjach, najczęściej odnotowuje się tendencję wzrostową zarówno w skali Polski, jak i województwa małopolskiego. Największy wzrost w latach 2010–2014 (ok. o jedną trzecią firm) zaobserwowano w sekcjach: B (górnictwo i wydobywanie) i J (informacja i komunikacja). Podobnie wzrosła (ok. o jedną czwartą) liczba przedsiębiorstw w sekcjach: N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca) oraz P (edukacja). Sekcje: J (informacja i komunikacja) oraz M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna), są szczególnie ważne dla regionu Małopolski ze względu na specyfikę Krakowa, jednego z najważniejszych ośrodków akademickich w kraju. Odzwierciedlają to również dane dla lat 2010–2014. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych z obu wspomnianych sekcji jest względnie wyższy w Małopolsce (o 33,4% w sekcji J i o 18,9% w sekcji M), niż w Polsce (o 30,2% w sekcji J i o 16,5% w sekcji M). Są to jednocześnie takie rodzaje działalności gospodarczej, w których rejestruje się stosunkowo wysokie miesięczne zarobki (rocznie rosnące). Wśród wszystkich sekcji najwyższą średnią miesięcznych wynagrodzeń zanotowano w przedsiębiorstwach w branży komunikacji i informacji. W Polsce w 2013 roku wyniosły one 6 165,88 zł i nieco mniej w Małopolsce – 5 585,41 zł. Jednocześnie we wspomnianych wcześniej sekcjach: J (komunikacja i informacja) oraz N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca) zanotowano najwyższy wzrost liczby firm w skali jednego roku. W województwie małopolskim między rokiem 2013 a 2014 ich liczba zwiększyła się kolejno: w sekcji J o 6,1%, oraz w sekcji N o 6,8%. Warto jeszcze zwrócić uwagę na dane dla sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) w latach 2010–2014. Mimo iż region Małopolski nie należy do najbardziej uprzemysłowionych części kraju, to i tak wzrost tego typu podmiotów w tym terenie jest wyższy o 3,2%, niż średnio w Polsce.

Zróźnicowanie terytorialne małopolskich podmiotów gospodarczych

Najwięcej podmiotów gospodarki narodowej było zarejestrowanych w Krakowie – 126,5 tys., tj. 35,5% ogółu. W stosunku do 2013 roku największy wzrost liczby podmiotów gospodarczych zanotowano w powiatach: limanowskim (o 4,4%), wielickim (o 3,3%) i krakowskim (o 3,1%). Niewielki spadek liczby firm odnotowano w Tarnowie oraz w powiecie olkuskim (odpowiednio o 0,2% i 0,4%).

Wykres 76. Odsetek podmiotów gospodarczych wpisanych w rejestr Regon w Małopolsce w podziale na podregiony w 2014 roku (stan na 31 grudnia)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 77. Podmioty gospodarki narodowej w województwie małopolskim w 2014 roku (stan na 31 grudnia)

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów	Liczba podmiotów na 1000 osób	Przedziały zatrudnienia			
			do 9	10–49	50–249	ponad 250
Małopolska	356 027	106	340 861	13 163	2 419	342
powiat bocheński	3 698	81	8 148	314	59	6
powiat brzeski	4 071	69	6 098	247	35	1
powiat chrzanowski	5 700	93	11 258	423	88	5
powiat dąbrowski	4 114	52	2 951	151	16	2
powiat gorlicki	5 749	71	7 357	306	59	5
powiat krakowski	8 045	105	26 968	934	148	19
powiat limanowski	8 815	72	8 911	368	56	6
powiat m. Kraków	21 948	166	120 612	4 827	917	191
powiat m. Nowy Sącz	3 987	114	9 038	388	116	14
powiat m. Tarnów	5 363	100	10 531	487	148	19
powiat miechowski	2 010	88	4 210	138	18	1
powiat myślenicki	4 879	96	11 490	387	68	3
powiat nowosądecki	10 920	71	14 355	586	84	4
powiat nowotarski	8 752	80	14 513	582	81	9
powiat olkuski	6 465	104	11 269	424	75	9
powiat oświęcimski	5 768	91	13 599	442	94	12
powiat proszowicki	2 064	76	3 164	136	24	1
powiat suski	3 215	92	7 449	257	47	4
powiat tarnowski	9 592	59	11 149	505	65	6
powiat tatrzański	3 679	145	9 535	270	35	1
powiat wadowicki	6 429	101	15 481	528	114	16
powiat wielicki	3 764	111	12 775	463	72	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2014 roku w regionie wyrejestrowano 26,0 tys. podmiotów gospodarczych, jest to o 11,3% więcej niż w roku poprzednim. Największy wzrost nowych wyrejestrowań zanotowano w powiatach: proszowickim (o 47,1%) i tatrzańskim (o 24,9%). W 2014 roku do rejestru Regon wpisano ponad 32 tys. nowych podmiotów gospodarczych, jest to o 2,6% (prawie 8 tys.) więcej niż rok wcześniej. Największy przyrost nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw zanotowano w powiecie limanowskim (o 24,9%) i w Nowym Sączu (o 14,6%).

Tabela 51. Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych oraz wyrejestrowanych w 2014 roku w Małopolsce

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych	Wskaźnik dynamiki (w %) r/r	Liczba podmiotów wyrejestrowanych	Wskaźnik dynamiki (w %) r/r
Małopolska	32 035	102,6	25 984	111,3
powiat bocheński	807	104,4	656	112,5
powiat brzeski	656	105,3	490	116,9
powiat chrzanowski	960	101,5	875	112,5
powiat dąbrowski	330	109,3	246	96,9
powiat gorlicki	778	97,1	730	121,5
powiat krakowski	2 584	109,8	1 945	110,8
powiat limanowski	1 179	124,9	789	103,3
powiat m. Kraków	10 317	95,8	8 077	112,8
powiat m. Nowy Sącz	917	114,6	867	119,4
powiat m. Tarnów	923	91,6	930	108,9
powiat miechowski	400	114,0	308	114,5
powiat myślenicki	1 070	99,0	802	98,2
powiat nowosądecki	1 916	109,9	1 484	115,9
powiat nowotarski	1 710	106,2	1 319	99,3
powiat olkuski	913	116,3	926	123,6
powiat oświęcimski	1 138	106,0	1 048	113,2
powiat proszowicki	308	93,1	275	147,1
powiat suski	633	112,4	532	103,7
powiat tarnowski	1 263	101,4	1 000	115,2
powiat tatrzański	779	108,6	758	124,9
powiat wadowicki	2 228	99,9	1 021	93,1
powiat wielicki	1 226	103,5	906	112,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

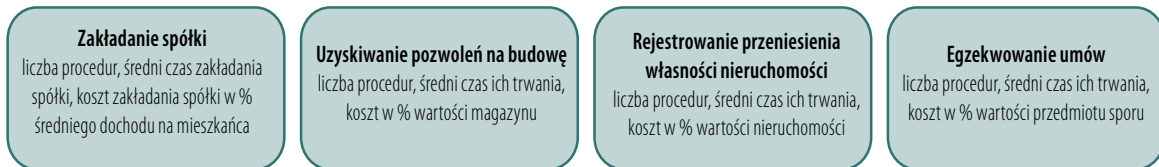
Na terenie województwa małopolskiego w 2014 roku znajdowało się 35 przedsiębiorstw, które w rankingu dziennika „Rzeczpospolita” zaliczono do 500 największych firm w Polsce. Listę 500/2015 opracowano na podstawie wysokości przychodów ze sprzedaży przy uwzględnieniu innych poszczególnych wskaźników ekonomicznych (wskaźników rentowności, płynności finansowej, wielkości nakładów inwestycyjnych itp.) oraz liczby osób zatrudnionych. W samym Krakowie były zarejestrowane 23 firmy (65,7%). W skali kraju w grupie wyróżnionych przedsiębiorstw małopolskie podmioty gospodarcze stanowiły 6,9%. Pod względem ilości zaklasyfikowanych największych firm w Polsce Małopolska zajęła 5 miejsce, za województwami: mazowieckim (41,7%), wielkopolskim (9,9%), dolnośląskim (9,7%) i śląskim (9,1%)¹.

1. „Rzeczpospolita”, 13.05.2015, Dod. Lista 500/2015.

Doing Business w Polsce i w Krakowie

Na poziom rozwoju przedsiębiorczości mają wpływ m.in. warunki do zakładania i prowadzenia firm w danym regionie. W raporcie *Doing Business w Polsce 2015*² Banku Światowego, analiza jest skoncentrowana na przepisach dotyczących prowadzenia działalności gospodarczej oraz ich praktycznym zastosowaniu z perspektywy MŚP. W badaniu wyróżniono 4 grupy wskaźników.

Rysunek 1. Wskaźniki w badaniu *Doing Business*

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Doing Business in Poland 2015*, Washington, DC: World Bank

Na ich podstawie opisano korzystność prawnych warunków zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Raport przedstawia również wartość wskaźnika *distance to frontier* (DTF), który obrazuje w jakim stopniu dana gospodarka (średnio) odbiega od najlepszego wyniku osiągniętego przez najlepszą ze 189 badanych gospodarek na świecie w ramach każdego z wyodrębnionych wskaźników. Pomiar ten unormowano w przedziale od 0 do 100, gdzie liczba 100 oznacza wartość graniczną najlepszych praktyk. Wartość tego wskaźnika dla Polski wyniosła 73,6. W ogólnym rankingu pod względem łatwości prowadzenia działalności gospodarczej Polska zajęła 32 miejsce.

W polskiej wersji raportu porównano wyniki dla 18 największych polskich miast, w tym dla Krakowa. Stolica Małopolski w porównaniu do pozostałych największych miast Polski zajęła 16 miejsce na 18 możliwych (przed Warszawą i Gdańskiem). Spośród wyróżnionych obszarów miasto osiągnęło najlepszy wynik w kategorii łatwości zakładania spółek, zajmując 7 miejsce na ogólnopolskiej liście. W Małopolsce w 2014 roku, podobnie jak w większości polskich regionów, najczęściej przedsiębiorcy rejestrowali swoją działalność metodą „jednego okienka”, która obejmuje 4 procedury załatwiane w lokalnym wydziale KRS (wyjątek stanowi Poznań, w którym popularny jest internetowy system zakładania spółki). W Krakowie trwało to średnio 29 dni i kosztowało ok. 12,9% średniego dochodu na mieszkańca. Jednak jest to mniej korzystny wynik niż średnio w UE, gdzie zakładanie spółki trwało ok. 11,6 dnia i kosztowało ok. 4,1% przeciętnego dochodu na osobę. Wartość wskaźnika DTF dla Krakowa wyniosła 86,0 i jest to najlepszy wynik dla Krakowa spośród wszystkich badanych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej. Bardzo słabo wypadł Kraków w obszarze uzyskiwania pozwoleń na budowę, ostatnia lokata w kraju. Wskaźnik DTF wyniósł 60,7 i lokuje miasto pomiędzy gospodarkami, które są w ostatniej ćwiartce światowej listy. W celu uzyskania pozwolenia na budowę trzeba było w Krakowie przejść 21 procedur, co trwało ok. 209 dni i kosztowało 0,21% wartości magazynu. Dla porównania w Bydgoszczy, lider polskiego rankingu, średni czas załatwiania pozwolenia wyniósł 143 dni a koszt to przeciętnie 0,15 % wartości magazynu. W przypadku 3 wskaźnika przenoszenie własności nieruchomości Kraków zajął 12 miejsce w Polsce. We wszystkich polskich miastach wymagało to od przedsiębiorców realizacji 6 procedur. W Krakowie trwało to średnio 38,5 dni i kosztowało ok. 0,27% nieruchomości. W mieście stosunkowo łatwo egzekwowano umowy w 2014 roku. Podobnie jak w całym kraju, wymagało to realizacji 33 procedur. W Krakowie trwało to średnio 498 dni i kosztowało 15,4% wartości przedmiotu sporu. Wynik ten jest korzystniejszy w porównaniu do wyników pozostałych miast, gdzie średni czas egzekwowania umów w Polsce we wspomnianym roku wyniósł 512 dni i kosztowało to 15,9% wartości przedmiotu sporu³.

2. Stan na 09.01.2014.

3. *Doing Business in Poland 2015*, Washington, DC: World Bank.

Tabela 52. *Doing Business w Polsce: Gdzie jest łatwiej?*

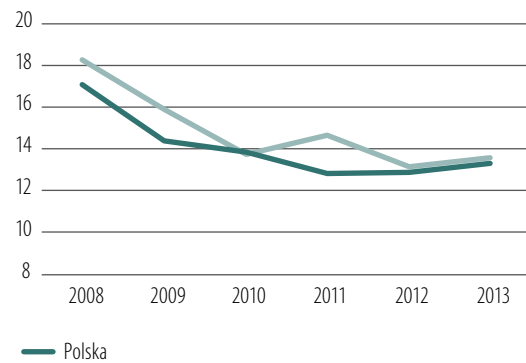
Miasto (województwo)	Ogólny ranking	Zakładanie spółki		Uzyskiwanie pozwoleń na budowę		Rejestrowanie przeniesienia własności nieruchomości		Egzekwowanie umów	
		<i>Distance to frontier</i> (wynik)	Pozycja	<i>Distance to frontier</i> (wynik)	Pozycja	<i>Distance to frontier</i> (wynik)	Pozycja	<i>Distance to frontier</i> (wynik)	Pozycja
Bydgoszcz (kujawsko-pomorskie)	1	85,8	9	69,8	1	82,1	3	72,7	6
Olsztyn (warmińsko-mazurskie)	2	87,8	2	64,7	9	81,0	5	76,1	1
Białystok (podlaskie)	3	86,8	4	63,4	12	82,6	1	73,7	3
Toruń (kujawsko-pomorskie)	4	85,5	13	67,0	3	80,8	7	73,0	5
Opole (opolskie)	5	86,8	4	66,3	6	79,4	13	73,0	4
Poznań (wielkopolskie)	6	89,1	1	62,3	15	81,5	4	71,6	7
Rzeszów (podkarpackie)	7	84,0	17	67,3	2	80,4	9	71,6	8
Zielona Góra (lubuskie)	8	84,5	14	64,6	10	82,5	2	71,2	10
Łódź (łódzkie)	9	85,8	9	66,4	5	80,7	8	69,0	14
Szczecin (zachodniopomorskie)	10	82,8	18	66,0	7	80,8	6	71,1	12
Gorzów Wielkopolski (lubuskie)	11	84,5	14	60,9	17	80,0	11	73,8	2
Katowice (śląskie)	12	85,8	9	63,4	11	79,3	16	70,5	13
Wrocław (dolnośląskie)	13	86,3	6	66,7	4	77,5	18	68,6	16
Lublin (lubelskie)	14	86,0	7	65,9	8	78,4	17	68,7	15
Kielce (świętokrzyskie)	15	84,3	16	63,1	13	79,4	15	71,1	11
Kraków (małopolskie)	16	86,0	7	60,7	18	79,5	12	71,4	9
Warszawa (mazowieckie)	17	85,8	9	63,0	14	80,3	10	64,8	17
Gdańsk (pomorskie)	18	87,8	2	62,0	16	79,4	14	63,9	18

Źródło: *Doing Business in Poland 2015*, Washington, DC: World Bank

3. Innowacyjność przedsiębiorstw

Wyhamowanie ogólnopolskiego trendu zmniejszającej się liczby przedsiębiorstw ponoszących nakłady na działalność innowacyjną, zaobserwowane w roku 2012, okazało się trwałe w przypadku firm przemysłowych. Ilość łożących na innowacje nawet nieznacznie wzrosła w roku 2013. Tymczasem przedsiębiorstwa usługowe znowu rzadziej niż przed rokiem decydowały się na wydatki tego typu, dając podstawy do mówienia o wieloletniej tendencji spadkowej.

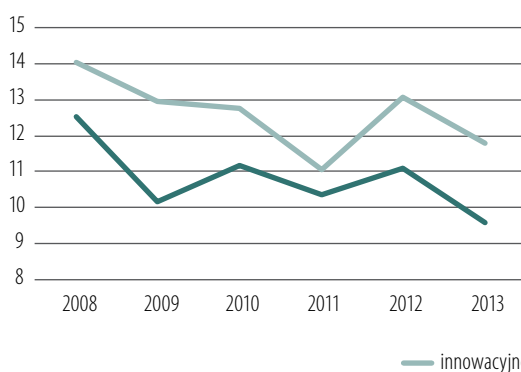
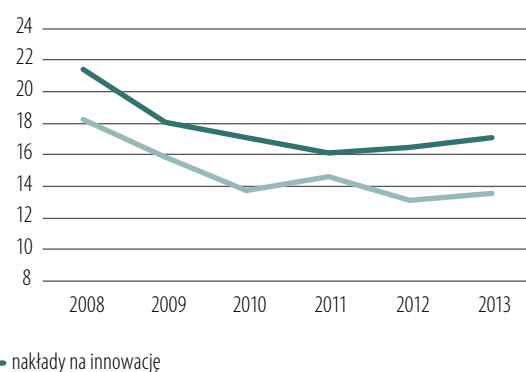
Interpretując dane dotyczące nakładów na działalność innowacyjną warto mieć na uwadze dwie okoliczności. Po pierwsze, na przestrzeni kilku ostatnich lat wektory dynamiki wydatków w skali regionu były zbieżne z wektorami krajowymi. Po drugie, dla obu typów analizowanych firm Małopolska odnotowuje wartości wyższe niż średnie ogólnopolskie (odpowiednio 9,6% i 9,3% dla usługowych i 13,6% oraz 13,3% dla przemysłowych w 2013 roku).

Wykres 78. Odsetek przedsiębiorstw sektora usług, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną**Wykres 79.** Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które poniosły nakłady na działalność innowacyjną

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Nakłady na działalność innowacyjną, przypadające na jedno przedsiębiorstwo prowadzące taką działalność w przemyśle wyniosły w Małopolsce 3,3 mln zł. W sektorze usług kształtowały się natomiast na poziomie 1,4 mln. W obu przypadkach, wyniki te plasowały region poniżej średnich dla kraju (wynoszących ok. 3,5 mln zł zarówno dla przemysłu, jak i usług)⁴ oraz odpowiednio na miejscach 8 i 6 (w obu przypadkach wyżej niż rok wcześniej) jeśli chodzi o kolejność regionów. Ciekawie wygląda zestawienie małopolskich firm ponoszących nakłady na innowacje z tymi, które faktycznie innowacje wprowadziły (a więc określanymi mianem innowacyjnych). Otóż przedsiębiorstwa usługowe bywają innowacyjne nawet jeśli nie poniosły wydatków na ten cel – wprowadzających innowacje jest bowiem więcej niż finansujących ją (różnica od 1–3 p.p. na przestrzeni kilku ostatnich lat). Odwrotnie wygląda sytuacja w firmach przemysłowych – tu efekty w postaci nowych produktów czy procesów nie zawsze wieńczą inwestycje w ten cel (różnica od 1,5–3,5 p.p. na przestrzeni kilku ostatnich lat). Przedstawione relacje mają odzwierciedlenie na poziomie krajowym.

Działalność innowacyjna to całokształt działań naukowych, technicznych, organizacyjnych, finansowych i komercyjnych, które rzeczywiście prowadzą lub mają w zamierzeniu prowadzić do wdrażania innowacji. (...) Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczo-rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji (źródło: GUS).

Wykres 80. Zestawienie odsetków małopolskich przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjność z przedsiębiorstwami innowacyjnymi – sektor usług**Wykres 81.** Zestawienie odsetków małopolskich przedsiębiorstw, które poniosły nakłady na działalność innowacyjność z przedsiębiorstwami innowacyjnymi – sektor przemysłowy

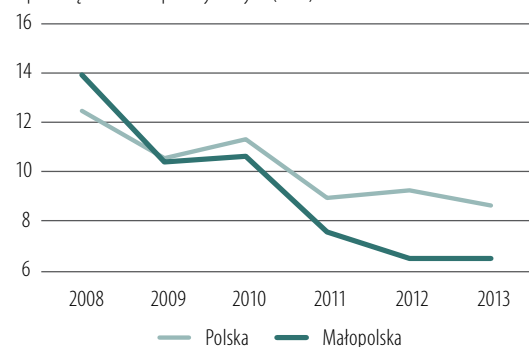
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

4. GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie *Nauka i technika w 2013 r.*, Warszawa 2014, s. 136.

Patrząc na wykres dotyczący przemysłu, warto sobie zadać pytanie czy w innowacje warto inwestować. Odpowiedzi można poszukać w danych o zwrocie z takich przedsięwzięć. Otóż, mimo utrzymującego się poziomu nakładów na innowacje, udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych systematycznie maleje, a w 2 ostatnich latach odnotowano dodatkowo spore różnice na niekorzyść, względem średniej ogólnokrajowej. Zatem angażowanie w innowację własnych nakładów może okazać się ryzykowne. Mając obawy co do zwrotu z inwestycji, przedsiębiorcy sięgają po wsparcie publiczne. W Małopolsce taka pomoc cieszyła się w ostatnich latach dużą popularnością – skorzystało z niej co czwarte aktywne innowacyjnie przedsiębiorstwo usługowe (26,5%) i co trzecie przemysłowe (36,7%). Dla przemysłu był to czwarty najwyższy wynik w skali wszystkich regionów, natomiast dla usług siódmy. Jeśli wziąć pod uwagę zsumowaną wartość odsetków wspartych firm przemysłowych i usługowych, to okaże się że lepszy wynik odnotowuje jedynie Podkarpacie, Podlasie i Pomorze Zachodnie. Jednocześnie wsparcie działalności innowacyjnej małopolskich firm jest wyraźnie szerszej zakrojone niż w przypadku kraju – średnia objętych nim przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce wyniosła bowiem 25,1%, a usługowych 22,9%.

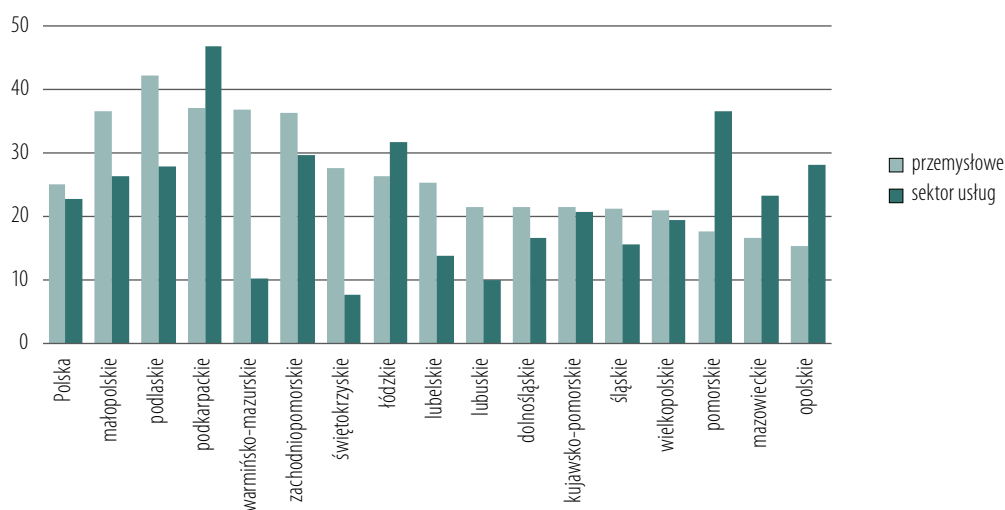
Przedsiębiorstwo innowacyjne w zakresie innowacji produktowych i procesowych jest to przedsiębiorstwo, które w badanym okresie wprowadziło na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową. (...) (źródło: GUS)

Wykres 82. Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych (w %)

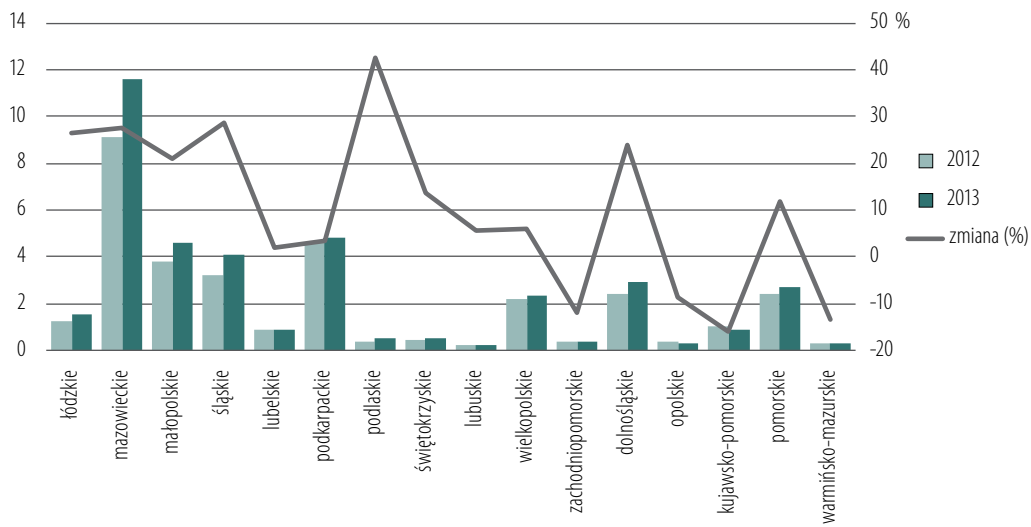
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, BDL

Wykres 83. Przedsiębiorstwa sektora usług i przemysłowe, które w latach 2011–2013 otrzymały publiczne wsparcie na działalność innowacyjną – odsetek w gronie przedsiębiorstw (odpowiednio sektora usług i przemysłowych) aktywnych innowacyjnie, według województw (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Działalność innowacyjna przedsiębiorstw w latach 2011–2013*, GUS, Urząd Statystyczny w Szczecinie, Warszawa 2014

Wprowadzenie na rynek innowacji w dużej mierze zależy od struktury kadr przedsiębiorstw. Małopolskie firmy przez rok (między 2012 a 2013) rozbudowały swój potencjał badawczo-rozwojowy zatrudniając o 20% więcej badaczy i wynalazców. Większy przyrost zatrudnionych w B+R odnotowało 5 regionów, w konsekwencji Małopolska utrzymała 3 pozycję pod względem ich liczby – szerszą kadrę badawczo-naukową ma tylko Mazowsze i Podkarpacie.

Wykres 84. Zatrudnieni w B+R w sektorze przedsiębiorstw (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

mikro case study

GRUPY ROBOCZE DS. MAŁOPOLSKICH INTELIGENTNYCH SPECJALIZACJI

Grupy Robocze (GR) są największym w historii forum współpracy Województwa Małopolskiego z firmami i pozostałymi przedstawicielami systemu innowacji (przedsiębiorcy stanowią 55% składu GR liczącego 139 osób).

Grupy Robocze to nowe narzędzie, dzięki któremu uczestnicy systemu innowacji, w szczególności przedsiębiorcy, mają bezpośredni wpływ na kształtowanie polityki innowacyjności i przedsiębiorczości Województwa. Członkowie Grup wskazują m.in. priorytety w zakresie badań, rozwoju i innowacji, na których skoncentrowane powinny być inwestycje publiczne i prywatne. Grupy są także dla Województwa źródłem wiedzy z pierwszej ręki na temat rozwoju małopolskich inteligentnych specjalizacji.

W sumie funkcjonuje osiem grup w obszarach inteligentnej specjalizacji (w tym jedna grupa o charakterze interdyscyplinarnym). Skład Grup Roboczych został skompletowany w wyniku otwartego naboru w maju 2015 roku.

4. Instytucje Otoczenia Biznesu

W gospodarce opartej na wiedzy i innowacjach systematycznie rośnie rola instytucji pośredniczących pomiędzy nauką a gospodarką, tj. Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB), w szczególności ośrodków innowacji, które pełnią rolę katalizatora kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości. Do kategorii IOB zaliczamy: agencje rozwoju regionalnego i lokalnego, fundusze kapitału zaangażowanego, lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe oraz fundusze poręczeń kredytowych. W skład IOB wchodzi także: sieci aniołów biznesu, ośrodki szkoleniowo-doradcze, centra biznesu, klastry, a także Polskie Platformy Technologiczne. W związku z dynamicznym rozwojem nowych technologii i znaczeniem innowacji jako czynnika rozwoju bardzo ważną jest również działalność centrów coworkingowych oferujących kreatywne przestrzenie dla biznesu oraz ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, takich jak: centra transferu technologii, preinkubatory i inkubatory przedsiębiorczości, inkubatory technologiczne oraz parki technologiczne.

Tabela 53. Zestawienie małopolskich IOB

Parki technologiczne
› Krakowski Park Technologiczny
› Park Life Science [Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.]
› Park Technologiczny – Miasteczko Multimedialne [Miasteczko Multimedialne Sp. z o.o.]
› Małopolski Park Technologii Informatycznych i Multimediów [Krakowski Park Technologiczny]
Inkubatory technologiczne
› Inkubator Technologiczny Krakowskiego Parku Technologicznego [Krakowski Park Technologiczny Sp. z o.o.]
Preinkubatory i Akademickie Inkubatory Przedsiębiorczości
› Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica [Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie]
› Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości UJ [Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.]
› Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości [Krakowska Szkoła Wyższa im. Frycza Modrzewskiego]
› Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości [Uniwersytet Ekonomiczny]
› Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości [Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja]
› Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości [Wyższa Szkoła Europejska im. ks. Józefa Tischnera]
› Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości [Politechnika Krakowska]
› Inkubator Przedsiębiorczości Media 3.0 [Miasteczko Multimedialne]
› Preinkubator przedsiębiorczości akademickiej UR/CTE [Centrum Transferu Ekotechnologii Sp. z o.o.]
Inkubatory przedsiębiorczości
› Małopolski Inkubator Przedsiębiorczości [Urząd Miejski w Andrychowie]
› Inkubator Przedsiębiorczości [Fundacja Promocji Gospodarczej Regionu Krakowskiego]
› Nowosądecki Inkubator Przedsiębiorczości [Urząd Miasta Nowy Sącz]
› Oświęcimski Inkubator Przedsiębiorczości [Centrum Biznesu Małopolski Zachodniej Sp. z o.o.]
› Tarnowski Inkubator Przedsiębiorczości [Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]
› Powiatowy Inkubator Przedsiębiorczości [Powiatowy Urząd Pracy w Dąbrowie Tarnowskiej]
Centra Transferu Technologii
› Centrum Innowacji, Transferu Technologii i Rozwoju Uniwersytetu (CITTRU) [Uniwersytet Jagielloński]
› Centrum Transferu Technologii AGH [Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie]
› Centrum Transferu Technologii [Politechnika Krakowska]
› Centrum Transferu Technologii Medycznych Park Technologiczny Sp. z o.o.
› Centrum Informacji Ekologicznej [Fundacja Partnerstwo dla Środowiska]
› Centrum Transferu Technologii Uniwersytetu Rolniczego im. Hugona Kołłątaja w Krakowie
› Centrum Innowacji, Transferu i Monitorowania Rozwoju Technologii Wytwarzania [Instytut Zaawansowanych Technologii Wytwarzania]
› Centrum Transferu Technologii [Fundacja „Progress and Business”]
› Ośrodek Innowacji NOT
› Branżowy Punkt Kontaktowy ds. Programów Unii Europejskiej Przy Platformie Technologicznej Odlewnictwa Polskiego
Fundusze Kapitału Załączkowego
› Fundusz Kapitału Załączkowego SATUS [Spółka Zarządzająca Funduszami Kapitału Załączkowego SATUS Sp. z o.o. SK]
› Fundusz Inwestycyjny Zamknięty Aktywów Niepublicznych Venture Capital SATUS [SATUS Venture Sp. z o.o.]

- › Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego [Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego]

- › MicroBioLab [MicroBioLab Sp. z o.o.]

- › JCI Venture [JCI Venture Sp. z o.o.]

- › IIF SA Fundusz Technologiczny

- › Nomad Fund [Nomad Management GmbH S.K.A.]

- › Fundusz Załączkowy Krakowskiego Parku Technologicznego

- › Innovation Nest Sp. z o.o. S.K.A.

Sieci Aniołów Biznesu

- › Regionalna Sieć Inwestorów i Inwestycji Kapitałowych RESIK [Małopolska Agencja Energii i Środowiska Sp. z o.o.]

- › Sieć Inwestorów Prywatnych SATUS [Spółka Zarządzająca Funduszami Kapitału Załączkowego SATUS Sp. z o.o. SK]

Lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe

- › Małopolski Fundusz Pożyczkowy Fundusz Pożyczkowy-Restrukturyzacyjny [Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]

- › Inicjatywa MIKRO Sp. z o.o.

- › Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości [Fundacja Promocji Gospodarczej Regionu Krakowskiego]

- › Fundacja Rozwoju Regionu Rabka

- › Stowarzyszenie „Samorządowe Centrum Przedsiębiorczości i Rozwoju” w Suchoj Beskidzkiej

Fundusze Poręczeń Kredytowych

- › Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych [Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA]

- › Małopolski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o.

- › Tarnowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA

Ośrodki Szkoleniowo Doradcze

- › Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego

- › FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji

- › Gorlicki Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Gorlickie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości]

- › Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji w Krakowie]

- › Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Fundacja im. Hetmana Jana Tarnowskiego]

- › Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych i Oświatowych Cumulus]

- › Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego [Fundacja Rozwoju Regionu Rabka w partnerstwie z Centrum Biznesu Małopolski Zachodniej Sp. z o.o.]

- › Ośrodek Enterprise Europe Network [Izba Przemysłowo-Handlowa w Krakowie]

- › Ośrodek Wspierania Przedsiębiorczości [Fundacja Promocji Gospodarczej Regionu Krakowskiego]

- › Centrum Szkoleniowo-Konsultacyjne [Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych – „Klub Sądecki”]

- › Punkty Konsultacyjne [Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego]

- › Lokalne Centrum Biznesu w Proszowicach Sp. z o.o.

- › Agencja Rozwoju Małopolski Zachodniej SA

- › Myślenicka Agencja Rozwoju Gospodarczego

Klastry

- › Klaster LifeScience

- › MedCluster

- › Klaster Przemysłów Kultury i Czasu Wolnego

- › Małopolsko-Podkarpacki Klaster Czystej Energii

› Klaster Innowacyjne Odlewnictwo Modern Cast Sp. z o.o.

› Małopolski Klaster Poligraficzny

› Małopolski Klaster Turystyczny BESKID

› Klaster Inteligentne Budownictwo

› Klaster Technologii Informatycznych w Budownictwie / BIMklaster

› Klaster „Zrównoważona Infrastruktura”

› Digital Entertainment Cluster

› Klaster Edutainment

› South Poland Cleantech Cluster

› Krakowski Klaster Filmowy

› Klaster Innowacji Małopolski Zachodniej

› Klaster Gospodarki Odpadowej i Recyklingu

› Sądecki Klaster Energii Odnawialnej

› Małopolski Klaster „Otwarta Przestrzeń dla Biznesu”

› Małopolski Klaster MakeIT

› Tarnowski Klaster Przemysłowy

› Apipol Klaster Nowoczesnego Pszczelarstwa

Polskie Platformy Technologiczne

› PPT Odlewnictwa Polskiego [Instytut Odlewnictwa]

› Polska Platforma Biotechnologii [Jagiellońskie Centrum Innowacji Sp. z o.o.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie: 1) *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce (z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości) – Raport 2014*, A. Bąkowski, M. Mażewska (red.), PARP, Warszawa 2014, s. 10; *Standardy działania i dobre praktyki w ośrodkach innowacji*, M. Mażewska, A. Milczarczyk (red.), SOOIPP, Poznań/Warszawa 2013, s. 13. 2) A. Bąkowski, M. Mażewska (red.), *Ośrodki Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce – Raport 2014*, SOOIPP, Poznań/Warszawa 2015; 3) Opracowania UMWM dot. inicjatyw klastrowych identyfikowanych w województwie małopolskim na potrzeby inwentaryzacji klastrów w Polsce 2015 (PARP).

Młodzi przedsiębiorcy są otwarci na zmiany, wprowadzają innowacyjne rozwiązania, zakładają własne firmy i korzystają z narzędzi wspierających ich rozwój. Uczestniczą w szkoleniach i warsztatach, poszerzają swoją wiedzę, korzystają także z coraz bardziej popularnych centrów coworkingowych znajdujących się prawie we wszystkich większych miastach w Polsce. Z powodu rosnącej popularności coworkingu, także mniejsze obszary miejskie oraz miasta uniwersyteckie oferują kreatywne przestrzenie dla biznesu. Coworking to możliwość indywidualnej lub wspólnej pracy w wynajętym pomieszczeniu. Oprócz biura centra coworkingowe organizują liczne spotkania z otwartymi i kreatywnymi ludźmi służące wymianie doświadczeń, kontaktów, sprzyjające rozwojowi nowych inicjatyw. Do największych centrów coworkingowych w regionie zaliczyć można:

- › Colab – krakowskie centrum coworkingowe oferujące miejsce do prowadzenia działalności dla młodych startupów, a jednocześnie przestrzeń do networkingu, wymiany know-how i pomysłów na wspólne przedsięwzięcia.
- › Hub:raum Kraków – to drugie po hub:raum Berlin tego typu przedsięwzięcie Deutsche Telekom na świecie. Kraków został wybrany na lokalizację hub:raum ze względu na swój unikalny charakter (duża społeczność startupowa, dobra komunikacja, międzynarodowe środowisko). Inkubator rozpoczął swoją działalność w 2013 roku, stawiając sobie za cel wspieranie młodych przedsiębiorców w rozwoju ich innowacyjnego projektu, promocję idei przedsiębiorczości wśród studentów i absolwentów oraz tworzenie warunków dla rozwoju międzynarodowej społeczności startupowej, zlokalizowanej w Krakowie.

Miernikiem skuteczności oraz efektywności działań podejmowanych przez Instytucje Otoczenia Biznesu jest liczba innowacyjnych startupów oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), które uzyskały wsparcie. Przykładem takiej instytucji jest Krakowski Park Technologiczny (KPT), który w 2014 roku objął wsparciem ponad

100 lokatorów parku oraz członków klastrów, w których aktywnie działa, świadcząc ponad 950 usług. Oferta KPT obejmowała w tym czasie 14 różnych typów usług w tym m.in.: usługi okołobiznesowe, wynajem powierzchni czy specjalistyczne doradztwo. Usługi świadczone przedsiębiorcom przez KPT są zgodne z europejskimi standardami ośrodków innowacji European Business and Innovation Centre Network (EBN).

Krakowski Park Technologiczny wspiera firmy na każdym etapie ich rozwoju, od startu aż po dojrzałe, duże przedsiębiorstwa. Jest to możliwe dzięki różnym instrumentom, takim jak: fundusz załączkowy, inkubator technologiczny czy specjalna strefa ekonomiczna.

Na koniec 2014 w krakowskiej specjalnej strefie ekonomicznej działało 80 firm, które utworzyły ponad 8 000 oraz utrzymały ponad 9 000 miejsc pracy. Równocześnie w ramach inkubatora technologicznego KPT działało wówczas ponad 20 przedsiębiorstw typu start-up. Krakowski Park Technologiczny wspierał także firmy w ramach usług świadczonych przez Fundusz załączkowy KPT. Do końca 2014 roku Fundusz objął wsparciem ponad 20 spółek kapitałowych.

Tereny inwestycyjne Krakowskiego Parku Technologicznego – specjalnej strefy ekonomicznej – zajmują obecnie powierzchnię 707 ha i położone są w 27 podstrefach na terenie 25 gmin. W tym 86 ha to tereny zlokalizowane w Krakowie lub bezpośrednim sąsiedztwie, na których lokują się firmy high-tech oraz firmy BPO/SSC. Dotychczas w specjalnej strefie ekonomicznej wydano 202 zezwolenia na działalność firmom, które utworzyły i utrzymały ponad 20 000 miejsc pracy, a wartość poniesionych nakładów wyniosła 3,8 mld zł (stan na wrzesień 2015).

Z myślą o rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw KPT realizuje strategiczne przedsięwzięcie – budowę Małopolskiego Parku Technologii Informatycznych w Pychowicach, w którym profesjonalne wsparcie znajdzie blisko 100 przedsiębiorstw działających w branży ICT. KPT realizował także wiele działań zmierzających do rozwoju idei Smart City w Krakowie, w regionie i w całej Polsce.

Aktywność małopolskich IOB skupiona jest także na obszarze mechanizmów finansowego wsparcia przedsiębiorców. Małopolskie Centrum Przedsiębiorczości dofinansowało aż 14 projektów związanych z utworzeniem funduszy pożyczkowych i poręczeniowych przeznaczonych dla przedsiębiorstw. Łączna kwota przyznanego dofinansowania to ponad 169 mln zł. Konkursy zostały ogłoszone w ramach Działania 2.1 Schemat D MRPO – Wsparcie funduszy zwrotnych, przeznaczonych dla przedsiębiorstw, w celu zapewnienia podmiotom gospodarczym alternatywnych, pozabankowych możliwości wsparcia działalności inwestycyjnej. Podmioty dofinansowane w ramach Działania 2.1. D MRPO udzieliły już 1 906 pożyczek i poręczeń na łączną kwotę 223 592 998,35 zł, co świadczy o dużej roli instrumentów inżynierii finansowej we wspieraniu rozwoju sektora MŚP w Małopolsce (dane wg stanu na 31 lipca 2015 r.).

Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. powstał w październiku 2010 roku, oferuje poręczenia kredytów i pożyczek dla MSP, którego udziałowcami są: Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA (13,6 mln zł), Bank Gospodarstwa Krajowego (8 mln zł) oraz Województwo Małopolskie (0,1 mln zł). Kapitał poręczeniowy na dzień 31 grudnia 2014 roku osiągnął wartość 81 045 564,58 zł.

W 2014 roku Fundusz podpisał 3 umowy o współpracy, w 2015 roku – 5 kolejnych umów. Obecnie MRFP współpracuje z 25 bankami i 3 funduszami pożyczkowymi oraz 2 firmami leasingowymi (Pekao Leasing Sp. z o.o. oraz Millenium Leasing Sp. z o.o.)

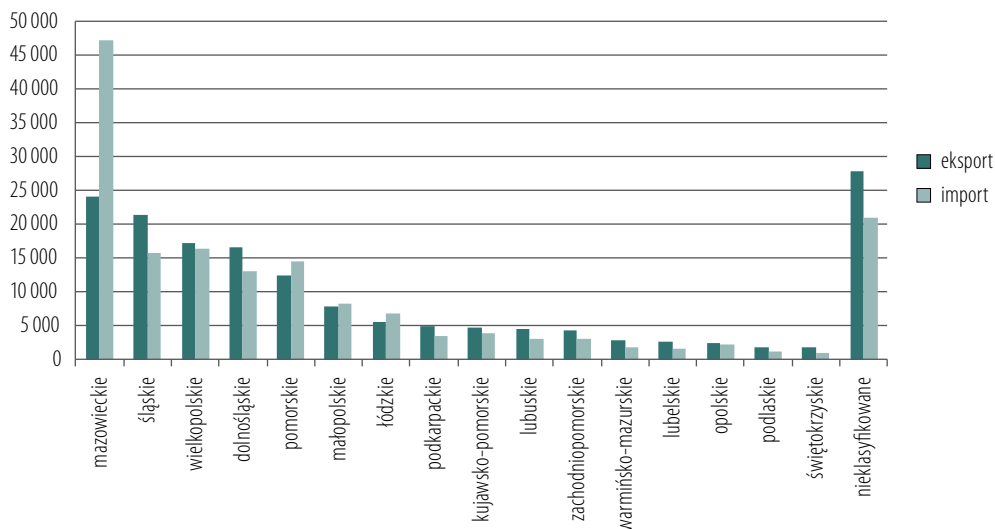
Mimo wprowadzenia rządowych poręczeń administrowanych przez Bank Gospodarstwa Krajowego w marcu 2013 roku – Małopolski Regionalny Fundusz Poręczeniowy Sp. z o.o. może się pochwalić najwyższą dynamiką akcji poręczeniowej w Polsce: 2012 r. – 16 007 000 zł, 2013 r. – 30 142 000 zł, 2014 r. – 44 026 000 zł, 2015 r. – 35 836 000 zł (dane wg stanu na dzień 30 czerwca 2015 r.).

Od początku swojej działalności fundusz udzielił 533 poręczeń na łączną kwotę 136 806 324,59 zł (dane wg stanu na dzień 30 czerwca 2015 r.). Z oferty funduszu skorzystali zarówno przedsiębiorcy, którzy dopiero rozpoczęli działalność gospodarczą, jak również firmy działające na rynku od kilku lat.

5. Handel zagraniczny

Od kilku lat najwyższy udział w krajowej wymianie handlowej mają województwa mazowieckie, śląskie, dolnośląskie, wielkopolskie, pomorskie i małopolskie. Na sześć województw o najwyższej wartości wymiany handlowej w 2014 roku przypadało 70% polskiego importu oraz 63% eksportu.

Wykres 85. Wartość eksportu i importu w województwach w 2014 roku (w mln euro)

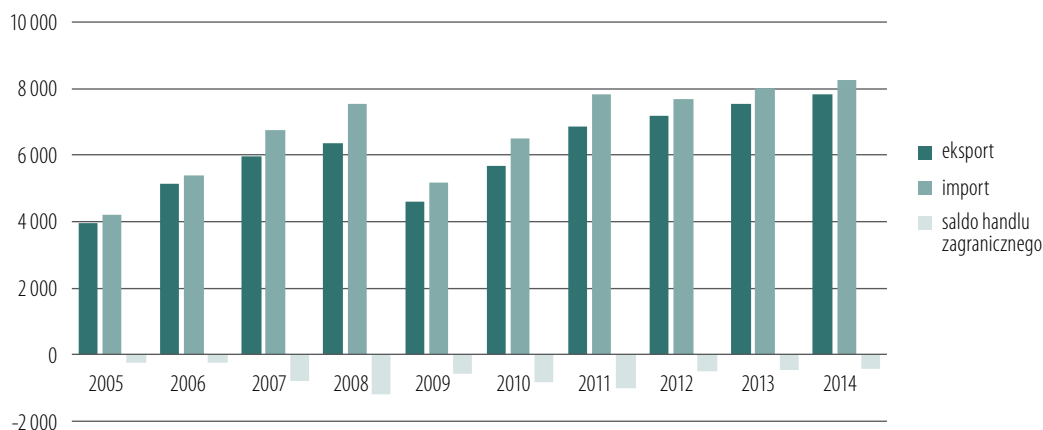
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej w Warszawie

W 2014 roku udział województwa małopolskiego w krajowym eksporcie nieznacznie spadł w stosunku do 2013 roku – z 4,9% do 4,8%. Także w przypadku pozostałych regionów udział procentowy przypadającego na nie eksportu przypominał ten z 2013 roku. Po przełamaniu spadku z 2010 roku wartość eksportu w Małopolsce co roku rośnie. Wartość małopolskiego eksportu w 2014 roku to 7,8 mln euro, a dynamika przyrostu eksportu w stosunku do 2013 roku to 3,7%.

W 2014 roku udział województwa małopolskiego w krajowym imporcie pozostał na podobnym poziomie jak w 2013 roku – około 5%. Także w przypadku pozostałych regionów udział procentowy przypadającego na nie importu przypominał ten z 2013 roku. Po spadku z 2009 roku wartość importu w Małopolsce co roku rośnie, z niewielką obniżką w 2012 roku. Wartość małopolskiego eksportu w 2014 roku to 8,3 mln euro, a dynamika przyrostu eksportu w stosunku do 2013 roku to 3,2%.

Saldo wymiany handlowej od trzech lat systematycznie się zmniejsza, czyli mniejsza jest dysproporcja między małopolskim eksportem i importem.

Wykres 86. Eksport, import oraz saldo handlu zagranicznego w Małopolsce (w mln euro)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Izby Celnej w Warszawie

Rynek pracy

Opracowanie: Agnieszka Brożkowska, Mirosław Furmanek, Marek Marczyk, Anetta Okońska

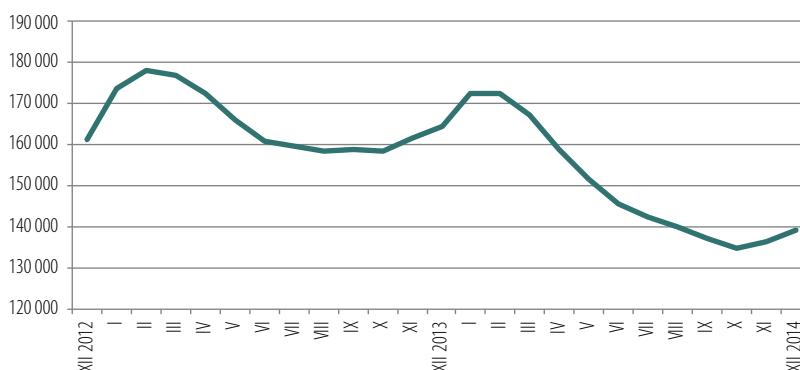
podsumowanie

- Rok 2014 przyniósł poprawę sytuacji gospodarczej w województwie małopolskim. Wzrosła liczba podmiotów gospodarczych, zwiększyły się nakłady inwestycyjne w firmach, poprawie uległy wyniki finansowe przedsiębiorstw. Zjawiska te wpłynęły korzystnie na rynek pracy.
- Zmniejszyła się liczba osób bezrobotnych; stopa bezrobocia była zróżnicowana terytorialnie, ale spadła w każdym z powiatów województwa.
- Lepsza sytuacja finansowa przedsiębiorstw przełożyła się na ich politykę zatrudnieniową. W 2014 roku liczba zatrudnionych wzrosła w prawie co trzeciej małopolskiej firmie. Małopolskie znalazło się w grupie województw o największym wzroście zapotrzebowania na pracowników. Znacząco wzrosła liczba ofert zgłaszanych do powiatowych urzędów pracy – zarówno dotyczących pracy subsydiowanej, jak i niesubsydiowanej.
- Do końca 2014 roku wsparciem w ramach projektów dofinansowanych z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki objętych zostało 20% mieszkańców Małopolski.

1. Zmiany w poziomie bezrobocia

Po pięciu latach wzrostu liczba osób bezrobotnych zaczęła spadać. W końcu grudnia 2014 roku w małopolskich urzędach pracy zarejestrowanych było 139 027 osób bezrobotnych, czyli o 25 407 (15,5%) mniej niż rok wcześniej. Niewielki wzrost liczby bezrobotnych wystąpił jedynie w trzech miesiącach – styczniu, listopadzie i grudniu. Jest to sytuacja korzystniejsza niż w poprzednich pięciu latach, kiedy ten wzrost miał bardziej długotrwały charakter: w 2013 roku – 5 miesięcy, w 2012 roku – 8 miesięcy, w latach 2010–2011 – 6 miesięcy, w 2009 roku – 9 miesięcy. Mniejszy poziom bezrobocia w województwie jest wynikiem zmniejszenia liczby rejestracji osób bezrobotnych w urzędach (o 10% w porównaniu do 2013 roku), przy jednoczesnym wzroście wyrejestrowań (o 5%).

Wykres 87. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Małopolsce w okresie XII 2012–XII 2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Główny Urząd Statystyczny

Spada również stopa bezrobocia rejestrowanego. W województwie małopolskim utrzymuje się ona w granicach dwóch punktów procentowych poniżej wskaźnika dla Polski. Na koniec 2014 roku wynosiła 9,9%, czyli o 1,6 p.p. mniej niż w roku 2013. Wśród powiatów województwa małopolskiego najwyższa stopa bezrobocia cechuje powiaty: dąbrowski (17,1%), limanowski (16%) i nowosądecki (14,9%). We wszystkich powiatach stopa bezrobocia rejestrowanego spadła w porównaniu do roku 2013, przy czym największe spadki miały miejsce w powiatach dąbrowskim, nowosądeckim i myślenickim. Ze względu na duże zagęszczenie firm działających w mieście i w przylegających do miasta strefach ekonomicznych Kraków i jego najbliższe okolice wyróżniają się na terenie województwa najniższą stopą bezrobocia (w Krakowie wynosiło 5,2%, w powiecie krakowskim 8,9%).

Mapa 36. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie małopolskim (stan na koniec grudnia 2014 r.)

Źródło: Internetowy obserwator statystyk społecznych, Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

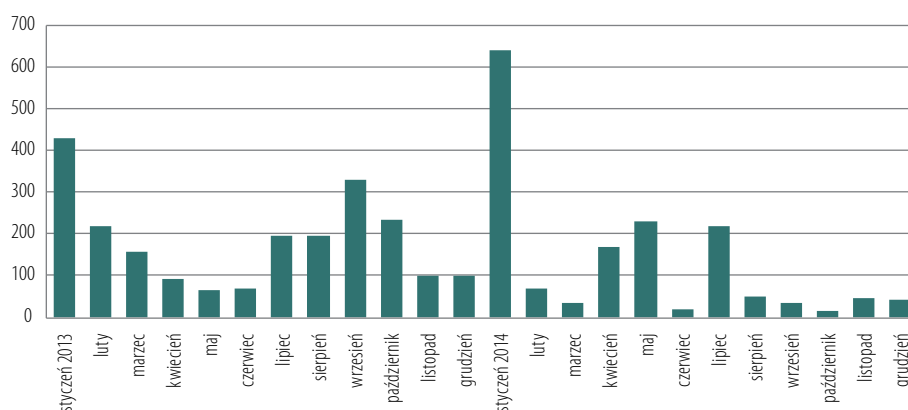
2. Zwolnienia grupowe i upadłości

Utrzymuje się tendencja spadkowa zwolnień grupowych zgłaszanych przez zakłady pracy. W 2014 roku odnotowano zgłoszenia, które objęły 1 650 osób, co oznacza zmniejszenie o 24% w ujęciu rocznym. Było to czterokrotnie mniej niż w roku 2009, kiedy zgłoszono zapowiedzi zwolnień grupowych dotyczące 6 714 pracowników. Na ogół faktyczna liczba zwolnionych osób jest mniejsza od zapowiadanej – w 2014 roku różnica wyniosła 8%. Jest to rezultat odstąpienia niektórych pracodawców od zamiarów redukcji zatrudnienia.

Po wyraźnym wzroście liczby zapowiedzi zwolnień w styczniu 2014 roku, w pozostałej części roku utrzymywała się ona na zbliżonym poziomie, a rozpoczęty w lipcu spadek postępował do końca roku. Jak wskazuje poniższy wykres, dynamika zmian w 2014 roku była mniejsza w niż w roku poprzednim.

Na wzrost liczby osób objętych zapowiedziami zwolnień na początku roku miały wpływ planowane zwolnienia w branżach: transportowej (250 os.), obsługi biznesu (181 os.), produkcyjnej (174 os.) oraz motoryzacyjnej (112 os.). Z kolei w maju zaplanowano zwolnienia 150 osób w jednej firmie działającej w branży produkcyjnej. W ośmiu branżach wzrosła, a w sześciu spadła liczba planowanych zwolnień. Najliczniejszą grupę wśród osób planowanych do zwolnienia stanowili pracownicy zatrudnieni w firmach działających w branży produkcyjnej i motoryzacyjnej (odpowiednio 489 i 261 osób). W branżach ubezpieczeniowej, telekomunikacyjnej i w mediach zaplanowano łącznie zwolnienia 215 pracowników.

Wykres 88. Zapowiedzi zwolnień grupowych (osoby)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych urzędów pracy w województwie małopolskim

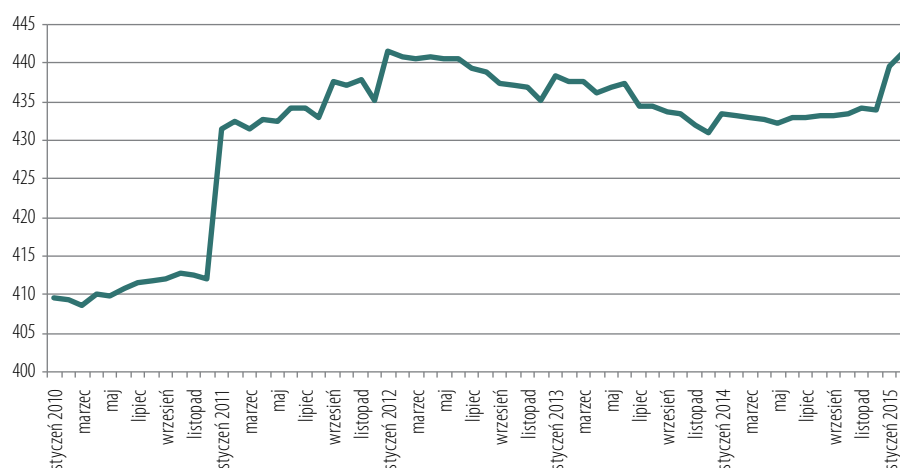
W województwie małopolskim rośnie liczba upadłości, mimo że w skali kraju występuje zjawisko odwrotne. Rośnie również udział upadłości małopolskich przedsiębiorstw w liczbie ogłoszonych w Polsce (z 10% w 2013 do 12% w 2014 roku). Większość z 94 małopolskich przedsiębiorstw, które ogłosiły upadłość w 2014 roku, to podmioty małe i średnie. Oznacza to mniejszą skalę zwolnień i tym samym mniejsze obciążenie dla rynku pracy. Zmniejsza się wartość świadczeń wypłacanych z Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych pracownikom upadających firm; w 2014 roku było to kwota 12,9 mln zł. Świadczeniami tymi objęto 1 506 pracowników, tj. prawie dwukrotnie mniej niż w 2013 roku i trzykrotnie mniej niż w 2012 roku. Wśród upadających przedsiębiorstw były trzy duże (Emalia Olkusz, Dom Maklerski IDM oraz Viamot), 16 średnich i 41 małych. Przeważały podmioty z branży budowlanej i zajmujące się zaopatrzeniem budownictwa, co najprawdopodobniej miało związek z upadłościami w latach poprzednich dużych przedsiębiorstw, takich jak Poldim, Radko, Budostal-5, Budostal-2, Dromost, ABM Solid.

Na to, że sytuacja małopolskich przedsiębiorstw nie ulega pogorszeniu wskazuje fakt, że z możliwości dopłaty do wynagrodzeń przy zastosowaniu obniżonego wymiaru czasu pracy skorzystało tylko 8 pracodawców i nie odnotowano żadnego wniosku o dopłatę do wynagrodzeń przy zastosowaniu przestoju zakładu pracy.

3. Zatrudnienie

Zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2014 roku wykazywało cechy stabilizacji, z tendencją wzrostową od czerwca do listopada i niewielkim spadkiem w grudniu. W całym roku przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw wyniosło 431,1 tys. zatrudnionych. Pomimo że sektor przedsiębiorstw obejmuje jedynie podmioty zatrudniające więcej niż 9 pracowników (bez indywidualnych gospodarstw rolnych, instytucji publicznych i obrony narodowej), to sytuacja w nim dobrze obrazuje kondycję tego rynku.

Wykres 89. Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w woj. małopolskim (w tys. osób)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, Bank Danych Lokalnych

Najbardziej widoczny wzrost przeciętnego zatrudnienia w porównaniu do roku 2013 wystąpił w tych sekcjach gospodarki, które skupiają przedsiębiorstwa z branży usług biznesowych. W sekcji *działalność profesjonalna, naukowa i techniczna* nastąpił wzrost przeciętnego zatrudnienia o 12%, a w sekcji *informacja i komunikacja* o 5%. Przyczyną tak dużych zmian jest m.in. duża koncentracja w tej sekcji centrów usług wspólnych oraz outsourcingu procesów biznesowych.

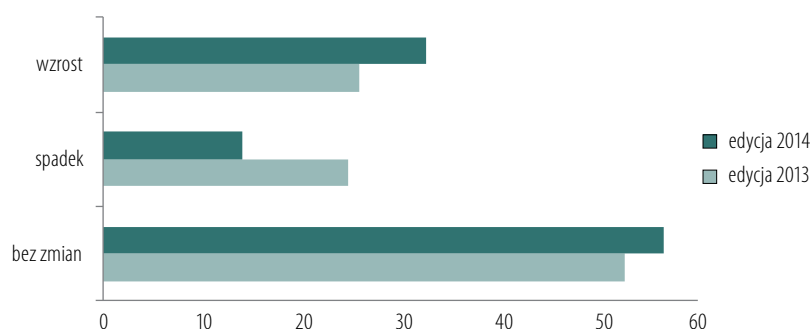
Wzrost zatrudnienia zanotowano również na rynku nieruchomości (3%), w transporcie i gospodarce magazynowej (1,4%) oraz w przetwórstwie przemysłowym (1,2%).

Spadek zatrudnienia w największym stopniu dotknął budownictwa (6,1%), zakwaterowania i gastronomii (5,1%), a także usług administrowania i działalności wspierającej, tj. przede wszystkim ochrony osób i mienia, sprzątnia i utrzymania terenów zieleni (4,5%). Niewielki spadek zatrudnienia (poniżej 1%) zaobserwowano w handlu i usługach związanych z naprawą pojazdów.

4. Zapotrzebowanie na pracowników

Jak wynika z badania pracodawców¹, sytuacja zatrudnieniowa małopolskich firm w 2014 roku ulegała poprawie – prawie co trzeci pracodawca wskazywał na wzrost zatrudnienia (w 2013 roku co czwarty). Z 24 do 14% spadł odsetek pracodawców, którzy zmniejszyli poziom zatrudnienia. Na podobnym poziomie kształtował się odsetek pracodawców nieplanujących zmian w zatrudnieniu pracowników.

Wykres 90. Zmiany w poziomie zatrudnienia w 2013 i 2014 r. (wg Bilansu Kapitału Ludzkiego) (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Badania Pracodawców, Bilans Kapitału Ludzkiego 2014.

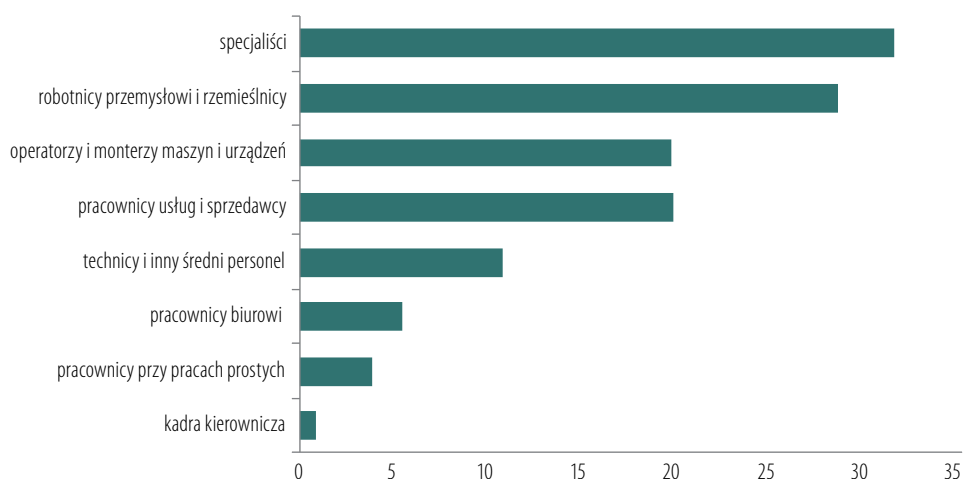
Małopolskie znalazło się w grupie województw, w których wzrost zapotrzebowania na pracowników był największy (obok świętokrzyskiego, podkarpackiego, lubelskiego, dolnośląskiego i kujawsko-pomorskiego). Najbardziej optymistyczne dane dotyczące zatrudnienia dotyczyły firm z branż: informacja i komunikacja, działalność finansowa i ubezpieczeniowa, zakwaterowanie i gastronomia, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, przetwórstwo przemysłowe oraz edukacja. Najmniejsza dynamika zatrudnienia cechuje budownictwo i transport, ale i w tym przypadku więcej pracodawców deklarowało zwiększanie niż zmniejszanie zatrudnienia.

Optymistyczne są plany zatrudnieniowe pracodawców na kolejny rok. W połowie 2014 roku tylko 8% pracodawców spodziewało się spadku liczby pracowników, a 30% przewidywało zwiększenie zatrudnienia.

Podobnie jak w poprzednich latach, również w badaniach pracodawców z 2014 roku zapotrzebowanie na pracowników było mocno związane z wielkością zatrudnienia i poziomem rozwoju przedsiębiorstwa. Chęć przyjęcia dodatkowych osób do pracy częściej deklarowali pracodawcy zatrudniający większą liczbę pracowników oraz prowadzący politykę rozwoju działalności. Nie zmieniła się znacząco struktura zapotrzebowania na pracowników w konkretnych zawodach. Najwięcej pracodawców w skali kraju zgłaszało popyt na robotników wykwalifikowanych i operatorów maszyn i urządzeń – 44%, specjalistów – 22% (uwzględniając w tym średni personel i techników, było to 37%), sprzedawców i pracowników usług – 21%². Dla województwa małopolskiego charakterystyczne jest wyższe zapotrzebowanie na specjalistów niż w pozostałych województwach (32% pracodawców szukało pracowników w tych zawodach).

1. Wg odpowiedzi pracodawców w Badaniu pracodawców, Bilans Kapitału Ludzkiego.

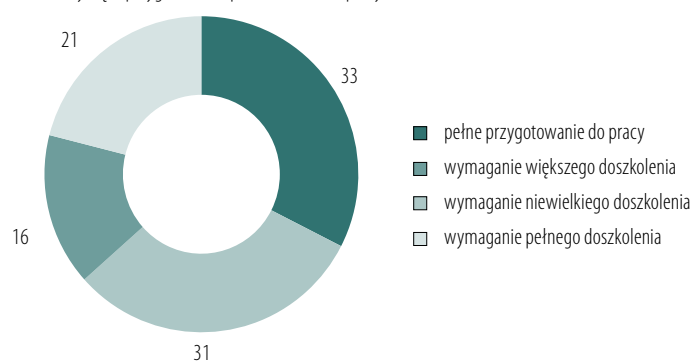
2. Na podstawie badań pracodawców i ofert pracy zrealizowanych w 2014 roku w ramach V edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego, <http://bkl.parp.gov.pl>.

Wykres 91. Zapotrzebowanie na pracowników w województwie małopolskim według wielkich grup zawodowych (w %)

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ można było wskazać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Badanie pracodawców i ofert pracy zrealizowanych w 2014 r. w ramach V edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego.

W procesie rekrutacji pracodawcy potrafią precyzyjnie formułować wymagania względem potencjalnych pracowników. Podobnie jak rok wcześniej, w 2013 roku jedna trzecia pracodawców poszukiwała przede wszystkim osób z doświadczeniem zawodowym. Pozostali byli skłonni doszkolić pracowników w różnym zakresie – jedna trzecia z nich w niewielkim, jedna piąta całkowicie. Oczekiwania pracodawców co do poziomu przygotowania pracowników były zależne przede wszystkim od rodzaju prowadzonej działalności. Pełne przygotowanie było najbardziej pożądane przez pracodawców z branży transportowej, ochrony zdrowia, budowlanej, przetwórstwa przemysłowego oraz informacji i komunikacji. Największa skłonność do doszkalania pracowników cechowała przedsiębiorców prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną.

Wykres 92. Oczekiwania pracodawców dotyczące przygotowania pracowników do pracy (w %)

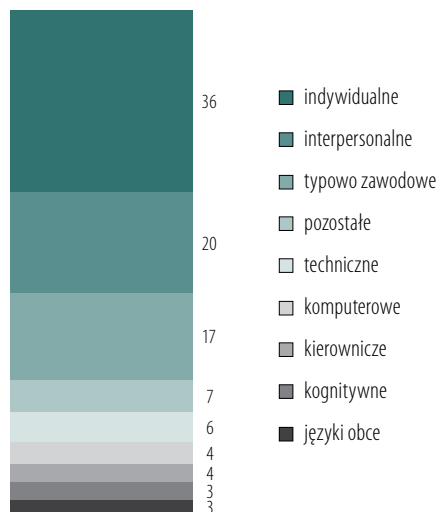
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Badania pracodawców i ofert pracy zrealizowanych w 2014 r. w ramach V edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego

Pracodawcy pytani o najważniejsze wymagania względem poszukiwanych pracowników wskazywali na: doświadczenie (73% pracodawców), poziom i dziedzinę wykształcenia (55%), posiadane certyfikaty, pożądane lub wymagane prawnie do pracy na danym stanowisku, wśród nich prawo jazdy (43%) czy znajomość języków obcych (40%).

Najważniejsze zdaniem pracodawców kompetencje przyszłego pracownika to:

- › w grupie kompetencji i postaw indywidualnych (36%): odpowiedzialność, dyscyplina pracy, uczciwość, sumienność, wiarygodność, zaangażowanie, chęć do pracy, pracowitość, kreatywność, umiejętność organizacji czasu pracy, odporność na stres, samodzielność, skrupulatność, systematyczność, jakość wykonywanej pracy i punktualność,
- › w grupie kompetencji interpersonalnych (20%): umiejętność budowania i podtrzymywania relacji, komunikatywność i umiejętność pracy zespołowej,
- › w grupie kompetencji zawodowych (43%): kompetencje typowo zawodowe (7%), techniczne (6%), komputerowe (4%), kierownicze (4%), poznawcze (3%), językowe (3%).

Wykres 93. Najważniejsze kompetencje kandydatów do pracy (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Badania pracodawców i ofert pracy zrealizowanych w 2014 r. w ramach V edycji projektu Bilans Kapitału Ludzkiego

W porównaniu z poprzednim rokiem mniej pracodawców mówiło o problemach w rekrutacji (67%, czyli o 15 p.p. mniej niż w 2013 roku). Wynikały one głównie z niedopasowania kompetencji i umiejętności oraz doświadczenia kandydatów do oczekiwań przedsiębiorców. Trudności w procesie rekrutacji w różnym stopniu dotyczyły poszczególnych branż. Więcej problemów występowało podczas naboru odpowiednio wykwalifikowanych robotników przemysłowych i rzemieślników (cieśli, hydraulików, murarzy, dekarzy, monterów urządzeń energetyki odnawialnej) niż podczas zatrudniania specjalistów. Stosunkowo duże problemy pojawiały się przy rekrutacji na stanowiska pracy w usługach i sprzedaży (sprzedawcy, kosmetyczki i fryzjerzy, kucharze, doradcy klienta) oraz na stanowiska średniego szczebla (w tym spedytorów i przedstawicieli handlowych). Główną przyczyną wymienionych trudności zdaniem pracodawców był brak odpowiednich umiejętności zawodowych u kandydatów do pracy.

5. Pracujący

Liczba pracujących mieszkańców województwa małopolskiego w IV kwartale 2014 roku wynosiła 1,3 mln osób (zmniejszyła się 31 tys. osób w stosunku do analogicznego okresu 2013 roku), co stanowiło 92,9% ogółu aktywnych zawodowo. Najwięcej, niemal 33% z nich, stanowiły osoby z wyższym wykształceniem. Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub policealnym i średnim zawodowym stanowiły ponad połowę pracujących (odpowiednio 28% i 26%). Udział mężczyzn w liczbie pracujących był większy niż kobiet i wynosił 55,8%, przy czym spadek liczby pracujących kobiet był mniejszy (1,9%) niż mężczyzn (2,7%). W miastach liczba osób pracujących zmniejszyła się nieznacznie – o 0,9%, na wsi spadek był bardziej wyraźny – 3,7%. Wskaźnik zatrudnienia, czyli udział pracujących w ogólnej liczbie ludności aktywnej zawodowo wzrósł w skali roku o 1,5 p.p., do poziomu 51,7%. Najwyższy wskaźnik cechował przedział wiekowy 35–44 lata (83,5%). Dla osób w wieku produkcyjnym wartość wskaźnika zatrudnienia wynosiła 68,2% (o 2,7 p.p. więcej niż w IV kwartale roku 2013). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najwyższą wartość wskaźnika charakteryzowała osoby posiadające wyższe wykształcenie – 76,2%.

6. Pośrednictwo pracy

Usługi pośrednictwa pracy są jedną z podstawowych form pomocy udzielanych przez powiatowe urzędy pracy³. Pod tym pojęciem należy rozumieć wspomaganie osób bezrobotnych i poszukujących pracy w uzyskaniu odpowiedniego zatrudnienia oraz pracodawców w znalezieniu pracowników o właściwych kwalifikacjach. W 2014 roku dzięki pomocy pośredników zatrudnionych w powiatowych urzędach pracy zatrudnienie znalazło 39,7 tys. osób. W porównaniu z 2013 rokiem było to o 3,3 tys. osób (9%) więcej. Co istotne – wzrost ten wynikał wyłącznie ze zwiększenia liczby podjęć pracy na stanowiskach niesubsydiowanych, czyli niewymagających

3. Z usług pośrednictwa pracy mogą korzystać osoby zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy zarówno o statusie osób bezrobotnych jak i poszukujących pracy.

dofinansowania środkami publicznymi – o 14,3% (3,7 tys. osób). Podjęcia pracy na stanowiskach subsydiowanych nieznacznie się zmniejszyły – o 3,5% (0,4 tys. osób). W zakresie podjęć pracy niesubsydiowanej odnotowywanych przez powiatowe urzędy pracy widoczna jest stabilizacja.

W odniesieniu do 2013 roku nieznacznie wzrosła liczba odnotowanych przez powiatowe urzędy pracy podjęć pracy dokonywanych przez bezrobotnych i poszukujących pracy bez skierowania z powiatowego urzędu pracy – o 0,6% (0,4 tys. osób). Należy wyjaśnić, że osoby, które znajdują pracę bez skierowania z powiatowego urzędu pracy, korzystają często z innych oferowanych osobom poszukującym pracy usług, w tym z usług poradnictwa zawodowego, informacji zawodowej i wsparcia w aktywnym poszukiwaniu pracy. Osoby takie mogły też znaleźć pracę dzięki udostępnianym w urzędach pracy ofertom otwartym, co nie jest rejestrowane i odnotowywane w statystykach. Biorąc pod uwagę cały zakres wsparcia, jaki osoby otrzymują w urzędach pracy, określenie „samodzielne znalezienie zatrudnienia” byłoby więc w takich wypadkach niewłaściwe i mylące.

W 2014 roku do powiatowych urzędów pracy trafiło 66,8 tys. ofert pracy, czyli o 17% (9,7 tys.) więcej niż w 2013 roku. W większym stopniu zwiększyła się pula niesubsydiowanych ofert pracy – o 20% (7,1 tys.). Natomiast liczba subsydiowanych miejsc pracy wzrosła o 11,9% (2,6 tys.). Tendencje te – szczególnie w przypadku ofert niesubsydiowanych – świadczą o pozytywnych zmianach na rynku pracy.

W strukturze ofert zgłoszonych w 2014 roku do powiatowych urzędów pracy przeważały miejsca z otwartego rynku – 62,9%. Ich przewaga w puli ofert widoczna była także w poprzednich latach. Propozycje zatrudnienia na dotowanych środkami publicznymi miejscach pracy stanowią uzupełnienie oferty publicznych służb zatrudnienia.

Po 3 latach utrzymywania się na tym samym poziomie (6) wskaźnik liczby bezrobotnych na 1 ofertę w 2014 roku spadł do poziomu 5 bezrobotnych na 1 ofertę. Przyczynił się do tego wzrost liczby ofert pracy przy jednoczesnym ograniczeniu napływu bezrobotnych do rejestrów powiatowych urzędów pracy.

7. Usługi informacji i poradnictwa zawodowego

Usługi indywidualnej i grupowej informacji zawodowej oraz indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego są jednymi z podstawowych działań realizowanych przez powiatowe urzędy pracy oraz Centra Informacji i Planowania Kariery Zawodowej Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie. Służą one klientom ww. instytucji przede wszystkim w aktywnym poszukiwaniu zatrudnienia. Mogą być również wsparciem w momencie podejmowania decyzji o charakterze zawodowym, a mianowicie: zmiany miejsca pracy lub zawodu, przekwalifikowania, uzupełnienia kwalifikacji, podjęcia dalszej nauki itp.

Profesjonalne poradnictwo zawodowe oraz rzetelna informacja zawodowa stanowią ważną bazę dla racjonalnych decyzji podejmowanych przez klientów urzędów pracy. W 2014 roku z indywidualnego poradnictwa zawodowego skorzystało łącznie 37,2 tys. osób, w grupowym poradnictwie udział wzięło 13,3 tys. osób. W zdecydowanej większości (ponad 95%) były to osoby zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy jako bezrobotni. Indywidualna informacja zawodowa stanowi najpowszechniejszą formę usług świadczonych przez Publiczne Służby Zatrudnienia. Polega na przekazaniu wiedzy klientowi na konkretny temat z zakresu rynku pracy lub edukacji.

Z usługi informacji w formie indywidualnej skorzystało w 2014 r. 38,3 tys. osób, w formie grupowej 15,6 tys. osób.

Tabela 54. Usługi indywidualnego i grupowego poradnictwa zawodowego, indywidualnej i grupowej informacji zawodowej w całym województwie w 2014 r.

Wyszczególnienie		Poradnictwo zawodowe		Informacja zawodowa	
		Liczba klientów indywidualnego poradnictwa	Liczba klientów grupowego poradnictwa	Liczba wizyt indywidualnych klientów	Liczba klientów grupowych spotkań
ogółem		37 208	13 316	38 295	15 556
w tym:	CIZ	1 829	1 514	18 032	2 601
	PUP	35 379	11 802	20 263	12 955
	kobiety	19 123	7 406	20 368	8 171
	bezrobotni	35 450	11 940	X	12 924
z ogółem:	w tym kobiety	18 145	6 643	X	6 817

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

8. Subsydiowane programy aktywizacji zawodowej

Osobom, które mają największe trudności z powrotem na rynek pracy (kategorie określone w *Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*⁴), w przypadku których usługi doradztwa zawodowego i pośrednictwa pracy okazują się niewystarczające, urzędy pracy mogą zaoferować dodatkowe instrumenty wsparcia, m.in.: szkolenia, staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, możliwość podjęcia subsydiowanego zatrudnienia lub możliwość otrzymania środków na podjęcie działalności.

W 2014 roku subsydiowanym wsparciem zostało objętych 34,5 tys. osób, o 10% (3,1 tys. osób) więcej niż w roku 2013. Zwiększenie liczby aktywizowanych miało miejsce w przypadku niemal wszystkich form wsparcia, przy czym największe wzrosty wystąpiły w przypadku refundacji dla pracodawców za utworzone miejsca pracy, dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej i staży. Spadek dotyczył tylko szkoleń. Najniższe, nieprzekraczające 1,5% wzrosty odnotowały prace społecznie użyteczne oraz prace interwencyjne.

W 2014 roku z udziału w subsydiowanych programach rynku pracy skorzystało 10,1% ogółu obsługiwanych w tym czasie osób bezrobotnych. Odsetek ten kształtował się na poziomie wyższym niż w dwóch poprzednich latach (2013 – 8,7%, 2012 rok – 9%). Było to związane z faktem, że w 2014 roku zmniejszył się napływ do bezrobocia, a jednocześnie liczba osób objętych aktywizacją wzrosła.

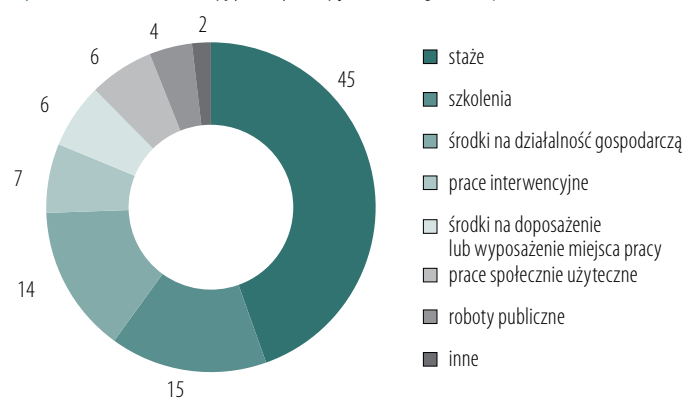
Zwiększenie liczby osób bezrobotnych objętych aktywizacją przez powiatowe urzędy pracy odnotowano w niemal wszystkich województwach, poza jedynie województwem lubuskim. Małopolska znalazła się w grupie województw o najwyższej skali wzrostu. Jednocześnie Małopolska znajdowała się w 2014 roku w gronie województw o najniższym poziomie wzrostu jednostkowego kosztu wsparcia.

W 2014 roku największa część aktywizowanych korzystała z możliwości odbycia stażu – 44,6%. 15,4% osób uczestniczyło w szkoleniach, a 14,5% osób otrzymało dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Przewaga tych 3 form wsparcia utrzymuje się już od kilku lat, podobnie jak wyższy udział tych instrumentów w strukturze osób aktywizowanych przez urzędy pracy w Małopolsce w porównaniu z ich udziałem w strukturze w skali ogólnopolskiej. Wskazuje to na właściwe dostosowanie wsparcia do struktury bezrobotnych, gdyż Małopolska wyróżnia się na tle kraju dużym odsetkiem osób młodych, a grupa ta najczęściej korzysta z tego typu instrumentów.

Osoby starsze korzystały głównie z różnych form wsparcia o charakterze zatrudnieniowym lub quasi zatrudnieniowym, przy czym w dużej mierze cechowały się one niskim prawdopodobieństwem kontynuacji zatrudnienia (roboty publiczne – 14,2%, prace społecznie użyteczne – 20,4%). Co piąta aktywizowana osoba w wieku 50+ wzięła udział w stażu, a prawie 9% otrzymało dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Wzrost liczby aktywizowanych był możliwy dzięki zwiększeniu poziomu środków, jakie powiatowe urzędy pracy mogły przeznaczyć na ten cel. Puła tych środków była w stosunku do 2013 roku większa prawie o 13%. Liczba osób objętych aktywizacją w 2014 roku wzrosła w nieco mniejszym stopniu (10%), ponieważ nieznacznie zwiększył się jednostkowy koszt tego wsparcia – o 2,6%.

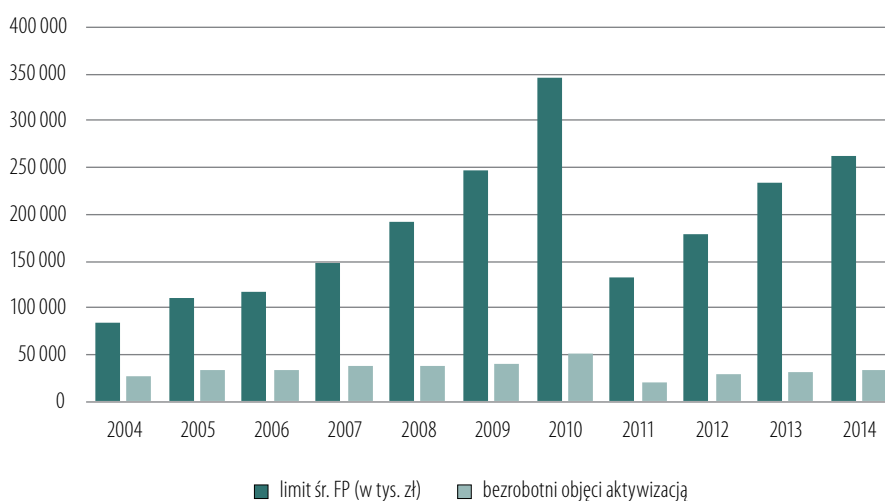
Wykres 94. Struktura osób objętych aktywizacją w 2014 r. wg form wsparcia (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

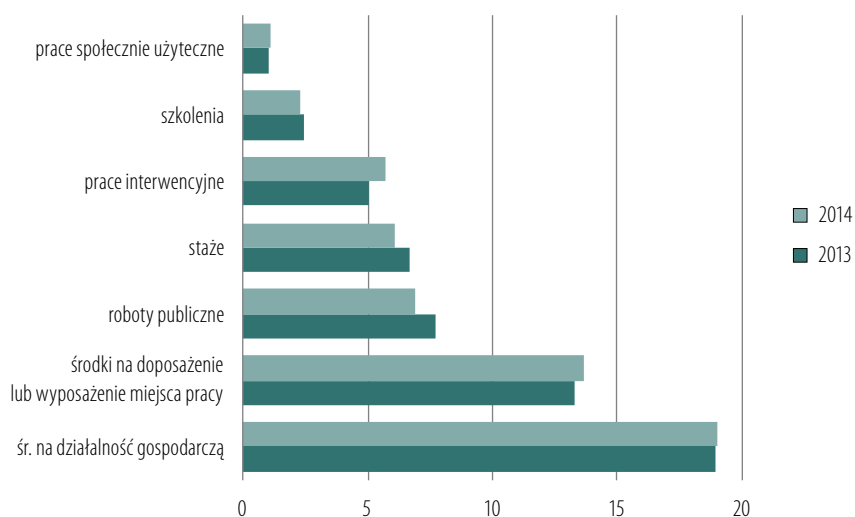
4. Ustawa wskazuje następujące grupy osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy:

1. bezrobotni do 30 r.ż.,
2. długotrwale bezrobotni,
3. bezrobotni powyżej 50 r.ż.,
4. bezrobotni korzystający ze świadczeń pomocy społecznej,
5. bezrobotni posiadający co najmniej 1 dziecko do 6 r.ż. lub co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 r.ż.,
6. bezrobotni niepełnosprawni.

Wykres 95. Poziom środków Funduszu Pracy na aktywizację zawodową (tys. zł) a liczba osób objętych wsparciem aktywizacyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

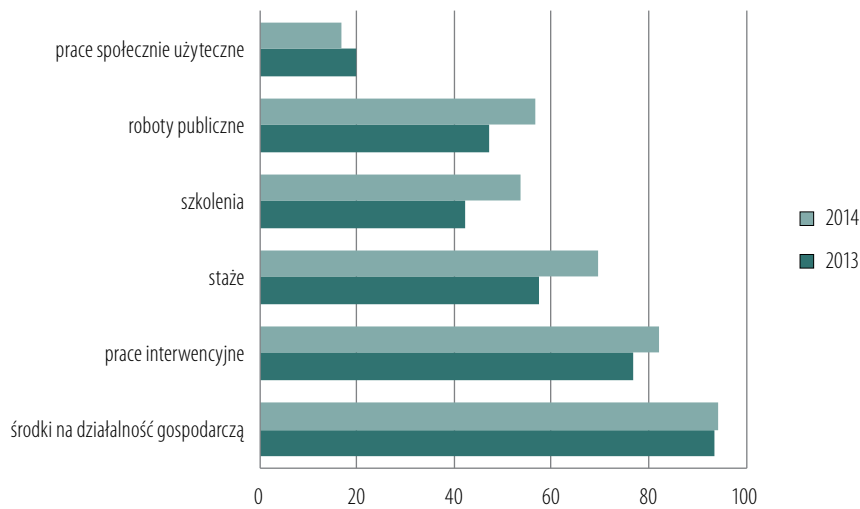
Wzrost jednostkowego kosztu wsparcia miał miejsce w 2014 roku w przeważającej części województw, poza województwem śląskim, w którym pozostał na tym samym poziomie i województwami: podlaskim i lubelskim, w których odnotowano spadek. W 2014 roku jednostkowy koszt wsparcia w Małopolsce kształtował się na poziomie wyższym niż wartość średnia dla kraju, podobnie jak w roku poprzednim. Pod względem dynamiki jednostkowego kosztu aktywizacji w Małopolsce sytuacja była zróżnicowana w przypadku poszczególnych form. Wzrost kosztu jednostkowego odnotowano w pracach interwencyjnych oraz obydwu rodzajach dotacji: na doposażenie i wyposażenie miejsc pracy oraz na rozpoczęcie działalności gospodarczej, spadek – w odniesieniu do robót publicznych, staży i szkoleń.

Wykres 96. Zmiany w poziomie jednostkowego kosztu wsparcia w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

Efektywność zatrudnieniowa programów zakończonych w 2014 roku wyniosła 67%. W stosunku do 2013 roku odnotowany więc został wzrost poziomu tego wskaźnika (o 9,7 p.p.). Wieloletnie obserwacje wskazują, że występuje korelacja pomiędzy poziomem wskaźnika efektywności zatrudnieniowej a sytuacją na rynku pracy. Wzrost poziomu tego wskaźnika może więc wskazywać na poprawę sytuacji na rynku pracy. W 2014 roku przyczyną jego wzrostu mogła być też większa mobilizacja urzędów do zapewnienia wysokiej efektywności zatrudnieniowej realizowanych działań aktywizacyjnych ze względu na fakt, iż od tego poziomu uzależniona jest obecnie możliwość otrzymania dodatkowych środków przeznaczonych na wynagrodzenia pracowników. Wzrost dotyczył wszystkich urzędów. Wzrost efektywności odnotowano też w zakresie niemal wszystkich podstawowych form wsparcia. Wyjątkiem były jedynie prace społecznie użyteczne.

Wykres 97. Efektywność zatrudnieniowa poszczególnych form wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

9. Wsparcie małopolskiego rynku pracy w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki

Od 2008 roku w Małopolsce wdrażany jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL). Jest on współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Jako cele główne Programu wyznaczono:

- › umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników,
- › podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa,
- › zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz
- › wsparcie dla budowy struktur administracyjnych państwa.

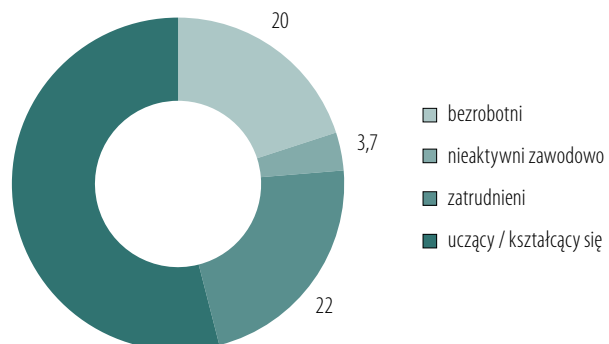
Realizowane na poziomie regionalnym w ramach PO KL projekty koncentrują się w obszarze bezrobocia, wykluczenia społecznego, edukacji i zatrudnienia.

W okresie 2008–2014 w Małopolsce w ramach PO KL podpisanych zostało 2,7 tys. umów na kwotę 2,9 mld zł. Wsparciem objęto w ten sposób 657 tys. osób (w tym 146 tys. dzieci do 12 roku życia), czyli 20% mieszkańców Małopolski. Na koniec 2014 roku Małopolska zajmowała 3. miejsce w rankingu wszystkich województw pod względem wartości umów, jak i wartości zatwierdzonych wniosków o płatność.

Wśród osób, które otrzymały wsparcie, 54% stanowiły osoby uczące się lub kształcące, 22% osoby pracujące, 20% bezrobotne, a 4% osoby nieaktywne zawodowo.

Osoby kształcące/uczące się (w grupie tej ujęto również dzieci objęte opieką przedszkolną) stanowią ponad połowę odbiorców wsparcia w PO KL. Z kolei osoby zatrudnione i osoby nieuczestniczące aktywnie w rynku pracy (bezrobotni i nieaktywni zawodowo) w podobnym stopniu brały udział w projektach realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Poziom uczestnictwa nie odzwierciedla struktury nakładów ponoszonych na wsparcie poszczególnych grup, ponieważ jednostkowe koszty wsparcia ze względu na jego różnorodny charakter były mocno zróżnicowane. Osoby kształcące się, uczące się oraz zatrudnione korzystały przede

Wykres 98. Struktura uczestników projektów PO KL w latach 2008–2014 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie

wszystkim z różnych form edukacyjnych, natomiast w przypadku osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo wsparcie miało charakter kompleksowy, obejmujący szereg komplementarnych form. Osoby te miały też możliwość uzyskania dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, a jednostkowy koszt takiej pomocy, w porównaniu do np. wsparcia o charakterze edukacyjnym, był bardzo wysoki.

Wsparcie kierowano przede wszystkim do powiatów o wysokiej stopie bezrobocia, wysokim udziale osób korzystających z pomocy społecznej czy niskim wskaźniku przedsiębiorczości, wobec czego największy udział osób pozostających bez pracy, objętych wsparciem w projektach PO KL w ogóle mieszkańców w wieku 15–64 lata, miał miejsce w powiatach północno-zachodnich, północnych oraz południowo-zachodnich. Są to powiaty, w których powyższe wskaźniki osiągają najbardziej niekorzystne wartości w Małopolsce.

Dzięki realizacji projektów udało się konsekwentnie realizować politykę regionu zorientowaną na wsparcie Małopolanina na każdym etapie życia.

Efekty realizacji Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki do końca 2014 roku

- 131,2 tys. osób bezrobotnych zostało objętych pomocą aktywizacyjną
- 87,6 tys. pracowników podniosło swoje kwalifikacje zawodowe
- 39,2 tys. osób zagrożonych wykluczeniem społecznym zakończyło udział w projektach integracyjnych
- 9,8 tys. osób zagrożonych wykluczeniem uzyskało wsparcie od instytucji ekonomii społecznej
- 19,1 tys. osób podjęło własną działalność gospodarczą
- 22 tys. firm (w tym głównie mikroprzedsiębiorstw) zostało objętych szkoleniami
- 1,7 tys. osób skorzystało ze szkoleń przygotowujących do założenia działalności gospodarczej typu spin off i spin out
- w doskonaleniu zawodowym uczestniczyło 10,8 tys. nauczycieli i kadry systemu oświaty
- 447 doktorantów uzyskało stypendia naukowe
- 29,9 tys. uczniów szkół zawodowych zakończyło udział w stażach i praktykach
- 2,7 tys. szkół zrealizowało projekty rozwojowe lub indywidualizacji nauczania
- powstało 963 oddolnych inicjatyw.

Rolnictwo

Opracowanie: Maciej Antosiewicz, Aneta Helak-Świechowska, Maciej Jezioro, Justyna Kuczek, Paulina Szymiczek, Paulina Mrowczyk, Sławomir Piróg, Barbara Pławecka

podsumowanie

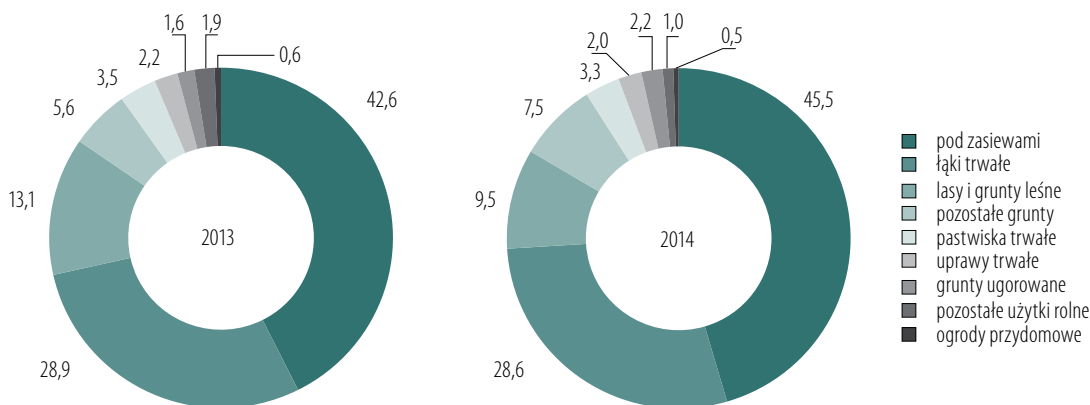
- Odnotowane zostało zwiększenie powierzchni użytków rolnych w stosunku do roku 2013 o 1,5%. Użytki rolne obejmują 83% powierzchni gruntów w gospodarstwach rolnych. Zauważalna jest tendencja wzrostowa w stosunku do powierzchni użytków rolnych w ostatnich latach.
- W 2014 roku zwiększyło się 2,2% w stosunku do roku poprzedniego pogłowie trzody chlewnej, natomiast owiec zmniejszyło się o 9,1%. Podobnie jak w latach poprzednich Małopolska charakteryzowała się największym udziałem w krajowym pogłowie owiec (28,7%).
- W 2014 roku 28 specjalów z Małopolski zostało wpisanych na Listę Produktów Tradycyjnych, natomiast lista produktów regionalnych pozostaje bez zmian.

1. Zasoby rolnictwa

W ogólnej powierzchni województwa małopolskiego wynoszącej 15 183 km², w 2014 roku powierzchnia ogólna użytkowanych gruntów zajmowała 649 894 ha, co stanowiło 45,77% całego obszaru.

Z całkowitej liczby 137 329 gospodarstw rolnych – 99,89% stanowiły gospodarstwa indywidualne. Dominowały gospodarstwa rolne o niewielkiej powierzchni, w tym 4 302 gospodarstwa posiadające do 1 ha włącznie powierzchni użytków rolnych (były to wyłącznie gospodarstwa indywidualne). Kolejną grupę stanowiły te o powierzchni od 2 ha do mniej niż 5 ha użytków rolnych, których w 2014 roku było 62 250. Natomiast przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w Małopolsce, wyniosła 4,73 ha (w Polsce – 11,54 ha) wobec 4,80 ha w 2013 roku. Użytki rolne stanowiły 83% powierzchni gruntów w gospodarstwach rolnych. Oznacza to wzrost o 1,5% w porównaniu z rokiem 2013.

Wykres 99. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych wg rodzaju użytków rolnych (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Powierzchnia zasiewów w województwie małopolskim w 2014 roku stanowiła 2,83% powierzchni zasiewów krajowych, co plasuje Małopolskę na 14. miejscu.

W porównaniu z rokiem ubiegłym, struktura zasiewów w Małopolsce w 2014 roku przedstawiała się następująco:

- › powierzchnia zasiewów zbóż stanowiła 73,6% zasiewów województwa – wzrost o 0,1%,
- › powierzchnia upraw roślin strączkowych wyniosła 0,8% upraw województwa – wzrost o 0,2%,
- › powierzchnia uprawy ziemniaków wyniosła 8,0% – spadek o 0,7%,
- › powierzchnia upraw przemysłowych wyniosła 3,6% – spadek o 0,4%,
- › powierzchnia upraw pastewnych wyniosła 6,8% – spadek o 0,1%,
- › powierzchnia upraw pozostałych wyniosła 7,2% – wzrost o 0,9%.

W województwie małopolskim w 2014 roku, w porównaniu z rokiem 2013, zmniejszyło się погоłowie następujących gatunków zwierząt gospodarskich:

- › bydła o 0,7%, stan obecny: 166 401 szt.,
- › owiec o 9,1%, stan obecny: 57 718 szt.,
- › gęsi o 54,2%, stan obecny: 13 729 szt.,
- › kaczek o 20,7%, stan obecny: 101 038 szt.

Mimo że погоłowie owiec wykazuje tendencję spadkową, województwo małopolskie miało największy udział w krajowym погоłowie, który wyniósł 28,7%, tj. o 0,22% więcej niż w roku poprzednim.

Z kolei w stosunku do 2013 roku zwiększeniu uległo погоłowie drobiu kurzego o 12,9% i obecnie wynosi 5 196 697 szt. oraz погоłowie trzody chlewnej o 2,2% i obecnie wynosi 190 647 szt.

W 2014 roku погоłowie koni i kóz utrzymało się na tym samym poziomie co w roku poprzednim i wyniosło odpowiednio 15 689 szt. i 12 650 szt.

Monitorowanie zmian w sposobie użytkowania gruntów

W ostatnich latach w województwie małopolskim na znaczeniu przybiera kwestia utrzymania i poprawy jakości bazy produkcyjnej rolnictwa. Istotnym aspektem w tej kwestii jest sporządzanie analiz zmian struktury agrarnej i użytkowania gruntów. Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. – Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2015 r., poz. 520, z późn. zm.) nakłada na Marszałka Województwa obowiązek sporządzania analizy zmian w strukturze agrarnej, monitorowania zmian w sposobie użytkowania gruntów i ich bonitacji oraz sporządzania wojewódzkich zestawień zbiorczych przy wykorzystaniu ewidencji gruntów i budynków.

Mapa 37. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni powiatu w 2014 roku (w %)

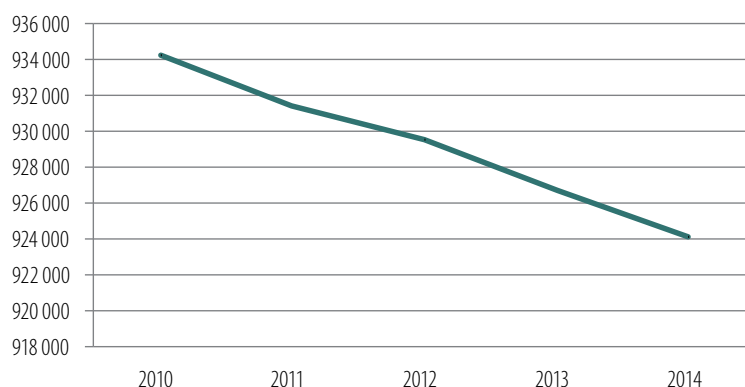

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EGIB

Monitorowanie zmian ma szczególnie istotne znaczenie przy prognozowaniu ich tendencji w ujęciu wieloletnim, przy czym należy pamiętać o rozpatrywaniu ich w sposób wieloaspektowy. Oprócz wspomnianych już analiz struktury agrarnej i użytkowania gruntów w oparciu o zestawienia zbiorcze ewidencji gruntów i budynków, coraz większą rolę zaczynają odgrywać nowoczesne technologie, będące efektem postępu technologicznego.

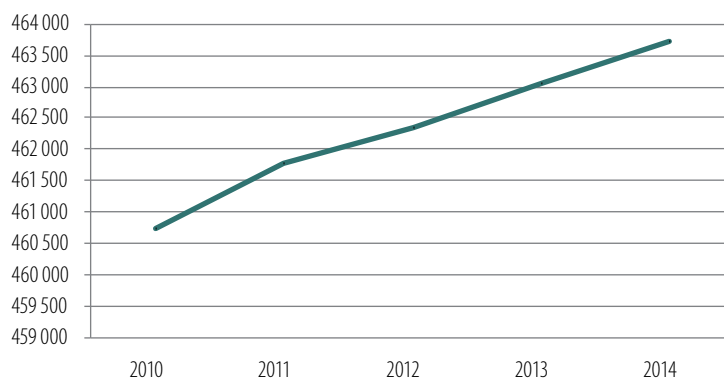
Sporządzane analizy w oparciu o dane wieloletnie, pozwalają zaobserwować w Małopolsce stopniowe zmniejszanie się powierzchni gruntów rolnych oraz wzrost liczby obszarów zabudowanych i zurbanizowanych oraz lasów. Potwierdzają to także badania przeprowadzone na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Tendencje te nie wpływają korzystnie na możliwość prowadzenia dochodowej działalności rolniczej, do czego przyczynia się także niekorzystna struktura przestrzenna z bardzo dużym rozdrobnieniem gospodarstw indywidualnych.

Wykres 100. Zmiany powierzchni użytków rolnych w Małopolsce (w ha)

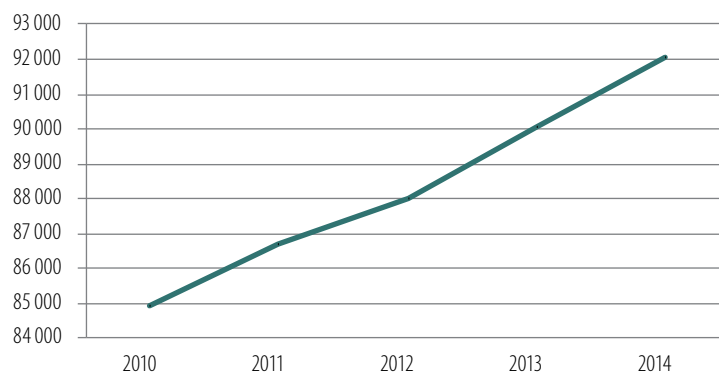
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EGIB

Wykres 101. Zmiany powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w Małopolsce (w ha)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EGIB

Wykres 102. Zmiany powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Małopolsce (w ha)

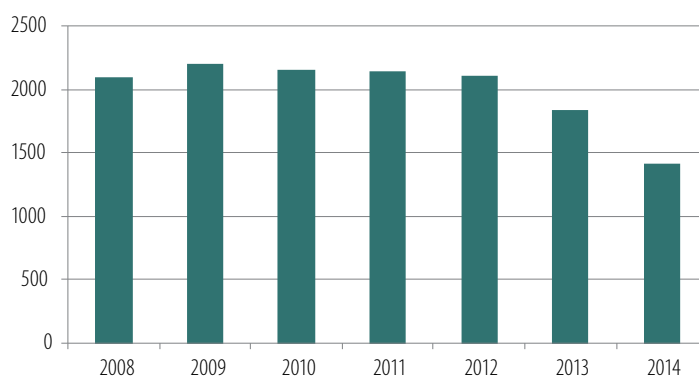
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych EGIB

Rolnictwo ekologiczne

Na przestrzeni ostatnich lat daje się zauważyć systematyczny spadek liczby gospodarstw ekologicznych na terenie województwa małopolskiego. W porównaniu do roku 2013, w Małopolsce liczba ekologicznych gospodarstw rolnych spadła o 419 i obecnie wynosi 1419 gospodarstw.

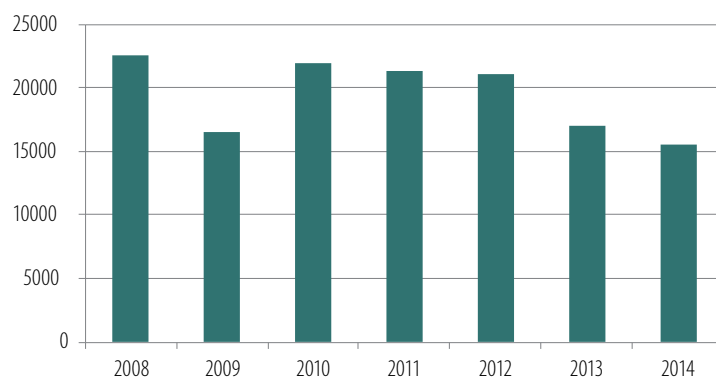
Podobnie jak w latach poprzednich głównymi barierami rozwoju gospodarstw ekologicznych są nadal: niedostateczne zorganizowanie rynku produktów rolnictwa ekologicznego, małe zróżnicowanie cen między produktami rolnictwa ekologicznego i konwencjonalnego, małe różnice w dopłatach bezpośrednich, słabe oprzyrządowanie gospodarstw spowodowane wysokimi kosztami specjalistycznego sprzętu dla gospodarstw ekologicznych, represyjne przepisy sanitarne i weterynaryjne (dotyczące m.in. uboju, sprzedaży bezpośredniej). Łączna powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w 2014 roku wyniosła 15 529 ha i była mniejsza niż w roku poprzednim o 1476 ha.

Wykres 103. Liczba gospodarstw ekologicznych prowadzących działalność w zakresie produkcji rolnej w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych z IJHARS

Wykres 104. Powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w województwie małopolskim (w ha)

Źródło: opracowanie własne UMWM na podstawie danych z IJHARS

2. Grupy producentów rolnych

W 2014 roku nie została wydana żadna decyzja wstępnego uznania grup producentów owoców i warzyw. W 2014 roku na terenie województwa małopolskiego działało 5 wstępnie uznanych grup producentów owoców i warzyw oraz 6 uznanych organizacji.

W porównaniu z rokiem 2013 liczba grup producentów rolnych wzrosła z 13 do 19 – wielkość ta plasuje Małopolskę na 15. miejscu pod względem liczby grup producentów rolnych.

Z 19 wpisanych do rejestru grup producentów rolnych 43% grup prowadziło działalność jako spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, 42% w formie spółdzielni, pozostałe 15% to zrzeszenia.

Najwięcej członków skupiały grupy producentów tytoniu (764 członków), świń (61), ziarna zbóż i nasion roślin oleistych (48) oraz drobiu (15).

Absorpcja środków z Programu Rozwoju Obszaru Wiejskich 2007–2013 przypadająca na Grupy Producentów Rolnych, Wstępnie Uznane Grupy Producentów Owoców i Warzyw oraz Organizacje Producentów Owoców i Warzyw w województwie małopolskim – osiągnęła w roku 2013 łączną kwotę: 21,1 mln zł.

Mapa 38. Grupy Producentów Rolnych (GPR), Wstępnie Uznane Grupy Producentów Owoców i Warzyw (WST), Organizacje Producentów Owoców i Warzyw (OR) według powiatów

Źródło: opracowanie własne UMWM

3. Produkty Tradycyjne i Regionalne

Wytwarzanie, ochrona i promocja żywności wysokiej jakości odgrywają w państwach Unii Europejskiej coraz bardziej znaczącą rolę. Jednym z podstawowych sposobów realizacji polityki jakości we Wspólnocie jest wyróżnianie znakami potwierdzającymi wysoką jakość wyrobów rolno-spożywczych pochodzących z konkretnych regionów, jak też charakteryzujących się tradycyjną metodą produkcji. W roku 2014 Rada ds. Produktów Tradycyjnych, będąca organem opiniotwórczo-doradczym Marszałka Województwa, w procedurze weryfikacji wniosków pozytywnie zaopiniowała 28 produktów, które następnie zostały wpisane na *Listę Produktów Tradycyjnych* prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Do końca roku 2014 na *Liście Produktów Tradycyjnych* znajdowały się 134 specjały z terenu województwa małopolskiego.

więcej informacji

Szczegóły na stronie:

- www.zasmakujwmalopolsce.pl
- www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Produkty-regionalne-i-tradycyjne/Lista-produktow-tradycyjnych

4. Ochrona Gruntów Rolnych

Działania w zakresie ochrony gruntów rolnych w Małopolsce koncentrują się na finansowaniu z budżetu województwa ich ochrony, rekultywacji i poprawy jakości, wypłat odszkodowań oraz innych zadań w tym poprawy jakości dróg dojazdowych do pól.

W 2014 roku posiadane środki zostały przeznaczone na dofinansowanie w zakresie remontów dróg dojazdowych, którym objęto 156 gmin w Małopolsce. Przyznane na ten cel środki w wysokości 11,5 mln zł pozwoliły na remont 163 km dróg dojazdowych. Przyznano także kwotę 24 tys. na rekultywację na cele rolnicze gruntów. Zmiany przeznaczenia gruntów rolnych klasy I–III oraz gruntów leśnych stanowiących i niestanowiących własność Skarbu Państwa, przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne, które zostały ujęte w gminnych planach zagospodarowania przestrzennego, zaopiniowano i rozpatrzono w 146 przypadkach.

Wydanych zostało także 65 decyzji Marszałka Województwa w zakresie przyznania ulg w zobowiązaniach finansowych wobec budżetu województwa związanych z wyłączeniem z produkcji gruntów rolnych.

Wydane w 2014 roku decyzje starostów o wyłączeniu z produkcji rolniczej gruntów klasy I–III objęły łącznie obszar 175 ha.

5. Scalenia gruntów

Scalenia gruntów są jednym z narzędzi do tworzenia podstaw dla rozwoju wsi i gospodarstw rolnych. Wpływają na poprawę warunków życia i pracy ludności oraz przyczyniają się do lepszej ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego. Prace scaleniowe pozwalają na niwelowanie niekorzystnych skutków rozdrobnienia i wielkości działek m.in. przez korektę przebiegu granic nieruchomości, korzystniejsze ukształtowanie działek oraz koncentrację rozproszonych działek Agencji Nieruchomości Rolnych, Skarbu Państwa i gmin pod inwestycje celu publicznego.

W ramach prac scaleniowych wszystkie działki uzyskują dostęp do drogi publicznej, co pozwala na ich efektywniejsze wykorzystanie pod cele rolnicze i inwestycyjne, przyczyniając się w znacznej mierze do zapobiegania ich odłogowaniu. W 2014 roku prowadzone były w województwie małopolskich dwa rodzaje scaleń: wszczynanych na wniosek mieszkańców oraz infrastrukturalnych, wywołanych budową autostrady.

Przy realizacji scaleń wszczynanych na wniosek, korzystano ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. Pozwoliły one na prowadzenie prac scaleniowych na obszarze ponad 5750 ha w powiatach: brzeskim, suskim, tarnowskim i gorlickim.

Przeprowadzono także intensywną promocję prac scaleniowych co przy uzyskaniu dobrych wyników w obiektach finansowanych ze środków PROW na lata 2007–2013 pozwoliło na zaobserwowanie zwiększonego zainteresowania na terenie Małopolski pracami scaleniowymi oraz rozpoczęcie przygotowań do objęcia tymi pracami kolejnych obszarów województwa w nowej perspektywie finansowej na lata 2014–2020. Prowadzone prace przygotowawcze związane były z projektami studialnymi, wykonywanymi przy międzynarodowej współpracy z krajami związkowymi – Turynią i Bawarią – pozwalającymi na zintegrowane podejście do rozwoju obszarów wiejskich poprzez scalanie gruntów, meliorację oraz odnowę wsi.

Wykonywane w Małopolsce scalenia infrastrukturalne koncentrowały się w roku 2014, tak jak i w latach poprzednich, na likwidacji niekorzystnych dla lokalnych społeczności efektów budowy autostrady A4 na odcinku od Krakowa do wschodniej granicy województwa, przywracając wzdłuż wybudowanej autostrady zaburzony ład przestrzenny. Prace wykonywane były ze środków Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Tabela 55. Scalenia infrastrukturalne – wokółautostradowe

Rok	Liczba obiektów objętych postępowaniem scaleniowym	Powierzchnia [ha]
2011	9	1 681
2012	22	4 336
2013	14	2 740
2014	19	5 568

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rolnictwa i Geodezji

6. Gospodarka łowiecka w Małopolsce

Małopolską gospodarkę łowiecką prowadzi ponad 7 tys. myśliwych, zrzeszonych w Polskim Związku Łowieckim. Gospodarowanie odbywa się w 254 obwodach łowieckich w większości o charakterze polnym o średniej wielkości 5 800 ha.

Spośród 31 gatunków zwierząt łownych, gospodarczo wykorzystane są: dzik, sarna oraz jeleń szlachetny; spośród drobnej zwierzyny: bażant, zając szarak i lis. Pomimo istotnych antropogenicznych zmian środowiska życia zwierząt nadal obserwowana jest bardzo wysoka liczebność dzika: w roku 2011 szacowana na 5029 szt., w roku 2013 – 5475 szt. oraz 5030 szt. w roku 2014. Wielkość populacji dzików odpowiada tendencji utrzymującej się od wielu lat w kraju (na przestrzeni ostatnich 7 lat populacja wzrosła o ponad 100 tys. osobników), jak również w wielu krajach europejskich.

Istnieje szereg czynników mających wpływ na tendencję wzrostową liczebności zwierzyny czarnej, zmian jej rozmieszczenia i behawioru. Wśród nich jest rosnący areal upraw wysokoenergetycznego żeru (kukurydzy) wpływającej pozytywnie na plenność gatunku, zmiana struktury nieużytków rolnych i rozproszony charakter zabudowy.

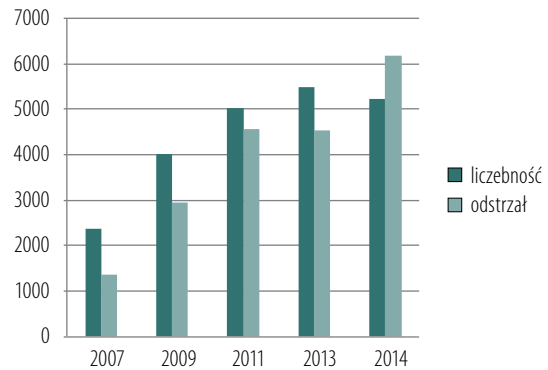
Dziki, jako generaliści pokarmowi, podlegając procesom synantropizacji powodują dotkliwe szkody w uprawach rolnych, jak również przydomowych ogrodach, w zwartej zabudowie miejskiej.

Mapa 39. Koncentracja szkód łowieckich w Małopolsce w 2014 roku

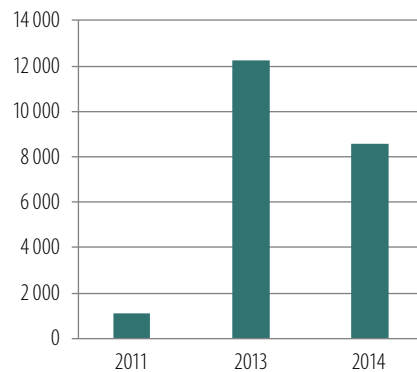
Źródło: opracowanie własne UMWM

Wykres 105. Liczebność i wielkość pozyskania dzików w obwodach dzierżawionych przez koła łowieckie w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ze Stacji Badawczej PZŁ

Wykres 106. Środki budżetu państwa wypłacone na pokrycie rekompensat za szkody w uprawach rolnych, wyrządzone przez zwierzynę na terenach zurbanizowanych (w zł)

Źródło: opracowanie własne UMWM

Rozdział IV

Przemysł

Opracowanie: Michał Adamczyk

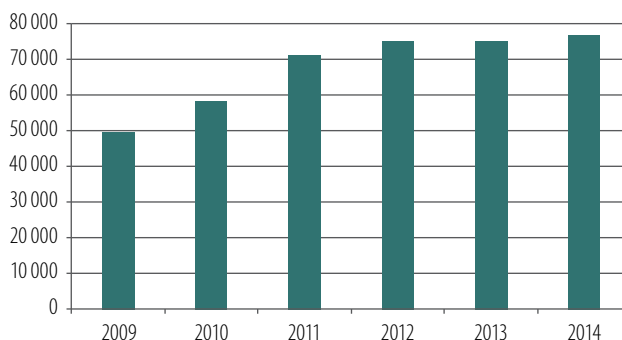
podsumowanie

- Rok 2014 był piątym z kolei rokiem, w którym wartość produkcji sprzedanej w województwie małopolskim wzrosła. Wyniosła ona 76 847,2 mln zł i była wyższa od wartości z roku 2013 o 1 609,6 mln zł (o 2,1%).
- W systemie REGON na 31 grudnia 2014 roku było zarejestrowanych 35 291 podmiotów prowadzących działalność przemysłową. W porównaniu do roku 2013 liczba ta zwiększyła się o 756 podmiotów.
- W 2014 roku nakłady inwestycyjne ogółem w województwie małopolskim wyniosły 7 637,1 mln zł. W porównaniu do poprzedniego roku wzrosły o 13,8%. Dla porównania: w roku 2013, w stosunku do roku poprzedniego, nakłady inwestycyjne w regionie spadły o 10,5%.

1. Produkcja sprzedana przemysłu

Rok 2014 był piątym z kolei rokiem, w którym wartość produkcji sprzedanej w województwie małopolskim wzrosła. Wyniosła ona 76 847,2 mln zł i była wyższa od wartości z roku 2013 o 1 609,6 mln zł.

Wykres 107. Wartość produkcji sprzedanej małopolskiego przemysłu (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie *Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego*, 1 kw. 2010 r., 2011 r., 2012 r., 2013 r., 2014 r. oraz 2015 r.

W skali kraju także odnotowano wzrost wartości produkcji sprzedanej przemysłu w cenach bieżących z 1 149,0 mld zł w 2013 roku do 1 166,6 mld zł na koniec 2014 roku. Wraz ze wzrostem wartości nominalnej produkcji sprzedanej zarówno w kraju, jak i w województwie małopolskim, w 2014 roku nastąpił wyraźny wzrost dynamiki produkcji sprzedanej przemysłu w cenach bieżących – z 0,1% (2013 r.) do 2,1% (2014 r.) w Małopolsce, i z 0,9% (2013 r.) do 1,5% (2014 r.) w kraju. Analizując wyniki produkcji sprzedanej przemysłu kwartał do

kwartału poprzedniego roku, stała tendencja wzrostowa utrzymująca się od IV kwartału 2009 roku, wyraźnie zaczęła hamować po I kwartale 2011. Rok 2012 oraz 2013 potwierdziły dalszy spadek dynamiki produkcji sprzedanej w Małopolsce. I kwartał 2014 roku przyniósł spadek dynamiki produkcji sprzedanej. Jednak już do II kwartału ubiegłego roku produkcja sprzedana przemysłu zaczęła systematycznie wzrastać. Odwrócenie trwającej od trzech lat spadkowej dynamiki produkcji sprzedanej daje podstawy do optymistycznych prognoz dotyczących polepszenia się w kolejnych latach kondycji finansowej małopolskich firm produkcyjnych.

W 2014 roku wzrost dynamiki produkcji nastąpił w dwóch z czterech sekcji małopolskiego przemysłu. Najwyższy wzrost w cenach bieżących odnotowały kategorie: dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja (o 12,2%) oraz przetwórstwo przemysłowe (o 2,0%). Największy spadek w cenach bieżących odnotowało górnictwo i wydobywanie (o 5,8%). Kategoria wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę wykazała mniejszą niż w roku 2013 dynamikę o 3,9%. Na podstawie analizy danych dotyczących produkcji sprzedanej małopolskiego przemysłu z lat 2011–2014 zaobserwowano znaczny spadek dynamiki tej kategorii w latach 2011–2013. Natomiast w roku 2014 nastąpił wzrost dynamiki produkcji sprzedanej regionalnego przemysłu o 2,1%.

więcej informacji

Więcej na temat sytuacji w polskim przemyśle w roku 2014 znaleźć można w opracowaniu Ministerstwa Gospodarki *Analiza Sytuacji Gospodarczej Polski w 2014 r.*, dostępnym na stronie:

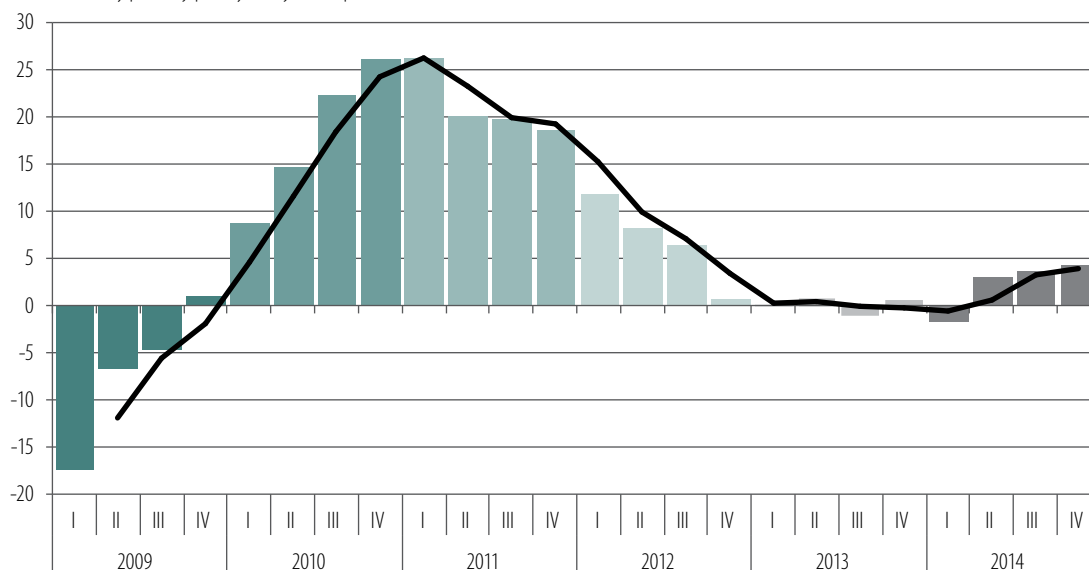
- www.mg.gov.pl/files/upload/8436/4q2014_pol.pdf

Tabela 56. Produkcja sprzedana przemysłu wg rodzajów działalności (sekcje PKD 2007) (w mln zł)

Wyszczególnienie	Lata					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
przemysł ogółem	49609,8	58266,7	71403,3	75209,1	75237,6	76847,2
górnictwo i wydobywanie	917,5	1202,7	1447,5	1324,4	1023,9	964,5
przetwórstwo przemysłowe	42594,4	50413,6	60613,2	63027,4	64578,8	65893
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	4571,5	4918,7	7321	8766,7	7297	7012,4
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	1526,4	1731,8	2021,5	2090,6	2337,9	2623,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie *Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego*, I kw. 2010 r., 2011 r., 2012 r., 2013 r., 2014 r. oraz 2015 r.

Wykres 108. Zmiany produkcji przemysłowej w Małopolsce (w %)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Tabela 57. Udział produkcji sprzedanej przemysłu na tle kraju wg poszczególnych rodzajów działalności

Wyszczególnienie	Udział w produkcji krajowej (w %)					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem przemysł	5,8	6,2	6,5	6,6	6,5	6,2
górnictwo i wydobywanie	2,2	2,4	2,4	2,3	1,9	2,0
przetwórstwo przemysłowe	6,0	6,4	6,6	6,6	6,7	6,3
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	5,2	5,5	7,7	8,7	7,3	7,0
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	8,3	8,3	8,6	8,6	9,1	8,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Głównego Urzędu Statystycznego *Biuletyn statystyczny* 2015, nr 6 oraz Urzędu Statystycznego w Krakowie *Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego*, I kw. 2008 r., 2009 r., 2010 r., 2011 r., 2012 r., 2013 r., 2014 r. oraz 2015 r.

W roku 2014 udział Małopolski w produkcji przemysłowej kraju obniżył się o 0,3 p.p., powrócił więc do poziomu z 2010 roku. W dwóch z czterech badanych dla województwa kategorii produkcji przemysłowej nastąpił wzrost jej udziału w odpowiedniej kategorii produkcji dla całego kraju. I tak dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja zwiększyła swój udział w tej kategorii na tle kraju o 1,1 p.p. Zwiększeniu uległ też udział działu górnictwo i wydobywanie o 0,2 p.p. Stało się tak przede wszystkim z uwagi na spadek w ubiegłym roku produkcji sprzedanej tego działu przemysłu w skali kraju o ponad 13%. Spadek udziału w ubiegłym roku w krajowej produkcji przemysłowej o 0,1 p.p. zanotowało wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. O 0,2 p.p. obniżył się również udział małopolskiego przetwórstwa przemysłowego w krajowym przetwórstwie przemysłowym. Stało się tak pomimo wyrażanego w cenach bieżących wzrostu wartości sprzedanej małopolskiego przetwórstwa przemysłowego z 64.578,8 mln zł w 2013 roku do 65.893,0 mln zł w roku 2014. Świadczy to o mniejszej dynamice wzrostu regionalnego przetwórstwa przemysłowego w stosunku do krajowego.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż od roku 2008 tylko jeden dział małopolskiego przemysłu zwiększył swój udział w produkcji krajowej. Wzrost o 1,4 p.p. w porównaniu do produkcji krajowej odnotowała kategoria wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę. Wszystkie pozostałe kategorie obniżyły swój udział w produkcji krajowej. O 0,2 p.p. obniżyły swój udział górnictwo i wydobywanie oraz dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja. Natomiast udział kategorii przetwórstwo przemysłowe obniżył się o 0,1 p.p. Był więc tylko 0,3 p.p. wyższy niż w najgorszym od początku istnienia województwa małopolskiego roku 2009 (6,0% udziału w krajowym przetwórstwie przemysłowym).

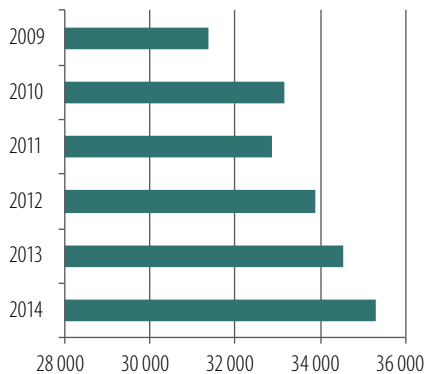
W roku 2014 udział przetwórstwa przemysłowego w produkcji sprzedanej przemysłu w województwie osiągał poziom 85,8%. Dla porównania: w roku 2010 wynosił 86,5%, w 2011 – 84,8%, w 2012 – 83,8%, w 2013 – 85,8%. Analiza struktury przetwórstwa przemysłowego w regionie pokazuje, iż pod względem wielkości sprzedaży w 2013 roku dominowały: produkcja artykułów spożywczych (18,8%), produkcja wyrobów z metali (9,3%), produkcja urządzeń elektrycznych (6,6%), oraz produkcja metali (5,9%). Podobnie struktura małopolskiego przetwórstwa przemysłowego, pod względem wielkości sprzedaży, wyglądała w ubiegłym roku. Największy udział miały: produkcja artykułów spożywczych (18,2%), produkcja wyrobów z metali (9,9%) oraz produkcja urządzeń elektrycznych (6,6%).

Najwyższa dynamika sprzedaży w cenach stałych w działach przetwórstwa przemysłowego w skali roku wystąpiła w kategorii: *produkcja mebli* (wzrost o 11,1%), *produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych* (wzrost o 9,9%) oraz *produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych* (wzrost o 9,7%). W 2014 roku dodatnia dynamika wzrostu utrzymywała się również w *produkcji wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny* (wzrost o 8,6%) i *produkcji wyrobów z metali* (wzrost o 5,3%). W niektórych kategoriach widoczne jest wyraźnie zahamowanie wysokiej dodatniej dynamiki z roku 2013. W kilku kategoriach wystąpił nawet spadek produkcji sprzedanej wśród nich zeszłorocznego lidera wzrostów – *produkcji skór i wyrobów skórzanych*. Największe spadki dotknęły następujące kategorie: *produkcja wyrobów tekstylnych* (spadek o 20,0%), *produkcja napojów* (spadek o 11,8%), *produkcja wyrobów z papieru* (spadek o 8,1%), *produkcja maszyn i urządzeń* (spadek o 6,8%) oraz *produkcja odzieży* (spadek o 6,4%). Przedstawione dane wskazują, iż powodzenie danej branży wchodzącej w skład przetwórstwa przemysłowego w dużej mierze zależy od czynników zewnętrznych, takich jak np. popyt na oferowane przez nią wyroby poza granicami kraju.

2. Rozmieszczenie przestrzenne podmiotów prowadzących działalność przemysłową

W systemie REGON na dzień 31 grudnia 2014 roku było zarejestrowanych 35 291 podmiotów prowadzących działalność przemysłową. W porównaniu do roku 2013 liczba ta zwiększyła się o 756 podmiotów. Od 2011 roku liczba podmiotów działających w przemyśle zwiększyła się w Małopolsce o 2 416 firm. Po spadku liczby podmiotów działających w przemyśle w roku 2011, w latach 2011–2014 nastąpił wzrost ich liczby z nawiązką rekompensujący spadek we wspomnianym okresie. W roku 2013 dynamika wzrostowa uległa spowolnieniu – wzrost

Wykres 109. Podmioty prowadzące działalność przemysłową w Małopolsce

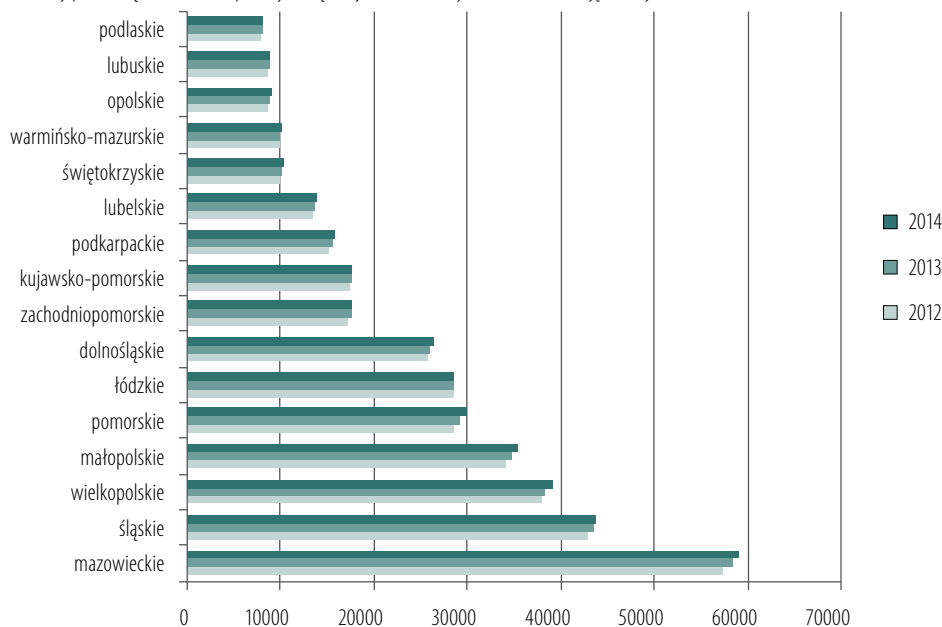

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie *Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego*, I kw. 2010 r., 2011 r., 2012 r., 2013 r., 2014 r. oraz 2015 r.

liczby przedsiębiorstw przemysłowych w porównaniu do roku 2012 wyniósł 1,8%, wobec wzrostu o 3,0% w roku 2012 w odniesieniu do roku wcześniejszego. W 2014 roku w stosunku do roku poprzedniego liczba przedsiębiorstw przemysłowych w Małopolsce zwiększyła się o 2,1%, co może przełożyć się na przyspieszenie dynamiki wzrostu liczby tego rodzaju firm w kolejnych latach.

W roku 2014 tylko jedno województwo (lubuskie) odnotowało spadek analizowanego wskaźnika. Jednakże w tym województwie liczba firm przemysłowych w 2014 roku była wyższa niż w 2012 roku. We wszystkich pozostałych województwach, podobnie jak w lubuskim, liczba firm przemysłowych w roku 2014 w porównaniu z rokiem 2012 wzrosła. Najbardziej w województwach: podkarpackim (o 5,3%), opolskim (o 5,0%), pomorskim (o 4,6%), małopolskim (o 4,4%) oraz mazowieckim (o 3,3%). Najniższą dynamikę wzrostu liczby firm przemysłowych w latach 2012–2014 odnotowały następujące województwa: łódzkie (o 0,4%), lubuskie (o 1,6%) oraz śląskie (o 1,8%).

Wykres 110. Podmioty prowadzące działalność przemysłową zarejestrowane w systemie REGON w ujęciu wojewódzkim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych (GUS)

Pozytywna sytuacja w kraju, jeżeli chodzi o wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność przemysłową, przełożyła się także na sytuację w Małopolsce. Największy wzrost liczby firm przemysłowych zanotowano w powiecie krakowskim (o 107). Kolejne najwyższe wzrosty liczby firm tego typu zanotowano w powiecie nowosądeckim (o 90), myślenickim (o 74), nowotarskim (o 73), limanowskim (o 64) oraz mieście Krakowie (o 55). Warto nadmienić, iż w skali roku największy wzrost liczby firm przemysłowych wyrażony w procentach wystąpił na terenach powiatów uważanych za rolnicze: proszowickiego (9,2%), nowosądeckiego (8,2) oraz limanowskiego (7,9%). Pozytywną jest informacja, iż liczba firm przemysłowych spadła tylko w mieście Nowym Sączu

(o 3) oraz powiecie olkuskim (o 1). Liczba tego typu firm nie zmieniła się w powiecie tatrzańskim. Niepokojąca jest natomiast niska dynamika wzrostu liczby firm przemysłowych w zachodniej Małopolsce będącej najbardziej uprzemysłowioną częścią regionu. Dynamika ta wynosiła odpowiednio: 0,2% w powiecie wadowickim, 0,4% w powiecie suskim, 0,8% w powiecie chrzanowskim oraz 1,3% w powiecie oświęcimskim.

W ujęciu statystycznym o poziomie przedsiębiorczości świadczy liczba jednostek na 1 000 ludności zamieszkałej na danym obszarze. W tym kontekście, najwyższy wskaźnik koncentracji podmiotów przemysłowych występuje niezmiennie od wielu lat w powiecie wadowickim (21), suskim (19), myślenickim (14), olkuskim (11) oraz w Krakowie (12). Średnia dla województwa wynosi natomiast 10,4 podmiotu przemysłowego na 1 000 ludności. Najniższy wskaźnik koncentracji podmiotów przemysłowych występuje w powiecie dąbrowskim (4), nowosądeckim (5), brzeskim (6), limanowskim (6), proszowickim (6) oraz miechowskim (6).

Mapa 40. Podmioty przemysłowe zarejestrowane w systemie REGON na 1 tys. mieszkańców – stan na 31.12.2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych (GUS)

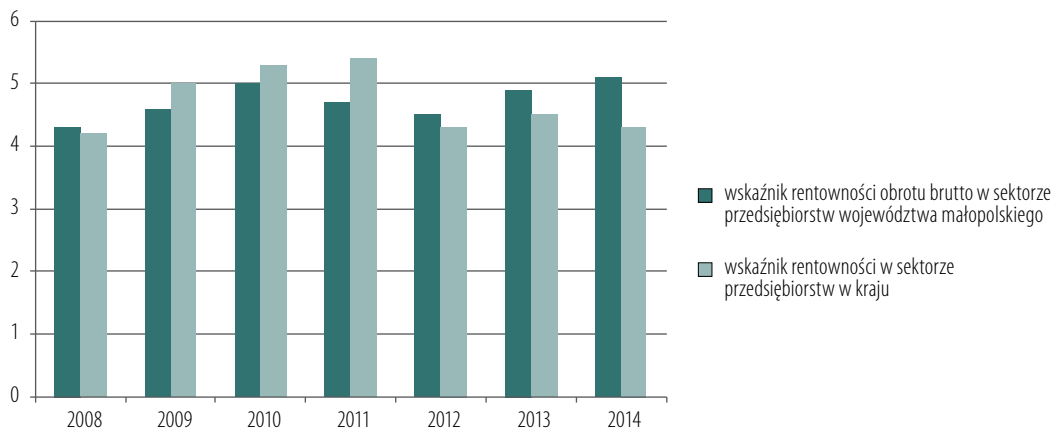
3. Wyniki ekonomiczne przemysłu

W 2014 roku wartość przychodów netto ze sprzedaży produktów zwiększyła się o 3 487,8 mln zł w stosunku do roku poprzedniego, wynosząc 86 659,0 mln zł, co stanowi wzrost o 4,2% w porównaniu do roku 2013. W roku 2013 wartość przychodów ze sprzedaży produktów zmniejszyła się w stosunku do roku 2012 o 1 049,8 mln zł, czyli o 1,25% osiągając kwotę 83 171,2 mln zł. Warto przypomnieć, że w latach 2010–2012 przychody ze sprzedaży produktów małopolskich przedsiębiorstw rosły. Można więc wnioskować, iż obniżenie się wartości przychodów netto ze sprzedaży produktów małopolskich firm w 2013 roku było sytuacją jednorazową, a nie zwiastunem odwrócenia się trendu z wzrostowego na spadkowy. W latach 2010–2014 przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów małopolskich firm wykazywały większą fluktuację niż przychody netto ze sprzedaży produktów. W latach 2011–2012 przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów rosły. W kolejnym roku przychody te obniżyły się o 1 946,7 mln zł, osiągając kwotę 78 769,0 mln zł. Były więc niższe o 2,4% od analogicznych przychodów regionalnych przedsiębiorstw w roku 2012. W 2014 roku wystąpiła kolejna obniżka przychodów netto ze sprzedaży towarów i materiałów małopolskich firm, tym razem o 1% (765,2 mln zł) do poziomu 78 003,8 mln zł. Optymistyczny jest fakt, że przychody netto ze sprzedaży produktów, jak i ze sprzedaży towarów i materiałów małopolskich przedsiębiorstw w I półroczu 2015 roku, są wyższe od wypracowanych przez przedsiębiorstwa w analogicznym okresie 2014 roku. Najprawdopodobniej więc rok 2015 będzie rokiem z większymi przychodami małopolskich przedsiębiorstw niż rok poprzedni.

W 2014 roku wystąpił spadek pozostałych przychodów operacyjnych małopolskich przedsiębiorstw z 3 202,6 mln zł w 2013 roku do 3 168,1 mln zł w 2014 roku. Odwrotna sytuacja miała miejsce w latach 2011–2013 kiedy to przychody operacyjne przedsiębiorstw rosły. Z kwoty 1 923,7 mln zł w 2011 roku do 3 104,0 mln zł w 2012 roku, by osiągnąć wartość 3 202,6 mln zł w roku 2013 roku.

W 2014 roku wyniki finansowe netto i brutto przedsiębiorstw przemysłowych okazały się większe niż w roku poprzednim – odpowiednio: wynik finansowy brutto o 6,4% (8 713,1 mln zł), a wynik netto o 8,9% (7 706,7 mln zł). Wyniki przedsiębiorstw w roku ubiegłym wzrosły więc tak jak w latach 2009–2012. Tylko w roku 2013 wyniki finansowe netto i brutto przedsiębiorstw przemysłowych okazały się mniejsze niż w roku poprzednim – odpowiednio: wynik finansowy brutto o 4,6%, a wynik netto o 4,9%. Z sekcji małopolskiego przemysłu wzrost wyniku finansowego ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów w 2014 roku zanotowało przetwórstwo przemysłowe oraz górnictwo i wydobywanie. Spadek wystąpił natomiast w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę oraz dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji.

Wykres 111. Wskaźnik rentowności w sektorze przedsiębiorstw w Polsce i Małopolsce (w %)

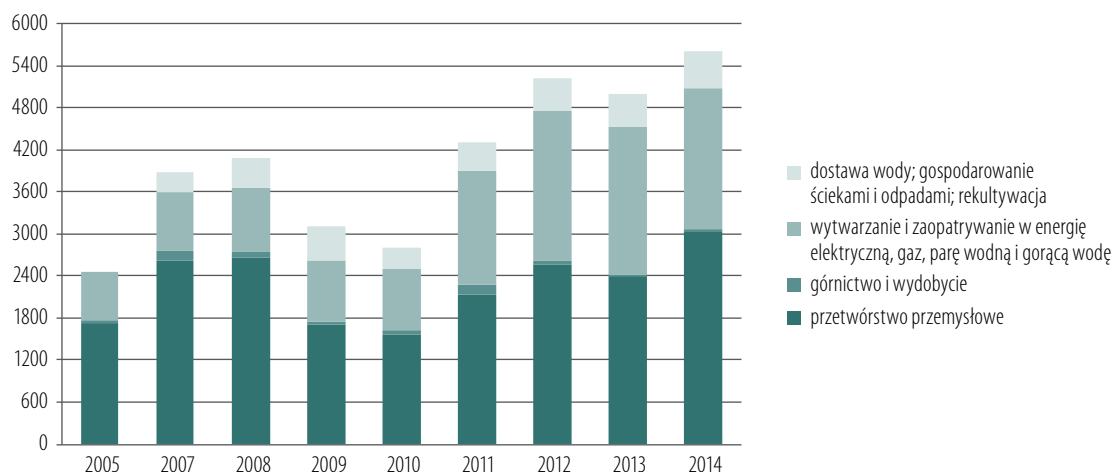
Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Głównego Urzędu Statystycznego *Biuletyn statystyczny* 2015, nr 6 oraz Urzędu Statystycznego w Krakowie *Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego*, 1 kw. 2008 r., 2009 r., 2010 r., 2011 r., 2012 r., 2013 r., 2014 r. oraz 2015 r.

4. Inwestycje w przemyśle

W 2014 roku nakłady inwestycyjne ogółem w województwie małopolskim wyniosły 7 637,1 mln zł. W porównaniu do poprzedniego roku wzrosły o 928,2 mln zł, czyli o 13,8%. Jest to zmiana trendu spadkowego zapoczątkowanego w roku 2012. W roku 2011 w stosunku do roku poprzedniego nakłady inwestycyjne w województwie wzrosły o 1 919,7 mln zł. Natomiast w 2012 roku wzrost nakładów nie przekroczył już miliarda złotych i wyniósł 962,1 mln zł. W 2013 roku wzrost nakładów wyniósł tylko 789,5 mln zł. Tendencja spadkowa uległa odwróceniu również w nakładach inwestycyjnych ponoszonych przez regionalny przemysł. W 2011 roku nakłady w przemyśle wzrosły o 1 504,6 mln zł, w 2012 roku wzrost wyniósł 925 mln zł, natomiast w roku 2013 w porównaniu do roku poprzedniego nakłady obniżyły się o 221,7 mln zł (24,0%). W 2014 roku nakłady w małopolskim przemyśle wzrosły o 595,9 mln zł (11,9%).

Tylko w jednej sekcji przemysłu (wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę) nakłady spadły z 2 110,8 mln zł w 2013 roku do 2 004,3 mln zł, czyli o niewiele ponad 5,0%. W trzech sekcjach przemysłu nakłady wzrosły. Największy wzrost nakładów o 30,1% wystąpił w sekcji górnictwo i wydobywanie. Jest to odwrócenie dwuletniego trendu spadkowego, kiedy to w tej sekcji przemysłu w 2013 roku nastąpił spadek nakładów o 63,4%, a rok wcześniej spadek nakładów w tej sekcji wyniósł 50,7%. Kolejny najwyższy wzrost nakładów inwestycyjnych w małopolskim przemyśle o 27,2% wystąpił w przetwórstwie przemysłowym. Dla sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja wzrost nakładów wyniósł prawie 10%. Dla tej sekcji jest to czwarty kolejny rok, w którym wzrastają dla niej nakłady inwestycyjne. Natomiast dla sekcji przetwórstwo przemysłowe rok 2014 jest przywróceniem trendu wzrostowego wydatków na nakłady inwestycyjne z lat 2011–2012, przerwane spadkiem nakładów w roku 2013.

Wykres 112. Wielkość nakładów inwestycyjnych w przemyśle w Małopolsce (w mln zł)

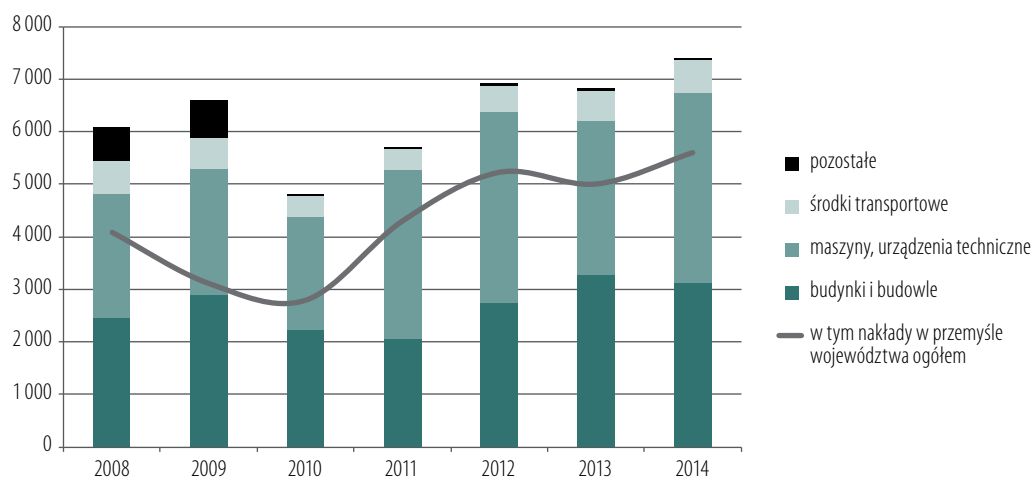

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie *Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego*, I kw. 2008 r., 2009 r., 2010 r., 2011 r., 2012 r., 2013 r., 2014 r. oraz 2015 r.

W Małopolsce struktura nakładów inwestycyjnych na środki trwałe w 2014 roku kształtuje się następująco: 47,3% maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia; 45,6% budynki i budowle; 6,6% środki transportu oraz 0,5% inne.

W 2014 roku w Małopolsce udział nakładów inwestycyjnych w przemyśle w porównaniu do nakładów inwestycyjnych ogółem wyniósł 73,4%, i w stosunku do roku 2013 zmniejszył się o 1,3%. Udział nakładów inwestycyjnych małopolskiego przemysłu wyniósł w 2014 roku 7,6% nakładów krajowych, i jest to najwyższy stosunek tych wielkości od 1999 roku. W 2013 roku proporcja ta kształtowała się na poziomie 4,8%, natomiast w 2012 roku na poziomie 5,2%. Jeszcze wyższy jest natomiast udział w krajowych nakładach na inwestycje przetwórstwa przesyłowego nakładów inwestycyjnych małopolskiego przetwórstwa przemysłowego. Wyniósł on w 2014 roku 7,7% w porównaniu do 7,1% w roku poprzednim.

Wykres 113. Wielkość nakładów inwestycyjnych ogółem (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji Urzędu Statystycznego w Krakowie *Biuletyn statystyczny województwa małopolskiego*, I kw. 2008 r., 2009 r., 2010 r., 2011 r., 2012 r., 2013 r., 2014 r. oraz 2015 r.

Budownictwo

Opracowanie: Marta Tenerowicz

— podsumowanie

- W 2014 roku w województwie małopolskim odnotowano wzrost produkcji sprzedanej budownictwa w odniesieniu do roku poprzedniego, a tempo wzrostu w ciągu roku w poszczególnych miesiącach uległo wahaniom. Wyższa niż w roku poprzednim była wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej.
- Rok 2014 był korzystny dla Małopolski pod względem liczby mieszkań oddanych do użytkowania – liczba ta wyniosła 15 630 mieszkań.
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze budowlanym wynosiło 3 661,51 zł. Wynagrodzenia w sektorze budowlanym są około 3% wyższe niż średnia dla całego sektora przedsiębiorstw, a w ostatnich latach wykazują tendencję rosnącą.
- Przeciętne wynagrodzenie w województwie małopolskim w budownictwie wynosiło w 2014 roku 3 438,58 zł, czyli prawie 1,6% więcej niż w roku poprzednim.
- W ciągu ostatnich lat obserwujemy wyraźny wzrost przeciętnej powierzchni mieszkań oddanych do użytku. Województwo małopolskie zajęło pod tym względem, podobnie jak w poprzednich latach, trzecie miejsce w Polsce.
- Liczba nowych budynków mieszkalnych zakupionych stanowiła 10,7% budynków oddanych w kraju, i było to tylko o 2% więcej niż w roku 2013.
- Tendencja spadkowa wystąpiła w przypadku liczby wydanych pozwoleń na budowę mieszkań, odnotowano spadek o 12,7%.

1. Sytuacja na polskim rynku budowlanym

Budownictwo należy do najbardziej niestabilnych działów gospodarki narodowej. Występują ciągle wahania podstawowych wskaźników jego rozwoju. Przebieg cyklu koniunkturalnego w Polsce jest odzwierciedleniem rozwoju gospodarczego na starym kontynencie. Europejskie potęgi budowlane, takie jak francuski Vinci S.A., hiszpański ACS S.A. odczuwają wyczekiwane ożywienie, a rezultatem tego jest wzrost wartości sprzedaży, która wyniosła 293 mld euro. Następstwem tego stanu w roku 2014 są inwestycje w budownictwie w całej Unii Europejskiej, które sięgnęły 1,37 bln euro, o 7% więcej niż rok wcześniej. Aż 54% udziału w tej sumie mają trzy państwa: Niemcy (292 mld euro), Francja (250 mld euro) i Wielka Brytania (200 mld euro). W Polsce w 2014 roku inwestycje w budownictwo wzrosły o 2 mld euro. W związku z nową perspektywą finansową UE 2014–2020 spodziewany jest dalszy wzrost inwestycji w tym sektorze.

więcej informacji

- *Firmy budowlane w Europie – ranking 50 największych przedsiębiorstw budowlanych w 2014 roku*, Deloitte.
- *Budownictwo w Polsce 2014*, CEEC RESEARCH, KPMG w Polsce, Norstat Polska.
- *Sektor budowlany w Polsce I połowa 2015 r. – prognozy rozwoju na lata 2015–2020*, PMR.
- *Stan i prognoza koniunktury gospodarczej* – Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, kwiecień 2014 r.
- Sektor budownictwa – *Czy trudne czasy dobiegły końca?*, Coface 2015.

Jak wynika z danych *Euroconstruct*, europejskiej sieci instytutów badawczych i instytucji prowadzących badania i analizy dotyczące przemysłu budowlanego w Europie, liderem wzrostu jest Polska i Irlandia, które są najszybciej rozwijającymi się rynkami budowlanymi. Całkowita wartość rynku budowlanego w Polsce w roku 2014 wynosiła 174 mld zł. Wartość dodana wytworzona bezpośrednio przez sektor budowlany, czyli jego bezpośredni wkład do Produktu Krajowego Brutto (PKB), w roku 2014 wyniósł według danych GUS ponad 115 mld zł i stanowił 6,7% PKB.

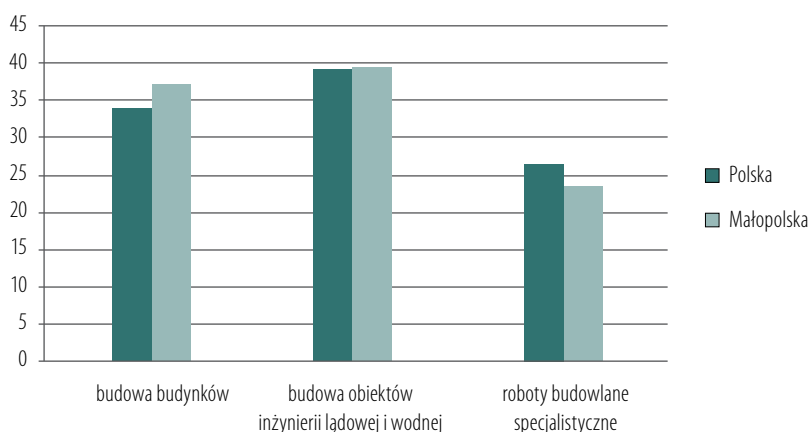
W roku 2015 przewiduje się dalszy wzrost produkcji w branży budowlanej. Główną siłą napędową budownictwa będzie sektor inżynieryjny, co będzie rezultatem zwiększonych wysiłków przy kończących się projektach unijnych, zwłaszcza w budownictwie kolejowym i wodno-kanalizacyjnym. Znaczący udział w przychodach będą miały także inwestycje przemysłowe. W rezultacie, wynik za rok 2015 powinien zbliżyć się do poziomu z 2012 roku. Zdaniem ekspertów nie będzie natomiast dużych zrywów inwestycyjnych jak te, które miały miejsce przed Mistrzostwami Europy w Piłce Nożnej w roku 2012. W tym samym okresie oczekuje się natomiast większych nakładów w budownictwie drogowym. Natomiast stabilnie będzie się rozwijał sektor budownictwa biurowego i mieszkaniowego, na co wskazują m.in. raporty *Coface* oraz *PMR*.

więcej informacji

Polecamy dane rynkowe:

- Organizacja EUROCONSTRUCT – www.euroconstruct.pl
- Publikacje ekonomiczne – www.coface.pl

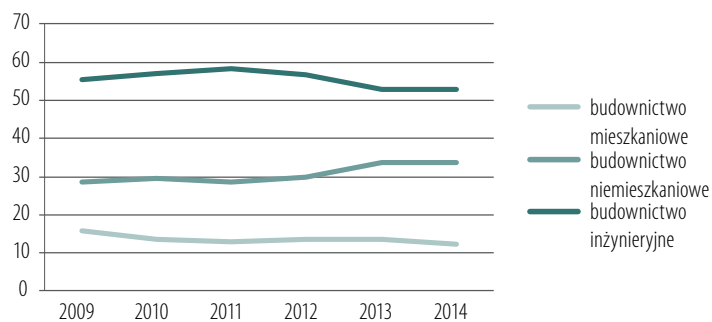
Wykres 114. Struktura produkcji budowlano-montażowej według działu PKD (w %)

Źródło: Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego w 2014 r., GUS

Największe obecne firmy na polskim rynku budowlanym to przedsiębiorstwa zagraniczne lub polskie spółki działające w ramach zagranicznych struktur koncernów. Zdaniem ekspertów, prognozowane ożywienie polskiego rynku budowlanego jest szansą na rozwój lokalny, ale i ponadnarodowy dla rodzimych spółek budowlanych. Dla polskich firm kluczowe jest jednak większe wsparcie ze strony państwa, m.in. w zakresie ulg inwestycyjnych czy korzystnych warunków podatkowych.

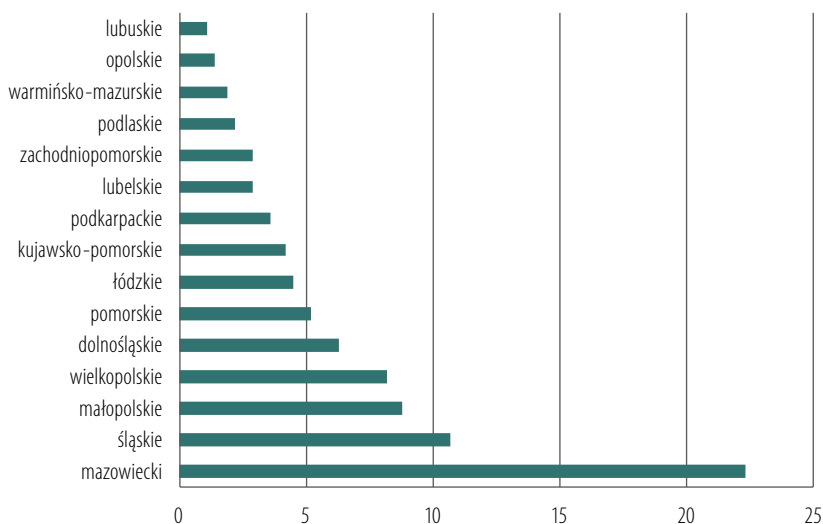
Wykres 115. Struktura produkcji budowlano-montażowej w Polsce wg segmentów w latach 2009–2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

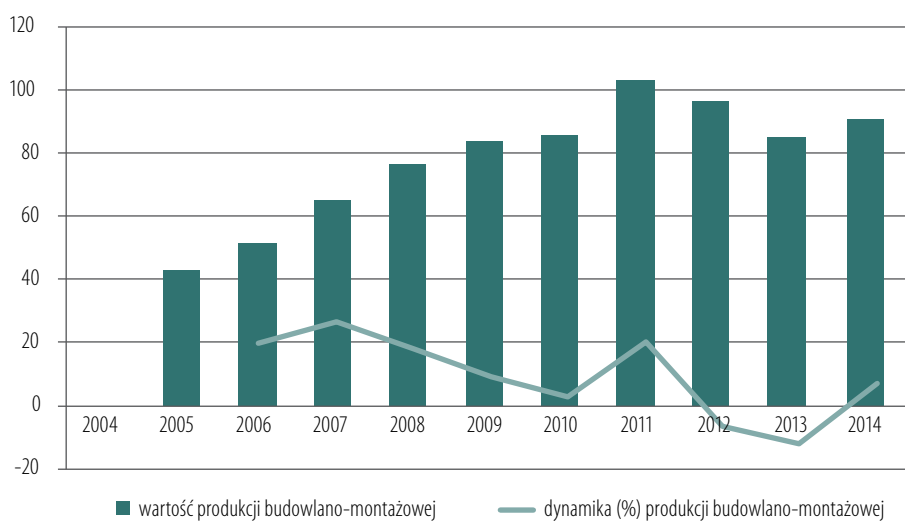
W województwie małopolskim produkcja budowlano-montażowa wynosiła 8 484,9 mln zł (54,8% ogólnej wartości krajowej produkcji sprzedanej budownictwa) i zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o 6,4%.

Wykres 116. Wartość produkcji budowlano-montażowej w Polsce w 2014 r. (w mld zł)

Źródło: Sektor budowlany w Polsce, PMR, GUS

Wykres 117. Produkcja budowlano-montażowa w Małopolsce (wartość w mld zł, dynamika produkcji w %)

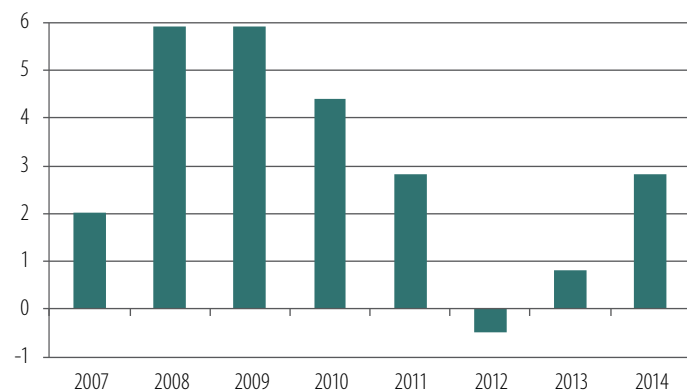

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

W przedsiębiorstwach, których podstawowym rodzajem działalności jest budowa budynków (udział 37,3%) produkcja zwiększyła się o 13%, a wykonujących główne roboty budowlane specjalistyczne (udział 23,4%) – produkcja wzrosła o 7,1%.

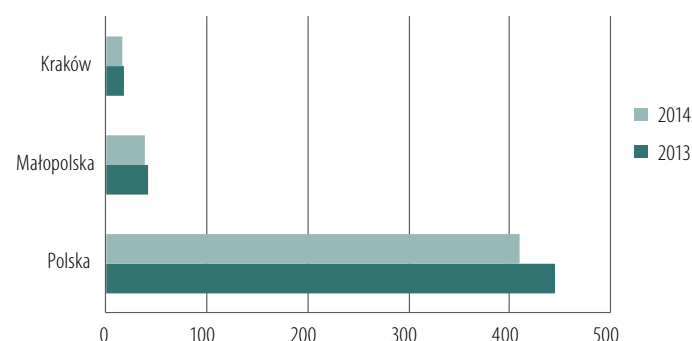
W połowie 2014 roku w Polsce działało około 200 tys. firm budowlanych, z czego 8% stanowiły przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej dziewięciu pracowników. Według danych GUS zawierających klasyfikację wykonawców, firmy z Małopolski mają najliczniejsze załogi budowlane.

Wykres 123. Wynik finansowy netto w przedsiębiorstwach budowlanych w Polsce (mld zł)

Źródło: Raport PMR, GUS

Wykres 122. Przeciętne miesięczne zatrudnienie (w tys. osób) w sektorze przedsiębiorstw budowlanych w województwie małopolskim

Źródło: Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego w 2014 r., GUS

Tabela 58. Struktura przeciętnego zatrudnienia według sekcji PKD 2007 (w %)

Wyszczególnienie	2010		2014	
	Polska	Małopolska	Polska	Małopolska
przetwórstwo przemysłowe	38,3	35	37,50	34,90
budownictwo	8,40	10,10	7,40	9,00
handel, naprawa samochodów	20,80	26,40	20,40	26,10
zakwaterowanie i gastronomia	2,10	2,80	2,00	2,80
obsługa rynku nieruchomości	1,70	1,40	1,70	1,40
pozostałe	28,70	24,30	31,00	25,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W regionie funkcjonuje 4 862 tys. firm budowlanych więcej o 833 niż w roku 2013. W 2014 roku przychody firm budowlanych w województwie małopolskim wyniosły 15 472,4 mln zł i zwiększyły się w stosunku do roku poprzedniego o 7,6%.

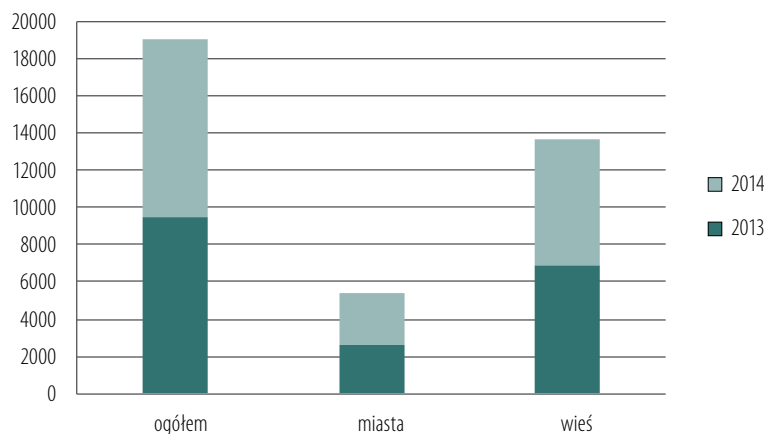
Budownictwo jest szóstą branżą w Polsce pod względem zatrudnienia i stanowi ono 5,7% wszystkich pracujących w kraju. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw budowlanych o liczbie zatrudnionych powyżej 9 osób sięgało w Polsce w 2014 roku 3 661,51 zł. Wynagrodzenia w województwie małopolskim były niższe i wynosiły w 2014 roku 3 438,58 zł, czyli prawie 1,6% więcej niż w roku poprzednim. Rosnącej produkcji sprzedanej budownictwa towarzyszyło zmniejszenie przeciętnego zatrudnienia w tej sekcji o 6,1%. Wartość produkcji sprzedanej budownictwa w przeliczeniu na 1 zatrudnionego w 2014 roku w regionie ukształtowała się na poziomie 400,6 tys. zł (ceny bieżące), co oznacza wzrost o 14,5% w stosunku do roku 2013.

2. Budynki oddane do użytku i ich kubatura

W Małopolsce oddano do użytkowania 9 518 nowych budynków¹ o łącznej powierzchni 14 838,5 tys. m³. Liczba nowych obiektów oddanych do eksploatacji utrzymała się na podobnym poziomie jak w 2013 roku (9 517 budynków), a ich powierzchnia wzrosła o 14,4%. Wzrost metrażu dotyczył budynków niemieszkalnych i wyniósł 44,3%, podczas gdy wielkość oddanych budynków mieszkalnych obniżyła się o 3,7%.

W miastach nastąpił wzrost liczby oddanych budynków o 3,2%, natomiast na terenach wiejskich nastąpił spadek o 1,2%. Wzrosła o 14,4% powierzchnia obiektów wybudowanych na terenie województwa małopolskiego, dodatkowo 1 218,6 tys. m³ powierzchni uzyskano w wyniku rozbudowy 508 budynków istniejących (194 budynków mieszkalnych i 314 niemieszkalnych).

Wykres 118. Budynki nowe mieszkalne i niemieszkalne oddane do użytkowania

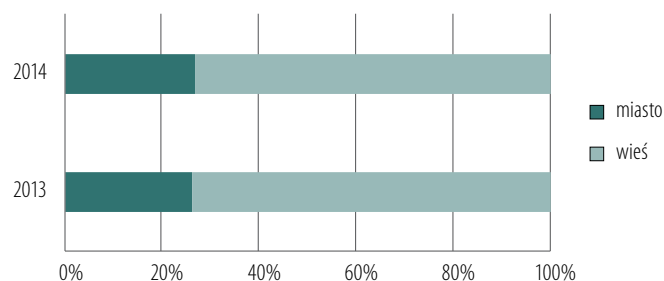
Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

3. Budownictwo mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe² w Polsce wynosiły w 2014 roku 14 mln mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 1 025,7 mln m², w których znajdowało się 53,4 mln izb. W porównaniu z poprzednim rokiem, w 2014 przybyło 130,1 tys. mieszkań, co oznacza wzrost o 0,9%.

Przeciętnie oddawanych jest w Polsce około 130–160 tys. mieszkań rocznie, w połowie lat 90. było to tylko 60 tys. Jak podał Główny Urząd Statystyczny średnia wielkość mieszkania w Polsce wynosiła w grudniu 2014 roku 73,4 m². Oznacza to, że była o 0,3 m² wyższa niż rok wcześniej. Mieszkania na wsi były większe, średnio o 28,1 m², niż w miastach (odpowiednie wskaźniki wynoszą dla wsi 92,3 m², a dla miast 64,2 m²).

Wykres 119. Struktura nowych budynków mieszkalnych oddanych do użytkowania

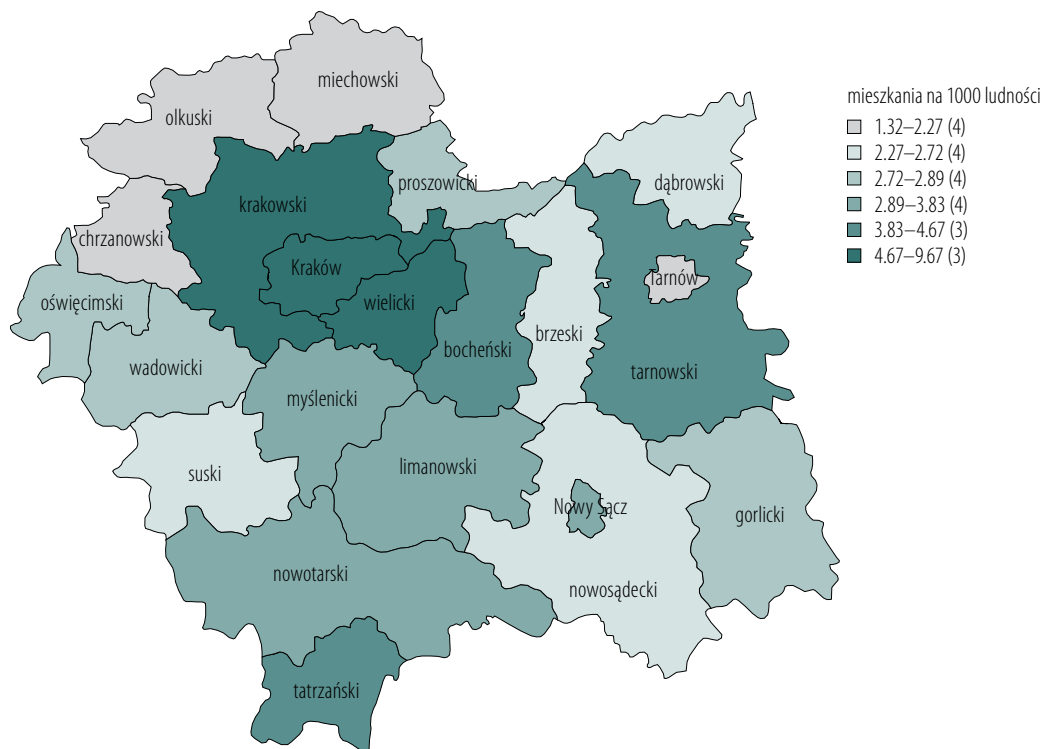
Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W miastach liczba mieszkań wzrosła o 88,6 tys. (wzrost o 0,9%), na wsi przybyło ich 41,6 tys.

Na terenie województwa małopolskiego w 2014 roku oddano do użytkowania 7 828 nowych budynków mieszkalnych i było ich o 331 mniej niż w 2013 roku. Udział w ogólnej liczbie budynków oddanych do użytkowania wyniósł 82,2% i był niższy niż w roku 2013 o 3,5%.

1. Dane o liczbie budynków oraz wszystkie dane o nowych budynkach oddanych do użytkowania nie zawierają informacji o budynkach rozbudowywanych i dotyczą budynków przekazywanych w całości oraz pierwszych części budynków przekazywanych do użytkowania etapami.
2. Pod pojęciem tym GUS rozumie mieszkania zamieszkane i niezamieszkane znajdujące się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych).

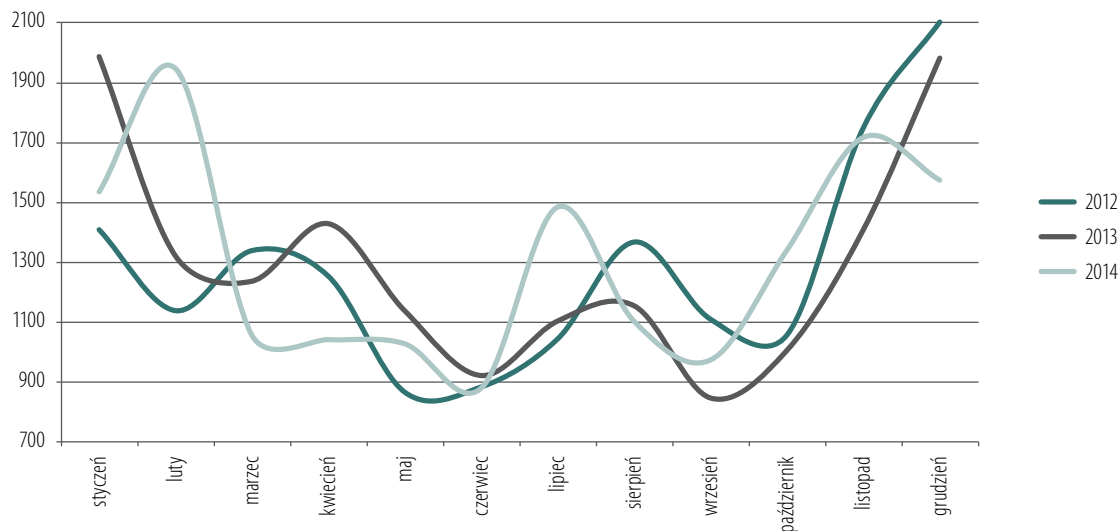
Mapa 41. Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL, GUS

Rok 2014 dla województwa małopolskiego był korzystny pod względem liczby mieszkań oddanych do użytkowania – ich liczba wzrosła o 1% i wynosiła 15 630 mieszkań. Pod względem wielkości regionalnego rynku budowlanego w 2014 roku województwo małopolskie zajmuje 2. miejsce spośród szesnastu województw, a jego łączna powierzchnia użytkowa mieszkań w województwie to 1 595,7 tys. m². Według danych GUS spośród wszystkich mieszkań oddanych do użytkowania w kraju prawie 11% stanowiły te, które zostały oddane w Małopolsce.

Wykres 120. Mieszkania oddane do użytkowania w Małopolsce

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W budownictwie mieszkaniowym województwa małopolskiego dominowały budynki jednorodzinne, które stanowiły aż 94,4% przekazanych do użytkowania nowych budynków mieszkalnych w regionie. W porównaniu do 2013 roku zaobserwowano tendencję spadkową udziału w rynku budowlanym domów jednorodzinnych o 1,7%. W miastach odsetek ten wyniósł 81,6%, a na terenach wiejskich 99,1%.

Rozdział V Budownictwo

W miastach liczba mieszkań w 2014 roku powiększyła się o 9 706, w tym aż 7 346 (75,7%) przypadło na Kraków, stolicę województwa. W miastach w roku 2014 oddano 62,1% ogólnej liczby mieszkań (47% izb i 44,5% powierzchni użytkowej), natomiast na obszarze wiejskim 37,9% ogółu mieszkań (53% izb i 55,5% powierzchni użytkowej).

Większość mieszkań, aż 54,2% zrealizowana została w ramach budownictwa indywidualnego, natomiast 45,3% stanowi ilość mieszkań przeznaczoną na sprzedaż lub wynajem. Ponadto oddano: 23 mieszkania społeczne czynszowe (w 2013 roku – 157), 41 mieszkań komunalnych (w 2013 roku – 169) i 5 mieszkań zakładowych (rok wcześniej – 1).

W 2014 roku nie przekazano do użytkowania żadnego mieszkania spółdzielczego, podczas gdy w 2013 roku oddano 31 mieszkań w tej formie budownictwa.

W porównaniu z rokiem 2013 nastąpił spadek przeciętnej wielkości oddanych mieszkań o 4,6 m², z 106,7 m² do 102,1 m². Mniejsze mieszkania budowano zarówno w indywidualnych projektach, jak i w pozostałych formach budownictwa. Jedynie w budownictwie społecznym czynszowym oddane mieszkania były większe o 6,9 m². Średnia powierzchnia mieszkań oddanych do użytkowania w miastach obniżyła się o 3,7 m², a na terenach wiejskich o 2,4 m².

Tabela 59. Mieszkania oddane do użytkowania według powiatów w 2014 roku

Powiaty	Mieszkania						
	w liczbach bezwzględnych				wzrost lub spadek (–) w stosunku do 2013 r. (w %)	na 1000 zawartych małżeństw	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)
	ogółem	w tym w budynkach indywidualnych	liczby	Powierzchnia użytkowa mieszkań (w tys. m ²)			
Województwo	15630	8475	1,0	900	65629	1595,7	102,1
Powiaty							
bocheński	489	363	13,2	837	2486	52,3	107,0
brzeski	246	245	0,8	477	1376	33,3	135,4
chrzanowski	236	198	-13,9	374	1298	32,8	138,8
dąbrowski	153	153	-5,0	465	831	21,2	138,3
gorlicki	297	258	2,1	497	1575	35,6	120,0
krakowski	1251	1101	-3,8	990	7278	196,1	156,8
limanowski	402	402	4,7	503	2536	67,9	168,9
miechowski	66	66	-34,0	237	379	9,8	148,6
myślenicki	411	400	0,2	554	2407	68,4	166,5
nowosądecki	479	478	-23,4	359	2919	74,5	155,6
nowotarski	549	546	6,6	607	3324	88,5	161,1
olkuski	192	188	-9,9	325	1144	31,3	163,0
oświęcimski	431	334	-9,3	544	2214	51,0	118,4
proszowicki	126	98	50,0	612	691	16,3	129,2
suski	223	223	-26,2	523	1307	34,0	152,5
tarnowski	766	763	0,1	676	4478	109,7	143,3
tatrzański	263	195	30,8	840	1139	31,0	117,9
wadowicki	457	436	-2,1	526	2446	59,1	129,3
wielicki	793	484	20,3	1463	3971	91,5	115,4

Powiaty	Mieszkania						
	w liczbach bezwzględnych			wzrost lub spadek (-) w stosunku do 2013 r. (w %)	na 1000 zawartych małżeństw	Powierzchnia użytkowa mieszkań (w tys. m ²)	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)
	ogółem	w tym w budynkach indywidualnych	liczby				
Miasta na prawach powiatu							
Kraków	7346	1127	4,7	2089	19759	439,1	59,8
Nowy Sącz	249	212	-17,3	548	1170	31,3	125,5
Tarnów	205	205	-21,2	380	901	20,9	102,1

Źródło: Urząd Statystyczny w Krakowie

W jedenastu powiatach województwa małopolskiego liczba oddanych mieszkań była niższa niż w 2013 roku. Największy względny spadek odnotowano w powiatach: miechowskim, suskim oraz nowosądeckim, natomiast największy wzrost w powiatach: proszowickim, tatrzańskim i wielickim. Ponad 55% wszystkich mieszkań oddano do użytkowania w Krakowie oraz powiecie krakowskim.

Największe mieszkania przekazano do użytkowania, podobnie jak w roku poprzednim, w powiatach limanowskim (168,9 m²), myślenickim (163 m²) oraz nowotarskim (161 m²), a najmniejsze w powiatach: bocheńskim (107 m²), wielickim (115,4 m²), tatrzańskim (117,9 m²).

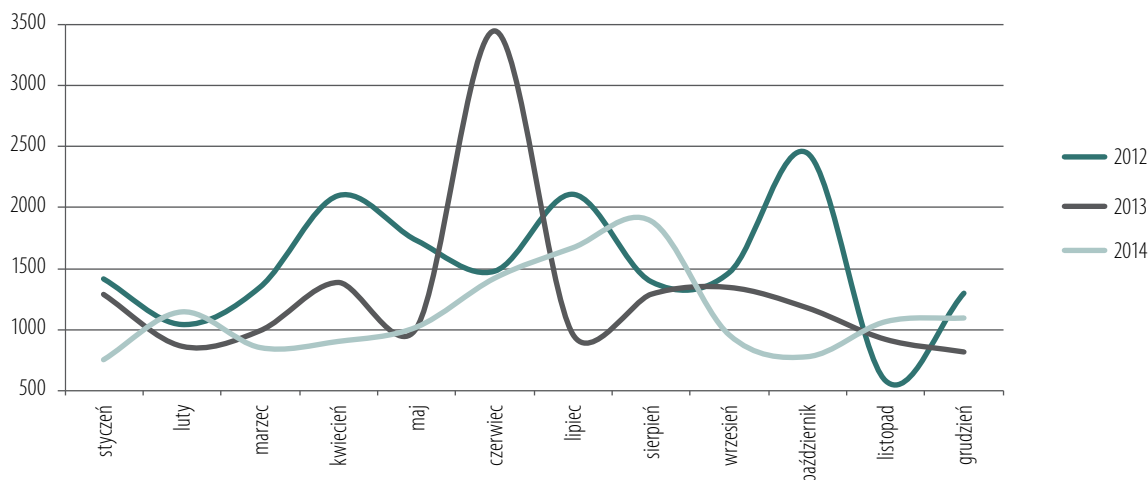
W przypadku miast na prawach powiatów w województwie małopolskim największą powierzchnię użytkową miały mieszkania w Nowym Sączu (125,5 m²), a najmniejszą w Krakowie (59,8 m²).

4. Pozwolenia na budowę i rozpoczęte inwestycje

Rynek firm budowlanych w Małopolsce jest bardzo rozdrobniony. Dobrą sytuację finansową przedsiębiorstw w branży w ostatnim okresie należy przypisać symptomom wzrostu sprzedaży oraz opłacalności nowych inwestycji.

Poprawiająca się kondycja finansowa najważniejszych graczy na rynku budowlanym w Małopolsce wpłynęła na rozpoczęte inwestycje. Według danych GUS w roku 2014 w województwie małopolskim wydano 6 958 pozwoleń na budowę 7 514 nowych budynków mieszkalnych o łącznej liczbie mieszkań wynoszącej 13 120. Inwestorom indywidualnym wydano 6 734 pozwolenia na budowę 7 113 budynków o 7 306 mieszkaniach. Ponadto wydano 332 pozwolenia na rozbudowę budynków mieszkalnych, 43 na adaptację pomieszczeń niemieszkalnych oraz 4 pozwolenia na budowę nowych budynków zbiorowego zamieszkania.

Wykres 121. Pozwolenia na budowę w województwie małopolskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

— więcej informacji

- Raport PMR *Sektor budowlany w Polsce I połowa 2015 – Prognozy rozwoju na lata 2015–2020*.
- Raport *Polski Rynek Mieszkaniowy na tle innych krajów*, Deloitte.
- *Stan i prognoza koniunktury gospodarczej* – Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, kwiecień 2014 r.
- *Budownictwo – wyniki działalności w 2014 r.*, GUS.
- *Budownictwo mieszkaniowe w województwie małopolskim w 2014 r.*, GUS.
- *Raport o sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego w 2014 r.*, GUS.
- *Sektor budownictwa – Czy trudne czasy dobiegły końca?*, Coface 2015 r.

Turystyka

Opracowanie: Małgorzata Czapla, Michał Główka, Anna Niedźwieńska, Ewa Poniatowska, Katarzyna Rosiek, Ewa Tłustowska

— podsumowanie

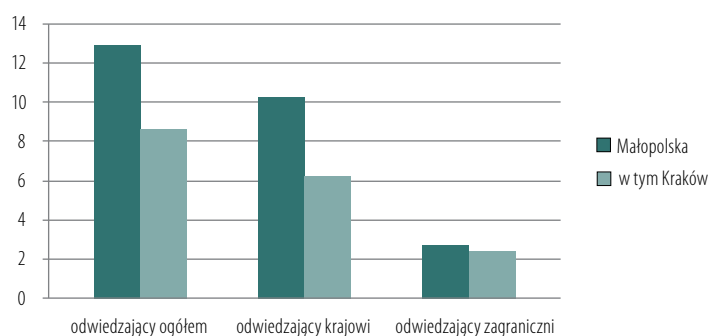
- Województwo małopolskie jest jednym z najbardziej atrakcyjnych pod względem turystycznym regionów w Polsce. W 2014 roku Małopolskę odwiedziło 13,1 mln osób (w tym 10,3 mln stanowili odwiedzający krajowi, a 2,8 mln to odwiedzający zagraniczni). Oznacza to, iż liczba odwiedzających region wzrosła w stosunku do roku 2013 o 3,9%, a więc utrzymuje się trend wzrostowy zapoczątkowany po roku 2009.
- W roku 2014 szacowane wydatki odwiedzających region kształtowały się na poziomie 11,2 mld zł co oznacza, że odwiedzający wydali o 6,2% więcej niż w roku 2013.
- Odwiedzający Małopolskę wysoko oceniają swój pobyt w regionie – ponad 94% z nich deklaruje bardzo wysoki (57%) lub wysoki (38%) poziom zadowolenia. Także poszczególne elementy oferty turystycznej oceniane są korzystnie, przekraczając 4 punkty w pięciopunktowej skali ocen. We wszystkich aspektach i we wszystkich kategoriach odwiedzających średnie ocen uzyskane w roku 2014 są wyższe od średnich z roku ubiegłego.

Kompleksowy i zrównoważony rozwój turystyki w regionie to zadanie – w dobie powszechnego dostępu do usług turystycznych i rosnącej pozycji turystyki w sektorze gospodarki – istotne nie tylko ze względu na aspekt ekonomiczny, ale również na wykreowanie atrakcyjnej i dobrze kojarzonej marki regionu. Nie sposób nie docenić potencjału turystycznego województwa małopolskiego. Liczba obiektów zabytkowych, walory przyrodniczo-kulturowe oraz bogactwo wielowiekowej tradycji i kultury stawiają Małopolskę w czołówce najbardziej atrakcyjnych regionów Polski.

1. Ruch turystyczny w regionie

Wielkość ruchu turystycznego

Ruch turystyczny w Małopolsce od roku 2003 wykazuje stałą tendencję wzrostową, z wyjątkiem lat 2008–2009, kiedy to w wyniku wpływu światowego kryzysu gospodarczego uległ niewielkiemu spadkowi. W 2014 roku województwo małopolskie odwiedziło 13,1 mln osób, tj. o 3,9% więcej niż w 2013 roku. W tym samym czasie Kraków odwiedziło 8,7 mln osób, tj. o 3,2% więcej niż w roku poprzednim.

Wykres 124. Szacunkowa liczba odwiedzających¹ Małopolskę w roku 2014 (w mln)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

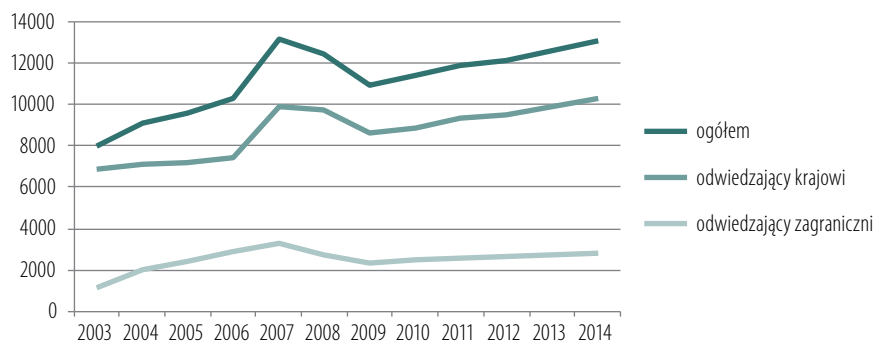
Tabela 60. Szacunkowa liczba odwiedzających Małopolskę (w tys.)

Kategoria odwiedzających	Liczba odwiedzających						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2013/2014 (w %)
Małopolska							
odwiedzający ogółem	10 920	11 400	11 870	12 130	12 630	13 120	+3,9
odwiedzający krajowi	8 590	8 900	9 300	9 510	9 910	10 300	+3,9
odwiedzający zagraniczni	2 330	2 500	2 570	2 620	2 720	2 820	+3,7
w tym Kraków							
odwiedzający ogółem	7 300	7 700	8 050	8 225	8 435	8 700	+3,2
odwiedzający krajowi	5 200	5 400	5 730	5 850	6 010	6 220	+3,5
odwiedzający zagraniczni	2 100	2 200	2 320	2 375	2 425	2 480	+2,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Dynamika ruchu odwiedzających województwo małopolskie na przestrzeni lat wykazuje stałą, systematyczną i dość równomierną tendencję wzrostową począwszy od roku 2009, na który istotniejszy wpływ ma zwiększenie dynamiki ruchu odwiedzających krajowych niż zagranicznych.

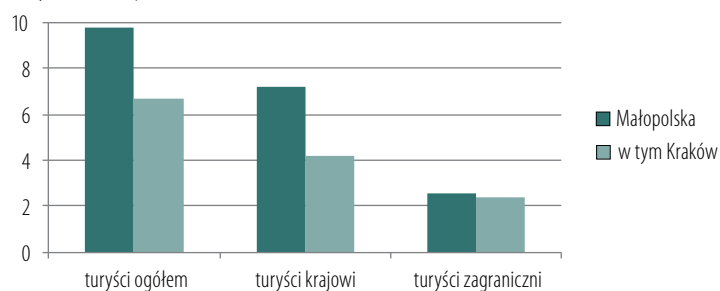
Wykres 125. Dynamika ruchu turystycznego odwiedzających krajowych oraz zagranicznych (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

1. Odwiedzający to: goście, którzy nie zatrzymują się na nocleg podczas pobytu w danym miejscu (nie będącym miejscem ich zamieszkania) oraz turyści, którzy zatrzymują się w danym miejscu, nie będącym miejscem ich zamieszkania na co najmniej jedną noc.

Wykres 126. Szacunkowa liczba turystów w Małopolsce w 2014 roku (w mln)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Szacuje się, że liczba turystów w województwie małopolskim wzrosła w roku 2014 o 4,2% w stosunku do roku poprzedniego, co daje blisko 9,8 mln odwiedzających spędzających na obszarze Małopolski co najmniej jedną noc. Liczba turystów odwiedzających Kraków również systematycznie wzrasta, jednak przyrost ten jest niższy niż w ujęciu ogólnowojejewódzkim. Jest to zapewne konsekwencja zwiększającego się potencjału atrakcji turystycznych leżących poza stolicą województwa, które z coraz większą siłą przyciągają odwiedzających, co przekłada się na większą dywersyfikację ruchu turystycznego w skali całego województwa. Liczba turystów w Krakowie wzrosła w roku 2014 o 2,9% w stosunku do roku poprzedniego, i wyniosła 6,7 mln osób.

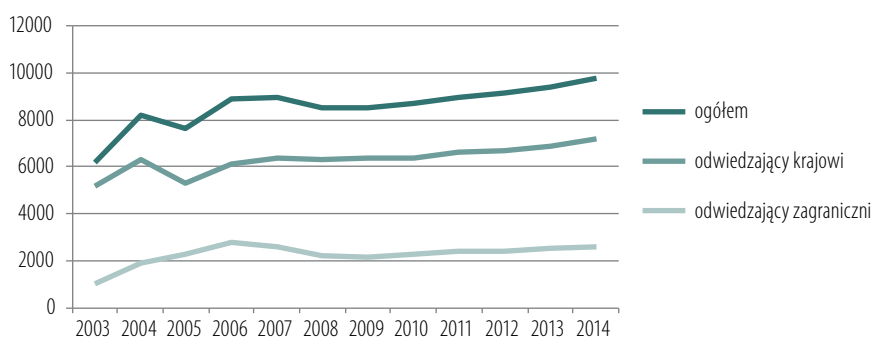
Tabela 61. Szacunkowa liczba turystów w Małopolsce (w tys.)

Kategoria odwiedzających	Liczba turystów						
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2013/2014 (w %)
Małopolska							
turyści ogółem	8 540	8 700	8 970	9 110	9 390	9 790	4,2
turyści krajowi	6 385	6 400	6 600	6 710	6 850	7 200	5,1
turyści zagraniczni	2 155	2 300	2 370	2 400	2 540	2 590	2
w tym Kraków							
turyści ogółem	5 850	6 200	6 350	6 400	6 510	6 700	2,9
turyści krajowi	3 900	4 000	4 130	4 150	4 170	4 250	1,9
turyści zagraniczni	1 950	2 200	2 220	2 250	2 340	2 450	4,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Analizując tendencje zmiany poziomu turystów krajowych i zagranicznych na przestrzeni lat, widoczne są dwa okresy zniżkowe w dynamice ruchu turystycznego, tj. rok 2005 i 2008. Od 2009 roku obserwowany jest delikatny, ale systematyczny wzrost turystów odwiedzających Małopolskę, zarówno w kategorii turystów krajowych jak i turystów zagranicznych.

Wykres 127. Dynamika ruchu turystów krajowych oraz zagranicznych (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Liczba turystów korzystających z obiektów noclegowych na terenie Małopolski rośnie od 2009 roku, a największy wzrost odnotowano w tym zakresie w roku 2012. W 2014 roku tendencja wzrostowa utrzymuje się nadal. Dynamika tego wzrostu jest mniejsza niż w latach 2011–2012, jednak przyrost liczby turystów nocujących w Małopolsce w 2014 roku jest wyższy niż w roku ubiegłym, i wynosi 4,1%. Za zwiększenie tej liczby odpowiadają w znacznie większym stopniu turyści krajowi (+6% w stosunku do roku 2013) niż zagraniczni (+0,3% w stosunku do roku 2013).

Tabela 62. Liczba turystów korzystających z obiektów noclegowych w województwie małopolskim (w tys.)

Kategoria odwiedzających	Liczba turystów					
	2009	2010	2011	2012	2013	2014
turyści krajowi	1911	1977	2192	2398	2387	2531
turyści zagraniczni	810	896	943	1072	1181	1184
turyści ogółem	2 721	2 873	3 135	3 470	3 568	3 715
zmiana w stosunku do roku poprzedzającego	–	+5,60%	+9,10%	+10,70%	+2,80%	+4,10%

Źródło: Dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych)

Charakterystyka osób odwiedzających region

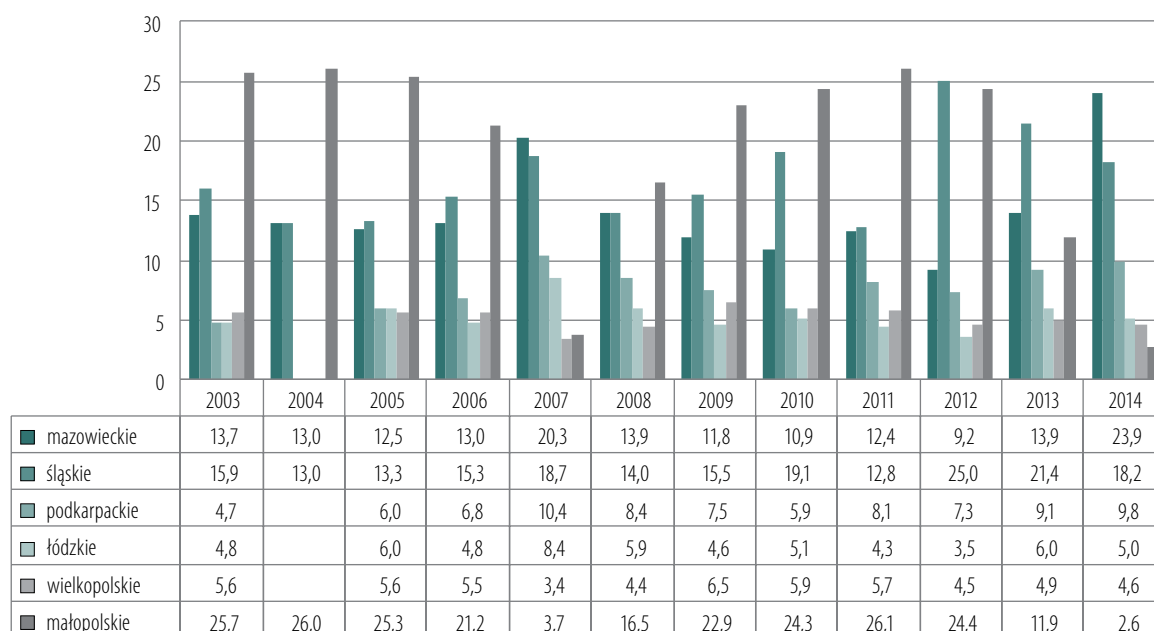
Odwiedzający krajowi przybywają do Małopolski głównie z województw: mazowieckiego (23,9%), śląskiego (18,2%) oraz podkarpackiego (9,8%). Porównując wyniki uzyskane w 2014 roku z latami poprzednimi, widać bardzo istotne zmiany w intensywności ruchu turystycznego mieszkańców trzech dominujących województw. Mieszkańcy województwa śląskiego, po bardzo wysokim poziomie reprezentacji wśród odwiedzających Małopolskę w roku 2012 i 2013, uplasowali się obecnie na pozycji drugiej, wracając do poziomu bardziej zbliżonego do odnotowanego w latach 2007–2010. Bardzo wysoki wzrost udziału wśród odwiedzających Małopolskę zanotowali w 2014 roku mieszkańcy Mazowsza, uzyskując wynik o 10 p.p. wyższy niż w roku ubiegłym. Zarówno wśród gości, jak i turystów, trzy czołowe miejsca przypadły tym samym województwom, jednak wśród turystów liczniejsi byli mieszkańcy Mazowsza (29%), a wśród gości – mieszkańcy województwa śląskiego (29,1%).

więcej informacji

Więcej informacji na temat badań w turystyce, w tym raporty z badań ruchu turystycznego w województwie małopolskim w latach 2003–2014 znajdują się na stronie internetowej:

- www.malopolskie.pl/turystyka/turysci

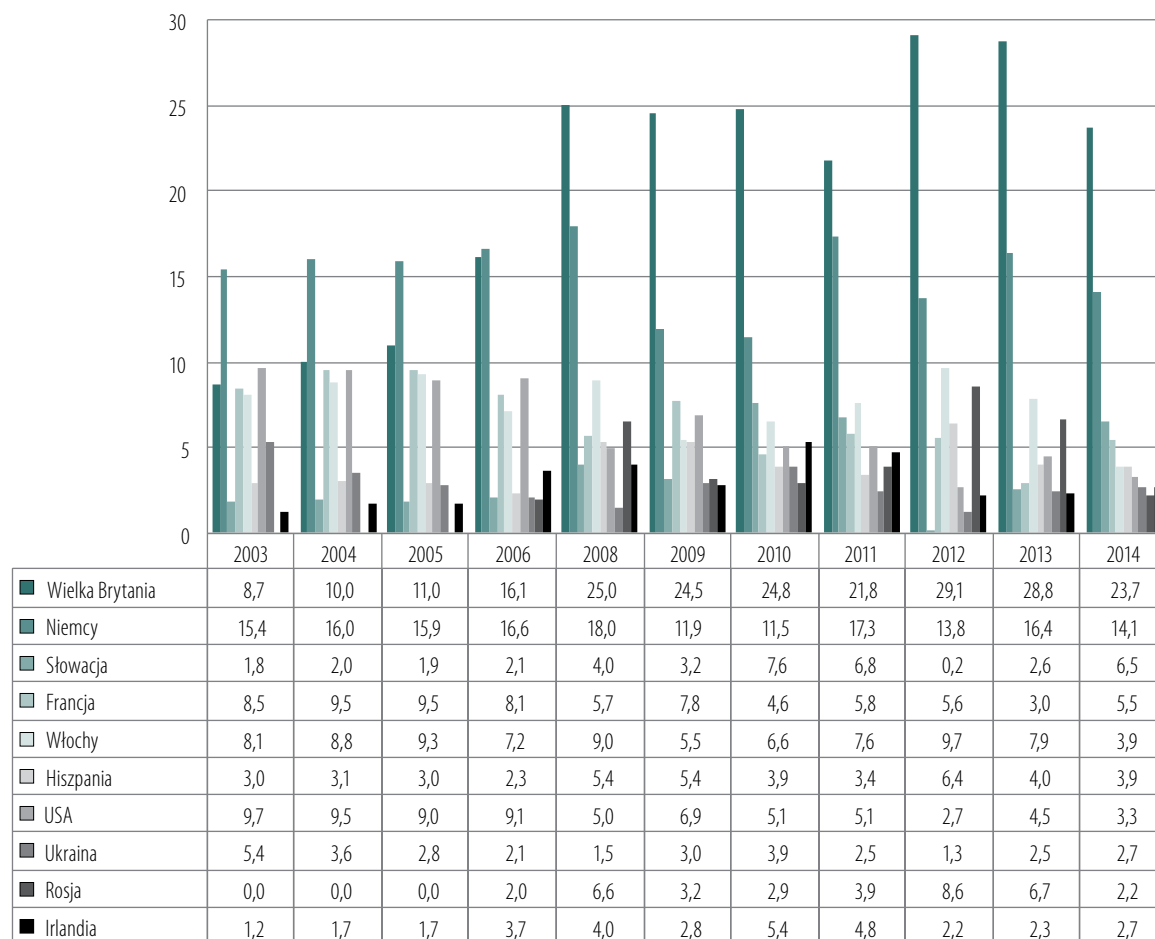
Wykres 128. Struktura przyjazdów odwiedzających krajowych do Małopolski (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Struktura pochodzenia odwiedzających zagranicznych od kilku ostatnich lat utrzymuje się w podobnym układzie – w grupie najchętniej przyjeżdżających do Małopolski przeważają mieszkańcy Wielkiej Brytanii (23,7%) oraz Niemiec (14,1%). Licznie reprezentowani są także obywatele Czech i Słowacji (głównie wśród gości) oraz Francji (wśród turystów). Wskazać można na niewielkie spadki reprezentacji dwóch dominujących państw, a więc Wielkiej Brytanii i Niemiec, co zostało zrekompensowane wzrostem podróży mieszkańców Słowacji oraz Francji. Z kolei zauważalny jest spadek rezydentów z Rosji, co może być spowodowane sytuacją geopolityczną i konfliktem na Ukrainie. Wzrost reprezentacji odwiedzających zza południowej granicy Polski, tj. odsetka rezydentów ze Słowacji, daje podstawę do przypuszczeń, iż wzrasta transgraniczny ruch turystyczny.

Wykres 129. Struktura przyjazdów odwiedzających zagranicznych do Małopolski (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Zarówno wśród turystów krajowych jak i zagranicznych dominują wielodniowe pobyty w Małopolsce obejmujące od 4 do 7 noclegów, i co optymistyczne – rośnie odsetek pobytów dłuższych niż 7 noclegów. Niemal 65% odwiedzających zagranicznych przybyło w 2014 roku do Małopolski po raz pierwszy, z kolei aż 56% turystów krajowych odwiedza Małopolskę co najmniej raz w roku.

Odwiedzający krajowi, jak i zagraniczni, nadal preferują indywidualnie zorganizowane wyjazdy do Małopolski, choć w przypadku odwiedzających zagranicznych skłonność do wyjazdów zorganizowanych przez firmę/instytucję jest znacznie wyższa (34,5% gości i 17% turystów). Organizatorem wyjazdów zbiorowych turystów zagranicznych są zwykle biura podróży (43,5%) i szkoły/uczelnie (32,3%). Wyjazdy gości krajowych organizują najczęściej instytucje religijne (43,1%), turystów krajowych – Narodowy Fundusz Zdrowia, co związane jest z pobytami turystów w ośrodkach sanatoryjnych i uzdrowiskowych (30,4%).

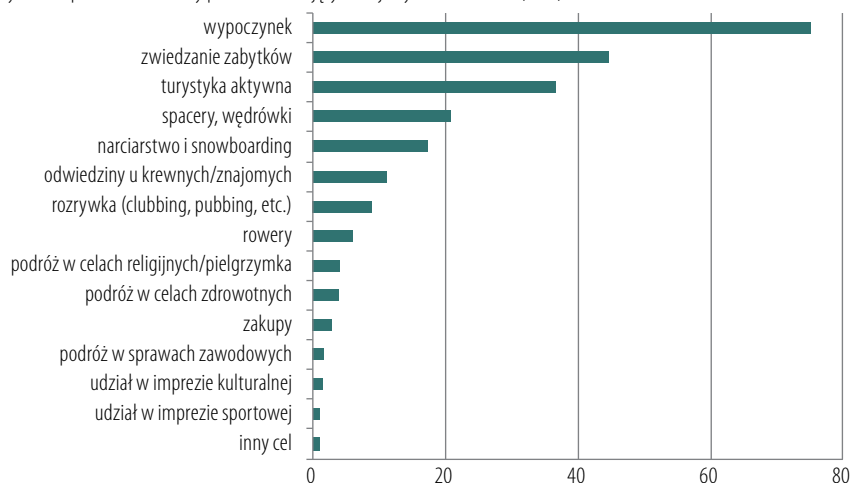
Analiza długookresowych tendencji (2008–2014) w zakresie środków transportu wybieranych podczas podróży do Małopolski pokazuje postępujący wzrost częstotliwości podróży samochodowych. Ten sposób podróżowania do Małopolski wybiera 80% odwiedzających krajowych i blisko 50% odwiedzających zagranicznych. W przypadku turystów zagranicznych istotne znaczenie ma także transport lotniczy (33,5%). W 2014 roku Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków – Balice obsłużył 3,82 mln pasażerów, tj. o 4,66% więcej niż w 2013 roku.

Największą popularnością wśród turystów krajowych cieszą się kwatery prywatne (w tym agroturystyczne) oraz pensjonaty. Z zakwaterowania w tego typu obiektach skorzystało 55,7% turystów krajowych. Co piąty turysta krajowy nocował w hotelu, przy czym największą popularnością cieszyły się hotele trzygwiazdkowe. Odsetek osób korzystających z gościnności rodziny lub znajomych nie uległ zmianie w stosunku do roku 2013 i wyniósł 9,1%. Nieco inaczej wygląda sytuacja wśród turystów zagranicznych. Tutaj zdecydowanie dominuje nocleg w hotelach, głównie trzy- i czterogwiazdkowych, przy czym w 2014 roku zaobserwowano zwiększone zainteresowanie tej grupy podróżnych zakwaterowaniem w kwaterach agroturystycznych.

Dominującymi celami wycieczki do Małopolski – zarówno wśród odwiedzających krajowych i zagranicznych – jest wypoczynek i zwiedzanie zabytków. W przypadku odwiedzających krajowych dużą popularnością cieszą się także turystyka aktywna (narty, snowboard, rowery, spacer, wędrowniki górskie) – 36,8%. Odsetek wskazań na ten cel wzrósł znacząco w stosunku do lat 2012–2013. Wśród odwiedzających zagranicznych chęć zwiedzania zabytków (66,5%) deklarowana jest nawet częściej niż chęć wypoczynku (59,2%), a zainteresowanie tą formą spędzania czasu stale rośnie. Istotnym celem wizyty w Małopolsce są także odwiedziny u krewnych/znajomych (19,2%), rozrywka oraz zakupy.

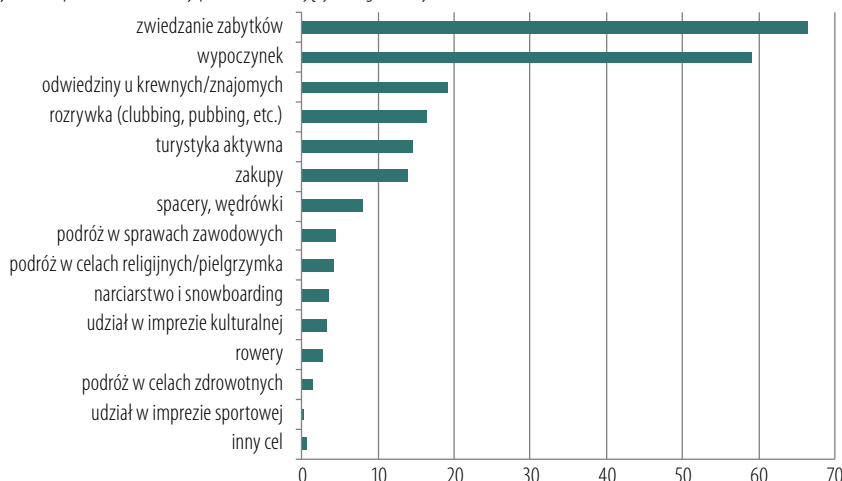
Odwiedzający Małopolskę za największą jej atrakcję uznają niezmiennie Kraków. Odsetek wskazujących na to miasto jest znacznie wyższy w przypadku odwiedzających zagranicznych niż krajowych. W drugiej kolejności wymieniano Zakopane, a następnie Kopalnię Soli w Wieliczce. W czołówce miejsc, które warto odwiedzić podczas pobytu w Małopolsce utrzymują się także Wadowice (Dom Jana Pawła II) oraz Oświęcim (Muzeum Pamięci i Muzeum Auschwitz Birkenau w Oświęcimiu).

Wykres 130. Cel wizyty w Małopolsce deklarowany przez odwiedzających krajowych w 2014 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ankietowego ruchu turystycznego Małopolski w I i III kwartale 2014*. Procenty nie sumują się do 100 ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Wykres 131. Cel wizyty w Małopolsce deklarowany przez odwiedzających zagranicznych w 2014 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ankietowego ruchu turystycznego Małopolski w I i III kwartale 2014*. Procenty nie sumują się do 100 ze względu na możliwość wyboru więcej niż jednej odpowiedzi (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Wielkość wydatków odwiedzających krajowych i zagranicznych ponoszonych podczas pobytu w Małopolsce w 2014 roku – po dwóch latach nieznacznej tendencji spadkowej – wzrosła o 6,2% (w stosunku roku 2013), i wyniosła prawie 11,2 mld zł. Wynika to z odnotowanego wzrostu średniego poziomu wydatków odwiedzających krajowych, którzy stanowią większość wśród ogółu odwiedzających Małopolskę. Turyści krajowi wydali ok. 838 zł na osobę, podczas gdy turyści zagraniczni wydali 1470 zł na osobę. Wyliczony średni poziom wydatków pokazuje jednoznacznie, iż turyści zagraniczni wydają podczas wizyt w Małopolsce kwoty niemal dwukrotnie wyższe niż turyści będący rezydentami Polski, jednak dysproporcja ta od 2012 roku maleje.

Tabela 63. Średnie wydatki ponoszone przez jednego odwiedzającego w trakcie pobytu w Małopolsce (w zł)

Kategoria odwiedzających	Średnie wydatki ponoszone na osobę						łącznie
	nocleg	gastronomia	kommunikacja/ transport	bilety wstępu	dojazd	inne wydatki	
turyści krajowi	276	191	56	113	170	158	838
turyści zagraniczni	461	325	122	178	516	306	1470
goście krajowi	–	108	65	66	133	111	380
goście zagraniczni	–	130	132	88	290	175	690

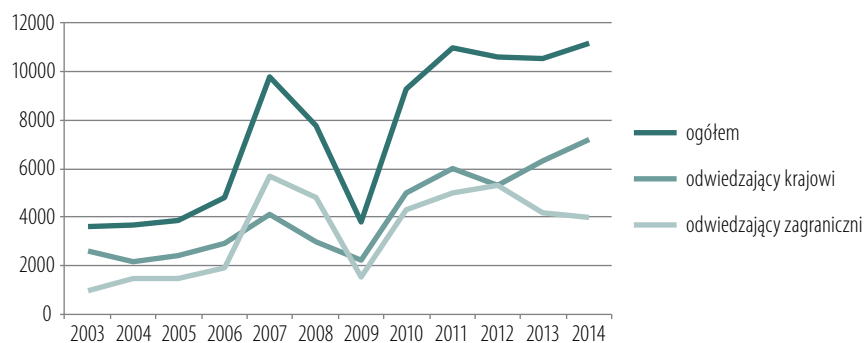
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Tabela 64. Poziom wydatków odwiedzających Małopolskę w 2014 roku (w mln zł)

Kategoria odwiedzających	Wydatki						łącznie
	nocleg	gastronomia	kommunikacja/ transport	bilety wstępu	dojazd	inne wydatki	
turyści krajowi	1 987,20	1 375,20	403,2	813,6	1224	1 137,60	6 033,60
turyści zagraniczni	1 194	841,8	316	461	1 336,40	792,5	3 807,30
goście krajowi	–	334,8	201,5	204,6	412,3	344,1	1 178
goście zagraniczni	–	29,9	30,4	20,2	66,7	40,3	158,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Wykres 132. Dynamika zmian w zakresie wydatków ponoszonych przez osoby odwiedzające województwo małopolskie (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie *Badania ruchu turystycznego w województwie małopolskim w 2014 roku* (EU-Consult sp. z o.o., 2014)

Zdecydowana większość turystów odwiedzających region, podobnie jak w latach poprzednich, bardzo wysoko oceniła swój pobyt w Małopolsce. Ponad 94% odwiedzających krajowych oraz zagranicznych odczuwało satysfakcję z pobytu, 56,6% z nich deklaruowało bardzo wysoki, a 37,8% – wysoki poziom zadowolenia. Także poszczególne elementy oferty turystycznej oceniane są korzystnie, średnio na 4,1–4,3 pkt w pięciopunktowej skali ocen. O zadowoleniu z oferty turystycznej regionu świadczy fakt, iż 99% krajowych i 94% zagranicznych odwiedzających wyraża chęć polecenia wizyty w Małopolsce swojej rodzinie i znajomym.

2. Baza hotelarska regionu

Na koniec 2014 roku Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego zawierała 468 obiektów hotelarskich oraz 21 promes, tj. przyrzeczenie zaszeregowania obiektu do odpowiedniego rodzaju i kategorii.

Wśród obiektów hotelarskich najwięcej jest hoteli (330), które stanowią 70,5% skategoryzowanej bazy hotelarskiej, a następnie pensjonatów (85), które stanowią 18,2% wszystkich obiektów hotelarskich w województwie. Pozostałe obiekty hotelarskie stanowią niewielką część skategoryzowanej bazy noclegowej (od 1,1 do 4,9%).

Tabela 65. Obiekty hotelarskie w poszczególnych latach

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
hotele	142	174	195	217	244	260	276	303	307	322	330
motele	13	13	13	15	14	12	12	11	11	9	9
pensjonaty	39	51	55	63	67	69	70	74	75	83	85
kempingi	9	10	10	10	10	12	11	11	11	10	10
domy wycieczkowe	13	10	10	9	9	7	7	7	7	7	5
schroniska	5	18	22	22	21	21	23	23	23	23	23
schroniska młodzieżowe	5	5	5	5	5	5	6	6	6	6	6
razem	226	281	310	341	370	386	405	435	440	460	468

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego

Tabela 66. Hotele w podziale na kategorie – zestawienie na koniec roku od 2006 do 2014

Rok	Hotele 5*	Hotele 4*	Hotele 3*	Hotele 2*	Hotele 1*	Razem
2006	6	17	97	60	16	196
2007	6	22	114	60	15	217
2008	8	25	134	61	16	244
2009	10	30	146	60	14	260
2010	14	35	153	59	15	276
2011	14	46	170	59	14	303
2012	14	50	175	54	14	307
2013	14	56	187	51	14	322
2014	14	63	190	49	14	330

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego

Tabela 67. Hotele w podziale na kategorie z uwzględnieniem miejsc noclegowych (stan na 31.12.2014 r.)

	Hotele 5*		Hotele 4*		Hotele 3*		Hotele 2*		Hotele 1*		Razem	
	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.	liczba	miejsca nocleg.
województwo małopolskie	14	1 944	63	9 211	190	13 314	49	3 130	14	1 087	330	28 686
udział %	4,2	6,8	19,1	32,1	57,6	46,4	14,8	10,9	4,2	3,8		
Kraków	10	1 746	30	5 157	73	6 162	16	1 482	6	805	135	15 352
udział %	7,4	11,4	22,2	33,6	54,1	40,1	11,8	9,6	4,4	5,2		

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałka Województwa Małopolskiego

Struktura miejsc noclegowych

Wszystkie hotele w województwie małopolskim dysponują w sumie 28 686 miejscami noclegowymi. Prawie połowa wszystkich miejsc noclegowych (13 314) znajduje się w hotelach trzygwiazdkowych. Najmniej miejsc noclegowych (1 087, tj. 3,8% wszystkich miejsc noclegowych wśród hoteli w województwie) jest w hotelach o najniższej kategorii (jedna gwiazdka). W hotelach o najwyższej kategorii znajduje się 1 944 (6,8%) miejsc noclegowych. Hotele dwu- i czterogwiazdkowe posiadają odpowiednio: 3 130 (10,9%) i 9 211 (32,1%) miejsc noclegowych. Średnio hotel dysponuje 87 miejscami noclegowymi. W stosunku do 2013 roku zwiększył się udział miejsc noclegowych w hotelach czterogwiazdkowych i wyniósł 32,1%, a zmniejszył w hotelach dwugwiazdkowych i wyniósł 10,9%.

W Krakowie standard hoteli jest wyższy w stosunku do całego województwa – 22,2% wszystkich hoteli stanowią hotele czterogwiazdkowe, a 7,4% hotele pięciogwiazdkowe. Większość hoteli pięciogwiazdkowych znajdujących się w województwie małopolskim leży na terenie Krakowa, stąd udział ich miejsc noclegowych w całości miejsc noclegowych w hotelach w Krakowie wynosi 11,4%. Z kolei hotele o najniższej kategorii (jedno- i dwugwiazdkowe) dysponują dużo mniejszą ilością miejsc noclegowych (2 287) w stosunku do hoteli najwyższej kategorii (cztero- i pięciogwiazdkowych – 6 903). W stosunku do 2013 roku zwiększył się udział miejsc noclegowych w hotelach czterogwiazdkowych i wyniósł w Krakowie 33,6%, a zmniejszył w hotelach dwugwiazdkowych i wyniósł 9,6%.

Hotele położone w centrum miasta Krakowa ze względu na zabytkowy charakter (ok. 20), posiadają odstępstwa od wymagań co do wyposażenia i zakresu świadczonych usług. Odstępstwa najczęściej dotyczą braku górnej osłony nad głównym wejściem oraz braku górnej osłony nad podjazdem do obiektu. Odstępstwa zrekompensowane są spełnieniem w wyższym stopniu innych wymagań.

Usługi hotelarskie oprócz podlegającym kategoryzacji obiektów hotelarskich mogą być również świadczone w innych obiektach, których ewidencję prowadzi wójt (burmistrz, prezydent miasta) właściwy ze względu na miejsce ich położenia. Na terenie gminy miejskiej Kraków do ewidencji obiektów świadczących usługi hotelarskie niebędących obiektami hotelarskimi prowadzonej przez Prezydenta Miasta Krakowa, zgłaszane są m.in. hostele, apartamenty, pokoje gościnne, apartotele itp. Na koniec 2014 roku ewidencja ta zawierała 442 obiekty na łączną liczbę miejsc noclegowych 15 357. Większość tych obiektów zgrupowana jest w Dzielnicy I – Stare Miasto, w której to koncentruje się większość ruchu turystycznego. Zauważalny jest również wzrost tej grupy obiektów w Dzielnicy XIII – Podgórze, a także w okolicach Sanktuarium Bożego Miłosierdzia i Centrum Jana Pawła II *Nie lękajcie się*.

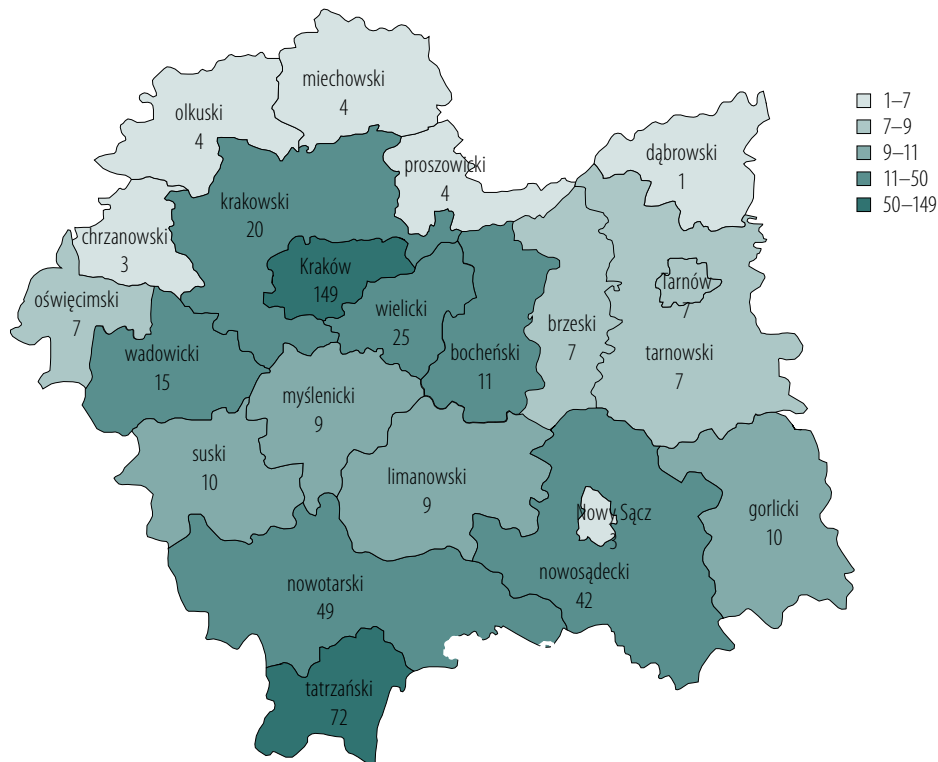
Południowa część województwa również dysponuje sporą liczbą miejsc noclegowych w obiektach niepodlegających kategoryzacji. Na koniec roku 2014 roku w ewidencji Burmistrza Miasta Zakopane były zarejestrowane 1 793 obiekty o łącznej liczbie miejsc noclegowych 27 932; w ewidencji Wójta Gminy Bukowina Tatrzańska 655 obiekty, tj. 12 026 miejsc noclegowych; w ewidencji Burmistrza Gminy Krynica-Zdrój 374 obiekty, tj. 8 747 miejsc noclegowych.

Rozmieszczenie obiektów hotelarskich w województwie

Najwięcej obiektów hotelarskich zlokalizowanych jest w Krakowie, i są to w 90,6% hotele. W powiatach wokół Krakowa również przeważają hotele – powiat krakowski (15), powiat wielicki (21). Najmniej skategoryzowanych obiektów hotelarskich znajduje się na terenie powiatu dąbrowskiego (1), powiatu chrzanowskiego i miasta

Nowy Sącz (po 3) oraz powiatu miechowskiego, olkuskiego i proszowickiego (po 4). W południowej części województwa działa spora część obiektów hotelarskich. W tym regionie najczęściej z nich znajduje się w powiecie tatrzańskim (72). Najwięcej schronisk znajduje się w powiecie tatrzańskim i nowotarskim.

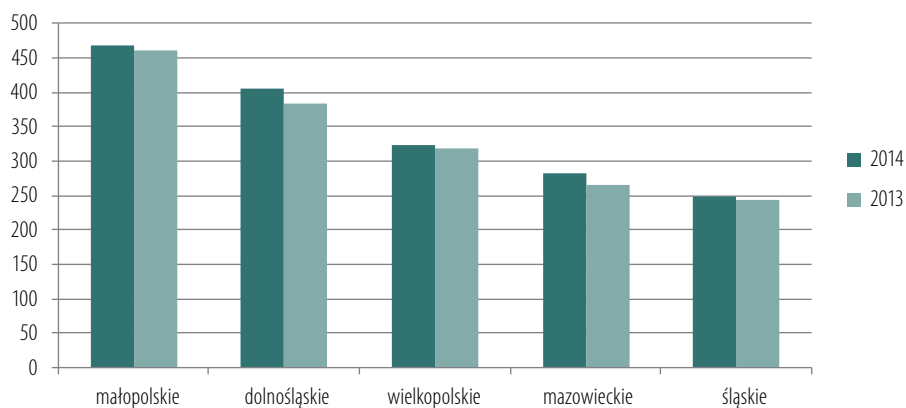
Mapa 42. Rozmieszczenie obiektów hotelarskich wg powiatów (stan na 31.12.2014 r.)

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałków Województw

Województwo małopolskie posiada największą skategoryzowaną bazę obiektów hotelarskich wśród wszystkich województw. W dalszej kolejności znajduje się województwo dolnośląskie, następnie wielkopolskie, mazowieckie i śląskie.

Wykres 133. Ilość obiektów hotelarskich w wybranych województwach

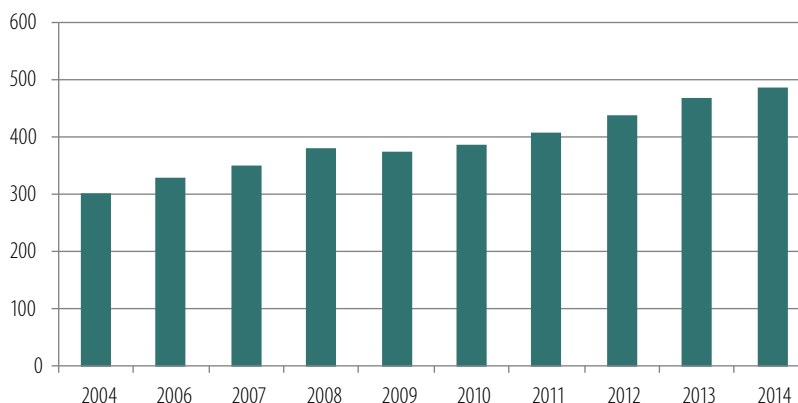

Źródło: Ewidencja Obiektów Hotelarskich Marszałków Województw

3. Organizatorzy turystyki i pośrednicy turystyczni

Pod koniec 2014 roku na terenie województwa małopolskiego posiadało swoją siedzibę 485 przedsiębiorców wpisanych do Rejestru Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych Marszałka Województwa Małopolskiego, tj. o 4% więcej w stosunku do roku 2013. Wśród przedsiębiorców wpisanych do rejestru, 91% prowadzi działalność jako organizator i pośrednik turystyczny, 8,5% jako organizator turystyki i 0,5% jako pośrednik turystyczny. Największa liczba przedsiębiorców, tj. 47,8% posiada wpis z zakresem terytorialnym Polska i kraje graniczące z Polską.

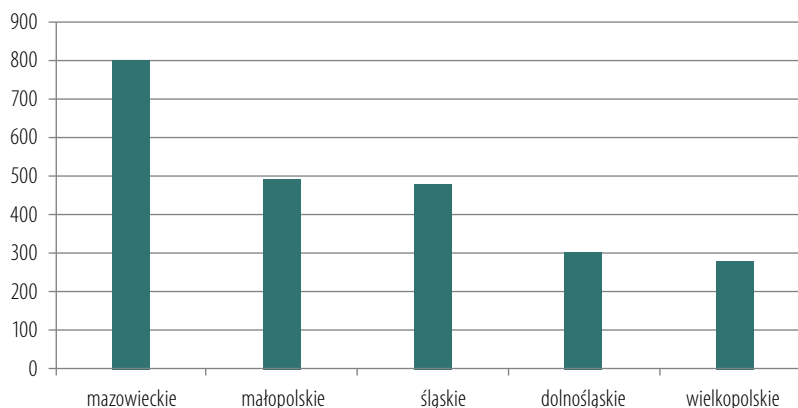
Wykres 134. Liczba organizatorów i pośredników turystycznych w województwie małopolskim

Źródło: Rejestr Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych Marszałka Województwa Małopolskiego (stan na 31.12.2014 r.)

W ciągu 2014 roku zostało wpisanych do Rejestru 58 nowych przedsiębiorców, przy 37 wykreślonych z Rejestru i 2, którzy otrzymali zakaz prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie organizowania imprez turystycznych i pośredniczenia na zlecenie klientów w zawieraniu umów o świadczenie usług turystycznych.

Wykres 135. Województwa o największej liczbie wpisów do Rejestru Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych

Źródło: Centralna Ewidencja Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych (stan na 31.12.2014 r.)

Małopolska zajmuje drugie miejsce w Polsce pod względem ilości wpisów do Rejestru Organizatorów Turystyki i Pośredników Turystycznych.

4. Przewodnicy turystyczni i piloci wycieczek

Z dniem 1 stycznia 2014 r. uległy zmianie przepisy ustawy o usługach turystycznych wprowadzone ustawą z dnia 13 czerwca 2013 r. o zmianie ustaw regulujących wykonywanie niektórych zawodów (Dz.U. 2013, poz. 829). 1 stycznia 2014 r. nastąpiła również deregulacja uprawnień pilota wycieczek, przewodnika turystycznego miejskiego, terenowego oraz międzynarodowego przewodnika wysokogórskiego. W związku z tym, zgodnie

z obowiązującym stanem prawnym, od 1 stycznia 2014 r. Marszałek Województwa nie prowadzi ewidencji ww. uprawnień, zniesiony został również obowiązek zdawania egzaminów państwowych w tym zakresie. W kompetencji Marszałka pozostały uprawnienia przewodnika górskiego.

Tabela 68. Liczba przewodników górskich posiadających uprawnienia

Rok	PGB (Przewodnik górski beskidzki)	PGT (Przewodnik górski tatrzański)	PGS (Przewodnik górski sudecki)	Razem
2006	1160	527	2	1689
2007	1254	543	2	1799
2008	1296	559	4	1859
2009	1309	573	4	1886
2010	1362	578	5	1945
2011	1395	604	5	2004
2012	1421	619	5	2045
2013	1448	635	4	2087
2014	1474	661	4	2139

Źródło: Ewidencja Przewodników Górskich Marszałka Województwa Małopolskiego

W przeciągu dziewięciu lat (2006–2014) obserwujemy wzrost liczby osób posiadających uprawnienia przewodnika górskiego.

Marszałek Województwa przeprowadza egzaminy dla kandydatów na przewodnika górskiego (tatrzańskiego i beskidzkiego) oraz egzaminy z języków obcych dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek. Porównując rok 2013 do roku 2014 zwiększyła się liczba przeprowadzanych przez Marszałka Województwa Małopolskiego egzaminów dla kandydatów na przewodników górskich, jak również liczba osób przystępujących do ww. egzaminów. Do egzaminu na przewodnika górskiego w 2013 roku przystąpiło 109 osób, natomiast w 2014 roku 143 osoby, tj. o 30% więcej niż w analogicznym okresie roku 2013. Z kolei w 2014 roku nie zorganizowano egzaminu z języków obcych dla przewodników turystycznych i pilotów wycieczek z powodu braku wymaganej liczby klientów (min. 5 osób). Biorąc pod uwagę zmieniający się system edukacji i szeroki dostęp do certyfikacji zewnętrznej, ta forma egzaminu będzie systematycznie wygaszana.

ŚRODOWISKO GOSPODARCZE

Rozdział I

Baza podatkowa

Opracowanie: Iwona Brodowska, Katarzyna Jureczko-Tylek

Dochody podatkowe realizowane przez Urzędy Skarbowe i Urzędy Celne stanowiące dochody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa małopolskiego w 2014 roku wyniosły 26 944 mln zł i były wyższe w stosunku do roku 2013 o 1 887 mln zł, tj. o 7,5%. Głównym źródłem dochodów realizowanych na terenie Województwa Małopolskiego są podatki pośrednie – łącznie 71,79% (wzrost w stosunku do roku 2013 o 1 473 mln zł) i podatki dochodowe od osób fizycznych i prawnych – łącznie 25,79%. Wpływy z CIT wzrosły w stosunku do ubiegłego roku, jednak nie osiągnęły poziomu z 2007 roku, natomiast wpływy z PIT z roku na rok rosną. Wpływy z pozostałych źródeł dochodów wzrosły o 7,4%.

Tabela 69. Dochody realizowane przez Urzędy Skarbowe i Urzędy Celne (w mln zł)

Rodzaj należności	2005	2007	2009	2011	2013	2014	Dynamika 2014/2013	Struktura w 2014 r.
	w mln złotych						w %	
Podatek dochodowy od osób prawnych	1 068	2 164	1 589	1 539	1 402	1 451	103,5%	5,39%
Podatek dochodowy od osób fizycznych	2 673	4 054	4 233	4 690	5 045	5 497	109,0%	20,40%
Podatek zryczałtowany	349	427	372	390	449	374	83,3%	1,39%
Podatek od towarów i usług	5 560	7 039	7 942	8 431	8 897	9 919	111,5%	36,81%
Podatek akcyzowy	7 499	9 139	9 540	8 554	8 974	9 425	105,0%	34,98%
Podatek od gier	20	36	50	58	39	29	74,4%	0,11%
Odsetki od nieterminowych wpłat	31	-14	30	65	71	71	100,0%	0,26%
Karta podatkowa	11	10	9	9	8	8	100,0%	0,03%
Podatek od darowizn i spadków	23	34	30	29	30	29	96,7%	0,11%
Opłata skarbową	0,6		0,1					
Podatki zniesione, pozostałe wpłaty	40	39	5	12	0	0		0,00%
Podatek od czynności cywilnoprawnych	86	189	129	137	142	141	99,3%	0,52%
Ogółem	17 361	23 117	23 929	23 914	25 057	26 944	107,5%	100,00%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Izby Skarbowej i Izby Celnej w Krakowie

Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Opracowanie: Iwona Brodowska, Katarzyna Jureczko-Tylek

— podsumowanie

- W 2014 r. wartości dochodów i wydatków JST wzrosły w stosunku do roku poprzedniego. Dochody wzrosły przeciętnie o 6,2% w ciągu roku, a wydatki o 7,6%. Po roku, w którym po raz pierwszy od przeprowadzenia reformy administracyjnej w 1999 roku odnotowano nadwyżkę sektora samorządowego, w 2014 roku ponownie wystąpił deficyt w wysokości 116 mln zł.
- Pogorszyła się sytuacja gmin, w których zwiększyła się sumaryczna wielkość deficytu z 18 mln zł w 2013 roku do 66 mln zł w 2014 roku (większość gmin odnotowała deficyt budżetowy – w porównaniu do roku ubiegłego 15 gmin więcej).
- W przeciwieństwie do roku ubiegłego budżety powiatów sumarycznie zamknęły się deficytem budżetowym w wysokości 13 mln zł (w 2013 roku odnotowano nadwyżkę w wysokości 15 mln zł).
- Miasta na prawach powiatu po nadwyżce odnotowanej w 2013 roku (89 mln zł), w roku 2014 zanotowały ogółem deficyt budżetowy w wysokości 31 mln zł. Stało się to głównie za sprawą Miasta Kraków, które w przeciwieństwie do lat poprzednich, zakończyło rok deficytem (26 mln zł). Również Tarnów i Nowy Sącz zamknęły swe budżety ujemnym wynikiem.
- Województwo odnotowało wzrost dochodów i wydatków w porównaniu do roku 2013 odpowiednio o 9,2 % i 9,8%. Wzrost dochodów był mniejszy niż wzrost wydatków, co po nadwyżce w roku 2013 (1 mln zł) skutkowało odnotowaniem deficytu budżetowego – 6 mln zł.

W roku 2014 dochody jednostek samorządu terytorialnego kształtowały się na poziomie 15 735 mln zł, natomiast wydatki wyniosły 15 851 mln zł. Dochody ogółem wszystkich jednostek w Województwie Małopolskim wzrosły w porównaniu do roku 2013 o 924 mln zł, w tym dochody własne wzrosły o 7,7%, dotacje wzrosły o 12,1%, natomiast subwencje wzrosły o 0,2%. Wzrost dochodów odnotowały wszystkie szczeble samorządu terytorialnego.

Wydatki ogółem w 2014 roku wzrosły o 7,6% w stosunku do roku 2013, przy czym wydatki bieżące wzrosły o 4,6%, a wydatki majątkowe wzrosły o 22,2%.

W gminach, powiatach, miastach na prawach powiatu i województwie wydatki wzrosły odpowiednio o 6,6%, 3,7%, 10,4% i 9,8%. Zmianie uległ wynik wykonania budżetów jednostek w 2014 r. Zwiększył się niedobór o 75 mln (tj. o 32,7%), jednocześnie zmniejszyła się nadwyżka budżetowa w porównaniu do 2013 roku o 128 mln zł (tj. o 40,6%). Ogółem budżety wszystkich jednostek ostatecznie zamknęły się deficytem w wysokości 116 mln zł.

Gminy osiągnęły dochody ogółem w wysokości 7 583 mln zł i zrealizowały wydatki w kwocie 7 650 mln zł, deficyt ukształtował się na poziomie 66 mln zł. Ostatecznie dochody gmin wzrosły w stosunku do 2013 roku o 5,9%, wydatki wzrosły o 6,6%, a ujemny wynik finansowy wzrósł o 260,2%.

Powiaty osiągnęły dochody w kwocie 1 933 mln zł, natomiast wydatki zrealizowały w wysokości 1 946 mln zł. W rezultacie ich budżety, w przeciwieństwie do roku ubiegłego, zamknęły się deficytem w wysokości 13 mln zł. W strukturze dochodów powiatów, dochody własne stanowiły 31,4%, a dotacje i subwencje odpowiednio: 25,5% i 43,1%. Udział dochodów własnych i dotacji w dochodach ogółem wzrósł odpowiednio o 1,2 i 0,5 punktu procentowego, natomiast udział subwencji spadł o 1,7 punktu procentowego w stosunku do roku 2013.

W 2014 roku w porównaniu do roku 2013 wydatki ogółem powiatów wzrosły o 3,7%, w tym wydatki majątkowe o 17,0%, a wydatki bieżące o 1,4%. W strukturze wydatków ogółem, wydatki majątkowe stanowiły 16,6% (w poprzednim roku 14,7%), natomiast na wydatki bieżące powiaty przeznaczyły 83,4% wydatków ogółem.

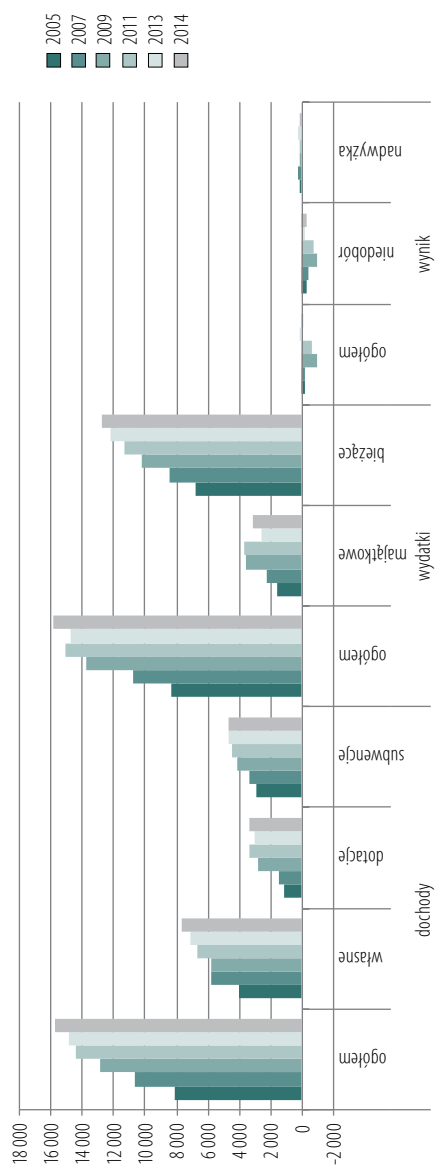
W 2014 roku miasta na prawach powiatu osiągnęły dochody w kwocie 5 008 mln zł, tj. o 7,6% wyższe niż w roku 2013, natomiast wydatki zrealizowały w wysokości 5 039 mln zł (wzrost o 10,4%). W rezultacie budżety miast na prawach powiatu zamknęły się deficytem w wysokości 31 mln zł (w 2013 r. – nadwyżką w wysokości 89 mln zł). Wzrost dochodów zanotowało Województwo Małopolskie – o 9,2%, w tym dochody własne o 17,1% i dotacje o 4,9%, natomiast subwencje wzrosły o 3,6%. Na wydatki majątkowe Województwo przeznaczyło o 15,0% więcej środków niż w 2013 roku, w strukturze wydatków ogółem ich udział wzrósł o 1,9 punktu procentowego. W 2014 roku budżet Województwa Małopolskiego zamknął się deficytem w wysokości 6 mln zł.

Tabela 70. Wynik wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego (w zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik			
	Ogółem	Własne	Dotacje	Subwencje	Ogółem	Majątkowe	Bieżące	Ogółem	Niedobór	Nadwyżka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2005	8 122 819 832	4 037 165 487	1 134 391 981	2 951 262 364	8 355 721 000	1 607 126 829	6 748 594 171	-232 901 168	-323 949 067	91 047 899
2007	10 614 425 749	5 747 140 425	1 467 033 212	3 400 252 112	10 741 496 202	2 282 562 071	8 458 934 130	-127 070 453	-358 875 670	231 805 217
2009	12 823 626 034	5 798 404 752	2 851 327 913	4 173 893 369	13 738 941 679	3 531 402 125	10 207 539 554	-915 315 645	-947 232 022	31 916 377
2011	14 455 455 305	6 622 150 742	3 345 741 437	4 487 563 126	15 073 382 920	3 710 728 373	11 362 654 547	-617 927 616	-712 368 112	94 440 496
2013	14 811 119 713	7 067 904 785	3 025 234 194	4 717 980 734	14 725 151 236	2 549 326 024	12 175 825 212	85 968 477	-227 941 684	313 910 160
2014	15 734 789 522	7 615 266 659	3 391 798 152	4 727 724 710	15 850 838 741	3 115 174 882	12 735 663 859	-116 049 220	-302 450 018	186 400 798
dynamika (2014–2013)	106,2%	107,7%	112,1%	100,2%	107,6%	122,2%	104,6%	-135,0%	132,7%	59,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 136. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu jednostek samorządu terytorialnego (w mln zł)

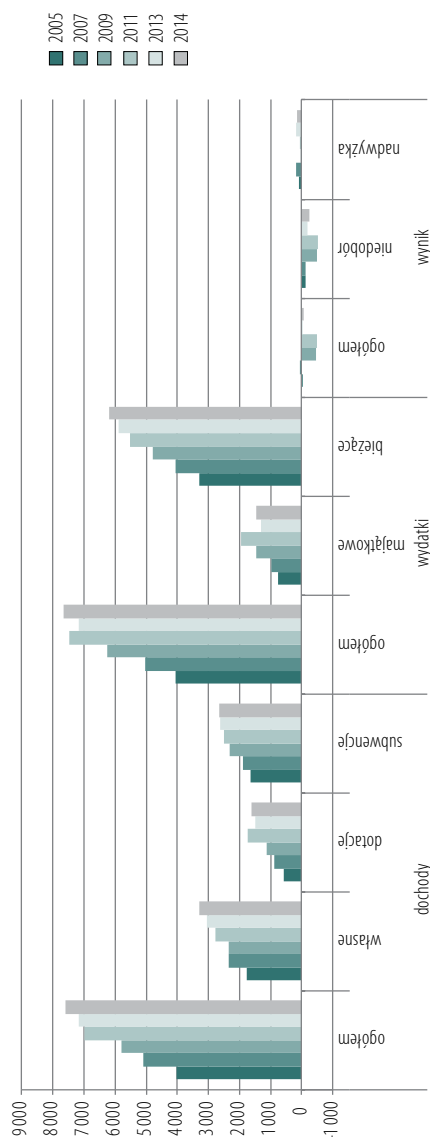
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 71. Wynik wykonania budżetu gmin (w zł)

Rok	Dochody				Wydatki				Wynik	
	Ogółem	Własne	Dotacje	Subwencje	Ogółem	Majątkowe	Bieżące	Ogółem	Niedobór	Nadwyżka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2005	4 010 746 179	1 774 885 179	583 722 504	1 652 138 496	4 049 208 780	756 545 633	3 292 663 147	-38 462 601	-124 684 091	86 221 490
2007	5 105 600 594	2 337 737 268	876 810 270	1 891 053 056	5 034 112 564	962 968 681	4 071 143 883	71 488 030	-121 180 264	192 668 294
2009	5 800 380 916	2 334 083 567	1 142 313 279	2 323 984 070	6 259 756 228	1 469 549 411	4 790 206 817	-459 375 312	-491 180 076	31 804 764
2011	6 987 303 316	2 768 929 130	1 732 093 386	2 486 280 800	7 463 370 501	1 943 585 131	5 519 785 370	-476 067 184	-532 903 123	56 835 939
2013	7 158 626 713	3 035 153 777	1 490 135 265	2 633 337 671	7 177 085 925	1 300 350 156	5 876 735 768	-18 459 212	-192 181 461	173 722 249
2014	7 583 168 663	3 296 193 728	1 627 679 045	2 659 295 890	7 649 651 412	1 456 722 983	6 192 928 428	-66 482 749	-231 130 642	164 647 893
dynamika (2014–2013)	105,9%	108,6%	109,2%	101,0%	106,6%	112,0%	105,4%	360,2%	120,3%	94,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 137. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu gmin (w mln zł)

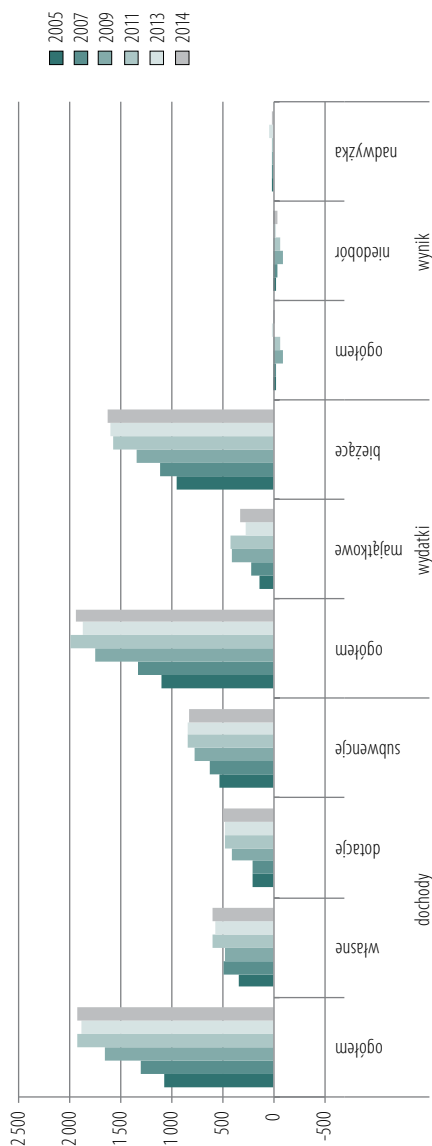
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 72. Wynik wykonania budżetu powiatów (w zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik			
	Ogółem	W tym:		Ogółem	W tym:		Ogółem	Niedobór	Nadwyżka	
		Własne	Dotacje		Subwencje	Majątkowe				Bieżące
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2005	1 074 782 216	337 720 790	204 728 058	532 333 368	1 096 308 334	145 851 716	950 456 618	-21 526 118	-26 352 527	4 826 409
2007	1 310 120 548	486 340 461	203 204 015	620 576 072	1 331 576 019	214 931 672	1 116 644 347	-21 455 471	-35 633 961	14 178 490
2009	1 657 735 387	474 158 401	410 787 920	772 789 066	1 750 999 578	405 034 537	1 345 965 041	-93 264 191	-93 375 804	111 613
2011	1 933 253 309	605 247 369	479 848 842	848 157 099	1 993 752 289	420 730 646	1 573 021 642	-60 498 980	-67 823 840	7 324 860
2013	1 890 640 732	571 639 514	472 004 795	846 996 424	1 875 840 391	275 866 074	1 599 974 317	14 800 341	-28 716 923	43 517 264
2014	1 933 298 904	606 272 976	493 812 735	833 213 194	1 946 047 429	322 873 854	1 623 173 575	-12 748 525	-34 501 430	21 752 905
dynamika (2014–2013)	102,3%	106,1%	104,6%	98,4%	103,7%	117,0%	101,4%	-86,1%	120,1%	50,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 138. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu powiatów (w mln zł)

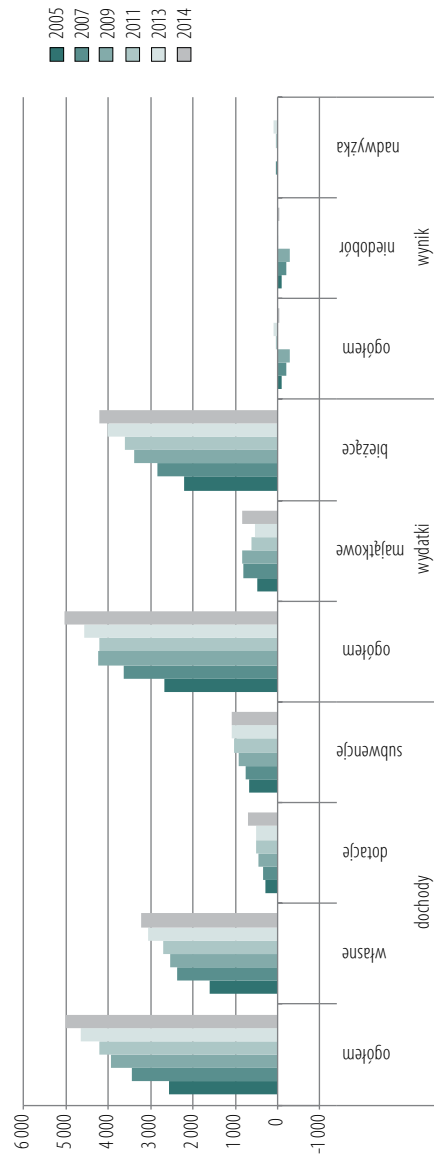

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 73. Wynik wykonania budżetu miast na prawach powiatu (w zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik			
	Ogółem	W tym:		Ogółem	W tym:		Ogółem	Niedobór	Nadwyżka	
		Własne	Dotacje		Subwencje	Majątkowe				Bieżące
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2005	2 567 571 810	1 602 341 460	282 147 097	683 083 253	2 675 946 835	478 767 593	2 197 179 242	-108 375 025	-108 375 025	
2007	3 452 721 780	2 371 582 717	333 599 621	747 539 442	3 649 614 895	806 273 792	2 843 341 103	-196 896 115	-202 061 445	5 168 330
2009	3 935 271 998	2 544 589 225	466 095 756	924 587 017	4 229 722 812	839 330 428	3 390 392 384	-294 450 814	-294 450 814	
2011	4 219 630 331	2 701 255 816	497 401 329	1 020 973 186	4 211 792 995	614 481 543	3 597 311 452	7 837 336	-22 442 361	30 279 697
2013	4 653 720 190	3 049 250 207	520 576 523	1 083 893 460	4 564 903 129	541 828 692	4 023 074 438	88 817 061	-7 042 300	95 860 361
2014	5 007 764 404	3 230 416 512	701 439 385	1 075 908 507	5 039 036 941	839 709 415	4 199 327 526	-31 272 537	-31 272 537	
dynamika (2014–2013)	107,6%	105,9%	134,7%	99,3%	110,4%	155,0%	104,4%	-35,2%	444,1%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 139. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu miast na prawach powiatu (w mln zł)

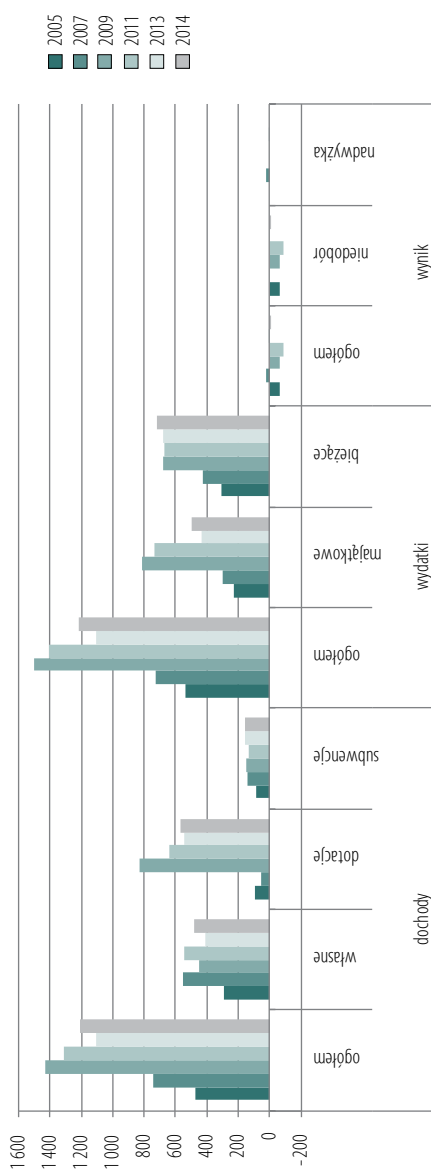
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 74. Wynik wykonania budżetu województwa małopolskiego (w zł)

Rok	Dochody			Wydatki			Wynik			
	Ogółem	W tym:		Ogółem	W tym:		Ogółem	Niedobór	Nadwyżka	
		Własne	Dotacje		Subwencje	Majątkowe				Bieżące
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2005	469 719 627	288 713 314	91 798 855	89 207 247	534 257 051	225 961 887	308 295 164	-64 537 424	-64 537 424	
2007	745 982 827	551 479 979	53 419 306	141 083 542	726 192 723	298 387 926	427 804 798	19 790 104	19 790 104	
2009	1 430 237 733	445 573 559	832 130 958	152 533 216	1 498 463 061	817 487 749	680 975 312	-68 225 328	-68 225 328	
2011	1 315 268 349	546 718 428	636 397 880	132 152 041	1 404 467 136	731 931 053	672 536 084	-89 198 788	-89 198 788	
2013	1 108 132 078	411 861 287	542 517 611	153 753 179	1 107 321 791	431 281 103	676 040 689	810 286	810 286	
2014	1 210 557 550	482 383 443	568 866 988	159 307 119	1 216 102 960	495 868 629	720 234 331	-5 545 410	-5 545 410	
dynamika (2014–2013)	109,2%	117,1%	104,9%	103,6%	109,8%	115,0%	106,5%	-684,4%		

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Wykres 140. Dochody i wydatki oraz wynik wykonania budżetu województwa małopolskiego (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych otrzymanych z Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

1. Budżety gmin

Dochody gmin ogółem w 2014 roku wyniosły 7 583 mln zł i wzrosły w stosunku do 2013 roku o 5,9%. Najistotniejszą pozycję w strukturze dochodów ogółem gmin, podobnie jak w roku ubiegłym, stanowiły dochody własne – 43,5% ogółu dochodów, ich udział w stosunku do 2013 r. wzrósł o 1,1 punktu procentowego. W strukturze dochodów wzrósł także udział dotacji o 0,6 punktu procentowego, natomiast udział subwencji spadł o 1,7 punktu procentowego.

Wśród wszystkich gmin Województwa Małopolskiego najwyższą dynamikę dochodów ogółem (wzrost o 40%) osiągnęła gmina Zembrzyce, a dochodów własnych (wzrost o 126 %) gmina Raclawice. Natomiast najwyższe dochody bez dotacji na jednego mieszkańca (3 840,0 zł) zanotowała gmina Myślenice. Największy spadek dochodów ogółem w stosunku do 2013 roku odnotowała gmina Muszyna (o 31%), a dochodów własnych gmina Raciechowice (o 54%). Dochody ogółem gmin bez dotacji, przeliczone na 1 mieszkańca, wskazują na duże zróżnicowanie w poszczególnych gminach i kształtują się na poziomie od ok. 1,8 tys. zł do ok. 3,8 tys. zł. Wydatki gmin w 2014 roku wzrosły w stosunku do roku 2013 o 6,6%. Wydatki majątkowe były wyższe o 12,0% i stanowiły 19,0% wydatków ogółem (wzrost o 0,6 punktu procentowego w odniesieniu do roku ubiegłego). Na wydatki bieżące gminy przeznaczyły o 5,4% środków więcej niż w roku poprzednim. Bardzo duży wzrost wydatków majątkowych w stosunku do roku 2013 odnotowała gmina Czorsztyn – o 1 836,7%, natomiast największy spadek odnotowała gmina Wietrzychowice – o 94,9%.

W roku 2014 liczba gmin, które odnotowały deficyt budżetowy wyniosła 93, czyli o 15 gmin więcej niż w 2013 roku. Najwyższą nadwyżką budżetową zamknął się budżet gminy Myślenice (24,1 mln zł), natomiast największy deficyt budżetowy odnotowała gmina Nowy Targ (14,8 mln zł).

Tabela 75. Dynamika dochodów gmin oraz dochody na 1 mieszkańca (wzł)

Lp.	Wyszczególnienie	2005			2007			2009			2011			2013			2014			Dynamika dochodów ogółem w % (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16						
1	Alwernia	18 534 532	9 451 123	22 802 622	12 379 990	24 860 091	13 247 984	26 275 824	14 438 100	29 710 113	16 569 620	30 514 211	17 828 771		1 400,0	103					
2	Andrychów	67 246 531	32 121 305	85 186 678	41 418 444	92 977 810	45 365 099	103 745 379	50 535 217	111 272 512	56 625 737	120 805 747	62 026 296		1 414,5	109					
3	Babice	12 626 716	5 002 866	15 659 892	6 809 905	17 882 964	7 329 142	19 696 903	8 681 625	22 789 503	11 124 925	23 324 984	12 211 134		1 349,7	102					
4	Biały Dunajec	10 991 127	2 848 040	14 571 115	4 445 610	15 300 076	4 000 216	16 992 439	3 934 648	21 099 819	5 048 419	20 160 625	5 325 130		749,5	96					
5	Biecz	25 179 012	6 609 149	31 244 256	8 084 120	36 869 177	9 667 576	50 806 934	13 122 359	47 416 700	14 011 664	48 735 950	14 127 855		830,2	103					
6	Biskupice	14 108 773	4 609 700	17 793 486	6 075 579	20 415 675	6 118 713	23 662 836	7 720 902	25 415 149	10 024 818	27 284 300	10 828 849		1 115,1	107					
7	Bobowa	16 235 599	2 665 446	21 813 341	4 293 659	30 144 542	5 648 170	40 033 493	7 746 361	33 833 347	7 059 075	35 973 646	6 970 922		727,9	106					
8	Bochnia g.	30 589 042	10 874 494	34 955 477	11 289 644	41 851 773	13 118 851	48 446 221	16 596 347	50 603 742	17 762 095	50 591 270	20 260 782		1 047,1	100					
9	Bochnia m.	49 154 097	32 359 880	64 190 676	43 500 284	75 366 945	47 089 944	73 697 469	47 944 595	85 789 096	55 517 951	102 940 365	65 606 210		2 174,3	120					
10	Bolesław (pow. dąbrowski)	4 369 385	1 099 104	5 280 509	1 403 387	6 777 206	1 250 768	10 454 810	4 932 702	6 752 005	1 653 741	6 707 448	1 763 012		631,7	99					
11	Bolesław (pow. olk.)	16 095 929	11 029 114	20 007 568	14 483 092	21 512 790	14 554 906	26 825 456	18 942 654	26 079 923	18 733 946	29 566 191	21 593 844		2 758,9	113					
12	Borzęcin	13 081 078	3 516 650	16 512 884	4 557 774	21 839 665	6 131 419	34 039 796	11 479 775	32 441 582	12 298 732	27 430 668	8 972 239		1 065,0	85					
13	Brzesko	67 339 820	42 702 978	66 760 630	36 834 629	82 102 594	40 801 345	87 141 476	46 373 978	93 118 798	54 277 361	97 704 267	57 408 542		1 579,9	105					
14	Brzeszcze	42 795 810	31 329 930	45 521 560	31 792 810	43 781 447	27 955 296	50 840 761	35 046 294	52 646 167	35 151 959	57 147 047	39 149 198		1 807,1	109					
15	Brzeźnica	16 682 627	5 546 726	19 005 885	5 763 759	22 849 074	7 170 392	24 396 980	7 616 675	29 166 743	10 715 065	31 506 028	12 707 767		1 254,2	108					
16	Budzów	14 093 672	2 927 511	18 028 387	3 616 577	21 822 009	4 017 756	23 733 250	4 511 869	25 347 405	5 625 078	26 108 843	5 362 997		613,3	103					
17	Bukowina Tatrzańska	19 841 948	5 763 995	25 864 964	7 545 846	31 843 950	9 994 411	37 042 297	13 594 117	37 533 811	15 199 619	43 126 500	18 590 352		1 418,6	115					

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014		Dynamika dochodów ogółem w % (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
18	Bukowno	19 330 551	14 318 000	24 089 827	18 302 926	26 160 377	19 098 324	33 544 126	22 422 912	35 870 746	25 908 621	34 415 219	25 634 658	96	2 473,9
19	Bystra-Siódzina	11 296 119	2 455 754	14 591 847	2 752 377	18 021 573	3 394 613	18 762 088	3 582 858	20 720 946	4 496 181	22 105 305	5 032 002	107	747,3
20	Charsznica	15 219 307	7 271 946	14 514 872	5 077 381	15 934 255	4 150 082	19 533 556	7 314 145	22 932 081	9 721 461	22 709 137	8 295 617	99	1 084,7
21	Chełmek	19 671 133	11 686 259	22 780 133	14 594 106	24 045 354	13 676 417	29 532 908	16 985 014	30 830 748	17 963 690	28 979 940	17 955 347	94	1 380,8
22	Chełmiec	43 681 086	12 231 369	54 375 100	16 095 973	73 122 728	26 933 548	83 881 617	30 986 514	86 727 697	32 869 464	96 743 603	33 937 859	112	1 245,9
23	Chrzanów	85 281 437	57 966 249	109 610 819	77 734 706	119 326 011	75 936 994	154 006 907	86 310 604	146 498 836	84 636 559	141 087 860	88 442 057	96	1 832,2
24	Gięzkowice	20 245 328	5 561 094	24 198 995	5 828 335	27 785 912	5 391 938	37 393 451	7 956 471	34 319 152	7 744 578	36 311 334	8 865 472	106	786,4
25	Czarny Dunajec	35 644 389	8 456 992	44 457 900	9 729 799	51 909 259	7 841 157	61 344 986	10 765 963	62 872 826	11 838 508	65 534 402	12 470 292	104	563,6
26	Czchów	17 718 227	6 118 557	26 138 020	11 984 118	22 784 035	5 956 105	28 369 667	7 850 498	33 596 007	11 777 250	33 303 315	9 637 027	99	990,3
27	Czernichów	22 055 285	9 599 022	26 322 061	11 573 052	29 193 067	11 415 860	36 941 831	16 917 742	36 035 212	15 997 671	37 263 528	17 356 132	103	1 233,8
28	Czołsztyń	12 446 315	4 751 949	15 164 864	4 510 525	17 616 771	4 640 954	23 752 008	5 391 788	22 385 589	7 882 880	27 688 913	7 552 713	124	1 000,9
29	Dąbrowa Tarnowska	30 385 803	10 667 880	37 822 423	13 862 319	46 877 235	16 129 953	61 979 126	18 749 082	59 096 473	19 031 464	60 048 375	21 952 264	102	1 041,7
30	Dębno	23 224 323	7 475 514	26 591 876	8 214 861	30 723 313	7 604 438	32 248 637	8 064 871	38 024 412	9 721 895	36 909 810	11 061 492	97	759,7
31	Dobczyce	32 636 777	21 417 094	34 487 340	21 158 166	42 946 526	23 447 835	63 641 797	26 329 874	54 829 451	28 018 639	53 102 741	29 362 050	97	1 940,4
32	Dobra	15 614 985	3 447 807	21 701 823	5 705 459	27 539 144	5 926 117	29 748 241	6 103 428	30 757 494	7 713 553	39 249 038	9 186 595	128	937,8
33	Drwisia	10 861 459	3 965 114	12 620 067	4 090 542	14 210 310	4 217 391	17 410 884	5 901 180	21 562 117	6 268 872	21 835 905	6 555 436	101	1 005,7
34	Gdów	28 151 066	10 175 961	34 242 059	11 930 280	42 064 637	13 151 676	46 125 208	13 573 123	49 618 209	17 968 995	54 010 774	19 446 740	109	1 104,2
35	Gnojnik	12 510 227	3 425 263	17 014 991	5 886 153	19 870 670	4 348 395	24 902 558	8 224 186	24 613 928	7 752 334	22 244 524	6 407 368	90	817,9
36	Gołcza	9 488 918	3 007 708	13 523 538	5 440 661	15 230 884	3 972 943	16 362 256	4 918 042	19 965 645	5 948 170	21 697 538	7 984 493	109	1 286,2
37	Gołfice g.	29 767 158	9 757 274	36 596 210	11 041 615	40 740 476	9 258 153	49 430 876	10 806 764	50 541 281	13 445 551	52 143 024	13 439 646	103	782,6

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014		Dynamika dochodów ogółem % (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
38	Gorlice m.	56 725 629	37 622 100	62 506 270	40 050 233	66 993 627	40 167 598	89 124 672	47 155 766	78 834 748	48 752 281	79 363 621	47 082 606	101	1 662,3
39	Gręboszów	5 396 798	1 126 422	6 754 942	1 376 323	7 851 533	1 527 425	12 285 383	2 216 294	9 185 480	2 231 130	8 283 224	2 862 343	90	825,8
40	Gromnik	15 644 020	3 808 413	18 000 671	3 145 378	23 059 708	3 044 405	27 779 398	5 143 618	25 144 075	5 300 904	25 070 852	5 565 939	100	633,9
41	Gródek nad Dunajcem	16 135 723	6 161 905	22 680 996	9 250 595	24 991 220	6 837 193	38 962 886	7 808 099	29 029 057	8 802 040	31 908 678	9 740 408	110	1 059,5
42	Grybów g.	40 366 148	8 628 870	49 531 026	9 659 910	58 774 336	9 373 791	70 496 542	13 094 530	77 391 135	15 468 511	85 248 097	16 500 576	110	673,8
43	Grybów m.	11 369 949	4 371 224	12 470 462	3 793 531	14 775 295	3 907 472	21 516 840	5 828 140	17 831 356	5 972 143	19 087 049	6 852 244	107	1 130,5
44	Igłomia-Wawrzeńczyce	10 868 315	3 555 736	14 664 505	5 463 751	18 843 748	6 993 417	23 882 102	9 658 627	22 128 249	8 362 683	24 161 184	11 125 517	109	1 442,4
45	Iwanowice	13 398 196	4 305 732	16 723 235	5 830 237	19 549 152	6 073 932	22 920 825	7 630 903	24 557 600	8 688 958	25 095 594	9 541 532	102	1 073,0
46	Łwkowa	11 206 944	3 322 596	13 809 241	3 472 081	16 431 083	3 134 107	19 196 399	3 764 064	19 144 910	4 922 101	21 142 312	5 189 347	110	823,7
47	Jablonka	29 493 687	7 803 306	35 479 267	7 563 566	47 303 930	12 621 567	55 987 306	15 805 900	56 116 952	15 986 648	68 082 962	22 107 968	121	1 224,8
48	Jerzmanowice-Przebinia	15 685 334	4 534 934	21 155 652	7 146 242	22 966 198	6 243 220	29 804 427	10 895 574	28 046 458	10 004 439	28 802 415	10 242 676	103	950,2
49	Jodłownik	14 588 305	3 088 706	18 493 684	4 313 999	21 661 764	4 514 581	33 040 530	8 609 430	30 148 132	9 562 939	32 369 970	6 393 212	107	759,5
50	Jordanów g.	17 476 561	4 289 215	24 780 955	7 312 737	27 219 354	5 313 344	28 658 425	5 900 844	31 689 762	7 626 173	33 076 912	8 796 655	104	803,2
51	Jordanów m.	8 537 935	5 124 091	9 796 705	5 657 914	13 879 858	8 448 164	14 966 837	7 532 603	15 137 191	8 833 204	14 349 306	8 833 361	95	1 669,5
52	Kalwaria Zebrzydowska	29 613 730	11 860 313	36 381 763	14 769 010	42 916 487	16 166 454	48 450 835	18 868 443	53 245 343	20 102 203	55 269 192	22 026 645	104	1 106,4
53	Kamienica	14 585 878	3 314 055	17 536 889	3 155 456	20 054 275	3 165 671	25 063 119	6 067 255	25 164 160	5 646 790	31 313 974	7 482 293	124	962,6
54	Kamionka Wielka	18 085 427	6 074 415	21 472 175	6 355 982	22 952 660	4 959 898	31 832 490	7 591 926	29 621 861	6 341 268	30 520 478	7 150 147	103	710,0
55	Kęty	52 312 446	30 740 737	61 380 721	36 152 586	73 498 333	40 470 073	77 095 750	42 260 145	82 175 601	45 155 237	88 657 430	50 967 166	108	1 486,3

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014		Dynamika dochodów ogółem w% (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
56	Klucze	28 227 356	16 231 022	32 195 002	18 576 801	33 620 180	18 180 025	40 143 570	21 285 610	43 080 571	23 376 165	41 996 488	23 066 882	97	1 507,7
57	Kraj	17 151 304	7 378 961	19 900 107	8 514 384	22 376 319	8 211 635	24 845 725	9 489 905	30 143 780	12 769 925	34 987 134	17 587 362	116	1 660,0
58	Kocmyrzów-Luborzyca	17 637 872	6 175 062	24 236 961	9 986 511	27 079 156	11 011 098	40 902 440	11 487 774	33 014 293	14 017 400	37 644 254	15 861 122	114	1 079,6
59	Koniusza	14 954 005	5 760 200	15 973 243	4 906 514	19 862 501	5 698 165	23 440 793	5 664 727	25 022 587	7 803 265	23 454 143	8 080 346	94	907,2
60	Korzenna	22 764 312	3 239 003	32 183 896	5 267 845	38 408 624	5 990 025	46 569 251	8 170 434	45 487 516	7 375 429	52 006 009	7 763 442	114	548,3
61	Koszyce	8 773 996	2 752 427	13 950 361	6 437 756	14 210 639	4 539 885	18 544 050	8 281 967	18 389 082	7 916 885	17 538 795	6 301 233	95	1 112,1
62	Kościelisko	13 176 207	5 323 261	19 500 351	9 134 280	23 297 085	9 632 261	25 676 779	9 881 433	28 459 459	12 197 816	28 127 127	11 671 556	99	1 352,6
63	Kozłów	6 923 098	1 875 060	8 433 197	2 000 826	10 969 231	2 592 056	13 281 017	3 027 439	10 913 967	3 526 431	13 459 708	5 067 231	123	1 070,8
64	Krośienko n. Dunajcem	10 330 003	3 368 161	13 379 560	4 707 559	16 214 098	5 147 765	17 665 970	5 333 448	18 750 052	5 657 447	20 444 519	6 798 436	109	1 012,1
65	Krynica-Zdrój	36 137 509	22 559 986	46 317 849	29 607 528	64 948 236	42 834 400	90 522 350	47 839 393	72 457 845	43 931 862	72 403 867	45 938 377	100	2 710,9
66	Krzyszowice	46 649 775	27 580 641	56 241 570	33 223 995	61 175 756	33 290 642	81 159 829	42 381 362	78 966 571	44 679 742	84 428 098	51 913 530	107	1 598,4
67	Książ Wielki	8 756 555	2 905 522	10 827 797	3 583 693	14 346 002	3 490 873	17 119 190	6 026 826	17 244 737	6 379 508	16 249 970	6 091 773	94	1 160,1
68	Lanckorona	10 194 579	4 154 575	14 426 693	6 457 644	13 732 814	3 947 321	29 886 160	6 091 655	20 444 482	5 328 864	16 908 850	5 677 532	83	922,3
69	Laskowa	13 340 259	2 295 458	19 003 665	4 865 920	22 757 211	4 543 435	35 760 968	6 042 512	27 448 965	6 358 589	26 782 904	5 484 540	98	690,0
70	Libiąż	35 235 250	22 077 397	40 708 205	26 187 455	41 503 103	26 067 057	50 104 132	29 917 361	54 792 274	35 070 640	55 713 822	35 133 090	102	1 546,6
71	Limanowa g.	39 637 424	10 232 316	46 917 408	11 905 373	57 351 329	13 111 102	70 446 976	18 596 584	68 000 729	19 948 707	67 674 650	20 696 716	100	844,0
72	Limanowa m	33 520 248	19 827 685	39 741 978	23 175 469	46 985 018	27 674 685	46 740 428	25 644 444	53 932 613	27 576 956	63 112 035	37 059 479	117	2 454,9
73	Lipinki	12 863 465	4 608 305	14 228 828	4 061 613	17 294 918	3 585 512	18 647 061	5 268 896	20 010 727	5 467 606	21 106 628	6 715 032	105	990,1
74	Lipnica Murowana	10 216 727	2 818 041	12 213 286	2 540 755	14 227 518	2 465 140	16 466 914	4 420 819	18 129 787	5 862 113	17 719 380	4 307 153	98	771,9

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014		Dynamika dochodów ogółem w % (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
75	Lipnica Wielka	10 963 526	1 578 760	13 307 638	1 792 588	15 582 801	1 914 953	19 701 435	4 390 976	19 819 634	2 814 880	19 792 142	3 059 096	100	514,0
76	Lisia Góra	23 071 862	6 408 067	29 272 318	8 427 568	32 764 475	7 533 217	37 798 712	10 211 553	40 568 709	10 594 245	41 223 263	12 796 756	102	864,5
77	Liszki	24 627 869	10 539 877	28 936 062	12 184 258	38 572 943	20 648 145	35 227 165	14 944 594	53 636 734	33 989 516	46 743 610	25 669 030	87	1 543,9
78	Lubień	14 170 183	2 819 284	18 704 978	3 934 648	23 573 848	4 730 620	27 026 542	4 934 560	26 738 559	5 597 862	28 023 083	5 894 793	105	594,7
79	Łabowa	10 216 628	2 435 697	13 607 116	3 340 993	17 111 465	4 204 674	21 320 347	3 982 081	21 901 856	4 896 425	24 131 750	8 444 331	110	1 457,4
80	Łapanów	13 105 348	3 600 987	17 392 921	5 703 286	21 882 802	5 586 130	31 729 203	12 374 320	31 580 718	12 554 731	33 876 062	15 703 339	107	2 000,9
81	Łąpsze Niżne	15 300 245	6 222 870	19 403 710	6 901 787	28 519 163	10 985 628	25 639 642	8 190 540	27 765 708	8 722 323	34 166 923	13 999 509	123	1 522,2
82	Łącko	27 225 351	5 854 154	34 730 933	7 759 752	40 663 631	6 484 878	54 333 052	10 699 606	54 579 397	12 148 787	66 697 236	11 833 670	122	735,1
83	Łososina Dolna	17 313 671	4 449 178	22 585 018	6 715 811	25 810 953	6 141 970	34 294 026	6 853 751	34 875 036	10 796 043	36 662 795	10 711 161	105	1 003,8
84	Łukowica	17 574 853	2 311 659	22 556 430	3 241 682	26 933 867	4 486 903	32 537 011	4 975 166	32 254 957	5 440 156	37 764 795	9 081 170	117	923,9
85	Łuzna	13 575 181	2 643 443	17 750 496	4 106 068	21 221 313	3 469 439	23 399 401	4 673 983	23 815 286	5 077 654	28 641 913	5 705 230	120	681,3
86	Maków Podhalański	25 357 465	10 723 272	33 835 145	15 598 859	33 614 276	13 209 064	41 784 808	15 285 745	40 681 465	14 541 105	42 979 698	15 900 566	106	970,3
87	Mędrzechów	5 345 195	1 103 389	7 582 513	2 105 289	10 568 774	2 361 650	10 518 940	2 094 453	9 660 116	1 821 759	10 052 568	1 962 499	104	558,0
88	Michałowice	11 489 356	4 716 581	18 242 229	9 553 691	20 351 587	9 811 333	21 407 030	10 221 718	26 535 962	13 748 830	29 726 603	15 786 705	112	1 611,4
89	Miechów	33 847 973	19 318 675	35 702 787	17 475 485	42 556 455	20 773 389	51 544 102	23 749 011	50 836 805	24 731 205	51 700 047	26 003 593	102	1 308,9
90	Mogilany	19 972 660	9 429 115	29 394 333	16 860 968	29 537 829	17 573 031	32 347 161	19 008 314	37 824 690	23 189 078	40 543 852	25 739 042	107	1 925,6
91	Moszczenica	7 273 418	1 508 455	9 919 937	2 060 532	14 193 437	3 896 724	16 298 522	3 924 301	16 353 904	4 961 627	16 177 075	3 329 611	99	682,7
92	Mszana Dolna g.	30 218 367	6 715 936	38 055 644	8 367 368	46 787 404	9 085 229	45 123 717	8 270 121	49 902 622	9 331 901	61 772 448	13 254 211	124	764,4
93	Mszana Dolna m.	12 409 655	5 395 260	16 546 123	7 661 290	22 788 556	10 484 447	29 721 382	12 287 837	25 185 674	10 934 966	23 455 373	9 710 580	93	1 234,2
94	Mucharz	8 548 978	3 937 840	10 820 725	5 880 345	9 987 222	3 801 144	12 811 931	6 141 506	13 810 333	5 418 305	15 816 936	6 960 302	115	1 733,6

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014		Dynamika dochodów ogółem w % (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
95	Muszyna	23 092 362	12 607 873	38 607 181	24 170 940	43 173 957	15 800 798	47 693 855	22 062 712	58 235 827	20 415 898	40 152 582	19 326 903	69	1 651,3
96	Myslenice	63 126 188	33 190 377	100 761 426	59 978 112	91 201 234	48 181 435	163 704 723	114 378 348	134 702 343	81 351 126	183 132 515	128 912 459	136	2 984,6
97	Nawojowa	14 757 879	4 280 564	17 053 821	4 019 126	21 315 245	3 969 198	26 307 334	6 294 722	24 539 494	6 692 143	26 572 724	6 770 876	108	806,5
98	Niedzwiedź	15 197 700	4 980 790	17 070 637	4 880 065	19 949 768	3 168 406	24 781 229	5 733 478	25 355 145	5 922 470	27 086 537	5 033 838	107	700,0
99	Niepołomice	55 032 973	33 260 653	93 924 339	68 774 030	91 311 522	63 150 726	118 243 801	65 087 812	94 959 799	58 089 344	101 228 948	58 531 710	107	2 264,4
100	Nowe Brzesko	9 646 348	3 631 579	11 184 673	3 567 750	14 278 236	3 236 078	21 999 395	4 346 102	21 027 269	5 803 049	18 708 645	6 577 343	89	1 133,8
101	Nowy Targ g.	35 484 696	7 282 530	46 350 236	8 358 668	57 240 886	10 838 213	64 669 923	10 975 914	74 270 524	18 977 835	76 683 925	15 784 062	103	670,5
102	Nowy Targ m.	55 743 578	34 501 321	64 745 885	39 660 989	70 173 551	42 956 092	84 017 277	49 883 477	116 890 839	63 931 359	111 656 979	63 274 003	96	1 881,3
103	Nowy Wiśnicz	20 089 479	5 106 534	26 249 841	7 454 760	30 001 747	8 569 267	37 212 248	13 104 240	38 715 953	14 758 674	39 380 677	15 480 181	102	1 137,4
104	Ochothnica Dolna	17 891 394	5 544 443	19 545 110	3 937 022	31 946 789	9 264 215	27 988 775	6 608 632	30 627 640	8 322 332	31 179 934	10 194 912	102	1 212,8
105	Olesno	12 032 165	2 613 775	18 846 169	6 932 402	18 321 294	3 211 438	19 998 726	3 767 591	20 735 121	4 020 622	21 586 212	5 194 451	104	656,8
106	Olkusz	73 915 389	45 665 050	98 905 679	64 070 309	98 902 209	62 067 797	114 506 614	68 094 397	127 851 122	79 442 141	136 533 161	88 457 006	107	1 773,1
107	Osiek	11 661 145	4 433 638	15 342 044	6 255 306	18 264 265	5 980 796	22 233 333	8 369 672	20 691 031	9 746 758	23 541 421	11 755 876	114	1 446,7
108	Oświęcim g.	24 943 910	14 326 923	31 104 772	18 396 825	37 695 243	21 108 488	40 799 032	20 697 363	46 099 051	25 385 831	49 452 659	29 726 913	107	1 657,7
109	Oświęcim m.	88 628 547	63 819 101	111 334 054	81 564 621	116 609 762	79 692 384	128 272 012	85 333 188	145 844 547	97 298 128	143 734 832	96 189 108	99	2 431,4
110	Paiecznica	8 560 325	4 225 229	7 187 621	1 771 159	11 286 724	2 046 399	15 335 121	2 257 078	14 150 852	3 225 814	15 650 918	4 761 787	111	1 298,6
111	Pćim	16 993 437	5 049 246	21 225 920	5 445 011	26 173 002	6 007 794	32 915 853	7 358 741	31 210 173	8 560 346	33 512 462	8 754 988	107	802,0
112	Piwniczna-Zdrój	19 045 819	6 786 504	23 735 135	8 506 997	27 892 453	8 592 408	36 956 789	16 670 196	37 854 734	12 081 100	36 889 676	12 644 808	97	1 184,3
113	Pleśna	18 277 392	4 187 234	22 788 578	5 418 723	26 764 322	5 547 457	39 426 951	6 419 282	31 997 766	7 751 442	34 054 577	9 266 393	106	775,4
114	Podgórznie	20 098 329	4 779 055	25 153 221	5 030 590	30 755 549	6 123 016	36 405 757	6 974 467	39 148 465	9 561 362	44 592 438	10 243 355	114	810,1

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014		Dynamika dochodów ogółem w % (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
115	Polanka Wielka	6 231 501	2 713 331	8 031 310	3 505 616	9 702 282	3 424 570	10 067 338	4 179 844	11 705 556	5 200 383	11 814 722	5 538 492	101	1 297,1
116	Poronin	16 288 694	4 655 411	21 697 338	6 436 358	28 239 912	6 850 528	28 938 284	8 130 219	29 655 008	9 794 763	35 431 182	11 665 297	119	1 025,2
117	Proszowice	25 096 169	9 828 359	34 032 513	15 217 003	35 242 234	13 656 598	40 784 968	16 837 732	43 100 854	18 118 147	46 628 070	19 903 617	108	1 217,0
118	Przeczów	11 504 175	5 493 582	11 540 331	4 310 143	13 543 117	5 004 550	18 003 336	6 522 626	19 301 325	9 243 241	18 945 224	7 889 734	98	1 166,3
119	Raba Wyżna	20 794 767	4 964 268	27 856 024	6 290 509	37 527 644	9 265 289	35 049 479	7 918 680	40 611 510	10 264 447	45 493 310	9 934 078	112	682,9
120	Rabka - Zdrój	27 338 737	12 114 958	36 110 144	17 768 384	38 984 418	16 471 895	46 701 556	19 557 500	46 297 786	19 052 489	49 304 636	20 293 555	106	1 163,2
121	Raciborz	11 605 383	2 537 928	15 514 598	3 629 983	18 671 729	3 986 202	23 362 469	5 089 195	28 711 738	11 271 703	25 919 339	5 200 622	90	834,0
122	Racławice	4 294 459	1 163 788	5 802 473	1 989 041	6 514 630	1 408 408	7 890 850	1 738 033	8 231 252	2 127 345	10 886 558	4 800 465	132	1 936,5
123	Radgoszcz	14 844 252	4 388 130	15 899 896	2 267 972	21 181 109	2 572 408	26 563 688	3 127 712	25 384 036	3 244 147	23 818 738	3 525 689	94	476,2
124	Radłów	14 884 909	4 312 725	18 890 776	5 725 555	20 675 271	5 753 934	25 271 993	6 945 780	26 292 226	8 148 563	26 724 626	8 094 131	102	828,4
125	Radziemice	5 645 427	1 787 181	6 822 548	2 299 068	8 710 839	2 322 913	9 275 414	2 343 068	10 403 654	3 792 858	9 728 478	3 521 387	94	1 021,3
126	Ropa	9 994 825	2 315 755	11 456 915	2 188 210	14 731 681	1 989 981	16 896 056	2 026 926	19 185 353	3 053 852	21 724 084	2 909 533	113	542,9
127	Ryglice	19 796 274	4 501 078	23 586 945	4 543 052	28 723 598	4 231 859	35 723 574	6 596 368	35 189 046	7 255 099	35 342 811	7 448 605	100	635,0
128	Rytko	8 260 663	3 462 653	8 423 208	2 610 152	9 342 161	2 757 900	14 522 355	7 126 075	10 921 957	3 348 536	11 433 584	3 669 957	105	952,5
129	Rzeplennik Strzyżewski	11 225 742	2 262 656	15 084 295	2 945 569	17 414 557	2 380 913	21 537 267	3 011 266	20 066 323	3 675 020	22 459 199	4 712 027	112	693,7
130	Rzezawa	19 337 292	6 794 899	20 449 995	4 697 585	26 403 615	7 750 718	28 901 076	9 237 819	35 068 858	11 406 645	31 370 805	11 487 011	89	1 034,1
131	Sękowa	9 291 063	2 615 813	11 897 617	3 433 725	15 689 944	4 666 494	17 252 271	4 738 287	17 482 648	5 030 037	19 934 182	7 396 678	114	1 483,5
132	Siepraw	13 701 480	5 616 790	16 178 877	6 212 531	19 322 290	8 007 013	24 263 258	9 865 272	24 461 904	9 967 004	26 069 117	11 650 561	107	1 370,7
133	Skala	14 673 853	5 976 789	20 320 533	9 406 114	23 271 479	10 648 790	25 300 361	11 446 497	30 357 527	11 914 328	33 722 166	13 422 029	111	1 291,3
134	Skawina	71 042 987	43 927 669	92 770 369	60 939 444	118 962 260	80 785 012	132 958 065	78 285 796	134 921 247	89 747 307	182 435 430	100 491 388	135	2 330,3

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014		Dynamika dochodów ogółem w % (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
135	Skrzyszów	22 066 182	8 138 132	26 149 272	8 536 179	31 725 118	9 969 527	33 846 064	12 274 645	38 389 887	15 550 554	37 687 370	15 142 913	98	1 083,5
136	Slaboszów	5 699 675	2 000 398	6 663 248	1 958 037	8 326 099	2 385 768	8 953 805	2 071 762	9 260 972	2 486 858	9 600 468	3 336 504	104	904,4
137	Ślominiki	22 113 687	7 292 385	27 781 321	9 802 109	35 199 493	12 609 408	37 118 771	12 760 213	42 852 713	14 445 920	42 888 906	15 606 710	100	1 138,0
138	Ślopnice	10 734 015	1 359 724	14 387 527	2 010 194	18 376 583	2 277 242	22 583 852	3 537 356	25 590 237	6 883 912	23 116 212	4 154 355	90	638,8
139	Spytkowo (pow. nowotarski)	7 321 350	2 584 919	8 322 491	2 646 430	10 692 911	2 837 195	14 078 317	4 857 306	16 288 103	7 113 133	13 664 479	4 565 166	84	1 037,8
140	Spytkowo (pow. wadowicki)	16 302 202	6 438 362	19 618 882	6 951 996	23 208 316	8 163 575	25 333 341	9 562 348	27 157 765	10 762 856	29 655 625	13 618 710	109	1 335,7
141	Stary Sącz	36 252 008	11 308 915	45 820 378	15 299 616	58 057 931	15 045 261	61 913 092	15 598 242	68 835 738	19 456 416	74 998 358	24 075 946	109	1 028,5
142	Stryszawa	23 708 351	10 220 554	25 244 562	9 692 778	25 967 842	8 378 155	31 153 945	9 814 528	32 855 906	11 625 234	36 860 147	12 096 736	112	1 025,6
143	Stryszów	23 849 480	16 261 440	30 077 180	20 908 298	15 344 351	4 074 895	16 851 265	4 987 310	18 153 199	6 406 117	19 013 432	6 650 376	105	974,7
144	Sucha Beskidzka	18 404 369	12 046 351	20 193 688	13 794 302	19 176 873	11 943 719	24 292 038	14 727 632	26 162 942	16 042 398	30 588 431	17 586 104	117	1 863,5
145	Sułkowice	24 942 736	11 026 192	26 288 520	9 146 866	30 138 098	9 735 255	39 219 901	13 444 084	45 924 149	13 501 207	53 507 578	14 047 207	117	960,8
146	Sułoszowa	11 417 125	4 533 972	13 928 441	5 109 122	18 246 084	6 709 307	17 576 311	4 147 306	19 579 699	5 243 065	17 391 210	5 008 975	89	863,0
147	Szaflary	17 085 341	4 255 190	20 442 696	4 899 493	28 151 080	4 998 851	31 223 416	5 336 092	26 848 720	5 721 192	29 420 927	6 382 652	110	589,3
148	Szczawnica	13 796 292	7 024 359	16 589 486	9 397 983	24 399 472	9 282 361	31 208 439	11 219 679	24 372 123	10 400 780	26 117 142	12 733 491	107	1 703,9
149	Szczucin	30 622 946	14 432 807	29 892 379	9 897 698	49 243 312	15 806 747	41 373 386	7 995 530	43 721 126	12 578 468	43 706 336	10 601 173	100	796,2
150	Szczurowa	17 607 862	6 764 574	19 337 394	5 233 806	23 679 089	5 267 869	43 016 870	14 405 113	30 266 890	9 418 544	30 742 174	8 730 141	102	898,3
151	Szerzyny	12 416 487	1 852 432	17 773 100	4 000 230	23 403 491	5 103 626	25 000 923	4 293 892	22 912 467	3 693 281	25 884 185	5 229 505	113	651,4
152	Świątniki Górne	14 250 978	6 098 468	18 068 511	7 908 625	21 793 222	8 713 098	25 088 646	10 530 836	30 462 497	12 963 139	32 418 598	13 938 048	106	1 445,4
153	Tarnów	37 461 535	17 484 276	46 722 580	22 106 493	56 230 887	24 194 280	61 395 425	26 270 093	65 819 609	30 895 024	68 036 366	33 477 731	103	1 331,3

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014		Dynamika dochodów ogółem w % (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
154	Tokarnia	13 042 729	2 582 062	17 910 274	3 516 116	22 298 825	4 240 563	25 416 727	4 409 257	23 966 432	5 071 708	27 145 970	6 844 363	113	798,1
155	Tomice	10 568 857	3 320 272	14 669 307	5 029 556	16 186 751	5 191 621	17 574 573	5 308 199	19 880 143	6 992 221	21 328 195	7 345 085	107	938,7
156	Trzciana	11 707 285	4 699 013	11 505 242	3 125 574	13 110 716	2 857 835	19 702 463	6 939 414	17 191 709	4 455 078	18 782 242	5 377 742	109	999,0
157	Trzebinia	63 569 733	45 370 435	88 512 761	67 954 980	81 724 125	56 987 942	94 244 042	64 358 308	104 980 711	70 342 572	102 936 077	69 672 429	98	2 028,5
158	Trzyciąż	10 890 400	3 084 899	13 219 674	3 440 383	17 590 902	4 094 964	20 665 677	6 620 629	19 754 089	5 775 609	21 199 496	8 132 317	107	1 145,9
159	Tuchów	27 764 436	8 182 788	33 599 411	9 407 956	38 828 251	9 133 688	46 942 546	11 329 265	51 277 368	12 154 100	49 781 273	14 285 951	97	785,2
160	Tymbark	11 698 629	3 985 831	14 654 281	5 959 558	17 104 878	5 949 146	20 046 041	8 263 517	20 542 938	7 713 028	21 937 490	9 443 967	107	1 452,5
161	Uście Gorlickie	15 566 307	4 577 853	23 390 638	9 927 243	25 447 734	6 974 207	27 873 274	6 860 238	30 500 389	10 206 517	32 298 220	9 653 875	106	1 434,5
162	Włodowice	60 661 720	35 924 117	74 585 139	43 133 359	82 059 960	46 251 341	91 760 871	49 437 583	93 400 400	52 139 884	101 407 545	56 386 723	109	1 480,5
163	Wieliczka	73 145 451	37 436 689	96 511 081	52 993 738	112 669 930	63 247 197	148 117 288	72 622 947	172 186 519	80 800 586	187 181 136	95 095 382	109	1 710,1
164	Wielka Wieś	15 817 088	10 433 954	99 459 719	93 350 680	28 170 479	17 688 123	33 875 828	18 837 064	34 629 211	24 943 963	39 304 629	27 041 256	114	2 448,5
165	Wieprz	19 182 428	6 998 149	22 985 874	7 397 117	26 111 159	7 788 388	35 426 208	9 490 247	36 090 454	10 810 647	36 896 562	11 095 824	102	915,9
166	Wierzchosławice	24 340 715	15 153 636	18 781 450	8 068 001	23 032 173	8 010 462	42 223 296	10 846 923	24 280 325	12 365 707	26 047 734	14 524 420	107	1 356,7
167	Wietrzychowice	6 433 920	1 501 596	10 194 291	4 090 169	9 594 344	1 670 297	11 650 724	2 484 191	15 423 533	3 114 593	12 135 288	2 655 934	79	659,2
168	Wiśniowa	13 373 421	4 893 992	14 863 253	4 100 917	20 923 517	5 076 459	21 555 276	6 436 729	20 417 862	5 868 442	22 573 690	5 980 131	111	826,1
169	Wojnicz	20 273 859	6 149 999	26 238 700	8 689 907	31 521 211	9 607 592	32 767 999	10 650 873	34 332 041	12 376 939	38 341 728	14 510 368	112	1 089,7
170	Wolbrom	33 169 479	16 322 532	42 961 371	21 290 569	47 663 056	23 676 556	54 394 768	26 961 877	57 820 099	30 411 537	62 707 046	34 791 905	108	1 488,9
171	Zabierzów	33 433 124	19 584 690	45 377 519	28 515 773	59 807 228	37 649 877	70 565 343	44 101 295	82 181 069	53 949 234	81 310 338	51 203 175	99	2 029,2
172	Zakliczyn	19 939 690	5 431 360	25 110 350	6 796 529	29 553 616	6 237 489	37 833 442	7 457 412	36 798 211	9 481 097	37 663 409	10 660 374	102	858,4
173	Zakopane	62 311 271	46 939 802	74 300 304	57 993 823	82 152 386	63 794 485	91 361 011	71 891 905	96 303 054	75 215 767	103 153 292	80 944 418	107	2 928,8

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014		Dynamika dochodów ogółem w % (13:11)	Dochody własne na 1 mieszkańca w 2014 r.
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne		
174	Zator	14 763 290	5 940 081	18 797 327	8 749 340	22 900 450	10 171 476	42 177 120	11 535 155	32 907 748	15 818 223	33 833 977	18 042 120	103	1 938,6
175	Zawoja	15 740 982	5 292 312	18 753 252	5 720 737	22 265 709	6 154 462	26 319 001	6 602 569	28 544 869	9 811 075	30 339 126	9 763 973	106	1 074,3
176	Zembrzyce	17 826 596	11 773 789	22 429 099	15 952 491	12 281 877	3 706 544	16 989 000	5 498 649	15 253 931	4 490 431	21 293 255	9 779 058	140	1 728,1
177	Zielonki	25 174 229	15 190 557	41 731 150	30 246 886	41 068 994	25 707 869	50 038 357	30 028 133	61 575 086	35 298 495	64 719 833	39 479 276	105	1 924,3
178	Żabno	28 735 520	10 916 763	36 501 596	15 194 473	40 750 094	14 707 913	54 114 870	18 268 218	50 756 275	19 916 847	48 803 662	19 348 885	96	1 018,3
179	Żegocina	11 706 348	3 545 207	13 381 963	4 089 538	16 684 352	4 449 706	19 409 814	4 440 296	19 494 470	5 027 149	19 709 241	4 186 683	101	784,9
Średnia dla wszystkich gmin w województwie														105	1206,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Tabela 76. Dochody gmin (w zł) – dynamika dochodów ogółem

Lp.	Wyszczególnienie	2013		2014		Dynamika dochodów ogółem w % (5:3)
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	
1	2	3	4	5	6	7
I gminy o najwyższej dynamice dochodów ogółem w 2014 r.						
1	Zembrzyce	15 253 931	4 490 431	21 293 255	9 779 058	140
2	Myślenice	134 702 343	81 351 126	183 132 515	128 912 459	136
3	Skawina	134 921 247	89 747 307	182 435 430	100 491 388	135
4	Raławice	8 231 252	2 127 345	10 886 558	4 800 465	132
5	Dobra	30 757 494	7 713 553	39 249 038	9 186 595	128
6	Kamienica	25 164 160	5 646 790	31 313 974	7 482 293	124
7	Mszana Dolna	49 902 622	9 331 901	61 772 448	13 254 211	124
8	Czorsztyn	22 385 589	7 882 880	27 688 913	7 552 713	124
9	Kozłów	10 913 967	3 526 431	13 459 708	5 067 231	123
10	Łapsze Niżne	27 765 708	8 722 323	34 166 923	13 999 509	123
II gminy o najniższej dynamice dochodów ogółem w 2014 r.						
1	Muszyna	58 235 827	20 415 898	40 152 582	19 326 903	69
2	Wietrzychowice	15 423 533	3 114 593	12 135 288	2 655 934	79
3	Lanckorona	20 444 482	5 328 864	16 908 850	5 677 532	83
4	Spytkowice	16 288 103	7 113 133	13 664 479	4 565 166	84
5	Borzęcin	32 441 582	12 298 732	27 430 668	8 972 239	85
6	Liszki	53 636 734	33 989 516	46 743 610	25 669 030	87
7	Sułoszowa	19 579 699	5 243 065	17 391 210	5 008 975	89
8	Nowe Brzesko	21 027 269	5 803 049	18 708 645	6 577 343	89
9	Rzezawa	35 068 858	11 406 645	31 370 805	11 487 011	89
10	Gręboszów	9 185 480	2 231 130	8 283 224	2 862 343	90
III średnia dla wszystkich gmin Województwa w 2014 r.						105

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 77. Gminy o najwyższych i najniższych dochodach bez dotacji na 1 mieszkańca w 2014 roku (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	Dochody ogółem	Dotacje	Dochody (3-4)	Liczba ludności	Kwota w zł/1 mieszkańca (5:6)
1	2	3	4	5	6	7
I gminy o najwyższych dochodach na 1 mieszkańca						
1	Myślenice	183 132 515	17 270 015	165 862 500	43 193	3 840,0
2	Łapanów	33 876 062	5 364 774	28 511 288	7 848	3 632,9
3	Bolesław (pow. olk.)	29 566 191	2 683 076	26 883 115	7 827	3 434,7
4	Krynica-Zdrój	72 403 867	14 456 730	57 947 137	16 946	3 419,5
5	Limanowa	63 112 035	11 970 523	51 141 512	15 096	3 387,8
6	Zakopane	103 153 292	10 681 170	92 472 122	27 637	3 346,0
7	Łabowa	24 131 750	5 153 899	18 977 851	5 794	3 275,4
8	Raclawice	10 886 558	2 854 527	8 032 031	2 479	3 240,0
9	Uście Gorlickie	32 298 220	10 551 373	21 746 847	6 730	3 231,3
10	Niepołomice	101 228 948	19 070 292	82 158 656	25 849	3 178,4
II gminy o najniższych dochodach na 1 mieszkańca						
1	Bolesław (pow. dąb.)	6 707 448	1 656 608	5 050 840	2 791	1 809,7
2	Gręboszów	8 283 224	1 646 228	6 636 996	3 466	1 914,9
3	Chelmek	28 979 940	4 071 390	24 908 550	13 004	1 915,5
4	Radłów	26 724 626	7 164 780	19 559 846	9 771	2 001,8
5	Dębno	36 909 810	7 538 687	29 371 123	14 561	2 017,1
6	Maków Podhalański	42 979 698	9 882 205	33 097 493	16 387	2 019,7
7	Miechów	51 700 047	11 259 374	40 440 673	19 867	2 035,6
8	Kocmyrzów-Luborzycza	37 644 254	7 654 721	29 989 533	14 691	2 041,4
9	Wierzchosławice	26 047 734	4 148 717	21 899 017	10 706	2 045,5
10	Żabno	48 803 662	9 859 398	38 944 264	19 001	2 049,6
III średnia na 1 mieszkańca dla wszystkich gmin w województwie						2457,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Tabela 78. Dochody gmin – dynamika dochodów własnych (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2013		2014		Dynamika dochodów własnych w % (6:4)
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	
1	2	3	4	5	6	7
I gminy o najwyższej dynamice dochodów własnych w 2014 r.						
1	Raławice	8 231 252	2 127 345	10 886 558	4 800 465	226
2	Zembrzyce	15 253 931	4 490 431	21 293 255	9 779 058	218
3	Łabowa	21 901 856	4 896 425	24 131 750	8 444 331	172
4	Łukowica	32 254 957	5 440 156	37 764 795	9 081 170	167
5	Łąpsze Niżne	27 765 708	8 722 323	34 166 923	13 999 509	161
6	Myślenice	134 702 343	81 351 126	183 132 515	128 912 459	158
7	Pałecznica	14 150 852	3 225 814	15 650 918	4 761 787	148
8	Sękowa	17 482 648	5 030 037	19 934 182	7 396 678	147
9	Kozłów	10 913 967	3 526 431	13 459 708	5 067 231	144
10	Mszana Dolna	49 902 622	9 331 901	61 772 448	13 254 211	142
II gminy o najniższej dynamice dochodów własnych w 2014 r.						
1	Raciechowice	28 711 738	11 271 703	25 919 339	5 200 622	46
2	Słopnice	25 590 237	6 883 912	23 116 212	4 154 355	60
3	Spytkowice	16 288 103	7 113 133	13 664 479	4 565 166	64
4	Jodłownik	30 148 132	9 562 939	32 369 970	6 393 212	67
5	Moszczenica	16 353 904	4 961 627	16 177 075	3 329 611	67
6	Borzęcin	32 441 582	12 298 732	27 430 668	8 972 239	73
7	Lipnica Murowana	18 129 787	5 862 113	17 719 380	4 307 153	73
8	Liszki	53 636 734	33 989 516	46 743 610	25 669 030	76
9	Koszyce	18 389 082	7 916 885	17 538 795	6 301 233	80
10	Czchów	33 596 007	11 777 250	33 303 315	9 637 027	82
III średnia dla wszystkich gmin Województwa w 2014 r.						110

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 79. Wydatki majątkowe gmin (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)		Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	
		Wydanki majątkowe	Wydanki ogółem	Wydanki majątkowe	Wydanki ogółem	Wydanki majątkowe	Wydanki ogółem	Wydanki majątkowe	Wydanki ogółem	Wydanki majątkowe	Wydanki ogółem	Wydanki majątkowe	Wydanki ogółem
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Bochnia	7 738 425	15,67	14 234 055	22,82	36 562 793	39,41	9 160 821	12,14	15 370 862	20,21	21 555 592	20,64
2	Bukowno	836 531	4,34	1 454 368	6,48	5 059 850	17,86	13 029 119	34,26	6 495 930	23,89	9 650 395	25,59
3	Gorlice	11 236 351	21,10	18 020 623	27,20	15 852 026	22,38	41 854 802	39,84	17 143 935	27,44	11 527 257	15,22
4	Grybów	2 387 745	20,23	670 124	5,66	2 743 618	17,82	8 646 977	37,18	2 876 001	17,09	595 408	3,43
5	Jordanów	746 204	9,47	491 593	5,51	1 747 971	12,64	912 448	6,02	879 243	6,51	328 265	2,39
6	Limanowa	4 935 637	14,94	10 111 801	23,36	7 683 162	16,35	7 629 134	15,94	12 491 149	27,47	23 995 015	32,75
7	Mszana Dolna	838 271	6,77	3 559 744	18,75	7 810 120	31,35	11 692 709	41,09	7 331 690	40,32	4 496 002	19,45
8	Nowy Targ	13 389 798	24,88	18 366 101	27,96	25 075 252	30,19	43 725 319	40,05	27 126 772	36,02	41 927 732	33,15
9	Oświęcim	12 903 766	13,92	13 211 437	12,66	19 996 261	16,84	19 582 641	15,21	35 525 083	28,50	17 756 875	11,92
10	Sucha Beskidzka	5 652 279	29,34	7 566 770	34,34	4 270 695	20,58	4 539 881	19,05	6 039 012	28,76	7 060 507	23,94
11	Zakopane	9 790 133	16,28	15 436 722	21,83	9 368 049	11,26	12 825 513	14,36	13 401 498	16,51	21 408 649	19,07
	Razem miasta	70 455 140	14,75	103 123 338	17,21	136 169 797	22,74	173 599 364	25,01	144 681 175	24,79	160 301 697	18,87
12	Alwernia	785 831	4,40	1 286 451	5,89	4 411 217	15,88	7 980 135	24,34	4 448 571	14,89	2 827 598	9,28
13	Andrychów	20 772 860	26,45	7 406 887	9,59	11 247 326	12,06	27 531 959	23,20	11 212 615	10,46	23 073 700	18,54
14	Biecz	2 044 398	8,08	2 148 212	6,65	5 724 062	15,12	23 695 570	37,83	5 047 584	10,77	4 361 143	9,22
15	Bobowa	948 696	6,23	4 303 595	19,64	8 222 286	37,53	13 784 219	37,01	5 304 102	17,37	8 023 682	21,95
16	Brzesko	28 373 588	36,42	5 792 379	8,86	17 738 778	19,67	15 669 622	16,72	6 811 518	7,34	7 118 335	7,20
17	Brzeszcze	8 730 082	19,85	7 221 030	15,13	5 122 750	10,24	1 967 768	4,00	3 063 674	5,83	4 150 773	7,99

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
18	Chełmek	6 191 037	26,93	2 874 683	12,81	6 234 520	21,76	5 718 534	19,21	2 606 884	9,11	3 368 735	11,59
19	Chrzanów	9 116 956	10,73	7 996 021	7,95	31 903 302	23,80	50 460 802	31,88	24 375 668	17,52	15 460 881	11,65
20	Giętkowice	2 581 066	13,19	2 901 963	11,96	5 500 009	18,87	11 556 833	28,09	7 779 808	20,28	2 855 414	8,00
21	Czchów	3 371 633	18,32	4 604 309	16,91	3 548 225	14,79	5 543 436	17,97	4 730 476	14,19	3 413 974	9,84
22	Dąbrowa Tarnowska	8 978 195	26,93	3 487 698	9,86	14 294 119	28,43	31 448 964	43,21	9 050 977	16,48	11 584 859	19,33
23	Dobczyce	12 707 758	35,72	8 262 547	22,88	13 286 960	29,03	37 700 363	50,57	12 557 022	24,31	12 545 268	24,46
24	Kalwaria Zebrzydowska	1 872 348	6,54	2 450 848	6,93	3 400 453	7,98	3 920 420	7,98	9 462 167	16,54	7 133 114	12,89
25	Kęty	15 240 696	27,03	10 728 958	18,23	22 824 598	27,75	23 487 908	25,49	11 374 652	12,96	17 079 015	17,67
26	Krynica-Zdrój	7 966 357	22,22	13 222 039	27,30	25 779 705	34,90	48 202 377	46,00	7 435 698	10,72	6 666 180	9,07
27	Krzyszowice	7 109 698	15,14	6 107 123	11,12	16 592 865	22,56	22 294 976	26,12	8 415 916	10,94	9 035 229	11,05
28	Libiąż	5 336 587	13,67	2 661 985	6,35	1 383 222	3,20	4 536 659	9,39	8 288 546	15,14	7 113 438	12,75
29	Maków Podhalański	4 318 384	17,05	8 006 320	23,14	3 138 867	9,25	5 440 829	13,49	4 968 544	12,44	4 571 019	10,96
30	Miechów	13 211 393	34,85	5 433 221	15,60	9 979 431	21,87	16 530 976	28,19	6 254 173	12,43	6 804 209	12,80
31	Muszyna	5 536 872	24,14	17 564 174	44,71	23 408 251	47,74	16 245 184	34,10	25 996 927	43,34	14 465 040	31,27
32	Myslenice	13 783 638	19,93	38 240 365	35,99	38 775 040	33,14	99 186 248	51,99	62 780 679	37,79	50 705 797	31,89
33	Niepołomice	18 585 560	28,89	44 147 891	45,05	50 702 786	43,10	40 601 373	35,31	15 546 670	16,46	23 421 058	22,05
34	Nowe Brzesko	1 065 813	12,58	1 284 218	11,79	5 088 167	30,44	5 892 717	28,41	2 462 395	12,73	1 026 594	5,49
35	Nowy Wiśnicz	2 539 079	12,07	3 492 620	13,41	4 225 454	13,09	9 130 909	21,04	1 798 286	4,79	2 952 275	7,92
36	Olkusz	7 544 071	10,21	13 791 463	14,89	11 268 501	10,35	22 332 384	17,20	16 087 003	12,57	16 806 385	12,57
37	Piwniczna-Zdrój	897 665	5,03	1 939 415	8,41	2 001 293	7,38	12 100 104	30,02	10 467 349	26,81	12 533 763	29,22

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych	
		Wydatki majątkowe	w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	w wydatkach ogółem (w %)
38	Proszowice	749 554	3,20	7 795 385	21,13	3 176 412	8,50	6 937 450	16,01	3 045 068	7,00	4 979 825	10,45
39	Rabka-Zdrój	6 094 836	22,59	15 343 070	38,02	10 691 201	25,11	15 122 409	31,00	9 489 129	20,43	12 404 590	25,05
40	Radłów	1 832 468	11,85	3 519 921	17,49	1 444 823	6,64	7 470 410	23,96	3 739 599	13,94	4 463 899	15,76
41	Ryglice	4 080 261	20,49	5 017 634	19,40	5 404 892	18,60	6 638 681	18,67	6 648 331	17,63	6 526 953	17,55
42	Skala	1 892 416	12,82	5 674 940	26,48	4 173 215	17,53	6 301 117	22,64	6 005 484	18,42	7 011 751	20,35
43	Skawina	15 514 166	20,00	20 052 606	21,65	30 503 984	24,31	36 097 044	26,31	24 765 309	18,20	53 655 275	30,98
44	Słomniki	3 612 765	15,72	3 668 466	13,82	6 740 097	19,70	5 430 472	14,73	6 751 894	16,55	12 060 127	25,88
45	Stary Sącz	5 237 351	15,11	8 638 140	19,18	11 864 045	21,79	19 564 972	29,51	18 853 604	26,28	19 560 418	25,64
46	Sułkowice	5 470 097	24,44	5 155 940	19,45	15 615 128	37,48	6 157 270	16,06	14 949 516	30,01	22 058 252	37,77
47	Szczawnica	2 645 485	19,93	4 618 269	27,74	13 313 920	49,26	15 842 408	49,18	3 472 741	15,97	4 372 529	18,43
48	Szczucin	10 646 931	36,21	6 838 504	23,31	24 882 502	48,95	7 152 509	17,95	7 120 009	15,83	3 453 172	7,91
49	Świątynki Górne	2 157 175	15,08	3 078 247	17,66	5 270 545	22,29	6 744 882	24,29	6 162 288	19,16	4 837 334	15,12
50	Trzebinia	8 239 545	12,26	19 895 050	21,43	13 321 183	14,71	19 061 105	19,25	20 976 934	20,52	15 383 809	15,68
51	Tuchów	3 759 712	14,15	6 167 979	18,03	7 092 310	18,13	8 734 373	17,87	14 306 862	26,48	9 536 959	18,02
52	Wadowice	14 500 568	22,78	11 723 205	16,52	23 162 895	25,69	11 939 077	13,10	9 630 297	10,19	8 958 918	9,24
53	Wieliczka	11 312 095	15,54	19 563 612	19,65	36 100 988	27,25	58 007 190	33,43	53 689 362	29,09	54 509 233	27,87
54	Wojnicz	1 187 847	5,86	3 066 724	11,57	5 862 596	16,48	4 175 646	12,12	3 874 241	11,76	5 708 918	15,80
55	Wolbrom	747 899	2,34	3 517 445	8,23	4 688 450	9,68	4 416 955	8,43	3 000 553	5,62	8 884 215	14,44
56	Zakliczyn	3 131 864	15,43	4 433 086	16,87	4 921 135	16,21	9 985 372	24,94	8 951 310	24,04	8 377 007	22,08
57	Zator	1 926 658	13,69	3 148 277	18,13	11 658 330	41,27	30 280 189	61,50	6 994 256	24,29	11 855 785	34,31

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
58	Żabno	5 256 422	18,45	6 462 154	18,43	9 926 454	23,41	26 069 370	40,60	15 240 657	27,19	11 762 634	21,70
	razem miasta-gminy	3 19 606 376	22,02	394 735 069	22,97	595 617 291	23,40	875 090 171	26,18	535 995 347	17,29	569 459 080	17,38
59	Babice	923 809	7,49	1 831 214	11,54	3 332 860	16,19	1 375 774	7,18	2 812 389	12,86	6 296 921	24,03
60	Białe Dunajec	1 933 224	17,62	2 523 768	18,09	4 800 214	26,40	1 621 421	9,04	2 388 891	11,96	2 108 461	10,73
61	Biskupice	1 119 333	8,45	4 388 883	21,86	4 432 837	20,00	1 827 301	8,09	2 244 928	9,80	6 256 233	21,56
62	Bochnia	4 538 071	15,80	7 576 964	20,21	9 409 626	20,85	4 939 224	9,86	5 728 829	11,74	5 691 754	11,18
63	Bolesław (pow. dąbrowski)	285 686	6,86	654 189	12,64	1 850 604	25,33	3 615 156	37,11	462 510	7,55	326 087	4,96
64	Bolesław (pow. olkuski)	1 740 758	11,71	2 803 022	15,59	3 983 778	16,53	3 504 511	12,05	1 985 409	8,00	3 631 143	13,44
65	Borzęcin	1 817 756	13,31	2 882 983	16,13	7 032 882	28,22	19 625 230	48,67	5 040 871	17,77	5 530 607	18,57
66	Brzeźnica	1 113 529	6,94	1 015 277	5,39	4 312 381	16,88	2 895 024	11,19	4 412 022	14,87	3 456 018	11,71
67	Budzów	2 928 584	20,82	3 572 322	20,08	5 327 511	24,55	1 794 185	8,11	1 119 016	4,66	2 560 697	9,65
68	Bukowina Tatrzańska	2 929 460	15,25	4 186 757	17,43	3 734 548	13,58	4 998 710	14,89	4 252 557	11,80	13 381 139	26,72
69	Bystra-Sidźina	1 962 384	17,44	1 371 677	10,10	3 627 758	19,44	2 745 115	13,91	1 090 431	5,50	2 886 610	12,93
70	Charsznica	5 116 758	34,29	1 339 577	9,91	2 684 866	16,65	5 159 651	24,75	3 721 771	17,40	3 619 161	15,69
71	Chelmiec	10 216 985	22,28	8 520 560	16,16	18 601 252	25,38	14 331 940	16,71	22 183 030	23,43	14 906 017	16,79
72	Czarny Dunajec	7 691 940	21,85	7 563 519	17,19	9 950 275	18,43	23 989 766	33,65	10 994 615	17,44	13 816 163	20,27
73	Czernichów	3 651 679	18,08	3 037 979	12,37	7 375 608	20,56	7 096 996	19,61	5 849 821	16,38	3 087 470	8,45
74	Czorsztyn	1 060 229	8,32	2 361 512	14,91	1 987 811	11,76	7 805 897	31,56	353 687	1,90	6 849 901	26,66
75	Dębno	1 617 462	7,59	6 168 087	21,73	5 612 193	17,75	5 209 107	15,41	6 121 460	17,15	8 442 288	21,46
76	Dobra	988 928	6,94	2 175 001	11,13	9 247 351	31,47	7 794 007	24,15	7 073 700	22,20	10 767 215	28,25

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych	
		Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)
77	Drwinia	1 814 221	16,82	1 948 459	15,28	1 291 463	9,33	2 647 035	14,16	6 672 958	27,43	5 906 136	24,75
78	Gdów	7 284 999	23,34	2 298 021	7,08	10 122 152	22,32	6 068 161	12,92	4 151 633	8,56	9 327 575	16,92
79	Gnojnik	2 686 723	20,80	3 682 581	22,19	5 709 888	28,74	10 343 504	37,45	4 674 155	19,93	3 786 510	16,06
80	Gołcza	1 487 541	15,45	3 017 436	23,18	6 205 708	35,50	5 081 416	28,69	8 484 635	39,62	7 445 501	34,44
81	Gołfice	5 405 457	18,72	6 049 814	16,85	11 425 840	25,09	11 706 036	22,75	6 447 519	12,81	8 143 293	15,19
82	Gręboszów	51 769	0,95	368 403	5,63	668 876	8,64	4 964 218	41,30	1 313 171	14,11	530 079	6,91
83	Gromnik	1 188 298	8,92	3 488 743	19,08	5 403 322	23,91	11 347 016	33,86	1 204 987	5,19	703 592	3,03
84	Gródek nad Dunajcem	3 314 851	19,99	5 654 667	24,20	7 173 206	27,38	17 495 976	38,58	4 431 200	14,39	3 762 286	12,18
85	Grybów	4 291 674	11,04	7 921 314	15,95	9 428 737	16,07	11 459 202	15,70	11 905 271	16,01	16 774 540	20,11
86	Igołomia-Wawrzęcnicy	568 597	5,22	1 599 594	11,12	4 024 945	20,87	2 546 846	11,86	4 102 041	18,44	2 719 382	12,64
87	Iwanowice	2 529 098	18,94	1 331 238	8,74	4 902 696	22,40	8 044 583	29,33	2 827 295	11,56	2 543 593	10,51
88	Iwkowa	343 158	3,27	719 358	5,41	1 842 564	10,72	2 942 870	14,55	3 843 047	17,87	3 864 496	17,52
89	Jablonka	4 676 241	16,36	3 552 265	10,76	21 700 778	38,79	14 107 032	25,69	18 227 954	30,26	22 352 579	31,61
90	Jerzmanowice-Przeżmiera	1 594 410	10,52	3 864 449	18,56	3 845 709	15,71	4 587 653	16,24	2 925 391	11,16	1 788 459	6,87
91	Jodłownik	3 210 362	19,91	2 909 629	14,95	2 763 008	12,87	15 304 248	41,71	5 790 442	19,17	10 571 775	29,47
92	Jordanów	2 788 467	16,60	10 969 495	38,01	7 042 208	25,24	8 692 868	26,20	4 820 213	15,88	6 027 879	18,46
93	Kamienica	2 929 673	20,32	2 757 020	16,19	4 438 021	21,21	3 989 040	16,51	4 614 727	17,34	7 437 610	24,77
94	Kamionka Wielka	4 011 298	22,97	3 790 256	18,24	2 661 173	11,53	5 718 714	16,76	4 325 997	14,83	4 321 957	14,32
95	Klucze	1 890 281	6,90	1 149 999	3,64	3 430 418	9,88	5 789 669	13,70	1 734 963	4,15	3 115 972	7,36
96	Klaj	2 263 661	13,53	3 204 049	14,82	4 426 775	17,94	4 045 720	15,53	6 176 947	19,82	4 484 771	14,46

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
97	Kocmyrzów-Luborzyca	1 886 985	10,77	6 262 203	25,08	8 295 294	27,75	17 832 347	41,82	3 025 212	9,50	5 510 559	14,97
98	Koniusza	3 653 486	26,27	2 592 468	16,43	5 387 795	25,63	4 985 675	21,97	5 970 502	22,80	3 354 310	13,74
99	Korzenna	1 301 800	5,52	4 267 923	13,66	7 065 256	18,70	8 903 616	20,09	10 598 182	21,77	13 420 785	24,94
100	Koszyce	838 420	11,24	5 514 275	39,99	5 348 291	33,82	7 349 831	38,05	6 775 984	34,52	3 551 353	20,41
101	Kościelisko	3 302 662	24,41	4 481 132	23,43	9 889 674	35,87	7 419 182	27,69	4 101 952	16,98	8 980 540	29,00
102	Kozłów	289 129	4,41	188 773	2,29	1 849 705	16,12	5 870 510	35,39	661 482	6,29	1 031 166	8,80
103	Krościenko nad Dunajcem	1 811 275	17,29	2 882 184	20,07	3 604 674	20,09	1 903 637	10,64	2 844 187	15,17	3 543 145	16,92
104	Książ Wielki	888 932	11,03	966 668	8,80	3 673 737	23,24	6 882 467	33,29	877 014	5,87	3 178 826	18,11
105	Lanckorona	3 696 465	32,12	4 556 755	31,08	2 206 360	14,86	11 247 220	36,71	1 323 241	7,34	1 200 188	7,58
106	Laskowa	1 676 161	12,15	3 453 278	18,19	5 830 859	23,81	18 369 741	42,62	2 183 536	8,85	2 840 297	10,71
107	Limanowa	12 093 490	28,76	6 929 269	15,36	20 075 858	32,34	27 157 480	34,94	14 151 174	20,03	13 658 986	19,49
108	Lipinki	3 523 737	27,25	1 995 379	14,75	4 989 258	26,67	2 370 138	12,72	2 681 183	13,27	3 222 177	15,04
109	Lipnica Murowana	1 516 171	15,67	847 224	7,51	1 370 358	9,74	1 955 022	12,37	3 017 720	17,01	2 068 264	11,18
110	Lipnica Wielka	1 932 648	16,67	750 102	6,09	1 983 528	13,15	5 914 574	28,13	4 190 532	21,03	1 338 292	7,16
111	Łisła Góra	3 977 835	17,39	5 034 138	17,20	8 492 459	24,10	9 691 995	23,92	4 581 531	11,78	5 984 816	14,03
112	Liszki	3 982 805	17,67	5 239 976	18,63	11 064 562	28,74	10 505 291	25,30	17 154 714	33,24	12 964 117	25,80
113	Lubień	881 096	6,66	1 842 803	9,82	4 777 339	19,23	5 468 236	19,13	2 244 685	8,45	1 075 465	4,02
114	Łabowa	1 471 720	13,30	3 629 574	22,99	949 620	5,96	2 806 107	12,94	2 597 495	12,57	4 122 470	17,63
115	Łapanów	1 473 984	10,67	3 213 879	17,56	3 932 977	16,16	12 540 446	32,70	3 855 047	12,02	2 283 804	7,23
116	Łapsze Niżne	3 262 976	20,53	2 996 807	15,76	11 405 255	37,25	7 551 064	26,99	3 871 146	15,65	11 222 563	34,03

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych		Udział wydatków majątkowych	
		Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	ogółem (w %)
117	Łąckó	2 974 577	11,24	7 947 184	21,94	9 050 402	20,93	17 590 933	30,39	10 113 496	18,63	23 004 240	32,55
118	Łososina Dolna	2 160 405	12,76	4 188 081	18,77	4 516 000	17,14	8 068 603	21,44	8 188 952	23,28	8 919 212	23,24
119	Łukowica	670 320	3,82	1 094 608	4,87	4 465 897	16,28	4 049 368	12,73	6 730 256	19,60	3 407 265	9,84
120	Łuzna	1 078 949	7,93	2 962 112	16,57	2 160 120	9,97	4 879 660	18,80	1 123 600	5,01	5 135 863	17,04
121	Mędzichów	90 450	1,75	2 277 528	26,92	3 354 380	31,01	2 067 767	19,97	295 787	3,20	852 213	8,34
122	Michałowice	3 531 148	26,45	2 650 139	16,88	6 942 676	30,94	4 891 863	21,38	3 485 037	14,22	6 967 526	24,41
123	Mogilany	1 732 660	9,24	10 413 994	30,40	5 758 622	18,41	4 023 718	12,08	4 929 381	12,88	6 311 341	15,30
124	Moszczenica	508 772	7,20	1 406 926	13,92	6 963 744	41,69	7 847 642	40,39	2 837 253	19,03	1 721 910	11,49
125	Mszana Dolna	11 162 726	32,40	9 645 301	24,89	14 628 893	29,67	6 293 403	14,31	11 262 801	21,35	13 975 199	22,43
126	Mucharz	1 728 223	21,30	2 858 672	27,34	1 815 545	16,26	1 279 085	10,63	3 244 813	21,99	1 885 749	12,44
127	Nawojowa	2 104 423	15,69	1 591 733	9,66	6 479 530	29,96	9 882 592	35,52	3 913 960	16,89	5 054 173	19,40
128	Niedźwiedz	2 979 596	21,30	4 469 421	24,53	3 835 973	18,83	3 815 084	15,62	4 571 912	18,14	4 868 294	18,34
129	Nowy Targ	8 560 783	22,96	7 295 363	15,52	17 020 308	28,62	13 924 935	21,95	20 067 480	25,99	20 605 170	26,18
130	Ochoznica Dolna	4 963 012	29,55	5 990 922	28,94	12 591 166	41,20	8 536 206	29,97	6 378 466	22,02	2 606 393	9,44
131	Olesno	1 726 432	15,07	6 230 884	32,51	3 179 894	17,58	8 875 763	35,36	3 112 159	14,65	2 386 123	11,34
132	Osiek	659 166	5,96	2 695 960	16,92	3 397 729	17,40	4 150 162	19,01	1 514 619	7,70	4 704 740	20,40
133	Oświęcim	1 927 950	8,04	6 823 254	21,56	3 619 696	10,73	16 382 635	31,56	8 819 506	18,31	6 830 951	14,33
134	Pałacznica	2 854 239	36,99	730 723	10,74	3 716 025	32,37	6 253 198	40,23	3 577 148	25,04	4 836 303	29,85
135	Pćim	4 573 063	23,63	4 058 294	17,62	5 721 724	19,92	3 412 680	9,96	2 578 494	8,44	5 216 517	15,10
136	Plesna	2 688 931	14,40	1 880 257	8,73	6 079 868	20,63	6 977 292	17,90	4 690 404	14,85	7 356 469	20,83

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
137	Podegrodzie	1 201 052	6,54	1 043 502	4,56	5 038 820	16,87	8 697 183	23,02	6 567 255	17,38	14 509 352	29,85
138	Polanka Wielka	597 565	9,56	513 248	7,11	2 692 585	24,18	1 052 375	10,67	1 608 667	13,83	1 658 075	14,07
139	Poronin	2 755 815	16,28	3 871 944	17,35	10 309 645	31,76	1 951 783	6,53	4 777 754	1,70	5 423 919	14,89
140	Przeciszów	3 796 552	32,11	261 549	2,45	1 507 285	11,35	6 263 384	33,47	5 353 578	27,90	3 900 039	21,38
141	Raba Wyżna	2 494 131	12,26	7 414 796	23,49	15 812 522	36,86	3 164 766	9,17	9 121 501	21,69	10 070 649	22,90
142	Raciechowice	495 365	4,22	2 463 400	13,85	967 765	4,66	1 274 426	5,31	3 835 503	14,54	2 718 627	10,14
143	Radawice	514 072	12,50	1 423 132	23,92	1 025 355	15,44	4 208 973	40,08	1 897 223	22,15	2 993 787	30,07
144	Radgoszcz	1 844 474	14,43	2 881 011	16,89	4 198 126	18,23	7 863 130	29,63	12 326 733	39,70	3 054 959	12,97
145	Radziemice	683 913	12,48	1 125 094	16,03	2 446 062	25,37	3 213 826	27,83	1 693 252	16,77	1 339 894	13,22
146	Ropa	2 417 161	24,39	1 386 356	12,81	2 078 593	14,86	3 429 093	19,34	3 306 697	17,90	9 518 672	38,02
147	Rytko	3 108 746	36,23	284 808	3,91	434 950	4,81	7 587 306	42,26	119 714	1,25	771 416,09	6,84
148	Rzepleniak Strzyżewski	1 264 540	11,57	1 956 165	13,13	1 767 102	10,40	5 504 397	22,74	1 981 211	9,47	3 521 448	14,70
149	Rzezawa	5 205 648	27,69	2 459 330	12,14	3 195 093	11,96	5 368 959	17,35	7 437 193	21,56	3 345 406	10,30
150	Sękowa	693 329	7,86	2 029 242	15,70	2 711 519	17,74	10 437 656	44,90	3 050 779	18,71	4 304 866	23,98
151	Siepraw	1 353 582	11,25	5 010 205	27,42	2 473 552	13,04	7 339 835	26,02	2 909 668	11,98	9 588 236	30,06
152	Skrzyszów	4 092 732	19,13	2 994 226	11,89	7 391 052	21,58	7 179 756	19,96	8 226 598	21,03	11 602 557	26,68
153	Słaboszów	1 561 064	25,77	1 255 926	18,41	867 146	10,34	3 143 096	28,50	1 709 469	17,68	1 824 945	18,03
154	Słopnice	1 803 286	16,61	1 945 829	14,12	3 808 910	21,10	7 083 757	29,18	5 833 488	24,51	4 424 631	19,08
155	Spyttkowice (pow. nowotarski)	935 073	13,51	575 866	7,20	2 271 951	21,01	2 461 121	19,55	2 218 816	15,76	1 394 034	10,44

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydanki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
156	Spytkowice (pow. wadowicki)	1 495 605	9,98	5 835 234	26,47	3 051 429	14,09	2 687 540	10,97	7 071 585	22,86	5 596 309	18,38
157	Stryżawa	5 558 162	25,45	5 202 938	20,49	4 561 931	15,99	3 120 543	10,52	5 947 050	16,95	6 948 469	18,92
158	Stryżów	14 311 366	60,01	19 906 778	63,15	3 013 594	18,47	4 216 414	22,50	1 321 853	7,64	1 147 787	6,38
159	Sułoszowa	2 698 121	27,67	4 533 555	34,25	11 404 699	52,66	3 516 438	21,32	2 287 348	13,83	3 833 617	21,58
160	Szafłary	2 814 103	16,49	2 845 323	13,85	15 547 744	42,82	8 046 161	25,17	3 498 574	12,56	2 761 852	9,61
161	Szczurowa	5 450 843	30,72	3 815 846	19,42	2 936 416	12,87	23 044 489	49,31	5 607 055	18,55	8 084 620	24,53
162	Szerzyny	749 252	6,17	1 038 991	6,69	9 739 031	36,97	4 756 849	18,36	4 625 565	19,48	2 254 321	9,99
163	Tarnów	7 245 497	19,78	14 274 770	26,47	15 879 428	26,49	13 620 733	21,00	10 952 606	16,88	13 006 771	18,38
164	Tokarnia	1 572 914	11,73	791 184	4,65	3 450 948	15,21	5 891 731	21,48	1 883 707	7,85	1 870 881	7,53
165	Tomice	18 210	0,19	2 336 685	16,29	2 355 653	14,16	2 107 985	10,57	485 793	2,73	3 656 391	16,68
166	Trzcianna	3 910 041	32,81	811 875	7,45	1 716 940	13,38	11 967 301	46,08	3 293 218	17,86	1 139 861	6,47
167	Trzyciąż	2 054 159	19,17	981 267	8,04	2 898 419	18,53	5 071 708	24,81	4 874 529	24,35	4 390 690	22,08
168	Tymbark	2 348 796	19,06	2 099 875	14,77	2 478 828	14,13	1 480 792	8,21	4 228 766	19,40	4 281 376	18,78
169	Uście Gorlickie	3 459 003	22,69	3 138 536	15,07	7 596 768	29,10	10 871 388	33,24	4 612 043	15,33	5 242 238	16,64
170	Wielka Wieś	6 139 115	35,57	9 841 705	36,02	27 395 577	57,81	17 882 591	42,57	16 958 846	38,87	22 380 946	45,23
171	Wieprz	3 537 464	19,28	2 369 289	10,89	5 446 578	19,79	7 494 491	22,36	6 304 936	18,16	8 870 720	23,49
172	Wierzchosławice	14 336 698	51,45	2 987 829	15,06	8 066 822	29,02	27 118 186	56,06	3 030 212	12,60	2 708 725	10,33
173	Wietrzychowice	751 546	11,18	3 297 375	32,12	1 787 179	17,80	3 503 510	27,47	7 562 787	45,18	382 431	3,71
174	Wiśniowa	2 134 948	16,25	3 884 133	22,19	5 046 786	24,26	3 198 992	15,17	835 299	4,51	2 124 578	9,88

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014	
		Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki majątkowe	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
175	Zabierzów	10 231 884	27,48	13 551 940	28,16	24 752 864	35,67	18 096 958	24,63	15 917 071	20,21	18 367 701	20,45
176	Zawoja	4 536 590	25,36	2 477 123	12,80	3 137 954	14,19	4 198 241	15,02	4 728 212	16,43	7 729 280	23,58
177	Zembrzyce	9 619 543	55,86	12 676 837	56,59	4 111 114	3,69	1 645 771	10,07	1 042 943	7,49	4 687 472	22,92
178	Zielonki	3 761 000	16,91	14 397 083	38,65	25 311 503	45,15	13 948 951	26,66	14 267 852	24,58	14 870 530	23,97
179	Żegocina	2 826 201	23,55	2 012 231	15,59	5 473 190	30,53	3 045 017	16,70	4 008 160	20,07	4 239 490	19,69
	razem gminy	3 664 841 117	17,43	4 651 110 278	17,55	7 377 623 324	21,75	8 948 955 596	23,57	6 196 733 635	16,33	7 269 622 212	17,44
	ogółem	756 545 633	18,68	962 968 685	19,13	1 469 549 412	23,39	1 943 585 131	26,04	1 300 350 157	18,49	1 456 722 989	19,04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 80. Wynik wykonania budżetu gmin w 2013 roku (w zł)

Wyszczególnienie		Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu
I gminy o najwyższej nadwyżce budżetowej				
1	Nowy Targ	116 890 839	102 439 453	14 451 386
2	Chrzanów	146 498 836	139 169 107	7 329 729
3	Wolbrom	57 820 099	53 405 333	4 414 766
4	Kościelisko	28 459 459	24 163 016	4 296 443
5	Dąbrowa Tarnowska	59 096 473	54 906 761	4 189 712
6	Zator	32 907 748	28 789 980	4 117 768
7	Borzęcin	32 441 582	28 365 987	4 075 595
8	Andrychów	111 272 512	107 219 831	4 052 681
9	Czorsztyn	22 385 589	18 643 384	3 742 205
10	Zielonki	61 575 086	58 034 906	3 540 180
II gminy o najwyższym deficycie budżetowym				
1	Myślenice	134 702 343	166 115 327	-31 412 984
2	Oświęcim	145 844 547	160 191 724	-14 347 177
3	Wieliczka	172 186 519	184 561 715	-12 375 196
4	Wielka Wieś	34 629 211	43 627 012	-8 997 801
5	Chełmiec	86 727 697	94 686 752	-7 959 055
6	Radgoszcz	25 384 036	31 050 560	-5 666 524
7	Bochnia	85 789 096	91 429 906	-5 640 810
8	Kęty	82 175 601	87 758 330	-5 582 729
9	Żabno	50 756 275	56 048 972	-5 292 697
10	Jabłonka	56 116 952	60 244 125	-4 127 173

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 81. Wynik wykonania budżetu gmin w 2014 roku (w zł)

Wyszczególnienie		Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu
I gminy o najwyższej nadwyżce budżetowej				
1	Myślenice	183 132 515	159 026 856	24 105 659
2	Skawina	182 435 430	173 208 760	9 226 670
3	Chrzanów	141 087 860	132 766 395	8 321 465
4	Chełmiec	96 743 603	88 789 416	7 954 187
5	Brzeszcze	57 147 047	51 951 925	5 195 122
6	Trzebinia	102 936 077	98 115 739	4 820 338
7	Wadowice	101 407 545	96 998 301	4 409 244

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

Wyszczególnienie		Dochody ogółem	Wydatki ogółem	Wynik wykonania budżetu
8	Kłaj	34 987 134	31 010 396	3 976 738
9	Gorlice	79 363 621	75 718 914	3 644 707
10	Ochotnica Dolna	31 179 934	27 596 285	3 583 649
II gminy o najwyższym deficycie budżetowym				
1	Nowy Targ	111 656 979	126 477 013	-14 820 034
2	Wielka Wieś	39 304 629	49 483 439	-10 178 810
3	Limanowa	63 112 035	73 269 122	-10 157 087
4	Zakopane	103 153 292	112 277 673	-9 124 381
5	Zabierzów	81 310 338	89 836 944	-8 526 606
6	Wieliczka	187 181 136	195 559 153	-8 378 017
7	Kęty	88 657 430	96 655 305	-7 997 875
8	Bukowina Tatrzańska	43 126 500	50 074 501	-6 948 001
9	Muszyna	40 152 582	46 256 774	-6 104 192
10	Piwniczna-Zdrój	36 889 676	42 891 775	-6 002 099

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

2. Budżety powiatów

W porównaniu do roku 2013 dochody powiatów zwiększyły się o 43 mln zł, tj. o 1,4%. Spośród 19 powiatów Województwa Małopolskiego tylko 7 powiatów odnotowało ich spadek. Największy wzrost dochodów osiągnął powiat wielicki – o 10,6%, największy spadek – powiat miechowski – o 16,1%.

W 2014 roku wydatki zrealizowane przez powiaty ukształtowały się na poziomie 1 946 mln zł i były wyższe niż w 2013 roku o 3,7%. Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem powiatów był o 1,9 punktów procentowych wyższy niż w roku ubiegłym. Największy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (28,1%) wystąpił w powiecie dąbrowskim, natomiast najmniejszy w powiecie wadowickim (5,1%). Najwyższe wydatki ogółem poniósł powiat krakowski (161 mln zł), a najniższe powiat proszowicki (34 mln zł).

W przeciwieństwie do roku poprzedniego, w 2014 roku budżety większości powiatów zamknęły się deficytem, jedynie w 8 powiatach: chrzanowskim, gorlickim, krakowskim, nowotarskim, olkuskim, proszowickim, suskim i wadowickim wystąpiła nadwyżka. W konsekwencji, wynik wykonania budżetu wszystkich powiatów (zbiórco) w 2014 r. był ujemny (deficyt) i wyniósł 13 mln zł.

Tabela 82. Dochody powiatów – dynamika dochodów (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2005			2007			2009			2011			2013			2014			Dynamika dochodów ogółem w% (13:11)
		Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne	Dochody ogółem	Dochody własne			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15						
	ogółem	1 074 782 216	337 720 790	1 313 120 547	486 340 461	1 657 735 387	474 158 401	1 933 253 310	605 247 369	1 890 640 734	571 639 514	1 933 298 904	606 272 975	101,4						
1	bocheński	50 871 985	14 106 987	59 905 341	17 393 232	81 303 394	20 604 396	95 842 223	23 778 280	96 865 374	23 804 027	103 036 940	25 933 704	106,4						
2	brzeski	41 428 137	10 239 466	53 421 324	18 631 328	58 232 077	13 293 632	77 736 637	20 977 235	80 968 337	25 795 156	75 467 786	19 911 477	93,2						
3	chrzanowski	56 430 534	20 670 237	64 825 534	29 220 177	80 552 908	29 350 398	90 568 231	35 512 556	89 385 780	34 875 382	95 767 619	39 227 427	107,1						
4	dąbrowski	25 207 994	5 084 718	27 853 779	6 514 654	42 984 098	6 264 369	54 294 692	9 310 656	48 076 405	6 944 585	50 271 853	7 936 336	104,6						
5	gorlicki	64 347 669	16 311 524	74 460 471	19 576 963	103 946 194	21 933 036	109 688 322	27 078 255	104 400 774	24 124 867	113 738 148	25 058 342	108,9						
6	krakowski	85 895 380	39 334 195	115 970 602	64 362 224	132 704 088	68 872 798	170 029 837	87 977 108	156 920 216	80 688 095	165 029 128	88 232 934	105,2						
7	limanowski	66 954 970	25 313 093	83 356 792	34 223 655	103 461 513	28 226 013	128 567 606	40 365 983	118 529 385	29 600 306	122 902 281	30 454 004	103,7						
8	miechowski	36 180 186	7 432 634	44 492 239	12 012 636	56 233 927	11 702 480	60 481 602	12 858 367	67 218 345	18 655 410	56 391 812	13 077 870	83,9						
9	myślenicki	55 143 635	17 429 282	66 750 991	22 456 714	89 033 956	25 091 413	97 212 437	30 233 214	106 531 142	32 000 225	104 213 437	33 248 591	97,8						
10	nowosądecki	73 572 334	23 340 219	99 274 029	39 070 857	128 686 833	35 272 986	152 192 524	53 587 387	140 231 190	37 224 124	136 365 564	39 958 362	97,2						
11	nowotarski	80 250 585	19 690 682	99 322 037	33 647 190	134 553 859	38 898 382	166 379 434	38 300 744	151 103 163	32 765 927	164 179 664	40 322 519	108,7						
12	olkuski	57 793 562	17 746 470	67 072 708	24 776 237	81 432 986	25 741 482	93 131 242	31 136 645	95 192 894	32 437 844	98 750 826	35 699 965	103,7						
13	oświęcimski	94 211 466	32 867 086	115 143 925	46 140 645	127 222 529	39 421 103	147 513 666	48 337 398	143 258 131	42 376 714	151 952 813	48 243 255	106,1						
14	proszowicki	23 210 050	6 618 147	24 622 652	6 453 862	31 094 427	6 392 875	35 964 050	8 931 786	34 991 776	10 023 933	34 458 166	10 810 446	98,5						
15	suski	46 123 368	12 239 402	51 324 549	14 679 608	64 350 673	13 894 528	77 719 313	19 336 954	81 763 114	17 837 022	82 540 492	20 074 378	101,0						
16	tarnowski	71 590 647	24 107 919	88 557 166	31 776 424	104 821 566	26 883 950	130 085 011	37 987 423	119 953 937	39 170 819	120 641 782	40 775 979	100,6						
17	tatrzański	36 878 338	9 684 688	46 123 274	15 433 103	72 239 148	15 586 160	62 636 532	18 526 440	67 629 258	18 415 029	67 343 589	17 177 564	99,6						
18	wadowicki	75 182 534	20 399 416	88 971 402	30 684 761	108 221 054	27 961 336	123 206 521	35 394 438	125 922 191	37 081 006	121 976 895	39 571 920	96,9						
19	wielicki	33 508 842	15 104 625	41 671 732	19 286 191	56 660 157	18 767 064	60 003 430	25 616 500	61 699 322	27 819 043	68 270 109	30 557 902	110,6						

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 91. Udział wydatków majątkowych powiatów w wydatkach ogółem (w zł)

Lp.	Wyszczególnienie	2005			2007			2009			2011			2013			2014		
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
		Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (%)	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (%)	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (%)	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (%)	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (%)	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (%)
1	ogółem	1 096 308 334	145 851 716	13,3	1 331 576 017	214 931 672	16,1	1 750 999 578	405 034 537	23,1	1 993 752 289	420 730 649	21,1	1 875 840 391	275 866 072	14,7	1 946 047 428	322 873 854	16,6
1	bocheński	51 576 979	6 687 088	13,0	57 981 787	7 476 140	12,9	83 985 814	19 884 269	23,7	103 556 722	19 897 870	19,2	93 221 363	19 634 522	21,1	104 942 741	27 378 804	26,1
2	brzeski	40 863 227	3 193 485	7,8	50 514 602	6 470 300	12,8	60 590 594	6 879 263	11,4	80 533 307	16 275 106	20,2	81 500 029	12 926 602	15,9	75 700 268	10 333 266	13,7
3	chrzanowski	55 458 985	5 826 743	10,5	64 482 786	8 590 823	13,3	94 936 755	27 609 573	29,1	92 107 717	16 288 700	17,7	90 367 966	9 231 615	10,2	95 100 890	10 168 304	10,7
4	dąbrowski	23 540 716	1 517 949	6,4	28 435 582	4 173 934	14,7	42 872 485	10 056 483	23,5	55 127 856	11 715 940	21,3	49 663 664	12 408 977	25,0	50 699 694	14 246 580	28,1
5	gorlicki	65 087 489	8 617 356	13,2	73 352 220	5 214 932	7,1	109 179 685	28 112 775	25,7	116 833 826	26 116 848	22,4	96 047 723	6 549 705	6,8	113 676 475	19 984 406	17,6
6	krakowski	90 305 349	7 237 325	8,0	111 083 169	13 963 803	12,6	141 509 731	27 039 495	19,1	179 265 914	55 378 799	30,9	152 860 262	15 625 583	10,2	161 278 907	24 073 254	14,9
7	limanowski	70 389 789	22 226 164	31,6	91 980 797	33 466 766	36,4	108 863 290	31 497 208	28,9	139 283 156	45 241 794	32,5	115 289 351	16 983 764	14,7	128 898 137	25 394 729	19,7
8	miechowski	37 013 639	3 346 056	9,0	47 127 389	7 861 497	16,7	60 119 227	16 580 692	27,6	62 517 175	14 187 643	22,7	63 199 232	9 548 891	15,1	60 324 687	5 565 748	9,2
9	mysliński	55 004 293	5 907 590	10,7	70 242 284	10 336 400	14,7	93 439 158	17 465 686	18,7	96 548 211	14 728 343	15,3	104 250 068	20 573 782	19,7	108 989 239	21 723 110	19,9
10	nowosądecki	80 408 848	12 903 622	16,0	104 641 352	22 026 925	21,0	139 737 729	38 818 594	27,8	159 955 908	23 325 503	14,6	142 745 685	23 553 932	16,5	142 180 276	24 257 254	17,1
11	nowotarski	78 911 660	15 739 324	19,9	107 762 289	25 026 889	23,2	142 140 245	47 769 421	33,6	172 136 249	58 862 672	34,2	143 691 317	23 026 222	16,0	156 809 246	33 711 261	21,5

Lp.	Wyszczególnienie	2005		2007		2009		2011		2013		2014					
		Wydatki ogółem (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki ogółem (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki ogółem (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki ogółem (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki ogółem (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)	Wydatki ogółem (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)				
12	olkuski	61 140 258	8,2	68 248 896	6,7	82 192 877	6,7	99 680 207	15 045 528	15,1	98 365 854	7 595 942	7,7	95 924 325	6 897 881	7,2	
13	oświęcimski	94 236 832	13,7	117 625 352	26 019 506	22,1	132 895 199	27 981 548	21,1	147 697 060	18,1	146 052 302	24 267 340	16,6	154 557 831	34 264 082	22,2
14	proszowicki	23 066 718	12,4	24 982 684	2 824 857	11,3	31 721 016	6 849 483	21,6	35 331 886	22,7	33 839 996	4 524 461	13,4	33 701 449	4 877 754	14,5
15	suski	47 654 949	10,2	51 045 081	2 729 288	5,3	65 340 433	6 316 627	9,7	80 956 203	20,4	98 897 274	28 694 602	29,0	82 223 754	12 360 983	15,0
16	tarnowski	76 090 392	19,9	85 940 513	11 735 283	13,7	112 091 557	23 185 594	20,7	128 665 703	14,8	116 418 503	11 331 663	9,7	120 718 703	13 576 339	11,2
17	tatrzański	36 877 265	7,1	47 523 315	5 306 895	11,2	77 554 465	26 655 891	34,4	61 064 896	10,1	66 122 828	7 988 945	12,1	71 379 508	14 180 165	19,9
18	wadowicki	76 168 082	7,4	87 434 091	9 417 937	10,8	114 048 078	21 945 175	19,2	120 168 995	12,1	122 241 076	13 744 816	11,2	115 972 988	5 952 591	5,1
19	wielicki	32 512 864	11,0	41 171 828	7 704 755	18,7	57 781 240	16 395 150	28,4	62 321 298	20,5	61 065 898	7 654 708	12,5	72 968 310	13 927 343	19,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 83. Wynik wykonania budżetu powiatów (wzł)

Lp.	2005		2007		2009		2011		2013		2014							
	Wyszczególnienie		Wyszczególnienie		Wyszczególnienie		Wyszczególnienie		Wyszczególnienie		Wyszczególnienie							
	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu						
ogółem powiaty	1074 782 216	1 096 308 334	-21 526 118	1 310 120 546	1 331 576 015	-21 455 469	1 657 735 387	1 750 999 578	-93 264 191	1 933 253 310	1 993 752 289	-60 498 979	1 890 640 734	1 875 840 391	14 800 343	1 933 298 904	1 946 047 428	-12 748 524
1 bocheński	50 871 985	51 576 979	-704 994	56 905 341	57 981 787	-1 076 446	81 303 394	83 985 814	-2 682 420	95 842 223	103 556 722	-7 714 499	96 865 374	93 221 363	3 644 011	103 036 940	104 942 741	-1 905 801
2 brzeski	41 428 137	40 863 227	564 910	53 421 324	50 514 602	2 906 722	58 232 077	60 590 594	-2 358 517	77 736 637	80 533 307	-2 796 670	80 968 337	81 500 029	-531 692	75 467 786	75 700 268	-232 482
3 chrzanowski	56 430 534	55 458 985	971 549	64 825 533	64 482 786	342 747	80 552 908	94 936 755	-14 383 847	90 568 231	92 107 717	-1 539 486	89 385 780	90 367 966	-982 186	95 767 619	95 100 890	666 729
4 dąbrowski	25 207 994	23 540 716	1 667 278	27 853 779	28 435 582	-581 803	42 984 098	42 872 485	111 613	54 294 692	55 127 856	-833 164	48 076 405	49 663 664	-1 587 259	50 271 853	50 699 694	-427 841
5 gorlicki	64 347 669	65 087 489	-739 820	74 460 471	73 352 219	1 108 252	103 946 194	109 179 685	-5 233 491	109 688 322	116 833 826	-7 145 504	104 400 774	96 047 723	8 353 051	113 738 148	113 676 475	61 673
6 krakowski	85 895 380	90 305 349	-4 409 969	115 970 602	111 083 169	4 887 433	132 704 088	141 509 731	-8 805 643	170 029 837	179 265 914	-9 236 077	156 920 216	152 860 262	4 059 954	165 029 128	161 278 907	3 750 221
7 limanowski	66 954 970	70 389 789	-3 434 819	83 356 792	91 980 797	-8 624 005	103 461 513	108 863 290	-5 401 777	128 567 606	139 283 156	-10 715 550	118 529 385	115 289 351	3 240 034	122 902 281	128 898 137	-5 995 856
8 miechowski	36 180 186	37 013 639	-833 453	44 492 239	47 127 389	-2 635 150	56 233 927	60 119 227	-3 885 300	60 481 602	62 517 175	-2 035 573	67 218 345	63 199 232	4 019 113	56 391 812	60 324 687	-3 932 875
9 myślenicki	55 143 635	55 004 293	139 342	66 750 991	70 242 284	-3 491 293	89 033 956	93 439 158	-4 405 202	97 212 437	96 548 211	664 226	106 531 142	104 250 068	2 281 074	104 213 437	108 989 239	-4 775 802
10 nowosądecki	73 572 334	80 408 848	-6 836 514	99 274 029	104 641 352	-5 367 323	128 686 833	139 737 729	-11 050 896	152 192 524	159 955 908	-7 763 384	140 231 190	142 745 685	-2 514 495	136 365 564	142 180 276	-5 814 712
11 nowotarski	80 250 585	78 911 660	1 338 925	99 322 037	107 762 289	-8 440 252	134 553 859	142 140 245	-7 586 386	166 379 434	172 136 249	-5 756 815	151 103 163	143 691 317	7 411 846	164 179 664	156 809 246	7 370 418
12 olkusi	57 793 562	61 140 258	-3 346 696	67 072 708	68 248 895	-1 176 187	81 432 986	82 192 877	-759 891	93 131 242	99 680 207	-6 548 965	95 192 894	98 365 854	-3 172 960	98 750 826	95 924 325	2 826 501
13 oświęcimski	94 211 466	94 236 832	-25 366	115 143 925	117 625 352	-2 481 427	127 222 529	132 895 199	-5 672 670	147 513 666	147 697 060	-183 394	143 258 131	146 052 302	-2 794 171	151 952 813	154 557 831	-2 605 018
14 proszowicki	23 210 050	23 066 718	143 332	24 622 652	24 982 684	-360 032	31 094 427	31 721 016	-626 589	35 964 050	35 331 886	632 164	34 991 776	33 839 996	1 151 780	34 458 166	33 701 449	756 717
15 suski	46 123 368	47 654 949	-1 531 581	51 324 549	51 045 081	279 468	64 350 673	65 340 433	-989 760	77 719 313	80 956 203	-3 236 890	81 763 114	98 897 274	-17 134 160	82 540 492	82 223 754	316 738
16 tamowski	71 590 647	76 090 392	-4 499 745	88 557 166	85 940 513	2 616 653	104 821 566	112 091 557	-7 269 991	130 085 011	128 665 703	1 419 308	119 953 937	116 418 503	3 535 434	120 641 782	120 718 703	-76 921
17 tatrzański	36 878 338	36 877 265	1 073	46 123 274	47 523 315	-1 400 041	72 239 148	77 554 465	-5 315 317	62 636 532	61 064 896	1 571 636	67 629 258	66 122 828	1 506 430	67 343 589	71 379 508	-4 035 919
18 wadowicki	75 182 534	76 168 082	-985 548	88 971 402	87 434 091	1 537 311	108 221 054	114 048 078	-5 827 024	123 206 521	120 168 995	3 037 526	125 922 191	122 241 076	3 681 115	121 976 895	115 972 988	6 003 907
19 wielicki	33 508 842	32 512 864	995 978	41 671 732	41 171 828	499 904	56 660 157	57 781 240	-1 121 083	60 003 430	62 321 298	-2 317 868	61 699 322	61 065 898	633 424	68 270 109	72 968 310	-4 698 201

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

3. Budżety miast na prawach powiatu

Dochody ogółem miast na prawach powiatu w 2014 roku ukształtowały się na poziomie 5 008 mln zł. Największy udział w dochodach ogółem miast na prawach powiatu mają dochody własne (64,5% ogółu dochodów). W strukturze dochodów ogółem dotacje stanowią 14,0%, natomiast subwencje 21,5%.

Wydatki ogółem miast na prawach powiatu w 2014 roku wyniosły 5 039 mln zł, z czego 16,7% stanowiły wydatki majątkowe (840 mln zł). W strukturze wydatków ogółem, zrealizowanych przez miasta na prawach powiatu w 2014 roku, udział wydatków majątkowych zwiększył się o 4,8 punktu procentowego w porównaniu do roku 2013. Wydatki na zadania bieżące poniesione przez miasta na prawach powiatu wyniosły 4 199 mln zł i stanowiły 83,3% ogólnej kwoty wydatków poniesionych przez te jednostki.

Wszystkie trzy miasta na prawach powiatu odnotowały wzrost dochodów i wydatków.

Sumaryczny wynik wykonania budżetów miast na prawach powiatu jest ujemny i wynosi 31 mln zł (w poprzednim roku miasta odnotowały nadwyżkę w kwocie 89 mln zł). Inaczej niż w roku ubiegłym budżety wszystkich trzech miast na prawach powiatu Województwa Małopolskiego zamknęły się deficytem w 2014 r. – Krakowa w kwocie 26,2 mln zł, Nowego Sącza -3,2 mln zł i Tarnowa -1,9 mln zł.

Tabela 84. Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2013 rok (w zł)

Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	W tym:	
				Nadwyżka „+”	Niedobór „-”
ogółem	4 653 720 190	4 564 903 129	88 817 061	95 860 361	-7 043 300
Kraków	3 735 659 621	3 639 799 260	95 860 361	95 860 361	
Nowy Sącz	382 904 348	386 401 232	-3 496 884		-3 496 884
Tarnów	535 156 221	538 702 637	-3 546 416		-3 546 416

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

Tabela 85. Miasta na prawach powiatu: wynik wykonania budżetu za 2014 rok (w zł)

Wyszczególnienie	Dochody	Wydatki	Wynik wykonania budżetu	W tym:	
				Nadwyżka „+”	Niedobór „-”
ogółem	5 007 764 404	5 039 036 941	-31 272 537		-31 272 537
Kraków	4 048 337 176	4 074 523 803	-26 186 627		-26 186 627
Nowy Sącz	420 159 933	423 391 886	-3 231 953		-3 231 953
Tarnów	539 267 295	541 121 252	-1 853 957		-1 853 957

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Krakowie

4. Budżet województwa małopolskiego

W 2014 roku w budżecie Województwa Małopolskiego osiągnięto większe dochody w stosunku do 2013 roku o 102 mln zł (tj. 9,2%), w tym z tytułu dochodów własnych, dotacji i subwencji ogólnej były wyższe niż w roku 2013 odpowiednio o 17,1%, 4,9% i 3,6%. W strukturze dochodów ogółem największy udział miały dotacje (47,0%), natomiast udział dochodów własnych wyniósł 39,8%, a subwencji -13,2%.

W strukturze dotacji celowych, największą pozycję stanowiły dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (57,5% ogółu dotacji celowych i 27,0% dochodów ogółem), a następnie na zadania zlecone z zakresu administracji rządowej (28,7%). W porównaniu z rokiem ubiegłym wzrosły

Rozdział II Budżety jednostek samorządu terytorialnego

dotacje z funduszy celowych (o 323,3%), dotacje realizowane na podstawie porozumień (o 57,7%), dotacje celowe na zadania zlecone o 22,6%, natomiast zmalały dotacje celowe na zadania własne (o 52,8%) i w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (o 8,9%).

Wydatki ogółem budżetu Województwa Małopolskiego wzrosły w porównaniu do roku 2013 o 109 mln zł, tj. o 9,8%. W strukturze wydatków ogółem wydatki majątkowe stanowiły 40,8% (wzrost w stosunku do 2013 roku o 1,9 punktu procentowego). Główne kierunki wydatków budżetu Województwa to wydatki na realizację zadań z zakresu: transportu, które nadal są wydatkami priorytetowymi (37,4% ogółu wydatków, spadek o 0,9 p.p. w stosunku do roku 2013), rolnictwa i łowiectwa (13,8%, wzrost o 3,2 punkty procentowe w stosunku do roku 2013), kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (9,0%, spadek o 2,1 punktu procentowego w stosunku do roku 2013), pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (8,6%), oświaty i wychowania (5,4%), ochrony zdrowia (4,8%), przetwórstwa przemysłowego (4,5%). Pozostałe wydatki stanowią 16,5% ogółu wydatków budżetu Województwa.

W 2014 roku budżet Województwa Małopolskiego zamknął się deficytem w wysokości 6 mln zł (w ubiegłym roku – nadwyżką w wysokości 1 mln zł).

Tabela 86. Dochody Województwa Małopolskiego według ważniejszych źródeł powstawania (w zł)

Wyszczególnienie	Dochody ogółem						Dynamika 2014/2013 (w %)
	2005	2007	2009	2011	2013	2014	
ogółem	469 719 416	745 982 827	1 430 237 733	1 315 268 349	1 108 132 078	1 210 557 550	109,2%
A. dochody własne województwa	288 713 314	492 617 177	429 594 622	521 897 455	411 861 287	482 418 009	117,1%
w tym: udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa	213 045 865	375 870 417	355 615 663	353 861 956	352 158 904	378 816 373	107,6%
B. subwencje i dotacje	181 006 102	253 365 650	1 000 643 111	793 370 894	696 270 791	728 139 541	104,6%
I. subwencja ogólna	89 207 247	141 083 542	152 533 216	132 152 041	153 753 179	159 307 119	103,6%
› część oświatowa	44 480 936	46 660 393	55 307 053	60 008 797	61 748 607	58 063 716	94,0%
› część wyrównawcza	37 844 809	86 720 531	84 331 559	62 099 828	82 821 153	88 797 176	107,2%
› część drogowa							
› część regionalna	1 381 502	4 702 618	7 798 104	8 940 463	7 098 619	9 712 927	136,8%
› uzupełnienie subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego	5 500 000	3 000 000	5 096 500	1 102 953	2 084 800	2 733 300	131,1%
II. dotacje	91 798 855	112 282 108	848 109 895	661 218 853	542 517 612	568 832 422	104,9%
1) dotacje na zadania zlecone	33 326 863	60 789 914	80 292 257	132 381 724	132 955 361	162 992 240	122,6%
› bieżące	19 631 684	30 459 218	41 187 478	58 868 270	76 524 611	89 791 310	117,3%
› inwestycyjne	13 695 179	30 330 696	39 104 779	73 513 454	56 430 750	73 200 930	129,7%
2) dotacje na zadania własne	37 468 258	21 424 785	12 587 074	46 952 956	26 762 739	12 643 736	47,2%
› bieżące	7 694 062	16 055 266	4 856 893	23 625 700	495 597	489 000	98,7%
› inwestycyjne	29 774 196	5 369 519	7 730 181	23 327 256	26 267 142	12 154 736	46,3%
3) dotacje na zadania realizowane na podstawie porozumień	13 438 744	20 542 932	23 897 896	26 207 739	12 747 803	20 103 891	157,7%
› bieżące	6 694 380	9 201 966	5 650 021	6 014 352	5 109 359	5 797 721	113,5%
› inwestycyjne	6 744 364	11 340 966	18 247 875	20 193 387	7 638 444	14 306 170	187,3%

Wyszczególnienie	Dochody ogółem						Dynamika 2014/2013 (w %)
	2005	2007	2009	2011	2013	2014	
4) dotacje z funduszy celowych	7 564 990	6 542 834	7 371 603	59 350 040	10 865 298	45 991 877	423,3%
› bieżące	361 953	259 192	1 166 847	9 302 302	8 802 608	2 467 463	28,0%
› inwestycje	7 203 037	6 283 642	6 204 756	50 047 738	2 062 690	43 524 414	2110,1%
5) dotacje rozwojowe/dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich		2 981 643	723 961 065	396 326 394	359 186 411	327 100 678	91,1%
› bieżące		2 828 643	190 345 790	159 111 643	152 737 726	159 574 872	104,5%
› inwestycje		153 000	533 615 275	237 214 751	206 448 685	167 525 806	81,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego

Tabela 87. Struktura wydatków budżetu Województwa Małopolskiego według działów klasyfikacji budżetowej (w zł)

Dział	Wyszczególnienie	2005	Struktura (w %)	2007	Struktura (w %)	2009	Struktura (w %)	2011	Struktura (w %)	2013	Struktura (w %)	2014	Struktura (w %)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
010	rolnictwo i łowiectwo	32 649 887	6,1	63 863 677	8,8	71 109 272	4,7	246 901 103	17,6	117 321 308	10,6	167 889 526	13,8
	› w tym inwestycje	21 108 584	-	38 013 419	-	50 505 420	-	204 393 604	-	68 561 014	-	113 412 930	-
050	rybołówstwo i rybactwo							539 377	0,0	580 776	0,1	642 420	0,1
150	przetwórstwo przemysłowe	5 986 376	1,1	25 372 225	3,5	101 183 594	6,8	59 144 747	4,2	66 266 198	6,0	54 391 901	4,5
	› w tym inwestycje	5 047	-	8 962 125	-	34 009 133	-	17 986 077	-	17 151 502	-	13 517 562	-
400	wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	9 383		18 251									
600	transport i łączność	238 372 458	44,6	280 401 478	38,6	566 183 913	37,8	586 919 677	41,8	423 674 347	38,3	454 403 087	37,4
	› w tym inwestycje	131 276 853	-	154 755 647	-	392 637 872	-	404 407 980	-	227 795 986	-	248 589 588	-
630	turystyka	1 807 875	0,3	1 902 106	0,3	5 931 066	0,4	16 005 484	1,1	13 051 218	1,2	13 163 347	1,1
	› w tym inwestycje	-	-	-	-	2 029 027	-	12 431 535	-	7 425 487	-	8 532 355	-
700	gospodarka mieszkaniowa	1 002 359	0,2	1 076 550	0,1	4 713 581	0,3	3 350 354	0,2	1 336 921	0,1	1 256 998	0,1
	› w tym inwestycje	212 691	-	159 660	-	3 514 580	-	148 550	-		-		-
710	działalność usługowa	2 216 529	0,4	1 725 065	0,2	2 161 487	0,1	4 250 458	0,3	3 119 835	0,3	3 106 663	0,3
	› w tym inwestycje	35 424	-	-	-	-	-	7 200	-	159 948	-	74 231	-
720	informatyka	891 305	0,2	6 007 670	0,8	1 575 104	0,1	13 089 761	0,9	4 703 454	0,4	1 008 287	0,1
	› w tym inwestycje	468 881	-	5 320 161	-	955 740	-	11 808 263	-	4 041 758	-	230 729	-
730	nauka											63 952	-
	› w tym inwestycje											63 952	-
750	administracja publiczna	32 357 228	6,1	58 923 467	8,1	86 539 712	5,8	91 536 446	6,5	92 925 848	8,4	103 799 338	8,5
	› w tym inwestycje	1 330 304	-	14 345 885	-	3 851 442	-	1 272 660	-	1 438 486	-	6 475 196	-

Dział	Wyszczególnienie	2005	Struktura (w %)	2007	Struktura (w %)	2009	Struktura (w %)	2011	Struktura (w %)	2013	Struktura (w %)	2014	Struktura (w %)
751	urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2550913,77	-
752	obrona narodowa	-	-	2 999	-	10 789	-	2 800	-	3 000	-	4 000	-
754	bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	-	-	-	-	3 047 384	-	4 439 573	-	4 335 282	-	4 787 616	-
	> w tym inwestycje	-	-	-	-	2 109 484	-	3 370 782	-	3 496 164	-	4 067 635	-
757	obsługa długu publicznego	7 245 964	1,4	6 535 650	0,9	10 275 914	0,7	12 077 387	0,9	8 309 080	0,8	6 354 685	0,5
801	oświata i wychowanie	47 953 842	9,0	47 544 442	6,5	60 244 273	4,0	52 104 384	3,7	77 391 694	7,0	65 706 932	5,4
	> w tym inwestycje	7 679 384	-	5 640 979	-	10 266 039	-	204 585	-	24 277 149	-	10 103 057	-
803	szkolnictwo wyższe	10 752 877	2,0	9 026 985	1,2	34 943 292	2,3	1 094 446	0,1	364 624	0,0	5 170 138	0,4
	> w tym inwestycje	8 272 559	-	702 700	-	34 931 752	-	1 085 188	-	363 957	-	5 177 680	-
851	ochrona zdrowia	41 525 815	7,8	57 518 040	7,9	96 501 572	6,4	73 699 411	5,2	48 869 086	4,4	58 905 672	4,8
	> w tym inwestycje	22 129 694	-	39 884 084	-	89 327 257	-	38 934 979	-	39 032 152	-	44 544 047	-
852	pomoc społeczna	2 296 272	0,4	5 405 195	0,7	2 245 300	0,1	3 339 265	0,2	9 129 823	0,8	25 770 488	2,1
	> w tym inwestycje	96 673	-	12 288	-	-	-	1 108 315	-	2 270 794	-	12 696 835	-
853	pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	16 245 031	3,0	39 892 340	5,5	129 110 357	8,6	100 669 788	7,2	85 641 334	7,7	104 473 955	8,6
	> w tym inwestycje	433 257	-	351 402	-	3 055 918	-	580 994	-	564 498	-	2 387 995	-
854	edukacyjna opieka wychowawcza	16 050 727	3,0	19 547 276	2,7	13 975 238	0,9	7 741 908	0,6	8 832 192	0,8	8 830 000	0,7
	> w tym inwestycje	805 268	-	2 030 479	-	845 138	-	5 658	-	499 118	-	43 332	-
900	gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 982 419	0,7	640 298	0,1	35 263 057	2,4	4 952 118	0,4	9 624 601	0,9	12 651 820	1,0
	> w tym inwestycje	3 532 873	-	215 671	-	33 364 128	-	3 639 734	-	8 380 726	-	11 455 450	-

Dział	Wyszczególnienie	2005	Struktura (w %)	2007	Struktura (w %)	2009	Struktura (w %)	2011	Struktura (w %)	2013	Struktura (w %)	2014	Struktura (w %)
921	kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	70 598 500	13,2	97 128 514	13,4	232 262 627	15,5	108 111 646	7,7	122 739 271	11,1	109 663 716	9,0
	> w tym inwestycje	14 924 643	–	24 510 051	–	121 653 940	–	15 275 065	–	23 958 250	–	8 791 972	–
925	ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody					418 287		1 717 598	0,1	3 383 870	0,3	3 702 202	0,3
	> w tym inwestycje					140 643		11 328	–	12 812	–	298 459	–
926	kultura fizyczna i sport	2 312 204	0,4	3 660 495	0,5	40 767 242	2,7	12 779 405	0,9	5 718 029	0,5	7 805 305	0,6
	> w tym inwestycje	648 952	–	449 874	–	33 926 236	–	11 189 686	–	–	–	–	–
ogółem		534 257 051	100	726 192 725	100	1 498 463 062	100	1 404 467 138	100	1 107 321 791	100	1 216 102 960	100
	> w tym wydatki majątkowe	225 961 887	42,3	298 387 925	41,1	817 487 749	54,6	731 931 053	52,1	431 281 103	38,9	495 868 629	40,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego

Tabela 88. Wydatki Województwa Małopolskiego

Rok	Ogółem (w zł)	Wzrost do roku poprzedniego (w %)	Wskaźnik inflacji (w %)	Przyrost realny
2005	534 257 051	26,1	2,1	24,0
2007	726 192 723	15,6	2,5	13,1
2009	1 498 463 061	62,3	3,5	58,8
2011	1 404 467 136	17,2	4,3	12,9
2013	1 107 321 791	-3,1	0,9	-4,0
2014	1 216 102 960	9,8	0,0	9,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego oraz danych GUS

Tabela 89. Wydatki Województwa Małopolskiego na inwestycje

Rok	Ogółem wydatki na inwestycje (w zł)	Wzrost do roku poprzedniego (w %)	Wskaźnik inflacji (w %)	Przyrost realny
2005	212 961 087	55,3	2,1	53,2
2007	295 354 425	30,6	2,5	28,1
2009	817 123 749	94,9	3,5	91,4
2011	727 862 183	26,6	4,3	22,3
2013	429 429 802	-6,6	0,9	-7,5
2014	490 463 005	14,2	0,0	14,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu Województwa Małopolskiego oraz danych GUS

Tabela 90. Wynik wykonania budżetu Województwa Małopolskiego (w zł)

Wyszczególnienie	2005	2007	2009	2011	2013	2014
dochody	469 719 416	745 982 827	1 430 237 733	1 315 268 349	1 108 132 078	1 210 557 550
wydatki	534 257 051	726 192 723	1 498 463 061	1 404 467 136	1 107 321 791	1 216 102 960
wynik wykonania budżetu	-64 537 635	19 790 104	-68 225 328	-89 198 787	810 287	-5 545 410
w tym: nadwyżka „+”		19 790 104			810 287	
niedobór „-”	-64 537 635		-68 225 328	-89 198 787		-5 545 410

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań rocznych z przebiegu wykonania budżetu województwa małopolskiego

Projekty współfinansowane ze środków europejskich

Opracowanie: Andrzej Binda

— podsumowanie

- W roku 2014 w województwie małopolskim rozpoczęto realizację 657 projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, o łącznej wartości prawie 2,8 mld zł. W wartości ogółem prawie 458 mln zł zawarto w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego i ponad 471 mln zł w ramach Projektu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.
- Ze środków Unii Europejskiej wypłacono beneficjentom realizującym projekty na terenie województwa małopolskiego łącznie od 2007 roku prawie 15 mld zł, z tego 4,6 mld zł dla beneficjentów realizujących projekty w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego.
- Według szacunków Instytutu Badań Strukturalnych (model EUImpactModIV) fundusze europejskie przyniosły województwu małopolskiemu w 2014 roku wzrost PKB w cenach bieżących o 6,6%, wzrostu poziomu PKB per capita względem UE27 o 6,6%, liczby pracujących o 4,9%, nakładów brutto na środki trwałe w cenach bieżących o 34,5%.
- Dzięki pozyskaniu środków europejskich na realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2014–2020 w wysokości 2 776 mln euro szacuje się wzrost Produktu Krajowego Brutto województwa małopolskiego w latach 2014–2023 o 1,04% w stosunku do scenariusza bazowego (w cenach stałych). Oznacza to, że racjonalnie wchłonięcie ok. 11,6 mld zł z UE da w efekcie wzrost PKB o ok. 14,9 mld zł. Podobnie wysokie wartości występują w przypadku innych wskaźników, m.in. sumaryczny wzrost inwestycji w okresie 2014–2023 powinien wynieść ok. 4,3% (ok. 9,7 mld zł), wartość dodana brutto – wzrost o 1,0% (ok. 12,4 mld zł). Największy udział we wzroście tego ostatniego wskaźnika mieć będzie budownictwo, w którym szacuje się dodatkowy wzrost o 2,5% w całym okresie. Przełoży się to również na wzrost zatrudnienia w tej sekcji (dodatkowe 2,3% – nawet do 4,5 tys. osób w szczytowych latach).

Opracowanie dotyczy projektów współfinansowanych ze środków europejskich służących realizacji Polityki Spójności oraz Wspólnej Polityki Rolnej.

Prezentowane informacje dotyczące Polityki Spójności opracowane zostały w oparciu o raporty miesięczne z systemu SIMIK07-13, publikowane przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, natomiast informacje dotyczące programów rolniczych – z raportów Agencji Rozwoju i Modernizacji Rolnictwa.

Zgodnie z przyjętą metodologią wartość projektów finansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności przypisana jest do zadeklarowanego województwa/powiatu/gminy proporcjonalnie do ilości wskaźników we wniosku o dofinansowanie projektu jednostek samorządu terytorialnego.

1. Polityka Spójności

Polityka Spójności na lata 2007–2013 ma na celu zwiększenie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia we wszystkich regionach i miastach Unii Europejskiej. Realizowana jest dzięki Funduszowi Spójności oraz dwóm funduszom strukturalnym: Europejskiemu Funduszowi Społecznemu i Europejskiemu Funduszowi Rozwoju Regionalnego w ramach Programów Operacyjnych:

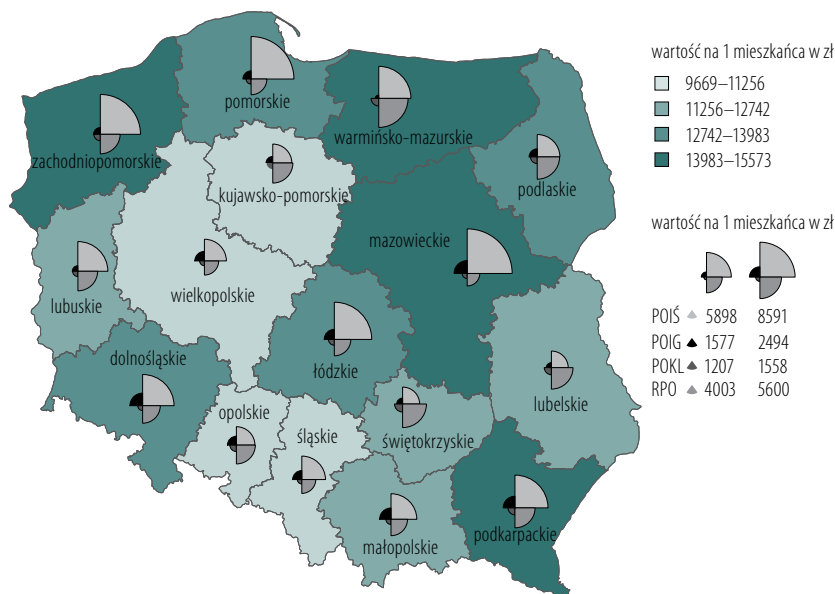
- › Infrastruktura i Środowisko
- › Innowacyjna Gospodarka
- › Kapitał Ludzki
- › Regionalny Program Operacyjny

Według stanu na 31 grudnia 2014 roku wartość podpisanych umów na realizację projektów współfinansowanych ze środków europejskich – bez funduszy przeznaczonych na realizację Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Wspólnej Polityki Rolnej – w skali kraju wyniosła 507,8 mld zł, przy dofinansowaniu ze środków UE w wysokości 285,5 mld zł.

W województwie małopolskim na koniec 2014 roku realizowanych było 8006 projektów (przyrost w ciągu roku o 657 projektów), o łącznej wartości 37,9 mld zł, przy dofinansowaniu ze środków europejskich w wysokości 19,6 mld zł. Daje to Małopolsce 3 pozycję w kraju po Mazowszu i Śląsku, o jedną pozycję wyżej w stosunku do poprzedniego roku.

W przeliczeniu na mieszkańca wartość realizowanych projektów ogółem w województwie małopolskim wyniosła 11 257 zł (czyli zwiększyła się w przeciągu 12 miesięcy o 812 zł), a samo dofinansowanie ze środków unijnych – 5 828 zł. Wielkość ta lokuje Małopolskę na 12 miejscu w kraju.

Mapa 43. Wartość projektów współfinansowanych z funduszy europejskich w przeliczeniu na mieszkańca wg województw (w złotych).

Źródło: opracowanie własne

Tabela 92. Liczba i wartość projektów wpisanych do systemu SIMIK, realizowanych na terenie województwa małopolskiego wg programów operacyjnych – stan na 31 grudnia 2014

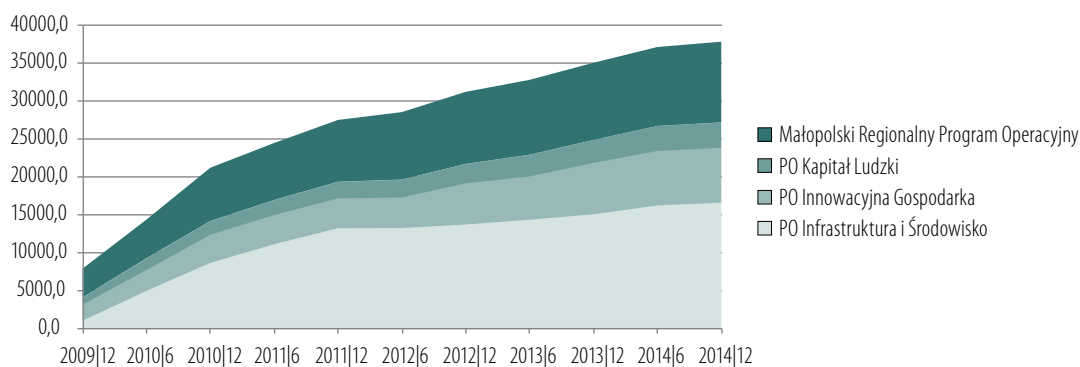
Program Operacyjny	Liczba projektów		Wartość ogółem		Dofinansowanie UE	
	stan	2013 = 100	w mld zł	2013 = 100	w mld zł	2013 = 100
ogółem	8 006	108,9	37,92	107,9	19,63	107,6
PO Infrastruktura i Środowisko	229	136,3	16,60	110,1	8,02	108,5
PO Innowacyjna Gospodarka	1 752	111,0	7,33	106,9	3,42	106,9

Program Operacyjny	Liczba projektów		Wartość ogółem		Dofinansowanie UE	
	stan	2013 = 100	w mld zł	2013 = 100	w mld zł	2013 = 100
PO Kapitał Ludzki	3 099	108,9	3,33	110,9	2,77	110,8
Małopolski Regionalny Program Operacyjny	2 919	106,2	10,64	104,5	5,41	105,0

Źródło: opracowanie własne

W 2014 roku przybyło netto 657 projektów (o 17 mniej niż w poprzednim roku), z tego 170 w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, 252 w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, 173 finansowanych z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka oraz 61 z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyło się tempo przyrostu ilościowego projektów wyłącznie w PO Innowacyjna Gospodarka.

Wykres 141. Wzrost wartości projektów w województwie małopolskim wg programów (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne

W podziale na obszary tematyczne (zgodnie z klasyfikacją wydatków strukturalnych) największe środki zaangażowane zostały w transport, przy czym trzeba pamiętać, że większość środków przypisana jest do dużych projektów infrastrukturalnych.

Tabela 93. Liczba i wartość projektów realizowanych na terenie województwa małopolskiego wg obszarów tematycznych – stan na 31 grudnia 2014

Obszar tematyczny	Liczba projektów		Wartość projektów		Dofinansowanie UE	
	w szt.	2013 = 100	w mln zł	2013 = 100	w mln zł	2013 = 100
badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość	2 919	107,3	10 044,2	105,5	4 300,3	105,9
społeczeństwo informacyjne	787	110,5	1 096,6	107,0	640,8	108,3
transport	124	110,7	12 319,0	105,1	6 082,0	103,7
energia	164	162,4	504,8	119,0	260,2	115,3
ochrona środowiska i zapobieganie zagrożeniom	175	111,5	6 275,2	120,9	3 138,2	119,6
turystyka	54	101,9	745,6	100,4	233,5	101,8
kultura	114	100,9	974,6	100,0	583,9	99,5
rewitalizacja obszarów miejskich i wiejskich	55	100,0	452,3	100,2	251,5	99,7
zwiększanie zdolności adaptacyjnych pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców	630	104,7	560,7	104,4	429,0	105,0

Obszar tematyczny	Liczba projektów		Wartość projektów		Dofinansowanie UE	
	w szt.	2013 = 100	w mln zł	2013 = 100	w mln zł	2013 = 100
poprawa dostępu do zatrudnienia i jego trwałości	582	103,2	1 448,3	115,2	1 225,7	115,1
poprawa integracji społecznej osób w niekorzystnej sytuacji	247	102,9	126,4	100,6	106,8	100,8
poprawa jakości kapitału ludzkiego	1 525	113,0	964,0	109,8	815,7	109,7
inwestycje w infrastrukturę społeczną	323	101,9	1 880,0	102,0	1 127,2	100,9
stymulowanie reform w zakresie zatrudnienia oraz integracji społecznej	30	100,0	29,9	98,7	18,5	97,9
wzmacnianie zdolności instytucjonalnych na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym	132	122,2	144,3	122,1	119,8	122,6
pomoc techniczna	145	126,1	350,3	121,1	298,4	118,8

Źródło: opracowanie własne

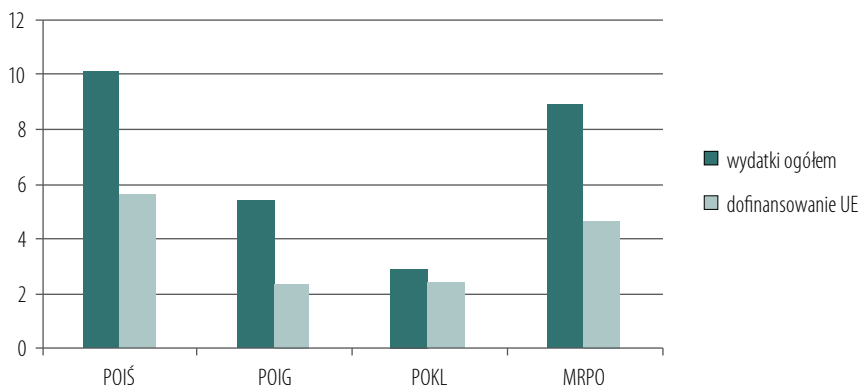
więcej informacji

- projekty współfinansowane ze środków unijnych realizowane na terenie województwa małopolskiego – Raporty Roczne Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju www.politykarozwoju.obserwatoria.malopolska.pl/CmsContent.mvc/GetNewsList/51/27
- wykorzystanie funduszy europejskich okresu 2007–2013 w skali ogólnopolskiej www.funduszeuropejskie.2007-2013.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/Strony/default.aspx
- programy wdrażane w województwie małopolskim www.fundusze.malopolska.pl/
- dane liczbowe dotyczące wartości realizowanych projektów wg programów operacyjnych w układzie gminnym i powiatowym, liczby projektów, liczby i struktury beneficjentów układzie powiatowym www.bir.malopolska.pl/
- projekty realizowane w województwie małopolskim w okresie 2004–2006 wg programów i powiatów www.bir.malopolska.pl/
- realizacja projektów objętych Wspólną Polityką Rolną www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/wdrazane-programy-i-dzialania-dane-liczbowe.html
- informacje i dokumenty dotyczące funduszy okresu 2014–2020 www.funduszeuropejskie.gov.pl/

Na koniec 2014 roku zakończonych było 5 801 projektów, tj. prawie 3/4 wszystkich realizowanych, z czego: 82 w ramach PO Infrastruktura i Środowisko, 1 053 w ramach PO Innowacyjna Gospodarka, 2 354 w ramach PO Kapitał Ludzki i 2 306 realizowanych w ramach MRPO. W ciągu roku zakończono realizację 925 projektów. Łączna wartość zakończonych przedsięwzięć wyniosła 12,1 mld zł przy dofinansowaniu z Unii w kwocie 6,5 mld zł. Natomiast łączna wartość wszystkich wniosków o płatność, obejmujących również projekty w trakcie realizacji, na koniec 2014 roku wyniosła 27,4 mld zł, przy zaangażowaniu środków unijnych w wysokości 15,0 mld zł.

Rozdział III Projekty współfinansowane ze środków europejskich

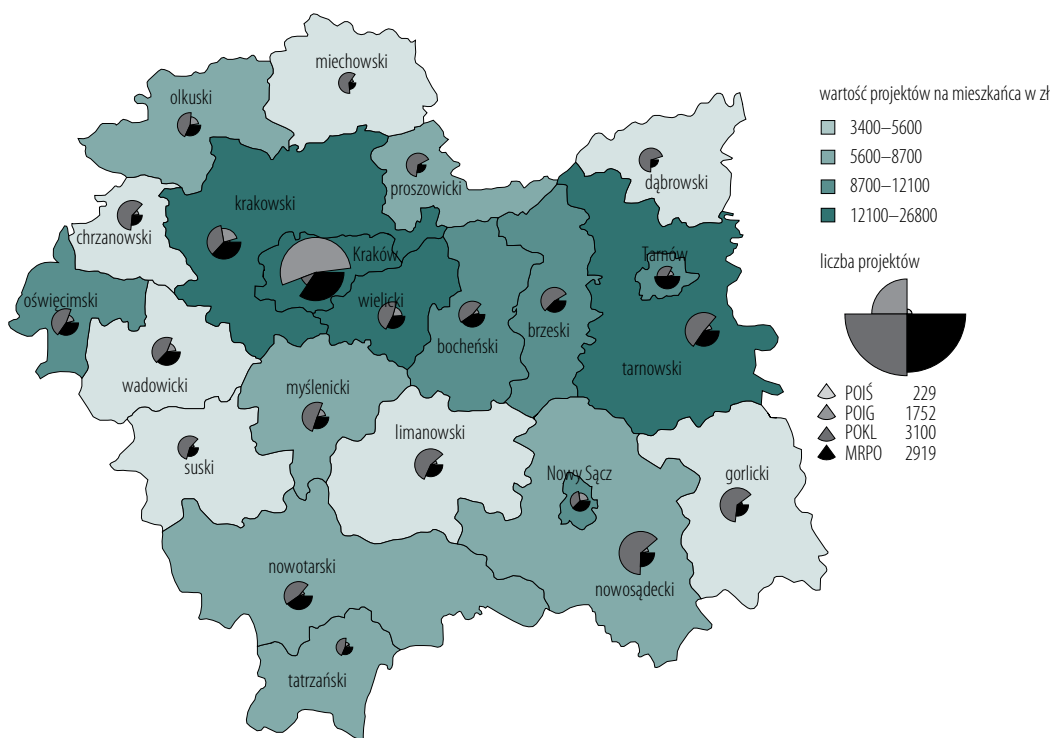
Wykres 142. Wartość złożonych wniosków o płatność projektów realizowanych na terenie województwa małopolskiego wg programów operacyjnych – stan na 31 grudnia 2013 (w mld zł)

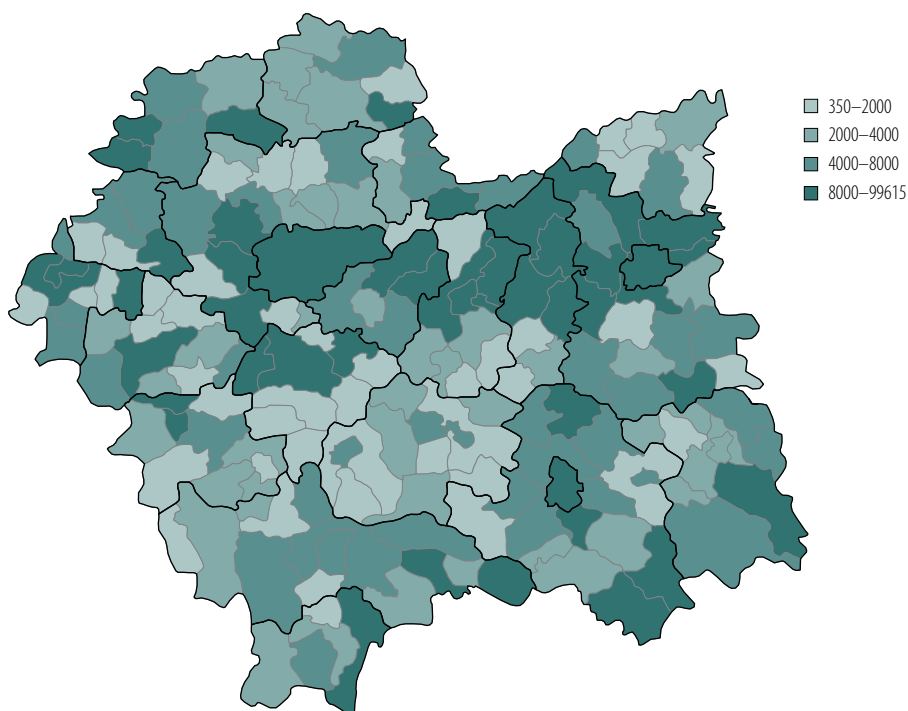
Źródło: opracowanie własne

Dla wartości projektów na mieszkańca w przekroju według powiatów i gmin dominują obszary, gdzie realizowane były duże inwestycje z PO Infrastruktura i Środowisko, czyli np. usytuowane wzdłuż autostrady A4 między Tarnowem a Krakowem. Z kolei rozkład ilościowy projektów wskazuje na znaczący udział PO Kapitał Ludzki w większości powiatów ziemskich.

Mapa 44. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych na terenie powiatów województwa małopolskiego i ich struktura ilościowa

Źródło: opracowanie własne

Mapa 45. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych na terenie gmin województwa małopolskiego

Źródło: opracowanie własne

2. Wspólna Polityka Rolna

Głównym celem prowadzenia Wspólnej Polityki Rolnej jest finansowe wspieranie rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich w państwach członkowskich UE, mające prowadzić do zwiększenia wydajności rolnictwa, podniesienia poziomu życia ludności wiejskiej, stabilizacji rynków rolnych, bezpieczeństwa dostaw produktów rolnych oraz zapewnienia rozsądnych cen produktów rolnych dla konsumentów.

Wspólna Polityka Rolna finansowana jest z dwóch funduszy: Europejskiego Funduszu Gwarancji Rolnej oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Płatności bezpośrednie

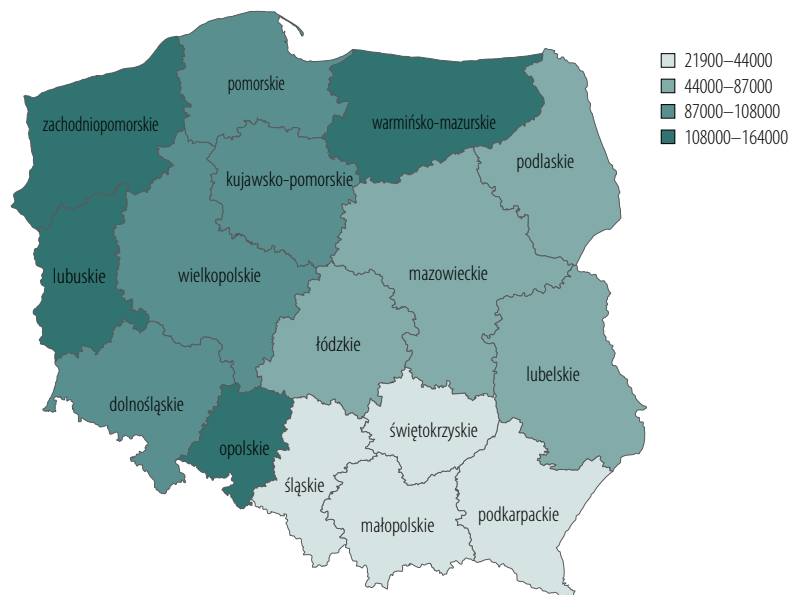
Płatności bezpośrednie stanowią system wsparcia bezpośredniego, przyznawanego na wniosek zainteresowanych rolników, mogących ubiegać się o przyznanie dofinansowania w ramach:

1. jednolitej płatności obszarowej (JPO),
2. krajowej uzupełniającej płatności obszarowej (UPO), w tym:
 - › uzupełniającej płatności podstawowej – do powierzchni innych roślin i do powierzchni gruntów ornych, na których nie jest prowadzona uprawa roślin,
 - › płatności uzupełniającej do powierzchni uprawy chmielu, do której przyznano płatność uzupełniającą do powierzchni uprawy chmielu za 2006 rok (płatność niezwiązana z produkcją),
 - › płatności do powierzchni roślin przeznaczonych na paszę, uprawianych na trwałych użytkach zielonych (płatności zwierzęce),
3. krajowej płatności uzupełniającej, w tym:
 - › płatności uzupełniającej dla producentów surowca tytoniowego (płatność niezwiązana do tytoniu),
 - › płatności uzupełniającej w zakresie produkcji ziemniaka skrobiowego (płatność niezwiązana do skrobi),
4. oddzielnej płatności z tytułu owoców i warzyw (płatność do pomidorów),
5. oddzielnej płatności z tytułu owoców miękkich,
6. płatności cukrowej,
7. płatności do surowca tytoniowego (płatność do tytoniu),
8. płatności do krów i owiec,
9. specjalnej płatności obszarowej do powierzchni uprawy roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych.

Łączne zrealizowane płatności bezpośrednie w okresie 2007–2013 wyniosły dla województwa małopolskiego 3 130,9 mln zł, w tym 705,2 mln zł z tytułu krajowych płatności uzupełniających, natomiast od wstąpienia Polski do Unii, czyli od 2004 roku do województwa małopolskiego spłynęło łącznie z tego tytułu 3 879,2 mln zł. W przeliczeniu na 1 gospodarstwo rolne płatności bezpośrednie wypłacone w perspektywie 2007–2013 wyniosły 22,9 tys. zł, wobec 61,6 tys. zł średniej krajowej.

Wartość dokonanych płatności w Małopolsce w 2014 roku wyniosła 728,1 mln zł.

Mapa 46. Wartość zrealizowanych płatności obszarowych ogółem okresu 2007–2014 w przeliczeniu na 1 indywidualne gospodarstwo rolne (IGR).

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ARiMR

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013

Pomoc finansowa z PROW 2007–2013 udzielana rolnikom, przedsiębiorcom i lokalnym samorządom oraz właścicielom lasów przeznaczana jest na budowę nowoczesnego, konkurencyjnego sektora rolno-spożywczego i leśnictwa, prowadzenie działalności rolniczej zgodnej z ochroną środowiska naturalnego, na rozwój kultury i zachowanie tradycji na wsi oraz działania na rzecz podniesienia jakości życia mieszkańców wsi i ich aktywizacji gospodarczej.

Główne cele, których realizację ułatwia pomoc finansowa udzielana z PROW 2007–2013 to:

- › przyspieszanie modernizacji gospodarstw rolnych;
- › podwyższanie konkurencyjności przetwórstwa spożywczego i jakości żywności;
- › ożywienie przemian w rolnictwie i rynku ziemi przez przyznawanie rent strukturalnych oraz premii ułatwiających start zawodowy młodym rolnikom i finansowanie scalania gruntów;
- › zachęcanie rolników do gospodarowania w sposób przyjazny środowisku oraz do zachowania rodzimych ras i cennych przyrodniczo siedlisk roślin;
- › wspieranie dopłatami ONW działalności rolniczej na terenach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania;
- › polepszanie lesistości kraju przez udzielanie pomocy finansowej na zalesianie gruntów o małej przydatności rolniczej;
- › pobudzanie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy na terenach wiejskich;
- › odnowa wsi, rozbudzanie aktywności jej mieszkańców i budowa kapitału społecznego na wsi;
- › podwyższanie kwalifikacji rolników i właścicieli lasów oraz ułatwianie im dostępu do płatnych usług doradczych;
- › polepszanie jakości życia na terenach wiejskich.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich podzielony został na 23 działania, z czego 6 zarządzanych jest przez samorządy wojewódzkie.

Do końca 2014 roku w ramach PROW 2007–2013 wypłacono w województwie małopolskim ok. 2 108,2 mln zł, ponadto z tytułu realizacji zobowiązań z lat 2004–2006 wypłacono w tym okresie ponad 603,9 mln zł.

Tabela 94. Zrealizowane płatności w ramach PROW 2007–2013 – stan na 31 grudnia 2014 r. (w mln zł)

Działanie	Zrealizowane płatności z tytułu zobowiązań z okresu 2007–2013	Zrealizowane płatności z tytułu zobowiązań na lata 2004–2006
Renty strukturalne	81,1	336,9
Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania PROW 2007–2013	380,3	–
Zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne	8,1	4,0
Grupy producentów rolnych	2,4	1,5
Modernizacja gospodarstw rolnych	305,4	–
Program rolno-środowiskowy	169,7	58,9
Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolniczej i leśnej	159,4	–
Ułatwianie startu młodym rolnikom	42,6	–
Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	53,1	–
Wspieranie gospodarstw niskotowarowych	0,0	202,6
Funkcjonowanie lokalnej grupy działania	42,5	–
Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych	45,1	–
Odnowa i rozwój wsi	114,9	–
Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów	3,5	–
Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności	4,7	–
Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej	309,4	–
Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	177,9	–
Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa	27,8	–
Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – małe projekty	47,6	–
Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej	7,2	–
Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw	7,6	–
Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju – Odnowa i rozwój wsi	103,7	–
Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych	11,8	–
Wdrażanie projektów współpracy	2,5	–

Źródło: opracowanie własne

Współpraca i promocja

Opracowanie: Magdalena Jaskowska, Magdalena Kwaśniewska Agnieszka Mazur, Bogna Stonawska

— podsumowanie

- Otwarto Dom Polski Południowej – wspólną inicjatywę województwa małopolskiego, śląskiego i opolskiego w Brukseli.
- W ramach akcji pomocy humanitarnej zorganizowanej przez Samorząd Województwa Małopolskiego pomoc otrzymało ok. 2 tysięcy uchodźców z Kurdystanu.
- W 2014 roku została ustanowiona Odznaka Honorowa Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski.
- Rok 2014 był rokiem wielkich rocznic – Jubileuszu 650-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz 25-lecia wolnych wyborów do Sejmu i Senatu RP.
- W 2014 roku odbyła się uroczysta edycja 10. Jubileuszowego Małopolskiego Festiwalu Smaku we współpracy z Partnerem Strategicznym oraz powołanym Stowarzyszeniem Małopolskich Bloggerów Kulinarynych.

1. Współpraca międzynarodowa

Dom Polski Południowej w Brukseli

7 października 2014 r. uroczystie otwarto Dom Polski Południowej stanowiący wspólną inicjatywę województwa małopolskiego, śląskiego i opolskiego w Brukseli. Celem jego powstania jest budowanie marki oraz wizerunku Polski Południowej wobec instytucji UE jako silnego europejskiego makroregionu, pełniejsze wykorzystanie atutów oraz głównych szans rozwojowych trzech regionów – w tym ich wspólnego potencjału inwestycyjnego oraz skuteczniejsze wykorzystanie funduszy unijnych.

Forum Regionów i Forum Ekonomiczne w Krynicy-Zdroju

W XXIV Forum Ekonomicznym i VIII Forum Regionów, w dniach 1–4 września 2014 r., na zaproszenie Zarządu Województwa Małopolskiego, wzięli udział przedstawiciele władz regionów partnerskich Małopolski z Łatgalskiego Regionu Planowania (Łotwa), Samorządowego Kraju Preszowskiego (Słowacja), Województwa Kluż (Rumunia), Kurdystanu (Irak), a także reprezentant Komitetu Regionów. 2 września w Pawilonie Małopolski miał również miejsce *Wspólny Wieczór Województwa Małopolskiego i Regionu Rhône-Alpes*.

Jubileusz 15 lat współpracy pomiędzy Małopolską a Turyngią

W 2014 roku Małopolska obchodziła jubileusz 15-lecia współpracy z kluczowym partnerem – Turyngią. Uroczystości z udziałem członków Zarządu Województwa Małopolskiego i radnych odbyły się w stolicy Turyngii – Erfurcie. Wspólnie z premier Turyngii delegacja województwa dyskutowała o najważniejszych projektach i wydarzeniach, które udało się wspólnie zrealizować oraz przyszłych przedsięwzięciach i wyzwaniach, które stoją przed partnerskimi regionami. W trakcie uroczystości Marszałek Małopolski i premier Turyngii otworzyli wystawę IV. Międzynarodowego Biennale Plakatu Społeczno-Politycznego, która była inicjatywą Międzynarodowego Domu Spotkań Młodzieży w Oświęcimiu.

Turyngia jest pierwszym zagranicznym regionem, z którym Województwo Małopolskie podpisało umowę partnerską. Wspólne inicjatywy obu regionów dotyczą m.in. przedsiębiorczości, turystyki, sportu i kształcenia zawodowego. Podczas 15 lat współpracy udało się zorganizować wiele wspólnych inicjatyw, m.in. Dni Kultury Turyngii w Krakowie i Dni Małopolski w Turyngii.

Z powodzeniem układa się także współpraca między przedsiębiorcami obu regionów, a także instytucjami. Wieloletnie więzy łączą MARR z LEG (Agencja Rozwoju Turyngii), IPH z IHK (Izba Przemysłowo-Handlowa), MCDN i THILLM (Instytut Kształcenia Nauczycieli w Turyngii) oraz IPN z Fundacją Ettersberg, czy też KraFOS oraz „Der Paritätische“ Thüringen – organizacje zrzeszające instytucje działające w sektorze socjalnym.

Pierwsze spotkanie wysokiego szczebla w ramach Vanguard Initiative

30 stycznia 2014 r. w Brukseli odbyło się pierwsze spotkanie wysokiego szczebla w ramach Inicjatywy Vanguard, utworzonej w październiku 2013 przez Małopolskę i 9 innych europejskich regionów. Podczas spotkania Marszałek Małopolski wraz z innymi liderami Inicjatywy podpisał list intencyjny do Przewodniczącego Rady Europejskiej oraz wziął udział w debacie z przedstawicielami Komisji Europejskiej na temat wyznaczania nowych kierunków polityki przemysłowej UE. Małopolska jest jednym z dziesięciu założycieli Vanguard Initiative, obok Kraju Basków, Flandrii, Lombardii, Nadrenii Północnej-Westfalii, Szkocji, Skanii, Południowo-Wschodniej Holandii, Tampere i Walonii. W okresie między listopadem 2013 a styczniem 2014 do Vanguard Initiative dołączyły nowe regiony: Rhône-Alpes, Górna-Austria, Norte, Badenia-Wirtembergia i Asturia.

Celem Inicjatywy jest pełniejsze wykorzystanie i upowszechnienie zasad inteligentnej specjalizacji w celu wzmocnienia konkurencyjności Unii Europejskiej i zapewnienia jej przyszłego rozwoju.

Gospodarczy Trójkąt Weimarski w Krakowie

W dniach 6–7 lutego 2014 r. podczas prestiżowej konferencji pt. *Polityka przemysłowa Unii Europejskiej – gospodarczy Trójkąt Weimarski*, z udziałem prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, przedstawiciele Polski, Francji i Niemiec, w tym władz Małopolski dyskutowali o ożywieniu przemysłu w Europie, polityce energetycznej, innowacjach i obronności. Wśród zaproszonych gości zagranicznych byli m.in.: wiceprzewodniczący Komisji Europejskiej, komisarz ds. przemysłu i przedsiębiorczości – Antonio Tajani wicekanclerz, minister gospodarki i technologii Niemiec – Sigmar Gabriel, minister reindustrializacji Francji – Arnaud Montebourg, a także komisarz ds. programowania finansowego i budżetu – Janusz Lewandowski.

Otwarcie Konsulatu Węgier w Krakowie

Po blisko pięciu latach, w dniu 14 marca 2014 r. miało miejsce uroczyste otwarcie węgierskiego konsulatu generalnego w Krakowie. W wydarzeniu wzięli udział m.in. ministrowie spraw zagranicznych Polski i Węgier oraz Marszałek Małopolski. Konsulem Generalnym Węgier w Krakowie została mianowana dr Adrienne Koermendy. Pierwszy konsulat Węgier w stolicy Małopolski został otwarty w 1918 roku. Jego działanie przerwała II wojna światowa. Kolejna placówka została uruchomiona dopiero w 1994 roku i działała do roku 2009.

Pomoc dla kurdyjskich uchodźców

Województwo Małopolskie współpracuje z Kurdystanem na mocy *Deklaracji o Współpracy*, podpisanej w 2011 roku. Wspólne inicjatywy dotyczą m.in. wymiany kulturalnej i turystyki. Prawdziwym dowodem bliskiej współpracy był zorganizowany przez Województwo Małopolskie w grudniu 2014 w ramach specjalnie ogłoszonego konkursu grantowego, transport z pomocą humanitarną dla uchodźców w Kurdystanie. Za kwotę 200 tys. zł zakupiono dary (koce, materace, łóżeczka dziecięce), z których skorzystało ok. 2 tys. uchodźców.

Ponadto w Małopolsce złożyła wizytę grupa kurdyjskich dziennikarzy. Podczas pobytu odwiedzili oni nowoczesne centrum targowo-kongresowe EXPO w Krakowie, a także spotkali się z przedstawicielami Centrum Business in Małopolska.

Współpraca z Polakami i Polonią za granicą

W 2014 roku po raz piętnasty w ramach akcji *Podarujmy lato dzieciom ze Wschodu*, najuboższe dzieci z polskich rodzin miały nie tylko okazję wyjechać na wakacje do Polski, ale również poznać polską historię i tradycję. Tym razem z wakacyjnego wypoczynku w Krakowie skorzystało 127 młodych Polaków ze Wschodu.

Ponadto w lipcu 2014 zorganizowano warsztaty metodyczne języka polskiego dla nauczycieli z Ukrainy, Białorusi, Mołdawii i Łotwy. Celem zajęć jest zwiększenie kompetencji nauczania języka ojczystego osób pochodzenia polskiego, mieszkających poza granicami kraju.

2. Współpraca regionalna

Spotkania środowiskowe

Przez cały rok odbywały się liczne spotkania z przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego oraz administracji rządowej. Jak co roku członkowie ZWM uczestniczyli w posiedzeniach Konwentu Starostów oraz Forum Wójtów, Burmistrzów i Prezydentów Małopolski. Odbyło się także spotkanie władz Małopolski z parlamentarzystami regionu, podczas którego poruszane były kluczowe tematy dotyczące Małopolski, związane m.in. z ochroną środowiska, Regionalnym Programem Operacyjnym, a także planem zagospodarowania przestrzennego województwa.

Nagroda im. Jerzmanowskich

Nagrodę Polskiej Akademii Umiejętności im. Erazma i Anny Jerzmanowskich pod patronatem Województwa Małopolskiego otrzymał Jerzy Owsiak, który stworzył niezwykle dzieło – Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy – która przekształciła się w ogromny ruch społeczny angażujący tysiące wolontariuszy, przede wszystkim młodych ludzi, dla których jest to nadzwyczajna lekcja aktywności obywatelskiej i solidarności społecznej. Nagroda jest wyrazem najwyższego uznania dla laureata za wielki wkład w budowanie i utrwalanie społeczeństwa obywatelskiego, dzięki ogromnemu zaangażowaniu, determinacji i woli działania. Wręczenie Nagrody odbyło się – jak co roku – w Zamku Królewskim na Wawelu.

Jubileusz 650-lecia Uniwersytetu Jagiellońskiego

Małopolska uczestniczyła w obchodach Jubileuszu 650-lecie Uniwersytetu Jagiellońskiego najstarszej polskiej uczelni, która przez wieki odgrywała bezcenną kulturotwórczą rolę w historii Polski i Krakowa oraz zbudowała prestiż i znaczenie geopolityczne całego regionu. Uniwersytet Jagielloński jest jednym z najcenniejszych dóbr narodowych i jednym z najważniejszych w Polsce i za granicą ośrodków akademickich; to także najcenniejsza wizytówka Małopolski. Włączenie się Samorządu Województwa Małopolskiego w obchody jubileuszowe było również formą aktywnego podziękowania za nieustanną – trwającą już kilkaset lat – dbałość o najwyższą jakość kształcenia, aktywną działalność akademicką, tworzenie nowatorskich przedsięwzięć, wspierających dynamiczny rozwój Małopolski oraz ogromny wkład w kreowanie nowoczesnego szkolnictwa wyższego w naszym kraju. Inicjatywa Samorządu Województwa Małopolskiego była jednocześnie uzupełnieniem wcześniej podjętych działań, w tym Senatu RP, który doceniając niezwykle znaczenie i symboliczną wagę rocznicy, postanowił ustanowić rok 2014 Rokiem Wielkiego Jubileuszu Uniwersytetu Jagiellońskiego, będącego jednocześnie świętem całej nauki polskiej.

Rocznica 25-lecia wolnych wyborów do Sejmu i Senatu RP

Województwo Małopolskie włączyło się w obchody 25-lecia budowania polskiej demokracji pn. *Dziękujemy za Wolność* w związku z przypadającą w 2014 roku okrągłą rocznicą pierwszych wolnych wyborów do Sejmu i Senatu RP. Obchody obejmowały cykl uroczystości i wydarzeń w okresie od kwietnia do września 2014, podczas których odbyło się m.in. otwarcie wystawy *Solidarni w drodze do Wolności* w byłej kaplicy na os. Szklane Domy w Nowej Hucie oraz wystawy przedstawiające zmiany w Małopolsce na przestrzeni ćwierć wieku pt. *Wybory 1989 – skreślenie systemu*. Główne obchody rocznicy w Krakowie – z udziałem Prezydenta RP odbyły się 8 czerwca. Tego dnia zostały między innymi wręczone medale *Dziękujemy za Wolność* będące wyrazem uznania w tworzeniu wolnej, niepodległej, demokratycznej i samorządnej Polski. Odznaczenie otrzymali małopolscy posłowie i senatorowie wybrani do Sejmu i Senatu w 1989 roku oraz ludzie Solidarności i opozycji działający w latach 1981–1989. Kolejna uroczystość wręczenia medali odbyła się w sierpniu podczas uroczystego koncertu w Filharmonii Krakowskiej. Uroczystości zorganizowane były we współpracy ze Stowarzyszeniem Sieć Solidarności oraz lokalnymi władzami.

Medal Honorowy za Zasługi dla Województwa Małopolskiego

5 czerwca w Operze Krakowskiej odbyła się uroczysta gala Święta Małopolski, podczas której Marszałek Województwa Małopolskiego z Przewodniczącym Sejmiku Województwa Małopolskiego wręczyli Medale Honorowe za Zasługi dla Województwa Małopolskiego.

Złotym Medalem wyróżniono Uniwersytet Jagielloński, który obchodził jubileusz 650-lecia. Laureatami Medalu Srebrnego zostali: dr n. med. Andrzej Kosiniak-Kamysz, Tadeusz Syryjczyk, Jerzy Koźmiński i prof. Zygmunt Kolenda. Medale Brązowe otrzymali: Róża Gräfin von Thun und Hohenstein, prof. Jerzy Hausner, ks. bp Tadeusz Rakoczy, Fundacja im. Brata Alberta, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym – Koło w Szczawnicy, Fakro Sp. z o.o. oraz Grupa Maspex Wadowice.

Odnaka Honorowa Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski

W 2014 roku została ustanowiona Odnaka Honorowa Województwa Małopolskiego – Krzyż Małopolski, którą przyznaje się osobom fizycznym, prawnym oraz jednostkom organizacyjnym nie posiadającym osobowości prawnej, za aktywne działania na rzecz społeczności lokalnych, przyczyniające się do rozwijania społeczeństwa obywatelskiego i wzbogacające tym samym dorobek regionu. Odnaka przyznawana jest w dwóch stopniach, odpowiadających odznace złotej i srebrnej. Ustanawiając odznakę Samorząd Województwa dał wyraz szczerego uznania dla wszystkich tych, którzy podejmują inicjatywy dla budowania wspólnego dobra na rzecz osób i instytucji w swoim najbliższym otoczeniu i którzy swoją aktywnością udowadniają, iż dzieła jednostki mogą skutecznie uzupełniać działalność władz publicznych. Symbolika Odznaki Honorowej jest silnie związana z Małopolską. Inspirację dla niej stanowi krzyż na Wielkim Giewoncie, który jest najbardziej rozpoznawalną górą regionu i kraju. Właśnie u jego stóp podczas mszy świętej 6 czerwca 1997 r. Ojciec Święty Jan Paweł II zwrócił się do Małopolan – zakopiańskich górali – ze słowami: „Na was zawsze można liczyć”. To zawołanie stanowi bez wątpienia istotę działalności osób i instytucji, które mają być uhonorowane odznaką.

Dobre przykłady: najlepszy sołtys i najlepsza jednostka OSP w Województwie Małopolskim

Tradycyjnie już po raz kolejny rozstrzygnięto 2 konkursy, które organizowane są we współpracy z Województwem Małopolskim – Najlepszy Sołtys Województwa Małopolskiego i Najlepsza Jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej Województwa Małopolskiego. Województwo od kilku lat obejmuje te wydarzenia swym patronatem honorowym oraz funduje główne nagrody: 50 tys. zł na wsparcie inicjatyw lokalnych w wyłonionym sołectwie oraz 50 tys. zł na wyposażenie zwycięskiej OSP w sprzęt pożarniczy, wyposażenie ochrony osobistej strażaka, samochody pożarnicze lub na poprawę stanu technicznego bazy jednostki. W 2014 roku tytuł dla najlepszego sołtysa roku 2013 otrzymał Marian Kruczek, sołtys Ptaszkowej w gminie Grybów, natomiast najlepszą jednostką Ochotniczej Straży Pożarnej w województwie małopolskim została OSP w Gdowie.

3. Współpraca międzyregionalna

W roku 2014 przedstawiciele ZWM kontynuowali aktywność w ramach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Związku Województw RP oraz Konwentu Marszałków Województw RP. Odbyło się sześć posiedzeń Konwentu, a ich gospodarzami były kolejno województwa świętokrzyskie i lubelskie. W czasie spotkań przedstawiciele regionów debatowali na temat najważniejszych zagadnień i problemów związanych z aktywnością samorządów województw.

Projekty nowych aktów prawnych były natomiast tematem spotkań przedstawicieli ZWM pracujących – jako reprezentantów Związku Województw RP – w zespołach problemowych Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego: ds. Infrastruktury, Rozwoju Lokalnego, Polityki Regionalnej oraz Środowiska (wicemarszałek Roman Ciepela), Zespołu Plenarnego oraz Zespołu ds. Systemu Finansów Publicznych (marszałek Marek Sowa). Opinie dotyczące najważniejszych obszarów aktywności regionów wypracowano także w czasie spotkań Zgromadzenia Ogólnego Związku Województw RP oraz komisji tematycznych Związku.

Nie mniej ważnym elementem ponadregionalnej aktywności samorządu województwa małopolskiego były także inicjatywy dwustronne. I tak, w styczniu 2014 roku odbyło się spotkanie marszałków Małopolski i Podkarpacia, którego głównym tematem była strategia dla Makroregionu Karpaty. W wyniku rozmów, 28 lutego w Tarnowie w czasie wspólnego posiedzenia zarządów województw małopolskiego i podkarpackiego marszałkowie podpisali Deklarację współpracy pomiędzy Województwami Małopolskim i Podkarpackim, w której znalazł się m.in. zapis na temat ewentualnej realizacji wspólnych projektów współfinansowanych z funduszy europejskich 2014–2020.

Stale rozwijała się również współpraca Małopolski i Śląska, a jej wyrazem było zorganizowane 17 lutego w Katowicach inauguracyjne posiedzenie Rady Koordynującej współpracę w obszarze Polski Południowej, a także spotkanie parlamentarzystów obu województw z udziałem przedstawicieli samorządów.

4. Promocja

Prowadzenie działań promocyjnych Województwa Małopolskiego w 2014 roku koncentrowało się na wykreowaniu trwałego i korzystnego wizerunku regionu oraz promocji marki Małopolska, opartej o najważniejsze filary marki, czyli wyraziste, mocne atuty regionu, stanowiące źródło jego rozpoznawalności i zdolności do tworzenia spójnych, atrakcyjnych skojarzeń: dziedzictwo kulturowe, tradycja, turystyka, kapitał intelektualny, w tym kreatywność, innowacyjność i wiedza. Działania promocyjne skierowane były do turystów, inwestorów, przedsiębiorców oraz samych mieszkańców regionu, ukazując im możliwości harmonijnej realizacji swoich celów.

Małopolski Festiwal Smaku – 10. jubileuszowa edycja

Małopolski Festiwal Smaku to wydarzenie promujące unikatowe dziedzictwo kulinarne regionu, produkty regionalne, tradycyjne, lokalne, ekologiczne, połączone z działaniami mającymi na celu budowę silnej marki *Małopolski Smak*. Organizowany jest cyklicznie od 2005 roku.

10. jubileuszowy *Małopolski Festiwal Smaku* został zainaugurowany na Rynku Głównym w Krakowie. Od 11 do 13 kwietnia, *Wielkanocny Małopolski Smak*, towarzyszył corocznym targom wielkanocnym, w którym producenci żywności z Małopolski zaprezentowali unikalne dania i potrawy charakterystyczne dla okresu Wielkiej Nocy.

Letnia edycja *Małopolskiego Festiwalu Smaku* rozpoczęła się 8 czerwca 2014 r., jej celem była promocja najlepszych małopolskich produktów tradycyjnych, regionalnych i lokalnych. Centralnym punktem wydarzeń tegorocznej edycji była festiwalowa kuchnia, w której swoje umiejętności prezentowali restauratorzy, blogerzy kulinarni oraz władarze Małopolski i miast, w których organizowane były imprezy. Pierwszy półfinał odbył się w Wieliczce na Trakcie Solnym. Kolejne wydarzenia zorganizowano w Wadowicach, Oświęcimiu, Tarnowie, Miechowie, Nowym Targu i Starym Sączu. Imprezy realizowane były wspólnie z samorządami miast i miejskimi ośrodkami kultury. Wydarzenie obsługiwane było przez ogólnopolską stację telewizyjną – TVN (program *Wyjazdowa Prognoza Pogody* emitowany w programach TVN24 i TVN Meteo). W promocję wydarzenia włączono również stację radiową – RMF MAXXX i RMF FM. Przedsięwzięcie wzbogacono zewnętrzną ekspozycją – plakaty (w miastach w których zrealizowano półfinały), wydrukowano też zaproszenia na poszczególne imprezy, a przed wielkim finałem wyeksponowano citylighty na terenie Krakowa. Całość zwieńczył wielki finał na krakowskim placu Wolnica w dniach 23 i 24 sierpnia 2014 r.

Tradycyjnie w grudniu *Wigilijny Małopolski Smak* towarzyszył targom bożonarodzeniowym w dniach 19–22 grudnia 2014 r. W festiwalowej kuchni kucharze, blogerzy, a także samorządowcy przygotowywali świąteczne dania i potrawy, których każdy mógł skosztować.

Jubileuszowa edycja została zrealizowana z udziałem Partnera Strategicznego – Delikatesów Alma, który aktywnie włączył się w promocję *Małopolskiego Festiwalu Smaku*. W festiwalu udział wzięło ponad 150 małopolskich producentów żywności, odwiedziło go ok. 500 tys. mieszkańców regionu i turystów z kraju i zagranicy.

Specjalnie na 10. jubileuszową edycję przygotowano nowości oraz dodatkowe atrakcje, w tym:

- › Wieliczka i Stary Sącz dołączyły do festiwalowej mapy miast,
- › zmianie uległa identyfikacja wizualna festiwalu,
- › przygotowano nowoczesną i użytkową linię gadżetów festiwalowych,
- › przygotowano nową formułę organizacyjną festiwalu – drewniane kioski, zamiast namiotów w festiwalowych miastach,
- › powołano nowy skład, nowe oblicze komisji konkursowej,
- › festiwalowa kuchnia stała się centralnym punktem wydarzeń w miastach,
- › nowi producenci wzięli udział w festiwalu,
- › partner strategiczny festiwalu, Delikatesy Alma, brały udział w całej edycji festiwalu – szeroka informacja w regionie o partnerstwie strategicznym, wspólna promocja województwa i Almy,
- › powstało Stowarzyszenie Małopolskich Blogerów Kulinarnych.

Forum Ekonomiczne w Krynicy-Zdroju

Forum Ekonomiczne w Krynicy-Zdroju jest uznanym wydarzeniem w Europie Środkowej i Wschodniej, gromadzącym rokrocznie ok. 2,5 tys. liderów życia politycznego, gospodarczego i społecznego reprezentujących około 60 krajów Europy, Ameryki i Azji. Na mocy umowy ramowej między Województwem Małopolskim a Fundacją Instytut Studiów Wschodnich przez kolejne 10 lat, Województwo Małopolskie zajmuje tytuł Głównego Partnera Forum Ekonomicznego, Forum Regionów oraz Forum Inwestycyjnego.

W dniach 2–4 września 2014 r. odbyło się XXIV Forum Ekonomiczne oraz VIII Forum Regionów w Krynicy-Zdroju, natomiast w dniach 1–2 września 2014 r. w Tarnowie – VII Forum Inwestycyjne. W ramach Koncepcji Forum, Województwo było również partnerem Forum Ekonomicznego Młodych Liderów, które odbyło się w dniach 2–5 września 2014 r. w Nowym Sączu oraz Forum III Wieku, które miało miejsce w Nowym Sączu i Krynicy-Zdroju – w dniach 3–6 września 2014 r. Motto Forum *Pokryzysowy świat — czas nowych liderów*, nawiązywało do przemian ekonomicznych, społecznych i politycznych, które przyniósł światowy kryzys gospodarczy. Małopolska prezentowała swoją ofertę jako region atrakcyjny gospodarczo i turystycznie, otwarty na innowacje oraz dynamicznie rozwijający się. Podczas Forum Ekonomicznego w 2014 roku, Małopolska zaprezentowała swoją ofertę gospodarczą pod hasłem *Małopolska Kraków – Unlimited Possibilities*, a także zorganizowała wydarzenia promocyjne oraz kulturalno-rozrywkowe, w tym Wieczór Małopolski, z występem zespołu Zakopower.

Małopolska. I wszystko gra!

Projekt mający na celu upowszechnienie wizerunku województwa, jako regionu angażującego się w rozwój inicjatyw kulturalnych, artystycznych i sportowych, obejmował w 2014 roku m.in.: Puchar Świata w Skokach Narciarskich w Zakopanem, Góralski Karnawał w Bukowinie Tatrzańskiej, Life Festival Oświęcim, Festiwal Kultury Żydowskiej w Krakowie, Summer Music Festival w Wieliczce, Festiwal im. Jana Kiepury w Krynicy-Zdroju, Sabalowe Bajania, Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziemi Górskich, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Kameralnej *Muzyka na Szczytach*, Grupa Azoty Jazz Contest – Tarnów, Tour de Pologne, Małopolski Wyścig Górski, Mistrzostwa Świata w siatkówce mężczyzn, Festiwal Biegowy Forum Ekonomicznego w Krynicy-Zdroju.

Na funkcjonującej stronie internetowej www.wszystkogra.malopolska.pl, prezentowane były informacje na temat projektu oraz relacje z przebiegu imprez. Dzięki akcji promocyjnej projektu oraz emisji spotów na antenie w TVP Regionalna Kraków przekaz medialny o projekcie i wydarzeniach mógł dotrzeć do ok. 100 mln osób.

Filmoteka Małopolska

Program *Filmoteka Małopolska*, mający na celu wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej wśród mieszkańców województwa małopolskiego oraz budowanie marki *Małopolska* wspiera realizację oryginalnych produkcji filmowych, dokumentujących wydarzenia, miejsca oraz ludzi związane jednoznacznie z Małopolską. W 2014 roku zrealizowana została trzecia edycja programu. Konspekty scenariuszy oceniano w dwóch kategoriach: *Małopolska dawniej* – ocalić od zapomnienia, upamiętnienie wydarzeń, miejsc, ludzi związanych z szeroko rozumianą historią Małopolski oraz *Małopolska dziś* – dokumentacja wydarzeń, miejsc, ludzi wartych upamiętnienia w postaci filmowego dokumentu. W ramach konkursu wybrano do realizacji 31 filmów. Emisja filmów w TVP Kraków planowana jest w III kwartale 2015 roku.

Małopolska. Nasz region – Nasza szansa

Wzmacnianie poczucia tożsamości regionalnej wśród mieszkańców województwa oraz budowanie silnej marki *Małopolska* było celem realizowanego programu *Małopolska. Nasz region – Nasza szansa*. Program wspierał realizację przedsięwzięć promocyjnych odbywających się na terenie województwa małopolskiego, w kraju oraz poza jego granicami. W 2014 roku zgłoszenia przyjmowane były podczas dwóch naborów w następujących kategoriach: *Małopolska tradycyjna*, *Małopolska kreatywna*, *Małopolska społecznie*, *Małopolska pełna smaku*. Łącznie w 2014 roku wsparciem objęto 203 wydarzenia.

SYSTEMY TECHNICZNE

Transport

Opracowanie: Paweł Rogala, Anna Romanowicz, Katarzyna Siuda

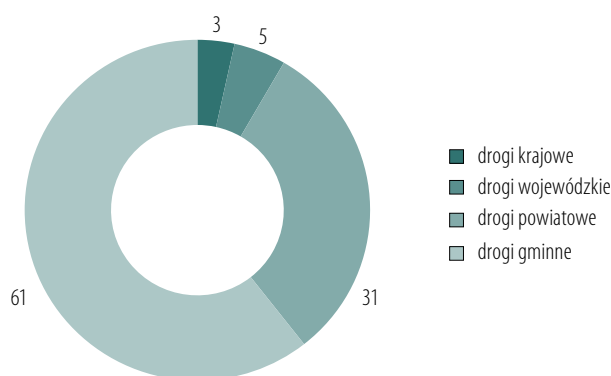
podsumowanie

- W roku 2014 realizowano dwa projekty związane z zakupem taboru, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. W wyniku realizacji projektów województwo pozyska łącznie 16 nowoczesnych elektrycznych zespołów trakcyjnych wykorzystywanych do obsługi połączeń aglomeracyjnych i międzywojewódzkich. Dziewięć pojazdów zostało odebranych w roku 2014, pozostałe zostaną dostarczone w roku 2015.
- Liczba pasażerów odprawionych przez Port Lotniczy Kraków Balice osiągnęła rekordowy wynik i wyniosła – 3,8 mln osób. Stanowi to około 4,5% wzrost w porównaniu do roku 2013.
- Został oddany do użytkowania ostatni odcinek autostrady A4 między Tarnowem i Dębicą. Odcinek długości 34,8 km od węzła Tarnów Północ do węzła Dębica Wschód został otwarty dla ruchu 30 października 2014 r.

1. Infrastruktura drogowa

Sieć drogowa na terenie województwa małopolskiego składa się z dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych o łącznej długości 28 060 km.

Wykres 143. Sieć drogowa w Małopolsce (w %)

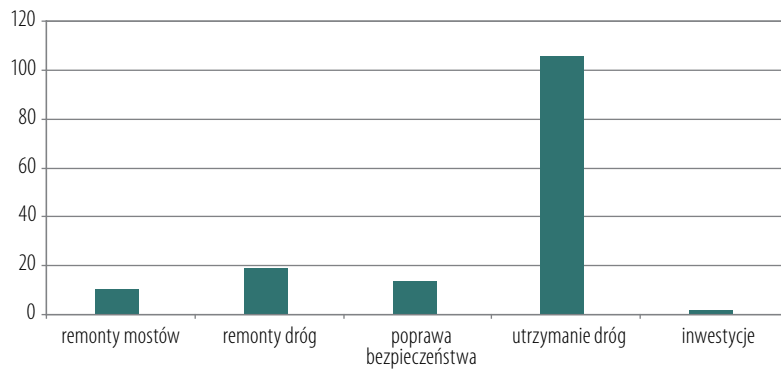
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA, ZDW oraz GUS.

Drogi krajowe

Sieć dróg krajowych w Małopolsce stanowi 970,3 km dróg zarządzanych przez krakowski oddział Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Najważniejszą inwestycją jaką udało się ukończyć było dokończenie budowy autostrady A4 od Tarnowa do granicy województwa i dalej do Rzeszowa. Dzięki temu wyraźnie skrócił się czas podróży z Krakowa do stolicy Podkarpacia. Przy średniej prędkości 120 km/h drogę tę można pokonać w półtorej godziny.

Wykres 144. Struktura wydatków na drogi w 2014 roku (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDDKiA

W ubiegłym roku koszty związane z drogami krajowymi wyniosły łącznie 151,13 mln zł, z czego najwięcej pochłaniają wydatki bieżące – utrzymanie i remonty.

Mapa 47. Sieć dróg krajowych w Małopolsce

Źródło: GDDKiA

więcej informacji

Szczegółowe informacje o inwestycjach na drogach krajowych i wojewódzkich, a także mapy obrazujące przebieg dróg oraz kamery na drogach znajdziesz się na stronach:

- drogi wojewódzkie Zarząd Dróg Wojewódzkich: www.zdw.krakow.pl
- drogi krajowe Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, oddział Kraków: www.krakow.gddkia.gov.pl

Drogi wojewódzkie

Łączna długość dróg wojewódzkich w Małopolsce wynosi 1372,5 km. Na sieci tej zlokalizowanych jest 326 obiektów mostowych i 1 prom. W ramach przeglądu technicznego dróg w 2014 roku dokonano oceny stanu technicznego. Spośród wszystkich odcinków dróg wojewódzkich ok. 57% posiada nawierzchnię bez uszkodzeń, która nie wymaga żadnych prac innych niż utrzymaniowe. Kolejna część odcinków dróg posiada

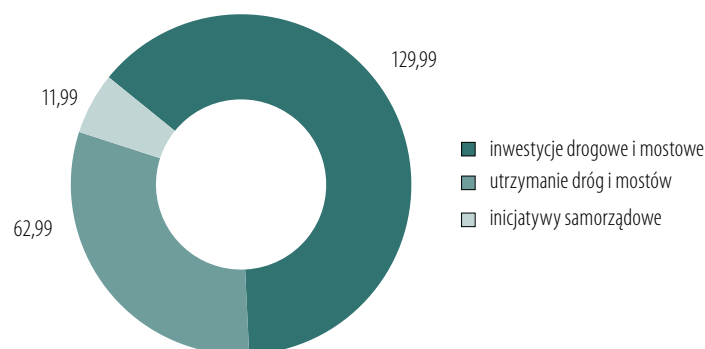
nawierzchnię w zadowalającym stanie (ok. 21%), która wymaga już pewnych prac i korekt stanu istniejącego. Pozostała część sieci dróg wojewódzkich (ok. 22%) posiada nawierzchnię w złym stanie technicznym. Wymaga ona przeprowadzenia szybkich prac modernizacyjnych. Od 2007 roku można zaobserwować sukcesywną poprawę stanu technicznego dróg wojewódzkich w Małopolsce. Łączne nakłady w 2014 roku osiągnęły kwotę 204,88 mln zł, z czego 129,90 mln zł przeznaczono na inwestycje.

Wykres 145. Stan techniczny dróg wojewódzkich (w %)

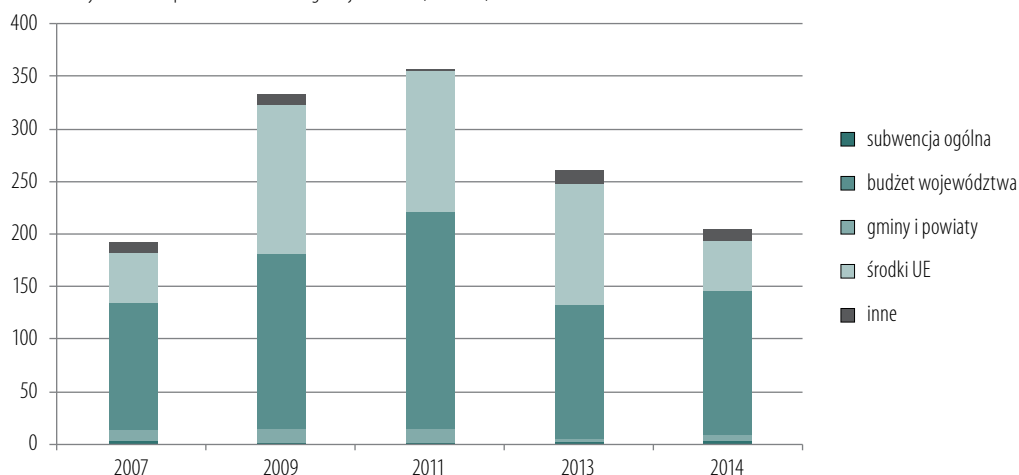
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Wojewódzkich

Wykres 146. Łączne wydatki na drogi wojewódzkie w 2014 roku (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Wojewódzkich

Wykres 147. Nakłady finansowe przeznaczone na drogi wojewódzkie (w mln zł)

Źródło: Dane Zarządu Dróg Wojewódzkich

Zarząd Dróg Wojewódzkich w Krakowie w 2014 roku realizował 9 projektów infrastrukturalnych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, których łączna wartość wyniosła ponad 82 mln zł, przy poziomie dofinansowania około 48 mln zł.

Do najważniejszych inwestycji zrealizowanych w 2014 roku na drogach wojewódzkich zaliczyć należy między innymi zakończenie dużych projektów infrastrukturalnych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej:

- › modernizacja drogi wojewódzkiej nr 776 Kraków–Proszowice–Ostrów,
- › obwodnica Gdowa etap I,
- › obwodnica Wojnicza,
- › obwodnica Olkusza etap II.

Pozostałe ważniejsze zadania inwestycyjne realizowane w 2014 roku:

- › przebudowa skrzyżowań w ciągu DW nr 774 na skrzyżowania typu rondo,
- › przebudowa DW nr 964 na odcinku ul. Asnyka w Wieliczce wraz z budową rond,
- › modernizacja drogi wojewódzkiej nr 768 Koszyce–Brzesko etap I.

Dodatkowo w 2014 roku realizowano szereg zadań, dzięki którym między innymi zmodernizowano 28 km odcinków dróg, przebudowano 2 mosty (w m. Chrzanów i Chełmek) oraz 2 przepusty. Przebudowano 3 skrzyżowania, zabezpieczono 3 osuwiska (w m. Nowy Wiśnicz, Lipie, Borzęta).

W trybie Inicjatyw Samorządowych zrealizowano w 2014 roku 67 zadań, w których wykonano: 19,1 km chodników, 6,5 km kanalizacji, 14 zatok autobusowych oraz przebudowano 3 skrzyżowania.

2. Transport kolejowy

Przez obszar województwa małopolskiego przebiega 1 016,140 km linii kolejowych, w tym 154,683 km linii magistralnych, 604,315 km linii pierwszorzędnych, 208,151 km linii drugorzędnych oraz 48,991 km linii znaczenia miejscowego. W 2014 roku realizowano 11 projektów inwestycyjnych na łączną wartość ok. 778 mln zł, w tym:

- › modernizację linii kolejowej E30/C–E30, odcinek Kraków–Rzeszów etap III POIiŚ 7.1-30,
- › budowa połączenia kolejowego MPL Kraków–Balice z Krakowem, odcinek Kraków Główny–Mydlniki–Balice POIiŚ 7.1-21,
- › rewitalizacja linii kolejowej nr 8 na odcinku Kozłów–Kraków Główny,
- › zabezpieczenie nasypu kolejowego w km 68,210–68,450 nr 1 i nr 2 na linii kolejowej nr 96 Tarnów–Leuchów.

Zadania, na których efekty rzeczowe zostaną osiągnięte w latach następnych, to m.in.:

- › modernizacja konstrukcji wsporczych dla sieci trakcyjnej na szlaku Kalwaria Zebrzydowska Lanckorona–Stronie oraz na szlaku Stronie–Stryków na linii kolejowej nr 97 Skawina–Żywiec,
- › modernizacja odcinka linii kolejowej nr 91 Kraków–Medyka w km 16,000–16,200,
- › zintegrowany System Transportu Zbiorowego w aglomeracji krakowskiej POIiŚ 7.3-7,
- › budowa łącznicy kolejowej Kraków Zabłocie–Kraków Krzemionki POIiŚ 7.1-55,
- › modernizacja linii kolejowej E30, etap II, odcinek Zabrze–Katowice–Kraków POIiŚ 7.1-11.1.

Realizowano również zadania związane z opracowaniem dokumentacji pod przyszłe inwestycje.

Regionalne kolejowe przewozy pasażerskie na terenie województwa były organizowane i dotowane przez Województwo Małopolskie. Przewozy te wykonywała spółka Przewozy Regionalne sp. z o.o. Oddział Małopolski z siedzibą w Krakowie; w 2014 roku z usług tej firmy skorzystało 7,02 mln pasażerów.

W roku 2014 Województwo zamówiło pracę eksploatacyjną w wysokości 4,07 mln pockm, co w porównaniu z rokiem 2013 oznaczało zmniejszenie o 0,4 mln pockm.

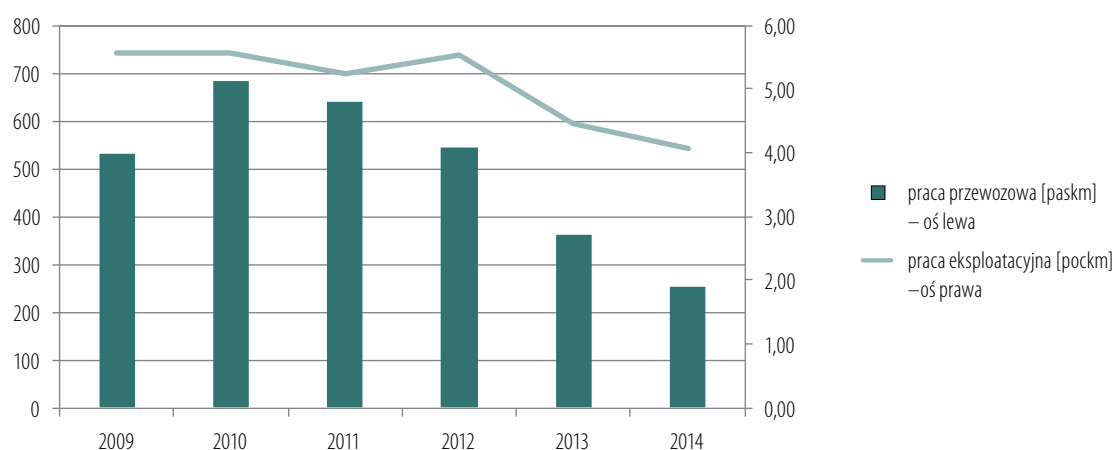
Tabela 95. Zestawienie środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań związanych z organizowaniem i dotowaniem regionalnych, kolejowych przewozów pasażerskich

Rok	Przeznaczenie środków		
	Dotowanie i organizowanie przewozów pasażerskich [zł]	Nabywanie pojazdów szynowych [zł]	Razem [zł]
2009	61 643 568	4 871 167	66 514 735
2010	69 000 000	12 164 917	81 164 917

Rok	Przeznaczenie środków		
	Dotowanie i organizowanie przewozów pasażerskich [zł]	Nabywanie pojazdów szynowych [zł]	Razem [zł]
2011	77 578 456	88 838 037	166 416 493
2012	92 000 000	4 936 787	96 936 787
2013	75 530 000	22 879 412	98 409 412
2014	79 672 124	96 582 734	176 254 858

Źródło: opracowanie własne

Wykres 148. Praca przewozowa [w milionach pasażerokilometrów] oraz praca eksploatacyjna [w milionach pociągokilometrów] na terenie województwa małopolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Przewozy Regionalne Sp. z o.o.

Tabela 96. Zestawienie rentowności regionalnych pociągów osobowych na terenie województwa małopolskiego

Rok	Łączna ilość pociągów	Ilość pociągów w podziale według stopnia pokrycia kosztów przychodami				
		0%–30%	31%–50%	51%–75%	76%–100%	powyżej 100%
2009	328	186	53	50	22	17
2010	350	201	58	41	27	23
2011	311	149	67	46	29	20
2012	316	151	64	41	25	35
2013	250	124	76	42	8	0
2014	211	149	51	11	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Przewozy Regionalne Sp. z o.o.

Rentowność regionalnych pociągów osobowych kursujących na terenie województwa małopolskiego na przestrzeni ostatnich lat uległa znacznemu pogorszeniu. Niskie prędkości podróżowania, niekonkurencyjne czasy przejazdu oraz występujące opóźnienia pociągów związane z prowadzonymi pracami modernizacyjnymi na sieci linii kolejowych, spowodowały odpływ pasażerów na rzecz transportu drogowego. W konsekwencji, spadające przychody ze sprzedaży biletów, przy wysokich kosztach uruchomienia pociągów skutkowały wzrostem deficytu w regionalnym transporcie kolejowym.

3. Transport lotniczy

W 2014 roku liczba pasażerów odprawionych przez Kraków Airport wzrosła piąty rok z rzędu i wyniosła 3 817 792 osób, co jest rekordowym wynikiem w historii podkrakowskiego lotniska. Liczba operacji lotniczych wyniosła 35 562 (średnio 97 dziennie). Stanowi to spadek o około 7% w stosunku do roku 2013.

W 2014 roku procentowy udział przewoźników w ruchu pasażerskim przedstawiał się następująco:

- › przewoźnicy tradycyjni (ruch rozkładowy) – 30,14%,
- › przewoźnicy niskokosztowi (ruch rozkładowy) – 65,67%,
- › przewoźnicy czarterowi – 3,50%,
- › pozostały ruch nierozkładowy (w tym General Aviation) – 0,69%.

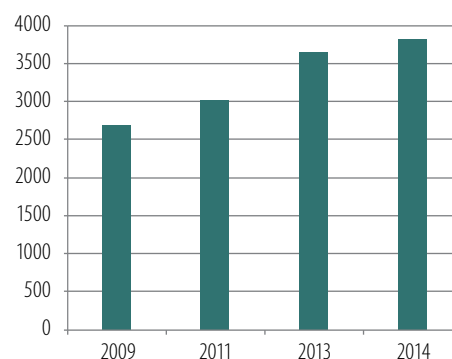
W roku 2014 Kraków Airport miał 60 połączeń z portami zagranicznymi w ramach połączeń rozkładowych oraz 14 z portami zagranicznymi w ramach połączeń czarterowych.

Procentowy udział (w całości ruchu rozkładowego) dla 10 najpopularniejszych destynacji przedstawiał się następująco: Londyn – 11%, Warszawa – 7%, Frankfurt – 7%, Oslo – 6%, Monachium – 6%, Paryż – 4%, Dublin – 4%, Berlin – 3%, Mediolan – 3%, Rzym – 3%.

W 2014 roku w Kraków Airport realizowane były następujące inwestycje:

1. budowa i przebudowa drogi kołowania Delta z przeznaczeniem dla samolotów kodu D. Inwestycja zakończona – wartość zadania 3,8 mln zł;
2. poszerzenie drogi kołowania Charlie – wartość zadania 5,93 mln zł. W kwietniu 2014 r. DK Charlie została dopuszczona do operacyjnego użytkowania;
3. przebudowa dróg kołowania Alfa i Golf – wartość zadania 39,84 mln zł. DK Alfa i Golf zostały dopuszczone do operacyjnego użytkowania;
4. rozbudowa płyty postojowej w części północno-wschodniej – wartość zadania 31,26 mln zł;
5. rozbudowa płyty postojowej przy BAT – wartość zadania 6,43 mln zł. W kwietniu 2014 r. płyta postojowa została dopuszczona do operacyjnego użytkowania;
6. przebudowa dróg kołowania Bravo i Fokstort – wartość zadania 47,98 mln zł;
7. rozbudowa i przebudowa terminalu pasażerskiego oraz wewnętrznego układu komunikacyjnego – wartość zadania 299,91 mln zł;
8. hotel – wartość zadania 51,4 mln zł. Inwestycja zakończona w listopadzie 2014 r.
9. przystanek kolejowy – wartość zadania 11,02 mln zł;
10. zaprojektowanie, dostawa i montaż systemu transportu i kontroli bagażu rejestrowanego w międzynarodowym terminalu lotniczym w Krakowie Balicach – wartość zadania 55,79 mln zł.

Wykres 149. Przewozy pasażerów w Kraków Airport (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków – Balice Sp. z o.o.

Infrastruktura energetyczna

Opracowanie: Paulina Soja

— podsumowanie

- Małopolska zajmuje 9. miejsce wśród województw w produkcji energii elektrycznej ogółem oraz 12. miejsce w produkcji energii z odnawialnych źródeł energii.
- Węgiel kamienny jest niezmiennie podstawowym paliwem służącym do produkcji ciepła zarówno w kraju, jak i w samej Małopolsce.
- Systematycznie wzrasta udział odnawialnych źródeł energii w produkcji ciepła i energii elektrycznej. Łączna moc koncesjonowanych instalacji wytwarzających energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii w Małopolsce w 2014 roku wyniosła 204,64 MW. Liderami w produkcji energii elektrycznej wykorzystującej źródła odnawialne niezmiennie są powiaty nowotarski i nowosądecki.
- W 2014 roku przeprowadzono w Małopolsce ponad 8 tys. inwestycji z zakresu ograniczenia emisji powierzchniowej, w głównej mierze z zakresu likwidacji kotłów na paliwo stałe oraz termomodernizacji.

1. Elektroenergetyka

Produkcja i zużycie energii elektrycznej

W 2014 roku krajowe zużycie energii elektrycznej brutto wyniosło 158 734 GWh i było wyższe o ok. 0,5% niż w 2013 roku. Struktura energii elektrycznej jest porównywalna z rokiem 2013 i oparta jest przede wszystkim na paliwach konwencjonalnych, tj. węgla kamiennym i brunatnym, natomiast kontynuowany jest wzrost udziału w przypadku odnawialnych źródeł energii. Największy udział w podsektorze wytwarzania w 2014 roku miała grupa kapitałowa PGE Polska Grupa Energetyczna S.A., a na rynku sprzedaży do odbiorców końcowych – Tauron Polska Energia SA.

Prawie połowa energii elektrycznej w kraju w 2014 roku zużyta została przez przemysł, udział gospodarstw domowych w zużyciu wyniósł 18%, a pozostałych odbiorców 26%. Ponadto energia elektryczna zużywana jest w transporcie (3%), rolnictwie (1%) i budownictwie (1%).

W 2014 roku produkcja energii elektrycznej ogółem w Małopolsce wyniosła 6 216,1 GWh, co od kilku lat daje 9. miejsce w skali kraju, natomiast produkcja energii elektrycznej z odnawialnych nośników energii wyniosła 590,8 GWh, co z kolei plasuje Małopolskę na 12. miejscu wśród województw.

— więcej informacji

Więcej informacji na temat energetyki znaleźć można w publikacji *Gospodarka paliwowo-energetyczna w latach 2013 i 2014*, GUS, Warszawa 2015; w *Raporcie Krajowym Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki 2015* oraz na stronie internetowej Urzędu Regulacji Energetyki, www.ure.gov.pl, a także Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 97. Produkcja energii elektrycznej w województwie małopolskim (w GWh)

Rodzaj źródła	2009	2011	2013	2014
ogółem	6 278,9	6 984,8	6 640,3	6 216,1
z odnawialnych nośników energii	692,5	868,6	480,7	590,8

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Na przestrzeni lat wzrosła nieco liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w województwie małopolskim, natomiast ogólne zużycie spadło ze względu na mniejsze zużycie energii w miastach.

Tabela 98. Odbiorcy energii elektrycznej oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w województwie małopolskim

Wyszczególnienie	2009	2011	2013	2014
odbiorcy energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (w tys.)	1 190,0	1 207,3	1 218,7	1 236,1
› w tym w miastach	672,4	685,6	696,6	709,6
› w tym na wsiach	517,6	521,7	522,1	526,5
zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (w MWh)	2 639,2	2 711,4	2 700,8	2 680,9
› w tym w miastach	1 430,5	1 463,2	1 440,4	1 402,2
› w tym na wsiach	1 208,6	1 248,1	1 260,4	1 278,7

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Infrastruktura sieciowa

Wśród operatorów systemów elektroenergetycznych działających na terenie kraju, wymienić można jednego operatora systemu przesyłowego, tj. Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA oraz 169 (dane na koniec 2014 r.) operatorów systemów dystrybucyjnych. Na terenie Małopolski działa m.in. Tauron Dystrybucja SA, Synthos Dwory 7 Sp. z o.o. spółka jawna, Grupa Azoty SA, Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica SA, Energomedia sp. z o.o., Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” SA, Grupa Kęty SA, P.U.H.P. „Eltronik” Z. Soból, K. Gonciarczyk, T. Podkanowicz spółka jawna, Velvet Care sp. z o.o., Elektrociepłownia Andrychów sp. z o.o., Zakłady Mechaniczne „Tarnów” SA.

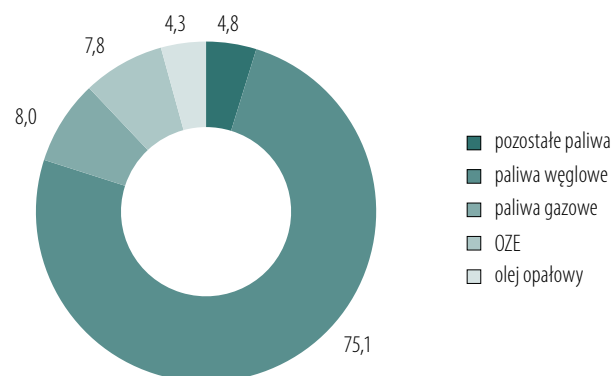
Główne prace inwestycyjne ukierunkowane były w 2014 roku na budowę stacji i linii 400 kV, które posiadają większe możliwości przesyłu przy mniejszych stratach energii. Planowane jest stopniowe zastępowanie istniejącej sieci 220 kV, siecią o napięciu 400 kV oraz wymiana transformatorów o niższym poziomie strat.

2. Sieć ciepła

Produkcja i zużycie energii cieplnej

W 2014 roku koncesjonowane przedsiębiorstwa wytworzyły łącznie z ciepłem odzyskanym w procesach technologicznych (odzysk ciepła) 393,2 tys. TJ ciepła. Podobnie jak w latach ubiegłych podstawowym paliwem w źródłach ciepła wykorzystywanym do jego wytwarzania nadal był węgiel kamienny. Mimo, że udział poszczególnych paliw w wytwarzaniu ciepła był również dosyć zróżnicowany pod względem terytorialnym, w województwach: opolskim, małopolskim, warmińsko-mazurskim, lubelskim, świętokrzyskim i podlaskim ponad 90% ciepła wciąż wytwarzano z węgla kamiennego. Systematycznie

Wykres 150. Struktura paliw zużywanych w Polsce do produkcji ciepła w 2014 roku (w %)

Źródło: Energetyka ciepła w liczbach – 2014, Urząd Regulacji Energetyki

wzrasta udział paliw stosowanych w jednostkach wytwórczych stanowiących źródła OZE, w szczególności biomasy, który w 2014 roku wyniósł 7,6%.

W porównaniu z rokiem 2013 struktura paliw zużywanych do produkcji ciepła nieco się zmieniła, tzn. ilość paliwa węglowego w Polsce spadła w 2014 roku o 1,5%, natomiast pozostałe rodzaje paliw zanotowały niewielki wzrost, przy czym największy, bo o 0,9% dotyczy OZE.

Tabela 99. Struktura produkcji ciepła wg zużywania paliw w 2014 roku w Małopolsce (w %)

Małopolska	paliwa węglowe	paliwa gazowe	olej opałowy	OZE	pozostałe
	94	1,5	0	3,2	1,2

Źródło: Energetyka ciepła w liczbach – 2014, Urząd Regulacji Energetyki

Biorąc pod uwagę rodzaje paliw w województwie małopolskim w 2014 roku w największej ilości wykorzystano do produkcji ciepła węgiel kamienny, następnie były to OZE (poza biomasą i biopaliwami), gaz ziemny wysokometanowy, biomasa, inne paliwa oraz olej opałowy lekkie.

Zużycie ciepła w kraju spadło w 2014 roku o 6% w porównaniu z rokiem poprzednim, i wyniosło 279 tys. TJ. Największymi odbiorcami były gospodarstwa domowe (59%), przemysł (28%) oraz pozostali odbiorcy (13%). Rok 2014 był kolejnym ciepłym rokiem, co wpłynęło na obniżenie poziomu sprzedaży ciepła o 10,5% w stosunku do 2013 roku. Tendencja zmniejszenia zużycia energii obserwowana w ostatnich latach odwzorowuje zmiany jakie zachodzą w budownictwie oraz w samym społeczeństwie, bardziej świadomym korzyści wynikających z racjonalnego korzystania z energii.

więcej informacji

Więcej informacji na temat energetyki ciepłej znaleźć można w publikacji *Energetyka ciepła w liczbach – 2014*, Urząd Regulacji Energetyki, Warszawa, sierpień 2015 r.; *Gospodarka paliwowo-energetyczna w latach 2013 i 2014*, GUS, Warszawa 2015; *Infrastruktura komunalna w 2014 r.*, GUS, Warszawa 2015 oraz *Podsumowaniu realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego w 2014 roku*, UMWM.

Tabela 100. Produkcja i rozdyponowanie wytworzonego ciepła w województwie małopolskim w 2014 roku (w TJ)

Produkcja ciepła ogółem	W tym w kogeneracji	Ciepło z odzysku	Zużycie ciepła na potrzeby własne	Ciepło oddane do sieci	Straty ciepła	Ciepło dostarczone do odbiorców przyłączonych do sieci
21 304,1	15 170,9	4 979,1	10 187,8	16 095,4	2 033,8	14 061,6

Źródło: Energetyka ciepła w liczbach – 2014, Urząd Regulacji Energetyki

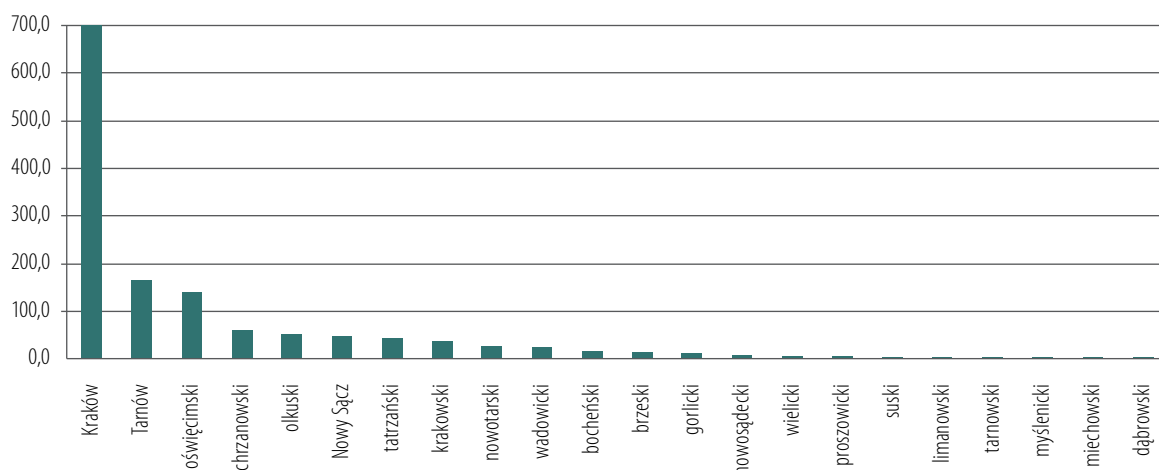
Sytuacja w województwie małopolskim jest potwierdzeniem tego, co obserwuje się w całym kraju, tzn. widoczny jest zarówno spadek produkcji ciepła, jak i jego zużycie w stosunku do poprzedniego roku, tym samym straty ciepła są nieco mniejsze.

Infrastruktura ciepłownicza

W 2014 roku sieć ciepłownicza ogółem wyniosła 15,8 tys. km, z czego 14,9 tys. km przypadło na miasta. Największe zagęszczenie sieci ciepłowniczej wystąpiło na terenach województw: śląskiego (28,2 km na 100 km²), małopolskiego (12,6 km na 100 km²), łódzkiego (9,7 km na 100 km²) oraz pomorskiego (9,6 km na 100 km²), natomiast najmniejsze w województwie lubuskim – poniżej 3,5 km na 100 km².

Większość sieci ciepłowniczej w województwie małopolskim przebiega na terenie miasta Kraków (713 km), na kolejnym miejscu znajduje się miasto Tarnów (164,9 km) oraz powiat oświęcimski (138,3 km).

Wykres 151. Długość sieci ciepłej przesyłowej w województwie małopolskim, w poszczególnych powiatach w 2014 roku (w km)

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

W województwie małopolskim w 2014 roku przeprowadzono ponad 8 tys. inwestycji z zakresu ograniczenia emisji powierzchniowej, w tym likwidację kotłów na paliwo stałe (3 100), termomodernizację (924, w tym 289 budynków publicznych oraz 635 budynków mieszkalnych), zastosowanie odnawialnego źródła energii (4 041, gdzie 99% stanowiły panele słoneczne), czy modernizację sieci ciepłowniczej (27). Likwidując kotły na paliwo stałe zastosowano zastępczo, jako urządzenia grzewcze, kotły gazowe (68%), podłączenie do sieci ciepłowniczej (23%), ogrzewanie elektryczne (5%) i niskoemisyjne kotły na paliwa stałe (4%). Gminy z największym zakresem rzeczowym w likwidacji niskosprawnych urządzeń grzewczych to Kraków (2 611 szt.), Nowy Sącz (100 szt.), miasto Gorlice (97 szt.), Tarnów (71 szt.), Kęty (51 szt.), Trzebinia (23 szt.), miasto Oświęcim (22 szt.), Libiąż (20 szt.)

3. Gazownictwo

Liderem w sprzedaży gazu do odbiorców końcowych jest w Polsce grupa kapitałowa PGNiG SA, ich udział w 2014 roku wyniósł 89,24%, ale jest niższy od tego w poprzednim roku o 5,18%. Pozostałe 10,76% sprzedaży gazu do odbiorców końcowych realizowane było przez inne spółki obrotu działające w kraju (5,24%) oraz przez spółki dokonujące sprzedaży gazu z zagranicy bezpośrednio do dużych odbiorców końcowych, którzy samodzielnie sprowadzili ten gaz do Polski.

Analizując rynek w zakresie ilościowej sprzedaży detalicznej gazu ziemnego przez PGNiG SA w odniesieniu do wszystkich grup odbiorców, największą liczbę stanowili odbiorcy przemysłowi (ok. 60%). Udział w sprzedaży do gospodarstw domowych wyniósł 28%. Na terenie Polski w obszarze dystrybucyjnym działa jeden duży operator systemu dystrybucyjnego – PSG sp. z o.o. oraz kilkudziesięciu operatorów systemu dystrybucyjnego o charakterze lokalnym (ok. 49), których sieci przyłączone są do PSG Sp. z o.o. lub operatora systemu przesyłowego OGP Gaz-System SA.

Infrastruktura gazownicza

W 2014 roku w Polsce sieć gazowa ogółem miała ok. 142 tys. km długości, z czego ponad 122 tys. km przypadało na sieć rozdzielczą. W stosunku do roku 2013 odnotowano wzrost długości sieci gazowej ogółem o ponad 2,6 tys. km, w tym ponad 2,2 tys. km dotyczyło sieci rozdzielczej. W miastach usytuowanych było prawie 55 tys. km sieci gazowej rozdzielczej, a na obszarach wiejskich – ponad 66 tys. km. W porównaniu z rokiem 2013 długość sieci rozdzielczej w miastach wzrosła o ok. 1 tys. km, a na terenach wiejskich – o prawie 1,3 tys. km. Na koniec 2014 roku największe zagęszczenie sieci gazowej wystąpiło na terenach województw: małopolskiego – 140 km na 100 km², śląskiego – 123,4 i podkarpackiego – 95,9, a najmniejsze w województwie podlaskim – 5,5 i warmińsko-mazurskim – 8,7.

W Małopolsce w 2014 roku z sieci gazowej korzystało 2 105 920 osób, co stanowi 10,4% ogółu korzystających z sieci gazowniczej w kraju. Liczba ta daje 3. miejsce wśród województw pod względem ilości osób korzystających z sieci gazowej, tuż za województwem śląskim i mazowieckim.

Tabela 101. Długość sieci gazowej na terenie województwa małopolskiego

Wyszczególnienie	2009	2011	2013	2014
długość sieci gazowej (w km)	22 032,2	22 227,9	22 571,1	22 749,3
› w tym w miastach	5 280,4	5 384,9	5 561,6	5 527,3
› w tym na wsiach	16 751,8	16 843,0	17 109,5	17 222,0

Źródło: GUS w Krakowie

W 2014 roku prowadzono rozbudowę sieci gazowej wraz z przyłączeniem nowych odbiorców w Chrzanowie (60 przyłączy), Olkuszu (92 przyłącza), Oświęcimiu (20 przyłączy), Skale (24 przyłącza), Skawinie (504 przyłącza) i Zakopanem (42 przyłączy). W Krakowie podłączono do sieci gazowej 702 odbiorców, w Nowym Targu 51 odbiorców, a w Tarnowie 68 odbiorców. Na obszarze gmin Limanowa oraz Skawina prowadzono działania w zakresie modernizacji sieci gazowych. Łączny koszt realizacji działania oszacowano na poziomie 13 mln zł.

— więcej informacji

Więcej informacji na temat gazownictwa znaleźć można w publikacji *Charakterystyka rynku paliw gazowych*, Urząd Regulacji Energetyki; *Infrastruktura komunalna w 2014 r.*, GUS, Warszawa 2015; w *Podsumowaniu realizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego w 2014 roku*, UMWM oraz na stronie internetowej Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 102. Zaopatrzenie gospodarstw domowych w gaz ziemny w województwie małopolskim

Wyszczególnienie	2009	2011	2013	2014
odbiorcy gazu ogółem (w tys.)	690,8	695,9	705,6	709,5
› w tym w miastach	470,3	467,9	472,1	473,5
› w tym na wsiach	220,5	228	233,5	236,0
zużycie gazu (w tys. m ³)	391,9	392,4	417,5	374,2
› w tym w miastach	261	249,6	271,6	241,5
› w tym na wsiach	130,8	142,7	145,8	132,7

Źródło: GUS

4. Odnawialne źródła energii

Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej w Polsce w 2014 roku wyniósł 12,5%, a największy udział w produkcji mają elektrownie wiatrowe i wodne.

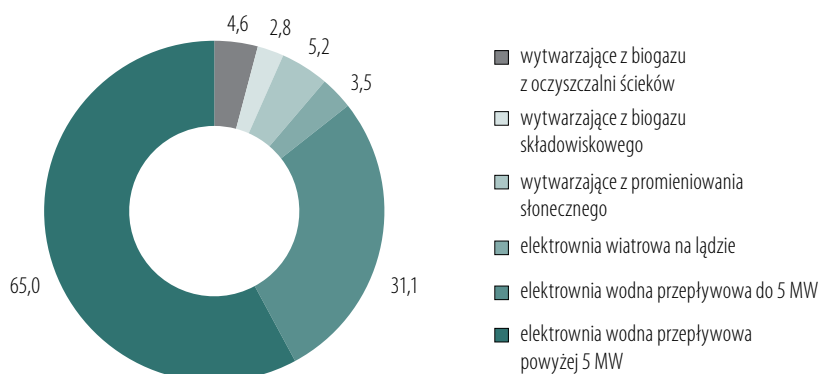
Łączna moc koncesjonowanych instalacji wytwarzających energię elektryczną z odnawialnych źródeł energii w Małopolsce w 2014 roku wyniosła 204,64 MW. Wartość ta nieznacznie wzrosła w stosunku do roku ubiegłego (200,5 MW). Produkcja energii odnawialnej w województwie, podobnie jak w 2013 roku, opiera się głównie na elektrowniach wodnych (188,8 MW) oraz na elektrowniach biogazowych (7 MW), energii słonecznej (5,1 MW), w zestawieniu z rokiem 2013 produkcja energii z tego źródła zanotowała wzrost o 3,9 MW) i elektrowniach wiatrowych (3,5 MW). Liderami w produkcji energii elektrycznej wykorzystującej źródła odnawialne niezmiennie są powiaty nowotarski i nowosądecki (ze względu na posiadane elektrownie wodne).

Tabela 103. Instalacje produkujące energię elektryczną z OZE w Małopolsce

Typ instalacji	Ilość	Moc (MW)
wytwarzające z biogazu z oczyszczalni ścieków	10	4,633
wytwarzające z biogazu składowiskowego	5	2,828
wytwarzające z promieniowania słonecznego	22	5,156
elektrownia wiatrowa na lądzie	12	3,531
elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW	32	3,105
elektrownia wodna przepływowa do 1 MW	8	4,475
elektrownia wodna przepływowa do 5 MW	9	23,560
elektrownia wodna przepływowa do 10 MW	1	9,000
elektrownia wodna przepływowa powyżej 10 MW	1	56,000
elektrownia wodna szczytowo-pompowa lub przepływowa z członem pompowym	1	75,000
realizujące technologię współspalania (paliwa kopalne i biomasa)	4	0,000

Źródło: Urząd Regulacji Energetyki, dane z 30.06.2015 r.

Wykres 152. Instalacje produkujące energię elektryczną z OZE w Małopolsce (wytwarzana moc w MW)

Źródło: Urząd Regulacji Energetyki, dane z 30.06.2015 r.

więcej informacji

Więcej informacji na temat odnawialnych źródeł energii znaleźć można na stronach Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Regulacji Energetyki.

Infrastruktura sanitarna

Opracowanie: Patrycja Cecot

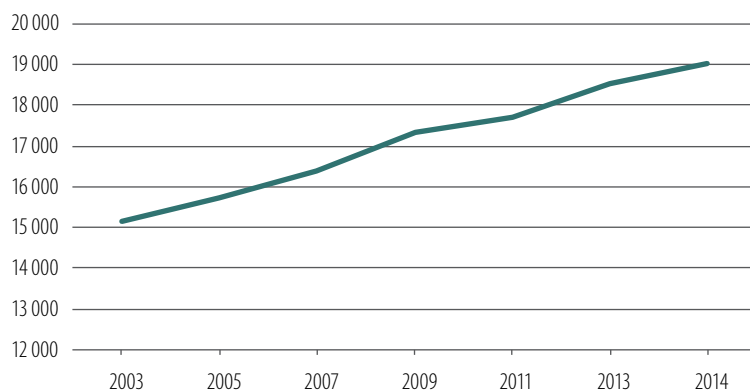
podsumowanie

- Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się stałą tendencję wzrostową w długości budowanej sieci kanalizacyjnej oraz wodociągowej.
- Średni przyrost sieci kanalizacyjnej wynosił 7,4% rocznie. W 2014 roku, w stosunku do roku poprzedniego, długość sieci kanalizacyjnej w Małopolsce zwiększyła się o 9,2%. Na terenie województwa z dostępu do instalacji korzystało 59,8% ludności, z czego 87,1% w miastach i 33,9% na obszarach wiejskich.
- W przypadku sieci wodociągowej średni przyrost jest mniejszy i wynosi 2,2% rocznie, natomiast w stosunku do roku 2013 wynosił 2,7%. Z instalacji wodociągowej korzystało w 2014 roku 80,5% ludności województwa, z czego 95,1% w miastach, a 66,7% na wsi.

1. Wodociągi

Zasoby wodne Małopolski zaspokajają z nadwyżką jej potrzeby, jednak konieczne jest wyrównywanie poziomu zaopatrzenia w wodę na całym obszarze województwa przy pomocy środków technicznych. Przyrost sieci wodociągowej w województwie małopolskim z roku na rok jest coraz wyższy. Niewątpliwie przyczyniły się do tego możliwości finansowania budowy sieci wodociągowej zarówno ze środków krajowych, jak również UE. Według danych Urzędu Statystycznego (US) w Krakowie w 2014 roku na terenie województwa małopolskiego przybyło 497,7 km wodociągów (długość sieci wyniosła 19 006,1 km). Najwięcej wybudowano na obszarze gminy Gródek nad Dunajcem – 65,58 km sieci.

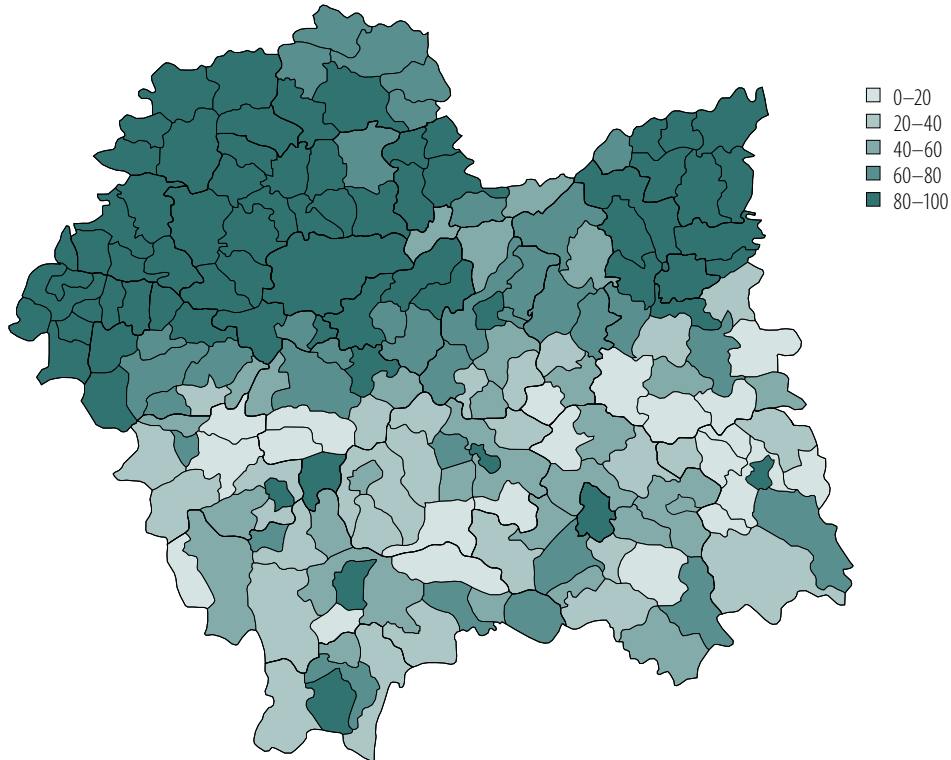
Wykres 153. Przyrost sieci wodociągowej w województwie małopolskim (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

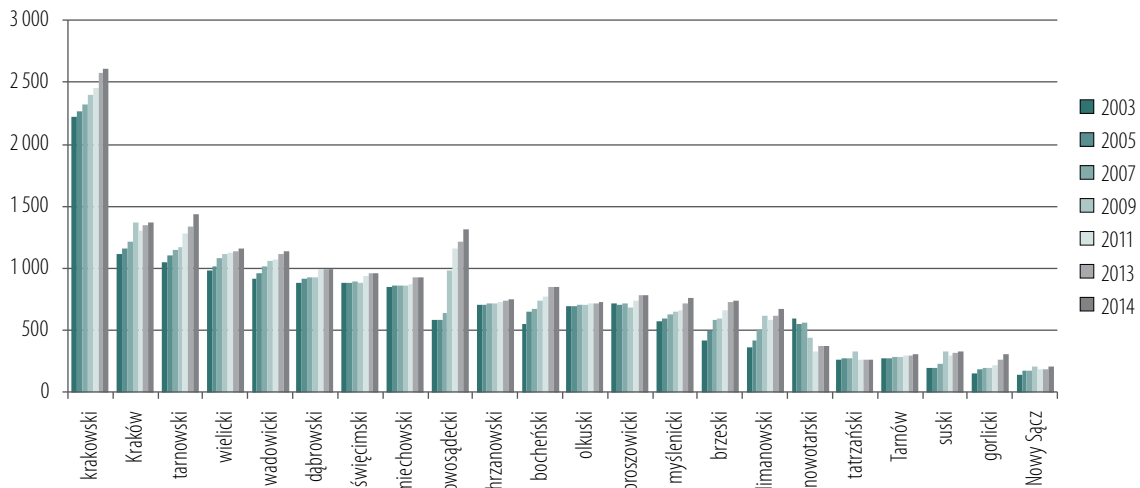
Na terenie województwa z sieci wodociągowej korzysta 80,5% ludności, przy czym region jest pod tym względem znacznie zróżnicowany – północna część Małopolski charakteryzuje się dużym odsetkiem ludności korzystającej z wodociągów, natomiast w południowej części dostęp do sieci jest znacznie mniejszy. Do najlepiej zwodociągowanych należy Kraków oraz znaczna część gmin Małopolski Zachodniej, w których odsetek ludności korzystającej z wodociągów sięga niemal 100%. Na obszarze województwa jedynie dwie gminy nie mają dostępu do sieci wodociągowej (Lipinki oraz Rzepiennik Strzyżewski), natomiast 19 gmin nie przekracza progu 20% ludności korzystającej z sieci wodociągowej. Widoczny jest jednak stały, systematyczny wzrost udziału korzystających z wodociągów, który w ciągu ostatnich 10 lat zwiększył się o 9,1 p.p. (w 2004 – 71,4%).

Mapa 48. Korzystający z wodociągów w 2014 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres 154. Długość sieci wodociągowej (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

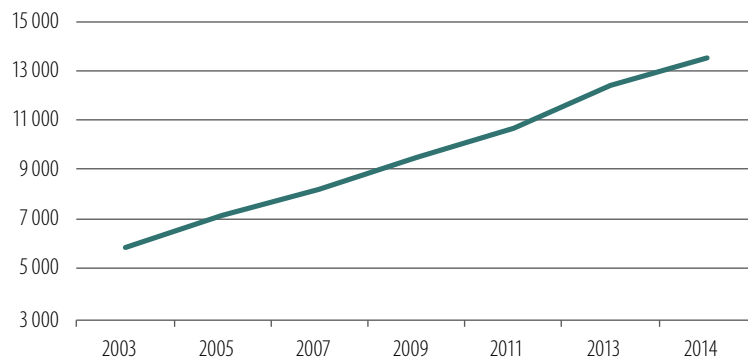
2. Kanalizacje

W latach 2003–2014 przyrost sieci kanalizacyjnej był większy od przyrostu sieci wodociągowej.

Według danych US w Krakowie w 2014 roku w Małopolsce przybyło 1138,4 km sieci kanalizacyjnej (długość kanalizacji wyniosła 13509,3 km), podczas gdy w 2013 roku przyrost ten wyniósł 980,5 km. Najwięcej sieci kanalizacyjnej w 2014 roku wybudowano na terenie miasta i gminy Krzeszowice – 181,8 km, do której podłączono 1755 budynków mieszkalnych, czyli około 7 tys. mieszkańców.

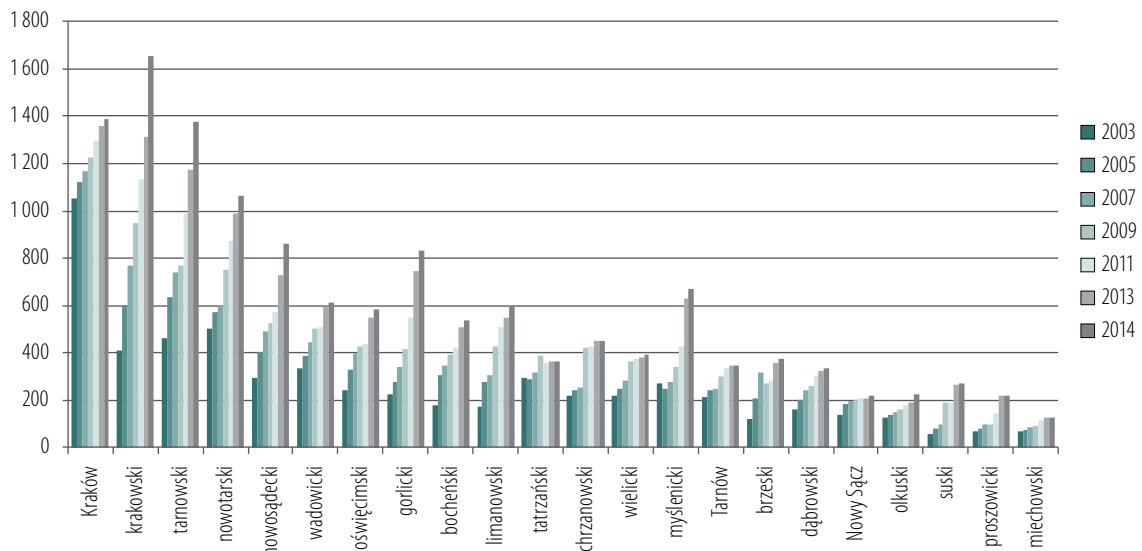
W województwie małopolskim występuje nadal dysproporcja pomiędzy długością sieci kanalizacyjnej w miastach i na wsi, chociaż sytuacja ta ulega poprawie. W 2005 roku kanalizacje wiejskie stanowiły 51,9% ogółu długości sieci kanalizacyjnej, natomiast w 2014 roku kanalizacje na wsi stanowiły już 65,1% ogółu długości sieci kanalizacyjnej województwa.

Wykres 155. Przyrost sieci kanalizacyjnej w województwie małopolskim (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie.

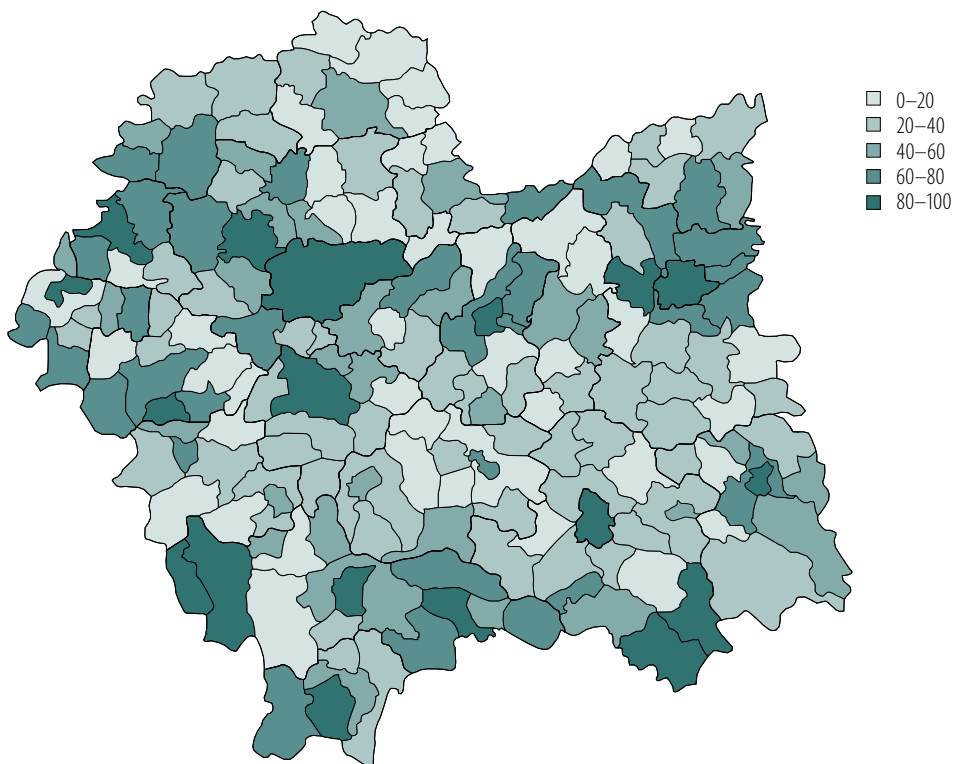
Wykres 156. Długość sieci kanalizacyjnej (w km)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

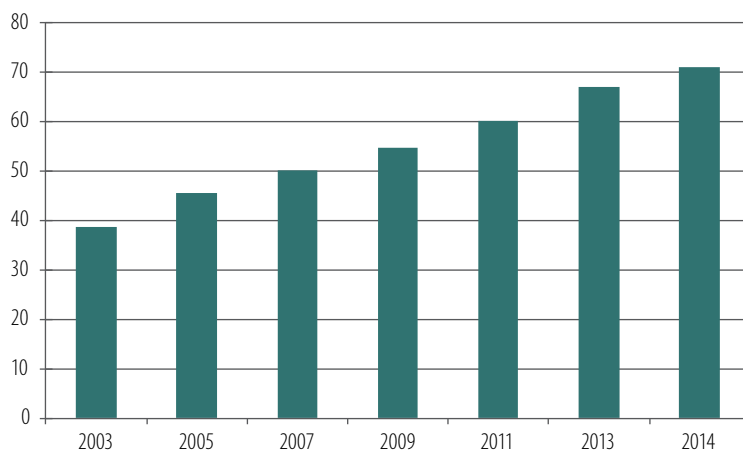
Na terenie województwa z sieci kanalizacyjnej w 2014 roku korzystało 59,8% ludności. Odsetek ten systematycznie wzrasta z roku na rok, tylko od 2004 roku zwiększył się o 12,2 p.p. Należy przy tym zaznaczyć, że wzrost odsetka ludności korzystającej z kanalizacji widoczny był przede wszystkim na obszarach wiejskich, gdzie tylko w przytoczonym okresie ostatnich 10 lat wzrósł z 13,7% w 2004 roku do 33,9% w roku 2014. Widocznemu zmniejszeniu uległa liczba gmin, nieposiadających dostępu kanalizacji – 10 lat temu takich gmin było nieco ponad 30, w roku 2014 było ich już tylko 12. W części gmin w omawianym okresie udział ludności korzystającej z kanalizacji wzrósł znacząco – na niektórych terenach, gdzie jeszcze 10 lat temu nie było kanalizacji, obecnie odsetek wynosi ponad 50%, np. w gminach: Spytkowice (pow. nowotarski), Zembrzyce i Sułoszowa, a nawet 70% jak w przypadku gminy Stryszów.

Mapa 49. Korzystający z kanalizacji w 2014 roku (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Wykres 157. Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do wodociągowej (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Krakowie

Liczba oczyszczalni komunalnych w województwie małopolskim wynosi 244, w tym:

- › mechanicznych – 0,
- › biologicznych – 179,
- › z podwyższonym usuwaniem biogenów – 65.

— case study

W 2014 roku zmodernizowano oczyszczalnie ścieków w gminie Siepraw do przepustowości 1000 m³/d, w gminie Uście Gorlickie do przepustowości 1500 m³/d, w gminie Gródek nad Dunajcem do przepustowości 1750 m³/d oraz w gminie Jabłonka do przepustowości 2150 m³/d. Koszt modernizacji czterech oczyszczalni ścieków wyniósł ok. 12,9 mln zł. Wybudowano oczyszczalnie ścieków w gminie Bochnia o przepustowości 235 m³/d, w gminie Rzezawa o przepustowości 300 m³/d, w gminie Ciężkowice o przepustowości 660 m³/d oraz trzy oczyszczalnie ścieków w gminie Gródek nad Dunajcem o łącznej przepustowości 1350 m³/d. Koszt budowy sześciu oczyszczalni ścieków wyniósł ok. 6,7 mln zł. Łączny koszt ww. inwestycji wyniósł ok. 19,6 mln zł.

Budowa, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków komunalnych oraz budowa i modernizacja zbiorczych systemów kanalizacyjnych na terenie gmin realizowana jest w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). Program ten zakłada wyposażenie aglomeracji¹ powyżej 2000 RLM w infrastrukturę sanitarną do końca 2015 roku.

— więcej informacji

Więcej informacji o KPOŚK na stronie:
www.kzgw.gov.pl

1. Aglomeracja oznacza teren (w obszarze jednej lub wielu gmin), na którym zaludnienie lub działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane, aby ścieki komunalne były zbierane i przekazywane systemem kanalizacyjnym do oczyszczalni ścieków albo do końcowego punktu zrzutu tych ścieków.

Społeczeństwo informacyjne

Opracowanie: Maciej Antosiewicz, Beata Bańdura

— podsumowanie

- Regionalny System Biuletynów Informacji Publicznej w Małopolsce (RSBIP) jest jednym z najpopularniejszych w kraju systemów wśród lokalnych samorządów i instytucji publicznych – w jednym miejscu znajduje się około 3 300 biuletynów prowadzonych przez powiaty, gminy czy jednostki im podlegające.
- Według raportu Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL pn. *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2015*, największym zatrudnieniem w tym sektorze charakteryzuje się Kraków (wraz z Zabierzowem), w którym zagraniczne centra usług zatrudniają 35,7 tys. osób, co stanowi 24% ogółu pracowników w Polsce.
- W Małopolsce komputery wykorzystywane są w 92,9% przedsiębiorstwach, podczas gdy w roku poprzednim wielkość ta kształtowała się na poziomie 94,7%, przy średniej dla Polski odpowiednio 94,4% oraz 95%. Pod względem odsetka przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu w 2014 roku Małopolska osiągnęła wynik 91,7%, przy średniej 93,1%.
- W zestawieniu dotyczącym wyposażenia gospodarstw domowych w komputery (70,2%) oraz dostępu do Internetu w domu (69,8%) Małopolska znajduje się poniżej średniej krajowej.

Społeczeństwo informacyjne funkcjonuje w oparciu o szybką wymianę informacji, a podstawowym warunkiem jego rozwoju jest dostęp do nowoczesnej sieci teleinformatycznej oraz umiejętność wykorzystania technologii informacyjnych we wszystkich aspektach życia gospodarczego i społecznego. Umiejętność gromadzenia, przetwarzania i przekazywania informacji z wykorzystaniem nowoczesnych technologii wpływa na rozwój gospodarczy całego regionu oraz jakość życia jego mieszkańców.

1. Wybrane projekty w zakresie społeczeństwa informacyjnego realizowane w Małopolsce

Regionalny portal internetowy Wrota Małopolski

W zakresie publicznej dostępności do zasobów informacyjnych warto zwrócić uwagę na regionalny portal internetowy Wrota Małopolski (www.malopolska.pl), który pełni rolę źródła informacji na temat wydarzeń lokalnych i regionalnych. To także miejsce, w którym prezentowane są długofalowe inicjatywy władz Małopolski i środowisk lokalnych. W ramach portalu Wrota Małopolski tworzone są serwisy przydatne mieszkańcom, w tym *Eko-prognoza*, *Festiwal Zawodów w Małopolsce*, *Małopolski Smak* czy *Odpowiedzialna Małopolska* dotycząca tematu społecznej odpowiedzialności biznesu w naszym regionie. W obrębie serwisu funkcjonuje również strona poświęcona działalności małopolskich klastrów, w tym Forum Klastrów Małopolski. *Małopolska. I wszystko gra*, która dostarcza informacji o festiwalach odbywających się w naszym regionie.

Cyfrowa Małopolska

Małopolska w wyniku realizacji projektu współfinansowanego ze środków Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego pn. *Rozwój dostępu do usług elektronicznych w Małopolsce* opracowała system Cyfrowa Małopolska, który ma na celu usprawnienie kontaktu on-line, w tym świadczenie 128 e-usług przez jednostki administracji publicznej na rzecz przedsiębiorców, inwestorów oraz obywateli na terenie województwa małopolskiego. Platforma stworzona przez Województwo Małopolskie www.cyfrowamalopolska.pl jest w pełni zintegrowana z ogólnopolskim systemem ePUAP, przy jednoczesnym uwzględnieniu specyfikacji naszego regionu. System wykorzystuje ustandaryzowane wzory procedur elektronicznych, a także umożliwia użycie profilu zaufanego ePUAP do podpisywania dokumentów. Stanowi to silny impuls rozwoju e-administracji w regionie. Województwo małopolskie znajduje się w ścisłej czołówce regionów, gdzie udział urzędów świadczących usługi elektroniczne jest na wysokim poziomie.

System Cyfrowa Małopolska jest stale rozwijany. Uruchomiono możliwość dokonywania płatności elektronicznych w trakcie składania wniosku, w schemacie przelewu bezpośredniego. Klienci zyskali wygodę i szybkość płatności poprzez Internet, a Urząd otrzymał narzędzie do automatycznego dokonania sprawy urzędowej w formie elektronicznej, z płatnością potwierdzoną dodatkowo w formie EPO (Elektroniczne Potwierdzenie Płatności). Planowana jest także rozbudowa katalogu usług dla mieszkańców i przedsiębiorców w regionie.

Dzięki realizacji projektu do dyspozycji Małopolan trafił nowoczesny, wysokiej jakości Regionalny System Biuletynów Informacji Publicznej w Małopolsce (RSBIP). Jeszcze żadne województwo w naszym kraju nie stworzyło systemu regionalnych biuletynów, który cieszyłby się tak ogromną popularnością wśród lokalnych samorządów czy instytucji publicznych. Obecnie małopolski system skupia w jednym miejscu około 3 300 biuletynów prowadzonych przez powiaty, gminy czy jednostki im podlegające.

Wirtualne Muzea Małopolski

Godną uwagi, innowacyjną na skalę całego kraju inicjatywą jest zrealizowany przez Województwo Małopolskie oraz Małopolski Instytut Kultury projekt pod nazwą Wirtualne Muzea Małopolski. Małopolska jako pierwszy region w kraju stworzyła Regionalny System Digitalizacji zbiorów muzealnych. Realizacja tego projektu objęła:

- › stworzenie przez Województwo Małopolskie Regionalnego Systemu Digitalizacji we współpracy z 35 małopolskimi muzeami,
- › utworzenie pierwszej w Polsce kompleksowo wyposażonej Regionalnej Pracowni Digitalizacji,
- › digitalizację zbiorów muzealnych,
- › stworzenie portalu www.muzea.malopolska.pl, na którym prezentowanych jest 900 zdigitalizowanych eksponatów z 38 małopolskich muzeów, z tego blisko 600 w technologii 3D w najwyższej możliwej obecnie rozdzielczości, dostępnych za darmo z każdego miejsca na świecie,
- › stworzenie centralnego repozytorium eksponatów, będącego narzędziem wsparcia i współpracy dla wszystkich muzeów w Małopolsce.

Zakłada się systematyczny rozwój portalu Wirtualne Muzea Małopolski poprzez przyłączanie się nowych muzeów i galerii do regionalnego systemu digitalizacji oraz rozwijanie zasobów merytorycznych portalu. Właśnie w ramach rozwoju projektu, powstał jego kolejny etap pod nazwą *Wirtualne Muzea Małopolski Plus*.

Rozbudowa systemu udostępniania e-usług publicznych w administracji publicznej w Małopolsce – etap I

Kolejnym krokiem zmierzającym do skrócenia czasu załatwiania spraw w urzędach, obniżenia kosztów i poprawy efektywności pracy administracji publicznej w Małopolsce jest rozpoczęcie realizacji projektu przez Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie dofinansowanego ze środków MRPO 2007–2013. Projekt polega na rozbudowie istniejącego systemu udostępniania e-usług publicznych oraz integracji działań realizowanych przez Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie i dwie jednostki administracji zespolonej: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa.

Małopolski System Informacji Turystycznej

Klucz do odkrywania Małopolski. Dzięki projektowi, już w 39 punktach Informacji Turystycznej można zasięgnąć informacji, która umożliwi zaplanowanie trasy zgodnie z osobistymi oczekiwaniami i zainteresowaniami turysty. Małopolski System Informacji Turystycznej to nowoczesny system IT zintegrowany w warstwie analogowej i cyfrowej, realizowany w partnerstwie z 25 gminami i powiatami z Małopolski, w ramach MRPO. System obejmuje obok punktów informacji także portal regionalny, portale lokalne, bazy danych oraz 16 infokiosków. To także m.in. oznakowanie 69 tablicami informacyjnymi przy obiektach i 18 przy drogach krajowych, 275 turystycznymi znakami drogowymi, opracowanie i wydanie 18 tytułów wydawniczych.

Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej

Małopolska Infrastruktura Informacji Przestrzennej (MIIP) powstała jako rozwiązanie regionalne w celu zapewnienia mieszkańcom, przedsiębiorcom, jednostkom publicznym i prywatnym, wiarygodnych i aktualnych danych przestrzennych tworzonych przez administrację publiczną.

Dzięki stosowaniu interoperacyjności usług (m.in. usługi wyszukiwania, przeglądania, pobierania) system spełnia wymogi Dyrektywy Unii Europejskiej INSPIRE, a tym samym pozwala na integrację z infrastrukturą informacji przestrzennej na poziomie krajowym czy europejskim oraz innymi systemami, które opierają się na e-usługach. MIIP zaplanowano w taki sposób, aby organy samorządu oraz inne jednostki z regionu Małopolski mogły włączyć się do systemu i realizować zapisy ustawy o infrastrukturze informacji przestrzennej.

Największą wartością systemu są stale aktualizowane oraz poszerzane zasoby informacyjne, które od czasu budowy systemu w ciągu 3 lat wzrosły z 25 warstw tematycznych do 300 warstw na chwilę obecną. Systematycznie rośnie też liczba użytkowników, która jest na poziomie blisko 100 tys.

Na referencyjnych zasobach danych geoportalu MIIP (www.miiip.geomalopolska.pl) bazuje obecnie wiele jednostek m.in. powiatów, gmin, jednostki organizacyjne tych urzędów, organy rządowe i samorządowe szczebla wojewódzkiego, które tworzą i publikują swoje mapy cyfrowe w oparciu o zbiory danych MIIP. W ramach współpracy podpisanych zostało 17 porozumień pozwalających partnerom na jeszcze większy zakres funkcjonalności i dostępności danych.

Funkcjonowanie systemu w zakresie poszerzania i integracji zbiorów danych, a także rozbudowa jego narzędzi bezpośrednio przekłada się na wzrost zainteresowania i zastosowania informacji przestrzennej od realizacji zadań podstawowych, takich jak procesy wspomaganie wydawania decyzji administracyjnych, aż do realizacji różnego rodzaju nowych działań, np. ocena atrakcyjności inwestycyjnej miast, planowanie obszarów zieleni, dostępność do budynków publicznych z niepełnosprawnością ruchową.

W ramach rozbudowy systemu powstała też aplikacja mobilna iMap Mobile pod Androida, iOS oraz Windowsa Phone umożliwiająca korzystanie z podkładów mapowych w terenie.

SMART_KOM. Kraków w sieci inteligentnych miast

Województwo Małopolskie we współpracy z Krakowskim Parkiem Technologicznym Sp. z o.o. realizuje projekt *SMART_KOM. Kraków w sieci inteligentnych miast*, którego celem zrównoważony rozwój gospodarczy regionu poprzez stworzenie strategii SMART_KOM oraz opracowanie dwóch projektów pilotażowych w ramach europejskich sieci współpracy (ESW). W projekcie biorą udział międzynarodowi i polscy eksperci. W 2014 roku podczas warsztatów diagnostycznych, dotyczących sześciu obszarów smart, tj.: *Mieszkańcy, Jakość życia, Środowisko, Gospodarka, Transport i Administracja* oraz wizyt studyjnych w krajach europejskich o najbogatszych doświadczeniach smart, poszukiwano najbardziej efektywnych działań smart oraz dobrych praktyk – wnioski zostały zebrane w raportach. Na ich podstawie prowadzone są prace nad mapą drogową rozwiązań smart dla Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego.

Przykładowe projekty z obszaru smart w Małopolsce

Aby projekt mógł zostać zakwalifikowany do grupy smart powinien dotyczyć obszarów związanych ze smart city. I choć definicja smart city przyjmuje wiele kształtów, to akcentuje się przede wszystkim wykorzystanie nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych do rozwiązywania kwestii społecznych, przy szerokim współudziale i zaangażowaniu interesariuszy, na rzecz podniesienia jakości życia i zrównoważonego rozwoju. Idea smart city atrakcyjna dla małych i dużych miast, metropolii i regionów. Jest odpowiedzią na wyzwania cywilizacyjne, uniwersalne w globalnym świecie. Najważniejsze jest tu skoncentrowanie się na faktycznych potrzebach mieszkańców oraz konsekwentne i zrównoważone planowanie oraz wdrażanie rozwiązań służących poprawie jakości życia mieszkańców i użytkowników przestrzeni miejskiej, aglomeracyjnej czy regionalnej.

Jednym z przykładów smart projektów z obszaru inteligentnego transportu jest wdrożony przez Województwo Małopolskie projekt *Inteligentny System Sterowania Ruchem Regionu Podhalańskiego*. W powiatach nowotarskim i tatrzańskim, przy drogach krajowych, wojewódzkich oraz powiatowych umieszczono ponad sto trzydzieści elektronicznych urządzeń, ułatwiających podróżowanie mieszkańcom i turystom. Urządzenia mierzą natężenie ruchu, kamery i stacje meteorologiczne prowadzą stały monitoring i analizują sytuacje na drogach, a na tablicach drogowych wyświetlane są informacje o czasie przejazdu na danej trasie. System jest przyjazny środowisku, dzięki wykorzystaniu słońca do zasilania akumulatorów.

Innym wartym uwagi projektem jest *Budowa zintegrowanych systemów informatycznych do zarządzania i monitoringu satelitarnego w Małopolsce* – projekt dofinansowany z MRPO. Obejmuje utworzenie zintegrowanego

systemu informatycznego do zarządzania i monitoringu wszystkich zasobów wraz z satelitarnym pozycjonowaniem pojazdów w jednostkach publicznych na poziomie starostw powiatowych, obejmujących publiczne pogotowia ratunkowe przy szpitalach lub samodzielnie działające pogotowia.

Wśród projektów z zakresu inteligentnego środowiska są małopolskie inwestycje budowlane, tworzone zgodnie z założeniami tzw. „zielonych budynków” czyli budowanych z użyciem ekologicznych technologii, przyjazne środowisku i ich użytkownikom, oszczędzających zasoby. Są tu realizacje budynków mieszkalnych, obiektów biurowych, produkcyjnych, oświatowych, badawczych oraz budynków sakralnych, np.:

- › Kompleks biurowy Green Office – nowoczesna krakowska przestrzeń biurowa;
- › Parafia Błogosławionego Jana Pawła II w Nowym Targu – nowa, energooszczędna świątynia;
- › Pasywne hale sportowe w Krakowie (Zespół Szkół nr 3, hala Uniwersytetu Rolniczego), w gminie Słomniki – obniżenie kosztów ogrzewania i zmniejszenie emisji CO₂ o 90%;
- › Regionalne Centrum Oświatowo-Sportowe w Dobczycach, w którym mieszczą się Gimnazjum, Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu, Miejska Biblioteka Publiczna oraz Szkoła Muzyczna. Centrum zostało wyposażone w aulę widowiskową, świetlicę, pracownię teatralną, wielofunkcyjne sale i pracownię oraz kuchnię ze stołówką. W obiekcie wykorzystuje się zasoby energii odnawialnej: pompy ciepła i rekuperatory wspomagające ogrzewanie;
- › Pływalnia w Proszówkach – zastosowano rozwiązania techniczne umożliwiające pozyskanie energii odnawialnej. Woda basenowa oraz użytkowa ogrzewana jest dzięki instalacji 106 kolektorów słonecznych;
- › Laboratorium Edukacyjno-Badawcze Odnawialnych Źródeł Energii AGH w Miękinii – w skład którego wchodzi sale: wykładowa dla 50 osób, laboratoryjna ze stanowiskami komputerowymi, laboratoryjna pomp ciepła i kolektorów słonecznych, laboratoryjna OZE, montażu instalacji OZE oraz biblioteka;
- › Rozproszony system monitorowania jakości dostawy energii elektrycznej w sieci zasilającej AGH, system monitorowania jakości dostawy energii elektrycznej zbudowany został przez pracowników Katedry Automatyki Napędu i Urządzeń Przemysłowych Wydziału EAIiE we współpracy z Sekcją Głównego Energetyka AGH.

Aby w regionie mogły być tworzone i rozwijane inteligentne inwestycje ważną jest dbałość o podnoszenie kompetencji mieszkańców regionu. Warto więc wspomnieć o wybudowanym przez Akademię Górniczo-Hutniczą Centrum Informatyki Akademii Górniczo-Hutniczej. Centrum umożliwia kształcenie studentów w zakresie najnowszych technologii i jest jednym z najnowocześniejszych obiektów dydaktyczno-naukowych w Europie oraz jednym z pierwszych w Polsce „żywych laboratoriów”. Jego infrastruktura teleinformatyczna może być wykorzystywana w celach edukacyjnych i demonstracyjnych, i obejmuje:

- › 2 amfiteatralne sale wykładowe (na 150 i 250 osób) wyposażone w najnowsze systemy telekonferencyjne, umożliwiające bezpośrednie połączenia z innymi uniwersytetami i organizację wykładów wybitnych specjalistów oraz uniwersalna sala wykładowo-konferencyjna na 200 osób;
- › 15 nowoczesnych laboratoriów specjalistycznych (wirtualnej rzeczywistości i wizualizacji 3D, sieciowych systemów multimedialnych, systemów mobilnych, sieci komputerowych).

Dzięki najnowocześniejszej infrastrukturze informatycznej możliwe jest skonfigurowanie każdego laboratorium „na żądanie”, zgodnie z wymaganiami prowadzących oraz potrzebami studentów.

W październiku 2014 roku rozpoczęły się multimedialne zajęcia akademickie, które prowadzone były przez pracowników akademickich oraz nauczycieli szkół ponadgimnazjalnych z wykorzystaniem nowoczesnej platformy multimedialnej umożliwiającej dostarczanie innowacyjnych usług i aplikacji edukacyjnych, stworzonej w ramach projektu *Małopolska Chmura Edukacyjna* (MRPO/POKL). Dzięki systemowi wirtualnych zajęć w 10 obszarach tematycznych najlepsze małopolskie uczelnie, w tym Akademia Górniczo-Hutnicza, Uniwersytet Jagielloński, Politechnika Krakowska, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie i Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie dzielą się wiedzą z uczniami 21 szkół ponadgimnazjalnych, 10 techników oraz 11 liceów. Realizacja projektu umożliwia uczniom z placówek oddalonych od Krakowa na regularne korzystanie z oferty zajęć otwartych organizowanych przez uczelnie, co pozwala im na pogłębianie wiedzy, rozwijanie zainteresowań oraz poznanie uczelni, na których w przyszłości będą mogli studiować. W perspektywie finansowej UE 2014–2020 planuje się włączenie do projektu 200 szkół ponadgimnazjalnych.

Jednym z podstawowych założeń smart city jest otwarcie oraz udostępnienie do przetwarzania i wykorzystania danych gromadzonych przez administrację publiczną. Dobrym tego przykładem jest stworzenie serwisu www.baterie.malopolska.pl, który w atrakcyjny sposób prezentuje mieszkańcom Małopolski pełną listę punktów

odbioru zużytych baterii lub akumulatorów w naszym regionie, w oparciu o dane zebrane ze sprawozdań składanych przez przedsiębiorców do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Jest to także przykład współpracy pomiędzy Urzędem a inicjatywą Otwarta Małopolska promującej wykorzystanie otwartych danych na potrzeby mieszkańców naszego regionu. Podczas licznie organizowanych w Krakowie hackathonów, maratonów programistycznych, chętnie odwiedzanych przez programistów oraz pasjonatów informatyki i nowych technologii, powstają ciekawe pomysły i aplikacje związane z twórczym wykorzystaniem otwartych danych, ale również rozwiązaniem współczesnych problemów dotyczących komunikacji, energii, ochrony środowiska itp.

2. Zatrudnienie, kompetencje i infrastruktura IT w Małopolsce

W województwie małopolskim, podobnie jak w całym kraju, dynamicznie rozwija się branża informatyczna oraz rynek nowoczesnych usług biznesowych. Firmy BPO świadczą usługi informatyczne, finansowo-księgowo, badani i rozwoju oraz logistyczno-magazynowe. Jak wynika z raportu Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL pn. *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2015*, w działających obecnie w Polsce 532 centrach usług z kapitałem zagranicznym, należących do 356 inwestorów, zatrudnionych jest ok. 150 tys. pracowników. Największym zatrudnieniem charakteryzuje się Kraków (analizowany łącznie z Zabierzowem), w którym zagraniczne centra usług zatrudniają 35,7 tys. osób, co stanowi 24% ogółu pracowników w Polsce. Od kwietnia 2013 roku zatrudnienie w sektorze wzrosło w Krakowie o około 40%. W ciągu roku od poprzedniego raportu, w Krakowie powstało około 5 tys. miejsc pracy.

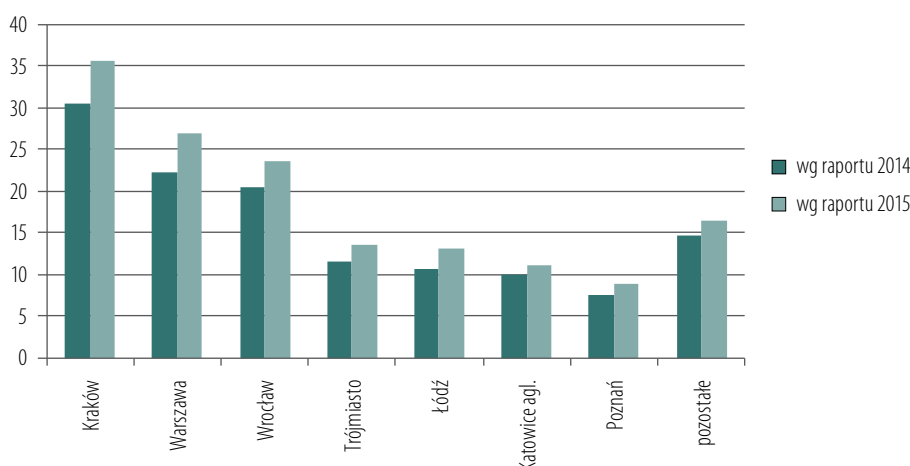
Obok dynamicznie rozwijających się centrów z kapitałem zagranicznym, rozwijają się także centra usług dla biznesu z kapitałem polskim. Rynek usług biznesowych w Polsce charakteryzuje się bardzo dużą różnorodnością. Centra obsługują klientów z całego świata, a większość z nich świadczy usługi dla co najmniej kilku procesów biznesowych. O wyborze miejsca prowadzenia działalności w opinii respondentów badania ABSL decydują: dostępność nowoczesnej powierzchni biurowej oraz wizerunek regionu w opinii inwestorów, dostępność komunikacyjna (lotniska, pociągi), dostępność talentów/wysoko wykwalifikowanej kadry oraz współpraca z lokalnymi władzami.

— więcej informacji

Więcej informacji o raporcie *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2015* znajduje się na stronie:

www.absl.pl/documents/10186/26940/raport_absl_2015_PL_150622_epub.pdf/a66bd034-6ea5-40ac-99a7-e78b4ecc6f69

Wykres 158. Zatrudnienie w centrach usług z kapitałem zagranicznym (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z raportu Związku Liderów Sektora Usług Biznesowych ABSL pn. *Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce 2015*

Kraków od lat znajduje się wśród najatrakcyjniejszych miast na świecie dla outsourcingu usług biznesowych. W najnowszym rankingu „Tholons Top Outsourcing Destinations 2014” miasto zajmuje 9. miejsce w świecie, będąc jednocześnie najatrakcyjniejszym miejscem wśród lokalizacji europejskich <http://www.tholons.com/TholonsTop100/index.html>.

Rozwojowi sektora nowoczesnych usług wspólnych w Małopolsce sprzyja duża liczba dobrze przygotowanych absolwentów szkół wyższych oraz powszechne korzystanie przedsiębiorstw zagranicznych z usług podmiotów specjalizujących się w obsłudze procesów biznesowych. Warto zaznaczyć, że zarówno centra jak i firmy informatyczne podejmują współpracę ze szkołami wyższymi, aby przygotować studentów do wejścia na rynek pracy. Program współpracy obejmuje szkolenia, wykłady i warsztaty – prowadzone przez doświadczonych trenerów, oraz praktyki w firmach partnerskich. Wielu spośród uczestników akademii znajduje później w nich zatrudnienie.

Według opracowania WUP *Pracodawca – Rynek – Pracownik. Badanie zapotrzebowania na pracowników wśród małopolskich pracodawców 2014*, w Małopolsce zauważalna jest poprawa sytuacji firm, a wzrost zysków dotyczy przede wszystkim firm z sekcji *Informacja i komunikacja, Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna*, w ramach których działają firmy świadczące usługi biznesowe oraz firmy informatyczne.

O poprawie ogólnej kondycji firm w 2014 roku może świadczyć wzrost udziału pracodawców, którzy wdrożyli innowacyjne rozwiązania w swojej działalności (43% w stosunku do 37% w 2013 roku). Innowacyjność, rozumiana jako wprowadzenie nowych lub ulepszonych produktów/usług na rynek, cechowała firmy z branż: Informacja i komunikacja, Transport, Przetwórstwo przemysłowe oraz Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Ponad połowa przedsiębiorców deklaruje, że w kolejnym roku również będzie otwarta na nowości. Lepsza sytuacja finansowa przedsiębiorstw przełożyła się na ich politykę kadrową oraz plany w tym zakresie. W 2014 roku liczba zatrudnionych wzrosła w prawie co trzeciej małopolskiej firmie. Wśród zawodów poszukiwanych w ubiegłym roku znaleźli się specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym programiści aplikacji oraz projektanci stron internetowych. Szukano również projektantów grafiki i multimedialnych.

Badanie *Barometr zawodów* jest jednoroczną prognozą tworzoną przez ekspertów z powiatowych urzędów pracy oraz prywatnych agencji zatrudnienia. Prognozy powstają osobno dla każdego powiatu oraz dla całej Małopolski.

Badanie prowadzone w 2014 roku przez Małopolskie Obserwatorium Rynku Pracy i Edukacji dla Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie, potwierdziło dane sprzed roku dotyczące zapotrzebowania na pracowników w Małopolsce. W obszarze związanym z działalnością centrów usług wspólnych, wśród zawodów deficytowych wymienia się pracowników ds. finansowo-księgowych ze znajomością języków obcych, a w Krakowie także administratorów systemów komputerowych, analityków i operatorów systemów teleinformatycznych, programistów i administratorów stron internetowych, projektantów i administratorów baz danych, specjalistów ds. finansowych i ds. zastosowań informatyki. Osoby posiadające doświadczenie w tym zakresie, w połączeniu ze znajomością języków obcych, mogą liczyć na szybkie zatrudnienie.

Technologie ICT w przedsiębiorstwach

Jak podaje Główny Urząd Statystyczny w opracowaniu *Nauka, technika, innowacje i społeczeństwo informacyjne w Polsce* poziom wykorzystania komputerów oraz dostępu do internetu utrzymuje się od lat na wysokim poziomie. Zmienia się rodzaj dostępu na korzyść połączeń szerokopasmowych oraz bezprzewodowych łączy 3G. Wzrasta liczba małopolskich firm, posiadających własne strony internetowe, od prostych prezentujących katalogi wyrobów lub cenniki, po strony umożliwiające składanie zamówień, rezerwacje on-line, dokonanie płatności lub uzyskanie za pośrednictwem komunikatora pomocy w trakcie dokonywania zakupów. Podając za raportem GUS pn. *Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2010–2014*, wzrasta wykorzystywanie mediów społecznościowych do kontaktów z klientami, dostawcami i partnerami lub wewnątrz przedsiębiorstwa.

— więcej informacji

Więcej informacji o raporcie WUP *Pracodawca – Rynek – Pracownik. Badanie zapotrzebowania na pracowników wśród małopolskich pracodawców 2014*, na stronie: www.obserwatorium.malopolska.pl/files/common/raporty-z-badan/badanie-pracodawcow/PRP%20raport%202015.pdf

— więcej informacji

Więcej informacji w serwisie internetowym *Barometr zawodów – Małopolska* www.barometr.obserwatorium.malopolska.pl/publikacje/prognozy-na-2015-rok#tabs-helper-head

— więcej informacji

Więcej informacji o opracowaniu GUS *Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2010–2014* znajduje się na stronie: [www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-wyniki-badan-statystycznych-z-lat-2010-2014,1,8.html](http://www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/nauka-i-technika-spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne/spoleczenstwo-informacyjne-w-polsce-wyniki-badan-statystycznych-z-lat-2010-2014,1,8.html)

Na tle polskich regionów Małopolska nie wypada jednak najlepiej. Przykładowo pod względem odsetka przedsiębiorstw wykorzystujących komputery osiągnęła w 2014 roku 92,9%, w 2013 było to 94,7% podczas gdy średnia dla Polski wynosi odpowiednio 94,4% oraz 95%. Najlepszy wynik w 2014 roku należał do województwa śląskiego – 96,2%.

Pod względem odsetka przedsiębiorstw posiadających dostęp do internetu w 2014 roku Małopolska osiągnęła wynik 91,7%, przy średniej 93,1% i najlepszym wyniku województwa dolnośląskiego – 95%. Także dane dotyczące dostępu szerokopasmowego czy mobilnego w wielu regionach wskazują wyższe wartości. Natomiast w zakresie wykorzystania mediów społecznościowych według województw Małopolska w 2014 roku znalazła się na trzecim miejscu (19,9%) za Podlasiem (20,4%) i mazowieckim (25,6%) – przy średniej dla Polski 18,4%. Są to jednak wyniki odległe od średniej UE – 30%. Wśród małopolskich przedsiębiorstw w 2013 roku 24,6% składała zamówienia przez sieci komputerowe i było to czwarte miejsce w Polsce – za opolskim i pomorskim (po 26%) oraz mazowieckim (28,1%). Natomiast pod względem otrzymywanych tą drogą zamówień Małopolska osiągnęła trzecie miejsce – za mazowieckim i podlaskim.

Dane dotyczące odsetka przedsiębiorstw wykorzystujących internet do kontaktów z administracją publiczną pokazują spadek tej liczby w Małopolsce z 89,3% w 2012 roku do 82,4% w 2013 roku.

Jednym z trendów wskazanych w opracowaniu *Cyfrowa gospodarka. Kluczowe trendy rewolucji cyfrowej. Diagnoza, prognozy, strategie reakcji* pod redakcją Dominika Batorskiego, który znajduje potwierdzenie w 2014 roku, jest rozwój przemysłu cyfrowego, w tym wzrost wpływu zaawansowanych narzędzi na nowe i powszechnie dostępne możliwości wytwarzania oraz dystrybucji informacji i produktów w postaci cyfrowej. Upowszechnienie drukarek 3D doprowadzi do większej łatwości kopiowania przedmiotów fizycznych. Wraz ze spadkiem cen coraz większym zainteresowaniem cieszą się drukarki 3D, czyli urządzenia do drukowania przestrzennego. Pozwalają wydrukować zarówno przedmioty codziennego użytku, jak i zaawansowane konstrukcje i modele wykorzystywane w wielu obszarach gospodarki. Wskazany w ww. opracowaniu trend uniezależniania się od nośników stacjonarnych i przechowywania coraz większej liczby danych bezpośrednio w sieci jest obecnie zauważalny zarówno w sferze biznesowej, jak i prywatnej. Nadal wzrasta znaczenie gromadzenia i przetwarzania danych w chmurze, co związane jest z jednej strony ze wzrostem ilości danych oraz poszukiwaniem oszczędności w obszarze IT.

— więcej informacji

Więcej informacji o opracowaniu *Cyfrowa gospodarka. Kluczowe trendy rewolucji cyfrowej. Diagnoza, prognozy, strategie reakcji* pod redakcją Dominika Batorskiego, znajduje się na stronie:

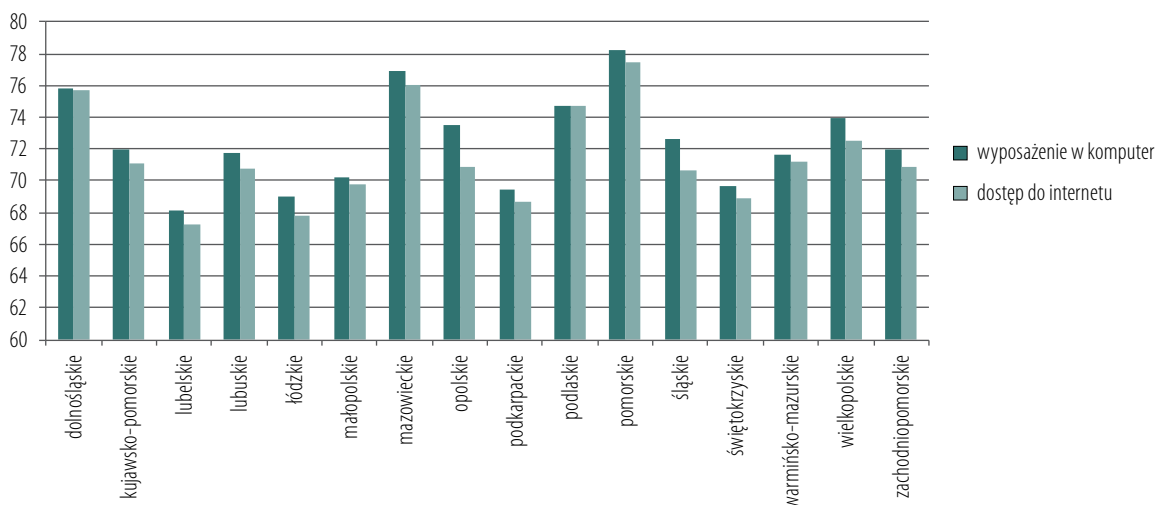
www.cyfrowagospodarka.pl/wp-content/uploads/2012/08/TR-Cyfrowa_Gospodarka_Kluczowe_trendy_rewolucji_cyfrowej.pdf

Technologie ICT w gospodarstwach domowych

Stale rośnie liczba indywidualnych użytkowników technologii teleinformatycznych. Jak podaje Główny Urząd Statystyczny w opracowaniu *Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2010–2014*, w 2014 roku 77,1% gospodarstw domowych miało w domu przynajmniej jeden komputer. Odsetek ten jest zdecydowanie wyższy w gospodarstwach z dziećmi. Na stopień wyposażenia gospodarstwa domowego mają wpływ m.in.: typ gospodarstwa, stopień urbanizacji, posiadanie dzieci na utrzymaniu, miejsce zamieszkania oraz regionu. W 2014 roku dostęp do Internetu w domu posiadało trzy czwarte gospodarstw domowych. Odsetek ten był wyższy o 2,9 p.p. niż w poprzednim roku, i wzrastał w całym badanym okresie.

Małopolska w zestawieniu dotyczącym wyposażenia gospodarstw domowych w komputery (70,2%) oraz dostępu do internetu w domu (69,8%) znajduje się poniżej średniej. Niekwestionowanym liderem w tym zakresie jest województwo pomorskie.

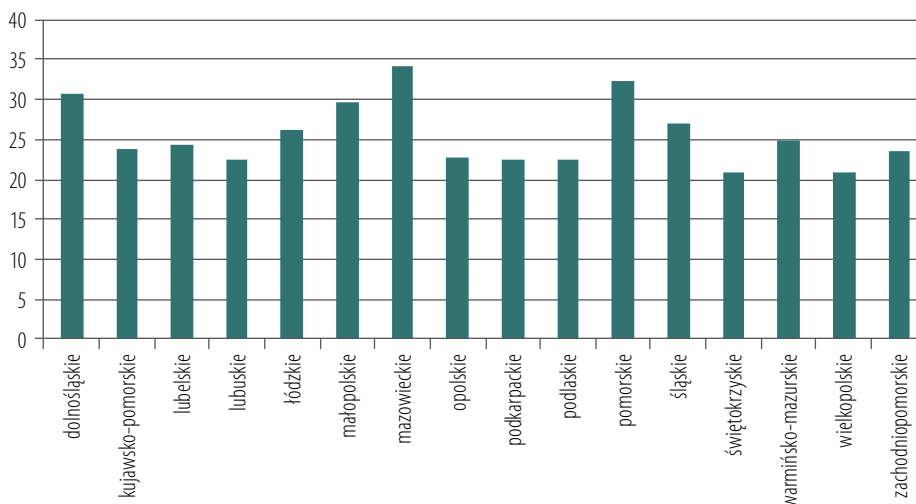
Wykres 159. Wyposażenie gospodarstw domowych w komputery oraz dostęp do internetu w domu w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS *Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2010–2014*

Z innych ciekawych informacji wskazanych w opracowaniu GUS, w odniesieniu do danych ogólnopolskich, warto zaznaczyć, że 63% osób w wieku 16–74 lat regularnie korzystało z Internetu, przy czym największy odsetek regularnych użytkowników odnotowano wśród uczniów i studentów (98,6%), osób pracujących na własny rachunek (85,0%), a także mieszkańców dużych miast i osób z wyższym wykształceniem. Blisko 9% osób w wieku 16–74 lata korzystało z przestrzeni dyskowej w Internecie w ciągu ostatnich 3 miesięcy, ponad jedna czwarta zbadanych osób korzystała w 2014 roku z zaawansowanej technologii informacyjno-telekomunikacyjnej jaką jest smartfon, a 14% posiadało w domu odbiornik telewizyjny typu Smart TV umożliwiające połączenie się z Internetem i korzystanie z jego zaawansowanych funkcji. W 2014 roku odnotowano także w badaniach większą popularność czytania książek elektronicznych (e-booki) niż słuchania audiobooków. Wraz ze spadkiem cen spodziewany jest wzrost popularności robotów domowych np. odkurzaczy.

Wykres 160. Osoby korzystające z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w ciągu ostatnich 12 miesięcy w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS *Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2010–2014*

Objęcie badaniem osób w wieku 12–15 lat pokazało, że 99,7% spośród nich korzysta z komputera dowolnego typu, a najpopularniejszym celem używania internetu było korzystanie z serwisów społecznościowych (77,2%). W Małopolsce 32,9% osób zamawiało lub kupowało przez Internet towary lub usługi do użytku prywatnego przez Internet. Najwięcej osób było w województwie mazowieckim (41,3%), najmniej – w województwie świętokrzyskim (27,2%). Pod względem korzystania z usług administracji publicznej za pomocą Internetu w 2014 roku w Małopolsce było to 29,5% osób (w stosunku do 22,6% w 2013 roku), podczas gdy największy odsetek wystąpił na Mazowszu (34,1%), a najmniejszy w Wielkopolsce (20,7%).

Podając za opracowaniem *Cyfrowa gospodarka. Kluczowe trendy rewolucji cyfrowej. Diagnoza, prognozy, strategie reakcji* pod redakcją Dominika Batorskiego, jednym ze wskazanych trendów jest sieć rzeczy, czyli autonomizacja urządzeń elektronicznych. Wraz z szybkim przyrostem liczby urządzeń, które są podłączone do Internetu, w coraz większym stopniu w sieci komunikować będą się ze sobą same urządzenia, poza bezpośrednią kontrolą użytkownika. Sieć rzeczy to urządzenia codziennego użytku zawierające mikroprocesory podłączone do Internetu. Możliwe są tu różne technologie, od RFID – identyfikacja radiowa, nazywana czasem „radiowym kodem kreskowym”, umożliwiającym rozpoznawanie oznaczonych nim obiektów na odległość, aż po bezprzewodowe sieci sensorowe (czujniki monitorujące zmienność zjawisk, np. atmosferycznych, obecności ludzi w budynkach, itp.). Obecnie coraz więcej rozwiązań opiera się na wykorzystaniu technologii mobilnych, geolokalizacji i prostych czujników pozwalających zbierać dane. Dobrym przykładem są aplikacje dla osób uprawiających sporty, takie jak choćby bieganie czy rower, monitorujące przebieg treningów i pozwalające na ich poprawienie oraz komunikowanie wyników w serwisach społecznościowych. Wzrasta zainteresowanie takimi urządzeniami jak inteligentne zegarki, opaski, okulary. Należy się spodziewać szybkiego wzrostu wykorzystania różnego rodzaju czujników w różnych sferach życia. Z jednej strony upowszechniać się będą proste rozwiązania umożliwiające wykorzystanie telefonów komórkowych lub innych prostych czujników, możliwych do zamontowania przez samych użytkowników, z drugiej strony można się spodziewać tworzenia większej i bardziej scentralizowanej infrastruktury dla sieci rzeczy. Podając za raportem Urzędu Komunikacji Elektronicznej dotyczącym stanu rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2014 roku, wzrost zainteresowania koncepcją „Internetu rzeczy” pozwala dostrzec do jakich rozwiązań przygotowują się operatorzy i jakich oczekują klienci. Podłączenie coraz większej liczby przedmiotów do sieci wymaga inwestycji zarówno w sieć szkieletową, jak i połączenia z tzw. ostatnią milą. Abonenci chcą mieć możliwość korzystania z rozwiązań pozwalających np. na oglądanie multimedialnych w wysokiej jakości, możliwość zdalnego zarządzania systemami zabezpieczeń oraz wiele innych. Z drugiej strony rozwój takich gałęzi jak telemedycyna, czy zaawansowane systemy bezpieczeństwa wymagają najwyższej jakości rozwiązań.

Dostęp do internetu

Na terenie województwa małopolskiego działa wielu dostawców usług internetowych, a największe znaczenie posiadają operatorzy ogólnopolscy. Podając za *Raportem o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2014 roku*, opracowanym przez Urząd Komunikacji Elektronicznej, na rynku usług internetowych największą bazę klientów posiadał Orange. W 2014 roku 90% gospodarstw domowych miało dostęp do Internetu, tj. ponad 13 mln abonentów. Najczęściej abonenci posiadali usługę stacjonarnego dostępu do sieci. Ponad 7,2 mln osób było podłączonych do Internetu właśnie za pośrednictwem takiej technologii, a blisko 6 mln osób korzystało z dostępu mobilnego. W Polsce w przypadku Internetu stacjonarnego w 2014 roku dominowały łącza o przepustowości od 2 Mb/s do 10 Mb/s. Ponad 45% użytkowników korzystało z Internetu o takiej szybkości. Udział łącz o prędkości od 10 Mb/s do 30 Mb/s wyniósł 23,7%. Liczba łącz o prędkości ponad 100 Mb/s w okresie od 2013 do 2014 roku wzrosła o 126%. Duża popularność mobilnego Internetu sprawiła, że Polska należała do krajów z jednym z najwyższych wskaźników penetracji tą usługą w Unii Europejskiej. W czerwcu 2014 roku plasowała się na 5 miejscu w Europie, to 2 miejsca wyżej niż rok wcześniej. W 2014 roku ponad 80% mieszkańców naszego kraju posiadało ruchomy dostęp do sieci. Wynik ten jest o prawie 14 p.p. wyższy niż średnia europejska, która kształtowała się na poziomie 66,7%.

więcej informacji

Więcej informacji o opracowaniu *Cyfrowa gospodarka. Kluczowe trendy rewolucji cyfrowej. Diagnoza, prognozy, strategie reakcji* pod redakcją Dominika Batorskiego, znajduje się na stronie: www.cyfrowagospodarka.pl/wp-content/uploads/2012/08/TR-Cyfrowa_Gospodarka_Kluczowe_trendy_rewolucji_cyfrowej.pdf

więcej informacji

Więcej informacji o *Raporcie o stanie rynku telekomunikacyjnego w Polsce w 2014 roku* wydanym przez Urząd Komunikacji Elektronicznej na stronie: www.uke.gov.pl/files/?id_plik=20069

3. Łączność telefoniczna

Urząd Komunikacji Elektronicznej, przedstawiając w wyżej wymienionym raporcie perspektywy rozwoju rynku telekomunikacyjnego zwrócił uwagę na spadek przychodów z usług głosowych, w tym szczególnie telefonii stacjonarnej i w mniejszym stopniu mobilnej oraz wzrost w segmencie dostępu do Internetu.

Telefonia stacjonarna

W całym kraju, jak i w Małopolsce, utrzymała się tendencja spadkowa popularności telefonii stacjonarnej. Liczba abonentów telefonii stacjonarnej spadła w porównaniu do 2013 roku o 8,4%. Największą ich liczbę odnotowano w 2003 roku – 1 mln 52 tys. Według danych Urzędu Statystycznego w Krakowie w województwie małopolskim liczba abonentów na koniec 2013 roku spadła do poziomu 521 tys. Spadają również przychody operatorów. Jednocześnie w porównaniu do 2013 roku zwiększyła się liczba łączy kablowych wykorzystywanych w telefonii stacjonarnej.

Telefonia komórkowa

Według danych UKE zamieszczonych w *Raporcie o stanie rynku telekomunikacyjnego w 2014 roku* wynika, że usługi telefonii ruchomej w Polsce w 2014 roku świadczyło 27 operatorów, z czego 7 to podmioty działające w oparciu o własną infrastrukturę (MNO). Aktywnych było ponad 57,8 mln kart SIM, co oznacza penetrację usługą na poziomie 150,2%. Operatorzy telefonii mobilnej znacznie rozbudowali sieci 3G, dzięki czemu niemal 100% mieszkańców kraju ma dostęp do usług głosowych wysokiej jakości oraz transmisji danych o dużej przepływności. W przypadku dostępu do sieci mobilnych o zasięgu 4G/LTE operatorzy sukcesywnie powiększają zasięg swoich sieci. Jeden z operatorów jest w stanie dostarczyć swoje rozwiązania do 80% ludności kraju, natomiast operator który może dotrzeć do najmniejszej liczby użytkowników przekazał, że w zasięgu jego sieci znajduje się 22% społeczeństwa.

W Małopolsce wzrosła liczba użytkowników telefonów komórkowych, osiągając według danych Urzędu Statystycznego w Krakowie na koniec 2013 roku 92,5%, w stosunku do 89,8% w 2012 roku.

ANEKS

Tabela I. Pozycja Małopolski na tle kraju i innych województw

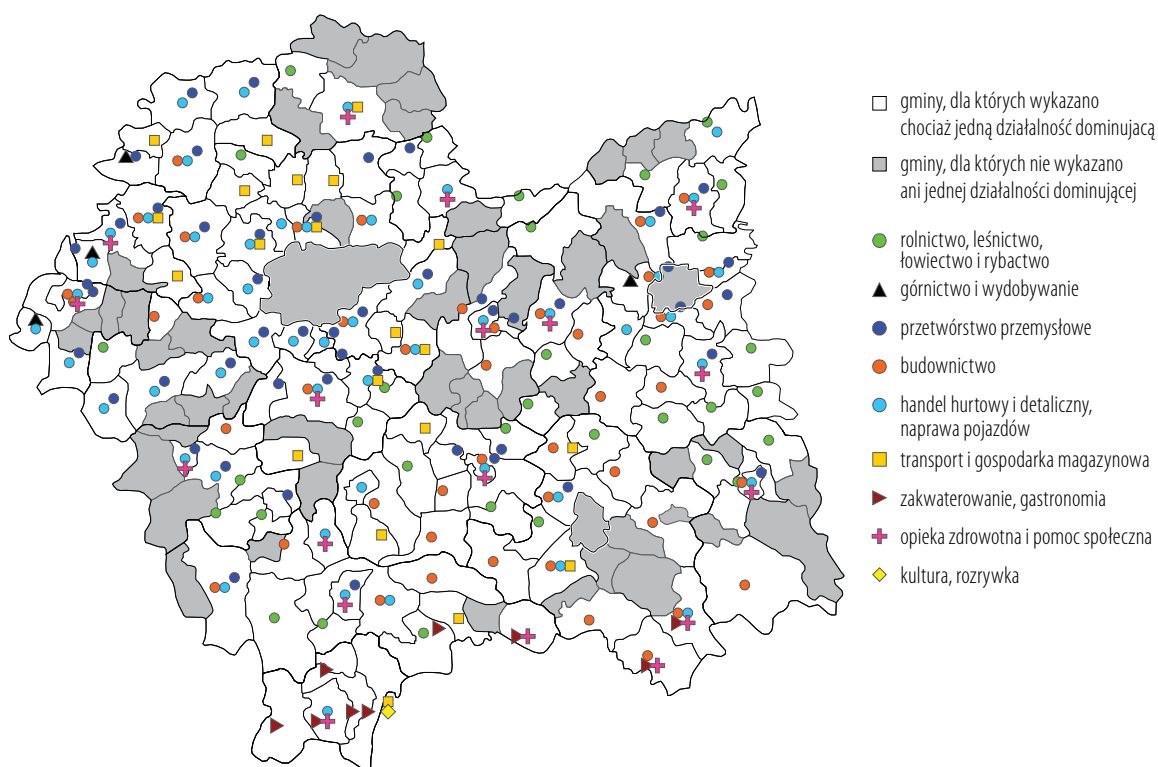
	Województwa						Lokata				
	Polska	małopolskie	wielkopolskie	dolnośląskie	pomorskie	2005	2007	2009	2011	2013	2014
Wyszczególnienie											
ludność w tys.	38 479	3 368	3 473	2 908	2 302	4.	4.	4.	4.	4.	4.
gęstość zaludnienia na km ²	123	222	116	146	126	2.	2.	2.	2.	2.	2.
wskaźnik urbanizacji	60,3	48,6	55,1	69,3	64,9	13.	13.	13.	13.	13.	13.
przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0	1,4	1,7	-0,9	2	4.	5.	3.-4.	3.	5.	3.
saldo migracji wew. i zagr. na pobyt stały na 1000 mieszkańców	-0,4	0,9	0	0,2	0,9	2.	1.	2.	2.	1.	2ex
stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec roku	11,5	9,9	7,8	10,6	11,3	1.	2.	4.	4.	2.	4.
liczba bezrobotnych na 1 ofertę pracy (stan na grudzień 2014 r.)	46	63	29	27	43	1.	4.	2.	4.	9.	10.
Przemysł											
> produkcja sprzedana w mln zł	1 167 515	76 847	133 086	105 578	80 739	5.	5.	6.	6.	6.	6.
> dynamika produkcji	103,3	100,1	105,5	102,7	109,7	4.	5.	14ex	3.	13.	15.
> dynamika przeciętnego zatrudnienia	101,1	100,3	102,8	101,7	103,2	3.	12.	3.	2.	14.	9.
Budownictwo											
> produkcja sprzedana w mln zł	179 570	15 472	18 000	12 464	11 010	4.	4.	4.	4.	4.	4.
> dynamika produkcji	107	107,6	105,9	104,9	116,3	6.	10.	13.	6.	9.	8.
> dynamika przeciętnego zatrudnienia	92,3	93,9	92,3	93,4	91,2	4.	12.	6.	4.	9.	5.
mieszkania oddane do użytku	143 166	15 630	14 636	13 953	10 891	3.	3.	2.	3.	3.	2.
przeciętna pow. użytkowa mieszkań na 1 osobę	26,7	26,1	27	27,9	25,6	9.	9.	9.	11.	9ex	8.
łożka w szpitalach na 10 tys. mieszkańców	48,9	44,5	45,1	51,3	40,5	12.	13.	12.	14.	13.	14.
podmioty gospodarki narodowej w systemie REGON	4 119 700	356 800	404 400	351 100	276 000	5.	5.	5.	4.	4.	4.
> w tym spółki prawa handlowego	413 813	32 096	40 486	33 770	27 960	6.	6.	6.	5.	5.	5.
> z tego z udziałem kapitału zagranicznego	83 552	4 819	6 983	7 474	4 678	7.	7.	7.	7.	7.	6.

Wyszczególnienie	Województwa							Lokata						
	Polska	małopolskie			pomorskie			2005	2007	2009	2011	2013	2014	
		wielkopolskie	dolnośląskie	śląskie	świętokrzyskie	lubuskie	opolskie							świętokrzyskie
powierzchnia użytków rolnych w tys. ha	14 558,40	539,2	1 795,1	934,9	732,4	12.	12.	12.	12.	12.	12.	12.	12.	
plony zbóż podstawowych z 1 ha w dt	41,9	36,2	44,2	50,1	46,6	7.	8.	11.	10.	11.	11.	12.	12.	
plony ziemniaków z 1 ha w dt	278	250	277	293	297	9.	15.	15.	9.	15.	15.	14.	14.	
bydło na 100 ha w szt.	40,7	31,4	49,5	11,4	27,5	7.	7.	8.	9.	8.	8.	9.	9.	
trzcina chlewna na 100 ha w szt.	80,5	35,3	230	21,5	103	12.	13.	11.	12.	11.	11.	12.	12.	
miejsca noclegowe w obiektach noclegowych turystyki	694 023	87 208	42 597	60 320	97 131	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	
dochody budżetów gmin w mln zł	84 548,90	7 582,6	8 472,70	6 847,9	5 153,00	4.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	3.	
dochody budżetów powiatów i miast na prawach powiatów w mln zł	92 042,50	6 941,00	6 289,6	6 830,0	6 102,7	5.	3.	3.	4.	4.	4.	3.	3.	
dochody budżetów województw w mln zł	17 745,60	1 210,5	1 144,2	1 727,6	890,2	5.	5.	5.	3.	3.	6.	6.	6.	
nakłady na działalność badawczą i rozwojową w mln zł*	14 423,80	1 660,3	996,5	908,8	933,7	2.	2.	2.	2.	2.	2.	2.	2.	
produkt krajowy brutto w mln zł*	1 656 341	128 085	154 153	140 142	95 004	6.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	5.	
> na 1 mieszkańca w zł*	43 020	38 157	46 135	48 141	41 442	9.	8.	8.	7.	7.	7.	7.	7.	

*dane za 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 1. Działalność dominująca wg gmin

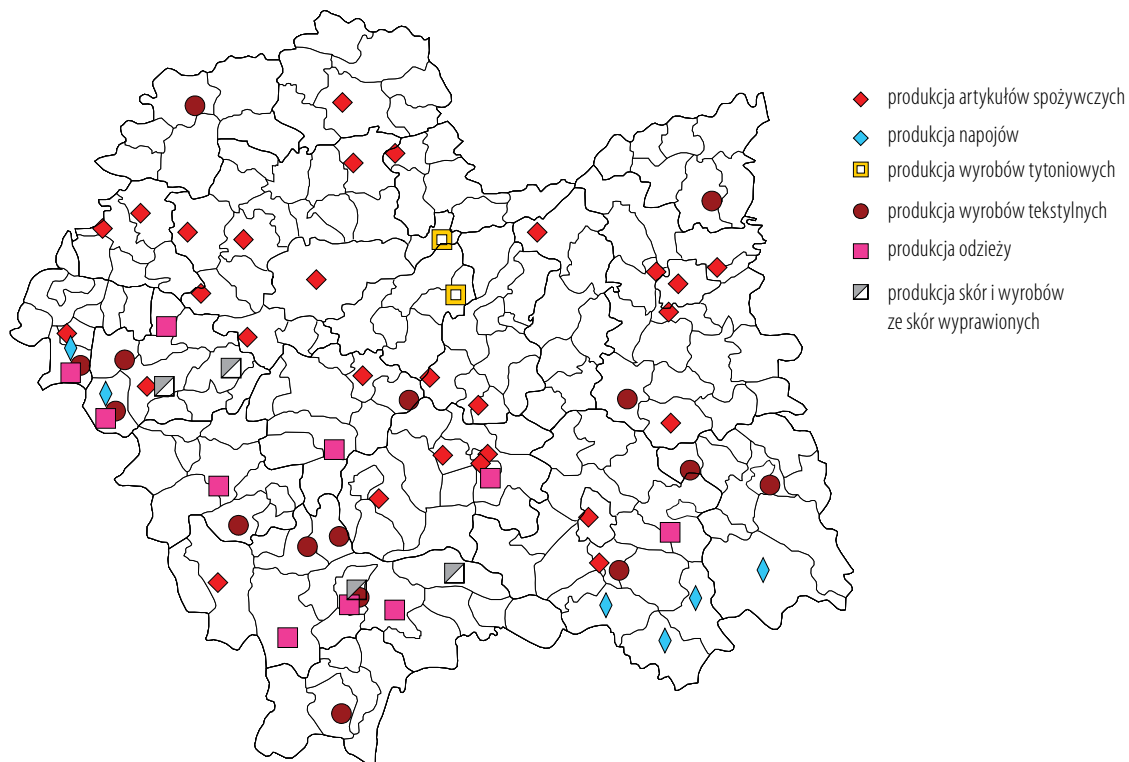
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych o strukturze pracujących wg sekcji PKD 2007 i gmin województwa małopolskiego, opracowanej przez Urząd Statystyczny w Krakowie dla potrzeb publikacji „Specjalizacja gmin województwa małopolskiego”.

Specjalizacja gmin województwa małopolskiego jest opracowaniem analitycznym, w którym autorzy podjęli próbę określenia działalności mającej największy udział w gospodarce lokalnej, często wynikającej z tradycji, uwarunkowań naturalnych i powiązań gospodarczych z innymi obszarami. Kluczem do wyznaczenia działalności, zarówno na poziomie sekcji, jak i działów w przypadku *Przetwórstwa przemysłowego* (sekcja C) była liczba pracujących, wyznaczona w oparciu o zbiory wynikowe Narodowego Spisu powszechnego 2011, Powszechnego Spisu Rolnego 2010, bieżącej sprawozdawczości z zakresu zatrudnienia, zagregowanych zbiorów danych podatkowych od osób fizycznych.

W prezentowanych mapach specjalizacje wyznaczone zostały w sposób odmienny od prezentowanych w publikacji – sekcję (lub dział) uznawano za dominującą jeśli średni udział pracujących w danej sekcji (dziale) na tle gminy bądź województwa przewyższał średnią dla wszystkich gmin o połowę odchylenia standardowego dla tego zbioru.

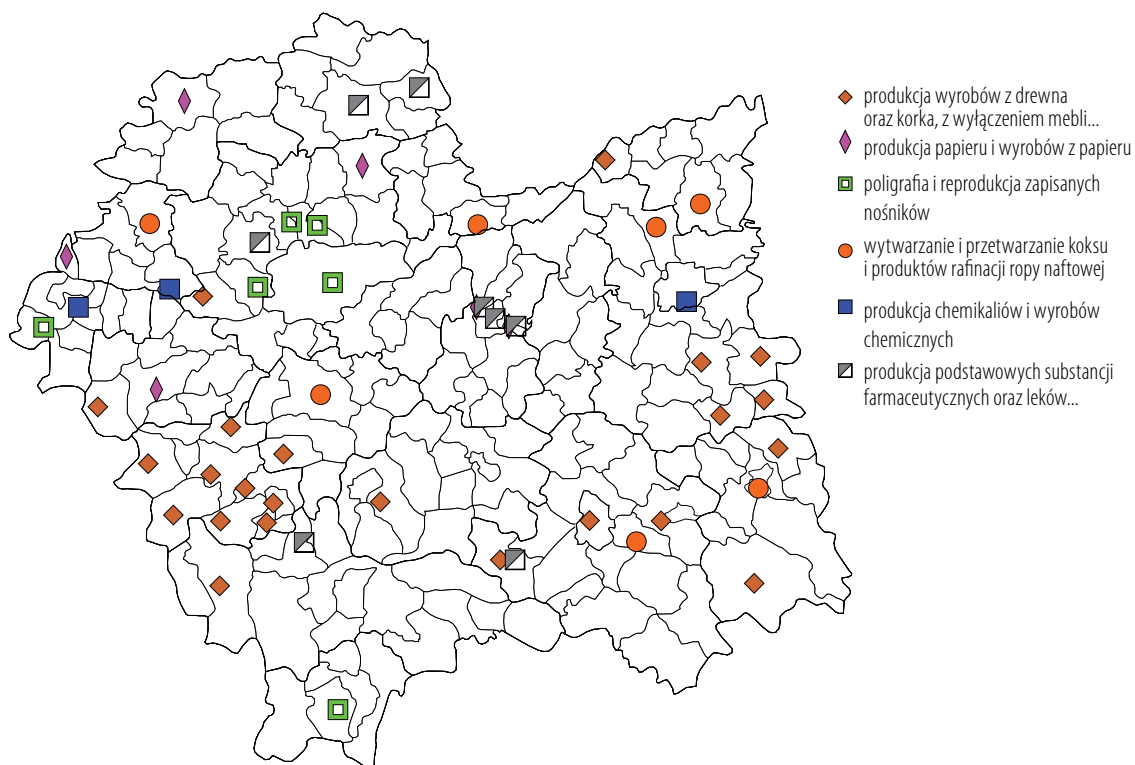
www.obserwatorium.malopolska.pl

Mapa II. Działalność dominująca wg działów sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – cz. 1

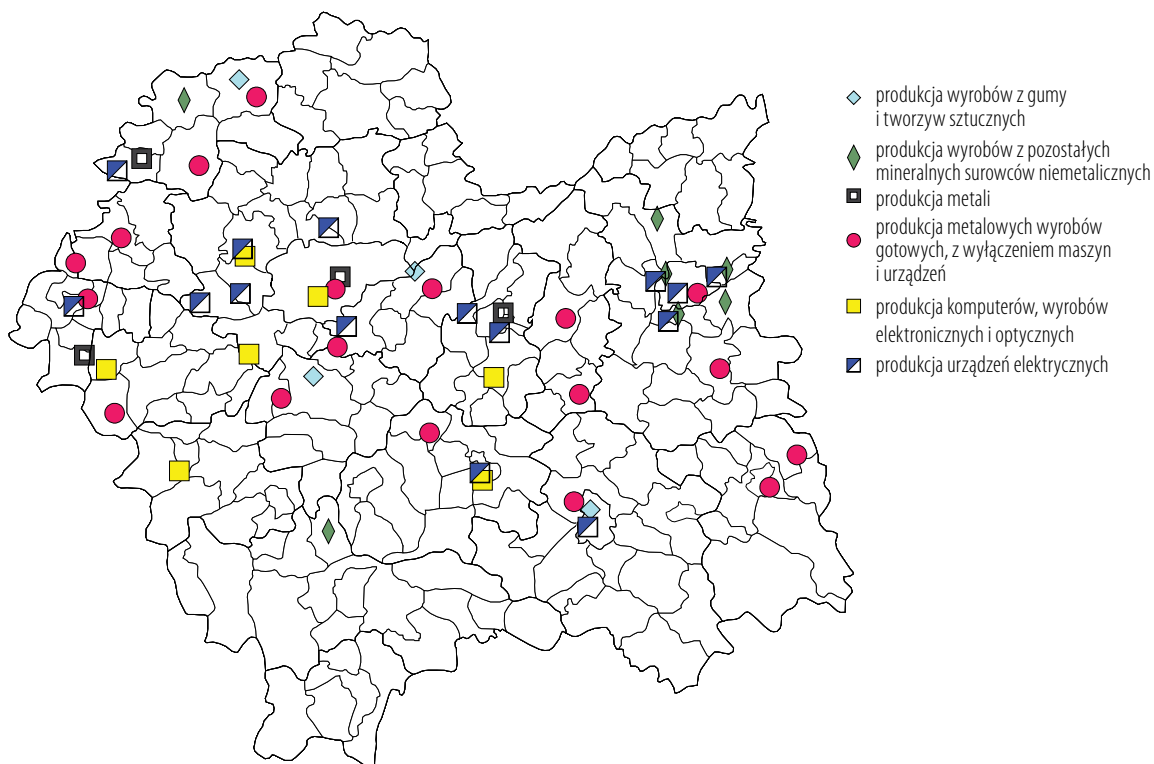
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych o strukturze pracujących wg sekcji PKD 2007 i gmin województwa małopolskiego, opracowanej przez Urząd Statystyczny w Krakowie dla potrzeb publikacji „Specjalizacja gmin województwa małopolskiego”.

Mapa III. Działalność dominująca wg działów sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – cz. 2

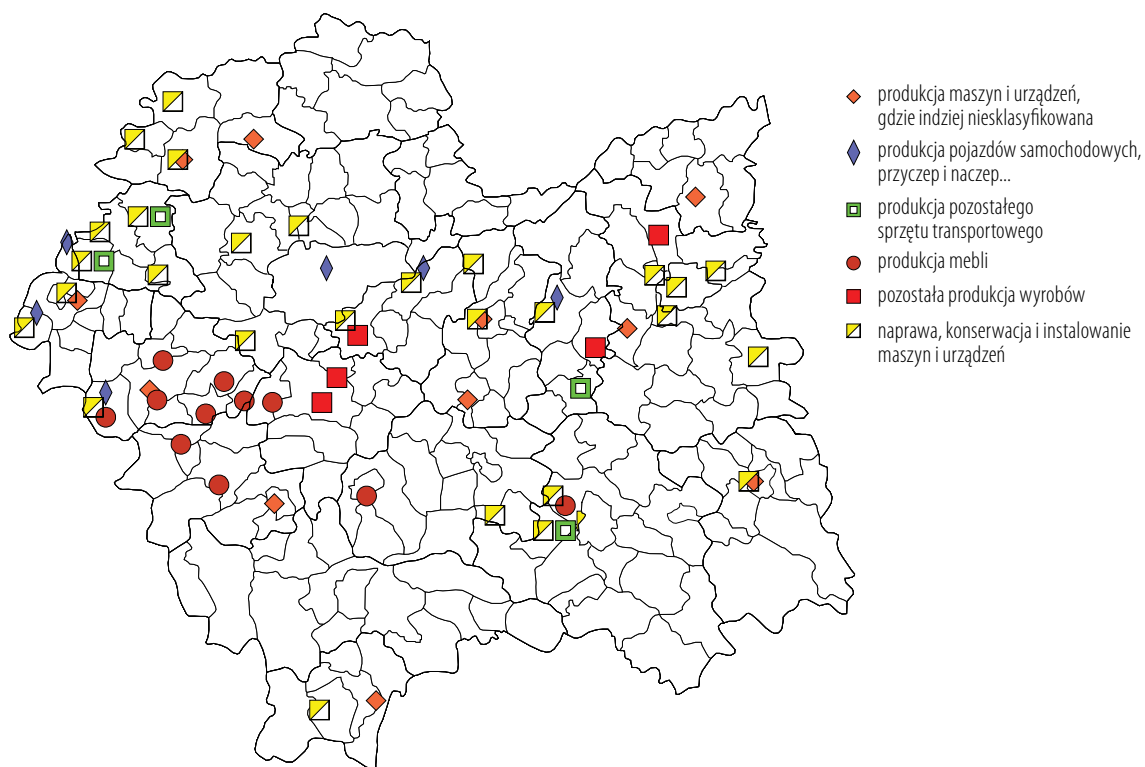
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych o strukturze pracujących wg sekcji PKD 2007 i gmin województwa małopolskiego, opracowanej przez Urząd Statystyczny w Krakowie dla potrzeb publikacji „Specjalizacja gmin województwa małopolskiego”.

Mapa IV. Działalność dominująca wg działów sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – cz. 3

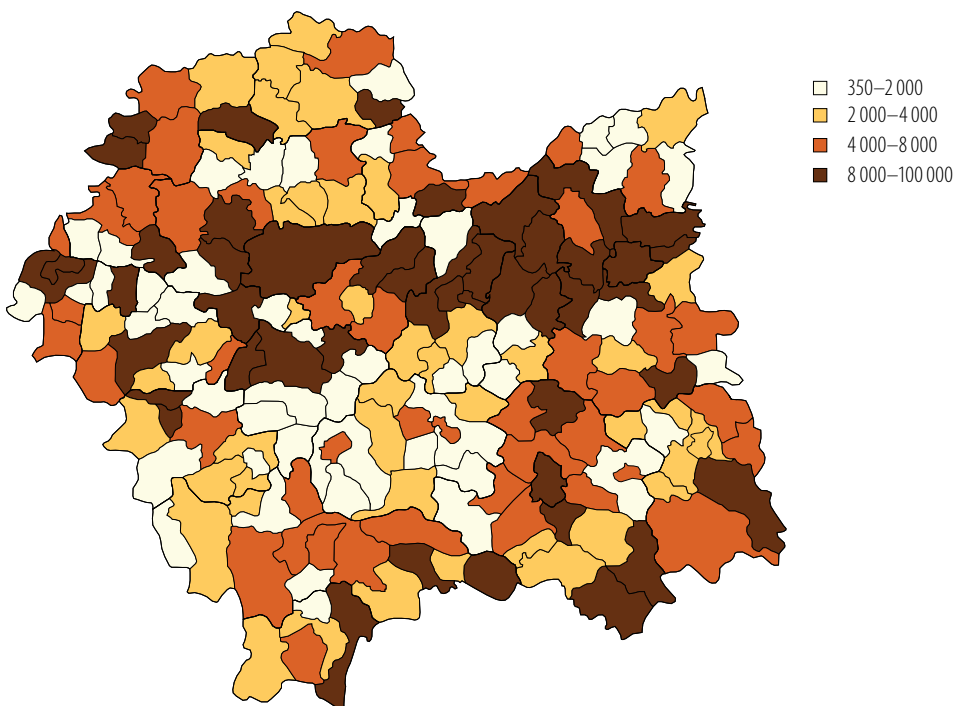
Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych o strukturze pracujących wg sekcji PKD 2007 i gmin województwa małopolskiego, opracowanej przez Urząd Statystyczny w Krakowie dla potrzeb publikacji „Specjalizacja gmin województwa małopolskiego”.

Mapa V. Działalność dominująca wg działów sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” – cz. 4

Źródło: opracowanie własne na podstawie bazy danych o strukturze pracujących wg sekcji PKD 2007 i gmin województwa małopolskiego, opracowanej przez Urząd Statystyczny w Krakowie dla potrzeb publikacji „Specjalizacja gmin województwa małopolskiego”.

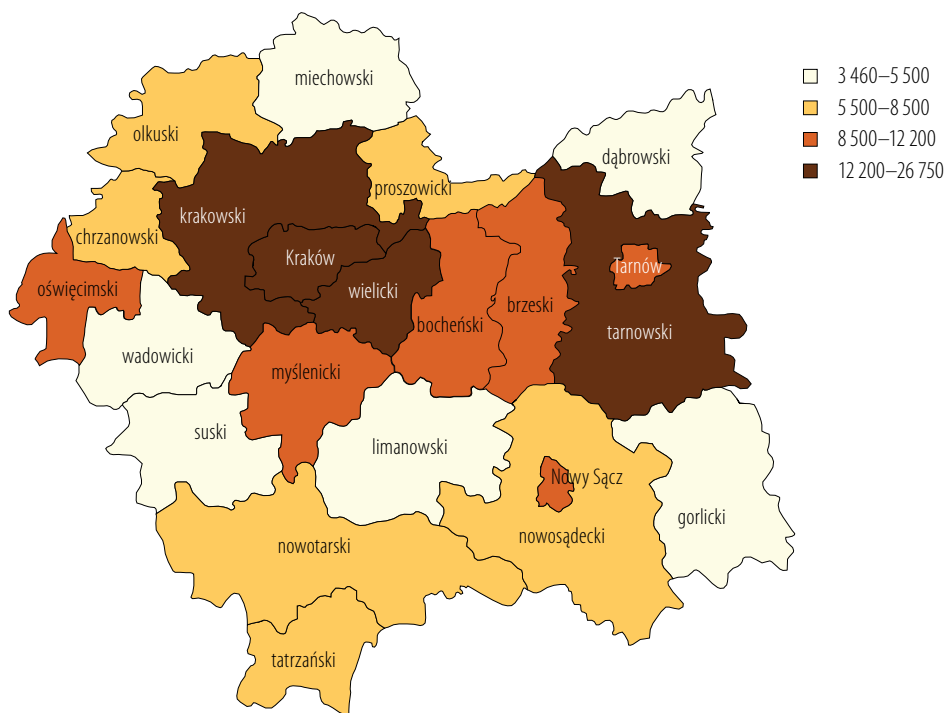
Mapa VI. Wartość ogółem na mieszkańca projektów finansowanych z funduszy europejskich realizowanych na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)

Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

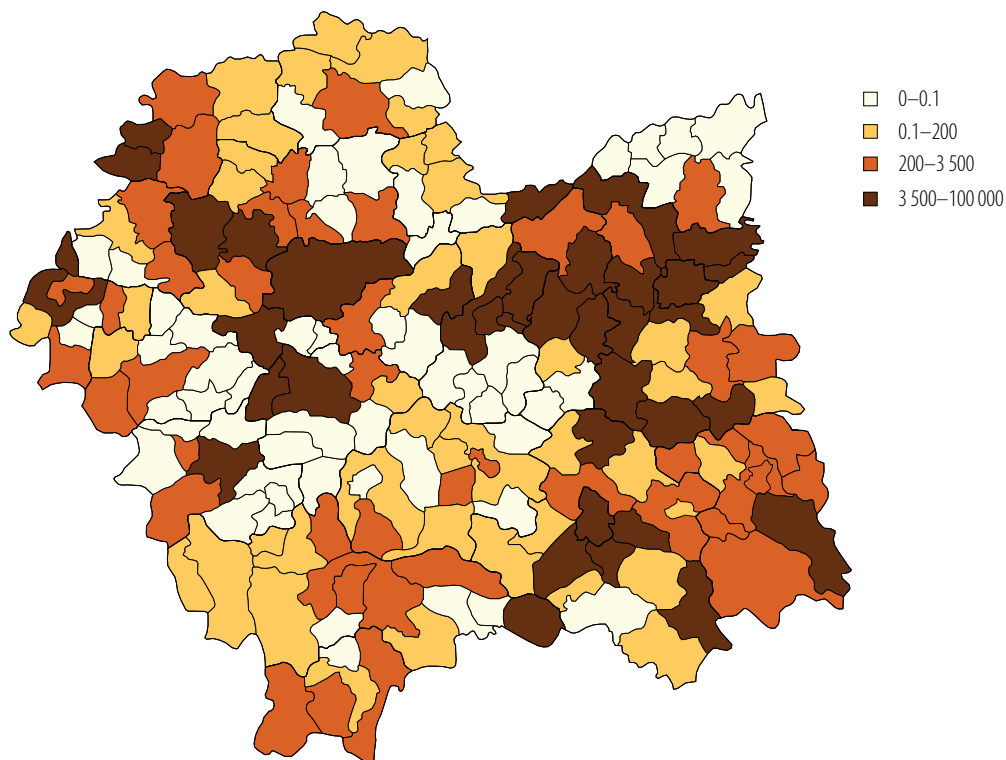
11. Raport roczny. Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju opracowywany jest na podstawie danych zawartych w bazie KSI SIMIK 2007–13, zawierającej informację o wszystkich projektach współfinansowanych przez Unię Europejską z funduszy strukturalnych oraz Funduszu Spójności. W publikacji prezentowane są zarówno informacje na temat pozycji województwa małopolskiego na tle innych województw, jak i wewnętrzne zróżnicowanie w układzie powiatów i gmin Małopolski (mapy VII–XV stan na dzień 30.06 2015 r.) www.obserwatorium.malopolska.pl

Mapa VII. Wartość ogółem na mieszkańca projektów finansowanych z funduszy europejskich realizowanych na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)

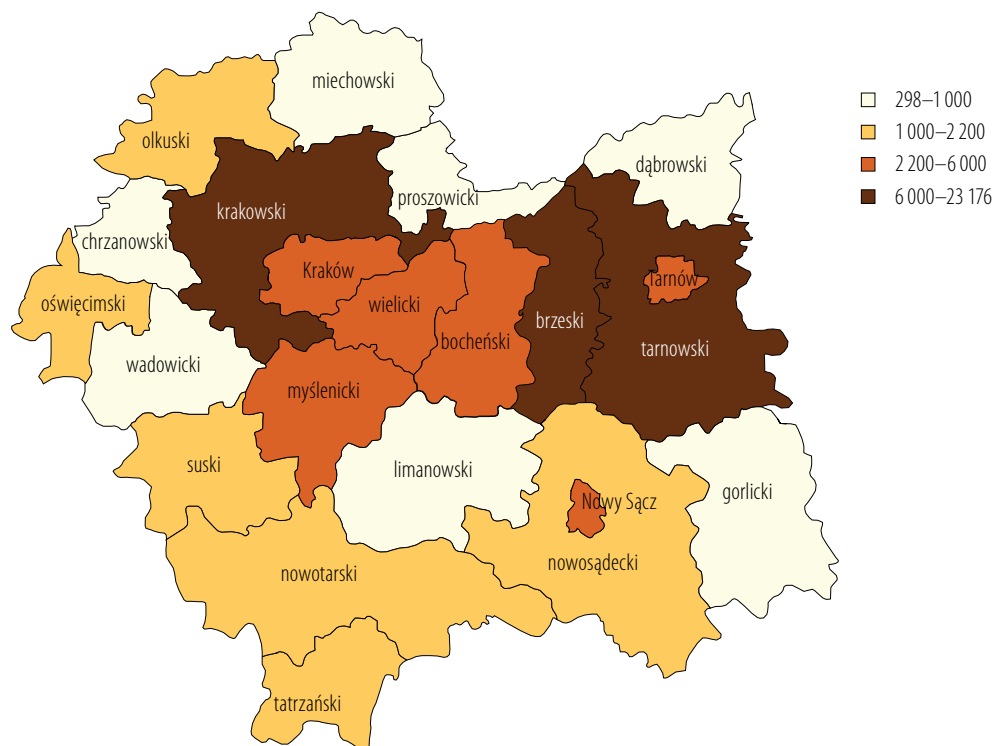
Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

Mapa VIII. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Infrastruktura i Środowisko na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)

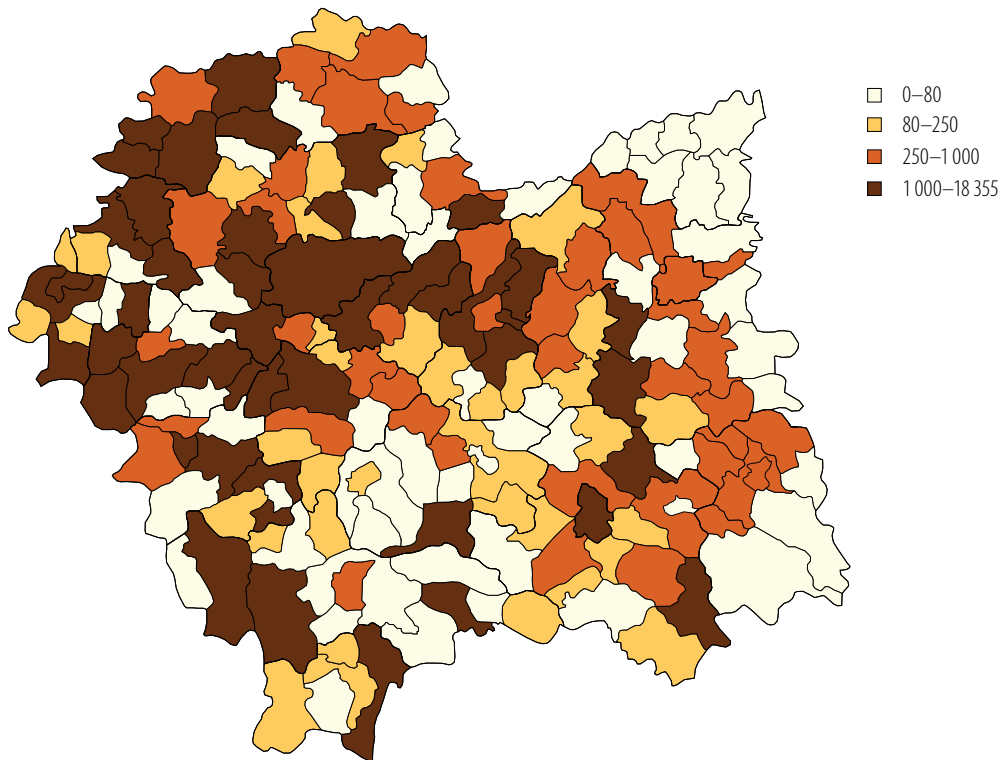
Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

Mapa IX. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Infrastruktura i Środowisko na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)

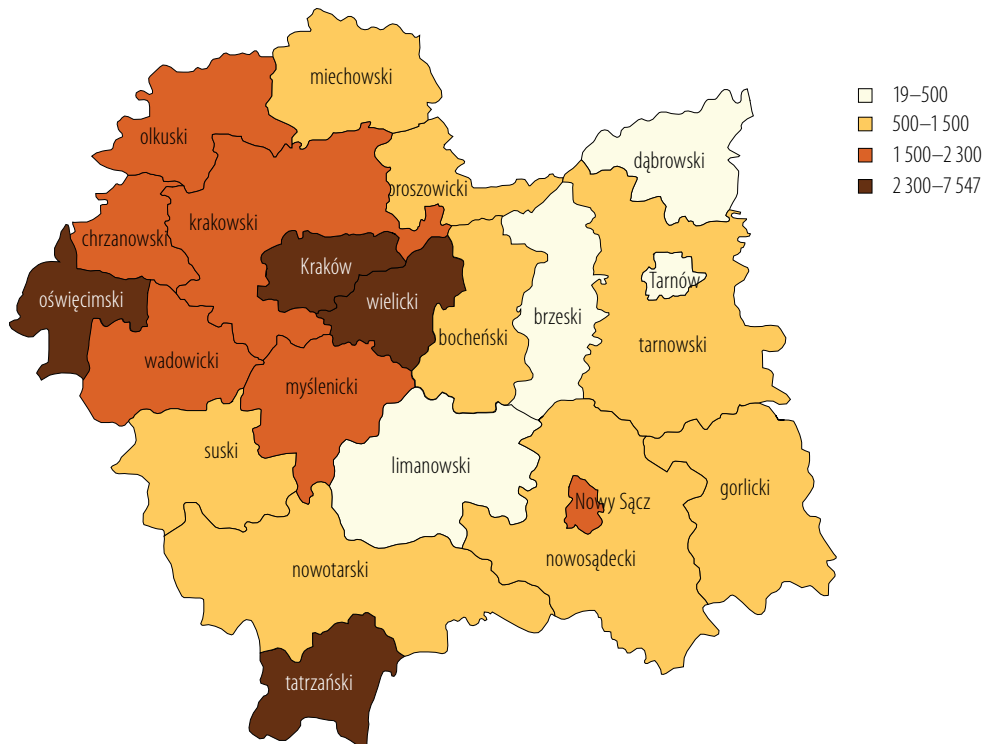
Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

Mapa X. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Innowacyjna Gospodarka na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)

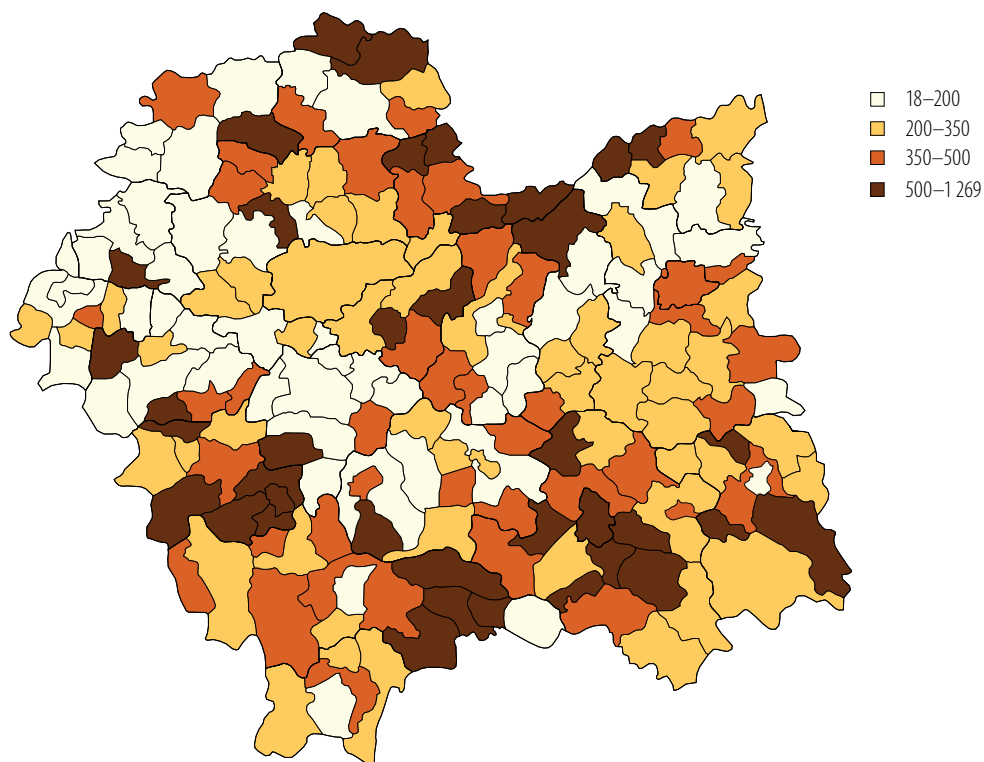
Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

Mapa XI. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Innowacyjna Gospodarka na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)

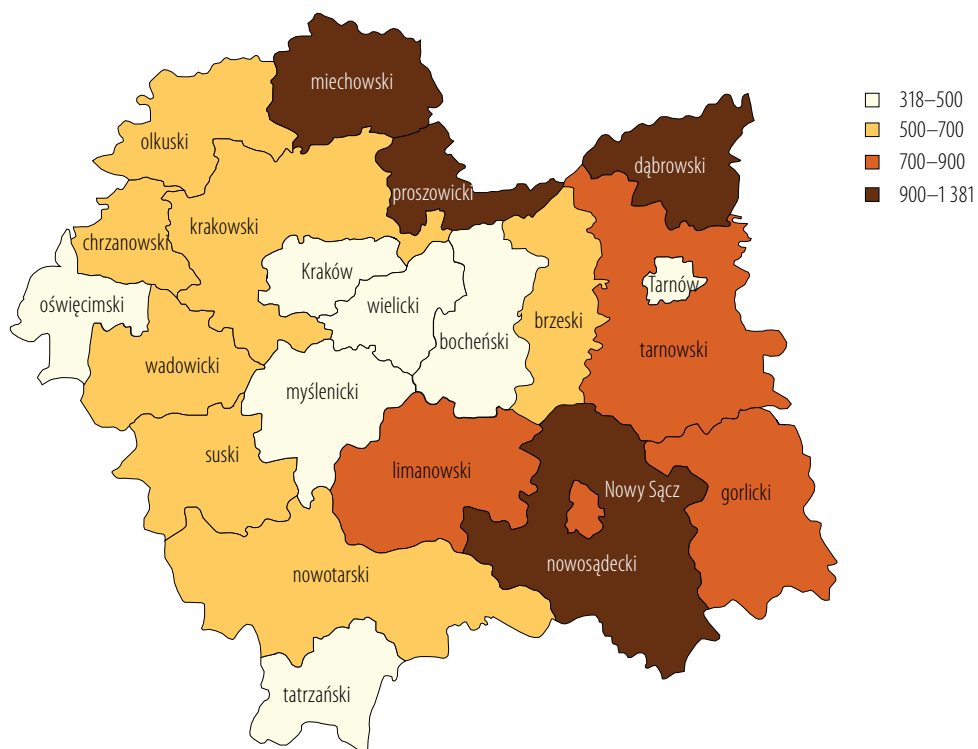
Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

Mapa XII. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Kapitał Ludzki na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)

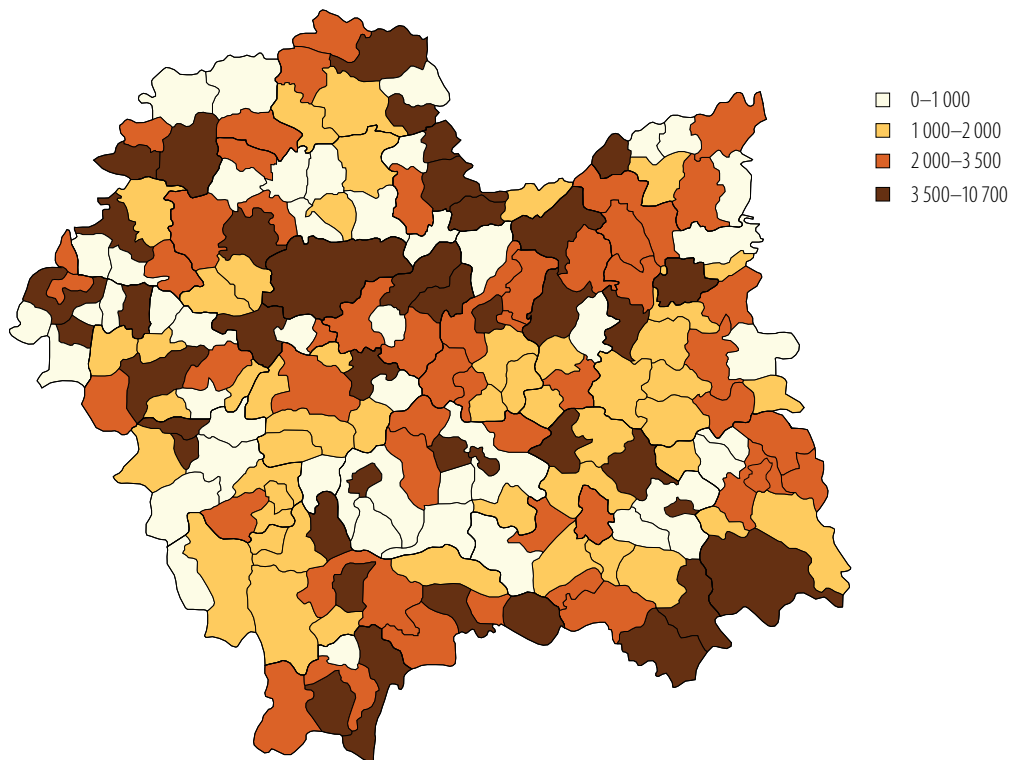
Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

Mapa XIII. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach PO Kapitał Ludzki na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)

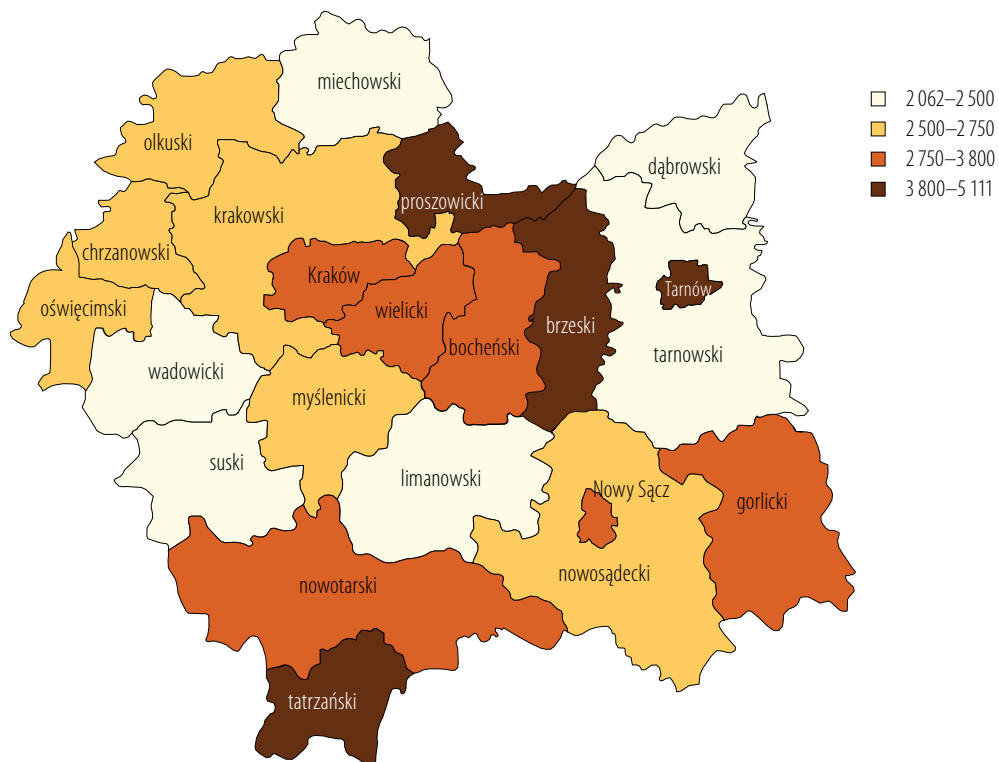
Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

Mapa XIV. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na terenie gmin województwa małopolskiego (w zł)

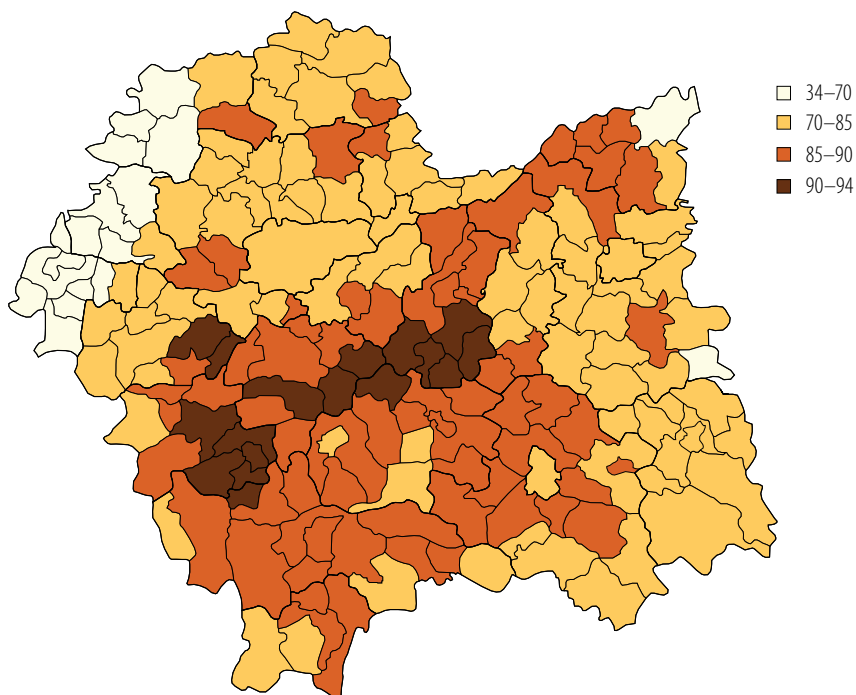
Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

Mapa XV. Wartość na mieszkańca projektów realizowanych w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na terenie powiatów województwa małopolskiego (w zł)

Źródło: 11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

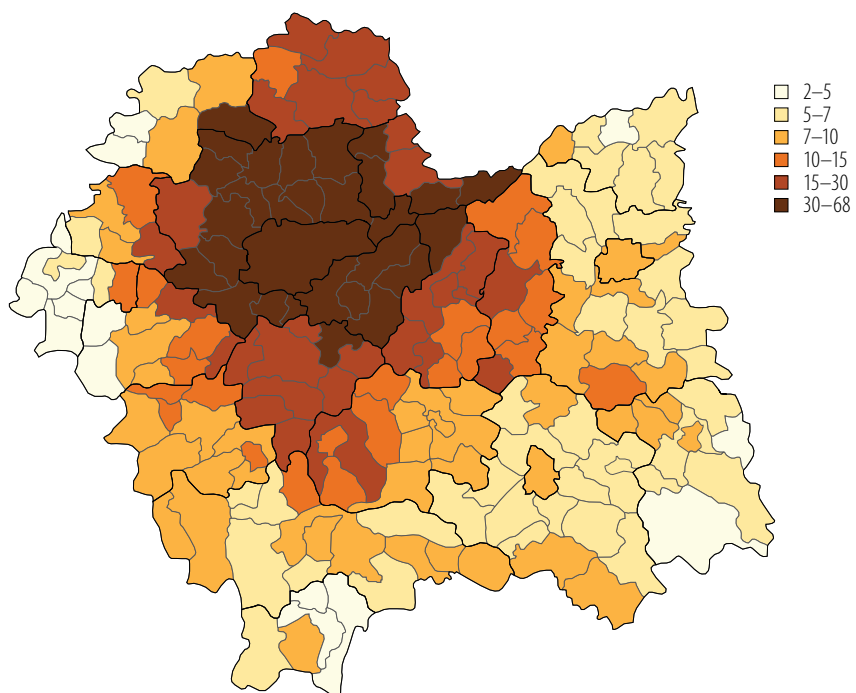
Mapa XVI. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników z województwa małopolskiego w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)

Źródło: Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w 2014, opracowanie analityczne MOPR, 2015

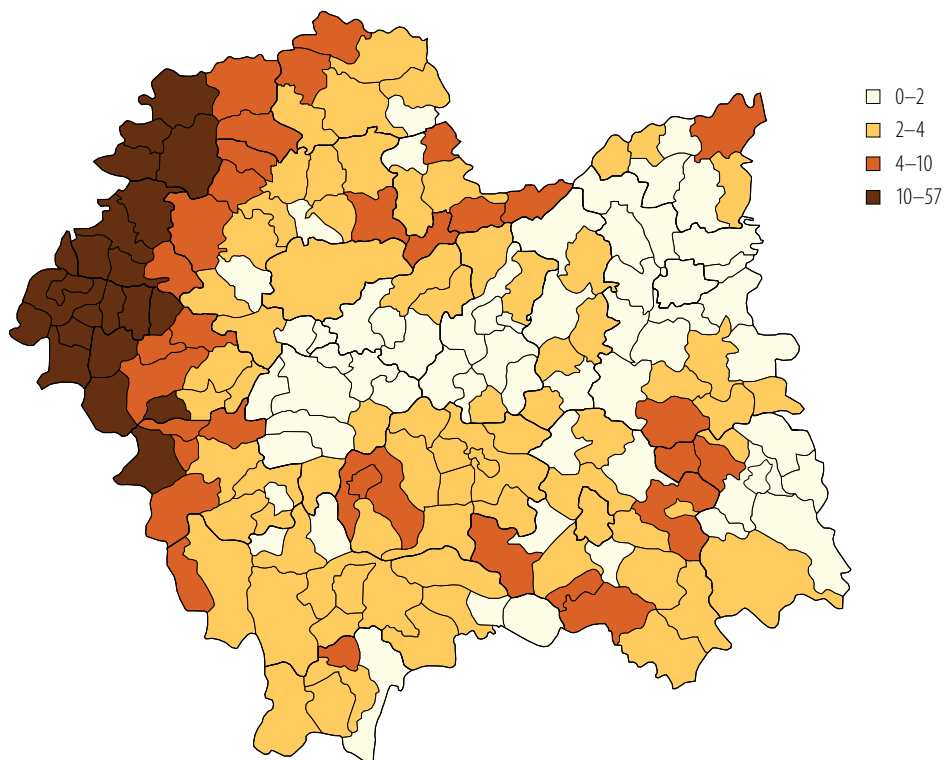
Analiza *Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych 2014* opracowana została w oparciu o zagregowane zbiory danych z informacji PIT-11 oraz deklaracji podatkowych PIT-28, PIT-36, PIT-36L, PIT-37 oraz PIT-40 uzyskanych dla mieszkańców województwa małopolskiego z Izby Skarbowej w Krakowie. Opracowanie obejmuje analizę powiązań gospodarczych między województwami w oparciu o liczbę wystawionych informacji PIT-11, oraz o strukturze przychodów i dochodów podatników z Małopolski.
www.obserwatorium.malopolska.pl

Mapa XVII. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników mających siedzibę w Krakowie w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)

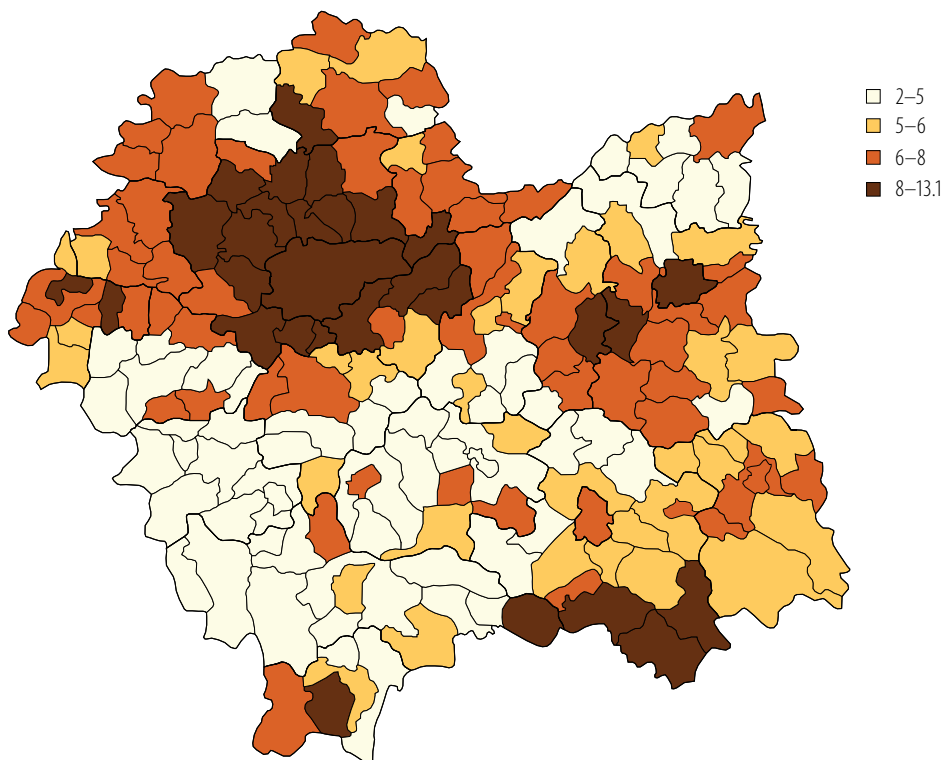
Źródło: Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w 2014, opracowanie analityczne MOPR, 2015

Mapa XVIII. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników z województwa śląskiego w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)

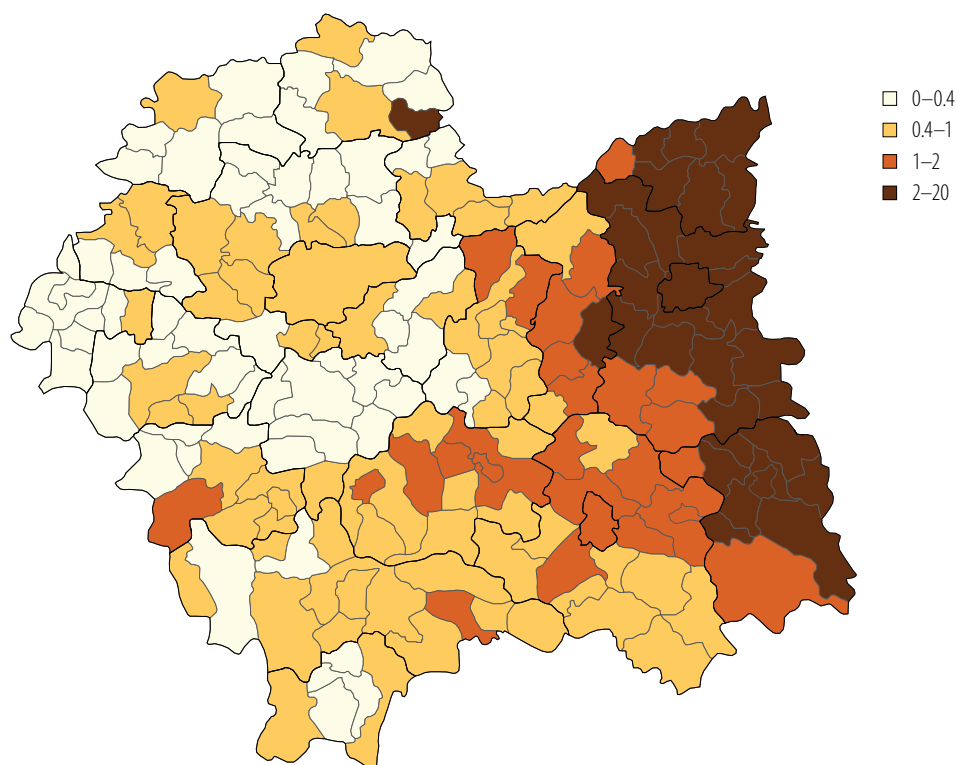
Źródło: Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w 2014, opracowanie analityczne MOPR, 2015

Mapa XIX. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników z województwa mazowieckiego w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)

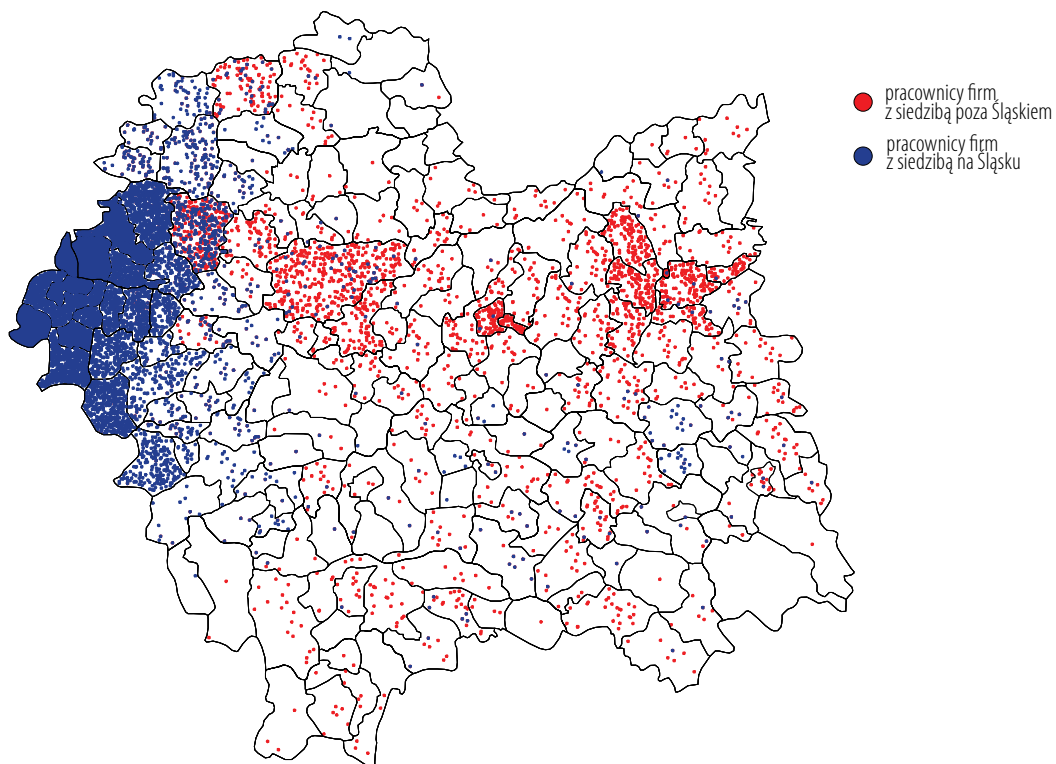
Źródło: Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w 2014, opracowanie analityczne MOPR, 2015

Mapa XX. Odsetek informacji PIT-11 wystawionych podatnikom zamieszkałym na terenie gmin Małopolski przez płatników z województwa podkarpackiego w stosunku do wszystkich informacji PIT-11 w 2014 roku (w %)

Źródło: Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w 2014, opracowanie analityczne MOPR, 2015

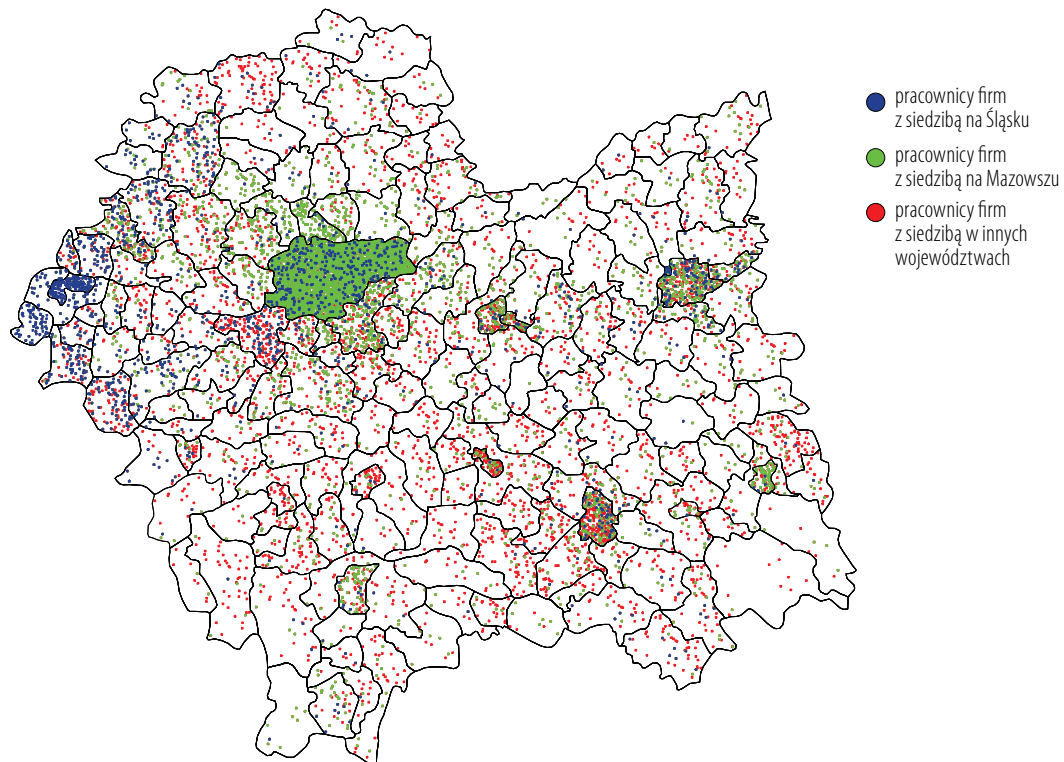
Mapa XXI. Rozkład przestrzenny podatników zatrudnionych w sekcji B „Górnictwo i wydobywanie” wg województwa siedziby płatnika

Pojedyncza kropka oznacza jedną informację PIT-11 przekazaną mieszkańcowi województwa

Źródło: Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w 2014, opracowanie analityczne MOPR, 2015

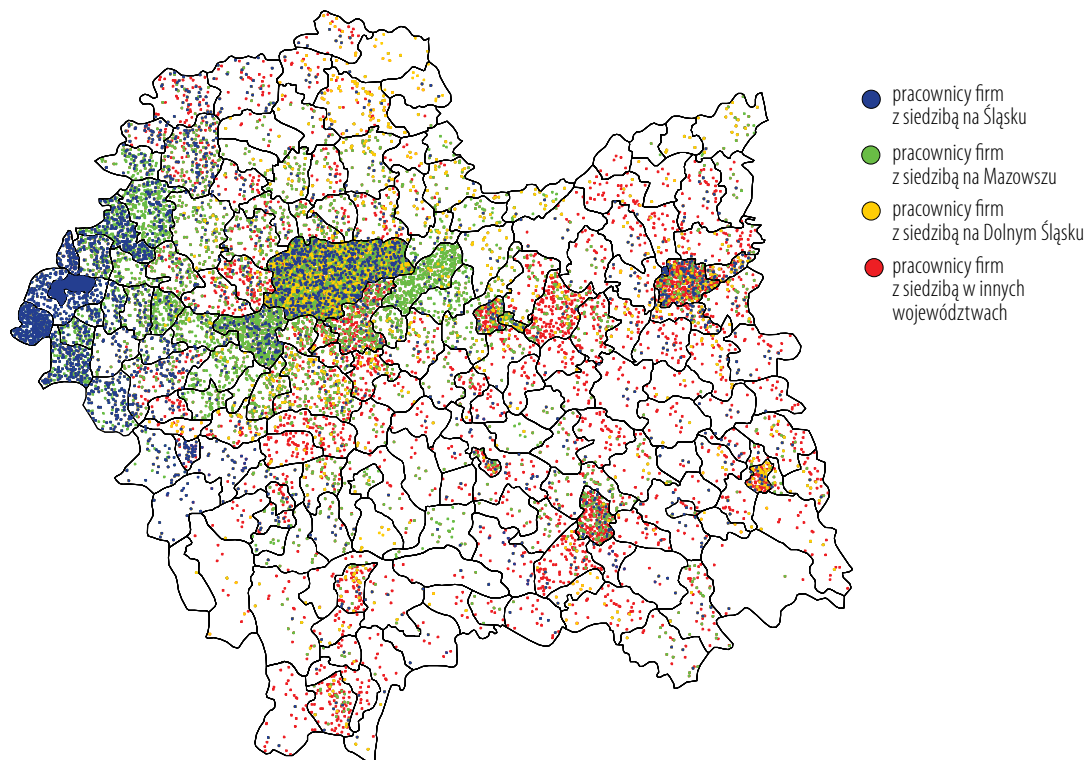
Mapa XXII. Rozkład przestrzenny podatników zatrudnionych w sekcji K, „Działalność finansowa i ubezpieczeniowa” wg województwa siedziby płatnika

Pojedyncza kropka oznacza jedną informację PIT-11 przekazaną mieszkańcowi województwa

Źródło: Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w 2014, opracowanie analityczne MOPR, 2015

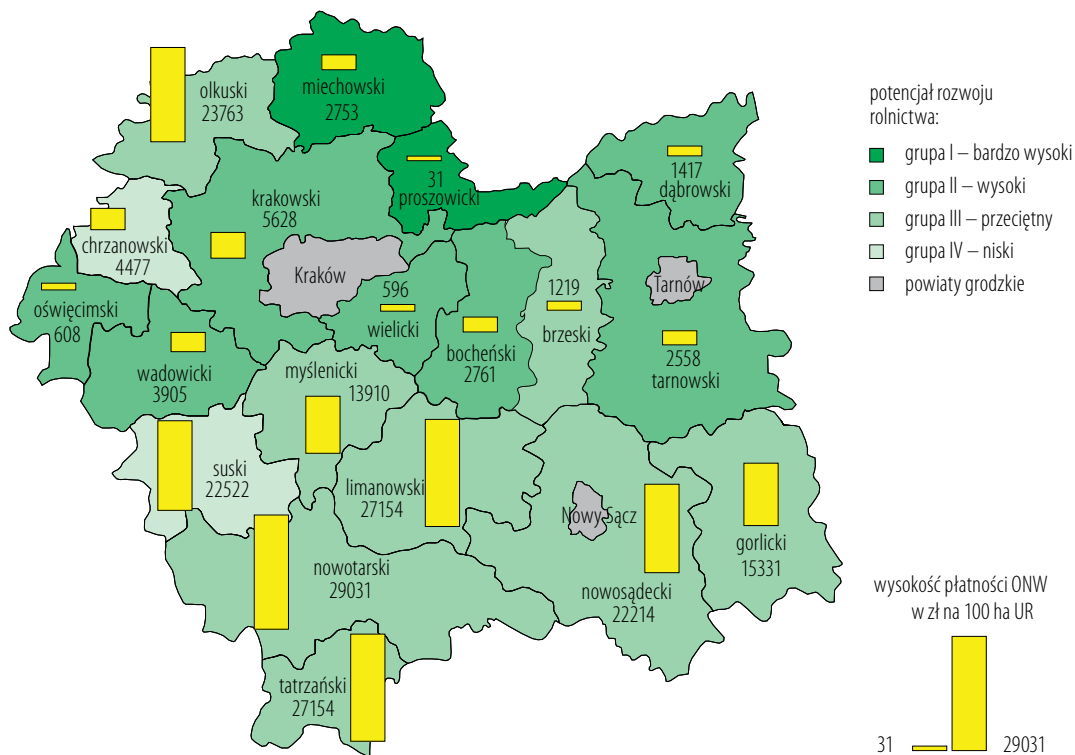
Mapa XXIII. Rozkład przestrzenny podatników zatrudnionych w sekcji N, „Działalność w zakresie administrowania i działalność wspierająca” wg województwa siedziby płatnika.

Pojedyncza kropka oznacza jedną informację PIT-11 przekazaną mieszkańcowi województwa

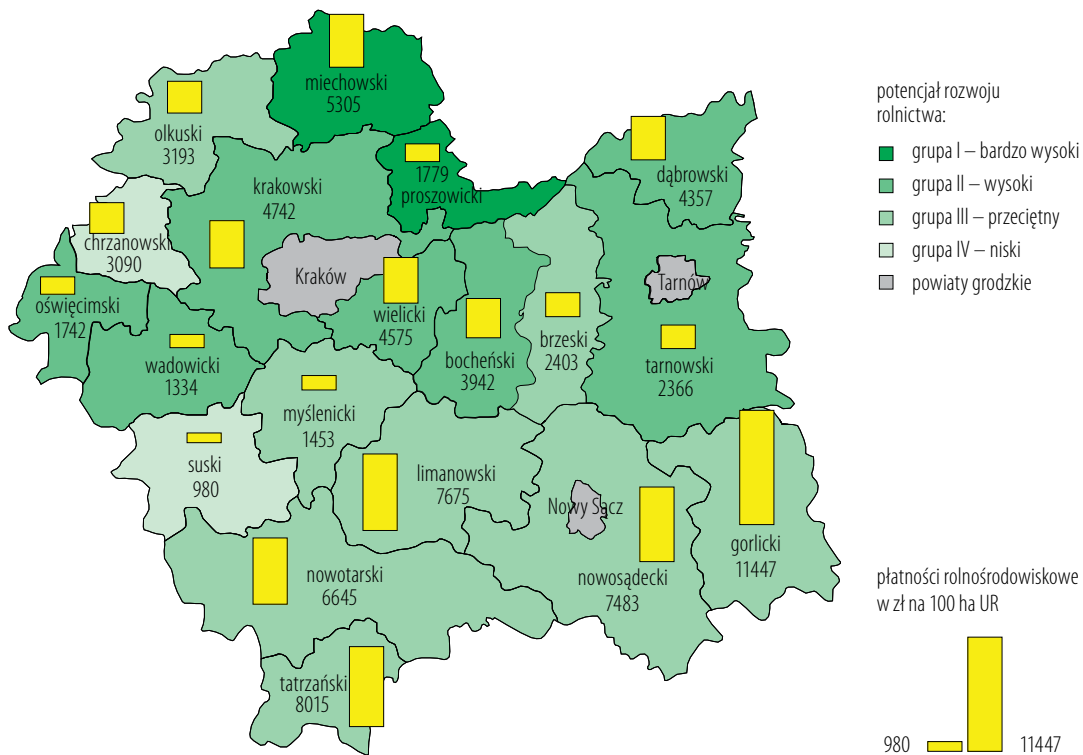
Źródło: Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych w 2014, opracowanie analityczne MOPR, 2015

Mapa XXV. Średnioroczna (2004–2013) wysokość zrealizowanych płatności do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) w powiatach województwa małopolskiego (zł/100 ha UR)

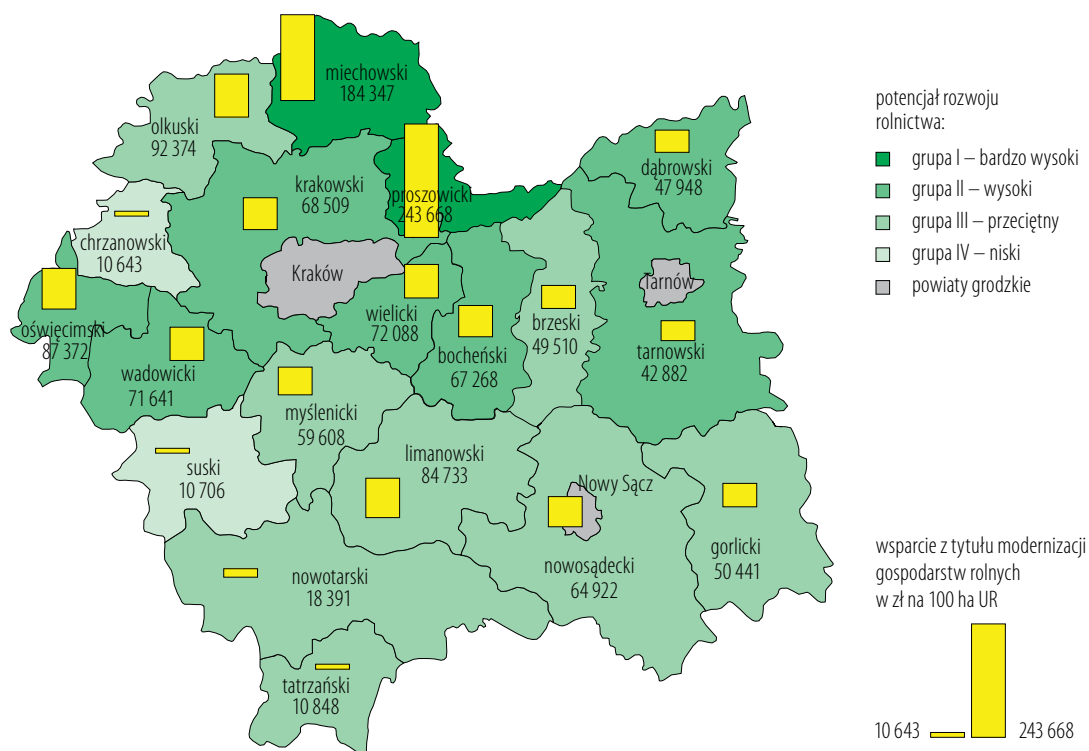
Źródło: dr inż. Wojciech Sroka, dr inż. Tomasz Wojewodzic *Stan oraz perspektywy rozwoju rolnictwa w województwie małopolskim ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia środkami Unii Europejskiej*, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Kraków 2015 r. (na zlecenie Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju)

Mapa XXVI. Średnioroczna (2004–2013) wysokość zrealizowanych płatności rolnośrodowiskowych w powiatach województwa małopolskiego (zł/100 ha UR)

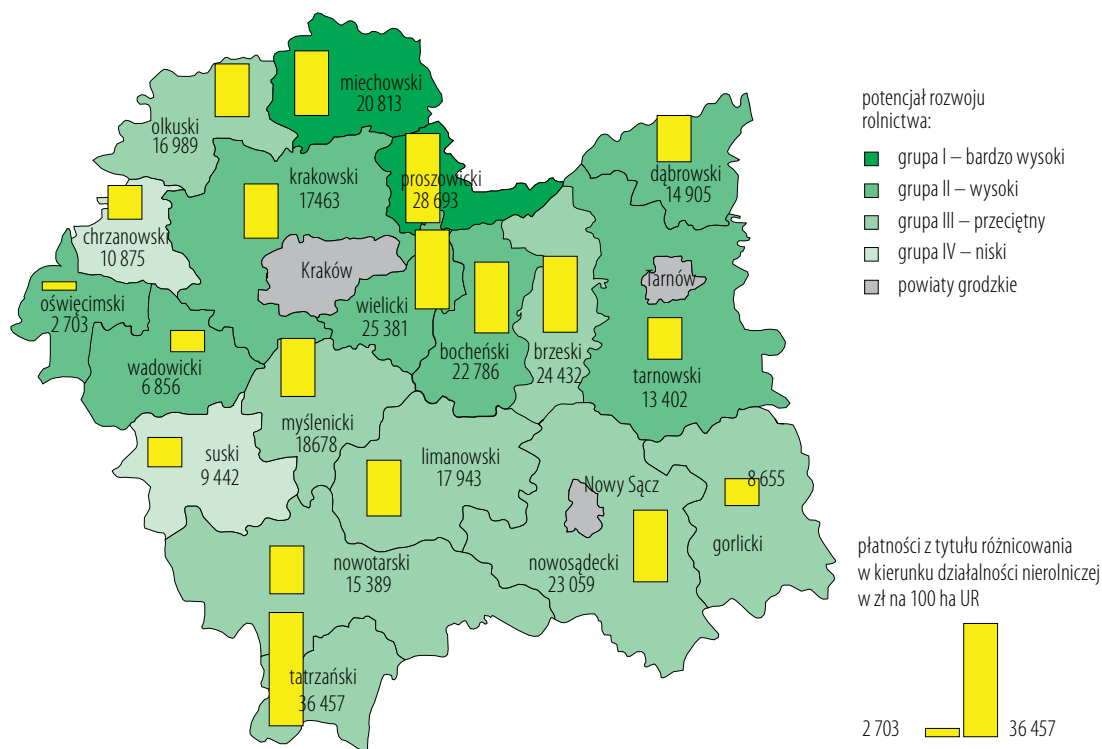
Źródło: dr inż. Wojciech Sroka, dr inż. Tomasz Wojewodzic *Stan oraz perspektywy rozwoju rolnictwa w województwie małopolskim ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia środkami Unii Europejskiej*, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Kraków 2015 r. (na zlecenie Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju)

Mapa XXVII. Wysokość zrealizowanych płatności w ramach działania *Modernizacja gospodarstw rolnych* w powiatach województwa małopolskiego w latach 2004–2013 (zł/100 ha UR)

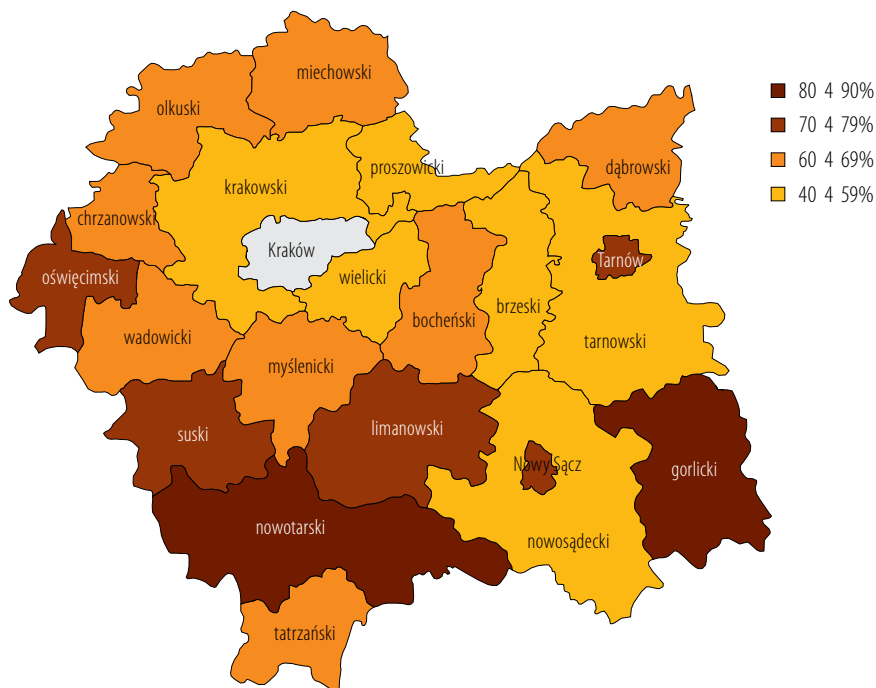
Źródło: dr inż. Wojciech Sroka, dr inż. Tomasz Wojewodziec *Stan oraz perspektywy rozwoju rolnictwa w województwie małopolskim ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia środkami Unii Europejskiej*, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Kraków 2015 r. (na zlecenie Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju)

Mapa XXVIII. Wysokość zrealizowanych płatności w ramach działania *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej* w powiatach województwa małopolskiego w latach 2004–2013 (zł/100 ha UR)

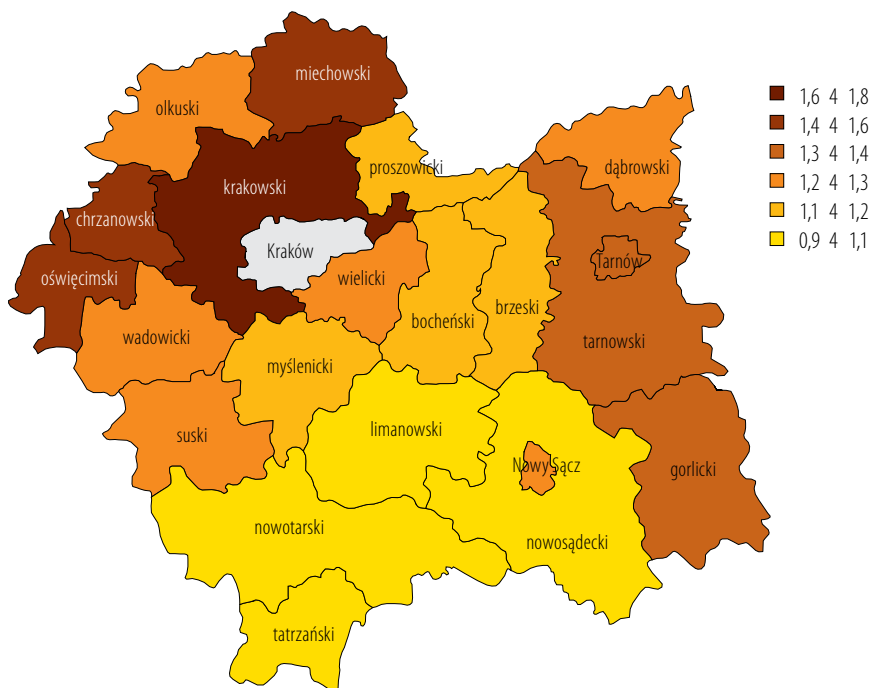
Źródło: dr inż. Wojciech Sroka, dr inż. Tomasz Wojewodziec *Stan oraz perspektywy rozwoju rolnictwa w województwie małopolskim ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia środkami Unii Europejskiej*, Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Kraków 2015 r. (na zlecenie Małopolskiego Obserwatorium Polityki Rozwoju)

Mapa XXIX. Odsetek podróży wewnątrz powiatu

Źródło: Poradnik pn. *Srebrna gospodarka szansą dla Małopolski*, UMWM

Mapa XXX. Ruchliwość niepiesza wg powiatów Małopolski

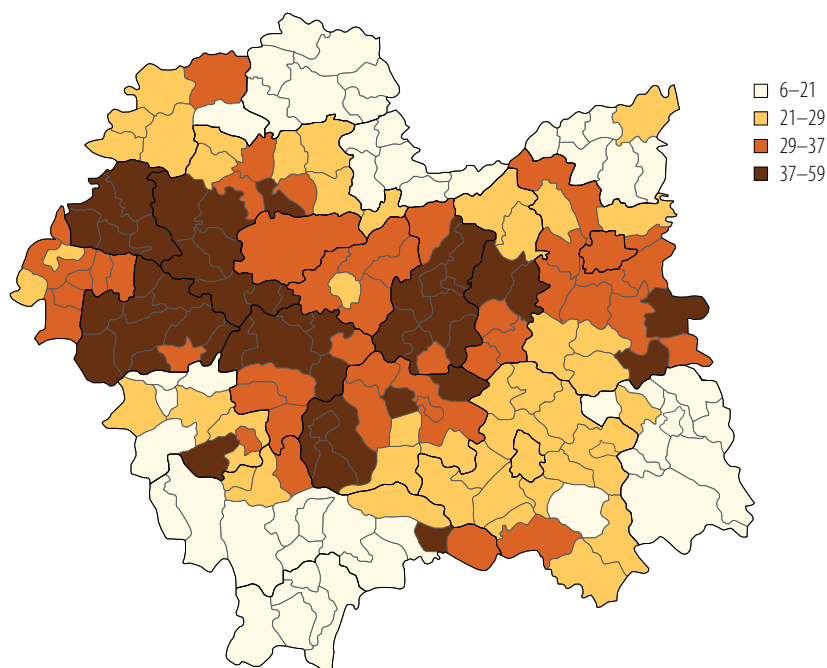

Źródło: Poradnik pn. *Srebrna gospodarka szansą dla Małopolski*, UMWM

Poradnik pn. *Srebrna gospodarka szansą dla Małopolski* stanowi zbiór rekomendacji w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego: od ochrony zdrowia i polityki społecznej poprzez edukację i kulturę, aż po inwestycje w infrastrukturę i nowe technologie. Jedną z przeanalizowanych dziedzin jest Transport. Analizując zagadnienia z nim związane, można wziąć pod uwagę tzw. współczynnik ruchliwości, czyli przeciętną liczbę podróży wykonaną przez mieszkańca w typowym dniu roboczym. Jak wykazały badania, wskaźnik ten dla Małopolski wynosi 1,6 – co oznacza, że jeden mieszkaniec odbywa średnio 1,6 podróży w ciągu dnia.

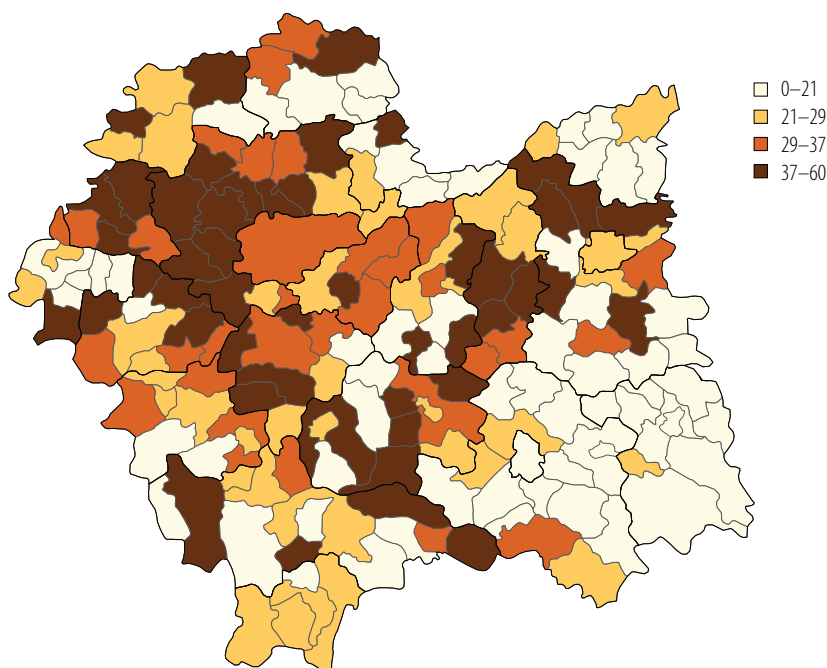
www.malopolskie.pl/rozwojregionalny/informacje

Mapa XXXI. Odsetek deklaracji PIT-37 złożonych elektronicznie przez osoby fizyczne oraz osoby prowadzące działalność gospodarczą wg gmin Małopolski w 2014 r. (w %)

Źródło: *Rozwój e-usług i e-administracji w małopolskich urzędach* opracowanie własne MORR na podstawie danych GUS stanowiących załącznik do opublikowanej pracy badawczej „Pozyskanie wskaźników z zakresu e-administracji w celu wsparcia systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie 2007–2013 oraz programowania i monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014–2020”

Mapa XXXII. Odsetek deklaracji VAT złożonych elektronicznie przez osoby prawne i jednostki nieposiadające osobowości prawnej wg gmin Małopolski w 2014 r. (w %)

Źródło: *Rozwój e-usług i e-administracji w małopolskich urzędach* opracowanie własne MORR na podstawie danych GUS stanowiących załącznik do opublikowanej pracy badawczej „Pozyskanie wskaźników z zakresu e-administracji w celu wsparcia systemu monitorowania polityki spójności w perspektywie 2007–2013 oraz programowania i monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014–2020”

„Rozwój e-usług i e-administracji w małopolskich urzędach” jest opracowaniem analitycznym, w którym podjęto próbę zobrazowania zaawansowania rozwoju społeczeństwa informacyjnego w województwie małopolskim oraz zdiagnozowania działań i planów urzędów administracji publicznej województwa małopolskiego w obszarze cyfryzacji w tym usług publicznych, czyli e-usług, i wdrażania rozwiązań sprzyjających rozwojowi e-administracji.
www.obserwatorium.malopolska.pl

Świat współpracy – świat konfrontacji. Wybory strategiczne dla Małopolski i Polski

Publikacja zawiera referaty wygłoszone podczas VIII Konferencji Krakowskiej, która odbyła się 15–16 czerwca 2015 roku i została zorganizowana przez Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju.

www.obserwatorium.malopolska.pl

Handel zagraniczny w Małopolsce i Polsce w 2014 roku

Diagnoza sytuacji w handlu zagranicznym w Polsce i Małopolsce w 2014 roku z uwzględnieniem przekroju regionalnego w wybranych aspektach.

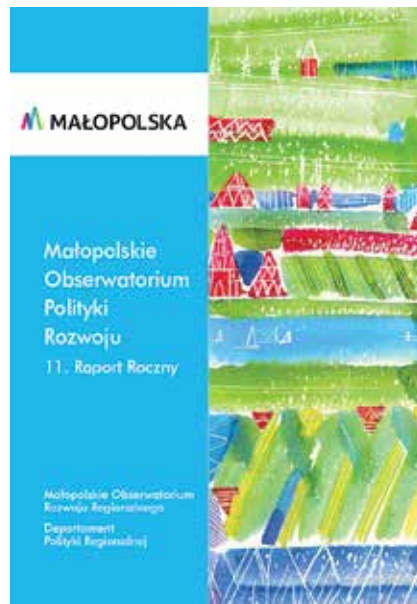
www.obserwatorium.malopolska.pl

11. Raport roczny. Małopolskie Obserwatorium Polityki Rozwoju

Coroczny raport zawiera szczegółowe informacje na temat beneficjentów i projektów współfinansowanych ze środków unijnych realizowanych na terenie województwa małopolskiego, według stanu na 30 czerwca 2015 r. W raporcie przedstawiono również wyniki analizy zbiorów podatkowych dotyczących osób fizycznych.

www.obserwatorium.malopolska.pl

Specjalizacja lokalna w gminach i powiatach województwa małopolskiego

Analiza ukazuje działalność dominującą w gminach i powiatach Małopolski w ujęciu sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności.

www.obserwatorium.malopolska.pl

Stan oraz perspektywy rozwoju rolnictwa w województwie małopolskim ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia środkami Unii Europejskiej

Próba odpowiedzi na pytanie, jak środki przeznaczone na realizację Wspólnej Polityki Rolnej zmieniły obraz małopolskiego rolnictwa i małopolskiej wsi

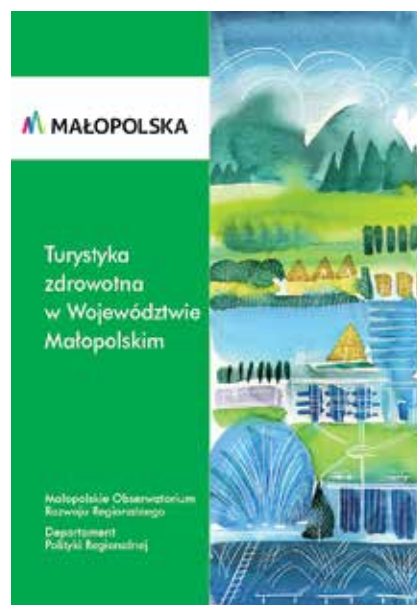
www.obserwatorium.malopolska.pl

Turystyka zdrowotna w województwie małopolskim

Raport z badania, którego celem była diagnoza stanu obecnego oraz perspektyw rozwoju turystyki zdrowotnej (medycznej i uzdrowskiej) w województwie małopolskim, w kontekście znaczenia dla regionalnej gospodarki. Oceniono również pozycję konkurencyjną Małopolski w kontekście krajowej turystyki zdrowotnej, z uwzględnieniem miejsca Polski na mapie światowych trendów w tym zakresie. Określono także strategiczne kierunki rozwoju wraz z rekomendacjami działań na rzecz podnoszenia konkurencyjności turystyki zdrowotnej w województwie.

www.obserwatorium.malopolska.pl

Badanie opinii mieszkańców Małopolski 2015. 4. edycja

4. badanie opinii mieszkańców Małopolski zostało przeprowadzone w celu uzyskania informacji na temat postrzegania działań samorządu województwa w kontekście społecznym i gospodarczym. Jego wyniki służą ocenie prowadzonych polityk publicznych, a także zidentyfikowaniu punktowych obszarów niezbędnej interwencji polityki regionalnej.

www.obserwatorium.malopolska.pl

Srebrna gospodarka szansą dla Małopolski

Publikacja ma za zadanie budowanie wiedzy o szansach starzejącego się społeczeństwa, zachęcenie wszystkich do szerokiego włączenia się do realizacji koncepcji srebrnej gospodarki. Przedstawione w niej rekomendacje i wskaźniki mają być inspiracją dla tych, którzy tworzą politykę na rzecz osób starszych, dla organizacji, które pracują ze środowiskiem seniorów, dla naukowców, biznesmenów, a także mediów.

www.malopolskie.pl/rozwojregionalny/informacje

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Polityki Regionalnej
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków